

Augustinus de Trinitate

Liber Primus

Aurelij Augustini hipponensis epi in libros de trinitate: Argumentu opus totius ex libro retractationum.

Libros de trinitate: que deo est qdecim scripsi p aliquot annos. Sed cu eor duodecim nōdū perfecissem: et eos diuti⁹ tenerēq possent sustinere qui vehemēter habere cupiebant: subtrahi sunt mihi minus emendatiq deberent ac possent qm eos edere voluissem. Qd posteaq compi: quia et alia eorum apud nos exemplaria remanserūt: statuerā eos iam ipse non edere: sed sic habere vt in alio aliquo opusculo meo qd mihi de his euenerit dicerē: vt gentib⁹ tñ fratrib⁹ q resistere nō valui: emēdaui eos quātū emēdandos putauī: et cōpleui et edidi: adiūgēs eis a capite epistolā quā scripsi ad venerabilem Aureliū ep̄m carthaginensis ecclesie: quo tanqz prologo exposui: et qd accidisset: et qd facere mea cogitatio voluissem: et quid fratru charitate cōpellente fecissem. In quorum libro vndecimo cū de corpore visibili agerem: dixi: quocirca id amare alienari est: quod sine uis morē dictū est quo aliquid sic amat vt eo fruendo existimet beatū se esse q hoc amat. Nam nō est alienari in laudē creatoris amare speciē corporalē: vt ipso creatore fruens qsqz vere beatus sit. Itēq in eodem vbi dixi: Nec auēq drupedē memini qz nō vidi: s; phantasia talem facillime intueor dū alicui forme volatili qualē vidi: adiungo alios duos pedes quales itidē vidi. Hec dicēs nō potui recollere volatilia quadrupedia que lex cōmemorat. Neqz em cōputat in pedibus duo posteriora crura quibus locuste saliant: qz dicit mundas: et ideo discernit ab imūdis talibus volatilibus q non saliant illis cruribus sicut sunt scarabei. Omnia quippe hōi volatilia qdrupedia vocātur in lege. In duodecimo velut expositor verborū apli vbi ait: Omne pctm quodcūqz fecerit hō extra corpus ē: nō mihi satisfacit: nec sic puto intelligendū qd dictū est: Qui aut fornicatur in corpus ppriū peccat: tanqz ille hoc faciat q ppter adipiscenda ea que p corp⁹ sequitur: vt in his finem boni sui ponat: aliquid agit hoc em longe plura peccata cōplectit: qz illa fornicatio que cōcubitu ppetrat illicito: de q locutum cū hoc diceret apostolum apparet.

Epistola Augustini Aurelij hipponensis epi ad Aurelium ep̄m carthaginensis ecclesie.

Domino beatissimo et sincerissima charitate: venerabili fratri et confacerdoti pape Aurelio: Augustinus in dño salutē. De trinitate q

deus et sumus et verus ē: libros iuuenis inchoaui: senex edidi: dimiseram qppe hoc opus posteaq cōperi p̄ptos mihi esse siue surreptos anteqz eos absoluerem: et retractos vt mea dispositio fuerat expolirem. Non em singulatim sed omnes simul edere ea rōne decreuerā: quaprecedentibus cōsequētes inquisitione nec tentur. Cum q̄ p eos hoies qui priusqz vellē ad quosdam illorum puenire potuerunt: dispositio mea nequisset impleri: interrupta dictationē reliquerā: cogitans hoc ipsum in aliquibus meis scriptis cōqueri: vt scirent qui possent nō a me fuisse eosdē libros editos: sed ablatos: priusqz mihi editione mea digni viderentur. Verū multorū fratru vehemētissima postulatione et maxime tua iussioe cōpulsus: optam laboriosum: adiuuāte dño terminate curauī: eosqz emendatos nō vt volui: sed vt potui: ne ab illis qui surrepti iam in man⁹ hominum exierant: plurimū discreparent: venerationi tue p filiū nostrū diaconū charissimū missi. Et cuiqzqz audiendos: describendos: legēdosqz pmisi: in quibus si seruari mea dispositio poruisset: essent pfecto et si easdē sentētiās habentes: multo tñ euadatiores atqz planiores quantū rerum tantarū explicandarū difficultas et facultas nostra pateret. Sunt autē q primos qttuor vel potius qnqz etiā sine proemiss hñt: et duodecimū sine extrema pte nō parua. Sed si eis hec editio potuerit innotescere: oia si voluerint emendabunt. Peto sane vt hanc epistolam seorsum quidē: sed tñ ad caput eorūdem librorum iubeas anteponi. Vale.

Explicit epistola.

- I**ncipiūt capitla libri p̄mi de trinitate
- i De triplici causa errozis falsa de deo opinantium.
 - ii Ordo disputandi de trinitate diuina.
 - iii De diuerso iudicio legentium et capacitate dissimili.
 - iiii Que esse ppria diuine trinitatis senserint catholici tractatores.
 - v De questionibus quibus mouent de trinitate querentes.
 - vi De trinitate patris et filij et spūs sancti qui sunt vnus et solus et verus de⁹.
 - vii Synigenitus dei filius ppter formā serui minor patre dicat: qui in formā dei equalis est patri.

Primus

- viiij De subiectione qua filius subiectus est patri.
ix De vtilitate creditibus fuerit ut ad personam in forma serui christus ascenderet.
x Quod traditurus sit regnum filii patri.
xi Qua discretione intelligendus sit nunc equalis patri filius. nunc autem minor.
xii Qua ratione filius nescire dicatur de horam quam scit pater.
xiii De unitate persone filii dei et filii hominis siue in gloria siue in humilitate.

Aurelij Augustini epi de trinitate liber primus incipit.

De triplici causa erroris falsa de deo opinantis

Capitulum primum

I **E**ctur hoc que de trinitate differuimus: prius oportet ut nouerit stilum nostrum aduersus eorum vigilare calumnias: qui fidei contemnententes inuitum: imaturo et pueris

rationis amore fallunt. Quorum nonnulli ea que corporalibus rebus: siue per sensus corporeos expta nouerunt: siue que natura humani ingenij et diligentie viuacitate vel artis adiutorio pceperunt: ad res incorporeas et spirituales transferre conantur: ut ex illis illa metiri atque opinari velint. Sunt quidam alij qui secundum humani animi naturam vel affectum de deo sentiunt: et ex errore cum de deo disputant: sermoni suo distortas et fallaces regulas fingunt. Est item aliud hominum genus eorum qui vniuersam quodam creaturam que perfectio mutabilis est: nituntur transcedere: ut ad incommutabilem substantiam que deo est erigant intentionem sed mortalitatis onere pregrauati: cum et videri volunt scire quod nesciunt: et quod volunt scire non presumptiosas opinionum suarum audaciter affirmando: intercludunt sibi intellegendie vias: magis eligentes sententiam suam non corrigere pueris quam mutare defensionem. Et hic quidem omnium morbus est trium generum que proposui: et eorum: scilicet qui secundum corpus de deo sapiunt: et eorum qui secundum spiritalem creaturam sicut est anima: et eorum qui neque secundum corpus neque secundum spiritalem creaturam: et tamen de deo falsa existimant: eo remotiores a vero: quo id quod sapiunt nec in corpore reperit: nec in facto et condito spiritu nec in ipso creatore. Qui enim opinatur deum (verbi gratia) candidum vel rutilum: fallit: sed tamen inueniunt in corpore. Rursus qui opinatur deum nunc obliuiscere: nunc recordantem: vel si quid homini est: nihilominus in errore est: sed tamen hec inueniuntur in anima. Qui autem putat esse potentem deum: ut se ipsum ipse genuerit: eo plus errat: quod non solum deus ita non est: sed nec spiritualis nec corporalis creatu

ra. Nulla enim omnino res est que seipsum gignat ut sit. Et quod ab hominibus falsitatem humanam animam purgaret: sacra scriptura puulis pergrues: nulli generi rerum verba vitauit: ex quibus quasi gradatim ad diuina siue sublimia nos ter intellectus velut nutritus assurgeret. Nam et verbis et rebus corporalibus sumptis vtilis est cum de deo loqueretur: velut cum ait. In tegmine alarum tuarum prege me. Et de spiritali creatura multa transtulit: quibus significaret illud quod ita non esset: sed ita dici oportet: sicut est. Ego sum deus zelans: et. Penitet me hominem fecisse. De rebus autem que omnino non sunt: non traxit aliquam vocabulorum: quibus vel figuraret locutiones: vel spiraret enigmata. Tamen pniciosus et inanis euanescent: qui tercio illo genere erroris a veritate secludunt: suspicando de deo: quod neque in ipso: neque in vlla creatura inueniri potest. Rebus enim que in creatura inueniuntur: solet scriptura diuina velut infantilia oblectamenta formare: quibus infirmorum ad quodam superiora: et inferiora deserenda pro suo modulo tanquam passibus moueret affectus. Que vero proprie de deo dicuntur: que in nulla creatura inueniuntur: raro ponit scriptura diuina: sicut illud quod dictum est ad moysen. Ego sum qui sum: et qui emisit me ad vos. Non enim esse aliquid modo dicat et corpus et animam: nisi proprio quodam modo vellet intelligi: non id vtiq; diceret. Et illud quod ait apud. Qui solus habet immortalitatem: cum et anima modo quoddam immortalis esse dicat: et sic non diceret: solus habet nisi quodam immortalitas incommutabilitas est: quam nulla potest habere creatura: quam solus est creatoris. Hoc et iacobus dicit. Domine datum optimum: et omne donum perfectum desursum est descendens a parte luminum: apud quem non est transmutatio: nec momenti obumbratio. Hoc et dauid. Mutabis ea et mutabuntur: tu vero idem ipse es. Proinde substantiam dei sine vlla sui commutatione mutabilia facientem: et sine vlllo sui temporali motu temporalia creatantem: intueri et plene nosse difficile est: et ideo est necessaria purgatio mentis nostre: qua illud ineffabile: ineffabiliter videri possit: qua non dum perdit fide: nutrimur: et per quodam tolerabiliora: ut ad illud capiendum apti et habiles afficiamur itinera ducimur. Tamen apostolus. In christo quodam dicit esse omnes thesauros sapientie et scientie absconditos: eum tamen quisquam in gratia eius renatis: sed adhuc carnalibus et animalibus tanquam puulis in christo: non ex diuina virtute in qua equalis est patri: sed ex humana infirmitate ex qua crucifixus est: commendauit. Sit namque: Neque enim iudicavi me scire aliquid in vobis: nisi iesum christum: et hunc crucifixum. Deinde secutus ait. Et ego in infirmitate et timore et tremore multo fui apud vos. Et paulo post dicit. Et ego fratres non potui vobis loqui quasi spiritalibus: sed

ps-18

Exod-20
Schi-6

Exo-3

1. Th-1

Iaco-1

ps-101

Lcl-2

1. Cor-2

Ibidem

1. Cor-3

Primus

quasi carnalib⁹. Quasi puulis in xpo: lac potu dedi vobis: no escas. **N**o du em poterat: s3 nec adhuc quide potestis. **H**oc cu d3 qbusda irascunt: 7 sibi prumeliose dici putant: et pleriq3 malit credere eos poti⁹ a quib⁹ hoc au diut: no habere qd dicat: q3 se cape non posse qd dixerut. **E**t aliqui afferim⁹ eis rone: no qua petut cu de deo querut: q3 nec ipi eaz valent sumere: nec nos fortasse vl apphendere vl pferre: s3 qua demonstrat eis q3 sint inhabiles minieq3 idonei in picipiendo qd exigut. **S**ed q3 no audiut qd volut: aut callide nos agere putat: vt nram occultem⁹ impitiaz: aut maliciose qd eis inuideam⁹ peritiaz: atq3 ita indignates pturbatiq3 discedunt.

Ordo disputandi de trinitate diuina.

Cla ppr adiuuate dno deo **La. II**
nro suscipiem⁹ et eapaz qua flagi-
tant quantu possum⁹ reddere roez
qd trinitas sit vn⁹ de⁹: 7 solus 7 ver⁹: et q3 re-
cte pater 7 fili⁹ 7 spū sanct⁹: vni⁹ eiusdēq3 sub-
stātie vl eēntie dicat: credat: intelligat: vt no
quasi nostris excusatiōib⁹ illudant: s3 re ipsa
experiant: 7 esse illd summū bonū qd purga-
tissimis mētib⁹ cernit: et a se ppreca cerni-
cōprehēdiq3 no posse: q3 hūane mentis acies
inualida in tā excellēti luce no figit: nisi p iu-
sticiā fidei nutrita vegetet. **S**ed primū scdm
auctoritatē scripturarū scārū vtz se ita fides
hēat demonstrandū ē. **D**einde si voluerit et
adiuuerit de⁹: istis garrulis ratiocinatorib⁹
elationib⁹ q3 capationib⁹ atq3 iō morbo picu-
losoze laborantib⁹: sic fortasse seruiemus: vt
inuēiant aliqd vñ dubitare no possint: et ob
hoc in eo qd iuenire nequiverint: de suis mē-
tib⁹ potiusq3 de ipsa veritate: vel de nostris
disputariōib⁹ pquerant atq3 ita si qd eis er-
ga eū vl amoris ē vl timoris: ad initiū fidei 7
ordinē redeāt: iaz sentientes q3 salubriter in
scā ecclesia: medicā fidelīū pstituta sit: vt ad
pceptōez incōmutabilis veritatis: imbecillē
mentē obseruata pietas sanet: ne ī opiniōz
noxie falsitatis temeritas inordiata pcpitet.
Nec pigebit at me sicubi hesito querere: nec
pudebit sicubi erro discere.

De diuerso iudicio legentū 7 capacitate dis-
simili.

Capitulum III

Roinde q3 quis hoc legit: vbi piter
cert⁹ ē: pgar me cū: vbi piter hesitat
querat me cū vbi errozē suū cogscit
redeat ad me: vbi meū: reuocet me. **I**ta igre-
diamur sil charitatē: viā: rēdentes ad eū: de q

dictū ē. **Q**uerite faciē ei⁹ semp. **E**t hoc placi-
tū: piū atq3 turū corā dno deo nostro: cū oib⁹
inierim q ea q scribo legūt: 7 in oib⁹ scriptis
meis: maxieq3 in his vbi qrit vnitas trinita-
tis: pater 7 fili⁹ 7 spū sanct⁹: q3 nec piculosi
alicubi errat. **N**ec laborosius aliqd qrit: nec
fructuosius aliqd inuēitur. **Q**uisq3 ergo cū
legit dicit: hoc no bñ dcm est: qm no intelligo
locutiōz meā rēphēdat: no fidē: 7 forte vere
potuit dici planius: verūtū nllus hoīm ita lo-
cutus ē: vt in oibus ab oibus itelligeret. **Q**ui
deat ergo cui h in sermōe meo displicet: vtz
alios in talibus rebus qstiōibusq3 versatos
cū itelligat: me si itelligit. **E**t si ita ē pōat libz
meū: vl etiā si h videat: abijciat: 7 eis potius
q3 itelligit: opaz 7 tps ipendat. **N**o tñ ppre-
rea putet me tacere debuisse: q3 no tā expedi-
te ac dilucide q3 illi q3 itelligit eloq potui. **N**e
q3 em oia q ab oib⁹ pscribunt: in cū manus
veniūt. **E**t fieri p̄t: vt nō nllī q etiā hec nostra
itelligere valēt: illos planiores no iueniant
libros: 7 ī istos saltē icidat: iōq3 vtile ē: plures
a pluribus fieri diuerso stilo: no diuersa fide
etiā de qōnibus eisdē: vt ad pluriōs res ipsa
puēiat: ad alios sic: ad alios aut sic. **E**t si ille
q se ista no intellexisse pquerit: nlla vnq3 d ta-
libus rebus diligēter 7 acute disputata itelli-
gere potuit: secū agat votis 7 studiis: vt p̄fici
at no me cū qrelis 7 puitijs: vt taceā. qui xō
hec legēs dicit: itelligo qdē qd dictū sit: s3 no
vere dictū ē: asserat si placz sniam suā 7 redar-
guat meā si p̄t: qd si cū charitate 7 xitate fece-
rit: mihiq3 etiā si ī hac vita maneo: cognoscē-
dū facere curauerit: vberimū fructū hui⁹ la-
boris mei: cepero: qd si mibi no potuerit: qd
id potuit me volēte ac libere p̄fiterit: ego tñ
in lege dñi meditor: si n̄ die ac nocte: saltē qd
tpm p̄ctis possū: 7 meditatiōes meas ne ob-
liuioe fugiāt: stilo alligo: sperās de mīa dei q
in oibus veris q certa mibi sunt: p̄seuerāte m
me faciet. **S**i qd at aliter sapio: id q3 mibi ipe
reuelabit: siue p occultas reuelatiōes: inspira-
tiōes atq3 admonitiōes: siue p manifesta elo-
quia sua: siue p fraternas fmocinatiōes: hoc
oro: 7 h dpositū: desiderīūq3 meū penes ipm
hēo: q mibi sat idone⁹ ē: 7 custodire q dedit
et reddere q pmisit. **A**rbitroz sanē nō nullos
tardiores: ī qbusdā locis libroz meoz: opina-
tuos me sensisse quod no sensī: aut non sen-
sisse quod sensī. **Q**uozum errorem mibi tri-
bui non debere quis nesciat. **S**i velut me se-
qntes neq3 apphēdētes: deuiauerit ī aliquā
falsitatē: dū cogoz p qdā densa 7 opaca viam

Ps. 104

Ps. 1

carpe: qñ qdē nec ipsi sanctis diuinorū libro
rum auctoritatib⁹ vllō mō qñq; recte tribue-
rit: tā multos ⁊ varios errores hereticorum:
cū oēs ex eis de z scripturis: falsas atq; fallaces
opiniōes suas conentē defendere. Admonet
me plane: ac mihi iubet suauissimo impio lex
xp̄i: h̄ ē caritas: vt cū aliqd falsi in libris meis
me sensisse hoies putāt: qđ ego nō sensi: atq;
id ipsum falsum: alteri displicet: alteri placet:
malum me rephēdi a rephensore falsitatis: qđ
ab eius laudatore laudari. **Ab** illo em̄ q̄uis
ego nō recte qđ nō senserim: error tñ ipse re-
cte vitupat. **Ab** h̄ asit nec ego recte laudo: a
qđ existimo: id sensisse qđ vitupat veritas: nec
ipsa sententia quā vitupat vitas. **Argo** in no-
mine dñi susceptum opus aggredimur.

Que esse ppria diuine trinitatis censerunt
catholici tractatores. **Ca. III**

**De ple-
dist. 3**

Mnes q̄s legere potui q̄ añ me scri-
pserūt de trinitate: qđ ē de⁹: diuinorū
libroz veterū ⁊ nouoz: catholici tra-
ctatores h̄ intenderūt: s̄m scripturas docere:
qđ pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūscūs: vnus eiusdēq; sube-
insepabili equalitate diuinā insinuēt vnitate.
Ideoq; nō sint tres dii s̄ vn⁹ de⁹: q̄uis pat̄ fi-
lium genuerit: ⁊ iō fili⁹ nō sit qđ pat̄ ē: filiusq; a
p̄re sit genit⁹: ⁊ iō non sit pater qđ fili⁹ ē: spūscūs
scūs: nec pater sit: nec fili⁹: s̄ tñ p̄ris ⁊ filij spi-
ritus: patri ⁊ filio etiā ipse coequalis: ⁊ ad tri-
nitatis ptinēs vnitate: s̄ tñ eandē trinitatem
natā de x̄gine maria: ⁊ sub pontio pilato cru-
cifixam ⁊ sepultā: tertio die resurrexisse: ⁊ in

Mat. 3

celū ascēdisse: s̄ tñ mō filiū. **De** eandē trini-
tatē descēdisse in specie colūbe sup iesuz bap-
tisarū. **A**ut die p̄tecostes post ascēsiōnē dñi:

Act. 2

sonitu facto de celo qñ ferret fiat⁹ vehemēs:
⁊ linguis diuisis velut ignis: s̄ tñ mō spūscū

Mat. 1

Nec eandē trinitatē dixisse de celo: **Q**ues si-

Mat. 17

lius me⁹. **S**iue cū baptisar⁹ ē a ioāne: **S**iue i

Job. 12

monte qñ cū illo erant tres discipuli: **A**ut qñ
sonuit vox dicēs: **E**t clarificauī ⁊ itez clarifi-
cabo: s̄ tñ mō patris vocē fuisse ad filiū factā:
q̄uis p̄r ⁊ fili⁹ ⁊ spūscūs: s̄c̄ insepabiles sunt
ita insepabiliter openf. **N**ec etiā mea fides ē
qñ hec est catholica fides.

De questionibus q̄bus mouent de trinita-
te querentes. **Ca. V**

Ed in ea nōn ulli pturbant: cū audi-
unt deū patrē: ⁊ deū filiū: ⁊ deū spū
scū: ⁊ tñ h̄c trinitatē nō tres deos:
s̄ vnū deū: ⁊ quēa dmodū id intelligāt q̄rūt: p̄

sertim cū dicūt insepabiliter opari trinitatem in
ci re quā de⁹ opat: ⁊ tñ qñdā vocē p̄ris sonu-
isse: qđ vox filij nō sit. **I**n carne aut natū ⁊ pas-
sum: et resurrexisse: ⁊ in celū ascēdisse nō nisi
filiū. **I**n colūbe at spē venisse: nō nisi spūscū
intelligere volūt: quō ⁊ illā vocē qđ nō nisi pa-
tris fuit trinitas fecerit: ⁊ illā carnē in qđ nō ni-
si fili⁹ de x̄gine nat⁹ ē: eadē trinitas creauerit
⁊ illā colūbe spēm in qđ nō nisi spūscūs apparu-
it: illa ipsa trinitas opata sit: alioqñ nō insep-
abiliter trinitas opat: s̄ alia pater facit: alia fili-
us: alia spūscūs. **A**ut si qđā simul faciūt: que-
dam sine inuicē: iam nō insepabilis trinitas.
Mouet etiā quō spūscūs in trinitate sit: quē
nec pater: nec fili⁹: nec ambo genuerint: cuz
sit ⁊ p̄ris ⁊ filij spūs. **Q**uia q̄rūt ista hoies:
⁊ tedio nob sunt: si qđ hinc ex dono dei sapit i-
firmitas n̄ra: edisseram⁹ eis vt possum⁹: neq;
cū inuidia tabescēte iter habeam⁹. **S**i dicim⁹
nos de talib⁹ rebus nihil cogitare solere: mē-
timur. **S**i aut fatemur habitare ista in cogi-
tationib⁹ n̄ris: qñ rapimur amore indagā-
de vitatis: flagitat iure charitatis: vt eis indi-
cemus qđ hinc excogitare potuerim⁹: nō qđ
iā acceperim: aut p̄fect⁹ sim. **N**ā si **P**aul⁹ ap-
stolus: q̄tomagis ego longe infra illi⁹ pedes
tacēs: nō me arbitroz apprehēdisse: s̄ p̄ modu-
lo meo: si ipa qđ retro sunt obliuiscor: ⁊ in ante-
riora me extēdo: ⁊ s̄m intentionē seq̄r ad pal-
mam supne vocatiōis: q̄tū eiusdē vie p̄gri-
ni: ⁊ qđ puenerim vn̄ mihi in fine reliqu⁹ cur-
sus ē: vt illis apiam: desiderat a me: illis desi-
deratib⁹: qđ me fuisse cogit libera charitas.
Aptet aut vbi donabit deus vt eis ministrā-
do qđ legāt: ipi q̄ p̄ficiāt: ⁊ eis cupiēs r̄fidere
q̄retib⁹: ip̄e q̄ inueniā qđ q̄reb. **E**rgo susce-
pi h̄ iubēte atq; adiuuāte dñi deo n̄ro: nō raz
cognita cū auctoritate disserere q̄ ea cū pie-
tate disserendo cognoscere.

Mat. 3

Sap. 6

Phil. 3

De trinitate p̄ris ⁊ filij ⁊ spūscū qđ sunt
vnus ⁊ solus ⁊ verus deus. **Ca. VI**

Ut dixerūt dñm n̄m iesū xp̄m nō eē
qđ deū: aut nō eē verū deū: aut nō cum
p̄re vnū ⁊ solū deū: aut nō eē imorta-
lem: q; mutabilē: manifestissima diuinorū tes-
timonioz ⁊ cōsona voce cōuicti sunt: velut
sunt illa. **I**n p̄ncipio erat x̄bū: ⁊ x̄bū erat ap̄s
deū: ⁊ deus erat x̄bū. **M**anifestū ē em̄ quod
x̄bū dei: filiū dei vnū accepim⁹: de qđ p̄ dic-
tū x̄bū caro factū ē: ⁊ habitauit in nob: p̄p̄
natiuitatē incarnatiōis ei⁹ qđ facta ē in tpe ex
x̄gine. **I**n eo aut declarat: nō tñ deū eē: s̄ eti

Job. 1

Ibidē

Primus

Ubi am eiusdē cū pfe sube: qz cum dixisset: et deus erat verbū: h̄ erat in q̄t in p̄ncipio apud deū: oīa p̄ ip̄m facta sunt: et sine ip̄o factum ē nihil. Neq̄ em̄ dicit oīa nisi q̄ facta sunt. i. oēm creaturā. Cū liq̄do apparet ip̄z factū nō eē p̄ quē facta sunt oīa. Et si fact⁹ nō ē: creatura nō ē. Si aut̄ creatura nō ē: eiusdēz cū pfe sube est. Dis em̄ suba q̄ de⁹ nō ē: creatura ē: et q̄ creatura nō ē: de⁹ ē. Et si nō ē fili⁹ eiusdē sube cui⁹ ē p̄f. q̄ facta suba ē. Si facta suba ē: nō oīa per ip̄m facta sunt: at oīa p̄ ip̄m facta sunt. Cū igit̄ eiusdēz cū pfe sube ē: et ido nō tm̄ deus: s̄ et ver⁹ de⁹. Qd̄ idē ioh̄es ap̄tissime in eplā sua dicit. Scim⁹ q̄ fili⁹ dei venerit et dederit nobis intellectū vt cognoscām⁹ deū verū: et sim⁹ in vero filio ei⁹ iesu xp̄o. Hic ē ver⁹ de⁹: et vita eterna. Hinc etiā p̄sequēter intelligit̄: nō tm̄ mō de pfe dixisse ap̄tm̄ paulū: Qui sol⁹ h̄z im mortalitatē: s̄ de vno et solo deo qd̄ ē ip̄a trinitas. Neq̄ em̄ ip̄a vita eterna mortalis est s̄m̄ aliquā mutabilitatē: ac p̄ h̄ fili⁹ dei: qz vita eterna ē: cū pfe etiā ip̄e intelligit̄ vbi dicitū est: **Ubi** Qui sol⁹ h̄z imortalitatē. Et em̄ vite eterne et nos p̄icipes facti p̄ mō n̄ro imortales effici mur. S̄ aliud ē ip̄a cui⁹ p̄icipes effici mur vita eterna: aliud nos q̄ ei⁹ p̄icipatiōe viue mus in eternū. Si em̄ dixisset: Quē t̄p̄ib⁹ p̄ p̄ijs oñdet p̄f̄ br̄is et sol⁹ potēs: rex reguz: et dñs dñantiū: q̄ sol⁹ h̄z imortalitatē: nec sic inde sepatū filiū opteret itelligi. Neq̄ em̄ qz ip̄ se fili⁹ alibi loquēs voce sapie (ip̄e ē em̄ dei sa piētia) ait: Syru celi circuiui sola: sepauit a se patrē. Et magi q̄ nō ē necē vt tm̄mō de pfe p̄ter filiū itelligat̄ qd̄ dicitū ē: q̄ sol⁹ h̄z imorta litatē: cū ita dicitū sit: vt fues in q̄t mādatū si ne macula: irrep̄hēibile vsq̄ in aduentū dñi n̄ri iesu xp̄i: quē t̄p̄ib⁹ p̄p̄ijs oñdet br̄is: et so lus potēs rex regū: et dñs dñantiū: q̄ sol⁹ h̄z imortalitatē: et lucē h̄tat̄ iaccessibile: quē nō hoīm vidit: nec videre pōt: cui ē honoz et gl̄ia in seclā secloz amē. In q̄b⁹ v̄bis: nec p̄f̄ p̄p̄ie noiat̄ ē: nec fili⁹: nec sp̄s sc̄s: s̄ br̄is et solus potēs: rex regū et dñs dñantiū: qd̄ ē vn⁹ solus et ver⁹ de⁹ ip̄a trinitas. H̄si forte q̄ sequunt̄: p̄turbabūt hūc intellectū: qz dixit: quē nemo hoīm vidit: nec videre pōt: cū h̄ etiā ad chri stū p̄tinere s̄m̄ diuinitatē ei⁹ accipiāt: quē nō viderūt iudei: q̄ tm̄ carnē vidēt et crucifixerūt. Vidēri aut̄ trinitas hūano visu nullo mō p̄ se o visu vidēt: q̄ iā q̄ vidēt: nō hoies: s̄ vltra hoies sūt. Recte igit̄ ip̄e de⁹ trinitas intelligit̄: br̄is et sol⁹ potēs: oñdēs aduentū dñi n̄ri iesu xp̄i: t̄p̄ib⁹ p̄p̄ijs. Sic em̄ dcm̄ ē: sol⁹ h̄z imorta litatē: quō dcm̄ ē: q̄ facit̄ mirabilia sol⁹. Qd̄ ve

lim scire de q̄ dcm̄ ē accipiāt si de pfe tm̄: quō q̄ v̄z ē: q̄ ip̄e fili⁹ dicit̄: Quecunq̄ em̄ p̄f̄ fac̄: h̄ eadē et fili⁹ fac̄ s̄liter. An q̄c̄q̄ ē inter mirabi lia mirabili q̄ resuscitare et viuificare mortu os: dicit̄ idē fili⁹. Sic p̄f̄ suscitāt mortuos et viuificat: sic et fili⁹ q̄s vult viuificat: quō q̄ sol⁹ p̄f̄ fac̄ mirabilia: cū h̄ v̄ba nec p̄f̄z tm̄: nec fili um tm̄ p̄mittāt intelligi: s̄ vtiq̄z deū vnū v̄z solū. i. p̄f̄ em̄ et filiū et sp̄s sc̄s. Itē cū dicit̄ idez ap̄ls: Nō vn⁹ de⁹ p̄f̄: ex q̄ oīa et nos in ip̄o: et vn⁹ dñs iesus xp̄s: p̄ quez oīa et nos p̄ ip̄m: q̄s dubitet eū oīa q̄ creata sūt dicere: sic br̄is io h̄nes: p̄ ip̄m facta sunt. Quero itaq̄z de q̄ di cat alio loco: qm̄ ex ip̄o: et p̄ ip̄m: et in ip̄o sunt oīa: ipsi gl̄ia in seclā secloz amē. Si em̄ de pfe et filio et sp̄s sc̄s: vt singulis p̄sonis singula tri buant̄. Ex ip̄o. i. ex pfe: p̄ ip̄m. i. p̄ filiū. in ip̄o. i. i sp̄s sc̄s: māifestū ē qd̄ p̄f̄ et fili⁹ et sp̄s sc̄s vn⁹ de⁹ ē: qm̄ singulariter intulit̄. Ipsi gl̄ia in seclā secloz. Cū em̄ cepit hūc sensū: Nō ait: S̄ altitudo diuitiaz sapie et scie p̄ris: aut filij aut sp̄s sc̄s: s̄ sapie et scie dei: q̄ inscrutabilia sūt iudicia ei⁹: et inuestigabiles vie ei⁹. Quis em̄ coguit mentē dñi: aut q̄s p̄siliari⁹ ei⁹ fuit: aut q̄s p̄oz dedit illi et retribuet̄ ei: Qm̄ ex ip̄o: et p̄ ip̄m: et in ip̄o sūt oīa: Ipsi gl̄ia in seclā secloz amē. Si at̄ h̄ de pfe tm̄mō intelligi vo lūt: quō q̄ oīa p̄f̄z sunt: sicut h̄ dicit̄: Et oīa p̄ filiū: sicut ad corinthios: vbi ait: Et vn⁹ dñs iesus ch̄ist⁹: p̄ quē oīa. Et sicut in euāgelio io h̄nis. Oīa p̄ ip̄m facta sūt: Si em̄ alia p̄ p̄f̄m alia p̄ filiū: iā nō oīa p̄f̄z: nec oīa p̄ filiū. Si aut̄ oīa p̄ p̄f̄m: et oīa p̄ filiū: eadē p̄ p̄f̄m q̄ p̄ filiū. Eql̄is ē q̄ p̄f̄i fili⁹: et i se p̄abilis opatio pa tris et filij: qz si vel filiū fecit̄ p̄f̄ quē nō fecit̄ ip̄ se fili⁹: nō oīa p̄ filiū facta sunt: at oīa p̄ filiū fa cta sūt. Ip̄e igit̄ fact⁹ non ē vt cū p̄f̄ faceret oīa q̄ facta sunt: q̄q̄ nec ab ip̄o v̄bo tacuerit ap̄ls: et ap̄tissime oīno dixerit. Qui cuz in dei forma eēt: nō rapinā arbitrat⁹ ē eē se eql̄ē do hic deū p̄p̄ie p̄f̄z appellās: sicut alibi: caput at̄ ch̄risti de⁹. S̄ it̄ et d̄ sp̄s sc̄s collecta sūt testi monia: q̄b⁹ aī nos q̄ h̄ disputauef̄t abū dātū vsi sūt: qz et ip̄e de⁹ et nō creatura. S̄ si nō cre atura nō tm̄ de⁹ (Nā et hoies dicti sūt dii) sed etiā ver⁹ de⁹. Ergo p̄f̄i et filio p̄f̄sus eql̄is: et i trinitatē vnitate cōsubalis et coetern⁹. Maxi me v̄o illo loco sat̄ claret: q̄ sp̄s sc̄s non sit creatura: vbi iubemur nō fuisse creature: sed creatori. Nō eo mō q̄ iubemur p̄ charitatē ser uire iuicē: s̄ e cōuerso mō q̄ tm̄ deo fuit. Cū idolat̄e dicunt̄ q̄ simulachris eā fuit utē exhi bent q̄ debet̄ deo. Scdm̄ h̄c em̄ fuit utē dcm̄ ē. Dñm̄ deū tuū adorab: et illi soli fues. For

Job. 5

Ubi dē

1. Cor. 8

Job. 1

Rom. 11

Ubi dē

Ubi s̄

1. Cor. 8

Job. 1

Phil. 2

1. Cor. 11

Deut. 6

Mat. 4

Liber

ro si tali fuitute: creature fuire phibemur:
Ubi-3 qñ qdē dicitū ē: **D**ñm deū tuū adorab: et illi so
Roma-1 li fuies. **S**ñ et apls detestat eos q coluerūt et
 fuerūt poti⁹ creature q̄ creatori. **N**ō ē vtiqz
 creatura spūscūs: cui ab oib⁹ scis talis fuit⁹
 exhibet: dicēte aplo: **N**os em̄ sum⁹ circūcisio
Phil-3 spūi dei fuētes. **P**lures em̄ codices etiā lati
 ni sic hñr: q̄ spūi dei fuim⁹: greci autē oēs: aut
 pene oēs. **I**n nōnullis autē exēplarib⁹ latinis
 inuenim⁹: nō spūi dei fuim⁹: s̄ spūi deo fuim⁹
Sz q̄ in h̄ errāt: et auctoritati grauiori cedere
 detractāt. **N**ū quid et illud variū in codicibus
1. Cor-6 repūit. **N**escit qz corpa v̄sa tēplū sunt spūscū
 q̄ in vob̄ ē quē habetis a deo: **Q**uid autē isam⁹
 magisqz sacrilegū ē: q̄ vt q̄sqz dicere audeat
 mēbra xp̄i tēplū eē creature minoris fm̄ ipsos
 q̄ xp̄us ē: **A**lio em̄ loco dicit: **C**orpa v̄sa mēbra
Ibidē sunt xp̄i. **S**i autē q̄ mēbra sunt xp̄i: tēplū ē spūscū
 sc̄i: nō ē creatura spūscūs: qz cui corpa n̄ in tē
 plū exhibem⁹: nccē ē vt huic eā fuitute debe
 am⁹: q̄ nō nisi deo fuicdū ē: **S**ñ p̄sequēter dicit.
Ubi-3 **G**lorificate q̄ et portate deū in corpe vestro.
Q vnigenit⁹ dei fili⁹ p̄p̄ formā fui minor
 p̄re dicat q̄ in forma dei eqlis ē p̄ri. **Ca. VII**

Ist talib⁹ diuinaz sc̄pturaz testimo
 nis: q̄b⁹ vt dixi p̄ores n̄si copiosi⁹ v̄si
 expugnauerūt hereticorū tales ca
 lūnias vel errores: insinuat̄ fidei n̄re vnitas
 et eqlitas trinitatis. **S**z qz m̄ta in sc̄is libris p̄
 p̄ter incarnationē x̄bi dei: q̄ p̄ salute n̄ra repa
1. Ubi-2 da facta ē: vt mediator dei et hoim̄ eēt hō xp̄s
 iesus: ita dicunt: vt maiorē filio p̄rem signifi
 cent: vel etiā aptissime ofidāt: errauerūt ho
 mines min⁹ diligēter scrutātes vel intuētes
 vniuersam seriē sc̄pturaz: et ea q̄ de xp̄o iesu
 fm̄ hoim̄ dicta sunt: ad ei⁹ subam q̄ aī in car
 nationē sempiterna erat: et sempiterna ē: trāsfer
 re conati sunt. **E**t illi q̄ dē dicit̄ minorē filium
Job-14 eē q̄ p̄ri ē: qz sc̄ptū ē: ip̄o dño dicēte: **P**ri maior
 me ē. **V**eritas autē ofidit fm̄ istū modū etiā
 seip̄o minorē filiū. **Q**uō em̄ nō etiā seip̄o mi
Phil-2 nor: fact⁹ ē: q̄ semetip̄m exinaniuit: formā ser
 uerui accipiēs: **N**eqz em̄ sic accepit formā fui
 vt amitteret formā dei: in qua erat eqlis p̄ri.
Sic q̄ accepta est forma fui: vt nō amitteret
 forma dei: cū et i forma fui: et in forma dei idē
 ip̄e sit fili⁹ vnigenit⁹ dei p̄ris: in forma dei eql
1. Ubi-2 lis p̄ri: in forma fui: mediator dei et hoim̄ ho
 mo xp̄s iesus. **Q**uis nō itelligat q̄ in forma
 dei etiā ip̄e seip̄o maior est: in forma autē fui
 etiā seip̄o minor est. **N**ō itaqz imerito scriptu
 ra vtrūqz dicit: et eqlē p̄ri filiū: et patrē maiorē
 filio. **N**ō em̄ p̄p̄ formā dei: h̄ autē p̄pter for
 mā fui: sine vlla p̄fusioe itelligit. **E**t h̄ nob̄ re

gula: p̄ oēs sacras scripturas dissoluēde hui⁹
 q̄stiois: ex vno capite eplē pauli apl̄i p̄mittit
 vbi manifesti ista distinctio cōmēdat. **A**it em̄:
Qui cū in forma dei eēt: nō rapinā arbitrat⁹
Phil-2 est eise se eqlē deo: s̄ semetip̄m exinaniuit for
 mā fui accipiēs: in similitudie hōim̄ fact⁹: et
 habit⁹ inuēt⁹ vt hō. **S**ic q̄ dei fili⁹ deo p̄ri natu
 ra eqlis: habitu minor. **I**n forma em̄ fui quā
 accepit: minor est p̄ri. **I**n forma autē dei in qua
 erat etiā aīqz h̄ac accepisset eqlis est p̄ri. **I**n
 forma dei x̄bū p̄ qd̄ facta sūt oia. **I**n forma at
 fui: fact⁹ ex muliere fact⁹ sub lege: vt eos qui
 sub lege erāt redimeret. **P**roide i forma dei
 fecit hoiez. **I**n forma fui fact⁹ est hō. **N**ā si p̄
 t̄m sine filio fecisset hoim̄: nō scriptū eēt. **Ca. VIII**
Ciam⁹ hoiez ad imaginē et similitudie n̄ram.
Ergo qz forma dei accepit formā fui: vtrūqz
 de⁹: et vtrūqz hō. **S**z vtrūqz de⁹ p̄p̄ accipiētē
 deū. **U**trūqz autē hō p̄pter acceptuz hoim̄.
Neqz em̄ illa susceptioe altez eoz in alteruz
 p̄uersū atqz mutatū est. **N**eqz diuinitas q̄ p̄e
 in creaturā mutata est vt desisteret eē diuini
 tas: nec creatura in diuinitatē vt desisteret eē
 se creatura.

De subiectione qua filius subiciēdus di
 citur patri **Ca. VIII**

Iud autē qd̄ dicit apostol⁹: **S**ū autē
 ei oia subiecta fuerit: tūc et ip̄e filius
 subiect⁹ erit ei q̄ illi subiecit oia. **A**ut
1. Cor-15 ideo dictū est: ne q̄sqz putaret habitū xp̄i q̄ ex
 hūana creatura suscept⁹ est: p̄uersuziri possē
 ea in ipsā diuinitatē: vel vt certū ex p̄sseri: de
 tatē q̄ nō est creatura: s̄ ē vnitas trinitatis in
 cor: p̄orea et icōmutabilis: et sibimet p̄substāti
 alis: et coeterna natura. **A**ut si q̄sqz p̄cedit: vt
 aliq̄ senserit ita dictū: **E**t ip̄e fili⁹ subiect⁹ erit
 ei q̄ illi subiecit oia: vt ipsā cōmutationē sub
 iectionē et p̄uersionē credat futurā creaturē
 ipsā substātiā vel essentiā creatoris: i. vt q̄ su
 erat substātiā creaturē: fiat substātiā creato
 ris. **C**erte vel hoc p̄cedit: qd̄ nō h̄z vllā dubi
 tationē: nō dū h̄ fuisse factū: cuz dñs diceret:
Pater maior: me est. **D**ixit em̄ h̄ nō solū aīqz
Job-14 ascēdit h̄ in celū: verū etiā aīqz passus refur
 rexisset a mortuis. **N**li autē q̄ puāt humanaz
 in eo naturā in dei substātiā mutari atqz con
 uerti: et ita dictū: **A**ut et ip̄e fili⁹ subiect⁹ erit
 ei q̄ illi subiecit oia: ac si diceret: tūc et ip̄e fili⁹
 hois et a x̄bo dei suscepta hūana natura com
 mutabit in ei⁹ naturā: q̄ ei subiecit oia: tūc su
 turū putant: cū post diē iudiciū tradiderit re
 gnū deo et p̄ri. **A**c p̄ h̄ etiā fm̄ istā opinionem
 adhuc p̄ri maior ē: q̄ qd̄ x̄gie fui forma acce
Job-14 pta ē: **S**i et aliq̄ h̄ affirmāt: q̄ iā fuerit i dei

Primus

substantia mutat^o hō xps iesus: illud certe ne-
gare nō pōt: q̄ ad huc natura hoīs manebat
Ubi-5 qm̄ an̄ passionē dicebat: **Qm̄** p̄ maior me est:
vñ nulla cūctatio ē fm̄ h̄ dictū ē: q̄ forma f̄-
ui maior ē p̄: cui i forma dei cōlis ē fili^o. **Rec**
1. Cor. 15 q̄s cū audierit qd̄ ait ap̄s: **Sū** at̄ oīa ei sub-
iecta fuerit: manifestū q̄ p̄ter eū q̄ illi s̄biccit
oīa: ita existimet de p̄e itelligēdū: q̄ subiece-
rit oīa filio: vt ip̄z filiū sibi oīa s̄bicisse n̄ putet
Inseparabilis ei opatio ē p̄is r̄ filij: alioq̄n nec
ip̄e p̄ sibi subiecit oīa: s̄ fili^o ei subiecit: q̄ ei re-
gnū tradit: r̄ euacuat oēm p̄ncipatū r̄ om̄nē
Ubi-5 ptatē r̄ x̄tutē. **De** filio q̄pe ista dicta sūt: **Uz**
tradiderit iqt̄ regnū deo r̄ p̄i: cū euacuaue-
rit oēm p̄ncipatū r̄ oēm ptatē r̄ x̄tutē. **Ipe** ei
subijcit: q̄ euacuat. **Nec** sic arbitremur x̄pm̄
traditur regnū deo r̄ p̄i: vt adimat sibi. **Nā**
Ubi-5 r̄ h̄ qd̄ vāniloq̄ crediderit: **Nū** em̄ d̄r: **Tra-**
diderit regnū dō r̄ p̄i: nō sep̄at ip̄e: q̄ simul
cū p̄e vñ de^o est. **Sz** diuinaz sc̄pturaz curi-
olos p̄tentionūq̄ studiosos fallit d̄bū qd̄ positū
Ibidē ē: donec. **Ira** nāq̄ seq̄t. **Optet** ei illū regre
donec ponat oēs inimicos suos s̄b pedib^o suis
tāq̄ cū posuerit nō sit regnatur^o. **Nec** itelli-
ps-3 gūt ita dictū sicuti ē illd̄: **Qd̄** firmatū ē cor ei^o
nō cōmouebit donec videat sup̄ inimicos su-
os: **Qd̄** em̄ cū viderit iā cōmouebit. **Quid** q̄
est: **Sū** tradiderit regnū deo r̄ p̄i: qm̄ mō nō
1. Cor. 15 h̄at regnū de^o r̄ p̄i: **Sz** q̄ oēs iustos in q̄bus
Abā-2 nūc regnat ex fide viuētib^o: mediator dei et
1. Ubi-2 hoīm hō xps iesus p̄ductur^o est ad sp̄m̄: quā
1. Cor. 13 visionē dicit idē ap̄s: facie ad faciē. **Ira** dictū
est: cū tradiderit regnū deo r̄ p̄i: ac si dicere
1. Cor. 15 tur: cū p̄duxerit credētes ad p̄tēplationē dei
Mat. 2 r̄ p̄is. **Sicut** em̄ dicit: **Oīa** mihi tradita sunt
a p̄e meo: r̄ nemo nouit filiū nisi p̄: r̄ nemo
nouit p̄ez nisi fili^o r̄ cui voluerit fili^o reuelare
Cor. 15 **Sūc** reuelabit a filio p̄: cū euacuauerit oēm
p̄ncipatū r̄ oēm ptatē r̄ x̄tutē: i. vt necessaria
nō sit disp̄atio similitudinū p̄gelicos p̄nci-
pat^o r̄ ptates r̄ x̄tutes. **Ex** q̄z p̄sona nō incō-
1. Cor. 2 ueniet itelligi dici cātica cāticorū ad sp̄saz:
Similitudines auri faciem^o tibi cū distinctiōib^o ar-
gētū: qd̄ ad huc rex in recubitu suo ē: i. qd̄ ad huc
q̄z xps in secreto suo ē: q̄z vita n̄ a abscondita ē
cū xpo i deo. **Sū** xps in q̄t apparuerit vita v̄a
1. Cor. 3 tūc r̄ vos apparebit: cū ip̄o in gl̄a. **Qd̄** ante q̄s
1. Cor. 13 fiat: videm^o nūc p̄speculū in enigmate: s̄ est
in similitudinib^o: tūc aut̄ facie ad faciē. **Hec** ei no-
bis p̄tēplatio p̄mittit actionū oīm finis: atq̄
1. Job. 3 eterna p̄fectio gaudiorū. **Silij** ei dei sum^o: et
nō dū apparuit qd̄ erim^o. **Scim^o** enī q̄: cū ap-
1. Cor. 3 paruerit filies ei erim^o: qm̄ videbim^o eū sicuti
est. **Qz** enī dixit famulo suo moy^o: **Ego** sū q̄

sc̄i: hec dices filijs israel: q̄ ē misit me ad vos:
hoc p̄tēplabimur cū viuem^o in eternum. **Ira**
q̄pe ait: **Hec** aut̄ ē vita eterna: vt cognoscāt **Job. 17**
te vñ v̄z deū: r̄ quē misisti i e suz x̄pm̄. **Hoc** **1. Cor. 14**
fiet cū venerit d̄s r̄ illuīauerit occulta tene-
brarū: cū tenebre mortalitat^{is} hui^o corruptio-
nisq̄ trāserit. **Tūc** erit mane n̄m̄: de quo i
psalmo d̄r: **Mane** astabo tibi r̄ contēplabor: **1. ps-5**
De hac p̄tēplatiōe itelligo dictū: cū tradide-
rit regnum deo r̄ p̄i: i. cū p̄duxerit iustos: q̄-
1. Cor. 15 bus nūc ex fide viuētib^o regnat mediator dei
r̄ hoīm: hō xps iesus: ad p̄tēplationē dei r̄ pa-
tris. **Si** desipio hic: corrigat me q̄ meli^o sapit
mibi aliud non videt. **Nec** enī q̄rem^o aliud
cū ad illi^o p̄tēplationēz puenerim^o: q̄ nūc nō ē
q̄d̄ diu gaudiū n̄m̄ in spe est. **Spes** enī q̄ vide-
Roma. 8 tur nō est spes: qd̄ enī videt quis: qd̄ sperat:
Si at̄ qd̄ nō videm^o sp̄m̄: p̄ patientiā expe-
ctam^o qd̄ ad usq̄ rex in recubitu suo est. **Tūc**
erit qd̄ scriptū est: **Ad** ipebis me leticia cum
vultu tuo. **Ille** leticia nihil ampli^o req̄ret: q̄z
ps-15 nec erit qd̄ apli^o req̄rat. **Qd̄** edet em̄ nob̄ p̄
r̄ sufficiet nob̄. **Qd̄** bñ itellegerat philip^o vt
Job. 14 diceret d̄no: **Qd̄** de nob̄ patrē r̄ sufficet nobis
s̄ nō dū itellegerat: eo q̄ mō idē ip̄m se potuiss̄
se dicere: d̄ne oīde nob̄ te: r̄ sufficet nob̄. **Et**
em̄ h̄ itelligeret: respōsū ei a d̄no ē: **Tūc** tpe
sū vobiscū: r̄ nō cognouisti me: **Philipe** qui
Ibidē videt me: videt r̄ patrē. **Sz** q̄z volebat eū ex
fide viuere an̄q̄ illd̄ poss̄z videre: secur^o est: r̄
Ibidē ait: **Nō** credis: quia ego in p̄e r̄ p̄i in me est:
Quā diu em̄ sum^o in corpe: p̄grinamur a do-
2. Cor. 5 mino. **Per** fidē em̄ ābulam^o: nō p̄speciē. **Qd̄**
tēplatio q̄pe merces est fidei: cui mercedi p̄
fidē corda mūdant̄: sicut scriptum est: **Side**
Act. 15 mūdās corda eorū. **Probat** aut̄ q̄ illi p̄tēpla-
tioni corda mūdant̄: illa maxie sn̄ia: **Bñ** mū-
Mat. 5 do corde: qm̄ ip̄i deū videbūt. **Et** q̄z h̄ est vita
eterna dicit de^o in psalmo: **Lō** gitudie dierūz
ps-90 replebo eū: r̄ oīdā illi salutare meū. **Sive** q̄
audiam^o: oīde nob̄ filiū: siue audiam^o: oīde
nob̄ p̄fem̄: tūc dē valer: q̄z neuter sine altero
pōt oīdi. **Unū** q̄pe sūt: sicut ait. **Ego** r̄ p̄r
vñ sum^o. **Deniq̄** p̄p̄ ip̄az inseparabilitatē: suf-
Job. 10 ficiēter aliq̄n noīat̄: vel p̄ sol^o: vel fili^o solus:
adīpletur^o nos leticia cū vultu suo. **Nec** inde
sep̄at vtriusq̄ sp̄s: i. p̄is r̄ filij sp̄s. **Qui** spi-
Job. 14 ritus: p̄pe v̄r sp̄s x̄rat: quē h̄ mūd^o accipe
nō p̄r. **Hoc** em̄ plenū gaudiū n̄m̄: q̄ apli^o nō
est frui se z trinitate deo: ad cui^o imaginem fa-
cti sum^o. **P̄**opter h̄ aliquādo ita loq̄t de spi-
ritu sancto: tanq̄ solus ipse sufficet ad beati-
tudinem nostrā: r̄ ideo solus sufficet: q̄z sepa-
ri a p̄e r̄ filio nō pōt: sicut pater solus sufficet

Primus

quiescebat in xbo dñi. Et iō dñs cōquerenti
marthe q̄ eā soror nō adiuuaret. rñdir: **Ma-**
Ubi ria optimā ptē elegit: q̄ nō auferet ab ea. **Mō**
malā ptē dixit: qd̄ agebat martha: s̄ ista opti-
mā q̄ nō auferet. **Ma** est q̄ in ministerio indi-
gentie ē: cū indigētia ip̄a trāserit: auferetur.
Boni d̄pe opis trāsturi merces ē req̄es per
1. Cor. 15 māsura. In illa igit̄ cōtēplatiōe: de^o erit oīa ī
oib⁹: qz̄ nihil ab illo aliud req̄ret: s̄ solo ip̄o il-
Roma 8 lustrari: p̄fruiq̄s sufficiet. **Uōq̄** ille in q̄ sp̄s ī-
Ubi 26 terpellat gemitib⁹ inenarrabilib⁹. **Unā** inq̄t
petij a dño: hāc req̄rā: vt̄ ihabitē in domo dñi
p̄oēs dies vite mee: vt̄ cōtēpler delectationē
Ubi 2 dñi. **Cōtēplabimur** em̄ deū p̄rem̄ et filij et spi-
ritūsc̄m̄: cū mediator dei et hoīm: hō xps̄ iel⁹:
1. Cor. 15 tradiderit regnū deo et p̄ri: vt̄ iā nō interpel-
let p̄ nob̄ mediator et sacerdos n̄ filij dei: et fi-
lius hoīs: s̄ et ip̄e inq̄tū sacerdos ē: assumpta
1. Cor. 15 p̄p̄ nos fui formā: s̄biect⁹ sit ei q̄ illi subiecit
oīa: vt̄ inq̄tū de^o ē: cū illo nos subiectos hēat
inq̄tū sacerdos nobiscū illi subiect⁹ sit. **Qua**
propter cū filij sit et de^o et hō: alia suba de^o: alia
hō: hō pot⁹ in filio q̄ filij in p̄re: sic caro anie-
mee: alia suba ē ad aiām meā: q̄uis in vno ho-
Ubi mine: q̄ aiā alteri⁹ hoīs ad aiām meā. **Luz** ḡ
tradiderit regnū deo et p̄ri: i. cū credēs et vi-
uentes ex fide. p̄ q̄b⁹ nūc mediator: interpel-
lat: p̄duxerit ad cōtēplationē: cui p̄cipiēde su-
spiram⁹ et gemim⁹: et trāserit labor et gemit⁹
iā nō interpellabit p̄ nob̄ tradito regno deo
Job 16 et p̄ri: s̄ significās ait. **Hec** vobiscū locut⁹ sum
in similitudinibus veniet hora q̄n̄ iam non
in similitudinib⁹ loq̄r vob̄: s̄ manifeste de p̄re nū-
Ubi ciabo vob̄: i. iā nō erūt similitudines cū visio fue-
rit facie ad facie. **Hoc** ē em̄ qd̄ ait: s̄ manifeste
de p̄re nūciabo vob̄. **Ac** si diceret: manifeste
Ubi p̄rem̄ ostēdā vob̄. **Nūciabo** d̄pe ait: qz̄ x̄bū ei⁹
Ubi ē. **Sequit̄** em̄ et dicit. **Illā** die in noīe meo pe-
tetis: et iā dico vob̄: qz̄ ego rogabo p̄rem̄. **Ipe**
ei p̄r amat vos: qz̄ vos me amastis: et credidistis
qz̄ a deo exiui. **Exiui** a p̄re: et veni i hūc mū-
dū: itez relinq̄ mūdū et vado ad p̄rez. **Quid** ē
a p̄re exiui: nisi nō in ea forma: q̄ eqlis sū p̄ri
Ubi s̄ alit̄: i. in assumpta creatura minor apparui.
Et qd̄ ē: **Veni** in hūc mūdū: nisi formā serui
quā me exinanitēs accepi etiā pctōy: q̄ mūdū
Job 16 istū diligūt oculis demonstrauit. **Et** qd̄ ē: **Itez**
relinq̄ mūdū: nisi ab aspectu dilectorū mūdū
Ubi aufero qd̄ viderūt. **Et** qd̄ ē: **Vado** ad p̄rem̄:
nisi doceo me sic intelligendū a fidelib⁹ meis
quō equalis sum p̄ri. **Hoc** q̄ credūt digni ha-
bebunt p̄ducia fide ad sp̄m̄: i. ad ip̄am visio-
nem: q̄ p̄ducēs dicit⁹ ē tradere regnum deo et

patri. **Sideles** d̄pe ei⁹ q̄s redemūt sanguine
suo: dicti sunt regnū eius: p̄ q̄b⁹ nūc interpel-
lat: tūc aut̄ illic eos sibi faciens inherere: vbi
eqlis ē patri: nō iam rogabit p̄rem̄ p̄ eis. **Ipe**
em̄ inq̄t: **Pater** amat vos. **Et** h̄ em̄ rogat **Job 16**
q̄ minor ē p̄re: q̄ x̄o eqlis ē: exaudit cū patre.
Un se ab eo qd̄ dixit. **Ipe** em̄ p̄r amat vos: **Ubi** s̄
vtiq̄s ip̄e nō sepat: s̄ fm̄ ea facit intelligi q̄ sup̄
cōmmeorauit: satisq̄ insinuauit: plerūq̄s ita no-
minari in trinitate vnāquāq̄ p̄sonā: vt et alie
illic intelligant̄. **Sic** itaq̄ dictū ē. **Ipe** em̄ p̄r **Ubi** s̄
amat vos: vt̄ cōsequēter intelligat et filius et
sp̄sc̄m̄: nō qz̄ mō nos nō amat. **Qui** p̄prio **Roma 8**
filio nō pepcit: s̄ p̄ nob̄ oib⁹ tradidit eū: s̄ ta-
les nos amat de^o: q̄les futuri sum⁹: non q̄les
sum⁹. **Quales** em̄ amat: tales in eternū con-
seruat: qd̄ tūc erit cū tradiderit regnū deo et
patri: q̄ nunc interpellat p̄ nob̄ vt̄ iā non ro-
get p̄rem̄: qz̄ ip̄e pater amat nos. **Quo** autez
merito: nisi fidei: q̄ credimus anteq̄ illud qd̄
p̄mittit̄ vidēam⁹: **Per** hāc em̄ puenim⁹ ad
speciē: vt̄ tales nos amet: q̄les amat vt̄ sim⁹:
nō quales odit: q̄ mali sumus: et horat̄ ac p̄-
stat: ne tales semp̄ esse velimus.

Qua discretiōe intelligend⁹ sit nūc eē eā
lis patri filij nūc aut̄ minor. **Ca. XI**

Uaprop̄ cognita ista regula intelli-
gendaz̄ sc̄pturarū de filio dei: vt̄ di-
stinguam⁹ qd̄ in eū sonet fm̄ formaz̄
dei: in qua equalis ē patri: et qd̄ fm̄ formā ser-
ui quā accepit: in qua minor ē patre: nō con-
turbabimur tanq̄s cōtrarijs ac repugnātib⁹
int̄ se scōy sententijs. **Nā** fm̄ formā dei equa-
lis ē patri: et filij: et sp̄sc̄m̄: qz̄ neuter eorum
creatura ē: sicut iā ostēdim⁹. **Scdm̄** aut̄ formā
fui: minor ē patre: quia ipse dixit. **Pater** ma-
ior me ē. **Minor** ē seip̄o: qz̄ de illo dictum est
Semetipsum exinanuit: formā fui accipiēs **Job 14**
minor ē sp̄sc̄o: qz̄ ipse ait. **Qui** dixerit blas- **Phil. 2**
phemā in filiū hoīs: dimittet̄ ei: q̄ aut̄ dixerit **Mat. 12**
in sp̄sc̄o: nō dimittetur ei. **Et** in ip̄so x̄rutes
opatus ē dicēs. **Si** ego in sp̄u dei eiicio demo- **Luc. 2**
nia: certe supueniet in vos regnū dei. **Et** ap̄d **Luc. 4**
Isaiam dicit: quā lectionē ipse in synagoga **Luc. 4**
recitauit: et de se cōpletā sine scrupulo dubita-
tiōis ostēdit. **Sp̄s** inq̄t dñi sup̄ me: p̄pter qd̄
vnx̄t me: euāgelizare paup̄ib⁹ misit me: p̄re-
dicare captiuis remissionē et̄. **Ad** q̄ faciēda
iō dicit se missum: qz̄ sp̄s dñi ē sup̄ eū. **Scdm̄**
formā dei: oīa p̄ ipsum facta sunt: et sine iō fa-
Job 1 ctum ē nihil. **Scdm̄** formā fui: ipse fact⁹ ē ex
Gal. 4 muliere: factus sub lege. **Scdm̄** formā dei: ip-
Job 10 se et pat̄ vnū sunt. **Scdm̄** formā fui: nō venit

Job. 6 facere voluntate sua / voluntate eius que eum misit
Job. 5 **Scdm** formam dei: sicut habet pater vitam in se
Mat. 26 metipso sic dedit et filio vitam habere in semet
Ibidem ipso: **Scdm** formam serui: tristis est anima eius usque ad
 mortem: et pater inquit. Si fieri potest transeat a me
Phil. 2 calix iste. **Scdm** formam dei: ipse est verus deus: et
 vita eterna. **Scdm** formam serui: factus est obedi-
 ens usque ad mortem: mortem autem crucis. **Scdm** for-
Job. 17 mam dei: omnia que habet pater: ipsius sunt: et omnia tua
Job. 7 mea sunt inquit: et mea tua. **Scdm** formam serui
 non est doctrina ipsius: sed illius que eum misit.
Qua ratione filius dicit nescire diem et ho-
 ram quam scit pater. **La. XII**
Mat. 24 De die et de hora nemo scit: neque
 angelus celo: neque filius: nisi pater. hoc
 enim nescit: quod nescientes facit. et quod non
 ita sciebat ut tunc discipulus indicaret
 sicut dictum est ad abraham. Nunc agnoui quod timeas
Gen. 22 deum. et nunc feci ut cognosceres: quia et ipse si-
 bi in illa temeritate probatus innotuit. Nam et
 illud utique dicturus erat discipulis tempore oportu-
Job. 15 tino: de quo futuro tanquam preterito loquens ait. Nam
 non dicam vos seruos: sed amicos: suus enim nescit
 voluntatem domini sui. Vos autem dixi amicos
 quia omnia quecumque audiuit a patre meo: nota feci
Job. 16 vobis: quod nondum fecerat: sed quia certo facturus
 erat: quasi iam fecisset locutus est. Spiritus eius ait. Multa
 vobis habeo dicere: sed non potestis illa portare
 modo. Inter que intelligit: et de die et de ho-
1. Cor. 2 ra: nam et apostolus. neque enim iudicavi me inquit
 scire aliquid inter vos: nisi christum iesum: et hunc
 crucifixum. His enim loquebatur: que cape altiora de
 christi deitate non poterant. Quibus etiam pau-
1. Cor. 3 lo post dicit. Non potui vobis loqui quasi spirita-
 libus: sed quasi carnalibus. hoc ergo inter illos nescie-
 bat: quod per illud scire non poterat. Et hoc solum se
 scire dicebat: quod eos per illum scire oportebat.
1. Cor. 2 Denique sciebat inter perfectos: quod inter puu-
 los nesciebat. Ibi quippe ait. Sapientiam loqui
 mur inter perfectos. Et non quod genere locutio-
 nis nescire quisque dicit: quod occultat: que dicitur fos-
 sa ceca que occulta est. Neque enim aliquid genere lo-
 quuntur scripture: quod in consuetudine humana non
 inueniatur: quia utique hominibus loquuntur. **Scdm** formam
 dei dictum est. An omnes colles genuit me. et an omnes
Ps. 109 altitudines creaturarum. Et an luciferum genuit
 re: id est an omnia tempora et temporalia. **Scdm** formam autem ser-
 ui dictum est. Dominus creauit me in principio viarum
Job. 14 suarum. Quia scdm formam dei dixit. Ego sum veritas:
Ibidem et secundum formam serui: Ego sum via. quia
 enim ipse est primogenitus a mortuis: iter fecit eccle-
 sie sue: ad regnum dei ad vitam eternam: cui caput
 est ad immortalitatem etiam corporis: non creatus est in prin-

cipio viarum suarum: in opera eius. **Scdm** formam enim dei
 principio est: quod et loquitur nobis. In principio fecit
 deus celum et terram. **Scdm** autem formam serui. Spiritus
 procedens de thalamo suo. **Scdm** formam dei
 procreatus est omnis creature: et ipse ante omnes est: et omnia in
 illo consistunt. **Scdm** formam serui. Ipse est caput cor-
 poris ecclesie. **Scdm** formam dei: dominus est glorie. Tunc
 manifestum est quod ipse glorificet sanctos suos. quos
 enim predestinauit hos et vocauit: et quos vocauit
 ipsos et iustificauit. Quos autem iustificauit: ipsos
 et glorificauit. De illo quippe dictum est: quod iustificet
 impium: de illo dictum est: quod sit iustus et iustificans. Si
 ergo iustificauit: ipsos et glorificauit: que iustificat
 ipse et glorificat: que et verum dixit dominus glorie. **Scdm** formam
 tamen serui fatigantibus discipulis de glorificatione sua
 rudit. Sedere ad dexteram vel ad sinistram non est
 meum dare vobis: sed quibus patrum est a patre meo. quod
 autem paratum est a patre eius: et ab ipso filio patrum est:
 quia ipse et pater unum sunt. Nam enim ostendimus in hac
 trinitate per multos diuinarum locutionum modos. etiam
 de singulis dici quod omnia est propter insepabilem operatio-
 nem eiusdemque substantie. sicut et de spiritu sancto dicit. Cum
 ego iero: mittam eum ad vos. Non dixit mittem
 sed ita quasi tamen filium eum missurum esset. et non pater: cum
 alio loco dicit. hoc locutus sum vobis apud vos
 manens. Aduocat autem ille spiritus scilicet quem mittet
 pater in nomine meo: ille vobis declarabit omnia
 que scripsimus in libro. Sic rursus ita dicitur: quasi non eum missurum
 esset. et filium: sed tamen pater. Sicut ergo ista: ita rursus quod ait
 sed quibus patrum est a patre meo: cum pre se intelligit
 locutus: pare sedes glorie quibus velle. sed dicit ali-
 quis. Ille cum de spiritu sancto loquitur ita se missurum
 ait ut non negaret patrem missurum. et alio lo-
 co ita patrem ut non negaret se missurum. hic christo apte ait: non est
 meum dare vobis: atque ita se-
 cutus a patre dixit ista preparata. sed hoc est quod prestrin-
 ximus secundum formam serui dictum: ut ita intelligeretur: si
 est meum dare: ac si diceretur. non est humane
 preteritis hoc dare. ut per illud intelligatur hoc
 dare: per quod deus et equalis est patri. non est inquit meum
 dare. id est non humane preteritis ista deus. sed quibus
 paratum est a patre meo. sed iam tu intellige: quia si omnia
 que habet pater mea sunt. et hoc utique meum est. et cum
 patre ista parauimus. nam et illud quero quomodo dictum
 sit. Si quis non audit verba mea. ego non abiudico
 bo eum. Fortassis enim ita hic dicit. Ego non iudi-
 cabo illum. quem admodum ibi. non est meum dare. sed
 quod hic sequitur. non enim veni inquit ut iudicem mun-
 dum: sed ut saluum faciam mundum. Deinde adiungit
 et dicit. Qui me spernit et non accipit verba
 mea. habet qui se iudicet. Hic iam intellige-
 remus patrem: nisi adiungeret et diceret. Verbum
 quod locutus sum: ipsum iudicabit illum in nouissimo die

Job. 8
Gen. 1
Ps. 18
Job. 1
Ibidem
Roma. 8
Roma. 3
Roma. 8
Mat. 20
Job. 10
Job. 16
Job. 14
Mat. 20
Ibidem
Job. 17
Job. 12
Ibidem
Job. 20
Job. 12
Job. 12
Job. 12
Ibidem

Libe

Tibi Quid igitur iam nec filius iudicabit: quia dixit: Ego si iudicabo illum: nec pater: sed verbum quod locutus est filius: imo potius audi adhuc quod sequitur. Quia ego inquit non ex me locutus sum: sed ille qui me misit pater: ille mandatum mihi dedit quid dicam aut quid loquar: et scio quia mandatum eius vita eterna est. Que ego loquor: ita ut dixit mihi pater sic loquor. Si ergo non iudicabit filius: sed verbum quod locutus est filius: quia non ex se locutus est filius: sed qui misit eum pater mandatum dedit ei: quid dicat: et quod loquatur: patet utique iudicabit cuius verbum est quod locutus est filius: atque ipsum verbum patris idem est filius ipse. Non enim aliud est mandatum patris: aliud verbum patris. Nam et verbum appellavit et mandatum. Videamus ergo ne forte quod ait: Ego non ex me locutus sum: hoc intelligi voluerit: ego non ex me natus sum. Si enim verbum patris loquitur: seipsum loquitur: quia ipse est verbum patris. Plerumque enim dicit: dedit mihi pater: in quo vult intelligi quod eum genuerit pater: non ut tanquam iam existenti et non habenti dederit aliquid: sed ipsum dedit se ut haberet: genuisse est ut eum. Non enim sicut creatura: ita dei filius: aut carnatione: et aut assumptam creaturam unigenitum: pro quibus facta sunt omnia: aliud est et aliud habet: sed hoc ipsum est: quod est id quod habet. Ad illo loco manifestius dicit: si quis ad capiendum sit idoneus: ubi ait. Sicut habet vitam in semetipso: ita dedit vitam habere filio in semetipso. Neque enim iam existenti et vitam non habenti dedit ut haberet vitam in semetipso: cum eo ipso quod est vita sit: hoc ergo dedit filio vitam habere in semetipso: genuit filium: incommutabilem vitam quod est vita eterna. Cum ergo verbum dei sit filius dei: et filius dei sit verus deus: et vita eterna: sicut in epistola sua dicit Iohannes etiam hoc quod aliud cognoscimus: cum dicit dominus: Verbum quod locutus sum: ipsum iudicabit eum in novissimo die: et ipsum verbum patris verbum esse dicit: et mandatum patris ipsumque mandatum vitam eternam. Et scio inquit quia mandatum eius vita eterna est. **Ibidem** Quero itaque quomodo intelligam? Ego non iudicabo: sed verbum quod locutus sum iudicabit: quod ex consecutione apparet ita dictum: ac si diceret: ego si iudicabo: sed verbum patris iudicabit: verbum autem patris est ipse filius dei. Siccine intelligendum est: Ego non iudicabo: sed ego iudicabo: quomodo istud potest esse verum: nisi ita: ego scilicet non iudicabo ex parte humana: quia filius hominis sum: sed ego iudicabo ex parte verbi: quia filius dei sum. Aut si contraria et repugnantia videntur: ego non iudicabo: sed ego iudicabo: quod illinc dicitur: ubi ait. Haec doctrina non est mea: quomodo non est mea? Iste ei dixit: Ista doctrina non est mea: sed mea doctrina non est mea: bene dixit suam: eandem dixit non suam. Quomodo istud verum est: nisi secundum aliud suam dixerit: secundum aliud non

sum. Secundum formam dei suam: secundum formam servitutis suam. Cum enim dicit: non est mea sed eius qui me misit: ad ipsum verbum nos fecit recurrere: doctrina enim patris est verbum patris qui est unicus filius. Quid sibi et illi vult: qui me credit: non in me credit. Quomodo in ipsum: quomodo non in ipsum: quomodo tam contrarium sibi aduersum potest intelligi: qui in me credit inquit non in me credit: sed in eum qui me misit: nisi ita intelligas: qui in me credit: non in hoc quod videt credit: ne sit spes nostra in creatura: sed in eo qui suscepit creaturam in qua humanis oculis apparet: ac sic ad se equaliter patri contemplandum pro fide corda mundaret. Sed quod ad patrem referens intentionem credentium et dicens non in me credit: sed in eum qui me misit: non utique se a patre: id est ab illo qui eum misit voluit separari: sed ut sic in eum crederetur: quomodo in patre cui equalis est. Quod aperte alio loco dicit. Creditis in deum et in me credite: id est sicut creditis in deum: sic et in me: quia ego et pater unum deum. Sicuti ergo hic tanquam abstulerit a se fidem hominum: et in patre transtulerit: dicendo: non in me credit: sed in eum qui me misit: a quo tamen se utique non sepauit. Sic etiam quod ait: Non est meum dare: sed quibus paratum est a patre meo: puto clarere secundum quid utriusque accipiendum sit. Tale est enim et illud: ego non iudicabo: cum ipse iudicaturus sit vivos et mortuos: sed quia non ex potestate humana propterea recurrere ad deitatem: sursum erigit corda hominum: propter quod subleuanda descendit. **De unitate persone filii dei et filii hominis: siue in gloria siue in humilitate. Ca. XIII**
In tamen ipse idem esset filius hominis propter formam sui quam accepit quod est filius dei propter dei formam: in qua est: non diceret apostolus paulus de principibus huius seculi. Si enim cognouissent: nunquam dominum glorie crucifixissent. Et forma enim serui crucifixus est: et tamen dominus glorie crucifixus est. Talis enim erat illa susceptio quam deus hominem faceret: et hominem deum: quod tamen propter quod: et quod secundum quod dicitur: adiuuante domino: prudens et diligens et pius lector intelliget. Nam ecce diximus: quia secundum id quod deus est: glorificat suos: secundum hoc utique quod dominus glorie est: et tamen dominus glorie crucifixus est: quia recte dicitur et deus crucifixus: non ex virtute diuinitatis: sed ex infirmitate carnis: sicut dicimus: quia secundum id quod deus est iudicatur: hoc est ex parte diuina non humana. Et tamen ipse homo iudicaturus est: secundum gloriam crucifixus est ita enim apte ait. Cum venerit filius hominis in gloria sua: omnes angelus eius cum eo: tunc congregabuntur ad omnes gentes: et cetera quae de futuro iudicio versantur ad

Ibidem

Ibidem

Tibi

Iob. 1

Iob. 5

Iob. 5

Iob. 12

Ibidem

Ibidem

Iob. 7

Ibidem

Iob. 12

Tibi

Iob. 14

Iob. 10

Iob. 12

Mat. 20

Iob. 12

1. Cor. 2

Mat. 25

Primus

- vltimā sententiā in eo loco p̄dicant. Et iudei quippe qui in malicia sua pseuerantes: in illo iudicio puniendi sunt: sicut alibi scriptum est:
- Zach. 12** Videbūt in quē pupugerūt. Cum em̄ et boni et mali visuri sunt iudicē viuorum et mortuorum: p̄culdubio eū videre nō poterūt mali: nisi fm̄ formā qua filius hoīs est: sed tñ in claritate in qua iudicabit: nō in humilitate in qua iudicatus est. Ceterū illā dei formā in qua equalis ē patri proculdubio imp̄ij nō videbūt. Non em̄ sunt mūdicores. Beati em̄ mūdicores: qm̄ ip̄i deū videbūt. Et ip̄a visio est facie ad facie: qua summū p̄miū p̄mittit iustis: et ip̄a fiet: cuz tradet regnū deo et patri: in quo sue forme visionē vult intelligi: subiecta deo vniuersa creatura: et ip̄a in qua filius dei filius hoīs factus ē.
- Ibidem** Quia fm̄ hāc et ip̄e filius tūc subiectus illi erit: qui ei subiecit om̄ia: vt sit deus om̄ia in om̄ib⁹. Alioqn̄ si filius dei iudex in forma qua equalis est patri: etiā imp̄ijs cū iudicaturus ē apparebit. Quid ē qd̄ p̄ magno dilectori suo pollicet̄ dicens: Et ego diligam eū: et oñdā me ip̄m illi?
- Iob. 14** Quia p̄pter fili⁹ hoīs iudicaturus est: nec tñ ex humana pr̄ate: sed ex ea qua fili⁹ dei ē. Et rursum filius dei iudicaturus ē: nec tñ in ea forma apparēs: in qua deus ē equalis patri: sed in ea qua fili⁹ hoīs ē. Itaq; vtrūq; dici p̄t: et fili⁹ hominis iudicabit: et non filius hominis iudicabit. Quia filius hominis iudicabit: vt verū sit qd̄ ait: Cū venerit filius hominis: tūc cōgregabūtur ante eū oēs gentes. Et nō filius hoīs iudicabit: vt verū sit qd̄ ait. Ego non iudicabor: Et ego nō quero gloriā meā: est q̄ querat et iudicet. Nā fm̄ id qd̄ in iudicio nō forma dei: s; forma filij hoīs apparebit: nec ip̄e pat̄ iudicabit.
- Mat. 25** Scdm̄ hoc em̄ dictum est: Pater non iudicat quēquā: sed om̄e iudiciū dedit filio. Qd̄ vtrū ex illa locutione dictū sit: quā supra cōmemorauimus: vbi ait: Sic dedit filio habere vitam in semetipso: vt significaret qz sic genuit filiū.
- Ibidem** An ex illa de qua loquit̄ apostol⁹ dicens: Propter qd̄ eū suscitauit: et donauit ei nomen qd̄ est sup̄ om̄e nomen. Hoc em̄ de filio hoīs dictū est: fm̄ quē dei filius excitatus ē a mortuis. Ille quippe in forma dei equalis est patri: ex q̄ se exinanuit: formā serui accipiēs: in ipsa forma serui et agit et pat̄ et accipit: que cōsequenter cōtexit apostol⁹: humiliavit se factus obediēs vsq; ad mortē: mortē aut̄ crucis: p̄pter qd̄ de⁹ illum exaltauit: et donauit ei nomen quod ē super om̄e nomē: vt in noīe iesu om̄e genu flectat: celestiuū terrestriuū et infernozum: et oīs lingua p̄fiteat: qz dñs iesus christ⁹ in gloria ē dei patris: Ut ergo fm̄ illā: an fm̄ istā locutionē
- dictū sit. Om̄e iudiciū dedit filio: satis hic apparet: qz si fm̄ illud diceret fm̄ quod dictum ē. Dedit filio h̄c vitam in semetipso: nō vtiq; diceretur: pater nō iudicat quēquā. Scdm̄ hoc em̄ et equalē pater genuit filiū iudicat cū illo. Scdm̄ hoc ergo dictū ē qz in iudicio nō in forma dei: sed forma filij hoīs apparebit. Non qz nō iudicabit qui dedit om̄e iudiciū filio: cum de illo dicat fili⁹. Est qui querat et iudicet: sed ita est dictū: Pater nō iudicat quēquā: sed oē iudiciū dedit filio: ac si diceretur: Patrē nemo videbit in iudicio viuorum et mortuorum: sed oēs filiū: qz filius hoīs est vt possit et ab imp̄ijs videri: cū et illi videbunt in quē pupugerūt. Quod ne conijcere potius q̄ apte demonstrare videamur: p̄feremus eius dē dñi certaz manifestāq; sententiā: qua oñdā ip̄am fuisse causam vt diceret: Pater nō iudicat quēq;: sed om̄e iudiciū dedit filio: quia iudex in forma filij hoīs apparebit: que forma nō ē patris sed filij. Hec ea filij in qua equalis est patri: s; in qua minor ē patre: vt sit in iudicio cōspicu⁹ et bonis et malis. Paulo em̄ post dicit: Amen dico vobis: qz qui verbū meū audit et credit ei qui misit me: habet vitam eternā: et in iudiciū non veniet: sed trāsit a morte in vitam. Hec vita eterna ē illa visio que nō p̄tinet ad malos. Deinde sequitur: Amen amē dico vobis: quia veniet hora et nūc ē: cū mortui audiet̄ vocē filij dei: et q̄ audierint viuēt. Et hoc ē p̄p̄tū p̄iorū: q̄ sic audierit de incarnatione ei⁹: vt credāt: quia fili⁹ dei est: id ē sic eū p̄pter se factū accipiūt minorē patre in forma serui: vt credāt quia equalis ē patri in forma dei. Et ideo sequit̄: et hoc ipsum cōmēdās dicit: Sicut pater habet vitam in semetipso: ita dedit et filio vitam h̄c in semetipso. Deinde venit ad visionē sue claritatis in qua ventur⁹ est ad iudiciū: que visio cōmunis erit et imp̄ijs et iustis. Sequit̄ em̄ et dicit: Et pr̄atē dedit ei iudiciū facere: qm̄ filius hoīs est. Puto nihil esse manifestius. Nā quia fili⁹ dei est equalis patri nō accepit hanc pr̄atem iudicij faciēdi: sed habet illā cū patre in occulto. Accepit aut̄ illam: vt boni et mali eū videāt iudicantē: quia filius hoīs est. Visio quippe filij hoīs exhibet et malis. Nā visio forme dei nō nisi mūdicores: qz ip̄i deū videbūt: id ē solis p̄ijs exhibebit: quorum dilectioni hoc ipsum p̄mittit: qz seipsum oñdet illis. Et ideo vide qd̄ sequat̄: Nolite mirari hoc inquit. Quid nos p̄hibet mirari: nisi illud qd̄ reuera mirat̄ oīs qui nō intelligit: vt ideo diceret patrē dedisse ei pr̄atem iudiciū facere qz fili⁹ hoīs ē: cū magis quasi h̄ expectare tur vt diceret: quoniā filius dei est. S; qz filius

Primus

dei fm id qd in forma dei equalis e patri vide-
re iniq no pnt. Optet aut vt iudice viuoz
rur mo: tuoz cora quo iudicabunt: i iusti vi-
Job-17 deant r iniq. Nolite inqt h mirari: qm venit
hora in q ocs q in monumet sunt audiet vo-
cem ei: r pdiet q bona gesserut i resurrecti-
one vite: q mala gesserut in resurrectione
iudicij. Ad h g optebat vt ideo accipet hanc
ptate qz fili hois e: vt resurgentes ocs vide-
rent eu in forma in qua videri ab hoib pot
sed alij ad danatione: alij ad vita efna. Que
e aut vita efna: nisi illa visio q no ccedit im-
Job-17 pns: vt cognoscant te inqt vnu veruz deu: et
que missi iesuz xpm: Quo r ipm iesuz xpm
nisi que ad modu vnu veru deu q ondet seip-
sum illis: No quo ondet se etiaz puniedis in
forma filij hois: fm illa visione bonus est: fm
Job-72 qua visione deus apparet mdis corde: qm
q bon de israel rectis corde. Qu aut iudi-
cem videbunt mali: no eis videbit bon: quia
Apoc-1 no ad eu gaudebit corde: s tunc se plangent
ocs trib terre: in numero vtiq oim maloz
r infideliu. Propter h etia illi q euz dixerat
magistru bonu: queret ab eo p siliu psequen-
Job-19 de vite eterne: rndit: Quid me interrogas
de bono: nemo bon nisi vn de: cu r hoim
Job-12 alio loco dicat bonu ipe dñs: Bon ho inqt
de bono thesauro cordis sui profert bona: r
mal ho de malo thesauro cordis sui profert
mala. S qz ille vita efna qrebat. Vita aut
efna e in illa cotemplatioe: q no ad pena vi-
dei de: s ad gaudiu sempitnu. Et no intelli-
gebat cu q loqbat: q tmm filiu hois arbitra-
Job-19 bat. Quid me iterrogas inqt de bono: id e
illa forma qua vides qd iterrogas de bono
r vocas me fm quod vides magistrum bo-
num: hec forma filij hominis est: hec forma
accepta est: hec forma apparebit in iudicio:
non tm iustis: sed r impijs: r hui forme vi-
Phil-2 sio no erit in bonu eis q male agut: Est aut
visio forme mee in qua cu em: no rapinam
arbitratus sum ee equalis deo: s vt hanc ac-
cipere meipm exinaniui. Ille g vn de p et
fili r spu scis: q no apparebit nisi ad gaudiu
qd no aufere a iustis. Sui gaudio futuro su-
Job-26 spirabat q dicit: Unā petij a dño hac reqra:
vt inhabite in domo dñi p ocs dies vite mee
vt cotempler delectatione dñi. Un g deus
ipse e sol bon: ad h qz nemo eu videt ad lu-
ctum r planctu: s tm ad salute r leticia vera.
Scdm illa forma si me intelligis bonus sum
Si aut fm hac sola: qd me interrogas de bo-
no: si int illos es q videbunt in que pupugeft

r ipa visio malu eis erit: qz penalis erit. Et
ista snia dixisse dñm: qd me interrogas d bo-
no: nemo bon nisi vn de. **Job-19** **Job-19**
his documētis
q comemorau pbabile e: qz illa visio dei q
preplabimur incōmutabile atqz hūanis ocu-
lis inuisibilem dei subām q solis scis pmitti-
tur: quā dicit apls paul: **Job-13** **Job-13**
Facie ad facie: r de
q dicit apls ioānes: **Job-3** **Job-3**
Siles ei erim: qm vide-
bimus eu sicuti e: r de q dz: **Job-26** **Job-26**
Unāz petij a dño
hac reqra: vt prepler delectatione dñi: r de q
dic ipe dñs: **Job-14** **Job-14**
Et ego diliga eu r onda meipluz
illi: ppter quā solā fide corda mūdā: vt si-
mus beati mūdico: des: qm ipi deu videbūt
Et si q alia de ista visione dicta sunt: q copio-
sissime sparsa p ocs scripturas inuenit: qsqz
ad eā qredā: oculū amoris itēdit: sola e sum-
mū bonū nostrū: cui ad ipiscēdi eā picipimur
agere qd qd recte agimus. Visio dñi illa filij
hois q pñciata e: cu gregabunt ocs gen-
tes ante eu r dicēt ei: **Job-25** **Job-25**
Dñe qm te vidim? esu-
rientem r sitientē r cetera: nec bonū erit im-
pys q mittent in ignē efnu: nec sumū bonuz
erit iustis. Adhuc em vocat eos ad regnum
qd eis paratū e ab initio mundi. Sic em illis
dicet: **Job-25** **Job-25**
Ite in ignē eternū: ita istis: venite be-
nedicti pñs mei: possidete paratū vobis re-
gnū. Et sicut ibūt isti in cōbustione eternā:
sic iusti in vitā eternā. Quid e aut vita efna
nisi vt cognoscant te inqt vnu veru deum: r
que missi Iesum xpm: **Job-17** **Job-17**
Sia in ea claritate
de q dic pñ: quā habui apud te pūsq mūdus
fieret. Tūc em trader regnū deo r pñ: vt in-
tret fu bon in gaudiū dñi sui: r abscondet
eos qz possidet de in abscondito vult sui a
coturbatioe hoim: eoz scz q tūc pturbabun-
tur audietes illā sententiā: a q auditu malo
iust no timebit: si mō ptegat in tabernacu-
lo: id e in fide recta catholice ecclesie a cōtra-
dictione linguarū: id e a calūnijs hereticoz
Job-19 **Job-19**
Si dñe e ali intellect dñi qd ait: quid
me interrogas de bono: nemo bon nisi vn
deus: dñi tm no ideo credat maioris bonita-
tis ee pñs qz filij suba: fm quā dñi e: p qd fa-
cta sunt oia: nihilqz abhorret a sana doctri-
na securi vtamur: no vno tm: s qd qd reperiri
potuerint. Tāto em forti conuincunt here-
tici: qto plures exitus patēt ad eozū laque-
os cuitandos. Sed ea que adhuc cōsideran-
da sunt: ab alio petamus exordio.

Explicite liber primus de trinitate.

Libor

Incipiunt capitula secundi libri

Aurelij Augustini de trinitate in secundū librum proemium.

- i De regulis fm quas scriptura de patre loquitur et filio.
- ii De his scripture locis in quibus dubium est an propter assumptam creaturam minorem patre iudicet filium: an vero hoc tantum quod licet equalē patri: tñ et de patre sic doceant.
- iii De his qui spiritū sanctum non minorem patre iudicant: sed tantum quod de patre procedit.
- iiii De clarificatione qua et pater filium glorificat et filius patrem.
- v Quō intelligenda sit missio: siue filij aut spiritū sancti.
- vi Quid sit quod nunquā legit pater maior spiritū sancto: aut spiritū sancto minor patre.
- vii Propositio questionis de multimodis apparitionibus dei: quarum quedam missiones appellantur: cum pater missus non queat dici: sed aut filius: aut spiritū sanctus cooperante tamē in omnibus trinitate.
- viii De his qui naturam dei visibilem putauerunt.
- ix De his qui filium volūt etiam ante carnis assumptionem fuisse mortalem: ut solus pater immortalitatem habere credatur.
- x An indiscrete deus trinitas patribus apparuerit: An aliqua ex trinitate persona.
- xi De tribus viris abrae visis: cum quibus sicut cum domino deo loquitur.
- xii De duobus angelis qui in humana forma apparuerunt iohanni: et in quibus dominus singulariter appellatur.
- xiii De visione moysi qua deum vidit in orebus per ignem in rubo.
- xiiii De apparitione dei in exitu israel de egypto.
- xv De his que diuinitus gesta sunt coram moysi in monte syna.
- xvi Utrum deus per suam substantiam a moysi apparuerat: an per visibilem creaturam.
- xvii De ex persona domini Iesu christi dicta intelligenda sunt a moysi: ponam te supra petram et auferam manus meas et posteriora mea videbis.
- xviii De visione danielis in qua illi et patris et filij persona apparuit in specie corporali.

Quoniam homines deum querunt: et ad intelligentiam trinitatis per captum infirmitatis humane animum intendunt: experti difficultates laboriosas: siue in ipsa acie mentis conantes intueri inaccessibilem lucem: siue in ipsa multipliciter multimoda locutione scripturarum vel litterarum sacrarum: ubi mihi non videtur nisi atteri animam: ut christi gratia glorificata dulcescat: cum ad aliquid certum discussa omni ambiguitate puenierit: facillime debet ignoscere erratibus in tanti puestigatioe secreti. Sed duo sunt que in errore hominum difficillime tolerantur: presumptio priusquam veritas pateat: et cum iam paruerit presumptio defensionis falsitatis. In quibus duobus vitis nimis inimicis inuentioni veritatis: et tractationi diuinorum secretorum librorum: si me ut precor spero: deus defecerit atque munierit scuto bonivoluntatis sue: et gratia misericordie sue: non ero segnus ad inquirendam substantiam dei: siue per scripturam eius siue per creaturam. Que utraque nobis ad hypponit intuenda: ut ipse quare: ipse diligat quod illa inspirauit: et ista creauit. Nec trepidus ero ad pferendam sententiam meam: in qua magis amabo inspicere a rectis: quam timebo morderi a pueris. Gratant enim suscipit oculum colubinum pulcherrima et modestissima charitas: dentem autem caninum vel euitat cautissima humilitas: vel retundit solidissima veritas. Ad agis optabo a quolibet reprehendi: quod siue ab errante: siue ab adulate laudari. Nullum enim reprehensorum formidandum est amatorum veritatis. Et tamen aut inimicum reprehensum est: aut amicum. Si in inimicum insultat: ferendum est. Amicum autem si errat docendum: si docet audientibus. Laudator vero et errans confirmat errorem: et adulas illicet in errore. Emendabit ergo me iustus in misericordia et arguet me: oleum autem peccatoris non impinguabit caput meum.

De regulis fm quas scriptura de patre et filio loquitur. Ca. I.

Quia obrem quamquam firmissime teneamus de domino nostro Iesu christo: et per scripturas disseminatam: et a doctis catholicis earundem scripturarum tractatoribus demonstrata tanquam canonica regulam: quomodo intelligat dei filius et equalis patri secundum dei formam: in qua est et minor patre secundum sui formam quam accepit: in qua forma non solum patre: sed et spiritū sancto: neque hoc tantum: sed etiam in seipso minor

De 5

De 140

inuent^o ē: nō seipō qui fuit: sed seipō q̄ est: qz forma sui accepta formā dei nō amisit: sic scripturaz que in supiori libro cōmemorauim^o testimonia docuerūt. Sūt tñ quedā in diuinis eloquijs ita posita vt ambiguū sit ad quā pot^o regulā referant: vt ad eā qua intelligim^o minorē filiū i assumpta creatura: an ad eā qua intelligim^o: nō quidē minorē esse filiū sed equalē patri: tñ ab illo hūc eē deū de deo lumē de lumē. Filiū q̄ppe dicim^o deū de deo: p̄m aut deū tantū nō de deo. Tñ manifestū est q̄ fili^o habeat aliū de quo sit z cui^o fili^o sit: pater aut nō filiū de quo sit habeat: s̄ tantū cui pater sit. Omis em̄ fili^o de p̄e q̄ est: et p̄i fili^o ē. Null^o aut p̄ de filio ē q̄ est: sed filio pater est. Quedā itaqz ita ponunt in scripturis de patre z filio vt indicēt vnitatē eq̄litateqz sube: sicuti est: Ego z p̄ vnū sum^o. et: Lū in forma dei esset: nō rapinā arbitrat^o esse se equalē deo: z quecūqz talia sunt. Quedā vō ita vt minorē oñdant filiū ppter formā serui: id est ppter assumptā creaturā mutabilis hūaneqz sube: sicuti ē q̄ ait: Quis pater maior me est: et: Pater nō iudicat quecūqz: sed om̄ne iudiciū dedit filiis. Nā paulopost p̄sequēter ait: Et p̄tatem dedit ei iudiciū facere: qm̄ filius hoīs est. Quedā porro ita vt nec mior nec equalis sit oñdāt: sed tñ q̄ de p̄e sit int̄met̄: vt est illud: Sicut habet pater vitā in semetip̄o: sic dedit filio vitā habere in semetip̄o: et illud: Neqz em̄ pot^o fili^o a se facere qcqz: nisi q̄ viderit p̄em facientē. Quod si ppter rea dictū acceperim^o: qz in forma accepta ex creatura mior ē filius: p̄sequēs erit vt p̄or pater sup aquas ambulauerit: aut alicui^o alterius ceci nati de sputo z luto oculos aperuerit z cetera: q̄ fili^o in carne appens inter hoīs fecit: vt posset ea facere qui dixit: nō posse filiū a se facere quicqz: nisi q̄ viderit p̄em facientē. Quis aut vel delyr^o ita sentiat? Restat ḡ vt hec ideo dicta sint: qz incōmutabilis est vita filij sicut p̄is: z tñ de p̄e ē: z inseparabilis ē opatio p̄is z filij. S̄z tñ ita opari filio de illo ē: de quo ip̄e ē: id ē de p̄e. Et ita videt fili^o us p̄em: vt quo eū videt: hoc ip̄o sit fili^o. Nō em̄ aliud illi ē esse de p̄e: id est nasci de p̄e: q̄z videre p̄em. Aut aliud videre opantē q̄ p̄ter opari: s̄ ideo nō a se: qz nō ē a se. Et iō q̄ viderit p̄em facientē: hec eadē facit z fili^o si misit: qz de p̄e est. Neqz em̄ alia sicut pictor alias tabulas pingit: que admodū alias ab alio pictas vidit. Hec eadē dissimilit: sicut corp^o eas dē lras exp̄mit: quas anim^o cogitauerit: s̄ quecūqz inquit pater facit: hec eadē fi-

lius facit s̄st. Et hec eadē dixit z s̄stiter: ac per b inseparabilis z par ē opatio patri z filio: sed a patre ē filio. Ideo nō pot^o fili^o a se facere qcqz nisi q̄ viderit p̄em facientē. Ex hac ḡ regula qua ita loquunt^o scripture: vt nō aliū alio minorē: sed tñ velint oñdere quis de quo sit: si nulli eū sensū p̄ceperūt: tanqz minorē fili^o dice ref. Quidā aut nostri indoctores: z i his mīnime eruditi: dū hec s̄m formā serui conant^o accipere: z eos rect^o intellect^o nō sequit: p̄turbant. Qd ne accidat: tenēda ē hec regula: q̄ nō minorē fili^o: sed q̄ de p̄e sit intimat: quib^o verbis: nō ineq̄litas: s̄ natiuitas ei^o oñdit.

De his scripture locis in quib^o dubiū est: an ppter assumptā creaturā minorē patre in dicent filiū: an vero b tantū q̄ licet equalē p̄i: tñ qz de p̄e sit doceant. La. II

¶ Tñ ergo quedā in sanctis libris: vt dicere ceperā: ita posita vt ambiguū sit quo nā referēda sint: vt ad illud q̄ ppter assumptā creaturā mior ē fili^o: an ad illud q̄ q̄uis eq̄lis: tñ qz de p̄e sit indicat. Et mihi quidē videt si eo mō ambiguū ē: vt explicari discerniqz nō possit: ex vtralibet regula sine piculo posse intelligi: sicut est q̄ ait: Hea doctrina nō est mea: s̄ ei^o q̄ me misit. Nā z ex forma serui pot^o accipi: sicut iā i libro supiori tractauim^o: z ex forma dei in qua sic equalis est p̄i vt tñ de p̄e sit. In dei q̄ppe forma: sicut nō ē aliud fili^o: aliud vita ei^o: sed ip̄a vita fili^o ē: Ita nō ē aliud fili^o: aliud doctrina ei^o: sed ip̄a doctrina fili^o est: ac hoc sic id q̄ dictū ē: dedit filio vitā: nō aliud intelligit q̄ genuit filiū q̄ ē vita. Sic etiā cū d̄: Dedit filio doctrinā: bñ intelligit: genuit filiū q̄ est doctrina: vt q̄ dictū ē: Hea doctrina nō est mea: s̄ ei^o q̄ me misit: sic intelligat: ac si dictū sit: ego non sum a memetip̄o: sed ab ip̄o qui me misit.

De his qui sp̄m sanctū nō minorē p̄e indicant: sed tñ q̄ de p̄e p̄cedit. La. III.

¶ Am z de sp̄s sancto: de quo nō est dicitū: semetip̄m exinaniuit formā serui accipiēs. Ait tñ ip̄e dñs: Lū aut venit ille sp̄s veritatis: docebit vos oēm veritatē. Nō em̄ loquet a semetip̄o: s̄ q̄cūqz audiet loquet: z q̄ v̄tura sunt ānunciabit vob. Ille me clarificabit: qz de meo accipiet: z ānunciabit vobis. Post hec v̄ba: nisi p̄tinuo secut^o dixisset: S̄ia q̄cūqz h̄z p̄f mea sunt: p̄pterea dixi: qz de meo accipiet: z ānunciabit vobis: credere ē for̄asse ita natus de xp̄o spiritus sanctus: que admodū ille de p̄e. De se

Job. 10

Phil. 2

Job. 14

Job. 5

Ibidē

Ibidē

Ibidē

Mat. 14

Job. 9

Job. 5

Ibidē

Job. 7

Ibidē

Phil. 2

Job. 16

Ibidē

Ibidē

Liber

Job-7 quippe dixerat. **A**ha doctrina non est mea: sed est
Job-16 quod me misit. De spiritu autem sancto. Non enim loquetur a
semetipso: sed quicquid audiet loquetur quod de meo ac-
cipiet et annuntiabit vobis. Sed quia reddidit carnem
Ibidem cur dixerit: de meo accipiet. **A**it enim. **D**ia quod
cumque habet per me sunt: propterea dixi: quod de meo ac-
cipiet: restat ut intelligat etiam spiritus sanctus de pa-
tre habere sicur et filium. **Q**uod: nisi finem id quod supra
Job-15 diximus. **L**u autem venerit pacem quae ego mit-
tam vobis a patre: spiritus veritatis quae a patre procedit: ille
testimonium prohibebit de me. **P**rocedendo itaque
a patre deus non loquitur a semetipso: et sic non ex eo fit ut
Job-5 minor sit filius: quia dicit. **N**on potest filius a se facere
quicquid nisi quod viderit patrem facientem. **N**on enim habet ex
forma sui dicit: sed ex forma dei: sic iam ostendimus.
Iste autem verba non indicant quod minor sit: sed quod patre
sit: ita non hinc efficitur ut minor sit spiritus sanctus: quia
Job-16 dictum est de illo: **N**on enim loquetur a semetipso sed que
cumque audiet: loquetur. **S**ecundum hanc enim dictum est: quod
de patre procedit. **L**u vero et filium de patre sit: et spiritus sanctus
a patre procedat: cur non ambo filij dicantur
nec ambo geniti: sed ille verus filius unigenitus: hic
autem spiritus sanctus: nec filius: nec genitus: quia si geni-
tus utique filius: alio loco si deus donauerit: et
quantum donauerit differemus.

De clarificatione qua et pater filium: et filium
patrem clarificat. **Ca. VIII**

Erit tamen bene euigilet: si patrem: quod hanc etiam si
vbi suffragari putauerit: quasi ad demon-
strandum patrem filio maiorem: quia dicitur filium
Job-17 per clarificationem meam: et ecce spiritus sanctus clarificauit
eum. **H**unquid non et ipse maior est illo: Porro autem si
propterea spiritus sanctus clarificat filium: quia de filio ac-
cipiet: id est de eius accipiet: quia omnia quae habet per ipsum sunt
Job-16 manifestum est: quia cum spiritus sanctus glorificat filium: pater
glorificat filium. **U**n cognoscitur quod omnia quae habet per: non
tamen filium: sed etiam spiritus sancti sunt: quia potest esse spiritus sanctus
glorificare filium: quem glorificat pater. **S**i ille qui glori-
ficat: eo quem glorificat maior est: sinat ut equeles sint
quod se inuicem glorificant. **S**criptum est autem quod et filium glo-
Job-17 rificet pater. **E**go te inquit glorificauimus super terram.
Sane caueant ne putent spiritus sanctus maior am-
bobo: quia glorificat filium quem glorificat pater: ipsum autem
nec a patre nec a filio scriptum est glorificari.

Quod intelligenda sit missio: siue filij: siue
spiritus sancti. **Capitulum V**

Ed in his rebus: ad illud se conuertit
ut dicat: maior est qui mittit: quam qui mittitur.
Proinde maior est pater filio: quia filium a pa-
tre se missum assidue commemorat. **M**aior est et
spiritus sancto: quia de illo dicit iesus: **Q**uem mittet
Job-14 pater in nomine meo. **E**t spiritus sanctus utroque minor est:
quia et pater eum mittit sic commemorauimus. **E**t filius

cum dicit. **S**i autem abiero mittam eum ad vos. **Q**ua
in questione primus quero: vtrum et quomodo missus sit filius
Job-16 **E**rgo a patre exire: et venire in hunc mundum: hanc
est mitti. **Q**uid igitur est quod de illo idem ipse euange-
lista dicit: **I**n hoc mundo erat: et mundus per eum
Job-1 factus est: et mundus eum non cognouit. **D**einde
coniungit. **I**n sua propria venit. **I**lluc utique mis-
sus est: quo venit. **A**t si in hunc mundum missus est:
quia exiit a patre et venit in hunc mundum: et in hunc mun-
do erat. **I**lluc ergo missus est ubi erat. **N**am et il-
lud quod scriptum est in prophetia dei dicere. **L**elium et
Hiere-23 terram ego impleo. **S**i de filio dictum est: ipsum enim
nonnulli volunt intelligi: vel prophetis: vel in propheta-
tis locutum: quod missus est nisi illuc ubi erat. **U**bi-
que enim erat quod ait: **L**elium et terram ego impleo. **S**i
Ubi-3 autem de patre dictum est: ubi esse potuit sine verbo suo:
et sine sapientia sua: quod praedit a sine usque ad finem
Saf-3 fortiter: et disponit omnia suaviter. **S**ed neque sine
spiritus sancto usque esse potuit. **I**taque si ubique esse de-
us ubique est etiam spiritus eius. **I**lluc ergo spiritus sanctus mis-
sus est ubi erat. **N**am et ille qui non inuenit locum: quo
eat a facie dei et dicit: **S**i ascendero in celum tu-
Ps-138 ibi es: si descendero in infernum ades: ubique vo-
lens intelligi praedit dei: spiritus non inuenit spiritum eius.
Sic ait. **Q**uo abibo a spiritu tuo: et quod a facie tua
fugiam. **Q**uocirca si et filium et spiritus sanctus illuc mit-
Ibidem tisse ubi erat: quod erendum est quod intelligat ista mis-
sio: siue filij: siue spiritus sancti. **P**rius enim solus: nusquam le-
Saf-4 git missus. **E**t de filio quod de ita scribit apostolus. **L**u
autem venit plenitudo temporis: misit deus filium suum:
factum ex muliere: factum sub lege: ut eos qui sub
lege erant redimeret. **A**psit inquit filium suum fa-
ctum ex muliere. **Q**uo nomine quis catholicus nesciat:
at: non tamen puationem virginis: sed differetiam se-
xus hebreo loquendi more significare voluisse
Lu itaque ait. **A**psit deus filium suum factum ex mu-
Ubi-3 liere: satis ostendit eorum missum filium quo factus
est ex matre. **Q**uod ergo deo natus est in hunc mundum erat.
Quod autem de maria natus est in hunc mundum missus
aduenit. **P**roinde mitti a patre sine spiritus sancto
non potuit: non solum quia intelligit pater cum eum misit
id est fecit ex femina: non utique sine spiritus sancto fecisse
Ueruetiam quod manifestissime atque aptissime in
euangelio dicitur virginis marie quod reti ab angelo:
quod fiet istud: spiritus sanctus superueniet in te et vir-
Luc-1 tus altissimi obumbrabit tibi. **E**t **A**thanasius
dicit. **I**nuenta est in utero huius de spiritus sancto. **Q**uod
Ath-1 et apud **E**saia prophetam ipse christus intelligit de ad-
uentu suo futuro dicere: **E**t nunc dominus misit me
et spiritus eius: fortasse aliquid cogit ut dicam etiam
Esa-48 a seipso missum esse filium quia ille marie conceptus et pro-
patrio trinitatis est: quod creante omnia creatum. **E**t
quod iam inquit: pater eum misit si ipse se misit: **L**u i pri-

Secundus

mū rīdeo q̄rēs vt dicat si p̄t. Quō p̄ eum
 sacrificauit si se ip̄e sacrificauit: vtrūq; em̄ idēz
 dñs ait. Quē p̄ inq̄t sacrificauit et misit in hūc
 mundū: vos dicitis q; blasphemāt qm̄ dixi fi
 liū dei sui. Alio aut̄ loco ait. Et p̄ eis sanctifi
 co meip̄m. Itē q̄ro quō eū p̄ tradidit: si ip̄se
 se tradidit. vtrūq; em̄ dicit apl̄s paul⁹. Quis fi
 lio inq̄t pp̄rio nō peccit: s; p̄ nob̄ oib⁹ tradidit
 illū. Alibi aut̄ d̄ ip̄o saluatore ait. Qui me
 dilexit: et tradidit seip̄s p̄ me. Credo rīdebit
 si hec p̄be sapit: q; vna volūtas ē p̄ris et filij:
 et inseparabilis op̄atio. Sic ḡ intelligat illā incar
 natōez et ex v̄gine natiuitatē: in q̄ fili⁹ itelligi
 tur missus: vna eadēq; op̄atiōe p̄ris et filij in
 separabilē eē factā: non vtrūq; inde sepato spū
 sc̄tō: de q̄ apte d̄r. Inuēta ē i vtero h̄is d̄ spū
 sc̄tō. Nā etiā si ita q̄ram⁹. enodati⁹ fortassis
 qd̄ dicim⁹ appēbit: quō misit d̄s filiū suū. Jus
 sit vt veniret atq; ille iubenti obtpans venit
 an rogauit: an t̄p̄tū mō admonuit. S; qd̄libz
 horū sit: v̄bo vtrūq; factū ē. Dei aut̄ v̄bū: ip̄e ē
 dei fili⁹. Quapropt̄ cū eū p̄ v̄bo misit a p̄re et
 v̄bo ei⁹ factū ē vt mitteret. Ergo a p̄re et filio
 missus ē idē fili⁹: q; v̄bū p̄ris ē ip̄e fili⁹. Quis
 em̄ setam sacrilega induat op̄inōe vt putet
 tp̄ale v̄bū a p̄re factū eē: vt etern⁹ fili⁹ mitte
 ret et i carne apperet ex tpe: S; vtrūq; i ip̄o di
 v̄bo qd̄ erat i p̄ncipio ap̄d deū: et de⁹ erat i ip̄a
 sc̄z sapia dei: sine tpe erat quo tpe illū i carne
 appere opteret. Itaq; cū sine v̄llo initio t̄pis
 i p̄ncipio eēt v̄bū: et v̄bū eēt ap̄d deū: et d̄s eēt
 v̄bū: sine v̄llo tpe i ip̄o v̄bo erat: q̄ tpe v̄bū ca
 ro fieret et h̄itaret in nobis. Que plenitudo
 t̄pis cū venisset: misit de⁹ filiū suū factum ex
 m̄liere: i. factū ē i tpe vt i carnatū v̄bū hoib⁹
 apperet: qd̄ in ip̄o v̄bo sine tpe erat: in q̄ tpe
 fieret. Q̄do q̄pe tēpōz in eterna dei sapia si
 ne tpe ē. Lū itaq; h̄a p̄re et filio factū esset: vt
 in carne fili⁹ apperet: cōgruētē dicit⁹ est mis
 sus ille q̄ in ea carne appuit: misisse aut̄ ille q̄
 in ea nō appuit. Quā illa q̄ coram corporeis
 oclis foris gerunt: ac interiore appatu natu
 re spiritualis existūt: p̄pterea cōueniētē mis
 sa dicunt. Forma porro illa suscepti hois: fi
 lij p̄sona ē: nō etiā p̄ris. Quapropt̄ p̄ iuisi
 bilis vna cū filio secū iuisibili: eundē filiū visi
 bilē faciendo: misisse eū dicit⁹ ē: q̄ si eo mō visi
 bilis fieret: vt cuz p̄re iuisibilē eē desisteret: i. si
 suba iuisibilis v̄bi in creaturā visibilē mutata
 et trāsies v̄teret: ita missus a p̄re intelligeret
 filius: vt t̄m missus nō etiā cū p̄re mitteret iue
 nitet. Lū v̄o sic accepta ē forma serui vt ma
 neret incōmutabilis forma dei: manifestū ē:
 q; a p̄re et filio nō apparētib⁹ factū sit q; appe

ret in filio: i. vt ab inuisibili p̄re cū inuisibili fi
 lio: idē ip̄e fili⁹ visibilis mitteret. Cur ḡ ait. Job-8
 Et a me ip̄o nō veni? It̄ hoc fm̄ formā fui di
 ctū est: fm̄ quā dictū ē. Ego nō iudico quēq;. Ibidē
 Si ḡ missus d̄r in quātū apparuit foris in crea
 tura corpali: q̄ intus i natura spiritali oculis
 mortaliū sp̄ occult⁹ ē: iā in p̄mptu ē itelligere
 etiā de spū sancto cur missus et ip̄e dicat. Fa
 cta ē em̄ qd̄a creature sp̄es ex tpe in qua visi
 biliter ostendit spū sc̄t⁹: siue cū in ip̄m d̄m
 corpali specie velut colūba descendit: siue cuz
 decē dieb⁹ pactis post eius ascensionem: die
 p̄thecostes fact⁹ ē subito de celo son⁹: quasi
 ferret status vehemēs: et vise sūt illis lingue
 diuise tanq; ignis: q̄ et insedit sup̄ vnū quēq;
 eoz. Hec op̄atio visibiliter exp̄sa: et oculis ob
 lata mortaliū: missio spū sancti dicta ē: non
 ita vt appareret ei⁹ ip̄a suba: qua ip̄e iuisibilis
 et in cōmutabilis ē: sicut p̄ et fili⁹: s; vt exte
 rib⁹ visis hoim̄ corda cōmota a tempali ma
 nifestatiōe veniētis: ad occultā eternitatem
 semp̄nitatis cōuerterent. Act-2
 Quid sit qd̄ nunq; legit: aut p̄ maior spū
 ritus sc̄tō: aut spū sc̄t⁹ minor p̄re. Ca. VI
 Deo aut̄ nusq; scriptū ē q; de⁹ pater
 i maior sit spū sancto: vel spū sanctus
 minor deo p̄re: q; non sic ē assumpra
 creatura: i. qua apperet spiritus sc̄t⁹: sicut as
 sumpt⁹ ē fili⁹ hois: in qua forma ip̄ius v̄bi dei
 p̄sona p̄sentaret: nō vt h̄eret v̄bū dei: sicut alij
 sapiētes sancti: s; p̄p̄cipib⁹ suis. Nō vtrūq; q;
 ampli⁹ h̄ebat verbū dei vt eēt q; ceteri excel
 lētiore sapia: s; q; ip̄m v̄bū erat. Aliud ē enim
 verbū in carne: aliud v̄bum caro. Itē aliud ē
 verbū in homie: aliud v̄bum hō. Caro em̄ p
 homie posita ē in eo q; ait. Verbū caro factū
 est: sicut illd̄. Et videbit ois caro salutare dei
 Nō em̄ sine aia vel sine m̄te: s; ita ois caro:
 ac si diceret: ois hō. Nō ḡ sic ē assumpta crea
 tura: in qua apperet spū sc̄t⁹: sicut assūpta
 est caro illa et hūana illa forma ex v̄gine maria
 Itēq; em̄ collumbā b̄tificauit spū: vel illum
 flatū: vel illuz ignē: sibi q; et p̄sone sue in vnita
 tē habitūq; cōiunxit in eternū. Haud v̄o mu
 tabilis et cōuertibilis ē natura spū sc̄t⁹. vt nō
 hec ex creatura fieret: s; ip̄e in illud atq; illud
 mutabiliter verteret: sicut aqua in glaciem.
 S; apparuet ista sic optune appere debuet
 creatura seruicte creatori: et ad nutū ei⁹ in
 cōmutabiliter in se ip̄o p̄manētis: ad eū signi
 ficandū et demonstrandū: sicut significari et de
 monstrari mortaliū oportebat mutata atq;
 cōuersa. Proinde quāq; illa columba spirit⁹
 dicta sit: et de illo igne cuz diceret. Hise sunt Act-2
 h 2

Job-8
 Ibidē
 Act-2
 Job-1
 Luc-3
 Act-2

Liber

Illis inquit lingue diuise velut ignis: q̄ et insedit
sup̄ vnūqueq̄ eorū: et ceperit loq̄ linguis: quē
admodū spūsc̄tus dabat eis. p̄nunciare: vt
oñderet p̄ illuz ignē sp̄m̄ demonstratū: sicut p̄
columbā. Nō tñ ita possum⁹ dicere sp̄m̄sc̄m̄
et deū: et columbā: aut et deū et ignē: sicut dici
mus filiu: et deū: et hoīem: nec sicut dicimus
filiu agnū dei: nō solū Iob̄e baptista dicēte.
Iob̄. 1. Ecce agn⁹ dei: s̄ etiā Iob̄e euāgelista viden
te agnū occisuz i apocalypsi. Illa q̄ppe visio
Apoc. 5. p̄phetica nō ē exhibita oculis corporeis p̄ for
mas corporeas: s̄ in spū p̄ spiritales imagies
corpore. Columbā x̄o illā et ignē oculis vide
rūt: q̄cunq̄ viderēt: quāq̄ de igne disceptari
pōt: vtz oculis: an spū visus sit: p̄pter x̄ba sic
posita. Nō em̄ ait. Uiderēt liguas diuissas ve
lut ignē: s̄ vise sunt eis. Nō aut̄ sub eadē signi
ficatiōe solem⁹ dicere: visum ē mihi: quā dici
mus vidi. Et in illis q̄dē spiritualib⁹ visis ima
ginū corpaliū solet dici: et visum ē mihi: et vidi
In istis x̄o q̄ p̄ exp̄ssam corpale sp̄m̄ oculis
demonstrant: nō solet dici: visuz ē mihi: s̄ vi
di. De illo ḡ igne pōt esse q̄stio: quō visus sit:
vtrū int̄ in spū tanq̄ foris: an vere foris co
rā oculis carnis. De illa x̄o columba q̄ dicta ē
corpali specie descēdisse: null⁹ vsq̄ dubitauit
q̄ oculis visa sit. Nec sicut dicim⁹ filiū petrā:
1. Cor. 10. sc̄ptū ē em̄. Petra erat x̄ps: ita possum⁹ dice
re: sp̄m̄ colūbā vel ignē. Illa em̄ petra iā erat
in creatura: et pactiōis modū nūcupata ē no
mie x̄pi: quē significabat: sicut lapis ille: quē
Gen. 28. Jacob positū ad caput etiā vnctiōe ad signi
ficandū dñm̄ assumpsit. Sic Isaac x̄ps erat:
Gen. 22. cū ad se imolādum ligna portabat. Accessit
istis actio q̄dā significatiua iā extitit: nō aut̄
sic illa colūba et ignis ad h̄ tñm̄ significāda
Exod. 3. repēte extiterūt. Magis ista filia mihi vidē
tur flāme illi q̄ in rubo appuit moysi: et illi co
Ibidē. 13. lūne quā p̄ls in heremo seq̄bat: et fulgurib⁹
Ibidē. 19. et tonitruis q̄ fiebāt cū lex daret in mōte. Ad
hoc em̄ corpalis rex illaz extitit sp̄s: vt ali
quid significaret atq̄ p̄teriret.
Propositio q̄stiois de multimodis apparī
tionib⁹ dei: q̄rū q̄dā missiōes appellant: cum
p̄ missus nō q̄at dici: s̄ aut fil⁹: aut spūsc̄tus
coopante tñ in oib⁹ trinitate. Ca. VII
Ropter has ḡ copales formas: q̄ ad
p̄ eū significandū: et sicut hūanis sensi
bus optebat demonstrandū t̄palit̄ ex
titerūt. Missus dicit̄ etiā spūsc̄tus: nō tñ mi
nor: p̄se dicit̄ ē: sicut fil⁹ p̄pter formā serui: q̄
illa forma serui inhesit ad vnitatē p̄sone: ille
x̄o corpales sp̄s ad demonstrandū q̄ op⁹ fuit
ad t̄ps apparuerūt: et esse postea destiterunt

Cur ergo nō et p̄f dicit̄ missus p̄ illas sp̄s cor
porales: ignē rubi: et colūnā nūbis: vel ignis
et fulgura in mōte: etsi qua talia tūc apparue
rūt: cū eū corā p̄rib⁹ locutū: teste scriptura di
dicimus: si pillos creature modos et formas
corpales exp̄ssas: et hūanis aspectib⁹ p̄sen
tatas ip̄e demonstrabat. Si aut̄ filius p̄ ea de
mōstrabat: cur tāto post dicit̄ missus: cum ex
semia factus ē: sicut ap̄ls dicit. Quā aut̄ venit
Iob. 4. plenitudo t̄psis: misit de⁹ filiū suū factū ex mu
liere: q̄n quidē et antea mittebat: cum p̄ illas
creature mutabiles formas p̄rib⁹ appebat.
Aut si nō recte posset dici missus: nisi cū ver
Job. 1. bū caro factus est: cur missus dicit̄ spūsc̄tus:
cui⁹ nulla talis incorpatio facta ē? Si x̄o p̄ il
la visibilia q̄ in lege et p̄phetis cōmendant:
nec pater: nec fil⁹: sed spūsc̄tus oñdebat:
cur etiā ip̄e nūc dicit̄ missus: cū illis modis et
antea mitteret? In hui⁹ p̄plexitate q̄stionis
adiuuāte dño: p̄mū q̄rendū ē: vtz p̄f: an fil⁹:
an spūsc̄tus: an aliq̄n pater: aliq̄n fil⁹: aliq̄n
spūsc̄tus: an sine vlla distinctiōe p̄sonaz: sic
dicit̄ de⁹ vnus et solus: id ē ip̄a trinitas per il
las creature formas p̄rib⁹ apparuerit. Dein
de q̄libet horū inuentū visuz ve fuerit: vtrū
ad hoc opus tñm̄o creatura formata sit: in q̄
de⁹ sicut tunc optuissē ip̄e iudicauit: hūanis
oñdere aspectib⁹. An angeli q̄ iā antea erāt
ita mittebant: vt ex p̄sona deilo q̄rent: assu
mētes corpale sp̄m̄ de creatura corporea: in
visuz misterij sui: sicut cuiq̄ op⁹ eēt. Aut ip̄m
corp⁹ suū cui nō subdunt: sed subditū regūt:
in sp̄s quas vellēt accōmodatas atq̄ aptas
actiōib⁹ suis mutātes atq̄ vertētes fm̄ attri
butā sibi a creatore potentia. Postremo vi
debim⁹ id q̄d querere institueram⁹: vtz fili
us: an spiritus sanctus: et antea mittebantur
Et si mittebantur: quid inter illaz missionē:
et eā quā in euāgelio legim⁹ distet: an nō sit
missus aliq̄s eorū: nisi cū vel filius fact⁹ eēt ex
maria x̄gine: v̄ cū spūsc̄tus visibili specie:
sive i colūba: sive i igneis liguis apparuerit.

De his q̄ naturā verbi dei visibilem puta
uerunt. Ca. VIII

Abittam⁹ igit̄ eos q̄ nimis carnalit̄
o naturā x̄bi dei atq̄ sapiam q̄ in seip
sa manēs innouat oia quā vnūcū dei
filiū dicim⁹: nō solū mutabilē: verū etiā visibi
lē eē putauerūt. Ibi em̄ multū crassū cor diui
nis reb⁹ inq̄rendis audaci⁹ q̄ religiosus at
tulerūt. Alia q̄ppe cū sit suba spiritualis: cūq̄
etiā ip̄a facta sit: nec p̄ aliuz potuerit fieri: nisi
p̄ quē facta sunt oia: et sine quo factū ē nihil:
q̄ uis sit mutabilis: nō ē tñ visibilis: q̄d illi de

Secundus

verbo ipso atque ipsa sapientia dei: per quam facta est anima crediderunt: cum sit illa non inuisibilis tamen quod anima est: si etiam incommutabilis quod anima non est. Eadem quippe incommutabilitas eius commemorata est: ut diceretur in se ipsa manens: inuariat omnia. Et isti quod de ruina erroris sui diuinae scripturarum testimonijs quod si fulcire conantes: adhibent pauli apostoli sententiam: et quod dicitur e de vno solo deo: in quo ipsa trinitas intelligitur tamen de patre: non et de filio: et de spiritu sancto dicitur. I accipiunt. Regia autem seculorum immortalis: inuisibilis: soli deo honor et gloria in secula seculorum. Et illud aliter. Verus et solus potens rex regum: et dominus dominantium: quod solus habet immortalitatem: et lucem habitat inaccessibilem: quem nemo hominum vidit nec videre potest. Hec quae admodum intelligentia sint: iam satis nos disseruisse arbitror.

De his qui filium voluit etiam ante carnem assumptionem fuisse mortalem: ut solus patris immortalitatem habere credat.

La. IX

Et illi qui ista non de filio nec de spiritu sancto: sed tamen de patre accipi voluit: dicunt visibilem filium non per carnem de virgine assumptam: sed etiam antea per seipsum. Nam ipse inquit appuit oculis patrum. Quibus si dixeris: Quod est visibilis per seipsum filius: sic sequitur et mortalis per seipsum filius: ut ostendat vobis quod tantummodo de patre vultis intelligi: quod dicitur est. Qui solus habet immortalitatem. Nam si propter carnem susceptam mortalis est filius: propter hanc finitum ut sit et visibilis. Respondent: nec propter hanc mortalem se filius dicere: sicut et ante visibilis: ita et ante mortalem. Nam si propter carnem filium dicitur esse mortalem: iam non pater sine filio solus habet immortalitatem: quod et verbum eius: per quod facta sunt omnia: habet immortalitatem. Neque enim quod carnem assumpsit mortalem: ideo amisit immortalitatem suam. Quis quidem nec ante huiusmodi accidere potuit ut cum corpore moreretur: dicente ipso domino Nolite timere eos qui corpus occidunt: anima autem non potest occidere. Aut deo etiam spiritus sanctus carnem assumpsit: de quo utique sine dubio turbabuntur. Si propter carnem mortalis est filius: quomodo accipiant patrem tantummodo sine filio et sine spiritu sancto habere immortalitatem: quando quidem spiritus sanctus non assumpsit carnem: Quae si non habet immortalitatem: non ergo propter carnem mortalis est filius? Si autem habet spiritus sanctus immortalitatem: non de patre tantummodo dicitur esse. Qui solus habet immortalitatem. Quocirca ita se arbitrantur: et ante incarnationem per seipsum mortalem filium posse vincere: quod ipsa mutabilitas non inconuenienter mortalitas dicitur: secundum quod iam anima deus: mortalis non quod corpus: vnde aliquid altera substantia mutatur et vertitur: sed in ipsa sua substantia quod quid alio modo nunc est aut fuit: secundum id quod destitit esse quod erat: mortale depheditur. Quia

itaque inquit ante quod natus est filius dei de virgine maria: ipse appuit patribus nostris: non in vna eademque specie: sed multiformiter: aliter atque aliter. Et visibilis est per seipsum: quod non dum carne assumpta: substantia eius conspicua mortalibus oculis fuit: et mortalis in quantum mutabilis. Ita et spiritus sanctus: quod alias columba: alias ignis appuit. Unde non trinitati autem: sed singulariter et proprie patri tantummodo conuenit quod dicitur est. Immortali inuisibili soli deo: et quod solus habet immortalitatem: et lucem habitat inaccessibilem: quem nemo hominum vidit: nec videre potest. Omissis igitur istis: quod nec ante substantiam inuisibilem nos se potuerunt: vnde longe remotum ab eis ut nos sentire viderent et soli dei: in patris et filij et spiritus sancti non solum inuisibilem: verum et incommutabilem permanere substantiam: ac pro hoc in vera et sincera immortalitate persistere: nos quod nunquam appuisse corporeis oculis deum: nec patrem: nec filium nec spiritum sanctum dicimus: nisi per subiectam suae potestati corpoream creaturam: in pace catholica pacifico studio requiramus: pati corrigi: si fraterne ac recte reprehendimur: parati etiam si ab inimico: vera tamen dicere: moridemur: utque indiscrete deo apparuerit patribus nostris ante quod christus veniret in carne: an aliqua ex trinitate persona: an singularim quasi per vices.

An indiscrete deus trinitas patribus apparuerit: an aliquid ex trinitate persona. La. X
 L primum in eo quod scriptum est in genesi: locutum deum cum homine quem de limo finxit: rat: si excepta figurata significatio de

ut rei geste fides etiam ad istam teneatur: tractamus: in specie hominis videtur deus cum homine tunc locutus. Non quidem expressis sed in libro positum est: sed circumstantia locutionis id resonat: maxime illo quod scriptum est: vocem dei audisse. Adam de ambulantis in paradiso ad vespere: et abscondisse se in medio ligni: quod erat in paradiso. Deo quod dicitur: Adam vbi es: respondisse. Audiui vocem tuam et abscondi me a facie tua: quoniam nudus sum. Quomodo enim possit ad istam intelligi talis dei ambulatorio et collocutio: nisi in specie humana: non video. Neque enim dici potest vocem solam factam vbi deambulasse dicitur est deus: aut eum quod deambulabat in loco non fuisse visibilem: cum et adam dicat quod abscondit se a facie dei. Quis igitur erat ille: utrum pater: an filius: an spiritus sanctus? An omnino deus indiscrete ipsa trinitas: in forma hominis homini loquatur? Quod textus quod de ipsa scripture nusquam transire sentit a persona ad personam: sed ille videtur loqui ad primum hominem quod dixit. Fiat lux: et fiat firmamentum: et cetera: pillos singulos dies: quem deum patrem solem accipere dicentem: ut fiat quod quod facere voluit. Quia enim per verbum suum fecit: quod verbum eius vnde

1. Th. 1

Ibidem

1. Th. 6

Job. 1

Mat. 10

1. Th. 6

Ibidem

Gen. 3

Gen. 1

Liber

cū filiū eius s̄m rectā fidei regulā nouimus. Si ḡ de^o pater locutus ē ad primū hoīem: et ip̄e deambulabat in paradiso ad uesperas: et ab ei^o facie se in medio ligni paradisi pctōr absconderat: cur nō iā ip̄e intelligat appuisse abrae et moysi: et quibus uoluit: et quē admodū uoluit p̄ subiectā sibi cōmutabilē atq; uisibilē creaturā: cū ip̄e in seip̄o atq; i suba sua q̄ est incōmutabilis atq; iuisibilis maneat? S; fieri potuit ut a p̄sona ad p̄sonā occulte sc̄ptura transiret: et cū p̄rem dixisse narrasset. Fiat lux et ḡ q̄ uerbū fecisse cōmēorat: iā filiū indicaret loq̄ ad p̄mū hoīem: nō apte hoc explicās: sed eis q̄ possent intelligendū intimans. Qui ḡ habet vires: quib^o hoc secretū possit mentis acie penetrare: ut ei liq̄do appareat: uel posse etiā p̄rem: uel nō posse nisi filiū: uel etiam sp̄s sanctū: p̄ creaturā uisibilē hūanis oculis apparere: p̄gat i hec scrutāda: si p̄t: etiā uerbis enūciāda atq; tractādo. Res tñ q̄tuz ad hoc scripture testimoniū attinet: ubi de^o cuz hoīe locut^o est: q̄tū estimo occulta ē. Quia etiā: utz soleret adā corporeis oculis deū uideri: nō euidēter apparet: cū p̄sertim magna sit q̄stio: cuiusmodi oculi eis apti fuerint: qñ ueritū cibū gustauerūt. Ibi em̄ ante q̄ gustassent clausi erant. Illud tñ nō temere dixerit: si paradisi corpale quendā locū: illa scriptura in sinuat: deambulare ibi deū: nisi in aliq̄ corporea forma: nullo mō potuisse. Nā et solas uoces factas q̄s audiret hō: nec aliquā formāz uideret: dici p̄t: nec qz scriptū est. Abscondit se adā a facie dñi: et inuoluit ut soleret facie ei^o uideri. Quid si em̄: nō qdē uideri ip̄e poterat: s; uideri ip̄e metuebat: ab eo eui^o uocē audierat: et deambulātis p̄ntiam senserat.

Gen. 4 Nā et cayn dixit deo. A facie tua abscondā me nec iō fateri cogimur: eū solere cernere facie dei corporeis oculis: in q̄libet forma uisibili: q̄uis de facinore suo: uocē interrogātis secū qz loq̄ntis audisset. Cuiusmodi aut loq̄la tūc de^o exteriorib^o hoīm aurib^o insonaret: maxime ad p̄mū hoīem loquēs: et inuenire difficile est: et nō hoc isto finone suscepim^o. Uerūtamē si soli uoces et sonit^o fiebāt: quib^o quedā sensib^o p̄stia dī: p̄mis illis hoīb^o p̄beret: cur ibi p̄sonā dei p̄tis nō intelligā: nescio: qñ qdē ei^o p̄sona ostēdit: et in ea uoce: cū iesus i mōte corā trib^o discipulis: p̄fulgēs apparuit: et i illa: ubi sup baptizatū colūba descēdit: et in illa ubi ad p̄rem de sua clarificatiōe: clamauit: ei q̄ r̄sum est. Et clarificauit et iterz clarificabo. Nō qz fieri potuit uox sine ope filij et sp̄s sancti (Trinitas quippe inseparabilē opat) sed q̄a

ea uox facta est: que soli^o p̄sonā p̄tis ostēderet sicut humanā illā formā ex uirgine maria trinitas opata est: sed solius filij p̄sona est. Uisibilē nanq; solius filij p̄sona: inuisibilis trinitas opata est. Nec nos aliquid p̄hibet: illas uoces factas ad adam: nō solū a trinitate factas: intelligere: s; etiam p̄sonā demōstrātis eiusdē trinitatis: accipere. Ibi em̄ cogimur: nō nisi p̄tis accipere: ubi dictuz est. Ilic ē fili^o meus dilectus. Nec enim iesus etiam spiritus sancti fili^o: aut etiā su^o fili^o credi aut intelligi potest: et ubi sonuit. Et clarificauit et iterz clarificabo: nō nisi p̄tis p̄sona fateatur. Res p̄tio quippe ē ad illā dñi uocē: qua dixerat. Pater clarifica filiū tuū: qd nō potuit dicere nisi deo patri tm̄: nō et spiritui sancto: cui^o nō est fili^o. Ilic aut ubi scriptū est: et dixit dñs deus ad adā. Uox non ip̄a trinitas intelligit: nihil dici p̄t. Similiter etiā qd scriptū euz. Et dixit dñs ad abraā. Exi de terra tua: et de cognatione tua: et de domo p̄tis tui: nō est apertū: utz sola uox facta sit ad aures abrae: an et aliquid oculis eius apparuerit. Paulo post aut aliq̄to apti^o dictū ē. Et uisus ē dñs abrae et dixit illi. Sem i tu o dabo terrā hāc. S; nec ibi exp̄sum est: in qua specie uisus sit ei dñs: aut utz pater: an filius: an sp̄s sanct^o: uisus sit. Nisi forte iō putant filiū uisum esse abrae qz non scriptū est: uisus est ei deus: sed uisus est ei dñs. Tanq; em̄ p̄prie uidet fili^o dñs uocari: dicente ap̄o. Nā et si sunt qui dicunt dñi siue in celo: siue in terra: sicuti sunt dñi multi: et dñi multi: nobis tñ unus deus pater: ex q̄ omnia: et nos in ip̄o: et unus dñs iesus xp̄s: p̄ que oia et nos p̄ ip̄m. Sed et cū de^o p̄ multis locis inueniat dictus dñs: sicuti ē illud. Dñs dixit ad me fili^o meus es tu: ego hodie genuite: et illud. Dixit dñs dño meo: sede a dextris meis. Lū etiā sp̄s sanct^o dñs dicit inueniat: ubi ap̄lus ait. Dñs aut sp̄s ē. Et ne q̄s arbitretur filiū significatū: et iō dicitū sp̄m p̄pter incorporeā subam: secus cōtexuit. Ubi aut sp̄s dñi: ibi libertas. Spiritū autē dñi nemo esse dubitauerit sp̄s sanctū. Nec hic ergo euidēter apparet: utz aliqua ex trinitate p̄sona: an deus ip̄a trinitas: d quo uox deo dictū est. Dñm deū tuū adorabis: et illi soli seruias uisus fuerit abrae. Sub ilice aut mābre: tres uiros uidit: quib^o et iuitatis hospicio qz susceptis et epulantib^o: ministravit. Sicuti scriptura illā rem gestā narrare cepit: ut non dicat: uisi sunt ei tres uiri: s; uisus ē ei dñs. Atq; inde cōsequenter exponens: quō ei sit uisus dñs: atrexit narratione z de trib^o uiris: quos

Ubi s̄

Gen. 3

Gen. 4

Mat. 17

Mat. 3

Joh. 12

Mat. 3

Joh. 12

Ubi s̄

Gen. 3

Joh. 12

Joh. 12

1. Cor. 8

Ps. 7

Ps. 109

2. Cor. 3

Joh. 12

Deut. 6

Ge. 18

Secundus

abraam p pluralē numez inuitat: vt hospitio suscipiat: et postea singularit̄ sicut vnū alloq̄tur. Et sicut vn̄ ei de Sara filiū pollice quē dñm dicit scriptura: sicut in eiusdē narratio- nis exordio. Elifus ē inq̄r dñs abrae. Inui- tat ergo et pedes lauat: et deducit abeuntes tanq̄ hoies. Loquit̄ aut̄ tanq̄ cū dño deo: si- ue cū ei p̄mittit̄ fili: siue cū ei sodomē immi- nens interius indicat̄.

De tribus viris abrae visis quibus sicut cū domino loquitur La. XI

On parua neq; transitoria p̄sidera- tionē postulat iste scripture locus. Si em̄ vir vnus visus fuisset: iam illi qui

dicunt: et p̄s̄ de v̄gine nasceret̄ p̄ suā subaz visibilē filiū: qd̄ aliō q̄ ip̄m esse clamarēt: qm̄ de patre inquit̄ dicit̄ ē. Inuisibili soli deo? Et tamē posse adhuc q̄rere: quō ante susce- ptā carnē: habitu est inuentus vt hō: qm̄ qui- dē ei pedes lori sunt: et humanis epulis epu- latus ē. Quō istud fieri poterat: cū adhuc in forma dei esset: nō rapinā arbitrat̄ eē equal̄ deo? Nunquid em̄ iā semetip̄m exinanierat: formā accipiēs in similitudinē hoim̄ factus: et habitu inuentus vt hō? Luz h̄ fecerit per partū virginis nouerimus. Quō igit̄ ante- q̄ hoc fecisset: vt vir vn̄ apparuit abrae: an illa forma vera nō erat? Possem̄ ista q̄rere: si vir vnus apparuisset abrae: idēq; dei filius crederet̄. Lū v̄o tres viri visi sunt: nec quis- quā in eis vel forma vel etate vel pt̄ate ma- ior ceteris dicit̄ est: cur non hic accipiam̄ vi- sibiliter insinuatā p̄ creaturam visibilē trini- tatis equalitatē: atq; in tribus p̄sonis vnā eandemq; substantiā. Nā ne q̄s̄ putaret sic intimatū vnū in tribus fuisse maiorē: vt eum dñm dei filiū intelligendū: duos aut̄ alios an- gelos ei? qz cum tres visi sint: vni domio illic loquit̄ abraam: sancta scriptura futura tali- bus cogitationibus et opinionib; cōtradice

Gen. 19 do: nō p̄termisit̄ occurrere: quādo paulo post duos angelos dicit̄ venisse ad loth: in quib; et ille vir iustus qui de sodomoz incēdio me- ruit liberari: ad vnū dñm loquit̄. Sic em̄ scri-

Gen. 18 ptura loquit̄ dicens. Abijt̄ aut̄ dñs postq̄ ces- sauit loqui ad abraam: et abraam reuersus ē ad locum suum.

De duobus angelis qui humana forma apparuerunt loth: et in quibus dñs singularit̄ ter appellatur. La. XII

Gen. 19 Enerūt aut̄ duo angeli in sodomis vespere. Hic aut̄ attentē cōsideran-

Gen. 18 dū est: quod ostendere instituit̄. Luz tribus certe loquebat̄ abraaz: et eū dñm sin-

gulariter appellauit. Forte inquiet aliquis: vnū ex tribus agnoscebāt dñm: alios aut̄ du- os angelos eius. Quid sibi ergo vult: qd̄ cō- sequēter dicit̄ scriptura. Abijt̄ aut̄ dñs postq̄ Gen. 18 cessauit loquens ad abraaz: et abraam reuer- sus est ad locū suū. Enerūt aut̄ duo ange- Ibi dē. 19

li in sodomis vespere. An forte ille vnus ab- scesserat: qui dom̄ agnoscebat̄ in trib; et duos angelos qui cum illo erant ad cōsumē dā sodomā miserat̄. Ergo sequētia videam̄

Enerūt inq̄r duo angeli in sodomis vespere Ibi s̄. Loth autē sedebat ad portā sodomoz. Et cum vidisset eos loth surrexit in obuiam illis et adorauit in faciē sup̄ terram et dixit. Ecce domini: diuertite in domū pueri vestri. Hic manifestum est et duos angelos fuisse: et i ho-

spitiū pluraliter iuitatos: et honorifice appel- latos dominos: cum fortasse homines puta- rent̄. Sed rursus mouet: qua nisi angeli dei cognoscerent̄: nō adoraret loth in faciē sup̄ terram. Cur ergo tanq̄ tali humanitate in-

digentibus: et hospitium prebetur et victus. Sed quodlibet hic lateat: illud nūc qd̄ susce-

pinus exequimur. Duo apparent: angeli am- bodicunt̄: pluraliter iuitant̄. Tanq̄ cū duo- bus pluraliter loquit̄: donec exeat a sodo-

mis. Deinde sequit̄ scriptura: et dicit̄. Et fa- ctū est postq̄ eos eduxerūt foras: dixerunt. Saluās salua animā tuā ne despereris retro

neq; stes in hac vniuersa regiōe. In montez vade: et ibi saluaberis: ne forte cōprehēdaris. Dixit aut̄ loth ad eos. Rogo dñe: qm̄ iuenit puer tuus an te miscōiam: et. Quid ē h̄ qd̄ dixit ad eos. Rogo dñe: si iā ille discesserat qui dñs erat: et angelos miserat̄. Cur d̄. Rogo dñe: et nō rogo domini. Aut si vnū ex eis vo-

luit appellare: cur ait scriptura. Dixit aut̄ loth ad eos: rogo dñe: qm̄ iuenit puer tuus ante te miscōiaz: an et hic intelligim̄ in plū nūcro du- as p̄sonas. Lū aut̄ idē duo tanq̄ vn̄ cōpel-

lant̄ vni sube vnū dñm deū: s̄ q̄s duas p̄so- nas h̄ intelligim̄: an p̄ris et filij: an p̄ris et spūs sancti: an filij et spūs sc̄i? Hoc forte cōgruenti-

qd̄ vltimū dixi. Missos em̄ se dixerūt: qd̄ d̄ si- lio et d̄ spiritus sancto dicim̄. Nā p̄sem missuz nusquā scripturaz nobis occurrit.

De visione moysi qui deū vidit in ore p̄ ignem in rubo. La. XIII

Moses autē quādo ad pplm̄ israel ex egypto educendū missus est: sic ei dominū appuisse sc̄ptū ē. Pascebat inq̄r oues ietro soceri sui sacerdot̄ madian: et egit oues in desertū: et venit i mōtē dei oreb

Appuit autē illi angelus dñi in flāma ignis de-

Libert

rubo. Et vidit q: in rubo ignis rederet: rubus x̄o nō cōburebat: ait moyses. Ibo et videbo visū istud: qd̄ tā magnū vidi: qm̄ nō cōburit rubus. Lū ḡ vidit dñs q: venit videre: clamavit ad eū dñs d̄ rubo dicēs. Ego sū de⁹ p̄fis tui: de⁹ abraā: et de⁹ isaac: et deus iacob. Et h̄ p̄mo angel⁹ dñi dicit⁹ ē: deinde de⁹. Mū qd̄ ḡ angel⁹ ē de⁹ abraā: et de⁹ isaac: et deus iacob: p̄d̄t ḡ recte intelligi ip̄e saluator: d̄ q̄ dicit ap̄ls. Quoz p̄fes: et ex qb⁹ x̄ps fm̄ carnē: q̄ ē sup̄ oīa de⁹ b̄ndict⁹ i seclā. Qui ḡ sup̄ oīa ē d̄s b̄ndict⁹ i seclā: nō absurde etiā h̄ ip̄e intelligit⁹ de⁹ abraā: et de⁹ isaac: et de⁹ iacob. S; cur pus angelus dñi dicit⁹ ē: cū de rubo i flāma ignis appuit: vtz q: vn⁹ ex mult⁹ angel⁹ erat: s; p̄ dispensationē p̄sonā dñi sui gerebat: an assumptū erat aliqd̄ creature: qd̄ ad p̄ns negociū visibilis apperet: et vñ voces sensibilis ederent: qb⁹ p̄ntia dñi p̄ subiectā creaturam corporeis etiā sensib⁹ hoīs sic optebat exhiberetur. Si em̄ vn⁹ ex angel⁹ erat: q̄s facile affirmare possit vtz ei filij p̄sona nūciāda ip̄osita fuerit: an sp̄s sc̄i: an dei p̄fis: an ip̄i oīno trinitatis: q̄ ē vn⁹ et sol⁹ de⁹: vt diceret. ego sū de⁹ abraā: et de⁹ isaac: et de⁹ iacob: Neq; enī possum⁹ dicere deū abraā: et deū isaac: et deū iacob: filiū dei eē: et p̄fem nō eē: aut sp̄m sc̄m: aut ip̄am trinitatē quā credim⁹ et intelligim⁹ vnū deū. Audebit aliq̄s negare deū abraā: et deū isaac: et deū iacob: Ille em̄ nō ē illorū patz de⁹ q̄ nō ē de⁹. Porro si nō solū p̄ de⁹ ē sicut oēs etiā heretici p̄cedūt: s; etiā fili⁹ qd̄ velint nolint cogunt fateri: dicēte ap̄lo Qui est sup̄ oīa de⁹ b̄ndict⁹ i seclā: et sp̄s sc̄s: dicēte ip̄o ap̄lo. Clarificate ḡ deuz in corpe v̄ro cū supra diceret. nescitis qm̄ corpa v̄ra templū in vobis ē sp̄s sc̄i: quē habetis a deo: et hi tres vn⁹ deus: sicut catholica sanitas credit nō satis elucet quā i trinitate p̄sonam: et vtz aliquā an ip̄ius trinitatis gerebat ille angel⁹ si vn⁹ ex ceteris angelis erat. Si aut̄ in v̄sum rei p̄ntis assūpta creatura ē q̄ et hūanis oculis appareret: et aurib⁹ insonaret: et appellaretur angel⁹ dñi: et dñs et de⁹: nō p̄d̄t h̄ de⁹ p̄fem intelligi: s; aut fili⁹: aut sp̄s sc̄s. q̄q; sp̄m sanctū alicubi angelū dictū non recolā: s; ex ope possit intelligi. Dictū em̄ de illo ē. Que v̄tura sunt annūciabit vobis. Et vtz q; angel⁹ grece: latine nūcius interpretat̄. De dño aut̄ iesu x̄po euidentissime legim⁹ apud p̄phetā: q; magni p̄siliū angel⁹ dicit⁹ s̄r: cū et sp̄s sc̄s: et dei fili⁹ sit deus et dñs angeloz.

De apparitiōe dei in exitu israel de egipto
Capitulū. XIII

Et in exitu filioz isrl de egipto scriptū ē. De⁹ aut̄ p̄ibat illos: die quidē in colūna nub̄ et ostendebat illis viā: nocte aut̄ i colūna ignis: et nō deficiebat colūna nub̄ die: et colūna ignis nocte an̄ populuz. Quis et h̄ dubitet p̄ subiectā creaturū eandē q; corporeā: nō p̄ suā subaz deū oculis appuit se mortaliū: s; vtz p̄fem: an filiū: an sp̄m sc̄m: an ip̄am trinitatē vnū deū s̄r nō appet. Accibi h̄ distiguit q̄tū existimo: vbi scriptū est. Et maiestas dñi appuit i nube: et locut⁹ ē dñs ad moysen dicens: exaudiui murmur filioz israel: et cetera.

De his que diuinitus gesta sunt in monte syna.

Capitū. XV

Am x̄o de nubib⁹ et vocib⁹ et fulgoribus et tuba et fumo i mōte syna cū diceret. Syna aut̄ mōs fumabat tot⁹ p̄pterea q; descēdisset de⁹ i igne i eū: et ascēdebat fum⁹ tāq; fum⁹ fornacis: et mēte p̄fusus ē oīs p̄s vebemēter: fiebant aut̄ voces tube p̄dēntes fortit̄ valde. Moyses loq̄bat: et deus r̄s̄debat ei voce. Et paulop⁹ data lege in decē p̄ceptis: p̄sequēter d̄. Et oīs p̄s videbat voces et lapades et voces tube et mōte fumantē. Et paulop⁹. Et stabat in q̄t oīs p̄s a lōge. Moyses aut̄ itrauit i nebulā vbi erat de⁹: et dixit dñs ad moysen t̄. Quid hinc dicā nisi q; nemo tā vecors ē: q; credat fumū ignē: nubes et nebulā. et si qua sunt hmōi: x̄bi et sapie dei qd̄ ē x̄ps: vel sp̄s sc̄i eē subam: Raz de p̄fe deo: nec arriani h̄ vnq; ausi sūt dicere. Ergo creatura fuiēte creatori facta sunt illa oīa: et hūanis sensib⁹ p̄disp̄atiōe p̄grua p̄sentata: nisi forte q; dicitū ē: moyses aut̄ itrauit in nebulā vbi erat de⁹: h̄ arbitrabitur carnalis cogitatio a p̄lo qd̄ nebulā visā: in tra nebulā x̄o moysen oculis carneis vidisse filiū dei: quē delirantes heretici in sua suba visū volūt. Sane viderit eū moyses oculis carneis: si oculis carneis p̄t videri: nō mō sapia dei qd̄ ē x̄ps: s; vel ip̄a cuiuslibz hoīs et q̄liscūq; sapientis. Aut q; scriptū ē de seniorib⁹ israel: q; viderūt locū vbi steterat de⁹ israel: et quia sub pedib⁹ ei⁹ tanq; opus lapidis sapphyri: et tanq; aspect⁹ firmamēti celi. Propterea credendū ē x̄bū et sapiāz dei p̄ suā subam in spacio loci terreni stetisse: q; p̄tēdit a fine vsq; ad finē fortit̄: et disponit oīa suauit̄: et ita eē mutabile verbum dei: p̄ quod facta sunt omnia vt modo se cōtrahat: mō distēdat. Abundet dñs a talib⁹ cogitationibus corda fidelium suoz: sed p̄ subiectā: vt sepe dixim⁹: creaturā exhibent h̄ oīa visibilia et sensibilia: ad signū

Rom. 9

Exo. 3

Rom. 9

1. Cor. 6

Ibidē

Job. 16

Esa. 9

Exo. 13

Ibidē. 16

Exo. 19

Ubi s

Exo. 24

Sap. 8

Job. 1

Secundus

ficandū inuisibilē atq; intelligibilē deū: non
 Rom. 11 solū p̄fem: sed ⁊ filiū: ⁊ sp̄m̄ sanctū: ex q̄ om̄ia
 Ibidē p̄ que oīa: in quo oīa: q̄uis iuisibilia dei a cre
 atura mūdi: p̄ ea q̄ facta sunt intellecta cōspi
 ciant: sempiterna q̄ virt^o ei^o ⁊ diuinitas. Sz
 Exo. 19 qd̄ attinet ad id qd̄ nūc suscepim^o: nec in mō
 te syna video quēadmodum appareat p̄ illa
 oīa q̄ mortaliū sensib^o terribiliter oīdebat: **Job. 1**
 vtz de^o trinitas: an pater: an fili^o: an sp̄s̄ san
 ctus p̄p̄rie loq̄bat. Uerū tamē si qd̄ hinc sine **Ibidē**
 affirmādi temeritate modestē atq; cunctan
 ter cōiectare cōcedit: si vna ex trinitate p̄fō
 Exo. 31 na pōt intelligi: cur nō sp̄m̄ sanctū poti^o intelli
 gim^o: qm̄ ⁊ tabulis lapideis: lex ip̄a q̄ ibi data
 est: digito dei scripta eē dicif: q̄ noīe sp̄m̄ sanctū
 euāgelio significari nouim^o? Et q̄nquagin
 ta dies nūerant ab occisione agni ⁊ celebra
 tione pasce vsq; ad diē q̄ hec fieri cepta sūt in
 mōte syna. Sicut post dñi passionē: ab ei^o re
 surrectiōe q̄nquaginta dies nūerant: vt venit
 p̄missus a filio dei sp̄s̄ sanctūs. Et in ip̄o ei^o ad
 Act. 2 uētū quē in ap̄loz actib^o legim^o: p̄ diuisione ⁊
 linguaz ignis appuit: q̄ et insedit sup̄ vnum
 quēq; eoz. Qd̄ exodo p̄gruit: vbi scriptū est
 Exo. 19 Syna aut̄ mōs fumabat tot^o: p̄pterea q̄ de
 scēdit in eū de^o in igne. Et aliq̄to post. Aspe
 ctus inq̄t maiestatis dñi: tanq̄ ignis ardens
 sup̄ verticē mōtis corā filiis israel. Aut si hec
 ideo facta sunt: qz nec p̄f: nec fili^o illic eo mō
 p̄ntari poterāt sine sp̄s̄ sancto: q̄ ip̄am legem
 scribi optebat. Deū qd̄ nō p̄ subam suā q̄ in
 uisibilis ⁊ in cōmutabilis manet: s̄ p̄ illā sp̄m̄
 creature illic apparuisse cognoscim^o. Sz ali
 quā ex trinitate p̄sonā signo qd̄ā p̄p̄o cōstum
 ad mei capacitātē sensus p̄tinet nō videm^o.
 Utz de^o p̄ suā subam **Aboy** apparuerit:
 an p̄ visibilē creaturā. La. XVI
 Et etiā quo moueri pleriq; solēt: qz
 Exo. 33 e scriptū ē. Et locut^o ē dñs ad moysen
 facie ad faciē: sicut q̄s loq̄t ad amicū
 suū: cū paulo post dicat idē moyses. Si q̄ iue
 ni grām añ te: oñde mibi temetip̄m manife
 ste: vt videā te: vt sim inueniens grāiā ante
 te: ⁊ vt sciā qz populus tu^o ē gēs hec. Et pau
 Ibidē lo post itez. Dixitq; moyses ad dñm. Oñde
 mibi maiestātē tuā. Quid ē hoc q̄ in omib^o
 que supra fiebat: de^o videri p̄ suā subam pu
 tabat: Uñ a miseris creditus ē: nō p̄ creatu
 rā: sed p̄ seip̄m visibilis filius dei: ⁊ q̄ intraue
 rat in nebulā moyses ad hoc intrasse videba
 tur: vt oclis quidē populi oñderet caligo ne
 bulosa: ille aut̄ int^o verba dei tanq̄ ei^o facie ⁊
 Ibidē p̄replat^o audiret. Et quō dictū ē. Locut^o est
 dñs ad moysen facie ad faciē: sicut q̄s loquif

ad amicū suū. Ecce idē dicit. Si inueni grām **Ubi. 5**
 ante te: oñde mibi temetip̄m manifeste. **Aboy**
 uerat vtiq; qd̄ corp̄aliter videbat: ⁊ verā visi
 onē dei spiritaliter req̄rebat. Locutio q̄ppe
 illa que fiebat in vocibus sic modificabat: tā
 quā eēt amici loquētis ad amicū. Sed deum
 p̄fem q̄s corporeis oculis videt: Et in p̄ncipi **Job. 1**
 pio erat verbū: ⁊ verbū erat apud deū: ⁊ de **Ibidē**
 us erat verbū: per quod facta sunt om̄ia: q̄s
 corporeis oculis videt: Et spiritū sapientie:
 quis co: poreis oculis videt? Quid est autē.
 Ostende mibi temetip̄m manifeste vt videā **Exo. 33**
 te: nisi ostende mibi substantiam tuā? Hoc
 aut̄ si nō dixisset moyses: vt cūq; ferendi eēt
 stulti: q̄ putāt per ea que supra dicta v̄ gesta
 sunt: substantiā dei oculis eius fuisse cōspicu
 am. Lū vero hic apertissime demōstret: nec
 desideranti hoc fuisse p̄cessum: quis audeat
 dicere per similes formas que huic quoq; vi
 sibiliter apparuerāt: nō creaturā deo seruiē
 tem: sed hoc ip̄m qd̄ deus ē cuiusq; oculis ap
 paruisse mortaliū? Et hoc quide ⁊ qd̄ postea
 dñs dicit ad moysen. **Aboy** poteris videre faciē **Ibidē**
 em meā: ⁊ viuere. Non em̄ videbit homo faciē **Ibidē**
 meā et viuere. Et ait dñs Ecce loc^o penes **Ibidē**
 me est: ⁊ stabis sup̄ petrā: statim vt transibit **Ubi. 5**
 mea maiestas: ⁊ ponā te in specula petre: et
 tegā manū meā sup̄ te: donec transeā: ⁊ aufe
 ferā manū meā: ⁊ tūc videb̄ posteriora mea:
 nam facies mea nō apparebit tibi.
 Quod ex p̄sona domini iesu dicta intelli
 genda sint. **Aboy** si ponam te super petram:
 et auferam manū meam: et posteriora mea
 videbis. La. XVII
 Non incōgruenter ex p̄sona domini
 nostri iesu xp̄i p̄figuratum solet intel
 ligi: vt posteriora ei^o accipiatur ca
 ro eius: in qua de virgine natus ē: ⁊ mortu
 us ⁊ resurrexit: siue propter posterioritatem
 mortalitatis posteriora dicta sint: siue q̄ eas
 p̄p̄e finē seculi: hoc ē posterius suscipere di
 gnatus ē. Facies autē eius illa dei forma: in **Ibidē**
 qua rapinā arbitrat̄ eē equalis deo p̄f: quā
 nemo vtiq; pōt videre ⁊ viuere: siue qz post
 hāc vitā in q̄ p̄grinamur a dño: ⁊ vbi corp̄us **Saf. 9**
 qd̄ corrūpit̄ aggrauat aīam: videbim^o facie **1. Loz. 13**
 ad faciē: sic dicit ap̄ls. De hac em̄ vita in p̄sa
 mo dicit. Uerū tamē vniuersa vanitas oīs **Ibidē**
 homo viuēs. Et itez. Qm̄ nō iustificabit̄ co: **P̄s. 38**
 rā te om̄is viuens. In qua vita etiā fm̄ **Ibidē**
 hannē: nō dū apparuit quod erimus. Scim^o
 autē inquit qz cū apparuerit: similes ei erim^o
 quoniā videbim^o eum sicuti est. Qd̄ vtiq; p̄
 hāc vitā intelligi voluit: cuz mortis debitum

Libet

soluerimus: et resurrectionis pmissum receperim. Siue quod etiam nunc in quantum dei sapientia per quam facta sunt omnia: spiritualiter intelligimus: in tantum carnalibus affectibus moriamur: ut mortuum nobis hunc mundum deputantes: nosque ipsi huic mundo moriamur: et dicamus quod ait apostolus. Adhuc mihi crucifixus est: et ego mundo. De hac enim morte iteque dicit. Si autem mortui estis cum christo: quod adhuc velut viuentes deus hunc mundum decernitis: non ergo in merito: nec potest fieri: in ipsam manifestationem sapientie dei videre et viuere. Ipsa enim est spes: cui preterplande suspirat omnis qui affecta et deu diligere ex toto corde: et ex tota anima: et ex tota mente. Ad quam preterplanda etiam primum quantum potest edificat: qui diligit et primum sicut seipsum. In quo duo bus preceptis: tota lex pendet et propheta. Quod significat etiam in ipso moysi. Nam cum dixisset propter dilectionem dei que precipue flagrabat. Si inueni gratiam in conspectu tuo: ostende mihi teipsum manifeste: ut sim inueniens gratiam a te: continuo propter dilectionem etiam proximi subiecit atque ait. Et ut sciam quare propter te est gens haec. Illa est ergo spes que rapit omnem animam rationalem desiderio sui: tanto ardentior: quanto mundior: et tanto mundior: quanto ad spiritualia resurgente. Tanto autem ad spiritualia resurgente: quanto a carnalibus moriente. Sed dum pegrinamur a domino: et per fidem ambulamus: non per spem: posteriora christi: hoc est carne per ipsam fide videre debemus: in solito fidei fundamentis stantes: quod significat petra: et ea de tali turris sima specula intuentes: in catholica et ecclesia: de qua dictum est. Super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Tanto enim certius diligimus: quanto videre desideramus faciem christi: quam tanto in posterioribus suis agnoscimus: quanto nos prior dilexerit christus. Sed in ipsa carne fides resurrectionis eius saluos facit atque iustificat. Si enim credideris in quantum in corde tuo: quare illud deus suscitauit a mortuis: saluus eris. Et iteque. Qui tradit est inquit propter delicta nostra: et resurrexit propter iustificationem nostram: idque resurrectio corporis domini est meritum fidei nostre. Nam mortua est illa carne in cruce passionis: etiam inimici eius credunt: et resurrexerunt non credunt. Quod firmissime nos credentes: tanquam de petre soliditate preuenimur: vni certa spe adoptionem expectamus: redemptioem corporis nostri: quare hoc in membris christi speramus: quare nos ipsi sumus: quod perfectum est in ipso tanquam in capite nostro fidei sanitate cognoscimus. In non vult nisi cum transferat videri posteriora sua: ut in eius resurrectione credat. Pasca ei hebreum xbum dicit: quod transitum interpretamur. Unus et Iohannes euangelista dicit. Anni die festum pasce: sciens iesus quare venit eius hora: ut transferat ex hoc mundo ad patrem

hoc autem quod creditur: nec tamen in catholica fide: sed in scismate alio: aut in heresi creditur: non deloto qui est penes eum videtur posteriora domini. Quid enim sibi vult quod ait dominus. Ecce locus est penes me et stabis super petram: Quis locus terrenus est penes dominum: nisi hoc est penes eum quod eum spiritualiter attingit: Nam quod locus non est penes dominum: qui attingit a fine usque ad finem fortiter: et disponit omnia sua: uiter: Et cuius dictum est. Leui mihi sedes est: terra scabellum pedum eius. Et qui dicit. Quando domus edificabitur mihi: aut quod locus dicitur mee: non enim mea fecit hora: Sed vici intelligit locus penes eum in quo stat super petram: ipsa ecclesia catholica: vbi salubris videtur pasca domini: in transitum domini et posteriora eius: in corpore eius qui creditur resurrectione eius. Et stabit in quantum super petram: statim ut transferat mea maiestas. Reuera enim statim ut transferat maiestas domini in clarificatione domini: qua resurgens ascendit ad patrem: solidatus sum super terram. Et ipse Petrus tunc solidatus est: ut cum fiducia predicaret: quem pulchrum est solidatus: ter timore negauerat: iam quod de predestinatione posuit in specula petre: sed adhuc manu domini sibi supposita ne videret. Posteriora enim eius visum erat: et nondum ille transferat utique a morte ad vitam nondum resurrectione clarificat: erat. Nam et quod sequitur in exodo: et dicit. Tergam manum meam super te: donec transeat: et auferam manum meam: et tunc videbis posteriora mea. Multi ista elite quorum tunc figura erat moyses: post resurrectione domini crediderunt in eum: tanquam iam videntes posteriora eius: remota manu eius ab oculis suis. Unus et Esaias tale prophetiam euangelista commemorat. In crassa cor: prolihui: et aures eorum opila: et oculos eorum graua. Denique in psalmo non absurde intelligitur ex eorum persona dici. Quis die ac nocte grauata est super me manus tua. Die fortasse cum manifesta miracula faceret: nec ab eis agnosceret. Nocte autem cum in passione moreretur: quando certus putauerunt sicut quilibet hominem pemptum et extinctum. Sed quoniam cum transisset ut eius posteriora viderent: predicante sibi apostolo petro: quare oportebat christum pati et resurgere: compuncti sunt dolore penitentiae: ut fieret in baptizatis: quod in capite psalmi dicit. Beati quorum remissa sunt iniquitates: et quorum repta sunt peccata. Propterea cum dictum est. Grauata est super me manus tua tanquam domino transeunte: ut iam remoueret manum et viderent posteriora eius: sequitur vox dolentis et contentis: et ex fide resurrectionis domini peccatorum remissionem accipientis. Quod uersus sum inquit in eruna mea dum infigeret spina. Peccatum meum cognoui: et iniusticia mea

Gal. 6
Colo. 2

Abat. 22

Ibidem

Exo. 33

2. Lo. 5

Abat. 16

Rom. 10

Rom. 4

Exo. 33

Job. 13

Exo. 33

Sap. 8

Esa. 69

Ibidem

Exo. 33

Abat. 16

Exo. 33

Esa. 6

Abat. 13

Ps. 31

Act. 2

Ps. 31

Ibidem

Ibidem

Secundus

nō operui. Dixi pñiciabo aduersū me iniu-
sticiā meā dñō: et tu remisisti impietate pcti mei
Rēq; em̄ tāto carnis nubilo debem⁹ iuolui:
vt putem⁹ facie qdē dñi sē iuisibile: dorsū xō
uisibile: qñ qdē in forma serui vtrūq; visibili-
ter appuit. In forma at̄ dei absit vt tale aliqd
cogitet. Absit vt verbū dei et sapia dei ex vna
pte habeat facie: ex alia dorsum sic corp⁹ hu-
manū: aut osno vlla specie vt motiōe: siue lo-
co: siue tpe pmutet. Quā ppr̄ sū illis vocib⁹
q̄ fiebat in exodo: et illis oib⁹ corpalib⁹ demō-
strationib⁹ dñs iesus xps ondebāt: aut alias
xps sic loci hui⁹ p̄sideratio psuader: als spūs
sc̄tus: sicut ea q̄ supra dixim⁹ admonēt: nō h̄
efficit vt de⁹ p̄ nunq; tali aliq; specie p̄rib⁹ vt
sus sit. Abultra em̄ talia visa facta sūt illis tpi-
bus nō euidēter noīato et designato i eis vel
p̄re vel filio: vel spūs sc̄to: s̄ tm̄ q̄sdā valde p-
babiles significatiōes nōnullis indicijs exi-
stētib⁹: vt nimis temerariū sit dicere: deū pa-
trē nūq; p̄rib⁹ aut p̄p̄bis paliq; visibiles for-
mas apparuisse. h̄ac em̄ op̄inionē illi pepefit
q̄ nō potuerūt i vnitāte trinitatis itelligere
qd̄ dictū ē: Regi aut̄ seculoz i mortali iuisibi-
li soli deo: et quē nemo hoīm vidit: nec videre
pōt. Qd̄ de ip̄a suba sūm̄a sūmeq; diuīa et in-
cōmutabilē vbi et p̄r et fili⁹ et spūs sc̄tus: vnus
et solus de⁹ p̄ sanā fidē itelligit. Visiōes aut̄
ille p̄ creaturā p̄mutabilez deo incōmutabili
subditā facte sunt: nō p̄p̄ae sicuti ē: s̄ signifi-
cariue: sicut p̄ rex causis et tpi⁹ optuit osten-
dētes deum.

De visiōe Danielis in qua illi et p̄ris et filij
p̄sona appuit i specie corpalī La. XVIII

Uāq; nescio quēadmodū isti intelli-
gāt qd̄ danieli appuit antiqu⁹ dierū
a q̄ fili⁹ hoīs q̄ p̄p̄ nos eē dignat⁹ ē

accepisse itelligit regnū: ab illo scz q̄ eidicit i
p̄s. Fili⁹ me⁹ est tu: ego hodie genui te: po-
stula a me et dabo tibi gētes hereditatē tuaz:
et q̄ oīa subiecit sub pedib⁹ ei⁹. Si q̄ danieli:
et p̄r dās regnū: et fili⁹ accipiēs: apparuerūt i
specie corpalī: quō isti dicūt: p̄rem nūq; visū
eē p̄p̄bis: et iō solū debere itelligi inuisibile
quē nemo hoīm vidit nec videre pōt. Ita n-

narravit daniel: Aspiciēbā in q̄t donec thro-
ni positi sunt: et vetust⁹ dier se debat: et indu-
mētū ei⁹ q̄si nix albū et capill⁹ capiti ei⁹ q̄si la-
na mūda. Thron⁹ ei⁹ flāma ignis: rore eius
ignis flagrās: et flumē ignis trāsibat i p̄spectu
ei⁹: et mille milia defuebat ei: et dena milia de-
nū milia assistebāt ei. Et iudiciū collocavit et
libri ap̄ri sūt eē. Et paulo post. Aspiciēbā in-
q̄t in visu nocti: et ecce cū celi nubib⁹ q̄si filius

hoīs erat: et vsq; ad veterē dier puenit: et ob-
latus ē ei. Et ip̄i dat⁹ ē p̄ncipat⁹ et honor et re-
gnū: et oēs p̄li trib⁹ et lingue ip̄i seruiēt. Po-
testas ei⁹: p̄tās etna q̄ nō p̄teribit: et regnum
ei⁹ qd̄ nō corūpet. Ecce p̄r dās: et fili⁹ accipi-
ens regnū sempiternū: et sūt ambo i p̄spectu
p̄phetātis visibile sp̄e. Nō q̄ sic cōueniēt cre-
dit etiā p̄r de⁹ eo mō solere appere mortalib⁹
Nisi forte aliq; dicat: iō nō eē visibile p̄rem:
q; incōspectu somniātis appuit. Ideo aut̄ vt
visibile filiū et spūs sc̄tū: q; moyses illa oīa vigi-
lās vidit. Quasi xō x̄bū et sapiam dei vidit
moyses carnalib⁹ oculis: aut videri spūs vel
hūanus pōt q̄ carnē istā viuificat: vel ip̄e cor-
pore⁹ q̄ ventus dicit: q̄tomin⁹ ille spūs dei q̄
oīm hoīm et angeloz mētes ineffabili excel-
lētia diuine sube sup̄gredit. Eut q̄sq; tali p̄ci-
pitem errorē: vt audeat dicere filiū et spūs sc̄-
ctū etiā vigilantib⁹ hoīb⁹ eē visibiles: patrē
aut̄ nō nisi somniātib⁹. Quō q̄ de p̄re solo ac-
cipiūt: Quē nemo hoīm vidit: nec videre pōt
An cū dormiūt hoies: tūc nō sunt hoies: aut
q̄ formare similitudinē corpis pōt ad se signifi-
candū p̄ visa somniantū: nō pōt formare ip̄-
sam corporeā creaturā ad se significandū ocu-
lis vigilantū: cū ei⁹ ip̄a suba q̄ ip̄e qd̄ e nulla
corpis similitudine dormiēt: nulla corporea sp̄e
vigilati possit osidi. S; nō solū p̄ris: v̄z etiā
filij et spūs sc̄ti: et certe q̄ vigilantū mouent vi-
sis: vt nō p̄rem: s̄ tm̄ filiū vel spūs sc̄tū credāt
corpalib⁹ hoīm apparuisse p̄spectib⁹ vt omie-
tā tantā latitudinē sanctaz paginarū: et tam
multiplicē earū intelligentiā: vnde nemo sa-
ni capitis affirmare debet: nūq; p̄sonā patris
paliq; specie corpalē vigilantū ocul⁹ de-
monstratā. Sed vt hoc vt dixi omittaz: quid
dicūt de p̄re nfo Abraam: cui certe vigilantū
et ministrantū: cuz scriptura p̄mississet dicens:
Uisus est dñs Abrae non vnus aut duo: sed

1. Thib-6

Eccl-18

1. Thib-1
Ibidē-6

Ps-2

1. Thib-6
Dan-7

Ibidē

Liber

ne corpis apparuerit: nisi cū p̄tinētia lectiōis aliqua pbabilia circūponit indicia. Ip̄a em̄ natura vel suba vel essētia vel quolibet alio noīe appellandū ē idīpm̄ qd̄ de^o est: q̄cqd̄ illud ē corpali ter videri nō pōt. Per subiectā d̄o creaturā: nō solū filiū vel sp̄m̄ sanctū: sed etiā p̄rem corpali specie siue similitudie mortali^o sensibus significatiōe suidare potuit: se credendū est. Que cū ita sint: ne imoderatius p̄grediat̄ secūdi hui^o voluminis longitudo: ea que restant in p̄sequētib^o videam^o.

Explicit liber secūdus.

Incipiūt capitula libri tertij.

- i Utrū cū de^o hoīb^o visus ē: ip̄e passum p̄tā creature specie apparuerit an vero angeli ex p̄sona ipsius sint locuti.
 - ii De mutationib^o creature: siue p̄suetudinarijs: siue insolitis que nō sunt extra potestatem ac potentiā creatoris.
 - iii Exēplū quo oñdit̄ oēs cās actionū rōnabiliū a sūma dei voluntate descēdere.
 - iiii De puidētia dei qua subiectioni sc̄tōz p̄sident angelozum.
 - v De opedei oīs creatura admistrā: q̄ et mira m̄ta ordīni p̄suetudinīs inserūt.
 - vi De de^o oēm creaturā corpālē animare cognoscī in v̄teris matrū.
 - vii De miraculis que magicis artib^o fiūt.
 - viii Quicqd̄ angeli trāsgressores mali faciūt: nō ip̄s seruiunt ad nutū creature corpales: sed deo a quo dāt̄ p̄tās.
 - ix De causis originalib^o creaturaz corpālū quas mundo creator inseruit.
 - x De significatiōib^o que ad manifestandā voluntatē dei: siue p̄ angelos: siue p̄ homines ministrant̄.
 - xi Essentiā trinitatis nunq̄ oculis apparuisse mortaliū: sed p̄ subiectā sibi creaturā significasse que voluit.
- Incipit proemiū in tertij libri.
- Redant q̄ volūt: malle me legendo c̄ q̄ legenda dictando laborare. Qui aut̄ hoc nolunt credere expiri d̄o et p̄fit̄ et volūt: dēt̄q̄ legēdo vel meis inq̄sitiōibus r̄sideat̄: vel interrogatiōib^o alioz: q̄s p̄ mea p̄sona quā inseruio xp̄i gero: et p̄ studio quo fidē n̄am aduersuz errorē carnaliuz et aialiū hoīm muniri inardesco: necesse est me pati: et videant q̄ facile ab isto labore me tēperē: et q̄to etiā gaudio stilū possim habere feriatū. q̄ si ea que legim^o de his reb^o sufficienter edita in latino sermone: aut nō sūt: aut nō inueniunt̄: aut certe difficile a nob̄ in-

ueniri queūt. Brece aut̄ lingue nō sit nob̄ tā tus habit^o: vt taliū rez libus legēdis et intelligēdis v̄llo mō repiamur idonei: quo genere l̄faz ex his que nobis pauca interpretata sunt: nō dubito cūcta que vtiliter q̄rere possumus p̄tineri. Fratrib^o aut̄ nō valeā resistere iure: quo eis seru^o factus sum: flagitātib^o vt eoz in xp̄o laudabilib^o studijs: lingua ac stilo meo: quas biga i me caritas agitat: maxime seruīā: egoq̄ ip̄e multa que nesciebam scribēdo me didicisse p̄stear: nō debet biclaboz me^o cuiq̄ pigro: aut multū docto videri sup̄fluus: cū multis impigris multisq̄ indoctis: inter quos etiā mihi nō parua ex p̄te sit necessari^o. Ex his igit̄ que ab alijs de hac re scripta iā legim^o: plurimū am̄niculati et adiuti: ea que d̄ trinitate: vno sūmo sūmeq̄ bono deo pie queri et differi posse arbitroz: ip̄o exhortate querēda atq̄ adiuuante differēda suscepi: vt si alia nō sunt h̄mōi scripta: sit qd̄ habeam^o: et legāt qui voluerint et valuerint: Si aut̄ iā sunt: tāto facilius aliqua inueniant̄ quanto talia plura eē potuerint. Sane cū in omnibus l̄ris meis: nō solū piū lectorē: s̄ etiaz libez correctorē desiderē: multo maxie i his vbi ip̄a magnitudo questiōis: v̄tinā tā mltos inuētozes h̄re posset: q̄ mltos p̄radicozes habet. Verūtāme sicut lectorē meū nolo mihi eē de ditū: ita correctorē nolo sibi. Ille me nō amet amplius q̄ catholicā fidē: ille se non amet amplius q̄ catholicā veritatē. Sicut ille dico: Noli meis l̄ris quasi scripturis canonicis inseruire: s̄ in illis et qd̄ nō credebas cū inueneris incunctatē crede: in istis aut̄ qd̄ certū nō habebas: nisi certū intellexeris: noli firme t̄tinere. Ita illi dico: Noli meas litteras ex tua opinione v̄ p̄tentione: s̄ ex diuina lectiōe vel incōcussa rōne corrigere. Si qd̄ in eis veri cōprehēderis existēdo nō ē meū: at intelligēdo et amādo et tuum sit et meū. Si qd̄ aut̄ falsi cōuiceris errādo: fuerit meū: sed iā cauēdo nec tuū sit nec meū. Hinc itaq̄ tertius hic liber sumat exordiū: quousq̄ secundus puenerat. Lū em̄ ad id ventum esset: vt vellem^o oñdere: nō ideo minorē patre filium q̄ ille misit: hic missus ē: nec iō minorē v̄troq̄ sp̄m̄ sc̄m̄: q̄ et ab illo. et ab illo missus in euāgelio legit̄: suscepim^o h̄ q̄rere: cū illuc missus sit filius vbi erat: q̄ in hunc mundū venit: et in hoc mūdo erat: cū illuc etiā sp̄s sanct^o vbi ip̄e erat: q̄m̄ sp̄s d̄ni repleuit orbē terrarū: et hoc qd̄ cōtinet om̄ia sciētiam habet vocis. Utrū p̄pterea missus sit d̄ns: q̄ ex occulto i carne natus ē: et de sinu p̄ris ad oculos hoīm

Dis.

Utrū cū

sumpta crea

gelū experit

Utrū cū

sumpta crea

gelū experit

Utrū cū

sumpta crea

gelū experit

Utrū cū

sumpta crea

gelū experit

Utrū cū

sumpta crea

gelū experit

Utrū cū

sumpta crea

gelū experit

Utrū cū

sumpta crea

gelū experit

Utrū cū

sumpta crea

gelū experit

Utrū cū

sumpta crea

gelū experit

Utrū cū

sumpta crea

gelū experit

Utrū cū

sumpta crea

gelū experit

Secundus

in forma serui tanq̄ egressus apparuit: ideo etiā spū sanct⁹: q̄ et ip̄e corpali specie q̄si columba visus est: et linguis diuisis velut ignis: vt hoc eis fuerit mitti ad aspectū mortaliū aliqua forma corporea d̄ spiritali secreto procedere: q̄d p̄ qm̄ nō fecit: rātū mō misisse nō etiā missus cē dicit̄ sit. Deinde questū ē: cur et pater nō aliquādo dicit̄ sit missus: si pillas spēs corpales que oculis antiquoz apparuerūt ip̄e demonstrabat. Si aut̄ fili⁹ tūc demonstrabat: cur tñ post missus diceret̄: cū plenitudo tempis venit: vt ex semina nasceret̄: qm̄ quid ē et antea mittebat̄: cū in illis formis corpali ter apparebat. Aut si nō recte missus diceret̄: nisi cū d̄bū caro factū ē: cur spū sanct⁹ missus legat̄: cui⁹ incarnatio talis nō facta ē. Si vero p̄ illas antiquas demonstratōes: nec pater: nec filius nec spū sanct⁹ ostēdebat̄: cur etiā ip̄e nūc diceret̄ missus: cū illis modis et antea nitteret̄. Deinde subdiuisim⁹ vt hec diligentissime tractarent̄: et tripartitā fecimus questionē: cui⁹ vna ps̄ in secūdo libro explicata est: due sunt relique: de quib⁹ deinceps differere aggrediar. Jam em̄ questū atq̄ tractatū ē in illis antiquis corpali⁹ formis et visis: nō tantū mō p̄em: nec tñ mō filiū: nec rātū mō spū sanctū apparuisse sed aut̄ indifferēter d̄m̄ deum qui trinitas ip̄a intelligit̄: aut quālibet ex trinitate p̄sonā: quā lectiōis textus indicij circumstantib⁹ significaret.

Utrū cū deus hominibus visus est ip̄e passum p̄ creaturē speciem apparuit: an d̄o angeli ex persona ipsius locuti sunt.

Capitulum I

Unc ergo primū queram⁹: q̄d sequit̄. Nam secūdo loco in illa distributiōe positū ē: vt ad hoc opus tñ mō creatura formata sit: in quade⁹ sicut tunc optuisse iudicauit: hūanis ostendere aspectib⁹. An angeli qui iā erāt ita mittebant̄: vt ex p̄sona dei loquerent̄: assumētes corpalem spēm de creatura corporea in vsum ministerij sui. Aut ip̄m corp⁹ suū: cui non subdūtur: sed subditū gerūt mutātes atq̄ vertentes ī species quas vellent: accommodatas atq̄ aptas actionib⁹ suis: s̄m̄ attributā sibi a creatore potentiā. Quā p̄te questiois q̄tū d̄ns dederit p̄tractata: postremo vidēdū erit id q̄d institueramus inq̄rere: vt filij et spū sancti et antea mittebant̄: et si ita est: quid inter illam missionē et eā quā in euangelio legim⁹ distet: an missus nō sit aliq̄s eoz: nisi cū vel filius factus ē ex maria virgine: vel cū spū sanct⁹ visibi

li specie: siue in colūba: siue in igneis linguis apparuerit. Sed fateor: excedere vires intētiōis mee: vt angeli manēre spiritali sui corporis qualitatē: p̄ hanc occultius opantes assumāt ex inferiorib⁹ elemētis corpulētiōib⁹ q̄d sibi coaptatū: quasi aliquā vestē mutēt et vertāt in quālibet spēs corpales: etiam ip̄as veras: sicut aqua vera in v̄z vinū cōuerfa ē a d̄no. An ip̄a p̄p̄ia corpa sua trāformēt in q̄d voluerit: accommodata ad id q̄d agūt. S̄z quōlibet horū sit: ad p̄sentē questionē non p̄tinet. Et quāuis hec qm̄ hō sum: nullo experimento possim cōprehēdere: sicut angeli q̄d agūt et magis ea norūt q̄ ego noui: quaten⁹ mutet̄ corp⁹ meū in affectu volūtatis mee: siue q̄d in me: siue q̄d ex alijs exptus sum: q̄d horū tñ ex diuinaz scripturaz auctoritatib⁹ credā nūc nō opus ē dicere: nec cogar p̄bare: et fiat sermo longior de re qua nō indiget p̄sens q̄stio. Nūc illud vidēdū ē: vt angeli tūc agebāt: et illas corpore spēs apparētes oculis idoneis: et illas voces insonātes aurib⁹: cū ipsa sensibilis creatura ad nutū seruicij p̄ditoris in id q̄d opus erat p̄tpe vertebat̄: sicut in libro sapie scriptū est. Creatura em̄ tibi factori deseruiens extēdit in tormentū aduersus iniustos: et leuior sit ad bñfaciendū his q̄ te cōfidūt. Propter hoc et tūc in oia se trāfigurans: oim̄ nutrici gr̄e tue deseruebat: ad voluntatē horū q̄ te desiderabāt. Peruenit em̄ sapia volūtatis dei p̄ creaturā spiritalē vsq̄ ad effectus visibiles atq̄ sensibiles creature corpalis. Ubi em̄ nō opat̄ q̄d vult dei em̄ p̄tētis sapia: q̄ p̄tendit a fine vsq̄ ad finē fortit̄ et disponit omnia suauiter.

De mutatiōib⁹ creature siue cōsuetudinā r̄ijs siue insolitis que nō fiunt extra potestātē ac potentiā creatoris.

Ca. II

Ad ali⁹ est ordo naturalis in cōuersiōne et mutabilitate corporū: q̄ quāuis etiā ip̄e ad nutū dei seruiat: p̄seuerātiā tamē cōsuetudinā amisit admirationem sicuti sunt q̄ vel breuissimis vel certe nō longis interuallis tēporū celo: terra: mariq̄ mutant̄: siue nascentib⁹: siue occidentib⁹ rebus siue alias aliter atq̄ aliter appentibus. Alia vero quāuis ex ip̄o ordine veniētia: tñ p̄p̄ longiora interualla temporū min⁹ vsitata. Que licet multi stupeāt ab inq̄sitiōib⁹ hui⁹ seculi: cōprehēsa sunt: et p̄gressu generationū quo sepi⁹ repetita sunt: et a plurib⁹ cognita: eo minus mira sunt: sicuti est defect⁹ luminariū: et raro exītes quedā spēs sideriū: et terremot⁹ et mōstruosī ptus aiantiū: et queq̄ filia: quo

Cap. 4

Job. 1

Job. 2

Cap. 16

Ibid. 8

Libe

rū nihil sit nisi volūrate dei: s̄ pleriq; nō ap-
paret. Itaq; licuit vanitati philosophorū etiā
caus̄ alijs ea tribuere: vel x̄is vel proximis:
cū oīno videre nō possent: sup̄iorē ceteris om-
nib⁹ cām. i. volūratē dei: vel falsis: et ne ab ip-
sa quidē p̄ vestigatiōe corpaliū rex atq; mo-
tionū: sed a sua suspitiōe et errore platis. **Di-**
cā si potero quiddā: exēpli gr̄a: quo hec apti-
ora sint. Est certe in corpe hūano q̄dā moles
carnis: et forme spēs: et ordo: distinctioq; mē-
broꝝ: et r̄p̄atio valitudinis: s̄ corp⁹ inspirata
aīa regit: eadēq; rōnalis: et ideo q̄uis muta-
bilis: tñ que possit illi⁹ in cōmutabilis sapie p-
triceps eē: vt sit p̄icipatio ei⁹ in idip̄m: sicut in
psalmo sc̄ptū ē: de oib⁹ sanctis: ex quib⁹ tan-
quā lapidib⁹ viuis edificat illa hierl̄m m̄ no-
stra eterna in celis. **Ita** em̄ canis. **Hierusalē**
que edificat vt ciuitas: cui⁹ p̄icipatio ei⁹ in
idip̄m. **Idip̄m** quippe s̄ loco: illud sūmū et in-
cōmutabile bonū intelligit: qd̄ de⁹ ē: atq; sa-
pientia volūtasq; ip̄ius. **Cui** cantat alio loco

Ps. 121

Ps. 101

Mutabis ea et mutabunt: tu vō idē ip̄e es.
Exemplū quo oñdit omnes causas actio-
nū rōnabiliū a sūma dei volūrate descende-
re.

Capitulum III

Constituam ergo aīo talē sapientē:
cui⁹ aīa rōnalis iā sit p̄iceps in cō-
mutabilis eterneq; veritatis: quā d̄
omnibus suis actiōib⁹ cōsulat: nec aliqd̄ oīno
faciat: qd̄ nō in ea cognouerit eē faciendū vt
ei subditus ei⁹q; obtpans recte faciat. **Ne** si
cōsulta sūma rōne diuine iusticie quā i secre-
to audiret aure cordis sui: eaq; sibi iubēte in
aliquo officio misericordie corp⁹ labore fati-
garet: egritudinemq; cōtraheret: cōsultisq;
medicis: ab alio diceret cām morbi eē corpo-
ris siccitatē: ab alio aut̄ humoris imoderatio-
nē: vnus eoz verā cām diceret alter erraret
vterq; tñ d̄ primis causis. i. corpali⁹ p̄nun-
ciaret. **At** si illi⁹ siccitatis causa q̄reret: et iue-
niret volūtari⁹ labor: iā v̄tū eēt ad sup̄iorē
cām: q̄ ab aīa p̄ficisceret ad afficiendū corp⁹
qd̄ regit: s̄ nec ip̄a p̄ma eēt. **Alia** em̄ p̄culdu-
bio sup̄ior erat in ip̄a incōmutabili sapia: cui
homis sapiētis aīa in caritate seruiēs: et inef-
fabiliter iubēti obediēs: volūtariū laborē sus-
ceperat: ita nō nisi dei volūtas cā p̄ma illius
egritudinis veracissime repiret. **Ita** vō si i la-
bore officioso et pio adhibuisset ille sapiēs mi-
nistros collaborantes secū in ope bono: nec
tñ eadē volūrate dō fuitēs: s̄ ad carnaliū cu-
piditatū suarū mercedē puenire cupiētes: vt
incōmoda carnalia deuitantes. **Adhibuisset**
etiā iumēta si hoc exigeret illi⁹ opis implēdi

pcuratio: que vtiq; iumēta irrātionalia eēt
aīantia: nec ideo moueret membra sub sarci-
nis: q̄ aliqd̄ de illo bono ope cogitarēt: s̄ na-
turali appetitu sue voluptatis et deuitatione
molestie. **Postremo** adhibuisset etiā ip̄a cor-
porea oīni s̄sū carētia: q̄ illi op̄i eēt necessa-
ria: frumentum sc̄z vinū: et oleū: vestē: nūmū
codicē: et si qua h̄mōi. **In** his certe oib⁹ in il-
lo ope x̄santib⁹ corpibus: siue aīatis: siue ina-
nimatis: q̄cūq; mouerent: attererent: repa-
rarent: exterminarent: reformarēt: alio at-
q; alio mō locis et r̄p̄ibus affecta mutarent:
nō alia eēt istoz oīm visibiliū et mutabiliū fa-
ctoꝝ cā: nisi illa inuisibili et incōmutabil⁹ vo-
lūtas dei p̄ aīam iustā: sicut sedē sapie cūctis
v̄tēs: et malis rōnabilib⁹ et irrōnabilib⁹ animis: et
postremo corpib⁹: siue que illis inspirarēt et
aīarent siue oī s̄sū carētib⁹: cū p̄mū v̄teret
ip̄a bona aīa et sc̄ta: quā sibi ad piū et fligiōsū
obsequiū subdidisset. **Et** de vno sapiēte q̄
uis adhuc mortale corp⁹ gestate: q̄uis ex p̄-
te vidēte posuim⁹: exēpli gr̄a: hoc de aliq̄ do-
mo vbi aliquoz taliū societas ē: hoc de ciuita-
te: vel etiā d̄ orbe terraz licet cogitare: si pe-
nes sapiētes sancteq; ac p̄fecte deo subditos
sit p̄ncipat⁹ et regimē rerū humanaz.

De puidētia dei qua subiectioni sanctorū
presidet angelozū.

Capitulum III

Ad hoc q̄ nō dū ē. **Op̄et** em̄ nos in
hac pegrinatiōe p̄us mortaliter ex-
erceri: et p̄ vires mansuetudinis r̄pa-
tiētē in flagellis erudiri: vt illā ip̄am sup̄naz
atq; celestē vnde pegrinamur patriā cogite-
mus. **Alia** em̄ dei volūtas: q̄ facit angelos su-
os sp̄s: et ministros suos ignē flagrantē: in
sp̄itib⁹ sūma pace atq; amicitia copulatis:
et in vnā voluntatē quodā spiritali caritatis
igne cōstatis: tanq̄ in excelsa et sc̄ta et secreta
sede p̄sides: velut in domo sua: et in tēplo suo.
Inde se q̄busdā ordinatissimis creature mo-
tib⁹: p̄mo spiritalib⁹: deinde corpali⁹ p̄ cun-
cta diffundit: et v̄titur oibus ad incōmutabi-
le arbitriū s̄nie sue: siue in corporeis: siue cor-
poreis reb⁹: siue rōnabilib⁹: siue irrōnabilib⁹: spi-
ritib⁹: siue bonis p̄ eius gr̄am: siue malis p̄
priā voluntatē. **Sz** quēadmodū corpa crassi-
ora et inferiora p̄ subtiliora et potētiora q̄dam
ordine regunt: ita oīa co: pa p̄ sp̄m vite. **Et**
sp̄s vite irrōnal⁹ p̄ sp̄m vite rōnalē: et sp̄s vi-
te rōnalis desertor atq; pctō: p̄ sp̄m vite ra-
tionalē piū et iustū: et ille p̄ ip̄m deū: ac sic vni-
uersa creatura p̄ creatorē suum: ex quo: et p̄
quē: et in quo etiā p̄dita et instruita ē: ac hoc
volūtas dei ē: p̄ma et sūma cā oīm corpaliū

Ps. 103

Tertius

specierum atq; motionū. Nihil eñ sit visibili-
ter et sensibilit̄: qđ non de interiore inui-
sibili atq; intelligibili aula summi impatoris
aut uideatur: aut pmittatur secunduz ineffa-
bilem iusticiam p̄miorū atq; penarū: gratiaz
7 retributionum in ista toti creature amplif-
sima quadā unmea q; republica. Si ḡ aposto-
lus paulus q̄uis adhuc portaret sarcinā cor-
poris: qđ corripitur et aggrauat animā: q̄-
uis adhuc ex pte atq; in enigmate videret:
optās dissolui 7 esse cū xp̄o: 7 i semetip̄o inge-
mitēs adoptionē expectans redemptionez
corpis sui: potuit tamē significando p̄dicare
dominū iesū xp̄m: aliter per linguā suā: aliter
p̄pistolā: aliter p̄ sacramentuz corpis 7 san-
guinis eius. Nec linguā quippe eius: nec mē-
branas: nec attramentū: nec significātes so-
nos lingue editos: nec signa litterarū cōscri-
pta pelliculis: corpus xp̄i et sanguinē dicim⁹
sed illud tantū qđ ex fructibus terre acceptū
7 p̄ce mystica consecratū rite sumimus ad
salutē spiritale in mēoriā p nob dñice passiōis
Qđ cū p manus hominū ad illā visibilem spe-
ciē pducitur: non sanctificatur vt sit tam ma-
gnū sacramentū: nisi operante inuisibilit̄
spiritu dei: cū hec om̄ia q̄p corpales mot⁹ in
illo ope fiunt: deus operetur: mouens prim⁹
inuisibilia ministroz: siue aīas hominuz:
siue occultoz: 7 spiritū sibi subditas seruien-
tes: quid mirū si etiā in creatura cell et terre:
maris 7 aeris: facit deus q̄ vult sensibilia: at-
q; visibilia: ad se ip̄m in eis sicut oportere ip̄e
nouit significandū et demonstrandū: nō ip̄a
sua q̄ est apparēte substantia: que omnino in-
cōmutabilis est: omnibusq; spiritibus q̄s cre-
auit interius secretiusq; sublimior.

Operedei om̄is creatura administrā-
tur quo 7 mira multa ordini consuetudinis in se-
runtur. **Ca. V**

Item diuina totā spiritale corpaleq;
administrante creaturā: oim anno
rum certis diebus aduocant aque
maris: 7 effundunt sup faciem terre. Sed cū
honorante sancto helia factum est: quia pre-
cesserat tam continua: et tā longa serenitas
vt deficerent fame homines. Nec ea hora qua
ille dei seruus orauit: aer ip̄e aliqua humida
facie mox futura pluue signa p̄tulerat: conse-
cutis tantis et tam velociter imbribus: appa-
ruit vis diuina: quib⁹ illud dabat / dispensaba-
turq; miraculū. Itaq; deus operatur solēnia
fulgura atq; tonitrua. Sed q; in monte syna
inuitato modo fiebant: vocesq; ille nō strepi-
tu confuso edebant: sed ex eis quedā signa

dari certissimis indicijs apparebant: miracu-
la erant. Quis attrahit humorē per radicez
vitis ad botruz et vinū facit: nisi deus: qui et
homine plantante et rigante incrementum
dat. Sed cū ad nutū dñi aqua in vinū inuisita
ta celeritate conuersa est: etiā stultis fatenti
bus vis diuina declarata est. Quis arbutta
fronde ac flore vestit solēniter: nisi de⁹. Ve-
rum cū floruit virga sacerdotis aaron: collo-
cuta ē quodam mō cū dubitatē hūanitate di-
uinitas. Et linguis certe om̄ibus: et om̄ibus
aīalium carnibus gignendis atq; formādis
cōmunis est terrens materies. Et quis ea fa-
cit: nisi qui dixit vt hec terra produceret: 7 in
eodem verbo suo q̄ creauit regit atq; agit.
Sed cū eandē materiā ex virga moysi car-
nez serpētis prime ac velociter vertit: mira-
culū fuit rei quidē mutabilis: sed tñ inuisitata
mutatio. Quis aut aīat queq; viua nascētia
nisi qui et illū serpentē ad horā sicut op⁹ fue-
rat animauit.

Deus oēz creaturā corpale animare co-
gnoscitur in vteris matrū. **Ca. VI**

Quis reddidit cadaueribus aīas
suas: cū resurgerēt mortui: nisi qui
aniat carnes in vteris matrū: vt ori-
ant̄ moituri. Similiter et de cōmuni materia:
que in causis mūdialib⁹ p̄sistit: subito ad rēp⁹
p̄dire arietē et colūbā constituit: quibus vn⁹
vigor carnis et in tpe et ex tpe accessiōis et
recessiōis: nō dispar sed inuitatus apparuit.
S; cū sūt illa cōtinuato quasi quodāz fluuio
labentiū / manātiūq; rerū: et ex occulto i p̄m-
ptū: atq; ex p̄mptu in occultū: v̄sitaro itinere
trāseuntiū naturalia dicuntur. Cum vero ad
monēdis hominib⁹ inuisitata mutabilitate in-
gerūtur: magnalia nominantur.

De miraculis que magicis artibus fiunt.
Ca. VII

Je video quid infirme cogitationi
possit occurrere: cur sc; ista miracu-
la etiā magicis artibus fiāt: Nam 7
magi pharaonis similiter serpentes fecerūt
et alia similia. Sed illud āplius est admiran-
dū quō magozū illa potentia q̄ serpētes face-
re potuit: vbi ad muscas minutissimas ventū
est: oīno defecit. Scyniphes eñ muscule sunt
breuissimē: qua terna plaga supbus p̄ls egyptio-
rum cedebat. Ibi certe deficiētes magi
dixerūt. Dicit⁹ dei est hic. Vñ intelligi datur
ne ip̄os quidē trāsgressores āgelos 7 acreas
p̄ates: in ymam istā caliginē: tanq; in sui ge-
neris carcerē: ab illi⁹ sublimis etheree purita-
c 2

Sap. 9
1. Cor. 13
Phil. 1
Roma. 8

De se.
dis. 2

3. Reg. 18

Exod. 19

1. Cor. 3
Job. 2

Gen. 1

Gen. 4

Exod. 7

Ibid. 8

Ibid.

Tertius

habitatione d'rusas: p q's magice artes pnt
q'qd pnt valere aliqd nisi data desup p'ate.
Dat aut vt ad fallēdos fallaces: sic i egypti-
os: r in ipos etiā magos dara ē: vt in eoz spi-
rituū seductiōe viderent admirādi: a qb' sic
bār a dei vitate d'ānādi vel ad admonēdos
fideles: ne tale aliqd facere p magno deside-
rēt: ppter qb' etiā nob scripture auctoritate
sūt p'dita: vel ad exercēdā: pbādā manistan-
dās iustoz paciāz. Neqz em pua visibiliū mi-
raculoz potētia: iob cūcra q' hēbat amiser' r fi-
lios: r ipam corpōis sanitatem.

Quicqd angeli trāsgressores mali faciūt
nō ipis seruiūt ad nutū creatare corpales: s'
deo a quo dat potestas **Ca. VIII**

Ec iō putādū ē istis trāsgressorib'
n angelis ad nutū suire hāc visibiliūz
rez materiaz: s' deo poti' a q' h' p'tās
dat: q'tū in sublimi r spiritali sede incōmuta-
bilis iudicat. **N**ā r d'ānatis iniq's etiā i metal-
lo seruiūt aq' r ignis r terra vt faciāt inde qb'
volūt: s' q'tū simit: nec sane creatores illi ma-
li angeli dicēdi sūt: qz pillos magi resistētes
famulo dei: ranas r serpētes fecerūt. **N**ō em
ip' leas creauerūt. **S**im q'ppe rez q' corp'alif
visibiliter qz nascunt: occulta qdā semina in
ist' corporeis mūdi hui' elemētis latēt. **A**lia
sunt em h' iā p'p'icia oculis n'ris ex fructibus
et aiantib': alia vō occulta istozū seminū se-
mina. **U**n iubēte creatore pduxit aqua p'ma
natailia r volatilia. **T**erra aut p'ma sui ge-
neris germia: r p'ma sui generis an'ialia. **N**e-
qz em tūc hui' scemodi fer' ita p'ducti sunt:
vt in eis q' p'ducta sunt: vis illa cōsūpra sit: s'
plerūqz desunt p'grue rēperamentoz occa-
siones. quib' erūpāt r spēs suas pagāt. **E**cce
em breuissim' surculus semē ē: naz p'uenient
mādat' terre arborē facit. **H**ui' autē surculi
subtilius semē aliqd eiusdē generis granum
est: r hucusqz nobis visibile. **I**n vō hui' etiā
grani semē: q'uis oculis videre neqam': rō-
ne tñ conijcere possum': qz nisi talis aliq' vis
eēt in istis elemētis: nō plezqz nascerent ex
terra q' ibi seminata nō eēt. **N**e aialia tā ml-
ta nulla mariū: seiāz qz cōmixtiōe p'cedente
sue i terra: siue i aq': q' tñ crescūt: r coeundo
alia pariunt: cū illa nullis coeuntib' pentib'
orta sint. **E**t certe apes semia filioz nō coeū-
do cōcipiūt: s' tanq' sparsa p terras ore colligūt.
Invisibiliū. n. seminū creator: ipe crea-
tor ē oim rez: qm' q'cūqz nascendo ad oculos
n'ros exēūt: ex occultis semib' accipiūt pro-
grediēdi p'mordia: r incrementa debite magni

tudis distinctiōesqz formaz: ab originalibus
tanq' i gulis sumūt. **S**ic q' nec penites dicim'
creatores hoim: nec agricolas creatores fru-
gū: q'uis eoz extrinsec' adhiberi morib' ista
creanda dei virtus interi' opet. **I**ta nō soluz
malos s' nec bonos āgelos fas ē putari crea-
tores: si p subtilitate sui sensus r corpis: semi-
na rez istaz nobis occultiora nouerūt: et ea
p'gruas rēpatiōs elemētoz latēter spargūt
atqz ita gignēdaz rez: r accelerādoz incre-
mētozū p'ben' occasiōes. **S**z nec boni hec ni-
si q'ntū de' iubet: nec mali hec iniuste faciūt:
nisi q'ntū iuste ipe pmittit. **N**ā iniqui malicia
volūtate habet iustā: p'tārez aut nō nisi iuste
accipit: siue ad penā suā: siue ad alioz: vt pe-
nā malo: vel laudē bono: **I**taqz ap'ls pau-
lus discernēs interi' deū creatē atqz formā
tem ab opib' creature q' admonent extrinsec'
r de agricultura silitudiez assumēs ait. **E**go **J. Cor. 3**
plātaui: apollo rigauit: s' de' incrementū de-
dit. **S**icut q' in ipa vita n'ra mentē iustificādo
formare nō pōt nisi de': p'dicare at euāgelioz
extrinsecus r hoies possūt: nō solū boni p ve-
ritatē: s' etiā mali p occasiōē. **I**ta creationē
rez visibiliū de' interi' opat. **E**xteriores aut
opatiōes siue bono: siue malo: vel āgelozū
vel hoim: siue etiā quozūcūqz aialū fm im-
periu suū: r a se imp'itas distributiōes p'tiū
r appetitōes p'modiatū ita rez nature adhi-
bet in q' creat oia que admodū terre agricul-
tura. **Q**ua pp' ita nō possū dicere āgelos ma-
los magicis artib' euocatos creatores fuisse
ranarū atqz serpentū: s' nō possū dicere ho-
mies malos creatores eē segetis: quā p eozū
opaz video exortā. **S**ic nec iacob creator co-
loz iu pecorib' fuit: qz bibētib' in pceptu m'ri-
bus variatas virgas q's intuerent apposuit: **Gen. 30**
Sz nec ipe pecudes creatrices fuerūt varie-
tatis plis sue: qz in hēserat anie illarū discolor
phāstia ex cōtuitu variāz virgarū poculos
imp'issa. q' nō potuit nisi corpus qd sic affecto
spū aīabatur ex cōpassiōe p'mixtiōis afficere
vū teneris feruū p'mordijs colorēt' aspge-
retur. **E**t em sic ex semetipis afficiant: vt aīa
ex corpe: vel corpe ex aīa: p'gruetie rōnis id fa-
ciūt q' incōmutabiliter viuūt in ipa sūma dei
sapia: quā nulla spacia loco: capiūt: r cū ipa
sit incōmutabilis: nihil eoz q' cōmutabilif sūt
deserit: qz nihil eoz nisi p'paz creatū ē. **E**t ei
de pecorib' nō virgē s' pecora nascerent: fe-
cit hoc incōmutabilis r inuisibilis ratio sapie-
dei: p'quā creata sūt oia. **E**t aut de varietate
virgarū pecorū pceptoz color aliqd duceret
se cit hoc aīa grauide pecudis poculos affe-

Tertius

cta forinsecus: et interi⁹ secus, p suo modulo formā dī regulā trabēs: quā de intima potentia sui creatoris accepit. **S**3 q̄ta sit vis aīe ad afficiēdā atq; mutandā materiā corpālē: cuz tū creatrix corpis dici nō possit: qz oīs cā mutabilis sensibilisq; sube: oīsq; modus et nūer⁹ et pond⁹ eius vñ efficiē vt et sit: et natura ita vt ita sit: ab intelligibili et incōmutabili vita q̄ super oīa ē: existit: et puenit vsq; ad extrema atq; terrena: mult⁹ fmo ē: nec nūc necessarius. **U**cz p̄pterea factū iacob de pecorib⁹ cōmemorandū arbitrat⁹ sum: vt intelligeret si hō q̄ d̄gas illas sic posuit: dici nō pōt creator coloz iagnis et hedis: nec ip̄e matz aīe q̄ p̄ceptā p̄ oculos corpis phantasiā varietatis semib⁹ carne p̄ceptis: q̄tū natura passa ē: asperūr: multomin⁹ dici posse ranaz sp̄entiūq; creatores angelos malos: p quos magi pharaonis tunc illa fecerūt.

Exod. 8

De causis originalib⁹ creaturaz corpaliū quas mūdo creator inseruit. **Ca. IX**

Aliud ē em̄ ex itimo ac sūmo causaz a cardine cōdere atq; administrare creaturaz: qd̄ q̄ facit: sol⁹ creator ē deus.

Aliud autē p̄ distributis ab illo virib⁹ et facultatibus aliquā opationē forinsec⁹ admouere vt tūc vel tūc: sic vel sic: exeat qd̄ creat. **I**sta q̄ppe originalit⁹ ac p̄mordialiter in qdā texture elementoz cuncta iā creata sūt: s̄ acceptis opportunitatib⁹ p̄deūt. **U**ā sicut m̄fes grauidis sunt fetib⁹: sic ip̄e mūdos grauidus ē causis nascētiū: q̄ in illo non creant⁹: nisi ab illa sūma eēntia: vbi nec oriz: nec moriz aliquid: nec incipit eē: nec definit. **A**dhibere autē forinsecus accidētes causas: q̄ tamen nō sunt naturales: tñ fm naturā adhibent vt ea q̄ secreto nature sinu abdita p̄tinent: erūpāt: et foris creent quodā mō explicando mēsuras et nūeros: et pōdera q̄ in occulto acceperūt ab illo: q̄ oīa in mēsurā et nūero et pōdere disposuit: nō solū mali angeli: s̄ etiā mali hoīes possunt: sicut exemplo agriculture: supra docui.

Gen. 11

Sne de aīab⁹ q̄ si diuersa ratō moueat: quia hñt sp̄m vite cū sensu appetēdi: q̄ fm naturā sūt vitādiq; p̄traria: etiā hoc ē videre: q̄ multo hoīes nouerūt: ex q̄bus herbis: aut carnib⁹: aut quazcunq; rez q̄buslibet succis et humorib⁹: vel ita positis: vel ita obrutis: vel ita cōtritis: vel ita cōmixtis: que aīalia nasci soleāt quozū se q̄s tā demēs audeat dicere creatorē: **Q**uid q̄ mix si quēadmodū p̄t nosse q̄libz nequissim⁹ hō: vñ illi vel illi vermes musceq; nascant⁹: ita mali angeli p̄ subtilitate sui sensus in occultiorib⁹ elementozū semibus no-

runt: vñ rane sp̄tesq; nascant⁹: et hec p̄ certas et noras r̄pationū oportunitates occultis motib⁹ adhibēdo faciūt creari: nō creāt: s̄ illa hoīes q̄ solēt ab hoīb⁹ fieri: nō mirāt. **U**ā si q̄sq; celeritates in cremētozū forte miratur q̄ illa aīantia tā cito facta sunt: attēdat quēadmodū et ista p̄ modulo facultatis humane ab hoīb⁹ p̄curent. **U**ñ em̄ sit vt eadē corpora citius vermescant estate q̄ hyeme: citi⁹ in calidiorib⁹ q̄ in frigidiorib⁹ locis: **S**3 ab hoīb⁹ tāto difficili⁹ adhibent⁹: q̄to desūt sensuū subtilitates: et corpoz mobilitates in mēbris terrenis et pigris. **U**ñ qualibuscūq; angelis vicinas causas ab elemētis p̄trahere: quāto facili⁹ ē: tāto mirabiliores in hōi ope rib⁹ eoz existūt celeritates: s̄ nō ē creator: nisi q̄ p̄ncipalit⁹ ista format. **N**ec quisq; h̄ pōt nisi ille penes quē p̄mit⁹ sunt oīm q̄ sunt mēsure: nūeri: et pōdera: et ip̄e ē vnus creator de⁹: ex cui⁹ ineffabili potētatu sit etiā vt qd̄ possēt hi angeli si p̄mitterent: ideo nō p̄nt: qz non p̄mittunt. **N**eq; n. occurrit alia rō: cur nō poterint facere minutissimas muscas qui rantes serpētesq; fecerūt: nisi qz maior aderat d̄statio. p̄hibendi p̄ sp̄m sctm̄: qd̄ etiā ip̄i magi cōfessi sunt dicētes. **D**igit⁹ dei ē h. **Q**uid autē possint p̄ naturā: nec possint p̄ p̄hibitionē: et qd̄ p̄ ip̄ius nature sue cōditionē facere non sinant: hōi explorare difficili ē: imo vñ imp̄fibile: nisi p̄ illud donū dei: qd̄ ap̄ls cōmēorat dicēs: **A**lij d̄ iudicatio spiritūū. **H**ouim⁹ enī hoīem posse ambulare: et nequaq; h̄ posse si nō p̄mittat: volare autē nō posse etiā si p̄mittat. **S**ic et illi angeli quedā p̄nt facere: si p̄mittant ab angelis potētiorib⁹ ex impio dei: que dā vñ nō p̄nt: nec si ab eis p̄mittant: qz ille nō p̄mittit a quo illis ē talis nature modus: qui etiā p̄ angelos suos et illa p̄lexq; nō p̄mittit q̄ cōcessit vt possint. **E**xceptis igit illis: q̄ v̄sita tissimo trāscursu tempoz in rez nature ordine corpālī sūt: sicut sunt ortus sidez occasusq; generatiōes et mortes aīaliū: seminū et germinū inūerabiles diuersitates: nebule et nubes: niues et pluuie: fulgura et tonitrua fulmina et gradines: venti et ignis: frigus et est⁹: et oīa talia. **E**xceptis etiā illis q̄ in eodē ordine rara sunt: sicut defect⁹ luminū: et sp̄s inusitate sidez: et m̄ōstra et terremotus: et silia. **E**xceptis igit oībus quozū d̄dē p̄ma et sūma causa nō ē nisi volūtas dei. **U**ñ et in psalmo: cuz qdā hui⁹ generis essent cōmemorata: ignis: grado: nix: glacies: sp̄s rēpestatis: ne q̄s ea vel fortuitu: vel causis tñmō corpālibus: vel etiā spiritalib⁹: tñ p̄ter volūtatē dei existenti-

Ibidē

Exod. 8

Ibidē. 7

Exod. 8

1. Cor. 12

Ps. 148

Tertius

bus agi crederet: continuo subiecit: que faci
bidē unt verbum eius.

De significationib⁹ q̄ ad manifestandam
voluntatē dei: siue phoices: siue p angelos mi
nistrantur. **Capitulum X**

Edhis vt dicere ceperā exceptis:
alia sunt illa que quis ex eadē mate
ria corpali: ad aliqd̄ tñ diuinit⁹ an
nūciandū nris sensib⁹ ad mouēt: q̄ pprie mi
racula et signa dicunt: nec in oib⁹ que a nob⁹
a dño deo annūciant: ipius dei psona suscipi
tur. **S**ū aut suscipiē: aliqñ in angelo demon
strat: aliqñ in ea specie q̄ nō ē qd̄ angelus: q̄
uis p angelū disposita mīstret. **R**ursus cū in
ea specie suscipiē: que nō ē qd̄ angelus: aliqñ
iā erat ipm corp⁹: et ad h̄ demonstrandū in ali
quā mutationē assumit: Aliqñ ad hoc exoit
et repassa rursus assumit: sicut etiā cū hoies
annūciāt: Aliqñ ex sua psona vba dei loquun
tur: sicut cum pmittit: dixit dñs: aut hec dicit
dñs: aut tale aliqd̄. Aliqñ aut nihil tale p̄nit
tentis: ipam dei psonā in se suscipiūt: sicut ē

Ps. 31 Intellectū tibi dabo: et cōstituā te in via qua
ingredieris: **S**ic nō solū in dictis: verū etiā
in factis dei psona significāda imponit pphe
te: vt eā gerat in misterio ppbetie: sicut eius
psonā gerebat q̄ vestimentū suū diuisti duo
decim ptes: et ex eis decē seruo regis salomo
nis dedit: regi futuro isrl̄. Aliqñ etiā res q̄ nō
erat qd̄ pp̄ha: et erat iā in terrenis reb⁹ i hu
iusmodi significationē assumpta ē: sicut som
no viso euigilās iacob fecit de lapide: quem
dormiēs hēbat ad caput: Aliqñ ad hoc fit ea
dē spēs vel aliq̄ rulu⁹ māsura: sicut potuit ser
pens ille ene⁹ exaltat⁹ in heremo: sicut p̄nit et
lfe. **Q**uod pacto misterio trāsitura: sicut panis
ad hoc factus in accipiēdo sacramēto consu
mit. **S**ed qz hec hoib⁹ nota sunt: qz p hoies
fiunt: honorē tanq̄ religiosa p̄nit habere: stu
porē tanq̄ mira non p̄nit. **T**ra q̄ illa q̄ p ange
los fiunt: quo difficiliora et ignotiora: eo mira
biliora sunt nobis: illis aut tanq̄ sue actiōes
note atq̄ faciles. **Q**uoniam ex psona dei ange
lus homini dicēs. **E**go sum de⁹ abraā: et deus
isaac: et de⁹ iacob: cū sc̄ptura pdixisset. **Q**uis
est ei angel⁹ dñi. **Q**uoniam et hō ex psona dñi di
cēs. **A**udī ip̄sus meus et loquar israhel: et testi
ficabor tibi de⁹: de⁹ tuus ego sum. **A**ssumpta ē
xga ad significationē: et in serpentē angelica
facultate mutata ē. **Q**ue facultas cū desit ho
mini: assumpt⁹ ē tñ et ab hoie lapis: ad talē ali
quā significationē. **I**nter factū āgel⁹: et factū
hois: plurimū distat. **I**llud et mirandū et intel
ligendū est: hoc aut tantū mō intelligendū.

3. Reg. 11

Gen. 28

Num. 21

Exod. 3

Ps. 80

Qd ex vtroq̄ intelligit: fortassis vnū ē: at il
la ex q̄bus intelligit diuersa sunt: tanq̄ si no
men dñi et auro et attramēto scribat. **I**llud est
p̄ciosius: illud vili⁹: qd̄ tñ vtroq̄ significat id
ipm ē. **E**t quis idē significauerit: ex xga moy
si serpens qd̄ lapis iacob: melius tñ aliqd̄ lapis
iacob q̄ serpētes magoz. **N**ā sicut vinctio la
pidis xpm in carne: in qua vnct⁹ ē oleo exul
tatiōis p̄tipicib⁹ suis: ita xga moysi cōuerfa
in serpentē ipm xpm factū obedientē vsq̄ ad
mortē crucis: vn̄ ait. **S**icut exaltauit moyses
serpentē in deserto: sic op̄ret exaltari filiū hois
vt ois q̄ credit in ip̄o: nō pereat: s̄ hēat vitā
eternā. **S**icut intuētēs illū serpentē exaltatū
in heremo serpentū moysi nō peribāt. **D**e
tus em̄ hō n̄ fixus ē cruci cū illo: vt euacuet
corp⁹ pcti. **P**er serpentē em̄ intelligit mors:
que facta ē a serpēte in paradiso: mō locutiōis
p̄efficientē id qd̄ efficit demonstrante. **E**rgo
virga in serpentē: xps in mortē: et spēs rur
sus in xgā: xps in resurrectionē tot⁹ cū corpe
suo qd̄ ē ecclesia: qd̄ in fine t̄pis erit: que spen
tis cauda significat: quā moyses tenuit vt re
daret in virgam. **S**erpētes aut magoz tanq̄
mortui seculi: nisi credētes in xpm tanq̄ de
uorati in corp⁹ eius intrauerint: resurgere i
illo nō poterūt. **L**apis ḡ iacob vt dixi melius
aliqd̄ significauit q̄ serpētes magoz. **A**t em̄
factū magoz: multo mirabili⁹. **D**ex hec ita
nō p̄iudicat rebus intelligēdis: tanq̄ si hois
nomē scribat auro: et dei attramēto. **I**llas eti
am nubes et ignes quō fecerint vel assume
runt angeli ad significandū qd̄ annūciabant
etiā si dñs vel sp̄s sc̄ctūs illis corp̄alib⁹ formis
ostendebatur. **Q**uis nouit hominē: sicut in fan
tes nō norūt qd̄ in altari ponit: et pacta p̄tra
tis celebratiōe cōsumit: vnde vs̄ quō cōficiat
tur: vnde in vsum religionis assumat. **E**t si
nunq̄ discat exp̄imento vel suo vel alioz: et
nunq̄ illā spēm rex videat: nisi inter celebra
tiōne sacramentoz cū offerit et dat: dicatur qz
illis auctoritate grauissima cui⁹ corp⁹ et san
guis sit: nihil aliud credēt: nisi oīno in illa spe
cie dñm oculis appuisse mortaliū: et de latere
tali p̄cusso: liquorē illum oīno fluxisse. **M**ibi
aut oīno vtile ē: vt meminerim viriū mearū
fratresq̄ meos ad moneā vt et ipi meminerit
suaz ne vltra q̄ tutū est hūana p̄grediat in
firmitas. **Q**uē admodū em̄ hec faciūt ange
li vel potius de⁹: quē admodū hec faciat pan
gelos suos: et quātū fieri velit etiā p angelos
malos: siue sinēdo: siue iubēdo siue cōgendo
ex occulta sede altissimi imperij sui: nec ocu
loz acie penetrare: nec fiducia rōis et ules

Exod. 4

Gen. 28

Exod. 7

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

Ps. 44

are: nec puctu mētis cōphendere valeo: vt
tā certus hinc loquar ad omīa que requiri d
bis rebus possunt: q̄ si essem angelus: aut p
pheta: aut aplūs. Cogitatioēs em̄ mortaliūz

Cap. 9 timide z incerte puidētie nostre. **Cor. 2** em̄
q̄d corūp̄t aggrauat animā: z deprimit ter
rena inhabitatio sensum multa cogitantem.
Et difficile estimam⁹ que in terra sunt: z que
in pspectu sunt inuenim⁹ cū labore. **Que** in
celis sunt autē: quis iuestigabit? **Sz** qz sequit^r

Cap. 9 z dicit. **Sensum** vō tuū q̄s sciet: nisi tu dede
ris sapiam z miseris sc̄m̄ sp̄m̄ tuū d altissimis
Que in celis sūt q̄dē nō in uestigam⁹: que re
rū genere z corpa āgelica s̄m̄ ppriā dignita
tē z eoz q̄dā corpalis actio p̄nc̄f: s̄m̄ sp̄m̄ tū
dei missum nob̄ d altissimis z imp̄tā ei⁹ gra
tiā mentib⁹ n̄ris: audeo fiducia lit d̄cere: nec
deū p̄rem: nec v̄bū ei⁹: nec sp̄m̄ ei⁹: q̄d deus
vniū est: p̄ id q̄d ē: atq̄ idip̄m est: vllomō esse
mutabilē: ac p̄ hoc multo min⁹ eē visibilē: q̄m̄
sunt q̄dā q̄p̄uis mutabilia: non tū visibilia: sic
n̄c cogitatioēs: z memoriē: z voluntates: z
ois in corpea creatura. **Visibile** autē quicq̄
nō est: q̄d nō s̄t mutabile.

Essentiā trinitatis nunq̄ oculis apparuit
se mortaliū: sed p̄ subiectā sibi creaturā signi
ficasse que voluit. **Ca. XI**

Ul p̄pter suba vel si meli⁹ d̄r eēntiā
q̄ dei: vbi p̄ modulo n̄ro ex quātulacū
q̄ p̄ricula intelligim⁹ p̄rem z filiū et
sp̄m̄ sc̄m̄: q̄m̄ q̄dē nullo mō mutabilis ē: nullo
mō p̄t ip̄a p̄ semetip̄am eē visibilis. **Proin**
de illa oīa que p̄ribus visa sunt: cum de⁹ illis
s̄m̄ suā dispensationē t̄pib⁹ p̄gruā p̄sentaref:
p̄ creaturā facta esse manifestū ē. **Et** si nos la
tet quō ea m̄stris angelis fecerit: p̄ angelos
tū esse facta: nō ex n̄ro sensu dicim⁹: ne cuiq̄
videamur plus s̄ape p̄ter q̄ optet s̄ape. **Sz** sa
piam⁹ ad t̄pantiā sicut deus nob̄ partit⁹ ē mē
surā fidei: z credimus p̄pter q̄d z loquimur.

Roma. 12 **Artat** em̄ auctoritas diuinaz scripturaz: vn
de mēs n̄ra deuiare nō debet: nec relicto soli
damento diuini eloquiū: p̄ suspicionū suarum
abrupta p̄cipitari: vbi nec sensus corpis f̄git:
nec p̄sp̄cua rō d̄itatis elūcet. **Ap̄tissime** q̄ppe
sc̄ptū ē in eplā ad hebreos cū dispensatio no
ui testamēti a disp̄satiōe veteris testamēti
s̄m̄ p̄gruentiā seculoz ac t̄p̄m̄ distingueretur
nō tū illa visibilia: sed ip̄m̄ etiā sermonē p̄ an
gelos factū: sic em̄ dicit. **Ad** que aut angeloz

2. Cor. 4 dixit aliq̄m̄. **Sede** ad dexteraz meā: q̄ ad usq̄
ponā inimicos tuos scab ellū pedū tuoz: **Nō**
ne oēs sūt m̄strī sp̄s ad m̄strationē missi: p̄
pter eos q̄ futuri sūt hereditatē possidere sa

Heb. 1 lutis: **Hinc** oñdit illa oīa: nō solū p̄ āgelos sc̄ā
s̄ etiā p̄ nos facta: i. p̄ p̄lm̄ dei: cui p̄mit
tū hereditas vite et̄ne: sic ad corinthios etiā
sc̄ptū ē. **Quia** h̄ in figura p̄tingebāt illis: sc̄pta
sūt autē ad correptionē n̄ram: i. q̄s fines secu
loz obuēnit. **Deinde** qz tūc p̄ āgelos: nūc autē
p̄ filiū s̄mo factus ē: p̄sequēter ap̄te q̄ demon
strās. **Propterea** inq̄r: abundantī⁹ optet ar
tēdere nos q̄ audiuim⁹: ne forte desuamus.
Si em̄ q̄ p̄ āgelos dicit⁹ s̄mo fact⁹ ē firmus: et
ois p̄uaricatio z inobediētia iustam accepit
mercedis retributionē: quō nos effugim⁹ mu
tantā negligētes salutē: **Et** q̄m̄ q̄rētes quam
salutē vt oñderet se de nouo testamēto iā d̄i
cere: i. s̄mone q̄ nō p̄ āgelos: s̄ p̄ d̄m̄ fact⁹ ē
Que cū iniriū accepisset inq̄r: vt enarraret
p̄ d̄m̄ ab his q̄ audierit in nos p̄firmata ē: cō
testate deo signis z portētis z varijs d̄trib⁹
z sp̄m̄ sc̄m̄ diuisiōib⁹ s̄m̄ suā voluntatē. **Sz** ait
aliq̄s: cur q̄ sc̄ptū ē. **Dixit** ad moysen: z nō po
tū: dixit angel⁹ ad moysen: **Quia** cū x̄ba iu
dicis p̄co pronūciat: nō scribit in gestis: ille d̄
co dixit. s̄ ille iudey. **Sic** etiā loquēte p̄ p̄ba s̄a
cto: z si dicam⁹ p̄ p̄ba dixit: nihil aliū q̄ d̄m̄ di
xisse intelligi volum⁹. **Et** si dicam⁹: d̄ns dixit
prophetā nō s̄trahim⁹: s̄ q̄s p̄ eū dixerit ad
monem⁹. **Et** illa q̄dē sc̄ptura sepe aperit ē ge
lū eē deū: q̄ loquēte idē d̄r: d̄ns dixit: sic iā
demonstrauim⁹. **Sz** p̄p̄t eos q̄ cū scriptura
illic angelū noiat: ip̄m̄ p̄ seip̄m̄ filiū dei volū
itelligi: qz p̄p̄t ānūciationē p̄ne ac sue volū
tatē a p̄p̄ba dicit⁹ ē angel⁹: propterea volū
ex hac eplā māifestū testimoniū dare: vbi nō
dicitū ē: p̄ angelū: s̄ p̄ angelos. **Hā** t̄stet̄han⁹
in actib⁹ ap̄loz eo more narrat h̄: q̄ etiā in li
bris veterib⁹ p̄sc̄pte sūt. **Uiri** fr̄es z p̄res au
dite inq̄r: d̄s gl̄ie appuit abraē p̄ri n̄ro: cū eēt
in mesopotamia syrie. **Ne** q̄s autē aribitret
tūc deū gl̄ie p̄ id q̄d in seip̄o ē: cuiusq̄ oculis p̄
paruisse mortaliū: i. p̄sequentib⁹ d̄ic. q̄ moysi
angel⁹ appuerit. **Fugit** inq̄r moyses in x̄bo
istō: z fact⁹ ē inq̄lū in terra madian: vbi ge
nuit filios duos. **Et** cōplet^r illic ānis: xl. appa
ruit illi i dextro mōtis syna angel⁹ d̄m̄ i s̄m̄a
ignis i rubo. **Moyes** autē vidēs mirabat^r vi
sūz. **Qui** cū accederet p̄siderare: facta ē vox
d̄m̄i d̄cēs. **Ego** sum de⁹ pat̄z tuoz: de⁹ abraā
z de⁹ isaac: z de⁹ iacob. **Tremefactus** autēz
moyses: nō audebat cōsiderare. **Dixit** q̄ illi
d̄ns. **Solue** calciamentū pedū tuoz z c̄. **Hic**
certe z āgelū z d̄m̄ dicit: eundēq̄ deū abraā
z deū isaac: z deū iacob: sic i genesi sc̄ptū est.
An forte q̄s d̄icatur⁹ ē q̄ moysi p̄ āgelū appu
it d̄ns: abraē vero p̄ seip̄m̄: **Et** hoc a stephā

1. Cor. 10

Heb. 2

Ibidē

Act. 7

Exod. 3

Exod. 3

Libe

no nō q̄ram: ip̄m lib̄ū v̄n̄ stephan̄ ista nar-
rauit interrogem? Nūquid em̄ q̄ sc̄ptū est:

Gen. 12 Et dixit dñs deus ad abraam: Et paulopost:
Et visus ē dñs de⁹ abrae: p̄pterea ista non p̄
angelos facta sunt: cū alio loco siliter dicat.

Gen. 18 Visus ē autē eidē ad ilicē mambre sedēti ad
ostiū tabernaculi sui meridie. Et tñ cōsequē
ter adiūgit. Respicēs autē oculis suis vidit:
et ecce tres viri stabāt sup eū: de quib⁹ iā di-
xim⁹. Quō em̄ poterūt isti q̄ vel a v̄bis ad in-
tellectū nolūt assurgere: vel facile se ab intel-
lectu in v̄ba p̄cipitāt: quō potēst explicare vi-
suz eē deū in viris trib⁹: nisi eos sicut etiā cō-
sequētia docent: angelos fuisse fateant? An
q̄: nō dictū est angelus ei locut⁹ ē vel appuit:
p̄pterea dicere audebūt: moysi q̄dē illā visio
nē ac vocē p̄ angelū factā: q̄ ita sc̄ptū ē: abrae
autē q̄: cōmemoratio angeli nō ē facta: p̄ sub-
stantiā suā deū appuisse atq̄ sonuisse. Quid
q̄d nec apud abraā de angelo tacituz ē: Nam
ita legit cū imolāndus fili⁹ eius p̄cipet. Et fa-
ctū ē post hec v̄ba: tēptauit de⁹ abraā: et dixit
ad eū. Abraā abraam. Et ille dixit. Ecce ego
Et dixit ei. Accipe filiū tuū dilectū quē diligis
isaac: et vade in terraz excelsam: et offer eū ibi
holocaustū sup vnū montē quem tibi dixerō

Gen. 22 Certe hic de⁹: nō angel⁹ cōmēoratus ē. Pau-
lopost v̄o ita se habet sc̄ptura. Et tēdēs autē
abraā manū suā: sūpsit gladiū volens occide-
re filiū suū. Et vocauit eū angel⁹ dñi de celo:
et dixit ei. Abraā abraam. Et dixit. Ecce ego.
Et dixit. Ne iniicias manū tuā sup puerū: ne-
q̄ facias ei q̄c̄q̄. Quid ad h̄ r̄ndet: an dictu-
ri sunt deū iussisse vt occideret isaac: et ange-
lū phibuisse? Porro ip̄m p̄rem adūsum dei p̄-
ceptū q̄ iusserat vt occideret obr̄p̄tē ange-
lo vt p̄ceret. Ridēdus et abiūciēd⁹ hic sensus
est. Neq̄ huic tā grosso et abiecto vllū locū
sc̄ptura eē pmittit: p̄tinuo subiūgens. Nunc
em̄ cognoui q̄ times deū tu: et nō pepcisti fi-
lio tuo dilecto p̄pter me. Quid ē p̄pter me:
nisi p̄p̄t eū q̄ occidi iusserat: Idem igit̄ deus
abrae q̄ angelus: an poti⁹ p̄ angelū de⁹. Acci-
pe sequētia. Certe iā hic angel⁹ manifestissi-
me exp̄ssus ē: attēde tñ q̄d p̄taxat. Respicēs
abraā oculis suis vidit. et ecce aries vnus te-
nebat in arboze sabei cornib⁹: et abiit abra-
am: et accepit arietē: et obtulit eū holocaustū
pro isaac filio suo. Et cognominauit abraam
nomē loci illius dñs vidit: vt dicāt hodie q̄ i
mōte dñs visus ē: sicut paulo ante q̄d dixit de-
us p̄ angelū. Nūc em̄ cognoui q̄ times deū:
nō q̄ tūc de⁹ cognouisse intelligēdus est: sed
egisse: vt p̄ deū ip̄e abraam cognosceret qui-

Ibidē tas haberes vires cordis ad obediendū deo
v̄sq̄ ad immolationē vnici filij. Illo mō locu-
tionis quo significat̄ p̄ efficientē id q̄d efficit̄
sicut dicit̄ frigus pigrum: q̄d pigros facit: vt
video cognouisse dicere: q̄ ip̄m abraam cog-
noscere fecerat quē poterat latere fidei sue
firmitas: nisi tali exp̄imento probaret. Ita et
hic cognominauit abraā nomē loci illius dñs
vidit: id ē q̄d videri se fecit. Nam cōtinuo se-
cutus ait: vt dicāt hodie q̄ in mōte dñs visus
est. Ecce idem angelus: dñs dicit̄. Quare ni-
si q̄: p̄ angelū dñs. Nam v̄o in eo q̄d sequitur
propheticē om̄ino loquit̄ angelus et prozsus
aperit q̄d p̄ angelū deus loquat̄. Et vocauit
inquit angelus dñi abraā: itēz de celo dicēs.

Ibidē Per me iurauit dicit dñs: pro eo q̄d fecisti hoc
verbū: et nō pepcisti filio tuo dilecto propter
me et̄. Nec certe verba vt dicat ille: p̄ quē lo-
quit̄ dñs: hec dicit dñs: etiā prophete solent
habere. In filius dei de p̄se ait: dicit dñs: et ip̄
se est ille angel⁹ p̄se. Quid ergo de illis tri-
bus viris? Nōne respiciunt quomō v̄geant
qui visi sunt abrae: cū p̄dictū esset: visus ē ei
dñs: an q̄ viri dicti sunt: nō erāt angeli? Da-
nielem legat̄ dicentē. Ecce vir gabriel: Sed
quid vltra differimus: ora eozū euidētissimo
atq̄ grauiissimo alio documēto op̄ilare: vbi
nō angelus singulariter: nec viri pluraliter
sed omnino angeli dicunt̄: p̄ quos sermo nō
quilibet factus: sed lex ip̄a data manifestissi-
me ostendit̄: quā certe nullus fidelium dubi-
tat deū dedisse moysi ad subiugandum pplm
israel: sed tñ per angelos datā ita stephanus
loquit̄. Dura ceruice inquit et nō circumcisi
corde et aurib⁹: vos semp̄ spiritū sc̄to restiti-
stis: sicut p̄ses v̄ri: quē p̄phetarū nō p̄secu-
ti sunt p̄ses v̄ri: et occiderūt eos qui p̄nuncia-
bant de aduentu iusti: cuius nūc vos prodito-
res et interfectores fuistis qui accepistis le-
gem in edictis angelozum: nec custodistis.

Ibidē Quid hoc euidētius: quid tanta auctorita-
te robustius? In edictis quidē angelozū lex
illi populo data est: sed dñi iesu xpi p̄ eā dispo-
nebat: et p̄nunciabat aduentus. Et ip̄e ranq̄
verbum dei miro et ineffabili mō erat in an-
gelis: in quozū edictis lex ipsa dabat. Cū di-
cit in euāgelio. Si crederetis moysi: crede-
retis et mihi: de me em̄ ille scripsit. Per ange-
los ergo tūc dñs loquebat̄: per angelos fili-
us dei: mediator dei et hominū futurus: ex se
mine abrae suū disponebat aduentum: vt in-
ueniret a quibus recipere cōfidentes reos:
quos lex nō impleta fecerat transgressores
Cū et ap̄lus ad galathas dicit. Quid ḡ lex?

Ibidē Cū et ap̄lus ad galathas dicit. Quid ḡ lex?

tas haberes vires cordis ad obediendū deo
v̄sq̄ ad immolationē vnici filij. Illo mō locu-
tionis quo significat̄ p̄ efficientē id q̄d efficit̄
sicut dicit̄ frigus pigrum: q̄d pigros facit: vt
video cognouisse dicere: q̄ ip̄m abraam cog-
noscere fecerat quē poterat latere fidei sue
firmitas: nisi tali exp̄imento probaret. Ita et
hic cognominauit abraā nomē loci illius dñs
vidit: id ē q̄d videri se fecit. Nam cōtinuo se-
cutus ait: vt dicāt hodie q̄ in mōte dñs visus
est. Ecce idem angelus: dñs dicit̄. Quare ni-
si q̄: p̄ angelū dñs. Nam v̄o in eo q̄d sequitur
propheticē om̄ino loquit̄ angelus et prozsus
aperit q̄d p̄ angelū deus loquat̄. Et vocauit
inquit angelus dñi abraā: itēz de celo dicēs.

Per me iurauit dicit dñs: pro eo q̄d fecisti hoc
verbū: et nō pepcisti filio tuo dilecto propter
me et̄. Nec certe verba vt dicat ille: p̄ quē lo-
quit̄ dñs: hec dicit dñs: etiā prophete solent
habere. In filius dei de p̄se ait: dicit dñs: et ip̄
se est ille angel⁹ p̄se. Quid ergo de illis tri-
bus viris? Nōne respiciunt quomō v̄geant
qui visi sunt abrae: cū p̄dictū esset: visus ē ei
dñs: an q̄ viri dicti sunt: nō erāt angeli? Da-
nielem legat̄ dicentē. Ecce vir gabriel: Sed
quid vltra differimus: ora eozū euidētissimo
atq̄ grauiissimo alio documēto op̄ilare: vbi
nō angelus singulariter: nec viri pluraliter
sed omnino angeli dicunt̄: p̄ quos sermo nō
quilibet factus: sed lex ip̄a data manifestissi-
me ostendit̄: quā certe nullus fidelium dubi-
tat deū dedisse moysi ad subiugandum pplm
israel: sed tñ per angelos datā ita stephanus
loquit̄. Dura ceruice inquit et nō circumcisi
corde et aurib⁹: vos semp̄ spiritū sc̄to restiti-
stis: sicut p̄ses v̄ri: quē p̄phetarū nō p̄secu-
ti sunt p̄ses v̄ri: et occiderūt eos qui p̄nuncia-
bant de aduentu iusti: cuius nūc vos prodito-
res et interfectores fuistis qui accepistis le-
gem in edictis angelozum: nec custodistis.

Quid hoc euidētius: quid tanta auctorita-
te robustius? In edictis quidē angelozū lex
illi populo data est: sed dñi iesu xpi p̄ eā dispo-
nebat: et p̄nunciabat aduentus. Et ip̄e ranq̄
verbum dei miro et ineffabili mō erat in an-
gelis: in quozū edictis lex ipsa dabat. Cū di-
cit in euāgelio. Si crederetis moysi: crede-
retis et mihi: de me em̄ ille scripsit. Per ange-
los ergo tūc dñs loquebat̄: per angelos fili-
us dei: mediator dei et hominū futurus: ex se
mine abrae suū disponebat aduentum: vt in-
ueniret a quibus recipere cōfidentes reos:
quos lex nō impleta fecerat transgressores
Cū et ap̄lus ad galathas dicit. Quid ḡ lex?

Cū et ap̄lus ad galathas dicit. Quid ḡ lex?

Cū et ap̄lus ad galathas dicit. Quid ḡ lex?

Cū et ap̄lus ad galathas dicit. Quid ḡ lex?

Gen. 22

Dan. 8

Act. 7

Job. 5

1. Ibi. 2

Gal. 3

Transgressiois gra pposita e: donec veniret semē cui pmissum ē disposita p angelos ī ma nu mediatoris: hē disposita p angelos in ma na sua. **H**ō em nat^o ē p additionē: sed p prātē. **Q**uāt nō aliqūc ex angelis dicit mediatorē: sed ipm dñm iesum xpm in q̄tū hō fieri di gnar^o est: habes alioloco. **U**nus inq̄t deus: et vn^o mediator dei et hoim: homo xps iesus hinc illud pasca in īterfectione agni. **H**inc il la oia q̄ de xpo venturo in carne atq; passuro sed et resurrecturo in lege figurant: q̄ data ē in edictis āgeloz: donec veniret semē dispo sitū p āgelos in manu mediatoris. **I**n q̄bus angelis erat vtiq; et pf: et fili: et spūscctūs. **S**i aliqñ pf: aliqñ fili: aliqñ spūscctūs: aliqñ sine vlla distinctiōe psonē de^o pillos figurabatur. **E**t si visibilib^o et sensibilib^o formis apparens: p creaturā tñ suā nō p subam suā cui vidēda corda mūdant p hec oia q̄ oculis vident: et au rib^o audiunt. **S**iā satis quantū existimo p captu nro disputatū et demōstratū ē: qd in b libro susceperam^o ondere: cōstituitq; et pha bilitate rōnis quantū hō vel poti^o quantum ego potui et firmitate auctoritatis q̄tū d scri pturis sanctis diuina eloquia patuerunt: qd antiq; p̄ribus nris an incarnationē saluato ris cū de^o apparere dicebat: voces ille ac spe cies corpales p angelos facte sunt: siue ipis loquētib^o vel agentib^o aliqd ex psona dei: si cut etiā pphetas solere ostendim^o: siue assu mentib^o ex creatura qd ipi nō essent: vbi de us figurate demōstraret hoib^o. **Q**d genus significationū nec pphetas omisisse multis exēplis docet scriptura. **S**uperest igit iā vi deam^o cū et nato p virginē dño: et corpali spe cie sicut colūba descendēte spūscctō: visisq; ig neis linguis: sonitu facto de celo die pence costes post ascensionē dñi: nō ipm dei vbum p subam suā qua p̄i equale atq; coeternū ē: nec spūscctūs et filij p suā subaz qua et ipse vtrif q; equalis atq; coetern^o ē: s; vtiq; creaturaz que illis modis formari et existere potuit cor poris atq; mortalib^o sensib^o apparuerit: qd inter illas demōstrationes: et has pprietates filij dei et spūsccti: q̄uis p creaturā visibiles factas interfit: qd ab alio volumine cōmodi us ordinemur.

ExPLICIT liber tertius.

Incipiūt capitula libri quarti.

- i De gra dei qua sibi humanū gen^o re cōciliat: vt quod perierat: saluetur.
- ii De incarnatione verbi vt participes eius esse possimus.
- iii De simplo saluatoris nri quod ad du

- liij plū nrm cōcurrit et cōgruit.
 - liij De ratione simpli ad duplū: p nume rii ternarium atq; senariū.
 - v De quadagesimosexto anno edifica tionis dominici corporis.
 - vi De triduo quo i pleto dñs furrexit.
 - vij De signis et p̄figurationibus: que ad uentū domini precesserunt.
 - viiij De filio dei qui in forma di et in forma serui vna persona est christi.
 - ix De vnitāte ecclesie in deo p geminā dilectionē cui formā prebet vnitās patris et filij et spiritus sancti.
 - x De mediatore ad mortem diabolo: et mediatore ad vitā iesu christo.
 - xij De facilitate iudicationū q̄bus ho mines ab imūdis spiritib^o fallunt.
 - xiiij De falsis et deceptorij purificatiōib^o.
 - xiiij De mortē xpi nō fuisse necessitatis nos tre: sed voluntatis sue ac prātis.
 - xiiij De sacrificio pfecto et vero: qd ipse p nobis saluator: effectus est.
 - xv De his qui sibi purgationē de virtute propria pollicentur.
 - xvi Sapientes mūdi nec resurrectiōis ve ritatē cognoscere: nec futuroz ordi nem scire potuisse: q̄uis et ipi vati cinia habere videantur.
 - xviij Unde apud impios possunt quedā su tura presciri.
 - xviij De fide qua credimus t̄paliter gesta et veritate que reddet eterna.
 - xix De missione filij dei qua in forma ser ui patre factus est minor: cū in for ma dei patri permaneret equalis.
 - xx Non esse contra equalitatē patris et fi lij: si etiam fm coeternā patri diuini tatem intelligatur filius missus.
 - xxi De sensibili demonstratione spūsccti et de coeterna vnitāte trinitatis.
- I**ncipit probemiū in librū quartū
- C**ientia terrestriū celestiuq; rerū magni estimari solet gen^o hūanū: in quo pfecto meliores sunt q̄ huic scie pponūt nosse semetipos: laudabiliorq; ē anim^o cui nota ē v̄ infirmitas sua: q̄ q̄ ea nō respecta: vias siderū scrutat etiā cognitur^o: aut q̄ iā cognitas tenet ignorās ipse q̄ ingre diatur ad salutē: ac infirmitatē suā. **Q**ui ve ro ita zeugilauit in deū spūsccti calore exci tat^o atq; in ei^o amore corā se viluit: ad eūq; intrare volēs nec valēs: eoq; sibi lucēte attē dit in se: inuenitq; se: suāq; egretudinē illius mūdici et p̄perari non posse cognouit: flere

Liber

dulce habere eūq; deprecari: vt etiā atq; etiam miserat: donec exuat totā miserā: et precari cū fiducia. **I**az accepto gūsto pignore salutis per vnicū saluatōrē hoīs: et illūinatōrē hūc ita agētē et dolentē: scia nō inflat: quia charitas edificat: p̄posuit em̄ sciētā sciētie: p̄posuit scire infirmitatē suā magisq; scire mūdi menia: fundamēta terrarū et fastigia celoz; et hanc apponēdo sciētiaz: apposuit dolorē. **D**olorem peregrinatiōis sue ex desiderio patrie sue: et cōditoris ei⁹ beati dei sui. **I**n hoc genere hominū: in familia xp̄i tui dñe de⁹ meus: si inter paupes tuos gemo: da mihi de pane tuo respōdere hominib⁹: q̄ nō esuriūt et sitiūt iusticiā sed satiati sunt et abundāt. **S**atiavit aut̄ illos phantasma eoz nō veritas tua: quā repellendo resiliūt: et in suā vanitatē cadūt. **E**go certe sentio quā multa figmēta pariat cor humanū. **E**t quid est cor meū: nisi cor hūanū. **S**ed hoc oro deū cordis mei: vt nihil ex eis figmētis p̄ solido vero eructem in has l̄as: sed inde veniat in eas q̄cqd p̄ me venire potuerit. **U**n̄ mihi q̄uis p̄iecto a facie oculoꝝ suozum et delōginquo redire conāt: p̄ viā quaz strauit hūanitati diuinitas vnigeniti sui aura veritatis eius aspgitur. **Q**uā intantū licet mutabilis haurio: inquātuz in eā nihil mutabile video: nec locis et t̄pib⁹ sicut corpa: nec solis t̄pibus et q̄si locis: sicut spiritū n̄ oꝝ cogitationes: nec solis t̄pibus: et nulla v̄l imagine loꝝ: sicut quedā n̄ arū mentiū ratiocinationes. **O**m̄ino em̄ dei essentia q̄ est: nihil mutabile habet: nec in eternitate: nec in veritate nec in volūtate: qz eterna ibi est v̄itas: et eterna charitas: et vera ibi est charitas: vera eternitas: et cara ibi est eternitas: cara veritas.

De gratia dei qua sibi humanū genus reconciliat vt quod perierat saluetur.

La. I

Ed quoniā exlauim⁹ ab incommutabili gaudio: nec t̄m̄ inde p̄cisi atq; abrupti sumus: vt nō etiā in istis mutabilib⁹ et t̄pilib⁹ eternitate: veritate: beatitudinem: queremus. **H**ec mori em̄ nec falli: nec perturbari volumus: missa sunt nobis diuinitus v̄ita cōgrua peregrinatiōi n̄re: quib⁹ admodum n̄eremur nō hic esse qd̄ querim⁹: sed illuc ad ip̄a esse redeūdum: vnde nisi penderem⁹ hic ea non quereremus. **A**t primum nobis p̄suadendū fuit: quantum nos diligeret deus: ne desperatiōe nō auderem⁹ erigi in eū. **Q**ua-

les aut̄ dilexerit: oñdi optebat: ne tāq; demeritis nostris supbiētes: magis ab eo resiliemus: et in nostra fortitudine magis deficeremus: ac p̄ hoc egit nobiscū vt p̄ eius fortitudine potius p̄ficeremus: atq; ita infirmitate humilitatis p̄ficeretur v̄tus charitatis. **H**oc significabat in psalmo vbi ait. **P**luuiā voluntariā segregans deus hereditati sue: et infirmata ē: tu vero p̄fecisti eā. **P**luuiā q̄ppe voluntariā nō nisi gr̄am vult intelligi: nō meritis redditā: s̄ gratis datā: vñ et gr̄a noiā. **D**edit em̄ eā nō qz digni eram⁹: s̄ qz voluit: h̄ cognoscētes: nō fidētes in nobis erim⁹: et h̄c infirmari. **I**p̄e x̄o p̄ficit nos: q̄ etiā **P**aulo ap̄lo dixit: Sufficit tibi gr̄a mea: nā v̄tus in infirmitate p̄fici: p̄suadendū ḡerat hoī q̄tū nos dilexerit deus: et q̄les dilexerit. **Q**uātū: ne desperarem⁹: q̄les ne supbirem⁹. **H**ūc locū ap̄ls p̄ necessariū: sic explicat. **E**omendat aut̄ inq̄t suā charitatē de⁹ in nobis: qm̄ cū adhuc peccatores eēim⁹: christ⁹ p̄ nobis mortu⁹ ē: multo magis iustificati nūc in sanguine ipsius: salui erim⁹ ab ira p̄ ip̄m. **S**i em̄ cū inimici essemus recōciliati sum⁹ deo p̄ mortē filij ei⁹: multo magis recōciliati salui erim⁹ in vita ipsi⁹. **I**tem alio loco. **Q**uid ḡ inq̄t dicem⁹ ad hec? **S**i de⁹ p̄ nobis: q̄s cōtra nos: q̄ p̄prio filio nō pepcit s̄ p̄ nobis oib⁹ tradidit illū: **Q**uō nō et cū illo nobis oīa donauit? **Q**uātū factū nob̄ annūciatur: h̄ futurū oñdebat et antiq̄s iustis: vt peccandē fidē etiā ip̄i hūiliati infirmarent: et infirmati p̄ficerent. **Q**uia igit̄ vnū x̄bū dei ē: p̄ q̄ facta sūt oīa: qd̄ ē icōmutabilis v̄itas: vbi p̄ncipalit̄ atq; in cōmutabilib⁹ sunt oīa simul: non solū q̄ nūc sūt in hac vniūsa creatura: verū etiā q̄ fuerūt: et q̄ futura sūt: ibi aut̄ nec fuerunt: nec futura sūt: s̄ t̄m̄ nō sūt: et oīa vita sūt: et oīa vnū sūt: et magis vnū ē: et vna vita ē. **S**ic em̄ oīa p̄ ip̄m facta sunt: vt q̄cqd factū ē in his: in illo vita sit: et facta nō sit: qz in p̄ncipio non factū ē x̄bū: s̄ erat x̄bū ap̄d deū: et de⁹ erat x̄bū: et oīa p̄ ip̄m facta sūt. **N**ec p̄ ip̄m oīa facta eēt nisi ip̄m eēt an̄ oīa: factūq; nō eēt. **I**n his aut̄ q̄ p̄ ip̄m facta sunt: etiā corpa qd̄ vita nō ē p̄ ip̄m nō fieret: nisi in illo anteq; fieret vita eēt. **Q**d ei sc̄m̄ ē: iā i illo vita erat: et nō q̄liscūq; vita. **N**ā et aīa vita ē corpa: s̄ et h̄ facta ē: qz mutabilis ē: et p̄ qd̄ facta ē: nisi p̄ dei x̄bū in cōmutabile. **O**īa em̄ p̄ ip̄m facta sūt: et sine ip̄o sc̄m̄ ē nihil: qd̄ ḡ factū ē: iā in illo vita erat: et nō q̄liscūq; vita: s̄ vita erat lux hoīm: lux itaq; rationalium mentiū: per quas hoīes a pecoribus differūt: et ideo sunt hoīes. **N**on ḡ lux corpa: que lux ē carnū: siue de celo fulgeat

Ps. 67

2. Cor. 12

Roma. 5

Ibidē. 8

Job. 1

Ibidē

Ibidē

Secundus

siue terrenis ignib⁹ accendat: nec hūanarū tantū carnū: sed etiā beluinarū: et vsq; ad minutissimos quosq; miculos. **Act. 17** Misit em̄ hec vident istā lucē: at illa vita lux hoīm erat: nec lōge posita ab vnoq; nrm. In illa em̄ viuim⁹ et mouemur et sum⁹. **S**lux in tenebris lucet et tenebre eā nō cōprehēderūt.

De incarnatione xpi vt participes ei⁹ esse possimus. **Capitulum II**

Snebre autē sunt stulte mētes hoīm: et praua cupiditate atq; infidelitate cecate. **H**as vt curaret atq; sanaret verbū: p qd facta sunt oia: caro factū ē: et habitauit i nobis. **I**lluminatio q̄ppe nra picipatō xpi dei est: illi scz vite q̄ lux ē hoīm. **H**uic autē picipationi p̄orsus inhābiles et min⁹ idonei erant: ppter imundiciā pctōr. **M**isidādi ergo erant. **P**orro iniquoz et supboz vna mī datio ē sanguis iusti: et humilitas dei: vt ad cōtemplandū deū qd natura nō sum⁹: p eū mī daremur: factū qd natura sum⁹: et qd pctō si sum⁹. **D**e em̄ natura nō sumus: hoies natura sum⁹: iusti pctō nō sum⁹. **D**e itaq; factus hō iustus: intercessit deo. **P**hoie pctōre. **N**on em̄ cōgruit pctōr iusto: s̄ cōgruit homini hō. **A**diungens ḡ nob̄ similitudinē hūanitatis sue: abstulit dissimilitudinē iniquitatis nre. **E**t factus princeps mortalitatis nre: fecit nos p̄icipes diuinitatis sue. **M**erito q̄ppe mors pctōris veniens ex dānatiōis necessitate: soluta est p mortē iusti venientē ex misericordie volūtate: dū simplū ei⁹ p̄gruit duplo nro. **H**ec em̄ cōgruetia: siue pueniētia: vel cōcinnātia: vt cōsonātia: vel si cōmodi⁹ dicat: qd ē vnū ad duo in omī cōpaginātiōe: vel si meli⁹ dicit: coaptatione creature: valet plurimū. **H**ac em̄ coaptationē: sic mihi nūc occurrit dicere volui: quā greci harmoniā vocāt. **N**eq; nūc loc⁹ est: vt ostendā q̄tū valeat cōsonantia simpli ad duplū: que maria in nob̄ reperit: vt sit nobis in ista naturaliter: a quo vtiq; nūc ab eo qd nos creauit: vt nec imperiti possint eā nō sentire siue ipi cātantes: siue alios audientes: p hāc q̄ppe voces acutiores grauiore: scz p̄cordat: ita vt q̄squis ab ea dissonuerit: nō sciam (cuius expertes sūt plimi) s̄ ipm̄ sensū audit⁹ nostri vehemēter offendat. **S**ed hoc vt demōstret: longo finōe op⁹ ē: ipis autē aurib⁹ exhiberi p̄t ab eo qd nouit i reglari monochoordo

De simplo saluatoris nri qd ad duplū nostrū cōcurrat et cōgruit. **Capitulum III**

Erū qd instat imp̄sentia: quantum donat deus: edisserēdū ē: quē ad modum simplū dñi et saluatoris nri ic-

su xpi: duplo nostro cōgruat et quodāmo cōcinat ad salutē. **N**os certe (qd nemo christianus ambigit) et anima et corpe mortui sum⁹: aia ppter pctm̄: corpe ppter penam pcti: ac phoc et corpe ppter pctm̄. **T**riq; autē rei nostre: id ē et aie et corpe: medicina et resurrectione opus erat: vt in melius renouaret: qd erat in deterius cōmutatū. **M**ors autē anie impietas est: et mors corpis corruptibilitas: p quā fit et aie a corpe abscellus. **S**icut enim aia deo deserēte: sic corpus aia deserēte: moritur: vñ illa fit insipiens: hoc exanime. **R**esuscitat em̄ aia p̄pniam: et i corpe adhuc mortali renouatio vite inchoat a fide: qua creditur in eū qui iustificat impiū: bonisq; morib⁹ auget et roborat de die in diē: euz magis magisq; renouat interior: homo. **C**orpus vō tā quā hō exterior: quāto ē hec vita diuturnior tanto magis magisq; corrumpit: vel etate: vel morbo: vel varijs afflictionib⁹: donec veniat ad vltimā q̄ ab hoibus mors vocat. **E**i autē resurrectio differit in finē: cū et ipa iustificatio nostra perficiet ineffabiliter. **T**ūc eniz similes ei erim⁹: qñ videbim⁹ eū sicuti ē. **H**ūc vero q̄diu corpus qd corrupit aggrauat animam: et vita humana sup terrā tota temptatio est: non iustificabit in p̄spectu eius omis viuēs: incōpatione iusticie qua equabimur angelis: et glorie que reuelabit in nob̄. **D**e morte autē anie a morte corpis distingueda: quid plura documenta cōmemorē: cū domin⁹ in vna sentētia euāgelica vtrāq; mortē cuius facile discernendā posuerit: vbi ait. **S**ine mortuos sepelire mortuos suos. **S**epe licdū quippe corpe mortuū erat: sepulcroes autē eius p̄ infidelitatis impietate in aia mortuos intelligi voluit quales excitant cū dicit. **S**urge qui dormis et exurge a mortuis: et illuminabit te xps. **D**etertat autē quādam mortē aplius dices de vidua: **Q**ue autem in delitijs agit viuēs mortua ē. **A**nima igit iam pia que fuit impia: ppter iusticiā fidei dicit ex morte reuixisse atq; viuere. **C**orpus autē non tantū moriturū ppter anie abscellum qui futurus est: sed ppter infirmitatē tantū carnis et sanguinis: quodā loco in scripturis etiā mortuū dicit loquēte apostolo. **C**orpus quidē inquit mortuum est ppter peccatū: spiritus autē vita est ppter iusticiā: hec vita ex fide facta est: qm̄ iustus ex fide viuūt. **S**ed quid sequitur. **S**i autē spūs eius qui suscitauit iesum a mortuis habitat in vobis: qui suscitauit christuz iesum a mortuis: viuificabit et mortalia corpis vestra: p̄ inhabitantē spū eius i vobis.

1. Job. 3
Sap. 9
Job. 7
Ps. 142

Mat. 8

Aphe. 5

1. Thi. 5

Rom. 8

1. Thac. 2

Rom. 8

Libe

Huius ergo duple mortis nre: saluator impendit simpla sua: et ad faciendam vtraque resuscitationem nram: in sacramento et exemplo ppositum: et ppositum vna sua. Hecq; n. fuit pctor aut impius vt eitanq; spu mortuo in interiore hoie renouari opus eet: et tanq; respiscendo ad vira iusticie reuocari: sed indut carne mortali et sola moriens: sola resurgens ea sola nob ad vtrique pcinuit: cuz in ea fieret interioris hominis sacramentum: exterioris exemplum. Interioris enim hois nri sacramento data e illa vox: ptenens ad mortem aie nre significanda: no solu in psalmo: vey etia in cruce. **Deus me de me** vsq; qd me dereliquisti? **Cui** voci congruit aplos dicēs. **Scientes** qz vetus ho nri sil crucifixus est cu illo: vt euacuet corp peccati: vt vltra non seruiam pctor. **Crucifixio** qppe interioris hois penitentie dolores intelligitur: et ptenetie quida salubris cruciatus: p quam morte mors impietatis pmit: in qua nos no dereliquit deus. **Et** ideo p tale cruce euacuat tur corp peccati: vt ia no exhibeam mebra nra arma iniquitatis pctor: qz et interior homo si vtrique renouat d die in die: pfecto ver e asiq; renouet. **Intus** nanq; agit: qd ide apls dicit. **Exiite** vos veterem hoiem: et induite nouum. **Qd** ita cosequeter exponit. **Qua** ppter deponetes mendaciu: loqmini veritate. **Vbi** aut deponit mendaciu: nisi intus vt inhabitet in mote sancto dei: qui loquit veritate in corde suo. **Resurrectio** xpo corpis dñi: ad sacramentum interioris resurrectionis nre ptenere ostendit: vbi postq; surrexit ait mlieri. **Noli** me tangere: nodu enim ascendi ad prem meum. **Cui** mysterio pgruit aplos dicēs. **Si** autem resurrexistis cu xpo: que sursum sunt querite vbi xps est ad dexteram dei sedes. **Que** sursum sunt sapite: hoc est enim xpm non tangere: nisi cum ascenderit ad prem: no de xpo sape carnaliter. **Iam** xpo ad exemplum mortis exterioris hois nri dñice carnis mors ptenet: qz p tale passionem maxime hortat e suos: vt no timeat eos qui corp occidunt: aiam autem no possunt occidere. **Propter** qd dicit aplos: vt supplea q desunt pressuraz xpi in carne mea. **Et** ad exemplum resurrectionis exterioris hois nri ptenere inuenit resurrectio corpis dñi: qui ad discipulos ait. **Palpate** et videte: qz spūs carnē et ossa non habet: sicut me videtis hie. **Et** vnus ex discipulis etia cicatrices eius cōtrectans: exclamauit dicens. **Dis** me et deus meus. **Et** cu illius carnis tota integritas apperet: demonstratū est in ea q suos exhortas dixerat. **Capillus** capitis vri no peribit.

Qui enim pmo: noli me tangere: nodu enim ascendi ad prem meum. et vbi anteq; ascēdat ad prem a discipulis tangit: nisi qz illic insinuabat interioris hois sacramentum: hic pbebat exterioris exemplum. **An** forte quisq; ita e absurdus atq; auersus a vero: vt audeat dicere a viris euz tactu anteq; ascenderet: a mulieribus aut cu ascendisset. **Propter** h exemplum future nre resurrectionis in corpe qd pcessit in domino: dicit aplos. **Initiu** xps: deinde q sunt xpi. **De** corpis enim resurrectione illo loco agebat: ppter qua etia dicit. **Trāfigurauit** corp hu militatis nre: conforment corpe sue glie. **Una** ergo mors nri saluatoris: duab; mortibus nostris: saluti fuit. **Et** vna eius resurrectio: duas nobis resurrectiones pstitit: cu corp ei in vtraque re: id e in morte et in resurrectione et sacramento interioris hois nri: et exemplo exterioris medicinali quadā cōuenientia ministratum est.

De rone simpli ad duplū p ternarium numerū atq; senariū. **Ca.** III
Ec aut ratio simpli ad duplū oris qz b dem a ternario numero. **Unū** quippe ad duo: tria sunt. **Sed** h totū qd dixit: ad senariū puenit. **Unū** enim et duo et tria sex sūt. **Qui** nūer ppterea pfect dicit: qz pibus suis cōplet. **Habet** enim illas tres: sextā: tertā: dimidiā. **Nec** vlla ps alia q dia possit quora sit: inuenit in eo. **Sexta** gēi vni e: tertia duo: dimidia tria. **Unum** aut et duo et tria cōsumat eundē senariū. **Cui** pfectione nobis sancta septura cōmēdat in eomaxime q deus sex dieb; pfect opa sua: et sexto die factus e ho ad imaginē dei: et sexta etate generis humani: filius dei venit: et factus e fili ho minis: vt nos iformaret ad imaginē dei. **Ca** qppe nūc etas agit: siue milleni āni singulis distribuant etatib;: siue i diuinis lris meōra biles atq; insignes quasi articulos tēporū vestigem;: vt pma etas inueniat ab adā vsq; ad noe: inde secūda vsq; ad abraam. **Et** deiceps sicut matheus euangelista distingit: ab abraam vsq; ad dauid: a dauid vsq; ad transmigrationē in babiloniaz: atq; inde vsq; ad xginis ptum. **Que** tres etates cōiuncte illis duabus: qnq; faciūt. **Proinde** sextā inchoauit natiuitas dñi: q nunc agit vsq; ad occultū tps finē. **Hunc** senariū numerū quandam tps gerere figurā: etia in illa ratione tripartite distributionis agnoscim;: qua vni tps cōputamus aī legē: alterū sub legē: tertiu sub grā. **In** quo tpe sacramentū renouationis acceptimus: vt in fine tps etia resurrectione carnis:

1. Cor. 15

Phil. 3

Heb. 1

Mat. 1

Quartus

Luc. 13 omni ex pte renouati: ab vniuersa nō solum aie: verū etiā i firmitate corporis sanemur. **U**nī intelligit illa mulier in typo ecclesie ad dno sanata et erecta: quā curauerat infirmitas alligāte sathana. **D**e talib' em' occultis hostib' plāgit illa vox psalmi. **L**uruaueſt aiām meā. **H**ec autē mulier decē et octo ānos hēbāt in infirmitate: qd' ē ter senī. **S**enses autē annozū decē et octo inueniunt in nūero solidi qdrati senarij: qd' est sexies senī: et hoc sexies. **I**uxta qd' ppe ē in eodē euāgelij loco: arbor quoq; illa ficulnea: cui' miserā sterilitatē etiā tertio annus arguebat. **S**z ita pilla intercessū ē: vt dimitteret illo āno: vt si fructū ferret: bene: si nō autē: excideret. **N**ā et tres anni ad eandē triplicitā distributionē prinēt: et mēses triū annozū quadratū senariū faciunt: qd' est sexies senī. **A**nnus etiā vn' si duodecim menses integri cōsiderent: quos triceni dies cōplent: talē qd' ppe mēsem veteres obseruauerūt quē circuitus lunaris ostēdit: senario numero pollet. **Q**uot em' valēt sex in pmo ordine nūeroz: qd' pstat ex vnīs vt pueniat ad decē: h' valent sexaginta in scdo ordine: qd' pstat ex denīs vt pueniat ad centū. **S**exagenari' g' nūer' diez sexta pars āni ē. **P**roinde p senariū pmi versus multiplicanē tanq; senari' secūdi versus et fiunt sexies sexaginta: trecēteni et sexaginta dies: qd' sunt integri xij. mēses. **S**z qm' sicut mēsem circuit' lune ostēdit hoib': sic ann' circuitu solis aiā duersus ē. **R**estāt autē qnq; dies et quadrās diei: vt sol impleat cursum suū annūz: pcludat. **Q**uattuor em' qdrātes faciunt vnū diē: quē necesse ē inter scalari excursu qdriennio qd' bisextū vocant: ne tpm ordo turbet. **E**t iā ipos dies qnq; et qdrantē si cōsiderem: senari' nūerus in eis plurimū valet. **P**rimū: qz sicut fieri solet vt a pte totū cōputet: nō sunt iā dies qnq; s' poti' sex: vt qdrās ille accipiat p die. **D**einde qz in ipis qnq; diebus sexta ps mensis est: ipe autē qdrās sex horas habet. **T**er' em' dies: id est cū sua nocte viginti quattuor hore sunt: quaz ps quarta: que ē quadrās diei sex hore inueniunt: ita in anni cursu senari' numer' plurimū valet.

De quadragesimo sexto anno dñici corporis.

Caplm V

Job. 2

N cū in cui' figura templū a iudeis destructū triduo se resuscitatur esse dicebat: nūer' ipe senari' p āno posit' intelligit. **D**ixerūt em' quadraginta et sex annis edificatū est templū: et quadragesies sexies senī: fiunt ducenti septuaginta sex. **Q**ui numerus

diez cōplet nouē menses et sex dies: qd' tanq; decē menses parientib' semis imputant: nō qz oēs ad sextū diē post nonū mensez pueniunt: sed qz ipa pfectio corporis dñi: tot dieb' ad primum pducta cōperit: sicut a maiorib' traditū suscipiēs ecclesie custodit auctoritas. **D**e tauro. n. kal. aprilis: cōcept' credit: quo et passus. **I**ta monumēto nouo quo sepult' ē: vbi null' erat mortuoz posit' nec aī nec postea cōgruit vterus virginis quo pceptus est vbi nullus seminat' est mortuū. **M**atus autē tradit' octauo kal. ianuaras. **A**b illo g' die vsq; ad istuz cōputati: ducenti septuaginta et sex reperiunt dies: qd' senariū numez qdragesies sexies habet. **Q**uo numero annoz templuz edificatū est: qz eo nūero senarioz corp' dñi pfectū ē: qd' mortis passiōe destructū: triduo resuscitauit. **D**icebat em' hoc de templo corporis sui: sic euidentissimo et robustissimo euāgelij testimonio declarat. quo ait. **S**icut fuit ionas in ventre ceti tribus diebus et trib' noctibus: sic erit et fili' hoīs in corde terre trib' diebus et tribus noctibus.

De triduo quo impleto dominus resurrexit.

Caplm VI

Psum autē triduum: nō totū et plenuz fuisse scriptura testis ē: sed pimus dies a pte extrema totus annumerat' est. **D**ies xō tert' a pte pma et ipe tot'. **A**hēdius autē inter eos: id ē secund' dies absolute tot' viginti quattuor hore suis: duodeci nocturnis: et duodecim diurnis. **C**rucifixus est em' primo iudeozum vocibus hora tertia: cuius esset dies sexta sabbati. **D**einde in ipa cruce suspēsus hora sexta: et spm tradidit hora nona. **S**epult' est autē cū iā sero factū eēt: sic se habent verba euāgelij: qd' intelligit in fine diei. **E**t licet g' incipias: etiāz si alia rō reddi pōt: quo nō sit cōtra euāgelij iohis: vt hora tertia ligno suspensus intelligat: totū diē primū nō cōphendis. **E**rgo a pte extrema tot' cōputabit: sicut tert' a pte pma. **H**or' em' vsq; ad diluculū: quo dñi resurrectio declarata est: ad tertū diē ptinet: qz de' qd' dixit de tenebris lucē clarescere vt p grām noui testamenti et picipationē resurrectionis xpi audirem.

Fuistis em' aliqui tenebre: nūc autē lux in dño insinuat nobis quodāmo q' a nocte dies sumat initū. **S**icut em' pmi dies ppter futuruz hoīs lapsum a luce in noctē: ita isti ppter hominis reparationē a tenebris ad lucem cōputant. **A**b hora g' mortis vsq; ad diluculum resurrectionis. hore sunt quadraginta: vt et ipsa hora nona cōnumere. **Q**ui numero pgruit

Luc. 23

Job. 2

Mat. 12

Bar. 15

Job. 19

2. Cor. 4

Apoc. 5

Liber

etiā vita ei⁹ sup terrā: post resurrectionē i xl dieb⁹. Et iste numer⁹ frequentissim⁹ i scripturis ad insinuandū mysteriū pfectionis in q⁹ driptito mō. H⁹nt em̄ quāndā pfectionē decē ⁊ ea q⁹ter multiplicata faciunt q⁹draginta. A vespe autē sepulture vsq⁹ ad diluculū resurrectionis xxxvj. hore sunt: qui ē quadrat⁹ senari⁹. Refert autē ad illā rōnē simpli ad duplū vbi est coaptatiōis maxima psonantia. Duo decim em̄ ad xxxij. simpli ad duplū ueniūt et sunt xxxvj. nox tota cū die toto ⁊ nocte tota: nec h⁹ sine illo sacramēto q⁹ supra memorauim⁹. H⁹ō absurde q⁹pe spm̄ dici cōpam⁹: corpus autē nocti. Dificū em̄ corp⁹ in morte ac resurrectione ⁊ spm̄ nri figurā: ⁊ corpis gerebat exēplū. Tria sic g⁹ apparet illa ratio simpli ad duplū i horis xxxvj. cū xij. pferūt ad xxxij. Et hor⁹ quidē numero⁹ causas: cur in scripturis posite sint: pōt ali⁹ alias indagare: vel q⁹bus iste q⁹s ego reddidi pponende sint: vt eq⁹ pbabiles: vel istis etiā pbabiliores: frustra tū eos esse in scripturis positos: ⁊ nullas causas esse mysticas: cur illic isti nūeri cōmementent: nemo tā stult⁹ ineptusq⁹ p⁹derit. Ego autē quas reddidi vel ex ecclesie auctoritate a maiorib⁹ traditas: vel ex diuinaz testimonio scripturaz: vel ex rōne numero⁹ similitudinūq⁹ collegi. Cōtra rōnē nemo sobri⁹: cōtra scripturas nemo xpianus: p⁹tra ecclesiā nemo pacificus senserit.

De signis ⁊ pfigurationib⁹ que aduentū domini pcesserunt. Ca. VII

De sacramentis: hoc sacrificiū: h sacerdos: hic deus: ante q⁹ missus ueniret: fact⁹ ex femia: oia que sacrata q⁹ mystice p⁹ nris p euāgelica miracula apparuerūt: siue q⁹ p ipos facta sunt: similitudines hui⁹ fuerūt: vt ois creatura factis quodam mō loqueret⁹ vnū futurū in quo eēt salus vniuersoz a morte sp⁹aradoz. Quia em̄ ab vno vero deo ⁊ sūmo p impietatis iniquitatē resiliētes ⁊ dissonātes deflexeram⁹ ⁊ euaueram⁹ in multa discissi p multa: ⁊ inherentes i multis: optebat nutu ⁊ impio dei miserantis: vt ipa multa ventuz cōclamarēt vnū: et a multis cōclamat⁹ ueniret vnus: ⁊ multa ptestarent⁹ uenisse vnū: ⁊ a multis exonerati ueniremus ad vnū: ⁊ multis pctis in aīa mortui: et ppter pctm̄ in carne morturi: amarem⁹ sine pctō mortuū in carne p nobis vnū: et in resuscitatū credentes: ⁊ cū illo p fide ⁊ spiritu resurgētes: iustificarem⁹ in vno iusto facti vnū: nec in ipa carne nos resurrecturos desperarem⁹: cū multa mēbra intuerem⁹ p⁹

cessisse caput vnū: in quo nūc p fidē mūdati: et tūc p spm̄ reintegrati: ⁊ p mediatorē deo recōciliati heremus vni: fruamur vno: per maneamus vnū.

De filio dei q⁹ i forma dei ⁊ i forma serui vna psona ē xpi. Ca. VIII

Scipe fili⁹ dei: verbū dei: ⁊ idez ipse mediator dei ⁊ hoim filius hois: cōlis patri p diuinitatis vnitatē: ⁊ p⁹iceps nri p hūanitatis susceptionē: p⁹emiter pellans p nobis: p id q⁹ hō erat: nec tū tacet quod de⁹ cū pfe vnū erat: inter cetera ita loquit⁹. Hō p hie autē rogo inqt tū: sed et p eis qui credituri sunt p verbū eoz in me: vt omnes vnū sint: sicut tu p⁹ in me: ⁊ ego in te: vt et ipi in nobis vnū sint: vt mund⁹ credat: q⁹ tu me misisti. Et ego claritatē quā dedisti mihi: dedi eis: vt sint vnū: sic ⁊ nos vnū sumus. Job. 17

De vnitatē ecclesie in deo p geminā dilectionē: cui formam p⁹bent vnitatis p⁹is ⁊ filij ⁊ spū sancti. Ca. IX

On dixit: ego ⁊ ipi vnus: q⁹uis p id n⁹ q⁹ eccleie caput ē: ⁊ corp⁹ ei⁹ ecclesia posset dicere: ego ⁊ ipi nō vnus sed vnus: q⁹ caput ⁊ corp⁹ vnus ē xps: s⁹ diuinitatē suā psubalē patri oñdens hoc ait: p⁹ q⁹ d⁹ alio loco dicit. Ego ⁊ p vnū sum⁹: in suo genere: hoc ē in eiusdem nature cōsubali parilitate: vult eē suos vnū. S⁹ in ipō q⁹ in seipis nō possent: dissociati ab inuicē p diuersas voluptates ⁊ cupiditates: ⁊ imundiciā pctōz: vnde mundan⁹ p mediatorē: vt sint i illo vnū. Hō tū p eandē naturā qua hoies ex hoibus mortalib⁹ equales angelis sūt: sed etiā p eandē caritatē in eandē beatitudinē cōspirantes cōcordissimā volūtate in vnū spm̄: quodamō igne caritatis conflata. Ad hoc em̄ valet q⁹ ait. Et sint vnū: sicut ⁊ nos vnū sum⁹: vt quēadmodū p⁹ ⁊ filius: nō tū equalitate substātie: s⁹ etiā volūtate vnū sūt. Ita ⁊ h⁹: inter quos ⁊ deū: mediator ē filius: nō tū p id quod eiusdē nature sunt: s⁹ etiā p eandē dilectionis societate vnū sint. Deide idipm̄ q⁹ mediator est: p quē recōciliamur deo: sic indicat. Ego inqt in eis: ⁊ tu in me: vt sint psummati in vnum. Job. 10

De mediatore ad mortē diabolo: ⁊ mediatore ad vitā iesu chris⁹to. Ca. X

Ecce vera pax: ⁊ cuz creatore nro nobis firma cōnerio: purgatis ⁊ recōciliatis p mediatorē vite: sic maculati ⁊ alienati ab eo recesseram⁹ p mediatorē: ē mortis. Sicut em̄ diabolus sub⁹ hoim

supbientē pduxit ad mortē. Ita xps humilis
hoiem obedientē reduxit ad vitam. Quia si
cur ille elatus cecidit et deiecit pſentientē: sic
iste hūiliat⁹ surrexit et exiit credentē. Quia
em̄ nō puenerat diabolus quo ipse pduxerat
(mortē q̄pe spūs in impietate gestabat) sed
mortē carnis nō subierat: q̄ nec indumentū
susceperat: magn⁹ homī videbat⁹ pnceps i le
gionib⁹ demonū: p quas fallaciaꝝ regnū ex
ercer: sic hoiem p elatiōis typū: potētie q̄ ius
sticie cupidiorē: aut p fallam philosophiā ma
gna inflans: aut p sacra sacrilega irretiens: in
quib⁹ etiā magice fallacie curiosiores supbi
ozesq̄ aīas deceptas: illulasq̄ p̄cipitat: subdi
tū tenēs: pollicēs etiā purgationē anie: peas
quas theletas appellat: trāfigurādo se in an
gelū lucis p multiformē machinationē: in si
gnis et pdigijs mendacijs.

2. Cor. 11

De facilitate ludificationū quibus homi
nes ab imundis spiritib⁹ fallunt. Ca. XI

Facile ē em̄ spiritib⁹ neq̄ssimis: p aē
rea corpa facere multa: q̄ mirentur
aīe terrenis corpib⁹ aggrauate: eti
am melioris affect⁹. Si em̄ corpa ipa terrena
nōnullis artib⁹ et exercitatiōib⁹ modificata:
in spectaculis theatricis tāta miracula homi
nib⁹ exhibēt: ut hi q̄ nūq̄ viderūt talia narra
ta vix credāt. Quid magnū ē diabolo et ange
licei: de corpis elemētis: p aerea corpa fa
cere: q̄ caro miret⁹. Aut etiā occultis inspira
tōib⁹: ad illudēdos hūanos sēl⁹: phāta smata
imaginū machinari: q̄b⁹ vigiātes dormiētē
ve dōcipiat: vlturētes exagiter: S; sic fieri p̄
vt hō vita ac morib⁹ melior: spectet nequissi
mos hoies: vel in fune ābulātes: vel in timo
dis morib⁹ corpoz mlta incredibilia faciētes
nec vllō mō facere talia p̄cupiscat: nec eos p
pterea sibi p̄ponēdos existimet. Sic aīa fide
lis et pia: non solū si videat: vexet: si p̄p̄ fra
gilitatē carnis: exhorreat miracula demonū
nō idō tū: aut nō se posse talia dolebit: aut ob
hillos meliores eē iudicabit: cū sint p̄sertim i
societate sc̄toꝝ: q̄ p̄ x̄rutē dei: cū cūcta subie
cta sunt et mīme fallacia: et multo maiora fe
cerunt: siue homiēs: siue angeli boni.

De falsis et deceptorijs purificationibus.
Capitulum XII

Qua q̄p̄ igit̄ p sacrilegas silitudines
et impias curiositates et magicas cō
secratiōes aīe purgāt et rerō ciliant
deo: q̄ falsus mediator: nō traicit ad supiora
s; poti⁹ obsidēs intercludit viā p affectus: q̄s
tāto maligniores: q̄to supbiores siue societa
tis inspirat. Qui nō p̄rit ad euolādū pennas

nuttire x̄rutū: sed poti⁹ ad demergendū pō
dera exaggerare vitioꝝ: tāto graui⁹ aīa rui
tura: q̄to sibi videt̄ euecra sublimius. Proin
de sicut magi fecerunt diuinit⁹ moniti: q̄s ad
hūilitatē dñi adorādā: stella pduxit. Ita et
nos: nō qua venim⁹: s; p aliā viā in patriā re
dire debem⁹: quā rex hūilis dōcuit: et quā rex
supbus hūili regi aduersari⁹ obsidere nō pos
sit. Et nobis em̄ vt adorēmus hūillē x̄pm: celi
enarrauerūt glām dei: cū in oēm terrā exiit
son⁹ eoz: et in fines orbis terre verba eozum
Quia nobis fuit ad mortē p̄pctm̄ in adā. Per
vnū q̄pe hoiem p̄ctm̄ intrauit in hūc mūdū
et p̄pctm̄ mors: et ita in oēs hoies p̄trāsijt: in q̄
oēs peccauerūt. Hui⁹ vie mediator diabolus
fuit p̄suasoz p̄cti: et p̄cipitator in mortē. Nam
et ipse ad opandā duplā mortē n̄fam: simplaz
attulit suā. Per impietatē nāq̄ mortu⁹ est in
spū: carne vtiq̄ mortu⁹ nō ē. Nobis autē et im
pietatē p̄suasit: et p̄pter hāc vt i mortē carnis
venire mereremur: effecit. Unū q̄ apetiui
mus iniqua suasio: aliter nos secutū ē iusta
dānatiōe: p̄pterea q̄pe sc̄ptū ē. De⁹ mortez
nō fecit: q̄ cā mortis ipse nō fuit: s; tñ p̄t⁹ re
tributionē iustissima mors irrogata ē p̄ctōzi.
Sicut supplicij iudex irrogat reo: cā tñ sup
plicij nō ē iusticia iudicis: sed meritū criminis.
Quo q̄ nos mediator mortis transmisit et ipse
nō venit: i. ad mortē carnis: ibi nobis dñs de
us n̄r medicinā emēdatiōis inseruit: quā ille
nō meruit: occulta et nimis arcana ordina
tio diuine alteq̄ iusticie. Et q̄ sic p vnū hoies
mors: ita p vnū hoiem fieret r̄surrectio mor
tuoz. Quia magi virabant hoies q̄ cuitare
nō poterāt mortē carnis: q̄ mortē spūs: i. ma
gis penā: q̄ meritū pene: nā n̄ peccare: aut n̄
curat: aut paz curat: non mori autē q̄uis nō
obtinēat veheēmter satagiē. Vite mediator
oñdens: q̄ nō sit mors timēda q̄ phūanā con
ditionē iā euadi nō p̄t: s; poti⁹ impietas q̄ p̄
dē cauēri p̄t: occurrit nobis ad finē quo ve
nim⁹: s; nō qua venim⁹. Nos em̄ ad mortez p
pctm̄ venim⁹ ille p̄iusticia: et iō cū sit mors no
stra pena peccati: mors illius facta est hostia
p: o peccato.

Mortē x̄pi nō fuisse necessitatis n̄re: s; vo
luntatis siue ac p̄tatis. Ca. XIII

Quapropter cū spūs corpi p̄ponat⁹
q̄ mors sit spūs a dō deserit: mors aut
corpis a spū deserit: eaq̄ sit pena in
morte corpis: vt spūs q̄ volēs deseruit deū:
deserat corp⁹ inuitus: vt cū spūs deū deseru
erit q̄ voluit: deserat corp⁹ etiam si noluerit
nec deserat cū voluerit nisi aliquā sibi vim q̄
ipm̄ corpus perimat⁹ intulerit: demonstrauit

Mat. 2

Ps. 18

Roma. 5

Cap. 1

Roma. 5

spūs mediatoris: qz nulla pena pcti vsqz ad mortē carnis ei⁹ accesserit: qz nō eā deseruit inuitus: s; qz voluit: qm voluit: quomō voluit

Job. 10 Quippe dei vbo ad vnitatē cōmirt⁹ ē homo. **Hinc ait.** Prātem habeo ponēdi aīam meaz et prātem habeo itez sumēdi eā. **Nemo tollet eā a me: s; ego pono eā a me et itez sumo eā.** Et hoc maxie mirati sūt: sicut euāgelium loquit: qz p̄sentes erāt: cū post illā vocē: i qua figurā pcti n̄i edidit: p̄tinuo tradidit spiritū

Job. 19 Longa em̄ morte cruciabant ligno suspensī. **Glā latronib⁹** vt iaz mozerent: et de ligno añ sabbatū deponerent: crura cōfracta sunt. **Ille autē** qz mortu⁹ inuentus est: miraculo fuit. **Hoc etiā pilatū** legimus fuisse miratū: cū ab ip̄o sepeliendū corpus dñi peteret. **Ille itaqz** deceptor: qz fuit homi mediator ad mortē: falsosqz se o p̄ponit ad vitā: noie purgatiōis p̄sacra et sacrificia sacrilega qbus supbi seducitur: qz nec p̄cipitationē mortis n̄se h̄se potuit: nec resurrectionē sue: simplā qdē suā mortē ad duplā n̄am potuit asferre. **Simplā vero** resurrectionē in qua et sacramentū eēt renouatiōis n̄se: et ei⁹ qz in fine futura ē euigilatiōis exemplū: nō vtiqz potuit. **Ille p̄inde** qz spū viuus carnē suā mortuā resuscitauit: verus vite mediator illū spū mortuū et mortis mediatorē a spiritib⁹ in se credentium foras misit: vt nō regnaret intrinsec⁹: s; forinsecus oppugnaret: nec tñ expugnaret. **Curse ipse** quoqz temptandū p̄buit: vt ad superandas etiā temptatiōes ei⁹ mediator eēt: nō solū p̄ adiuto: iū: vtz etiā p̄ exemplū. **Ut ille p̄mitus** vbi p̄ oīa aditus ad interiora molēs irreperere: expulsus ē: post baptisma in heremo cōplera oīni temptatione illecebrōsa: qz viuū spū: mortu⁹ spū nō inuasit: quoquo mō audus mortis hūane cōuertit se ad faciendam mortē: quaz potuit: et p̄missus ē in illud qd ex nobis mortale viu⁹ mediator acceperat. **Et vbi** potuit aliqd̄ facere: ibi ex oīni pte deuict⁹ est: et vñ accepit exteri⁹ prātem dñice carnis occidende: inde interior ei⁹ ptās qua nos tenebat occisa ē. **Factū ē em̄** vt vincula pctōrū multoz: in multis mortib⁹ p̄ vni⁹ vnā mortē quā pctm̄ nullū p̄cesserat: soluerent. **Quam** p̄pterea dñs p̄ nobis in debita reddidit: vt nobis debita nō noceret. **Neqz em̄** iure cuius qz prātis exutus ē carne: s; ip̄e se exuit. **Nam** qui posset nō mori si nollet: p̄culdubio qz voluit mortuus ē: et ideo p̄ncipatus et ptātes expositauit: fiducialiter triūphās eas i semetip̄so. **Morte sua** q̄ppe vno verissimo sacrificio p̄ nobis oblato: q̄cquid culpārū erat vñ nos

p̄ncipat⁹ et ptātes ad luēda supplicia iure detinebāt purgavit: aboleuit: extinxit: et sua resurrectione in nouā vitā nos p̄destinatos vocauit: vocatos iustificauit: iustificatos glorificauit. **Ita** diabolus hoīem quē p̄ p̄sensionē seductū: tāqz iure integro possidebat: et ipse nulla corruptiōe carnis et sanguinis septus: p̄ istā corpis mortalis fragilitatē: nimis egeno et infirmo tanto supbio: quāto velut diti⁹ or et fortior: quasi p̄noso et erumoso dñiabit in morte carnis amisit. **Quo em̄** cadentē nō secut⁹ impulit pctōrē: illuc descendentē p̄secut⁹ cōpulsit redemptorē. **Sic** in mortis p̄sortio fili⁹ dei nobis fieri dignatus ē amic⁹: quo nō pueniendo meliorē se nobis atqz maiorē putabat inimicus. **Dicit em̄** redemptor n̄s: **Maiorē dilectionē** nemo habet: qz vt animā suā ponat p̄ amicis suis. **Quo** circa etiā ip̄so dñi se credebat diabolus supiorē: inquantū illi dñs in passionib⁹ cessit: qz et de ip̄o intellectū est qd in psalmo legit⁹. **Dimisisti** cū paulomin⁹ ab angelis: vt ab iniquo velut equo iure aduersum nos agēte: ip̄e occisus innocens eū iure equissimo superaret: atqz ita captiuitatē p̄p̄ pctm̄ factaz captiuaret: nosqz liberaret a captiuitate p̄pter pctm̄ iusta: suo iusto sanguine iniuste suo: mortis chirographū delens et iustificandos redimēs pctōres. **Hinc** etiā diabol⁹ ad hec suos illudit: qd se p̄ sua sacra velut purgandis: et potius implicandis atqz mergendis: falsus mediator opponit: qz supbis facillime psuadet irridere atqz cōtemnere mortē x̄pi: a qua ip̄e quāto ē alienior: tanto ab eis credit⁹ sanctior atqz diuini⁹ or. **Qui** tñ apud eū paucissimi remāserūt: agnoscentib⁹ gētib⁹: et pia hūilitate bibētibus: p̄ciū suū: eiusqz fiducia deserētib⁹ hostē suū: et p̄currentib⁹ ad redemptorē suū. **Nescit** n̄ diabol⁹ quō illo et insidiante et furēte vtaf ad salutē fidelīū suoz excelsissima sapia dei: a fine supiore qd ē initiū spiritualis creature: vsqz ad finē inferiorē: qd est mors corpis: p̄tendēs fortiter et disponēs oīa suaui⁹. **Attingit** enim vbiqz p̄pter suā mundiciā: et nihil in q̄natum in eā incurrit. **Et** morte autē carnis alieno diabolō vnde nimīū supbus incedit: mors alterius generis p̄parat in eterno igne tartari: qz nō solū cū terrenis: sed etiā cū aereis corpibus excruciarī spūs possunt. **Supbi** autē homines qbus x̄ps (qz mortu⁹ ē) viluit: vbi nos tam maguo p̄cio emit et istā mortē reddūt cū hoib⁹ p̄ditioni erūnose nature: que trahitur a p̄mo pctō: et in illā cū illo p̄cipitabunt. **Quē** p̄pterea x̄po p̄posuerunt: quia eos in istā de

Roma. 8

Job. 15

Ps. 2

Colo. 2

Cap. 8

Ibidē. 7

Quartus

iecit: quo p distantē naturā ipse nō cecidit: et quo ppter eos pingentē miscōiam ille descēdit: et tū se demonib⁹ esse meliores non dubitāt credere: eosq; maledictis oibus in seclari detestariq; nō cessant: quos certe alienos ab hui⁹ mortis passiōe nouerūt: ppter quaz xpm ptemnūt. Nec sic volūt p̄siderare quaz fieri potuerit: vt in se manēs: nec p̄ seipm̄ ex vlla pte mutabile dei verbū: p̄ inferioris tū nature susceptiōe aliqd̄ inferius pati possz: qd̄ inuūdu⁹ demō (qz terrenū corp⁹ nō habet) pati nō possit. S; cū sint ip̄i demonib⁹ meliores: tū qz carnē portāt: mori sic p̄nt: quemadmodū demōes mori: q̄ eā nō portāt: nō vtiq; p̄nt. Et cū de ritib⁹ sacrificioꝝ suoz multū p̄sumāt: q̄ se fallacib⁹ sup̄bisq; spiritib⁹ imolare nō sentiūt. Aut si iā sentiūt aliqd̄ sibi p̄des arbitranē p̄fidoꝝ et inuidioꝝ amicitia: quorū intentionis nullū negociū est: nisi impeditio redit⁹ nr̄i: nō intelligūt ne ip̄os quidē sup̄bissimos sp̄s honorib⁹ sacrificioꝝ gaudere potuisse: nisi vni vero deo p̄ quo colī volunt: verū sacrificiū debere.

De sacrificio p̄fecto et x̄o qd̄ ip̄e p̄ nob̄ saluatoꝝ effectus est. **Ca. XIII**

Et id posse rite offerri: nisi p̄ sacerdetē sc̄m̄ et iustū: nec nisi ab eis accipiā qd̄ offerē: p̄ quib⁹ offerē: atq; id sine vitio sit: vt p̄ vitiosis mundandis possit offerri. Hoc certe oēs cupiūt: q̄ p̄ se offerri sacrificiū deo volūt. Quis ḡ tā iust⁹ et sc̄tū sacerdos: q̄ vn̄c fil⁹ dei nō q̄ opus haberet p̄ sacrificiū sua purgare pctā: nec originalia: nec ex hūana vita q̄ addunt. Et qd̄ tā p̄gruet ab hoib⁹ sumere qd̄ p̄ eis offerre: q̄ humana caro. Et qd̄ tā aptū huic imolatiōis: q̄ caro mortalis. Et qd̄ tā mundū p̄ mūdādis vitijs mortaliū: q̄ sine vlla cōtagiōe carnalis p̄cupiscētie: caro nata in vtero et ex vtero virginali. Et qd̄ tā ḡte offerri et suscipi possit: q̄ caro sacrificij nr̄i: corp⁹ effectū sacerdoti nr̄i. Ut qm̄ q̄ttuoꝝ p̄siderāt in om̄i sacrificio: cui offerat: a quo offerat: qd̄ offerat: p̄ quib⁹ offerat: idē ip̄e vnus verusq; mediator: p̄ sacrificiū pacis recōcilians nos deo: vnum cū illo maneret cui offerēbat: vnū in se faceret p̄ quibus offerēbat: vn⁹ ip̄e esset qui offerēbat: et quod offerēbat.

De his q̄ sibi purgationem de virtute propria pollicentur. **Ca. XV**

Ant autē quidā q̄ se putāt ad p̄tēplā dū deū: et inherendū deo x̄tute p̄p̄a possē purgari: q̄s ip̄a sup̄bia maxime

maculat. Nullū em̄ vitii ē cui mag⁹ diuina lege resistit: et in qd̄ mag⁹ accipiat d̄nandi ius ille sup̄bissim⁹ sp̄s: ad ima mediator: ad summa iterclusor: nisi occulte insidiās alia via deuitet: aut p̄ p̄lm̄ deficiētē: qd̄ interpretat amalech: a pte seuiēs: et ad terrā p̄missiōis repugnādo trāsitū negās: p̄ crucē d̄ni q̄ moysi manib⁹ extēsis p̄figurata sup̄et. **Ro. 17** Hinc em̄ sibi purgationē isti virtute p̄p̄ia pollicēt: qz nōnulli eoz potuerūt acie mētis vltra oēm creaturā transmittere: et lucē incōmutabilis veritatis q̄stulacūq; ex pte cōtingere: qd̄ xp̄ianos multos ex fide interim sola viuētes: nōdū potuisse deridēt. S; qd̄ p̄dest sup̄biētī: et ob hoc erubescētī lignū p̄scēdere: de lōginquo p̄spicere patriā trāsamarinā. Aut qd̄ obest humilī de tāto interuallo nō eā videre: i illo ligno ad eā venienti: a quo dedignat ille portari.

Sapiētes mūdi nec resurrectionis x̄itatez cognoscere: nec futuroꝝ ordinē scire potuisse: q̄uis et ip̄i vaticinia habere videantur.

Caplm. XVI

Et etiā resurrectionē carnis nos credere rep̄hēdāt: sibiq; poti⁹ etiam de his reb⁹ credi volūt. Quasi vero q̄a p̄cellam incōmutabilēq; subam: p̄ illa q̄ facta sunt intelligere potuerūt: p̄pterea de cōuersione rerū mutabiliū: aut de p̄tecto seculozū ordine p̄sulēdi sint. Nūquid em̄ qz verissime disputāt: et documētis certissimis p̄suadent: eternis rationib⁹ oīa t̄palia fieri: p̄pterea potuerūt in ip̄is rationib⁹ p̄spicere: vel ex ip̄is colligere q̄ sint aīaliū genera: q̄ semia singuloꝝ in exordijs: q̄ mod⁹ i incremētis: q̄ n̄ieri p̄ceptus: p̄ ortus: p̄ etates: p̄ occasus: q̄ motus in appetēdis q̄ sc̄m̄ naturā sūt: fugiēdis q̄ cōtrariis: Nōne ista oīa: nō p̄ illā incōmutabile sapiām: s; p̄ locoz ac tempoz historiaz quesierūt: et ab alijs ex p̄ta atq; p̄sc̄pta crediderūt. Quo min⁹ mirandū ē: nullo mō eos potuisse p̄lixioꝝū seculozū seriem vestigare: et q̄ndaz metā hui⁹ excursus: q̄ tanq̄ fluuiio genis decurrit hūanū: atq; inde p̄uersionē ad suū cuiq; debitū terminū. Ita em̄ ne historici scribere potuerūt lōge futura et a nullo ex p̄ta atq; narrata: nec isti p̄bi ceteris meliores in illis sūmis eternisq; rationib⁹ intellectua lia p̄tēplati sunt. Alioq̄n nō eiusdē generis p̄terita q̄ potuerūt historice inq̄rere: sed potius et futura p̄noscerēt. Qd̄ q̄ potuerūt: ab eis vates: a nr̄is p̄p̄be appellati sunt.

Unde apud impios possint quedā futura p̄sciri. **Cap. XVII**

Libe

Quanq̄z ꝛ ꝑꝑhaz nomēnō oīno alie
nū ē alīs eoz. **S**ꝫ plurimū interest:
vꝛꝫ expimēto ꝑꝛeritoꝝ futuꝛa cōiꝛci-
ant̄. Sicut medici multa ꝑꝛuidendo: etiā lris
mādauerūt: q̄ ip̄i exꝑta notauerūt. Sicut de
niq̄z agricole vel etiā naute multa ꝑꝛūciant
Talia em̄ si ex lōgis interuallis tꝑm fiant: di-
uinationes putant̄. **A**n x̄o iā vētura ꝑꝛesse-
rint: ꝛ lōge visa veniētia nūciēnt̄: ꝑꝛo acuto
sensu viditū: qđ cū faciūt aeree ꝑꝛātes diui-
nare credūt. **T**āq̄z si q̄sq̄ de mōris vꝛice ali-
quē longe videat veniēte: ꝛ ꝑꝛime in cam-
ꝑo habitātib⁹ añ nūciet. **A**n ab angelis san-
ctis q̄bus ea de ꝑꝛ x̄bū: sapiamq̄z suā indicat
vbi ꝛ futuꝛa ꝛ ꝑꝛerita stāt: vel q̄busdā ꝑꝛūci-
ent̄ hoīb⁹: vel ab eis audita: rursus ad alios
hoīes trāsmittant̄. **A**n ip̄oz hoīm quozūdaz
mētes intantū euehant̄ sp̄sctō: vꝛ nō ꝑ an-
gelos: ꝫ ꝑꝛ ip̄as futuꝛoz instātes causas: in ip̄-
sa sūma rex arce ꝑꝛspiciant. **A**udiūt em̄ ista et
aeree ꝑꝛātes: siue angelis ea nūciantib⁹: si-
ue hoīb⁹: ꝛ t̄m audiūt q̄stū op̄ eē ille iudicat:
cui subiecta sunt oīa. **M**ulta etiā ꝑꝛdicunt̄ in-
stinctu quodā impulsu sp̄i nescientū: sic cai-
phas nesciuit qđ dixit: ꝫ cū eēt ꝑꝛifex ꝑꝑha-
uit. **E**rgo de successiōib⁹ seculoz: ꝛ de resur-
rectione mortuoz: ꝑꝛhos nec illos ꝑꝛulere de-
bem⁹ qđ creatozis eternitatē (in quo viuimus
mouemur ꝛ sum⁹) q̄ntū potuerūt intellexit.
Quia ꝑ ea q̄ facta sunt cogno scētes deū: nō
sicut deū gl̄ificauit: aut gr̄ asegest: ꝫ dicen-
tes se esse sapiētes: stulti facti sunt. **E**t cū ido-
nei non eēnt: in eternitatē sp̄iritalis incōmu-
tabilisq̄z natura aciē mētis tā ꝑꝛstanter infige-
re vꝛ in ip̄a sapia ꝑꝛditoꝝ atꝫ rectoris vniūsi-
tat̄ viderēt volumia secloz: q̄ ibi iā eēnt ꝛ sp̄
eēnt. **H**ic at̄ futuꝛa eēnt: vꝛ nō eēnt: atꝫ vꝛ ibi
viderēt ꝑꝛuersiōes in meli⁹: si solū aīaz: ꝫ etiā
corꝑoz hūanoꝝ vsq̄ ad sui modū ꝑꝛfectionez
Quā qđ ad hibi videnda nullo mō eēnt idonei:
ne ad illud qđ digni habiti sunt: vꝛ eis ista ꝑꝛ-
sctōs angelos nūciarent̄: siue for̄ insec⁹ ꝑꝛ sen-
sus corꝑis: siue interiorib⁹ reuelat: omnib⁹ in
suū exp̄ssis: sicut ꝑꝛib⁹ n̄ris vera pietate ꝑꝛdi-
tis: hec demonstrata sunt: qđ ea ꝑꝛdicētes: vel d̄
ꝑꝛib⁹ signis: vel de ꝑꝛimis reb⁹ ita vꝛ ꝑꝛdix-
rāt: facti fidē faciētes: auctoritatē cui de lōge
futuris vsq̄ in seculi finē credere: h̄re meru-
erūt. **ꝑ**ꝛātes aut̄ aeree supbe atꝫ fallaces:
etiā si qđā de societate ꝛ ciuitate sanctorꝝ: ꝛ d̄
vero mediatore a sanctis ꝛ ꝑꝑhetis: vel an-
gelis audita ꝑꝛ suos vates dixisse repiunt̄: id
egerūt vꝛ ꝑꝛ hec aliena vera etiā fideles dei si
possent ad sua falsa traducerent. **D**e⁹ autēz

ꝑꝛ nescientes id egit: vꝛ vēritas vndiq̄z reso-
naret fidelib⁹ i adiutorū: impijs i testimoniū.

De fide qua credim⁹ tꝑalitē gesta: ꝛ v̄itate
que reddet eterna. **Ca. XVIII**

Cla igit̄ ad eterna capescēda idonei
nō eram⁹: sordescq̄z ꝑꝛctōꝝ nos ꝑꝛgras-
uabāt tꝑaliū rerū amore cōtracte: et
de ꝑꝛpagine mortalitatis tanq̄z naturalit̄ mo-
lite: purgādi eram⁹. **P**urgari aut̄ vꝛ ꝑꝛꝑare-
mur etern⁹: nō nisi ꝑꝛꝑalia possem⁹: q̄libet iā
ꝑꝛtempati tenebamur. **S**anitas em̄ a morbo
ꝑꝛimū distat: ꝫ medici curatio nisi morbo con-
gruat: nō ꝑꝛduci sanitatē. **I**nutilia tꝑalia deci-
piūt egrotos: vtilia tꝑalia suscipiūt sanādos
et traiciūt ad eterna sanatos. **M**ens autēz
rationalis sicut purgata contemplationem
debet rebus eternis: sic purganda tempora-
lib⁹ fidē. **D**ixit qđā ꝛ illoꝝ qđ quondā ap̄ gre-
cos sapiētes habiti sunt. **Q**uā ad id qđ ortū
est eternitas valet: t̄m ad fidē veritas. **E**t ꝑꝛ-
fecto ē vera sn̄ia. **Q**uē em̄ nos tꝑale dicimus:
hoc ille qđ ortū ē appellauit. **E**t qđ genere eti-
am nos sum⁹: nō t̄m ꝫ corꝑ⁹: ꝫ etiā ꝫ ani-
mi mutabilitatē. **N**ō em̄ ꝑꝛꝑie vocat̄ eternū
qđ aliqua ex ꝑꝛte mutat̄. **I**nq̄ntū igit̄ mutabi-
les sum⁹: intantū ab eternitate distamus. **P**ro-
mittit̄ aut̄ nobis vita eterna ꝑꝛ veritatē: a cu-
ius ꝑꝛspicuitate rursus tantū distat fides n̄ra
quantū ab eternitate mortalitas. **H**ūc qđ ad-
hibem⁹ fidē reb⁹ tꝑaliter gestis ꝑꝛꝑter nos: ꝛ
ꝑꝛ ip̄m mūdāmur: vꝛ cū ad sp̄em venerimus:
quē admodū succedit̄ fidei veritas: ita mor-
talitati succedat eternitas. **Q**uā ꝑꝛꝑ q̄m̄ si
des n̄ra fiet veritas: cū ad id qđ nobis credē-
tib⁹ ꝑꝛmittit̄: ꝑꝛuenerim⁹. **P**romittit̄ aut̄ nob̄
vita eterna: ꝛ dixit veritas: nō qđ fiet sicut fu-
tura ē fides n̄ra: ꝫ qđ sp̄e veritas: qđ ibi ē ꝛ eter-
nitas. **D**ixit qđ x̄itas hec ē aut̄ vita eterna: vꝛ
cognoscāt te vñū vꝛꝫ deū: ꝛ quē misisti iesuz
xꝑm. **Q**uā fides n̄ra videndo fiet x̄itas: tunc
mortalitatē n̄ram cōmutatā tenebit eterni-
tas. **Q**uō donec fiat: ꝛ vꝛ fiat: qđ reb⁹ ortis ac-
cōmodam⁹ qđē fidē credulitatis: sicut i eter-
nis speramus veritatē ꝑꝛemplatōis: ne fides
mortalis vite dissonaret a v̄itate eterne vite
ip̄a veritas ꝑꝛi coeterna de terra orta fili⁹ dei
sic venit vꝛ fieret fili⁹ hoīs: ꝛ ip̄e in se excipet
fidē n̄ram: qua nos ꝑꝛduceret ad veritatē suā
qui sic suscepit mortalitatē n̄ram: vꝛ nō amit-
teret eternitatē suā. **Q**uā em̄ ad id qđ ortūz
est eternitas valet: tantūz ad fidem veritas.
Ita qđ nos purgari oportebat: vꝛ ille nobis fi-
eret ort⁹ qđ maneret eternus: ne alter nobis

Job. 11

Act. 17

Roma 1

Job. 17

Ps. 84

Quartus

esset in fide: alter in veritate. Nec ab eo q̄ ortu su. m̄ ad eterna trāsire possem̄: nisi eterno portū n̄m nobis sociato: ad eternitatē ipsius trajiceremur. Nūc itaq̄ illuc quodānō secuta est fides n̄ra quo ascendit in quē credim̄: ortus: mo: tu: resuscitat̄: assumpt̄: horū q̄ tuor: duo priora noueram̄ in nobis. Scim̄ em̄ homines et ortū et mori. Duo autē reliqua id est resuscitari et assumi: iuste in nobis futura speram̄ q̄ in illo facta credidim̄. Itaq̄ illo q̄ et id q̄ ortū erat trāsire ad eternitatez transiurū ē et n̄m: cū fides puenerit ad veritatē. Nā em̄ credentib̄ vt in v̄bo fidei manerent: et inde ad veritatē: ac p̄b̄ ad eternitatē p̄ducta a morte liberarēt: ita loquit̄. **Job. 8** Si m̄a seritis in v̄bo meo: vere discipuli mei eritis. **Ibidē** Et q̄si q̄rerent: q̄ fructus: secut̄ ait. Et cognoscetis veritatē. Rursus q̄si dicerēt. Quid p̄dest mortalib̄ veritas? **Ibidē** Veritas inq̄t liberabit vos. Cū: nisi a morte: a corruptione: a mutabilitate: Veritas q̄ppe imortalis: incorrupta: in cōmutabilitas p̄manet. Vera autē immortalitas: vera incorruptibilitas: vera in cōmutabilitas: ipsa est eternitas

De missione filij dei qua in forma sui minor factus ē p̄re: cuz in forma dei p̄ri p̄maneret equalis. **Ca. XIX**

Accedat q̄d missus ē filij dei: imo v̄bo e ecce q̄d ē missus esse filij dei: Quocumq̄ p̄pter faciendā fidē q̄ munda remur ad p̄templandā veritatē in reb̄ ortis ab eternitate platis: et ad eternitatē relatis tpaliter gesta sunt: aut testimonia missionis hui⁹ fuerūt: aut ipsa missio filij dei. Sed testimonia quedā venturū p̄nunciauerūt: q̄dam venisse testata sunt. Factuz q̄ppe creaturā q̄ quē facta est oīs creatura: oēm creaturam testē habere optebat. Nisi em̄ multis missis p̄dicaret vnus: nō multis dimissis teneret vn⁹. Et nisi talia eēt testimonia q̄ paruū magna esse viderent: nō crederet ille ita magn⁹: vt magnos faceret magn⁹: q̄ ad puos missus ē paruus. Incompabiliter em̄ maiora filij dei facta sunt celū et terra: et oīa q̄ in eis sunt: q̄a oīa p̄ipm̄ facta sunt: q̄ signa et portēta que in eis testimoniū pruperūt. Sed tñ hoies vt h̄ magna p̄ eū facta paruū crederēt: illa paruū tanq̄ magna tremuerunt. Cū ḡ venit plenitudo t̄pis: misit de⁹ filij suū: factū ex muliere factū sub lege: vsq̄ ad eo paruū vt factū: eorū itaq̄ missuz q̄ factū. Si ḡ maior mittit minorē: fatemur et nos factū minorē: et in tñ minorē inquantū factū: et intantū factuz inq̄tum

missum. Misit em̄ filij suū factū ex muliere per quē tamē q̄ facta sunt oīa: nō solū p̄fus. **Ubi. a** factus mitteret: sed p̄fus eēt oīa: eundem mittēti p̄stetur equalē: quē dicimus missuz minorē. Quō ḡ an̄ istā plenitudine t̄pis: oua eū mitti optebat: priusq̄ missus esset videri a patrib̄ potuit: cum eis angelica quedā visademōstrarent: q̄si nec iā missus: ac equalē p̄ri videbat. Cū em̄ dicit philippo: a quo vti q̄ sicut a ceteris: et ab ip̄is a quib̄ crucifixus est in carne videbat. Tāto t̄pe vobiscū suzer nō cognouistis me. **Job. 14** philippe q̄ me videt: videret et p̄rem: nisi q̄ videbat et nō videbat. Uti videbat sic missus fact⁹ fuerat: nō videbat sic p̄ eū om̄ia facta erāt. Aut vti etiā illud dicit. **Job. 1** Qui habet mō data mea et seruat ea: ipse ē q̄ diligit me: et qui diligit me: diliget a p̄re meo **Job. 14** et ego diligā eū et manifestabo ei meipm̄. Cū esset manifest⁹ an̄ oculos hoīm: nisi q̄ carnē q̄d verbū in plenitudine t̄pis factū erat suscipiendā n̄re fidei porrigebat. Im̄ autē verbū p̄ q̄d oīa facta erāt purgate p̄ fidē menti cōtemplandū in eternitate seruabat

Non esse contra equalitatē patris et filij etia f̄m coeternā p̄ri diuinitatē intelligat filij missus. **Ca. XX**

Aut f̄m hoc missus a p̄re filius dicitur: q̄ ille pater est: ille filius: nullo mō impedit vt credamus: equelem patri esse filij et cōsubstantialē et coeternū: et tamen a patre missum filij. Nō q̄ ille maior ē: ille minor: sed q̄ ille pater: ille filius. Ille genitor: ille genit⁹. Ille a quo ē qui mittit: ille q̄ est ab eo q̄ mittit. Fili⁹ em̄ a p̄re ē: non p̄ a filio. Scdm̄ hoc iā pōt intelligi: nō tñ ideo dicit missus filij: quia verbū caro factū est: s̄ ideo missus vt verbū caro fieret: et p̄presentiā corporalē illa q̄ scripta sunt oparet̄: id est vt non tñ homo missus intelligat q̄d verbū factū ē: sed et verbū missuz vt homo fieret: q̄ non f̄m imparē potestatē vel substantiā vel aliqd q̄d deo p̄ri nō sit equalē missus ē: sed f̄m id q̄d filius a patre est: nō pater a filio. Verbū enim patris est filius: q̄d et sapientia eius dicitur. Quid ḡ mirū si mittit: nō q̄ inequalis ē patri: sed q̄ est manatio quedā claritatis omnī potentis dei sincera. **Job. 1** Ubi autē q̄d manat: et de quo manat vnus eiusdemq̄ substantie est. **Sap. 7** Neq̄ em̄ sicut aqua de foramine terre aut lapidis manat: sed sicut lux de luce. Nāz quod dictū est. **Sap. 7** Candor ē em̄ lucis eterne: quid aliud dictū ē: q̄ lux ē lucis eterne. **Sap. 7** Candor: q̄ppe

lucis: qđ nisi lux ē? Et ideo coeterna luci: de qua lux est. **M**aluit autē dicere: cādor: lucis: qđ lux lucis: ne obscurior: putaret ista que manar: qđ illa de qua manar. **S**i em̄ audis cādor: ei? eē ista: facilius ē vt p hāc lucere illa: qđ hec min? lucere credat. **S**ed q: cauēdū nō erat ne minor: lux illa putaret q istaz genuit. **H**oc em̄ nullus vnq̄ heretic? ausus ē dicere: nec credendū ē aliq̄e ausuz. **I**lli cogitationi occurrir scriptura q̄ possit videri obscurior: lux ista que manar: qđ illa de q̄ manar. **Q**uā suspitionē tulit cū ait. **C**ādor: ē illi? id ē lucis eterne: atq; ita on̄ dir equalē. **S**i em̄ h̄ minor ē: obscuritas illi? ē: nō candor: illi? **S**i autē maior ē: nō ex ea manar. **N**ō em̄ vinceret de q̄ genita est. **Q**uia q̄ ex illa manar: non ē maior: qđ illa. **Q**uia x̄o nō obscuritas illi? s̄ candor: illius ē nō est minor: equalis ē ergo. **N**eq; h̄ mouere debet: q: dicta ē manatio quedā claritat: om̄nipotentis dei sincera: tanq̄ ip̄a nō sit omnipotens: s̄ oīpotentis manatio. **M**ox em̄ de illa dicit. **E**t cū sit vna: oīa pōt. **Q**uis ē autē oīpotens: nisi q̄ oīa pōt? **A**b illo itaq; mittit: a quo emanat. **S**ic em̄ τ ab illo perit: q̄ amabat eaz et desiderabat eā. **E**mitte inq̄t illā de sanctis celis tuis: τ mitte illā a sede magnitudis tue vt mecū sit: τ mecū laboret: id ē doceat me laborare ne labore. **L**abores em̄ eius: virtutes sunt. **S**z aliter mittit vt sit cū hoīe: alit̄ missa est vt ip̄a sit hō. **I**n aīas em̄ sc̄tas se trāffert: atq; amicos dei τ pph̄as p̄stituit: sicut etiam implet sc̄ctos angelos τ oīa talib? misterijs agrua p eos opat. **U**m autē venit plenitudo t̄pis missa ē: non vt impletet angelos: nec vt esset angel? nisi inq̄tū p̄siliū p̄ris anūciabat qđ τ ip̄ius erat. **N**ec vt eēt cū hoīb?: aut i hoīminib?. **H**oc em̄ τ antea in p̄rib? τ pph̄etis: sed vt ip̄i verbū caro fieret: id ē hō fieret: in quo futuro reuelato sacramēto etiā eoz sapientia atq; sc̄toꝝ salus eēt: q̄ priusq̄ ip̄e de virgine nascere: de m̄licrib? nati sunt: τ in q̄ facto atq; p̄dicato sal? sit oīm credentiū: sperantiū: diligentiū. **H**oc em̄ magnū pietatis ē sacramentū: qđ manifestū ē in carne: iustificatū ē in spū: appuit angel: p̄dicatū ē in gētib?: creditū ē in mundo: assumptū ē in gl̄ia. **A**b illo q̄ mittit dei x̄bū: cui? ē x̄bū. **A**b illo mittit de q̄ natū ē. **M**ittit q̄ genuit: mittit qđ genitū est. **E**t tūc vnicuiq; mittit: cū a quoq; cognoscit atq; p̄cipit q̄tū cognosci τ p̄cipi pōt p capru vel proficiētis in deū: vel p̄fecte in deo aīe rationali. **I**hō q̄ eo ip̄o qđ de p̄re nat? ē: missus dicitur fili?. **S**z v̄leo q̄ appuit huic mūdo x̄bū caro factū. **U**l̄i dicit. **X**riui a p̄re τ veni i hūc mūdu

Uel eo q̄ ex t̄pe cuiusq; mēte p̄cipit: sic dictū est. **M**itte illā vt mecū sit: τ mecū laboret. **S**ap. 9. **Q**đ ḡnatū ē ab eterno: eternū ē. **C**ādor: ē em̄ lucis et̄ne. **Q**đ autē mittit ex t̄pe: a quoq; cognoscit. **S**z cū in carne manifestat? ē fili? dei in hūc mūdu missus ē in plenitudine t̄pis: fact? ex seia. **Q**uia em̄ in sapia dei nō poterat mūd? cognoscere p̄ sapiaꝝ deū: qm̄ lux lucz i tenebris: τ tenebre eā nō cōphēderūt: placuit deo p̄stulticia p̄dicatiōis saluos credentes facere: τ x̄bū caro fieret τ hitaret in nob. **C**ū autē ex t̄pe cuiusq; p̄uect? mēte p̄cipit: mitti qđ dicitur: s̄ nō in hūc mūdu. **N**eq; em̄ sensibilit̄er appetit: i corpeis sensib? p̄fco ē. **Q**uia τ nos s̄m qđ mēte aliqđ eternū q̄tū possum? capimus: nō in h̄ mūdo sum? **E**t oīm iustoz spūs etiā adhuc in hac carne viuentiū: inq̄tū diuina sapiūt: nō sūt in h̄ mūdo. **S**z p̄ cū ex t̄pe a quoq; cognoscit: nō dicitur missus. **N**ō em̄ habet de q̄ missus sit: aut ex q̄ p̄cedat. **S**apia q̄pe dicit. **E**go ex ore altissimi p̄diui. **E**t de spūsancto dicitur: a p̄re p̄cedit: p̄ x̄o a nullo. **S**icut q̄ p̄ genuit: fili? genit? ē: ita p̄f missit: fili? missus ē. **S**z que admodū q̄ genuit τ q̄ genit? ē: ita τ q̄ missit τ q̄ missus ē vnū sunt: qz p̄f τ fili? vnū sunt. **I**ta etiā spūs sc̄ctus vnū cū eis ē: qz h̄ tria vnū sūt. **S**icut em̄ natū eē ē filio a p̄re eē: ita mitti ē filio cognosci q̄ ab illo sit: τ sic spūsancto donū dei esse est a patre p̄cedere: ita mitti ē cognosci q̄ ab illo p̄cedat. **N**ec possum? dicere q̄ spūs sanct? τ a filio non p̄cedat. **N**eq; em̄ frustra idē spūs: τ p̄ris τ filij spūs dicitur. **N**ec video qđ aliud significare voluerit: cuz sufflans in faciē discipuloꝝ ait. **A**ccipite spūsanctū. **N**eq; em̄ flat? ille corpore? cuz sensu corpore tangendi p̄cedēs ex corpe substantia spūsancti fuit: s̄ demonstratio p̄ cogruā significationē: nō tm̄ a patre: sed a filio p̄cedere spūsanctū. **Q**uis em̄ dementissim? dixerit: aliū fuisse spūm que sufflans dedit: τ alium quem post ascensionē suam misit? **U**nus em̄ spūs: est spiritus dei: spiritus patris τ filij: spiritus sanctus qui operatur omnia in omib?. **S**ed q̄ bis datus est: dispensatio certe significationis fuit: de qua suo loco quantuz dominus dederit differemus. **Q**uod ergo dñs ait. **Q**uem ego mittā vobis a patre: ostendit spiritū patris τ filij: qz etiam cū dixisset: quem mittet pater: addidit: in nomine meo: nō tm̄ dicit: quem mittet pater a me: que admodū dixit: quem ego mittā vobis a patre: videlicet ostēdens q̄ totius diuinitatis: vel si melius dicitur deitatis: p̄cipiū pater est. **Q**ui ergo ex p̄re procedit τ filio: ad eū referat q̄ nat? est fili?.

Sap. 7

Ibidē

Ibidē

Ibidē. 9

Ibidē. 7

1. Sap. 4

1. Ibi. 3

Iob. 16

Sap. 9

Ibidē. 7

1. Ibi. 7

Sap. 4

1. Cor. 1

Iob. 1

1. Cor. 1

Iob. 1

Eccl. 24

Iob. 20

1. Cor. 12

Iob. 15

Quartus

Job. 7 Et dicit euangelista. Spūs nondū erat datus: qz iesus nō dū erat clarificatus: quō Intel ligit nisi qz certa illa spūs sancti datio vel missio post clarificatiōē xpī futura erat qualis nūq̄ antea fuerat. Neq̄ enī antea nulla erat sed talis non fuerat. Si enī antea spūs sanctus nō dabat quo impleri pphete locuti sunt: cū ap̄te scriptura dicat: et multis locis ostendat spiri tuisctō eos locutos fuisse: cū et **Jobe** bap tista dictū sit: spūs sancto replebit̄ iā inde ab vte ro m̄is sue: et spūsctō replet̄. **Zacharias** in uenit̄ pater ei: vt de illo talia diceret. Spūs sancto maria: vt talia d̄ d̄no quē gestabat vte ro p̄dicaret. spūsctō **Simeon** et **Anna**: vt ma gnitudinē xpī puuli agnosceret. Quō ḡ spūs nō dū erat datus: q̄a iesus nō dū erat clarifi catus: nisi qz illa datio: vel donatio: vel missio spūscti: habitura erat quādā pprietarē suaz in ip̄o aduentu: qualis antea nunq̄ fuit. **Ruf** ḡ enī legim̄: linguas quas nō nouerāt homi nes locutos veniēte in se spūsctō: sicut tūc fa ctū est: cū opteret ei aduentū signis sensibi libus demonstrari: vt ostendē totū orbē terra rū atqz oēs gentes in linguas varijs constitu tas: credituras in xp̄m p̄ donū spūs sancti: vt impleret̄ qd̄ in psalmo canit̄. Nō sunt loque le neqz sermōes quoz nō audiant̄ voces eo rū. In omnē terrā exiit̄ sonus eoz: et in fines orbis terre v̄ba eoz. Verbo itaqz dei ad vni tatē p̄sone copulatus: et quodā mō cōmixtus est hō: cū veniente plenitudine t̄pis missus est in hunc mundū: fact̄ ex femina filius dei vt eēt et filius hoīs p̄pter filios hoīm. Hęc p̄ sonā angelica natura figurare antea potuit vt p̄nuiciaret: nō exp̄meret vt ip̄a esset.

De sensibili demonstratiōe spūscti et de co eternitate trinitatis.

Ca. XXI

Matth. 3 Sensibili aut̄ demonstratiōe spūs sancti: siue p̄ columbe spēm: siue per linguas igneas: cū ei subam patri et filio coeternā: pariterqz incōmutabilē sub dita et seruens creatura t̄palib̄ moribus et formis ostenderet: cū ad ei p̄sone vnitatē sicut caro qd̄ v̄bū factū ē nō copularet̄: nō audeo dicere nihil tale factū eē antea. Sed plane si denter dixerim: p̄fem et filiū et spūsctm̄ vniū eiusdēqz sube: deū creatorē: trinitatē: om̄ipo tentē inseparabiliter opari: sed ita nō posse per lōge imparē maximeqz corporeā creaturā in sepabiliter demonstrari: sicut p̄ voces n̄as q̄ vtiqz copaliter sonāt: non p̄t pater et fili⁹ et spūsctūs: nisi suis et pprijs interuallis tēpo rū certa separatiōe distinctis: q̄ sue cuiusqz vo cabuli syllabe occupāt nominari. In sua q̄ppe

suba qua sunt tria vnū sunt: pater et filius et spūsctūs: nullo t̄pali motu sup̄ omnē creatu rā idipm̄ sine vllis interuallis tempoz vello coz et fil vnū atqz idē ab eternitate in eterni tate: tanq̄ ip̄a eternitas que sine veritate et caritate nō est. In meis autē vocibus separāti sunt pater et filius et spūs sanctus: nec si d̄ici po tuerūt: et in l̄ris visibilib̄ sua separatim locoz spacia tenuerūt. Et quē admodū cū memo riā meam: et intellectū: et voluntatē nomino: singula quidē nomia ad res singulas referū tur: sed tū ab omib̄ trib̄ singula facta sunt. Nullū enī hoz triū nominū est: qd̄ non et me moria et intellectus et volūtas mea si opata sint. Ita trinitas si opata est: et vocem p̄ris: et carnē filij: et colūbā spūscti: cū ad p̄sonas sin gulas hec singula referant̄. Quā similitudine vtiqz cognoscit̄: inseparabilē in seip̄am trinita tē p̄ visibilis creature spēm separabiliter demō strari: et inseparabilē trinitatis opationē: etiam in singulis esse rebus: q̄ vel ad p̄fem: vel ad filiū: vel ad spūsctm̄ demonstrandū pprie p̄ tinere dicūt. Si ergo a me querit̄: quō facte sint: vel voces vel sensibiles forme atqz spēs ante incarnationē verbi dei que hoc futurū p̄figurarent: per angelos eadeū opatur esse respondeo: qd̄ etiā scripturaz sanctaz testi monijs q̄tum existimo satis ostendi. Si aut̄ querit̄ ip̄a incarnatio quomō facta sit ip̄sum verbū dei: dico carnē factum: id est hōiem fa ctū: nō tamen in hoc qd̄ factū est p̄uerusqz atqz mutatu: ita sane factū: vt ibi sit non tantū verbū dei: et hominis caro: sed etiā rōnal hō minis anima: atqz hoc totū et de⁹ dicat̄ p̄pter deū et hō p̄pter hōiem. Qd̄ si difficile intelli git: mēs fide purgef: magis magisqz abstinē do a peccatis: et bene opando et orando cum gemitu desiderio sanctoz: vt p̄ diuinū adiu torium p̄ficiendo: et intelligat: et amet. Si autē querit̄ post incarnationē verbi: quomō facta sit vel vox patris vel species corpora lis qua spūs sanctus demonstratus est: p̄ crea turam quidem facta ista non dubito: s̄ vt ruz tantū modo corporalē atqz sensibilem: an ad hibitu spiritu etiam rationali vel intellectua li. Hoc enī quibusdam placuit appellare: qd̄ greci dicunt: id est intellectuale: non quidē ad vnitatem p̄sone. Quis enim hoc dixerit: vt quicquid illud est creature per quod sonu it vox patris: ita sit deus pater: aut quicquid illō ē creature in quo p̄ columbe speciem vel p̄ igneas linguas spiritus sanctus demonstra tus est: ita sit spūs sanctus: sicut est dei fili⁹ hō ille qui d̄ virgine factus est: sed tantū mō ad

Job. 1

Act. 13

Libe

ministerium pagende significationis: sic oportet
 uisse de^o iudicauit: an aliqd aliud intelligen
 du sit: inuenire difficile e: et temere affirmare
 no expedir. Quod tm ista sine ronali vel intel
 lectuali creatura potuerit fieri: non uideo.
 Neq; adhuc loc^o e explicare: cur ita sentiam
 qtu vires dñs dederit. Prius em sut discuti
 enda et resellenda hereticoꝝ argumeta: q non
 ex diuinis libris: sed ex rationib⁹ suis pferunt
 quib⁹ se uehemeter cogere arbitrant testio
 nia scpturaz q de pfe et filio et spu scro sut: ita
 ee intelligeda vt ipi volut. Nunc aut no io mi
 noꝝ filiu qz missus e a pfe: nec ideo minoꝝ
 spu scro qz et pf eu misit et fili⁹: sufficiter q
 tu arbitroꝝ demonstratu e. Siue em ppter vi
 sibile creatura: siue poti⁹ ppter pncipij com
 datione: no ppter ineqlitate vel imparitate
 vel diffinitudine substantie in scpturis hec posi
 ta intelligunt: qz etiā si uoluisset de⁹ pf sub
 lecta creatura uisibiliter appere: absurdissi
 me tm aut a filio que genuit: aut spu scro q de
 illo pcedit: missus diceret. Iste igit sit huius
 volumis mod⁹: deinceps in ceteris adiuuan
 te dño: illa hereticoꝝ uerfutissima argumeta
 qualia sint: et que admodum redarguantur
 uidebimus.

Explicit liber quartus

Incipiunt capitula libri quinti

- i **Q**uod modeste ac sobrie debz hō cui eti
 am sue mentis natura explicabilis
 est de dei substantia cogitare.
- ii **D**e incommutabili eētia qd sol⁹ ds e
- iii **C**ōtra arrianoꝝ argumētationē an i
 deo unigeniti et geniti appellatō s
 substantiarū indicet diuersitatem
- iiii **D**e accidentib⁹: siue sepabilib⁹: siue
 inseparabilibus q in deo: quia mutabi
 lis non est: ee nō possunt.
- v **Q**ue in deo ad aliqd dicunt: nō fm
 substantiā dici: nec tm esse accidētia:
 sed relatiua incommutabilia
- vi **A**n igenit⁹ qd pf d: possit inf illa ac
 cipi q ad seipm et subalif dicuntur.
- vii **Q**uid in quibusq; locutionib⁹ uale
 at negatiua pricula q aliqd non qd
 sit sed quid nō sit ostēdiē.
- viii **Q**uod in trinitate deitatis quicqd ad se
 dicit: vna queq; psona indifferens
 atq; cōmune sit: et vnā significet at
 q; eandem substantiam.
- ix **Q**ua necessitate tres psona in trinitate
 dicuntur.

- x **D**e vā magnitudine cui⁹ picipatiōe
 magna sunt: quecūq; sunt magna.
- xi **R**elatiue non substantiāliter dici quic
 qd vel pater: aut filius: aut spū scro
 ctus pprie nominat.
- xii **D**e relatiuis que referri ad inuicem
 nequeunt: cū tamē relatiua sint
- xiii **T**rinatē deū nō tria pncipia: s vnū
 esse pncipiū: qz et pater: et filius: et
 spiritus sanct⁹: vnus creator: ē: sicut
 vnus deus est.
- xiiii **Q**uod in trinitate tpf ad filiū pncipiū
 sit: et pater et filius ad spū sanctum.
- xv **Q**uod in spū scro etiaz anteq; daref
 possit doni nomē intelligi: vt ei sem
 per nō aliō fuerit donū ee qz ipm ee
- xvi **D**e appellationib⁹ relatiuis: q non ad
 deū: sed ad creaturā referenda sūt:
 qm deo nihil accidit

Incipit liber quintus.

Q^{uod} modeste ac sobrie debet hō cui etiam
 sue mentis natura inexplicabilis e: de dei sub
 stantia cogitare. **Ca. I**

Inciā exordiens ea dicere q
 dici vt cogitant v^l ab homie
 aliq v^l certe a nob nō oino pos
 sunt: quis et ipa nra cogitatō
 cū de dei trinitate cogitam⁹:
 lōge se illi de quo cogitat: imparē sentiat: ne
 qz vt eū capiat: s vt scptū e: etiā a rāris quā
 tus paul⁹ apls h erat: p speculū et i enigmate
 videat. Primū ab ipō dño nō de q sp cogita
 re debem⁹: et de q digne cogitare nō possum⁹
 cui laudādo reddenda est omī tpe bndictio:
 et cui enūciādo nulla cōpetit dictio: et adiuto
 riū ad intelligēda atq; explicāda q intendo:
 veniā pcor sicuti offendo. Demoz sum em:
 nō solū volūtatis: verū etiā infirmitatis mee
 Ab his etiā q ista lecturi sunt: vt ignoscāt pe
 to: vbi me magis voluisse q potuisse dicere
 aduerterint: qd vel ipi meli⁹ intelligūt: v^l p
 pter mei eloquiū difficultatē nō intelligūt: si
 cut ego eis ignosco vbi ppter suā tarditatē
 intelligere nō pnt. Facili⁹ em nobis inuicez
 ignoscim⁹: si nouerim⁹: aut certe credēdo fir
 mū tenuerim⁹: ea q de natura incommutabili
 et inuisibili: sūmeq; viuēte ac sibi sufficite di
 cunt non ex cōsuetudine uisibiliū atq; muta
 biliū et mortaliūz vel egenaz rerū esse meti
 enda. Sed cū in his etiā q nostris corpalibus
 adiacent sensib⁹: vel q nos ipi in interiorē ho
 mine sumus: sciētia cōmprehendendis laborez

1. Cor. 1

Quintus

mus nec sufficimus: nō tñ unpudēter in illa
 q̄ supra sūt diuina ⁊ ineffabilia: pietas fidelis
 ardescit: nō quā suay viriū inflat arrogātia:
 s̄ quā gr̄a ip̄i creatoris ⁊ saluatoris iſtāmar.
 Nā q̄ intellectu deū capithō: qui ip̄m intelle-
 ctū suū q̄ eū vult cape nō dū capit. Si aut̄ hūc
 iā capit atredat diligēter nihil eo eē i sua na-
 tura melius ⁊ videat vtrū ibi videat illa line-
 amēta formay: nitores color: spaciōsā grādi-
 ratē: p̄tū distantia: molis distensionē: aliq̄s p
 locoy interualla motiones: v̄l qd̄ eiusmodi.
 Nihil certe istoy inuenim⁹ in eo: q̄ in natura
 nra nihil meli⁹ inuenim⁹. i. in nro intellectu
 quo sapiam capim⁹ q̄tū capaces sum⁹. Qd̄
 ergo nō inuenim⁹ in meliore nro nō dēm⁹ in
 illo q̄rere: qd̄ longe meli⁹ a meliore nro: vt
 sic intelligam⁹ deū si possum⁹: q̄tū possum⁹
 sine q̄litate bonū: sine q̄litate magnuz: sine
 indigētia creatorē: sine situ p̄tē: sine habi-
 tu oīa p̄tinentē: sine loco vbiq̄ totū: sine tpe
 sempitēnū: sine vlla sui mutatiōe mutabilia fa-
 cientē: nihilq̄ patientē. Quisq̄s deſi ita cogi-
 tat: ⁊ si nō dū pōt oīmodo iuenire qd̄ sit: pie-
 cā cauet q̄tū p̄r aliqd̄ d̄ eo sentire qd̄ nō sit.

**De incommutabili essentia quod solus de⁹
 est.**

Capitulum II

Si tñ sine dubitatione suba: vel si
 melius h̄ appellat̄ eēntia: quā greci
 v̄sā vocāt. Sic em̄ ab eo qd̄ est sape

Exo 3: dicta ē sapia: ⁊ ab eo qd̄ ē scire dicta ē scia: ita
 ab eo quod eē: dicta ē eēntia. Et q̄s magi ē:
 q̄ ille q̄ dixit famulo suo moysi. Ego sum qui
 sum: ⁊ dices filijs isrl̄: q̄ ē misit me ad vos. S̄
 alie q̄ dicunt̄ eēntie siue sube captūt acciden-
 tia: quibus in eis fiat vel magna vel quanta
 cuiq̄ mutatio. Deo aut̄ aliqd̄ eiusmodi ac-
 cidere nō pōt: ⁊ iō sola ē incommutabilis suba
 vel eēntia q̄ de⁹ ē: cui p̄fecto ip̄m eē vñ essen-
 tia notata ē: maxie ac verissime cōpetit. Qd̄
 em̄ mutat̄ nō fuit ip̄m eē: ⁊ qd̄ mutari p̄t eti-
 am si nō mutet̄: p̄r qd̄ fuerat nō eē: ac p̄ h̄ illō
 solū qd̄ nō tñ nō mutat̄: v̄x etiā mutari oī-
 no non potest: sine scrupulo occurrit qd̄ ve-
 rissime dicatur esse.

Cōtra arrianoy argumētationē: an i deo
 vni geniti et geniti appellatio subarū indicet
 diuersitatem.

Capitulum III

Quamobrē vt iā etiā de his q̄ nec di-
 cunt̄ vt cogitāt: nec cogitāt vt sūt.
 rōdere incipiamus iſtā n̄e aduer-
 sarijs. Inter mīta q̄ arriani adūsus cathoi-
 cā fidē solēt disputare: h̄ sibi maxie callidissi-
 mū machinēantū pponere vident̄ cū dicūt
 Quicqd̄ de eo d̄: v̄l itelligit̄ nō fm̄ accidēs

f̄ fm̄ subam d̄. **Q**ua p̄p̄ ingenitū eē p̄i fm̄
 substantiā ē: ⁊ genitū eē filio fm̄ subam est. V̄
 uerū est aut̄ ingenitū eē: ⁊ genitū eē: diuer-
 sa est q̄ suba p̄ris ⁊ filij. **Q**uib⁹ rōdebim⁹. Si
 q̄cqd̄ de deo dicit̄ fm̄ subam d̄: q̄ quod dicit̄
 est. **E**go ⁊ p̄ vñū sumus: fm̄ subam dicit̄ est
 v̄na ē igit̄ suba p̄ris et filij. **N**ur si hoc nō fm̄
 subam dicit̄ ē: dicit̄ q̄ aliqd̄ de deo nō fm̄ sub-
 stantiā: ⁊ iō iā nō cogimur fm̄ subam intelli-
 gere ingenitū ⁊ genitū. **V**t dictum ē de filio.
Nō rapinā arbitrat⁹ ē esse eqlis deo. **Q**ueri-
 m⁹ fm̄ qd̄ eqlis. **S**i ei nō fm̄ subam d̄: eqlis:
 admittūt vt dicat̄ aliqd̄ de deo: nō fm̄ subay
 admittāt q̄ nō fm̄ subam dicit̄: ingenitū ⁊ ge-
 nitū. **Q**d̄ si p̄pterea nō admittūt qz omīa de
 deo fm̄ subam dicit̄ volunt: fm̄ substantiā fili-
 us est equalis patri.

Job 10

Psalm 2

**De accidentibus siue sepabilibus: siue in
 sepabilibus que in deo quia mutabilis nō est
 esse non possunt.**

Ca. III

Accidēs aut̄ nō solet dici q̄ aliq̄ mu-
 tatiōe ei⁹ rei cui accidit̄ amitti pōt.

Nā etsi quedā dicunt̄ accidēs in se-
 pabilia q̄ grece appellant̄ achorista: sic est plu-
 me corui color: niger: amittit̄ eū tñ nō qd̄ eē iā:
 diu pluma ē: s̄ qz nō sp̄ ē pluma. **Q**uap̄pter
 iā materies mutabilis: ⁊ ex eo q̄ definit̄ eē il-
 lud ansal: vel illa pluma: totūq̄ illud corp⁹ in
 terra mutat̄: ⁊ vertit̄: amittit̄ vtiq̄ etiā illum
 colorē: q̄ quis ⁊ accidēs qd̄ sepabile d̄: non se-
 patione: s̄ mutatiōe amittat̄: sicuti est capilli
 hoīm nigritudo: qm̄ dū capilli sūt p̄st̄ albe-
 scere: sepabile accidēs d̄. **S**z diligēt̄ intue-
 tib⁹ sat̄ appet: nō sepatione q̄ si emigrare ali-
 qd̄ a capite dū canescit: vt nigritudo inde cā-
 doze succedēte discedat ⁊ aliq̄ eat: s̄ illā q̄lita-
 tē coloris ibi verti atq̄ mutari. **N**ihil itaq̄ ac-
 cidēs i deo: qz nihil mutabile aut̄ amissibile.
Qd̄ si ⁊ illud dicit̄ accidēs placz: qd̄ licet non
 amittat̄: minuit̄ tñ vel auget̄: sicuti ē aie vita-
 nā ⁊ q̄ diu aīa ē t̄ diu viuit: ⁊ qz sp̄ aīa ē: sp̄ vi-
 uit. **S**z qz magi viuit cū sapit: qz min⁹ cū deſi-
 pit. **S**it etiā h̄ aliq̄ mutatiōn̄ vt deſit vita. sic
 nec deest̄ insipiciēti sapia: s̄ vt min⁹ sit. **N**ecta-
 le aliqd̄ i deo sit: qz oīno incommutabilis ma-
 net. **Q**obrē nihil in eo fm̄ accidēs d̄: qz nihil
 ei accidit̄: nec tñ oē qd̄ d̄ fm̄ subam d̄. **I**n re-
 bus aut̄ creatis atq̄ mutabilibus qd̄ nō fm̄
 subam d̄: restat vt fm̄ accidēs dicat̄. **N**ā ei
 accidūt eis: q̄ vel amitti pōt vel minui: ⁊ ma-
 gnitudines ⁊ q̄litates: ⁊ qd̄ d̄ ad aliqd̄: sicut
 amicitie: p̄p̄nuitates: seruitutes: similitu-
 dines: equalitates: etsi q̄ h̄mōi: ⁊ sit⁹ ⁊ habi-
 tus: et loca ⁊ t̄pa: ⁊ opa atq̄ passiones.

Liber

Que in deo ad aliqd dicunt: nō fm subam dici: nec tñ esse accidētia: sed relatiua incommutabilia. **Ca. V**

In deo autē nihil quidē fm accidēs dicitur: qz nihil in eo mutabile ē: nec tñ omne qd dicitur fm subam dicitur. **Dicitur** em̄ ad aliqd: sicut p̄r ad filiū: et filius ad p̄rem: qd nō ē accidēs: qz et ille sp̄ p̄r: et ille semp̄ fili⁹: et nō ita semp̄ q̄si ex q̄ nat⁹ ē fili⁹: vt ex eo q̄ nunq̄ desinat eē filius: p̄r nō desinat eē p̄r. sed ex eo q̄ semp̄ natus ē fili⁹: nec cepit vnq̄ esse filius. **Qd** si aliqui eē cepisset: aut aliqui eē desineret fili⁹ fm accidēs diceret. **Si** vō qd dicitur p̄r ad seipm̄ diceret: nō ad filiū: et qd dicitur filius ad seipm̄ diceretur nō ad p̄rem fm subam diceretur et ille p̄r: et ille fili⁹. **Sz** qz et p̄r non dicitur p̄r nisi ex eo q̄ ē ei fili⁹: et fili⁹ non dicitur nisi ex eo q̄ habet p̄rem: nō fm subam hec dicuntur: qz nō q̄sq̄ eorū ad seipm̄ s̄ ad inuicē atq̄ ad alterutq̄ ista dicuntur: neq̄ fm accidēs: q̄a et qd dicitur p̄r et qd dicitur filius: eternū atq̄ incōmutabile ē eis: q̄ obrem quib⁹ diuersus sit patre esse et filiū esse: nō est tñ diuersa suba: qz hō nō fm subam dicitur: s̄ fm relatiuū: qd tñ relatiuū nō ē accidēs: qz nō est mutabile.

An ingenit⁹ quod p̄r dicitur: possit inter illa accipi quā ad seipm̄ et substantialiter dicitur. **Capitulum VI**

I autē huic sic purat resistendū eē sermōni: qz p̄r quidē ad filiū dicitur: et fili⁹ ad p̄rem: ingenit⁹ tñ et genit⁹ ad seipm̄ dicitur: nō ad alterutq̄. **Nō** em̄ hoc ē dicere ingenitū quod ē p̄rem dicere: qz et si filiū nō genuisset: nihil phiberet eū dicere ingenitū: et si gignat quisq̄ filiū: non ex eo q̄sq̄ ingenit⁹ est: qz geniti hoies ex alijs homib⁹ gignūt et ipi alios. **In**quit ḡ: p̄r ad filiū dicitur: et filius ad p̄rem: ingenitus autē ad seipm̄ et genitus ad seipm̄ dicitur. **Et** ideo si q̄cquid ad seipm̄ dicitur fm subam dicitur. **Diuersum** ē autē ingenitū esse et genitū esse: diuersa igit̄ suba ē. **Hoc** si dicūt nō intelligūt de ingenito quidez aliquid se dicere quod diligent⁹ p̄tractādūz sit: qz nec ideo q̄sq̄ p̄r: qz ingenit⁹: nec ingenitus ideo qz p̄r: et p̄terea nō ad aliqd: s̄ ad se dici putat̄ ingenit⁹. **Genitū** vō mira cecitate nō aduertūt dici nō posse: nisi ad aliqd. **I**do quippe filius qz genit⁹: et qz fili⁹ vtiq̄ genit⁹. **Sicut** autē filius ad p̄rem: sic genit⁹ ad genitorē refertur: et sicut p̄r ad filiū: ita genitor ad genitū. **I**deoq̄ alia notio ē qua intelligit̄ genitor: alia qua ingenit⁹. **Nam** quib⁹ de p̄re deo vtrūq̄ dicitur: illud tñ ad genitū: i. ad filiū dicitur: qd nec illi negat̄: hoc autē qd ingenitus

dicitur: ad seipm̄ dicitur phibent. **Dicitur** ḡ: Si aliquid ad seipm̄ dicitur p̄r: quod ad seipm̄ dicitur non pot̄ filius: et q̄cquid ad seipm̄ dicitur fm subam dicitur: et ad seipm̄ dicitur ingenit⁹: quod dicitur nō p̄r filius: ergo fm subam dicitur ingenitus. **Quod** filius qz dicitur nō pot̄: nō ē eiisdē substantie. **Cui** versutie r̄idēt ita: vt ipi cogantur dicere fm qd sit equalis p̄ri fili⁹: vtrū fm id quod ad se dicitur: an fm id quod ad p̄rem dicitur. **Non** em̄ fm id quod ad p̄rem dicitur: qm̄ ad p̄rem filius dicitur: ille autē non filius sed p̄r est: qz nō sic ad se dicitur p̄r et filius: quō amici aut vicini. **Relatiue** q̄ppe amic⁹ dicitur ad amicū. **Et** si equaliter se diligunt eadē in vtroq̄ amicitia ē. **Et** relatiue vicinus dicitur ad vicinū: et qz equaliter sibi vicini sunt: quantū em̄ iste illi: tantū et ille huic vicinat: eadē vtroq̄ vicinitas. **Quia** vero filius nō ad filiū relatiue dicitur: s̄ ad p̄rem: non fm hoc qz ad p̄rem dicitur: equalis est fili⁹ patri: restat vt fm id equalis sit quod ad se dicitur. **Quicquid** autē ad se dicitur fm subam dicitur. **Restat** ergo vt fm subam sit equalis. **Eadem** ē igit̄ vtriusq̄ substantia. **Cū** vero ingenit⁹ dicitur pater: nō qd sit: s̄ qd nō sit dicitur. **Cū** autē relatiuū negatur: nō fm subam negat̄: qz ipm̄ relatiuū nō fm substantiā dicitur.

Quid in quibusq̄ locutionib⁹ valeat negatiua particula qua aliquid non qd sit: s̄ quid non sit ostenditur. **Ca. VII**

De exemplis planū faciendū ē. **Ac** p̄mū videndū ē hoc significari cū dicitur genit⁹: quod significat cū dicitur filius. **I**deo em̄ fili⁹: qz genit⁹: et qz filius: vtiq̄ genit⁹. **Quod** ergo dicitur ingenitus: hoc ostenditur qz nō filius: sed genit⁹ et ingenit⁹ cōmodo dicitur: filius autē latine dicitur: sed in fili⁹ vt dicat̄ nō admittit loquēdi cōsuetudo. **Nihil** tñ intellectui demit̄ si dicatur nō fili⁹: quē admodū etiā si dicatur nō genitus: p̄ eo qd dicitur ingenit⁹ nihil aliud dicitur. **Sic** em̄ et vicin⁹ et amicus relatiue dicitur: nec tñ pot̄ inuicē dici: quō dicitur inimic⁹. **Obrem** nō ē in rebus considerandū quid vel sinat vel nō sinat dici vsus sermonis nr̄i: sed quis rex ipa rū intellect⁹ eluceat. **Nō** ergo iā dicamus ingenitū: quib⁹ dici latine possit: s̄ p̄ eo dicam⁹ nō genitū qd tantū valet. **Non** ergo aliō dicimus qz nō filiū. **Negatiua** porro ista pericula nō id efficit vt qd sine illa relatiua dicitur eadem p̄posita substantialiter dicat̄: s̄ id tñ negatur: quod sine illa aiebatur: sicut in ceteris p̄dicamentis: velut cū dicim⁹: hō est: substantiā designamus. **Qui** ergo dicit nō homo ē: nō aliud genus p̄dicamenti enūciat: s̄ tantū

illud negat. Sicut ergo scdm substantiā aio homo est: sic scdm substantiā nego cum dico: nō homo est. Et cū querit quātus sit: et aio q̄ drupedalis est: id ē quattuor: pedū: scdm quā titatē aio: q̄ dicit nō quadrupedalis ē: quātitatem negat. Candidus est: scdm qualitātē aio non candidus est: scdm qualitātē nego. Pro pinquus est: scdm relatiuū aio: nō ppinquus est: scdm relatiuū nego. Scdm situm aio: cū dico tacet: scdm situm nego: cum dico non iacet. Scdm habitum aio: cum dico armatus ē scdm habitum nego: cum dico non armatus ē. Tantundem autem valet si dicam inermis ē. Scdm tempus aio: cum dico hesternus est: secundū tempus nego: cum dico non hesternus est. Et cum dico rome est: scdm locum aio: et scdm locum nego: cū dico non rome est. Secundū id qd est facere aio: cū dico cedit: si autem dicam nō cedit: scdm id quod est facere nego: vt ostendam non hoc facere. Et cū dico vapulat: scdm pdicamentū aio: quod pati vocatur: et scdm id nego: cum dico non vapulat. Et omnino nullum pdicamentū genus ē scdm qd aliquid aire volumus: nisi vt scdm id ipm pdicamentum negare conuincamur: si pponere negatiuā pticulā voluerimus. Que cum ita sint: si substantialiter airem: dicendo filius: substantialiter negarem: dicendo non filius. Quia vero relatiue aio: cum dico filius est: ad patre refero: relatiue nego: si dico nō filius est. Ad parentem enim eandem negationem refero: volens ostendere qd ei parens non sit. At si quantum valet qd dicitur filius: tantundem valet qd dicitur genitus: sicut p̄ locuti sumus. Tantundem ergo valet qd dicitur non genitus: q̄tum valet qd dicitur nō filius. Relatiue autē negamus dicēdo non filius: relatiue igitur negamus dicēdo nō genitus. In genitus porro quid est nisi nō genit? Nō ergo recedat a relatiuo pdicamento: cū in genitus dicit. Sicut em̄ genitus nō ad seipm dicit sed qd ex genitore sit: ita cū dicitur in genitus: nō ad seipm dicit: sed qd ex genitore non sit ostēdit. In eodē tñ pdicamento qd relatiuum vocat: vtraq; significatio vertit. Quod autē relatiue pnūciat: nō indicat esse subam. Ita q̄uis diuersum sit genitus et in genit? nō indicat diuersam subam: qd sicut filius ad patrem: et nō filius ad nō p̄rem referat: ita genit? ad genitorē: et nō genitus ad nō genitorē referatur necesse est.

¶ In trinitate deitatis quicqd ad se dicit vnaqueq; psona indifferens atq; cōmune sit: et vnam significet eandemq; subam.

¶ VIII.

¶ Propter illud p̄cipue teneamus qd ad se dicit p̄stantissima illa diuina sublimitas subalter dicit. Ad autē ad aliqd nō s̄balit: s̄ relatiue: tantūq; vim eē eiusdem s̄be in p̄ter filio et sp̄sancto: vt quicqd de singulis ad seipos dicit: nō pluraliter: s̄ singularit accipiat. Quēadmodū em̄ p̄ de? ē: et fili? de? est: et sp̄s sc̄tus de? est: qd s̄ in s̄bam dici nemo dubitat: nō tñ tres deos: s̄ vnū deū dicim? : eā ipam p̄stantissimā trinitatē. Ita magn? pater magn? fili? : magn? sp̄s sc̄tus: non tñ tres magni: s̄ vn? magn?. Nō em̄ de p̄e solo: sic illi p̄ uerse sentiūt: s̄ de p̄e et filio et sp̄s sc̄to scriptū est. Tu es de? sol? magn?. et bon? p̄: bon? filius: bon? et sp̄s sc̄tus: nec tres boni: s̄ vn? ē bonus: de q̄ dicitū ē. Nemo bon? nisi sol? d̄s. Et ei d̄s Iesus ne ab illo q̄ dixerat m̄gr bone: tāq; hoīem p̄pellās: s̄m hoīem tñmō intelligeret iō nō ait. Nemo bon? nisi sol? p̄: sed nemo bonus nisi sol? de?. In p̄is em̄ noīe: ip̄e p̄ se p̄ pnūciat. In dei vō et ip̄e et fili? et sp̄s sc̄tus: quia trinitas vn? d̄s. Situs vō et hitus et loca et tpa nō pprie s̄ translate ac p̄ sitū dicitur dicuntur l deo. Nam et sedere sup cherubin d̄: qd ad sitū dicit. Et abyssum tanq; vestimentū amictus qd ad hitū. Et anni tui nō deficiēt: qd ad tps. Et si ascēdero in celum tu ibi es: qd ad locum. Ad autē ad faciendū attinet: for̄tassis de solo deo verissime dicat. Sol? em̄ de? facit et ip̄e si sit: neq; patit q̄tū ad ei? s̄bam p̄tinet qd de? est. Itaq; omps p̄: oipotens fili? : omps sp̄s sc̄tus nec tñ tres oipotētes: s̄ vn? omps. Et q̄ oīa: p̄ quē oīa: i q̄ oīa: ip̄i gl̄a. Quicqd q̄ ad seipm dicitur de?: et de singulis psonis singl̄ d̄: id ē de p̄e et filio et sp̄s sc̄to: et s̄l̄ d̄ ip̄a trinitate: nō pluraliter s̄ singularit d̄. Quā q̄ppe nō aliud ē dō esse: et aliud magnū esse: s̄ h̄ idē illi ē: et eē et magnū esse. Propterea sic nō dicim? tres eētias: sic nō dicimus tres magnitudines: s̄ vnam essentia et vna magnitudinē. Essentiaz dico: que vsia grece d̄: quā vsitatus subam vocamus. Dicūt quidē et illi hypostasim: sed nescio quid volūt interesse inter vsiaz et hypostasim ita vt pleriq; nostrū q̄ hec greco tractant elo: quia dicere p̄sueuerūt: mian vsian tris hypostasias: qd est latine vnam eētia tres subas. Quā necessitate tres p̄sone in trinitate dicantur.

¶ Capitulum IX.

¶ Ad qd n̄sa loquēdi p̄suetudo iaz obtinuit vt h̄ intelligat cū dicim? essentiam: qd intelligit cū dicim? subam: nō audemus dicere vna essentia tres substantias: s̄ vna essentiam vel subam: tres autē p̄sonas. Quēadmodū multi latinū ista tractantes et digni auctoritate dixerunt: cum alium

¶ 79
¶ 103
¶ 101
¶ 138

¶ Rom. 11.

modum aptiorem non inuenirent quo enun-
ciarēt verbis qđ sine vrbis intelligebāt. Neve-
ra em̄ cū pater nō sit filius: et filius nō sit pater
et spūssanctus ille qđ etiā donū dei vocat: nec
pater sit nec filius: tres vtiq; sunt. **Joh. 10** **Joh. 10**
dictū est. Ego et pater vnū sum. Nō ei dixit: vnū
est. qđ sabelliani dicūt: s; vnū sum. Nū cum
querit qđ tres: magna p̄sus inopia hūanum
laborat eloquiū. Dictū est tñ tres p̄sone: non
vt illud diceret: s; ne taceretur.

De vera magnitudine cuius p̄sicipatione
sunt magna q̄cūq; magna. **Capitulū. X.**

Sicut ergo nō dicim⁹ tres essentias:
ita nō dicim⁹ tres magnitudines: ne-
q; tres magnos. In rebus em̄ qđ p̄s-
icipatione magnitudinis magne sunt: q̄bus ē
aliud esse: aliud magnas esse. sicut magna do-
mus: et magn⁹ mons: et magnus animus. In
his ḡ reb⁹ aliud ē magnitudo: aliud qđ ab ea
magnitudine magnū est: et p̄sus nō hoc ē ma-
gnitudo qđ est magna dom⁹. Sed illa est ve-
ra magnitudo qua nō solū magna est domus
qđ magna est: et qua magnus est mons quisq;
magnus est: s; etiā qđ magnū est qđcūq; aliud ma-
gnū d̄: vt aliud sit ip̄a magnitudo: aliud ea qđ
ab illa magna dicunt. Que magnitudo vtiq;
p̄mit⁹ magna est: multoq; excellenti⁹ q̄ ea qđ
p̄sicipatione eius magna sunt. Deus autem:
q; nō ea magnitudine magnus est qđ nō est qđ
ip̄e: vt qđ p̄siceps eius sit deus cū magnus est:
alioquin illa erit maior magnitudo q̄ d̄s: deo
aut nō est aliqd maius. Ea igit magnitudine
magn⁹ est qđ ip̄e est eadē magnitudo. Et iō sic
si dicim⁹ tres essentias: sic nec tres magnitu-
dines: h̄ est em̄ deo esse qđ magnū esse. Eadē
cā nec magnos tres dicim⁹: s; vnū magnū: q; nō
p̄sicipatione magnitudinis de⁹ magn⁹ est
sed se ip̄o magno magnus ē: q; ip̄e sua est ma-
gnitudo. Hoc et de bonitate: et de eternitate: et
de oīpotētia dei dictū sit: oībusq; oīno p̄dica-
mētis qđ de deo p̄nt p̄nūciari: qđ ad se ip̄m dici-
tur: non trāslate ac p̄situdinē s; p̄prie: si tamē
de illo p̄prie aliqd dici ore hoīs p̄t.

Relatiue nō subaliter dici: quicqđ aut pater:
aut filius: aut spūssanct⁹ p̄prie noīat. **Ca. XI.**

Quod aut p̄prie singula in eadē trini-
tate dicunt: nullo mō ad se ip̄a: s; ad
inuicem: aut ad creaturā dicuntur.
et iō relatiue nō subaliter eadē dici manifestū est.
Sic em̄ trinitas vnus deus dicit: magnus: bo-
nus: eternus: oīpotēs: ideoq; ip̄e sic sua di-
ci p̄t deitas: ip̄e sua magnitudo: ip̄e sua boni-
tas: ip̄e sua eternitas: ip̄e sua oīpotentia.
Non sic p̄t dici trinitas pater: nisi forte trāsla-

te ad creaturam p̄pter adoptōem filioꝝ. Quod
em̄ scriptū est. Audi israel dñs de⁹ tuus: de⁹
vnus est: nō vtiq; excepto filio: aut excepto
spūssancto oportet intelligi quē vnū dñm de-
um nostrū recte dicimus: etiā patrē nostruz
p̄ gratiam suā nos regenerantez. Trinitas
aut filio nullo modo dici p̄t. Spūs d̄o scūs
em̄ qđ scriptū est. Quī deus spiritus est: p̄t
quidem vniuersaliter dici: q; et pater spirit⁹
et filius spūs: et pater sanct⁹: et filius sanctus.
Itaq; pater et filius et spiritussanctus: quoni-
am vn⁹ deus: et vtiq; deus sanct⁹ ē: et de⁹ spi-
ritus ē: p̄t appellari trinitas et spūssanctus.
Sed tñ ille spūssanctus qui nō trinitas: s; in
trinitate intelligit: in eo qđ p̄prie dicit spūs-
sanctus relatiue dicit: cū et ad patrē et ad fili-
um referit: quia spūssanct⁹ et patris et filij spi-
ritus est: sed ipsa relatio nō apparet in h̄ no-
mine: apparet aut cū dicit: donū dei. Donus
em̄ est patris et filij: quia et a patre p̄cedit: sic
dñs dicit: Et qđ ap̄s ait: Qui spm̄ christi nō
habet: hic nō est ei⁹: de ip̄o vtiq; sancto spiri-
tu ait. Donū ergo donatoris: et donato: do-
ni: cum dicimus: relatiue vtrūq; ad inuicem
dicimus. Ergo spiritussanctus ineffabilis ē
quedā patris filijq; cōmuniō: et ideo forte sic
sic appellat: quia patri et filio p̄t eadē apel-
lario cōuenire. Nā hoc ip̄e p̄prie dicit: qđ il-
li cōmuniter: quia et pater spūs: et filius spūs
et pater sanctus: et filius sanctus. Et ḡ ex no-
mine qđ vtiq; cōuenit: vtriusq; cōmuniō si-
gnificet: vocat donū amboꝝ spūssanct⁹. Et
hec trinitas vn⁹ deus: deus solus: bon⁹: ma-
gnus: etern⁹: oīpotēs. Ip̄e sibi vnitas: dei-
tas: magnitudo bonitas: oīpotētia.

De relatiuis que referri ad inuicem ne-
queunt cū tñ relatiua sunt. **Ca. XII.**

Et mouere debet: qm̄ dixim⁹ rela-
tiue dici spūssanct⁹: nō ip̄am trinitatē
sed eum qui est in trinitate: quia si
ei videat vicissim respondere vocabulū eius
ad quē referit. Nō em̄ sicut dicim⁹: seruū dñi
et dñm seruū: filiū patris et patrē filij: qm̄ ista re-
latiue dicunt: ita etiā hic possumus dicere.
Dicimus em̄ spūssanct⁹ patris: sed nō vicissim
dicimus patrem spūssancti: ne filius eius in-
telligat spūssanctus. Item dicim⁹ spūssanct⁹
filij: sed nō dicimus filium spūssancti: ne pater
eius intelligat spūssanctus. In multis enim
relatiuis hoc contringit: vt nō inueniā vo-
cabulum quo sibi vicissim respondeant: que
ad se referunt. Quid em̄ tam manifeste re-
latiue dicit qđ pignus? Ad id qđpe referit pi-
gnus cui⁹ est pignus: et semp pign⁹ alicuius

Deut. 6

Joh. 4

Joh. 14

Roma. 8

rei pignus est. **N**ō ergo cū dicimus pign^o pa-
tris et filij: possumus vicissim dicere: patrem
pignoris aut filij pignoris. **E**t ergo cū dici-
mus: donum patris et filij: nō quidem dicere
possumus patrē doni: aut filij doni: sed vt h
sibi vicissim respondeant: dicimus donū do-
natoris: et donatorē doni: quia hic potuit in-
ueniri vsitatū vocabulum: illic nō potuit.

Trinatē deū: nō tria pncipia sed vnus
esse pncipium: quia et pater et filius et spirit^o
sanctus vn^o creator est sicut vnus dñs.

Sic ergo relatiue **Ca. XIII**

D pater: idēq; relatiue dicit pncipiū:
et si qd forte aliud: s; pater ad filium

dicit: pncipiū vero ad omnia que ab ipso sunt

Trem dicit relatiue filij: relatiue dicit et ver-

bum et imago. **E**t in omib^o his vocabulis ad

patrem refert. **N**ihil aut horū pater dicitur.

Joh. 8 **E**t pncipiū dicit filius: cū em diceret ei. **Tu**

quis es: rñdit: pncipiū qui et loquor vobis

Sed nūquid patris pncipiū? **C**reatorē se

quippe ostendere voluit: cū se dixit esse pnci-

pium: sicut et pater pncipiū est creature: eo

q; ab ipso sunt omnia. **N**am et creator relatiue

dicit ad creaturā: sicut dñs ad seruū. **E**t idō

cum dicim^o et patrē pncipiū et filij pncipiū

nō duo pncipia creature dicimus: q; et pat^{er}

et filius simul ad creaturā vnū pncipiū est: sicut

vnus creator: sicut vn^o deus. **S**i aut quicqd

in se manet et gignit aliqd vel opaf: pncipiū

est ei rei quā gignit: vel ei quā opaf: nō pos-

sumus negare etiā spūscū recte dici pncipiū

quia nō eū sepamus ab appellatiōe crea-

toris. **E**t scriptū est de illo qd opetur et in se

vtiq; manēs opaf. **N**ō em in aliquid eorum

1. Cor. 12 que opaf: ipse mutat et vertit. **E**t que opera-

tur: vide aplm. **U**niciq; aut inquit dat ma-

nifestatio spirit^o ad vtilitatē: **A**lij quidē dat

p spiritū sermo sapientie: alij sermo scientie

fm eundē spū. **A**lteri aut fides in eodē spū

tu: alij donatio curationū in vno spiritu: alij

opatio vtutū: alij pphetia: alij iudicatio spi-

rituū: alij genera linguarū. **O**mnia aut hec

opaf vnus atq; idē spū: diuidens ppria vni-

cuiq; put vult: vtq; sicut deus. **Q**uis enim

tanta illa pōt opari nisi deus? **I**dē aut de^o q

opaf omnia in omibus. **N**am et sigillatim si in-

terrogemur de spūscō: verissime responde-

mus: q; deus sit: et cū patre et filio simul vnus

deus ē. **U**nū ergo pncipiū ad creaturā dicit

deus: nō duo vel tria pncipia.

Quomodo in trinitate: et pater ad filium

pncipium sit: et pater et filius ad spiritūsan-

ctum. **Ca. XIII.**

De se aut iuicē in trinitate si gignēs
ad id qd gignit pncipiū est: pat^{er} ad fi-

lium pncipiū est: quia gignit eum: **Joh. 15**

Utrū aut et ad spūscū pncipiū sit pater: quā

dicitur est: de patre pcedit: nō pua questio est

Quia si ita ē: nō iā pncipiū ei tantus rei erit

quā gignit aut facit: sed etiā ei quā dat. **U**bi

et illud clucescit: vt pote: qd solet multos mo-

uere: cur nō sit filius etiā spūscūs: cū et ipse a

patre creat: sicut in euāgelio legit. **E**xit em

nō quō natus: sed quō datus: et ideo nō dicit

filius: quia neq; natus est sicut vnigenitus:

neq; factus vt p dei gratiā in adoptionē na-

sceret: sicuti nos. **Q**d em de patre natum ē:

ad patrē solum refert: cū dicit filius: et ideo

filius patris ē: et nō noster. **Q**d aut datum ē

et ad eū qui dedit refert: et ad eos quibus de-

dit. **I**taq; spūscū: nō tm patris et filij qui

dederunt: sed etiā noster dicit qui accepim^o

Sicut dicit dñi salus q; dat salutē: eadē etiā

nostra salus est qui accepimus. **S**pūs ergo

et dei est q; dedit: et noster q; accepimus. **N**on

ille spūs noster quo sumus: quia ipse spūs est

hominis q; in ipso est: sed alio modo iste no-

ster est quō dicim^o: et panē nostruz da nobis: **Mat. 6**

quāq; et illū spū qui hoīs dicit: vtq; accipi-

mus. **Q**uid em habes in qt apls: qd nō acce-

piisti? **S**ed aliud est qd accepimus vt essem^o:

aliud qd accepimus vt sancti essemus. **U**bi

scriptuz est et de **Johē**: q; in spiritu et virtute

belie veniret: dictus est helie spūs: scz spūs

quē accepit helias: hoc et de moyse intelligē

dum est: cum ait ei dñs. **T**ollā de spiritu tuo:

et dabo eis: hoc est: dabo illis de spūscō quem

iam tibi dedi. **S**i ergo et qd dat: pncipiū ha-

bet eum a quo dat: quia nō aliunde accepit

illud qd ab ipso procedit: fatendū est patre

et filij pncipiū eē spūscū: nō duo pncipia

Sed sicut pater et filij vnus de^o: et ad creatu-

ram relatiue vnus creator et vnus dñs: sic re-

latiue ad spūscū vnū pncipiū. **A**d crea-

turam vero pater et filius et spūscū vnū

pncipiū: sicut vnus creator et vnus dñs.

Quō in spiritu sancto etiam anteq; dare-

tur: possit doni nomen intelligi: vt ei semper

non aliud fuerit donum esse q; impium esse.

Aterius autem que **Ca. XV**

I ritur: vt rū quē admodū filius nō h

tantū habet nascendo vt filius sit:

sz omnino vt sit: sic et spiritūscū eo quo

datur habeat: non tantū vt donū sit: sed om-

nino vt sit. **U**trū ergo erat anteq; daretur:

sed nondum erat donum: an eo ipso quo da-

turus erat eum deus: iam donum erat et an-

Libe

teq̄ daref. Sed si nō pcedit nisi auz daf: nec pcederet vtiq̄ priusq̄ esset cui daref: quō iā erat ipsa substātia: si nō est nisi quia datur: sic filius nō tm̄ vt sit filius quod relatiue dicitur sed nō omnino vt sit ipsam substātiā nascendo haber: An semp pcedit spūssanctus ⁊ nō ex tempe: sed ab eternitate procedit. S; q̄a sic pcedebat vt esse donabile iam donū erat ⁊ anteq̄ esset cui daref. Aliter em̄ intelligit cum dicit donum: aliter cum dicit donatum. Nam donū pōt esse ⁊ anteq̄ def: donatū aut̄ nisi datū fuerit: nullo modo dici potest.

De appellationibus relatiuis que nō ad deum: sed ad creaturam referende sunt: qm̄ deo nihil accidit.

Ca. XVI

Et moueat q̄ spūssanctus cū sit cocterus patri ⁊ filio: dicit tñ aliqd̄ ex tēpore: veluti hoc ipm̄ qd̄ donatū diximus. Nam sempiternus spūs donū: t̄palit̄ autem donatum. Nam etsi dñs nō dicit: nisi cuz iam habere incipit seruū: etiā ista appellatio relatiue ex tempe est deo. Non em̄ sempiterna creatura est: cui⁹ est ille dñs. Quō ḡ obtinebimus nec ipsa relatiua eē accidentia: qm̄ nihil accidit deo temporaliter: quia nō est mutabilis: sicut in exordio hui⁹ disputatiōis tractauimus. Ecce dñm esse nō sempiternū habet: ne cogamur etiā sempiternā creaturam dicere: q̄ ille sempiternus nō dñaref: nisi etiā ista sempiternus famularef. Sicut aut̄ nō potest esse seruus qui nō habet dominū: sic nec dñs qui nō habet seruū. Et quisquis extiterit qui eternum quidem deū solū dicat: tēpora aut̄ nō eē eterna ppter varietatē ⁊ mutabilitatem: sed tempa tamen nō in tempore esse cepisse. Nō em̄ erat tempus anteq̄ inciperent tpa: ⁊ ideo nō in tpe accidit deo vt dñs esset q̄ ipsozū tpm̄ dñs erat: que vtiq̄ si in tpe esse ceperūt: qd̄ rñ debet de hoīe q̄ in tpe factus est: cui⁹ vtiq̄ dñs non erat anteq̄ esset cui esset. Lerte vel vt dñs hoīs esset ex tempore accidit deo. Et vt oīs auferri videatur cōtrouersia: certe vt tuus dñs esset aut meus: qui modo esse cepim⁹ ex tempore accidit deo. Aut si ⁊ hoc ppter obscurā questionem anime videf incertū: quid vt esset dñs populi israel? Quia etsi iam erat anime natura quā ille populus habebat: quod modo nō querimus: tñ ille populus nondum erat: ⁊ qm̄ esse cepit apparet. Postremo vt dñs eēt hui⁹ arboris ⁊ hui⁹ segetis ex tempe accidit que modo esse ceperunt. Quia etsi materies ipa iam erat: aliud est tñ dñm esse materie aliud esse dñm iam facte nature. Alio em̄ tē

porē est etiā homo dñs ligni: ⁊ alio tpe dñs ē arce: quōis ex ipō ligno fabricare qd̄ vtiq̄ nō erat: cum ligni dñs iam esset. Quā igit̄ obtinebimus nihil fm̄ accidens dici deū: nisi q̄a ipsius nature nihil accidit quo mutet: vt ea sint accidentia relatiua: que cū aliqua mutatione rerū de quibus dicunt: accidunt. Sic amicus relatiue dicitur: neq̄ em̄ esse incipit nisi cum amare cepit. Sic ergo aliqua mutatio voluntatis vt amicus dicat. Numus aut̄ cum dicitur p̄cium relatiue dicit: nec tñ mutatus est cum esse cepit precii: neq̄ cum dicitur pignus: ⁊ si qua sunt similia. Si ḡ numus potest nulla sui mutatione multoties dici relatiue: vt neq̄ cuz incipit dici: neq̄ cū definit: aliquid in ei⁹ natura vel forma qua numus est mutationis fiat: q̄to facilius de illa incōmutabili dei substātia debemus accipere: vt ita dicatur relatiue aliquid ad creaturam: vt quōis temporaliter incipiat dici: nō tamen ipsi substātie dei accidisse aliquid intelligatur: sed illi creature ad quam dicit. Domine inquit refugium factus es nobis. Refugium ergo nostrum deus relatiue dicit: ad nos ei refertur: ⁊ tūc refugium nostrū fit: cū ad eū refugimus. Nunqd̄ sit tunc aliqd̄ in ei⁹ natura qd̄ anteq̄ ad eū refugerem⁹ nō erat. In nob̄ ergo sit aliqua mutatio. Deteriores em̄ fuimus anteq̄ ad eū refugerem⁹: ⁊ efficiamur ad eū refugiendo meliores in illo autē nulla. Sic et pater noster esse incipit: cū p̄ ei⁹ grām regeneramur qm̄ dedit nobis potestatem filios dei fieri. Substātia itaq̄ nostra mutatur in melius cum filij eius efficiamur: simul et ille pater noster esse incipit: sed nulla mutatione sue substātie. Ergo temporalit̄ dicit incipit deus qd̄ antea non dicebatur: manifestum est relatiue dici: non tñ fm̄ accidens dei q̄ ei aliquid acciderit: sed plane fm̄ accidens eius: ad qd̄ dici aliquid deus incipit relatiue. Et q̄ amicus dei iustus esse incipit: ipse mutatur. Deus autē absit vt temporaliter aliquē diligat: quasi noua dilectione que in illo ante non erat: apud quē nec p̄terita transferunt et futura iam facta sunt. Itaq̄ omnes sanctos suos ante mundi constitutionem dilexit: sicut predestinauit. Sed cum conuertuntur ⁊ inueniūt illū: tūc incipere ab eo diligi dicūt: vt eo modo dicatur quo potest humano affectu capi quod dicitur. Sic etiam cum iratus malis dicitur et placidus bonis illi mutantur non ipse. Sicut lux in firmis oculis aspera: firmis lenis est: ipsozū scilicet mutatione non sua.

Explicit liber quintus.

89

Job. i.

- I**ncipiunt capitula libri sexti:
i De eo quod apostolus ait: christum dei virtutem
 et dei sapientiam
ii De patre et filio hoc solum non dici illud de
 illo quod non ambo simul sunt: Deus enim
 de deo: bonus de bono: virtus de vir-
 tute quod simul sunt recte dicitur: pater autem de patre
 aut filius de filio quod non ambo simul
 sunt: non potest dici.
iii De unitate filii cum patre et nostra in-
 vicem nobiscum.
iiii Patres in quacumque virtute non posse in
 ceteris esse dissiles: ac si hoc equalitas in
 animis reperitur humanis: multo incomparabili-
 lius ea manere in incommutabili eterna
 quod substantia quod est deus trinitas
v De spiritu sancti unitate cum patre et filio.
vi De natura corporea et creatura spirita-
 li: quod simplices non sunt: quia nec in-
 commutabiles.
vii De simplici et incommutabili essentia dei:
 quod multis multipliciter secundum substantiam
 nominetur
viii Trinitatem deitatis nullo modo triplicem esse
 dicendam: quia nec tria ibi plene sunt quod unum
 nec unum minus quod tria.
ix De solo vero deo patre et filio et spiritu
 sancto.
x De essentia sancti hilarii qui in trinitate persona-
 rum proprietatem intelligit demonstrasse.
Incipit liber sextus.
 De eo quod apostolus ait christum dei virtutem
 et dei sapientiam.

Capitulum I.

Qualitate patris et filii et spi-
 ritus sancti putant nonnulli
 ex hoc impediri quod minus intelli-
 gat: quia scriptum est: christum dei
 virtutem et dei sapientiam: ut
 idem non videatur equalitas: quia non
 est pater ipse virtus et sapientia: sed
 genitor virtutis et sapientie. Et reuera non me-
 diocri intentio de qua solet quod dicatur de virtute
 et sapientie pater. At enim apostolus: christum dei virtutem
 et dei sapientiam. At hinc nonnulli in adversum
 arrianos hoc modo ratiocinati sunt: eos dicitur
 quod pater se adversum catholicam fidem extulerit. Nam
 ipse arrianus dixisse fertur. Si filius est: natus est: si natus est
 erat tempus quoniam non erat filius: non intelligens etiam
 natum esse: deo sempiternum esse: ut sit coeternus patri
 filius: sicut splendor qui gignitur ab igne atque diffu-
 dit: coeuius est illi: et est coeternus: si est ignis
 eternus. Quodammodo posteriores arriani abie-
 cerunt istam sententiam: falsique sunt: non ex tempore ce-
 pisse filium dei. Sed inter disputatores quas ha-

bebant nisi adversum eos qui dicebant: erat tempus
 quoniam non erat filius. Hac etiam nonnulli ratiocinatores
 inferebant. Si dei filius: virtus et sapientia dei est: **Ubi supra.**
 nec unquam deus sine virtute et sine sapientia fuit:
 coeternus est deo patri filius. Dicit autem apostolus: christum
 dei virtutem et dei sapientiam. Et deum aliqui non ha-
 buisse virtutem aut sapientiam: demeritis est dicere: **Ubi supra.**
 non igitur erat tempus quoniam non erat filius. Que ratioci-
 natio ad id cogit: ut dicamus deum patrem non esse
 sapientem: nisi habendo sapientiam quam genuit:
 non existendo pro se ipsa sapientia. Deinde si
 ita est: filius quod ipse sicut dicitur: deus de deo: lumens de
 lumine: videndum est utrum possit sapientia de sa-
 pientia dici: si non est deus pro ipsa sapientia: sed tantum
 genitor sapientie. Sed si tenemus: cur non et
 magnitudinis sue: et bonitatis: et eternitatis:
 et omnipotentie sue generator sit: ut non ipse sit sua
 magnitudo: et sua bonitas: et sua eternitas: et
 sua omnipotentia: sed ea magnitudine magnus
 sit quam genuit: et ea bonitate bonus: et ea eter-
 nitate eternus: et ea omnipotentia omnipotens que
 de illo nata est: sicut non ipse sua sapientia est: sed
 ea sapientia sapiens est que de illo nata est. Nam
 illud non est formidandum ne cogamur multos
 filios dei dicere: propter adoptionem creature coe-
 ternos patri: si magnitudinis sue genitor est:
 et bonitatis: et eternitatis: et omnipotentie. Huic
 enim calumnie facile respondetur: sic non efficitur: quia mul-
 ta nominata sunt: ut ille multorum filiorum coeter-
 norum sit pater: quod admodum non efficitur: ut duo-
 rum sit: cum dicitur christus dei virtus: et dei sapientia.
 Eadem quippe virtus que et sapientia: et
 eadem sapientia que virtus est. Ita ne igitur
 etiam de ceteris: ut eadem sit magnitudo quam vir-
 tus: et si qua alia: que vel si supra commemorata
 sunt: vel commemorari adhuc possunt.

De patre et filio hoc solum non dici illud de illo
 quod non ambo simul sunt: Deus enim de deo:
 bonus de bono: virtus de virtute: quod simul
 sunt recte dicitur: pater autem de patre: aut filius
 de filio quod non ambo simul sunt non potest
 dici.

Capitulum II.

Ed si non dicitur in seipso: nisi quod
 ad filium dicitur: id est pater vel genitor: vel prin-
 cipium eius: Si etiam gignens ei quod
 de se gignit: consequenter principium est. Quicquid
 aliud dicitur: cum filio dicitur: vel potius in filio: siue
 magnus ea magnitudine quam genuit: siue ius-
 tus ea iusticia quam genuit: siue bonus ea bo-
 nitate quam genuit: siue potens ea potentia
 vel virtute quam genuit: siue sapiens ea sapi-
 entia que in genuit. Magnitudo autem ipsa:
 non dicitur pater: sed magnitudinis genera-
 tor. Filius vero sicut in seipso dicitur filius: quod

Liber

non cum patre dicitur: sed ad patrem: non sic et in seipso magnus: sed cum patre cuius ipse magnitudo est. Sic et sapiens cum patre dicitur: cuius ipse sapientia est: sicut ille sapiens cum filio: quia ea sapientia sapiens est quam genuit. Quicquid ergo ad se dicitur: non dicitur alter sine altero id est quicquid dicitur quod substantia eorum ostendat: ambo simul dicuntur. Si hec ita sunt iam ergo nec deus est pater sine filio: nec filius sine patre: sed ambo simul deus. Et quod dicitur est: **Job. 1.** In principio erat verbum: in patre erat verbum: intelligitur. Aut si in principio sic dictum est ac si diceretur: ante omnia quod sequitur: et verbum erat apud deum. Verbum quidem solus filius accipitur: non sicut pater et filius: tanquam ambo unum verbum. Sic enim verbum quod imago. Non autem pater et filius simul ambo imago: sed filius solus imago patris quoad modum et filius: non enim ambo simul filius. **Ubi. sup.** Quod vero adiungitur: et verbum erat apud deum multum est ut sic intelligatur: verbum quod solus est filius: erat apud deum quod non solus est pater: sed pater et filius simul deus. Sed quid mirum si in duabus quibusdam rebus longe inter se diversis potest hoc dici. Quid enim tam diversum quam animus et corpus. Potest tamen dici animus erat apud hominem: id est in homine: cum animus non sit corpus. **Job. 1.** Homo autem animus sicut et corpus sit. Et etiam quod consequenter scriptum est: Et deus erat verbum sic intelligatur: verbum quod non est pater: deus erat simul cum patre. Ita ne ergo dicimus: ut pater sit generator magnitudinis: hoc est generator virtutis: vel generator sapientie sue: filius autem magnitudo: virtus: et sapientia: deus vero magnus: omnipotens: sapiens ambo simul. Quod ergo deus de deo: lumen de lumine. Non enim simul ambo deus de deo: sed solus filius de deo: sicut pater. Nec ambo simul lumen de lumine sed solus filius de lumine patre. Nisi forte ad insinuandum et breuissime inculcandum quod coeternus est patri filius: ita dictum est de deo: et lumen de lumine: et si quid hoc modo dicitur: ac si diceretur: hoc quod non est filius sine patre: de hoc quod non est pater sine filio: id est hoc lumen quod lumen non est sine patre: de hoc lumine patre quod lumen non est sine filio: ut cum dicitur deus quod non est filius sine patre: est de deo quod non est pater sine filio: perfecte intelligatur quod non precessit generator: illud quod genuit. Quod si ita est: hoc solum de eis dici non potest: illud de illo: quod simul ambo sunt. Sicut verbum de verbo dici non potest: quia non simul ambo verbum: sed solus filius. Nec imago de imagine: quia non simul ambo imago. Nec filius de filio: quia non simul ambo filius: sicut dicitur. Ego et pater unum sumus.

Unum sumus enim dictum est quod ille: hoc et ego sicut essentiam: non sicut relatum.

De unitate filii cum patre: et nostra inuicem nobiscum.

Capitulum III.

Nescio utrum inueniatur in scripturis dictum: unum sunt: quorum est diuersa natura. Si autem aliqua plura eiusdem

nature sint: et diuersa sentiant: non sunt unum in quantum diuersa sentiunt. Nam si ita unum essent ex eo quod homines erant: non diceret. Ut sunt unum sicut nos unum: cum suos discipulos patris comedaret. Et vero paulus et apollo quia et ambo homines et idem sentiebant. Qui plantat inquit: et qui rigat unum sunt. **Job. 17.** Ergo sic dicitur unum: ut non addatur quid unum: et plura unum dicantur: eadem natura atque essentia non dissidens: nec dissentiens significat. **1. Cor. 3.** Sed vero additur quid unum: potest aliquid significari ex pluribus unum factum: quibus diuersis natura: sicut anima et corpus non sunt utique unum.

Quid enim tam diuersum: nisi addatur aut subintelligatur quid unum: id est unus homo: aut unum animal. **Ibidem.** Inde apostolus. Qui adheret meretrici inquit: unum corpus est: non dixit unum sunt: aut unum est: sed addidit corpus: tanquam ex duobus diuersis masculino et feminino: unum corpus adiunctione compositum. Et qui adheret domino inquit: unum spiritus est: non dixit: qui adheret domino unus est: aut unum sunt: sed addidit spiritus. Diuersum enim natura: spiritus hominis: et spiritus dei: sed inherendo fit unus spiritus ex diuersis duobus: ita ut sine homine non spiritu: beatus sit dei spiritus atque perfectus beatus autem spiritus hominis non nisi cum deo. Nec frustra: ut existimo cum tanta in euangelio sicut in Joanne: et totiens diceret dominus de ipsa unitate: vel sua cum patre: vel nostra inuicem nobiscum: nusquam dixit ut nos et ipsi unum: sed ut unus sint: sicut et nos unum sumus.

Pro ergo et filii unum sunt: utique sicut sicut unitate substantie: et unus deus est: et unum magnus: et unum sapiens: sicut tractatum est. Unum ergo maior pater. Si enim maior: magnitudine maior. **Ibidem.** Cum autem magitudo filius eius sit: nec ille utique maior est eo qui se genuit. Nec ille maior ea magnitudine qua magnus est: ergo equalis. Nam unde equalis si non eo quo est: cui non est aliud esse et aliud magnum esse. Aut si eternitate pater maior est: non est equalis filius quacumque re. Unum enim equalis. Si magnitudine dixerit non est par magnitudo: que minus eterna est atque ita cetera: An forte in virtute equalis est in sapientia vero non est equalis. Sed quod est equalis virtus quam minus sapientia. En in sapientia equalis est: in virtute autem non est equalis. Sed quod equalis sapientia: que minus potens est.

Restat ergo ut si in vlla re equalis non est in

Restat ergo ut si in vlla re equalis non est in

Restat ergo ut si in vlla re equalis non est in

Restat ergo ut si in vlla re equalis non est in

Restat ergo ut si in vlla re equalis non est in

Di. 2. oibus nō sit equalis. Et scriptura clamat. Nō rapinā arbitratus est esse equalis deo. Logi ergo quiuis aduersari⁹ veritatis q̄ aliq̄ mō tenetur apostolica auctoritate: in qualibet: vel vna re equalem deo filiū cōfiteri. Eligat quā voluerit: hinc ei ostendet in oibus esse equalem: que de substantia eius dicuntur.

Pares in quacūq; virtute nō posse in ceteris esse dissimiles: ac si hec equalitas in animis reperit humanis. multo incompatibilis manere eam in incōmutabili eternaq; substantia qd̄ est de⁹ trinitas. **Capitulum. III.**

Item virtutes que sunt in animo humano: quibus alio atq; alio mō singule intelligentur: nullomō tñ sepantur ab inuicē: vt quicūq; fuerint equales. verbi gratia. in fortitudine equales sint. et prudentia et temperantia: et iusticia. Si em̄ dixeris equales esse istos fortitudine. fillū prestare prudentia. sequitur vt hui⁹ fortitudo min⁹ prudens. sit. ac per hoc nec fortitudine equales sūt. quādo illius fortitudo prudentior. Itq; ita de ceteris virtutib⁹ inuenies. si oēs eadē cōsideratione percurras. Non em̄ de viribus corpis agit. sed d̄ animi fortitudine. Quāto ḡ magis in illa incōmutabili eternaq; substantia incompatibiliter simpliciore q̄ est animus humanus. hec ita se habent. Humano quippe aīo nō hic ē esse qd̄ ē forte esse: aut prudentē: aut iustū: aut tparum. Pōt em̄ esse animus: et nullā istarū habere virtutē. Deo aut̄ hoc ē esse qd̄ est forte esse. aut iustum esse. aut sapientē esse: et si qd̄ de illa simplici multiplicitate vel multiplici simplicitate dixeris: q̄ substantia ei⁹ significet. Quobz̄ siue ita dicat̄ de⁹ de deo vt et singulis h̄ nomen cōueniat. nō tñ vt ambo filii duo dii. s̄ vn⁹ de⁹ sit. Ita em̄ sibi coherent quēadmodū et in distantib⁹ diuersisq; substantijs fieri apls testis ē. **Nā**

1. Cor. 2. et sol⁹ dñs spūs est. et sol⁹ hoīs spūs vtiq; spūs est: tñ si hereat dñō vn⁹ spūs est. quātō magis ibi vbi est oīno inseparabilis atq; eterna p̄nexe ne absurde dici videat̄ quasi filii⁹ amboz̄. cū d̄: filius dei: si id qd̄ dicitur de⁹. nō nisi de ambobus dicit̄ siml. siue quicq̄ de deo dicit̄ qd̄ substantiā ei⁹ indicet: nō nisi de ambob⁹ siml dicitur. imo simul de ip̄a trinitate dicit̄. Siue ergo hoc. siue illud sit. qd̄ diligent⁹ discutentiū est. nūc vnde agitur satis est videre. nullo mō filium equalem esse patri. si in aliquo scilz̄ quod pertineat ad significandā eius substantiam inequalis inuenitur. sicut iam oñdimus Ap̄ls autem dixit equalem. In omnib⁹ ḡ eq̄lis est patri filius. et est vnus eiusdemq; substantie.

De spiritu sancti vnitae cum patre et filio.

Capitulum. V.

Uap: propter etiā spūs sanctus. in eadem vnitae substantie et equalitate cōsistit. Siue em̄ sit vnitae amboz̄. siue sanctitas. siue charitas. siue ideo vnitae qz caritas. et ideo caritas qz sanctitas. manifestum est qd̄ nō aliq̄s duoz̄ est q̄ vterq; cōiungitur. q̄ genitus a gignente diligat. generatorē qz suū diligat. sintq; nō p̄icipatione: s̄ cēntia sua. neq; dono superioris alicui⁹. sed suo pp̄rio seruantes vnitae spūs in vinculo pacis. **Qd̄** imitari p̄ gratiā. et ad deū. et ad nos iubemur. **In** quib⁹ duob⁹ p̄ceptis. rota lex pendet et p̄phete. Ita sunt illa tria. deus vn⁹. sol⁹. magn⁹ sapiens. sanctus. beat⁹. Nos aut̄ ex ip̄o. et per ip̄m. et in ip̄o beati. qz ip̄ius munere inter nos vnū. cū illo aut̄ vnus spiritus. qz agglutinata nra post eū. **Et** nobis herere deo bonū est qz perdet oēm qui fornicat ab eo. Spiritus ḡ sanctus cōmune aliquid est patris et filij. qd̄ qd̄ illud est. **Et** ip̄a cōmunitio. cōsubstantialis et cōeterna. **Que** si amicitia puenienter dici pōt. dicat̄ sed aptius d̄: caritas. **Et** hec qz substantia. qz deus substantia. et deus caritas. sicut scriptū est. Sicut aut̄ substantia sit cū patre et filio. ita sit magna. et simul bona. et sit sancta. et quicquid aliud ad se dicit̄. qm̄ non aliud est deo esse. et aliud esse magnū vel bonū esse. et cetera. sicut supra oñdimus. Si em̄ minus magna est ibi caritas q̄ sapientia. minus q̄ est diligēt̄ sapientia. **Equalis** est igitur sapientia. vt quanta est sapientia tñ diligatur. **Est** aut̄ sapientia equalis patri. sicut supra disputauimus. **Equalis** ē igitur etiā spūs sanctus. et si equalis. in oibus equalis. ppter sūmam simplicitatem que in illa substantia est. **Et** iō non ampli⁹ q̄ tria sūt vnus diligens eū qui de illo ē. et vnus diligēs eū de quo ē. et ip̄a dilectio. **Que** si nihil ē. quō deus dilectio ē. **Si** non est substantia. quoniam deus substantia est.

De natura corporea et creatura spūali. qz simplices nō sint. qz nec incōmutabiles. **Ca. VI.**

I aut̄ queritur. quō simplex et multiplex sit illa substantia. ai aduertenda est primo creatura quare sit multiplex. nullo aut̄ modo vere simplex. **Et** prius corpus vniuersum vtiq; partibus constat. ita vt sit ibi alia ps maior. alia minor. et mai⁹ sit vniuersū q̄ ps quibet aut q̄ talibet. **Nā** et celū et terra partes sūt vniūse mūdane mol⁹ s̄ et sola fra. et solū celū innumerabilib⁹ ptib⁹ p̄stat. et i fcia sui pte minor ē q̄ i cetera et i dimidia minor q̄ tota et totū mūdi corp⁹ qd̄ duabus p̄terūq; p̄tibus

Ephe. 4

P̄. 72
Ibidem.

1. Iob. 4

Ubi suū.

Liber

appellari solet: id est celū et terra: utiq; maius ē q̄ solū celū aut sola terra. Et in vno q̄q; corpore aliud est magnitudo: aliud color: aliud figura. **P**ōt em̄ et diminuta magnitudine manere idē color et eadē figura: et colore mutato manere eadē figura et eadē magnitudo: et figura eadem non manente: tam magnū eē et eodē mō coloratū. Et quecūq; alia simul dicuntur de corpore: possunt et simul et plura sine ceteris cōmutari. **P**er hoc multiplex esse cōvincit natura corporis: simplex aut nullo modo. **C**reatura quoq; spiritalis sicut est anima: est quidē in corporis comparatione simplicior: sine cōparatione autem corporis multiplex est: etiāz ipa non simplex. **N**am ideo simplicior est corpore: quia non mole diffunditur per spacium loci: sed in vno quoq; corpore: et in vno toto tota est: et in qualibet parte eius tota est. **E**t idō cum sit aliquid in quibus exiguam particulam corporis quod sentiat anima: quibus non fiat ī toto corpore: illa tamen tota sentit: quia tota non latet. **S**ed tamen etiā in anima cum aliud sit artificiosum esse: aliud inerte: aliud actum: aliud memorem: aliud cupiditas: aliud timor: aliud leticia: aliud tristitia: possint q̄ et alia sine alijs: et alia magis: alia minus innumerabilia et innumerabiliter in anime natura inueniri: manifestū est non simplicē: sed multiplicē esse naturam. **N**ihil em̄ simplex mutabile est: oīs autem creatura mutabilis.

De simplici et incōmutabili essentia dei quibus multipliciter scdm substantiam nominatur.

Capitulum VII.

Quis vero multipliciter quidem dicitur magnus: bonus: sapiens: beatus: verus: et quicquid aliud non indigne dici videtur. **S**ed eadem magnitudo eius ē: que sapientia: **N**on enim mole magnus est: s̄ virtute. **E**t eadem bonitas que sapientia et magnitudo: et eadem veritas que illa omnia. **E**t nō ē ibi aliō beatū esse: et aliud magnum: aut sapientem: aut verum: aut bonū esse: aut omnino ipm̄ esse. **N**ec quoniam trinitas est: ideo triplex purandus est. **A**liquin minor erit pater solus: aut filius solus: q̄ simul pater et filius. **Q**uā non inueniatur quomodo dici possit: aut pater solus aut filius solus: cum semper atq; inseparabiliter et ille cum filio sit: et ille cum patre: non vt ambo sint pater: aut ambo filii: sed qz semper inuicē: neuter solus. **Q**uia x̄o dicim̄ et deū solū ipam trinitatē: quibus semper sit cū spiritib⁹ et aiabus sanctis: s̄ solū dicimus q̄ de⁹ est: qz nō et illi cū illo deus sunt: ita soluz p̄m dicimus p̄m: nō qz sepatur a filio: s̄ qz

non simul ambo pater sunt

Trinitatē deitatis nullo mō triplicē esse dicendā: qz nec tria ibi pl⁹ sūt q̄ vnū: nec vnum minus q̄ tria.

Capitulum VIII.

Um itaq; tantus est solus pater: vel solius filius: vel solus spūsanct⁹: q̄n tus est fil⁹ p̄ et filius et spūsanct⁹: nullo mō triplex dicēdus est. **C**orpora quippe ad unctiōe sua crescunt. **Q**uis em̄ qui adheret vxori sue: vnū corpus fit: maius tñ corpus fit: q̄ si sol⁹ viri eēt: aut sol⁹ vxoris. **I**n reb⁹ aut spiritalibus cū minor maiori adherescit: sicut creatura creatori: illa fit maior q̄ erat: nō ille. **I**n his em̄ q̄ nō mole magna sunt: hoc ē mai⁹ esse qd̄ est meli⁹ eē. **M**elior aut fit spūs alicui⁹ creature: cū adheret creatori: q̄ si non adheret: et idē etiā maior qz melior. **Q**ui ḡ adheret dño: vnus spūs est: sed tñ dñs nō idē fit maior: quibus fiat ille qui adheret dño. **I**n ipō igi⁹ deo cū adheret equali patri fil⁹ equalis: aut spūsanct⁹ patri et filio equalis: nō fit maior: de⁹ q̄ singuli eoz: qz non est quo crescat illa p̄fectio. **P**erfectus aut siue p̄: siue fil⁹: siue spūsanctus: et p̄fectus deus: p̄ et filius et spūsanctus et ideo trinitas potius q̄ triplex.

De solo vero deo patre et filio et spiritu sancto.

Capitulum IX.

Quoniam ostendimus quō possit dici solus p̄: qz non nisi ipē ibi p̄ consideranda est illa sententia q̄ dicitur: deū v̄z solum non esse patre solū: sed p̄m et filium et spiritum sanctum. **S**i quis em̄ interroget: p̄ solus vtrum sit deus: quomodo respondetur nō esse nisi forte ita dicamus eē quidē patrem deum: sed non esse solum deū: esse aut solum deum: p̄m et filium et spiritum sanctum. **S**ed quid agimus d illo testimonio dñi. **N**isi em̄ dicebat: et p̄m nominauerat ad quē loquebatur: cū ait: **N**ec est vita eterna: vt cognoscant te vnū verū deū. **Q**uidē arriani sic solent accipere: quasi nō sit filius verus de⁹. **Q**uibus exclusis: videndū est an intelligere cogamur: cū dicitur est p̄. **U**t cognoscant te vnū v̄z deū: tanq̄ hoc insinuare voluerit: qz et solus p̄ deus verus est: ne non intelligemus deū: nisi ipa tria sit: p̄m et filium et spiritum sanctum. **N**ū ḡ ex dñi testimonio: et p̄m vnū verū deū dicim̄: et filium vnū v̄z deū: et spiritum sanctum: id est siml ipam trinitatē: non tres veros deos: sed vnū v̄z deū. **E**n qm̄ addidit: **E**t quem misisti iesum xp̄m: subaudiendum est vnum verum deum. **E**t ordo verborū est: vt te et quem misisti iesum xp̄m: cognoscant

Secū. 2.

1. Cor. 6.

Job. 4.

Ubi. 5.

Ubidem.

vnū verū deū. **S**ur ergo tacuit de spū sancto: an qm̄ sequens est. vt vbiq; noīat vnum tant a pace vna adherēs: vt per hāc vtrumq; vnū sit: iā ex hoc intelligat etiā ipa par: q̄uis nō cōmemoret. **N**ā z illo loco ap̄s videt q̄si p̄mittere spū sanctū. z tñ etiā ibi intelligit vbi ait. **O**īa vestra. vos autē xp̄i. xp̄s autē dei. **I**bidē. **S**icut caput mulieris vir. caput viri xp̄s: caput autē xp̄i deus. **S**ed rursus si de^o nō nisi oīa sūt tria: quō caput xp̄i de^o: id est caput xp̄i trinitas: cū in trinitate sit xp̄s vt sit trinitas. **A**n qd̄ est pater cū filio: caput est ei qd̄ ē sol^o filius: cū filio em̄ pater deus. solus autē filius xp̄s est: maxie qz iā verbū caro factū loquitur. **S**cōm quā humilitatē ei^o etiā maior est pater si cut dicit. **Q**m̄ p̄ maior me est: vt hoc ipum deū esse qd̄ illi cū patre vnū est: caput sit hoīs mediatoris: qd̄ ip̄e solus est. **S**i em̄ mentē re-cte dicimus p̄ncipale hoīs. id est tāq; caput hūane substātie: cū ip̄e hō cū mente sit homo cur nō multo cōgruētius: multoq; magis ver bū cū patre qd̄ simul deus est: caput est xp̄i: q̄ nis xp̄s hō nisi cū verbo qd̄ caro factum est: in telligi non possit. **S**ed hoc vt iā diximus: ali-quoā diligent^{er} postea considerabim^{us}. **N**ūc autē equalitas trinitatis: z vna eadēq; substā- tia quantū breuiter poruimus demonstrata est vt quoquo mō se habeat ista questio: quā dis- cutiendā ac riorē intentione distulimus: nihil impediāt quo minus fateamur summā equa- litatē patris z filij z spiritus sancti

De sententia sancti hilarij qua in trinitate personarum proprietatem intelligitur demō- strasse **C**apitulum. X.

Quidā cum vellet breuissime singula- rum in trinitate personarum insinu- are propria: eternitas inquit in pa- tre: species in imagine: vsus in munere. **E**t qz non mediocris auctoritatis in tractatione scripturarū: z assertione fidei vir extitit. hilari^o enim hoc in libris suis posuit. horum verborū: id est patris z imaginis: z muneris: eternitatē z speciei: z vsus: abditam scrutatus intelligē- tiam: quantū valeo nō eum secutū arbitror in eternitatis vocabulo: nisi qz pater non habet patrem de quo sit: filius autē de patre est vt sit: atq; vt illi coeternus sit. **I**mago em̄ si p̄fecte implet illud cuius imago est: ipa coequatur ei non illud imagini sue. **I**n qua imagine spēm noīauit: credo qz p̄pter pulchritudinē: vbi iā est tanta cōgruentia z prima equalitas: z pri- ma similitudo: nulla in re dissidens: z nullo mo- do inequalis: z nulla ex parte dissimilis: sed ad idēdem respondēs ei cuius imago est. **U**bi

est prima z summa vita: cui non est aliud viuere z aliud eē: sed idē est esse z viuere. **E**t p̄m^o ac sūm^o intellectus: cui non est aliud viuere z aliud intelligere. sed id qd̄ est intelligere. s; vi- uere: hoc esse est. vnū oīa. tanq; verbū p̄fecte- ctū. cui non desit aliquid. z ars quedāz oīpotē- tis atq; sapientis dei. plena oīm rationū viuē- tiū incōmutabilū. z oēs vnū in ea. sicut ipsa vnū de vno. cū quo vnū. **I**bi nouit oīa deus. q̄ fecit per ipam. z ideo cum decedant z succe- dant tempora. nō decidit aliquid vel succedit scientie dei. **N**ō em̄ hec q̄ creata sunt iō sciunt a deo. qz facta sunt. ac nō poti^o ideo facta sūt vel mutabilia. qz imutabiliter a deo sciuntur. **N**ulle igit in ineffabilis quidā cōplexus patris et imaginis non est sine p̄fuitione. sine caritate sine gaudio. **I**lla ergo dilectio. delectatio. feli- citas. vel beatitudo. si tñ aliqua hūana voce digne dī vsus. ab illo appellat^o est breuiter. z ē in trinitate spū sanctus. non genitus. sed ge- nitoris genitiq; suauitas ingeniti largitate at- q; vbertate perfundens oēs creaturas. p̄ ca- ptu eaz. vt ordinem suū teneant z locis suis acquiescant. **H**ec igitur oīa que arte diuina fa- cta sunt. z vnitatē quandā in se ostendunt. et spēm z ordinē. **Q**uicqd̄ em̄ horū est. z vnū ali- quid est. sicut sunt nature corporū. z ingenia aīaz. z aliq; specie formaz. sicut sunt figure v̄l qualitates corporū. ac doctrine vel artes aīaz z ordinē aliquē petit aut tenet. sicut sunt pon- dera vel collocationes corporū z amores. aut delectationes aīarum. **E**terum in illa sūma trinitate tñ est vna quantū tres simul. nec pl^o aliquid sunt due q̄ vna. **S**oportet igitur vt cre- atorem per ea que facta sunt intellectū sp̄fici- entes trinitatem intelligamus. cuius in crea- tura quō dignū est apparet vestigium. **I**n illa em̄ trinitate sūma origo est rerū oīm z p̄fectis- sima pulchritudo. z beatissima delectatio. **I**ta qz illa tria. z ad seinuicē determinari vidētur z in se infinita sunt. **S**ed hic in rebus corpore- is. nō tñ est vna. quantū tres simul. z plus ali- quid sunt due q̄ vna res. **E**teruz in summa trinitate tñ ē vna q̄ntū tres sūt. nec pl^o ali- qd̄ sūt due q̄ vna. z in se infinita sūt. **I**ta z sin- gula sūt i singul^o. z oīa i singulis. z singula i oī- bus. z oīa in oīb^o. z vnū oīa. **Q**ui videt s; vel **I** Cor. 13. ex pte. v̄l i speculū z i enigmate. gaudeat co- gnoscēs deū. z sic deum honoret z gr̄as agat. **Q**ui at h̄ videt. rēdat p̄ pietatē ad videndū. h̄ **R**oma. 1. p̄ccitatē ad calūniandū. qm̄ vnus est deus. s; tñ trinitas. **N**ec p̄fuse accipiendū ē. **E**x q̄ oīa. p- que oīa. i q̄ oīa. nec dijs mult^o. s; ipi gl̄ia i seclā- seculoz. **E**xplieit liber sextus.

Liber

Incipiunt capitula libri septimi.

Itrum quicquid de deo non relatiue: sed ad seipm recte dicitur: cuiuslibet p sone in trinitate cōueniat.

ii Ea q̄ patris et filij essentiā significant nō esse relatiua: qz q̄cquid ad se: nō ad aliqd dicunt simul ambo sunt.

iii De sapia a deo genita vel creata.

iiii Quid vela grecis vellatinis necesse fu erit dici de ineffabili trinitate.

v De substantia et essentia.

vi De tribus psonis vnus essentie.

Aurelij Augustini liber septimus incipit.
Itrum q̄cquid de deo nō relatiue: s̄ ad seipm recte dicitur: cuiuslibet psonae in trinitate pueniat.

Capitulum. I.

Num nūc queramus diligētius q̄trum dat deus qd pauloante distulim⁹. Itrum et singla queqz in trinitate psona possit et p se ipam nō cū ceteris duab⁹ dici deus: aut magnus: aut sapiēs:

aut verus: aut omnipotēs: aut iustus: et si qd aliud dici de deo pōt non relatiue: s̄ ad seipm

I. Cor. An x̄o nō dicant ista: nisi cū trinitas intelligit hoc em̄ qd em̄ facit: qz scriptū est: x̄pm dei virtutē et dei sapiam: vtrū ita sit p̄ sapie atqz virtutis sue: vt hac sapia sapiēs sit quā genuit: et hac virtutē potens quā genuit: et qz sp̄ potens et sapiēs: sp̄ genuit virtutē et sapiam.

Dixeram⁹ em̄ si ita est: cur nō et magnitudinis sue pater sit q̄ magn⁹ est: et bonitatis q̄ bon⁹ est: et iusticie q̄ iustus: et alia si q̄ sunt.

Aut si hec oīa plurib⁹ vocabulis in eadē sapia et virtute intelliguntur vt eadē sit magnitudo q̄ virtus: ea bonitas q̄ sapia: et ea rursus sapia q̄ virtus: sicut iaz tractauimus: meminere cū aliqd horū noīo sic accipiendū esse: ac si oīa cōmēmore.

Querit⁹ ḡ an p̄ etiā singulus sit sapiēs: atqz ip̄a sibi ipse sapia: an ita sit sapiēs quō dicēs.

Verbo ei qd genuit dicēs ē: nō x̄bo qd p̄ferē et sonat et transit: s̄ x̄bo qd erat apud deū: et deus erat verbū et oīa p̄ ipm facta sunt: x̄bo eqli sibi q̄ sp̄ atqz in cōmutabiliter dicit seipm.

Nō est em̄ ip̄e x̄bū sicut nec filius nec imago. Dicēs aut̄ except̄ illis t̄palib⁹ vocibus x̄bi dei: q̄ in creatura fuit nā sonāt et trāseūt.

Dicēs ḡ illo coeterno x̄bo nō singulus intelligit: s̄ cū ip̄o x̄bo sine q̄ non est vtiqz dicēs.

Ita ne et sapiens sicut dicēs: vt ita sit sapia sic verbū: et h̄ sit x̄bū esse qd est esse sapiam: h̄ etiam esse virtutem: vt virtus et sapia et x̄bū idem sit: et relatiue dicat: sicut fili⁹ et imago atqz ille nō singulus potēs vel sapiēs: s̄ cuz ip̄a virtute et sapia quā genuit: sicut nō singul⁹

dicens: sed eo verbo et cum eo verbo quod genuit: atqz ita magnus ea et cum ea magnitudine quam genuit.

Et sic non alio magnus: alio deus: sed eo magnus quo deus: quia non aliud illi est magnum esse: aliud deum esse: conueniens est: vt nec deus singulus: s̄ ea et cuz ea deitate quam genuit: vt sic sit fili⁹ deitas p̄ is sicut sapientia et virtus patris: et sicut ē verbum et imago patris.

Et quia non aliud illi est esse: aliud deum esse: ita sit etiam essentia patris filius: sicut est verbum et imago eius.

Ac per hoc etiam excepto eo quod pater est: non sit aliquid pater: nisi quia est ei filius: vt nō tārum id quod dicitur pater: qd manifestum est eum non ad seipm: sed ad filiū relatiue dici: et ideo patrem qz est ei filius: sed omnino vt sit qd ad seipm est: ideo sit qz genuit essentiā suā

Sicut em̄ magnus est: non nisi ea quam genuit magnitudine: ita et est non nisi ea quam genuit essentia: quia non est aliud illi esse: aliud magnum esse.

Ita ne igitur pater est essentie sue: sicut pater est magnitudinis sue. Sicut pater virtutis ac sapientie sue: eadē quippe eius magnitudo que virtus et eadē essentia q̄ magnitudo.

Hec disputatio nata ē ex eo qd scriptum est christum esse dei virtutem et dei sapientiam.

Quapropter in eas angustias sermo coartatur: cum ineffabili a fari cupimus: vt aut dicamus christum nō esse dei virtutem et dei sapientiam: atqz ita impudēter et impie resistamus apostolo: aut christū quidem dei virtutem et dei sapientiam esse fateamur: sed eius patrē nō eē patrē virtutis et sapientie sue: quod non minus impium est.

Sic em̄ nec christi erit pater: quia x̄ps dei virtus et dei sapientia est: aut non esse patrē virtute sua potētē: neqz sapientia sua sapientem: qd q̄s audeat dicere: aut aliud in patre intelligi esse: aliud sapientem eē: vt non hoc ipso sit quo sapiens est: quod de anima intelligi solet: que alias insipiens: alias sapiens ē: velut natura mutabilis: et nō summe perfectaqz simplex: aut patrē nō esse aliquid ad se ipsum: et nō solum quod pater est: sed omnino qd ē: ad filiū relatiue dici.

Quō ḡ eius dezentie filius cui⁹ pater: qm̄ quidem ad seipsum nec essentia est: nec omnino est ad seipm sed etiam esse ad filium illi est.

Item multo magis vnus eius demqz essentie: qz vna eademqz eēntia pater et filius: qm̄ quidē patri nō ad seipm est ipm esse: sed ad filiū quā essentiam genuit: et qua essentia est quicquid est.

Neuter ergo ad se est: et vterqz ad inuicem relatiue dicitur: an pater solus: non solum

dicens: sed eo verbo et cum eo verbo quod genuit: atqz ita magnus ea et cum ea magnitudine quam genuit.

Et sic non alio magnus: alio deus: sed eo magnus quo deus: quia non aliud illi est magnum esse: aliud deum esse: conueniens est: vt nec deus singulus: s̄ ea et cuz ea deitate quam genuit: vt sic sit fili⁹ deitas p̄ is sicut sapientia et virtus patris: et sicut ē verbum et imago patris.

Et quia non aliud illi est esse: aliud deum esse: ita sit etiam essentia patris filius: sicut est verbum et imago eius.

Ac per hoc etiam excepto eo quod pater est: non sit aliquid pater: nisi quia est ei filius: vt nō tārum id quod dicitur pater: qd manifestum est eum non ad seipm: sed ad filiū relatiue dici: et ideo patrem qz est ei filius: sed omnino vt sit qd ad seipm est: ideo sit qz genuit essentiā suā

Sicut em̄ magnus est: non nisi ea quam genuit magnitudine: ita et est non nisi ea quam genuit essentia: quia non est aliud illi esse: aliud magnum esse.

Ita ne igitur pater est essentie sue: sicut pater est magnitudinis sue. Sicut pater virtutis ac sapientie sue: eadē quippe eius magnitudo que virtus et eadē essentia q̄ magnitudo.

Hec disputatio nata ē ex eo qd scriptum est christum esse dei virtutem et dei sapientiam.

Quapropter in eas angustias sermo coartatur: cum ineffabili a fari cupimus: vt aut dicamus christum nō esse dei virtutem et dei sapientiam: atqz ita impudēter et impie resistamus apostolo: aut christū quidem dei virtutem et dei sapientiam esse fateamur: sed eius patrē nō eē patrē virtutis et sapientie sue: quod non minus impium est.

Sic em̄ nec christi erit pater: quia x̄ps dei virtus et dei sapientia est: aut non esse patrē virtute sua potētē: neqz sapientia sua sapientem: qd q̄s audeat dicere: aut aliud in patre intelligi esse: aliud sapientem eē: vt non hoc ipso sit quo sapiens est: quod de anima intelligi solet: que alias insipiens: alias sapiens ē: velut natura mutabilis: et nō summe perfectaqz simplex: aut patrē nō esse aliquid ad se ipsum: et nō solum quod pater est: sed omnino qd ē: ad filiū relatiue dici.

Quō ḡ eius dezentie filius cui⁹ pater: qm̄ quidem ad seipsum nec essentia est: nec omnino est ad seipm sed etiam esse ad filium illi est.

Item multo magis vnus eius demqz essentie: qz vna eademqz eēntia pater et filius: qm̄ quidē patri nō ad seipm est ipm esse: sed ad filiū quā essentiam genuit: et qua essentia est quicquid est.

Neuter ergo ad se est: et vterqz ad inuicem relatiue dicitur: an pater solus: non solum

quod pater dicitur: sed omnino quicquid dicitur: relative ad filium dicitur: ille autem dicitur ad patrem: et ad se: et si ita est: quid dicitur in filio ad se: an ipsa essentia. Sed patris essentia est filius sicut patris virtus: et sapientia: sicut verbum patris: et imago patris: aut si essentia dicitur ad se filius: pater autem non est essentia: sed genitor essentie: non est autem ad seipsum: sed hac ipsa essentia quam genuit: sicut hac ipsa magnitudine magnus quam genuit: et magnitudo dicitur ad se filius: ergo et virtus et sapientia et verbum et imago. Quid autem absurdum est imaginem ad se dici: aut si non id ipsum est imago et verbum quod est virtus et sapientia: sed illa relative dicuntur: hec autem ad se non ad aliud incipit non ea sapientia quam genuit: sapiens est pater: quia non potest ipse ad ea relative dici: et illa ad eum relative non dici: omnia enim que relative dicuntur ad invicem dicuntur. Restat itaque: ut etiam essentia filius relative dicatur ad patrem. Ex quo conficitur inopinabilissimum sensus: ut ipsa essentia non sit essentia: vel certe cum dicitur essentia: non essentia sed relatiuum indice est: quod cum dicitur dominus: non essentia indicatur: sed relatiuum quo refertur ad seruum. Cum autem homo dicitur vel aliquid tale: quod ad se non ad aliud dicitur: tunc indicatur essentia: homo ergo cum dominus dicitur: homo essentia est: dominus vero relative dicitur: homo enim ad se dicitur: dominus ad seruum: homo autem versus agitur: si essentia ipsa relative dicitur: essentia ipsa non est essentia. Hoc accedit: quod omnis essentia que relative dicitur: est etiam aliquid excepto relatiuo: sicut homo dominus: homo fructus et equus iumentum: et nummus arra: homo et equus et nummus ad se dicuntur: et sube sunt vel essentie dominus vero et seruus et iumentum et arra: ad aliquid relative dicuntur. Sed si non esset homo: id est aliqua subiecta: non esset que relative dominus diceretur. Et si non esset equus quedam essentia: non esset quod iumentum relative diceretur. Ita si nummis non esset aliquid substantia: nec arra posset relative dici. Quapropter si et pater non est aliquid ad seipsum: non est omnino qui relative dicatur ad aliquid. Non enim si cur ad aliquid coloratum refertur color eius: nec omnino ad se dicitur color: sed semper alicuius colorati est. Illud autem cuius color est etiam si eoque coloratum dicitur ad coloratum refertur: tamen id quod corpus dicitur ad se dicitur. Nullo modo ita putandum est patrem non dici aliquid ad seipsum: sed quicquid dicitur ad filium dici. Unde deo filium et ad seipsum dici et ad patrem. Cum de magnitudine magna et christus potens: versus ad seipsum: et magnitudo atque virtus magni et potentis patris: que pater magnus et potens est. Non ergo ita: sed versus substantia: et versus substantia. Sicut autem absurdum est dicere candidum non esse candorem: sic absurdum

est dicere sapientem non esse sapientiam. Et sic candor ad seipsum candidus dicitur: ita et sapientia ad seipsum dicitur sapiens. Sed candor corporis non est essentia: quoniam ipsum corpus essentia est: et illa eius qualitas: versus et ab ea dicitur candidum corpus: cui non hoc est esse quod candidum esse. Aliud enim ibi forma et aliud color: et versus non in seipso: sed in aliqua mole. Que moles nec forma nec color est: sed formata et colorata. Sapientia vero et sapiens est. Et quoniam quecumque anima participatione sapientie fit sapiens: si rursus desipiat: manet tamen in se sapientia. Nec cum anima fuerit in stulticia: et commutata illa mutatur: non ita est in eo qui ex ea fit sapiens: quemadmodum candor in corpore quod ex illo candidum est. Cum enim corpus in alium colorem fuerit mutatum: non manebit candor ille: sed omnino esse desinet. Et si et pater qui genuit sapientiam ex ea fit sapiens: neque hoc est illi esse quod sapere: qualitas eius est filius non proles eius: et non ibi erit iam summa simplicitas. Sed absit ut ita sit: quia vere ibi est summe simplex essentia: hoc ergo est ibi esse quod sapere. Et si hoc est ibi esse quod sapere: non illam sapientiam quam genuit sapiens est pater: alioquin non ipse illam: sed illa eum genuit. Quid enim aliud dicimus cum dicimus hoc illi esse esse quod sapere: nisi eo est que sapiens est. Quapropter que causa illi est ut sapiens sit: ipsa illi causa est ut sit: proinde si sapientia quam genuit causa illi est ut sapiens sit: etiam ut sit: ipsa illi causa est. Quod fieri non potest: nisi gignendo eum aut faciendo. Sed neque genitricem neque conditricem patris vel alio modo quisque dixerit sapientiam. Quid enim est insanus. Ergo et pater ipsa sapientia est. Et ita dicitur filius sapientia patris: quomodo dicitur lumen patris: id est ut quemadmodum lumen de lumine: et versus unum lumen: sic intelligatur sapientia de sapientia: et versus una sapientia: ergo et una essentia: quia hoc est ibi esse quod sapere. Quod enim est sapientie sapere: et potentie posse et eternitati eternam esse: iusticie iustam esse: magnitudini magnam esse: hoc est essentie ipsum esse. Et quod in illa simplicitate non est aliud sapere quam esse: eadem ibi sapientia que essentia.

Et que patris et filij essentiam significant non esse relatiua: quia quicquid ad se non ad aliquid dicitur simul ambo sunt.

Capitulum II.

Iter igitur et filius simul una essentia: et una magnitudo: et una veritas: et una sapientia. Sed non pater

Libet

et filius simul ambo unū x̄bū: q̄ non s̄t ambo
vn̄ filii. Sicut em̄ filii ad patrē referunt: nō ad
seipm̄ dicunt: ita et verbū ad eū cui verbū ē re-
fert cū dicit verbū. Eo quippe filii quo verbū
et eo verbū quo filius. Quā igitur pater et filius
simul nō vtiq̄ vn̄ filii: p̄s̄ ē: vt pater et filii
simul nō ambo vnū verbū. Et propterea nō
eo verbū quo sapiētia: q̄ verbū nō ad se dī-
citur: s̄ tm̄ relatiue ad eū cui verbū ē: sic filii
ad patrē. Sapiētia v̄o eo quo essentia. Et
ideo q̄: vna essentia: vna sapiētia. Quā ve-
ro et verbū sapiētia est: s̄ nō eo verbū q̄ sapi-
entia. Verbum em̄ relatiue: sapiētia essenti-
aliter intelligit: id dicitur accipimus cū dicitur
verbum: ac si dicitur nata sapiētia: vt sit et filius et
imago. Et hec duo cū dicunt: id ē nata sapiē-
tia in vno corū eo q̄ nata est et verbū et ima-
go et filii intelligat: et in his omnib̄ noib̄ nō
ostendat essentia: q̄ relatiue dicunt. Et in
altero q̄ ē sapiētia: qm̄ et ad se dicit: seip̄a em̄
sapiens ē: etiā essentia demōstret: et hoc ei
esse q̄d s̄ape. Cū pater et filii simul vna sapiē-
tia: quia vna essentia: et sigillatim sapiētia de
sapiētia: sicut essentia de essentia. Quapro-
pter nō q̄: pater nō est filii: et filii nō ē pater:
aut ille ingent: ille aut̄ genitus: ideo non
vna eētia: quia his noib̄ relatiua eorum
ostendunt. Vterq̄ aut̄ simul vna sapiētia
et vna essentia: vbi h̄ ē esse q̄d s̄ape: nō aut̄ si-
mul vterq̄ verbū aut filius: q̄ nō h̄ ē esse q̄d
verbū: aut filii esse: sicut iā satis ostēdimus
ista relatiue dici.

De sapientia a deo genita vel creata.

Er ergo in scripturis **Ca. III.**
nunq̄ fere de sapientia quicq̄ dicitur:
nisi vt ostendat a deo genita vel
creata: genita sc̄z p̄ quā facta sunt om̄ia: cre-
ata vero vel facta: sicut in hoibus: cū ad eaz
que nō creata et facta: sed genita est cōuertū-
tur et illustrat. In ipsis em̄ fit aliqd̄ q̄d vōce-
tur corū sapiētia: vel illud scripturis p̄nun-
ciatibus aut narratib̄ q̄d verbū caro factū
est et habitauit in nobis: h̄ mō em̄ x̄pus facta
sapiētia est: quia factus est homo. In pro-
pterea nō loquit̄ in illis libris sapiētia: vel
de illa dicit̄ aliqd̄: nisi q̄d eā de deo natam
ostendat: aut factā: q̄: quis sit et pater ip̄e sapiē-
tia: quia illa nobis sapiētia commēdanda
erat et imitanda: cuius imitatione formamur.
Pater em̄ eam dicit vt verbū eius sit: non q̄
modo p̄fert ex ore verbū sonās: aut an̄ p̄nū-
ciationē cogitat. Spacijs em̄ tpm̄ h̄ cōplet:
illud aut̄ et nū ē: et illuminādo dicit nob̄ de se
et de p̄re: q̄d dicēdū ē hoib̄. **Job. i.** **Mat. j.** **1** **2** **3** **4** **5** **6** **7** **8** **9** **10** **11** **12** **13** **14** **15** **16** **17** **18** **19** **20** **21** **22** **23** **24** **25** **26** **27** **28** **29** **30** **31** **32** **33** **34** **35** **36** **37** **38** **39** **40** **41** **42** **43** **44** **45** **46** **47** **48** **49** **50** **51** **52** **53** **54** **55** **56** **57** **58** **59** **60** **61** **62** **63** **64** **65** **66** **67** **68** **69** **70** **71** **72** **73** **74** **75** **76** **77** **78** **79** **80** **81** **82** **83** **84** **85** **86** **87** **88** **89** **90** **91** **92** **93** **94** **95** **96** **97** **98** **99** **100**

nouit filiū nisi pater: et nemo nouit patrē: nisi
filii: et cui voluerit filii reuelare: q̄ p̄ filii re-
uelat pater: id est p̄ x̄bū suū. Si ei hoc verbū
q̄d nos p̄ferimus tp̄ale et transit orū: et seipm̄
ostendit: et illud d̄ q̄ loq̄mur q̄: tom̄ agis x̄bū dei:
p̄ q̄d facta sunt oia: q̄d ita ostendit p̄rem sicut ē
pater. q̄: et ip̄m ita est: et h̄ est q̄d pater sc̄dm̄
q̄d sapiā est et essentia: nam sc̄dm̄ q̄d verbū nō
h̄ ē q̄d pater. q̄: verbū nō est pater: et x̄bū re-
latiue dicit̄ sicut filius q̄d vtiq̄ nō pater. Et iō
x̄pus virtus et sapiā dei: q̄: de patre virtute et
sapiētia: etiā ip̄e virtus et sapiā est sicut lumē
dei de patre lumine: et fons vite apud deū pa-
trē: vtiq̄ fontem vite. Quā apud te inq̄: p̄-
pheta: est fons vite: et in lumine tuo videbim̄
lumē: q̄: sicut pater habet vitā in semetip̄o sic
dedit filio habere vitā in semetip̄o: et erat lu-
men v̄x̄ q̄d illuminat oēm hoīem vententē
in hunc mundū: et lumen h̄ verbū erat apud
deū: sed et deus erat verbū. Deus autē lumē
est: et tenebre in eo non sunt vllē: lumen vero
non corporale sed spiritale. Neq̄ ita spiritale
vt illuminatione factum sit: quemadmodum
dictū est apostolis. Vos estis lumen mundi:
sed lumen quod illuminat omnem hominem
ea ip̄a et summa sapiētia deus: vnde nūc agi-
mus. Sapiētia vero filius de sapiētia p̄re:
sicut lumen de lumine: et deus de deo: vt et sin-
gulus pater lumen: et singulus filius lumen: et
singulus pater deus: et singulus filii deus: er-
go et singulus pater sapiā: et singulus filius sa-
piētia. Et sicut vtrūq̄ simul vnū lumē: et vn̄
deus: sic vtrūq̄ vna sapiā. Sed filius fact̄ est
nob̄ sapiā a deo: et iusticia et scripturatio: q̄: tem-
poraliter nos ad illum cōuertimur: id est ex a-
liquo tempe. vt cum illo maneamus in eter-
nū. Et ip̄e ex quodam tempore x̄bum caro
factū est: et habitauit in nobis. Propterea igitur
cum p̄nunciatur in scripturis aut narrat̄
aliquid de sapiētia siue dicēte ip̄a: siue cū de
illa dicitur: filius nobis potissimū insinuat̄.
Suius imaginis exemplo et nos non disceda-
mus a deo: quia et nos imago dei sumus. Nō
quidem equalis: facta quippe a patre p̄ filium
non nata de patre sicut illa. Et nos quia illu-
minamur lumine: illa vero quia lumen illumi-
nās: et ideo illa sine exemplo nobis exemplū
est. Neq̄ enim imitatur precedentem aliquē
ad patrē a quo nunq̄ est omnino separabi-
lis: quia idipsum est quod ille de quo est. Nos
autem nitentes imitamur manentem: et se-
quimur stantem. Et in ip̄o ambulantes tē-
dimus ad ipsum: quia factus est nobis via
temporalis per humilitatem: Que mansio

nobis eterna est p̄ diuinitatē. **Q**uā d̄ppe spiri-
 ritibus m̄dis intellectualib⁹ q̄ supbia non
 lapsi sunt: in forma dei: et deo equalis et deus
 p̄bet exemplū: vt se idem exēpluz redeundi
 etiā lapsi p̄beret hominī: q̄ p̄pter imundici-
 am pctōz penāq; mortalitatis deuz videre
 nō poterat: semetip̄m exinaniuit: nō mutan-
 do diuinitatem suā: s̄ n̄am mutabilitatē as-
 sumendo: et formā serui accipiens: venit ad
 nos in hunc mundū: qui in hoc mundo erat
 quia mundus p̄ eū factus ē: vt exempluz sur-
 sum videntib⁹ deū: exemplū deorsum mirā-
 tibus hoīem. **E**xemplū sanis ad p̄manendū
 exemplū infirmis ad cōualescendū. **E**xēplū
 morituris ad nō timendū: exemplū mortuis
 ad resurgendū eēt: in oibus ip̄e p̄matum te-
 nens. **Q**uia em̄ hō ad beatitudinē sequi nō
 debebat nisi deū: et sentire nō poterat deum
 sequendo deū hoīem factū sequere simul:
 et quē sentire poterat et quem sequi deberet.
Roma. 5 **A**mem⁹ ḡ eū et inhereamus illi: caritate dis-
 fusa in cordibus n̄ris p̄ sp̄m̄sc̄m̄ q̄ dat⁹ est no-
 bis. **N**ō igit̄ mirū si p̄pter exemplū qd̄ nob̄
 vt reformaremur ad imaginē dei p̄bet ima-
 go equalis p̄ri: cū de sapiētia scriptura loq̄t̄
 d̄ filio loquit̄ quē sequimur viuēdo sapiēter
 quīs et pater sit sapientia sicut lumē et deus:
Sp̄s q̄ sanctus siue sūma charitas vtrūq;
 cōiungens nosq; subiūgens. **N**ō ideo nō in-
 digne dicit̄ quia sc̄ptū est: **D**eus charitas ē:
 quō nō est etiā sapiētia: cū sit lumen: qm̄ de⁹
 lumen ē: siue ergo h̄ modo siue alio modo ef-
 sentia sp̄s sancti sigillatim ac p̄prie nominā-
 da ē qm̄ de⁹ ē: vtrūq; lumē est: **E**t qm̄ lumē est:
 vtrūq; sapiētia est. **D**eū aut̄ esse sp̄m̄sc̄m̄: scri-
 ptura clamat apud apl̄m̄ qui dicit̄: **N**escitis
 quia tēplū dei est: statimq; subiicit̄: **E**t sp̄s
 dei habitat in vob̄. **D**e⁹ em̄ habitat in tem-
 plo suo. **N**ō em̄ tanq; minister habitat sp̄s
 dei in templo dei: cū alio loco euidentius di-
 cat̄: **N**escitis qz corpa v̄sa tēplū in vob̄ est
 sp̄s sancti quē habet⁹ a deo: et nō estis vestri
 empti em̄ estis p̄cio magno: glorificate et por-
 tate deū in corpe vestro. **Q**uid est aut̄ sapiē-
 tia nisi lumen spiritale et incōmutabile? **E**st
 em̄ et sol iste lumē s̄ corpale ē: et spiritualis crea-
 tura lumen: s̄ nō incōmutabile. **L**umē ḡ pat̄
 lumen fili⁹: lumen sp̄s sc̄s. **S**imul aut̄ non
 tria lumina: s̄ vnū lumen. **E**t ideo sapientia
 pater: sapiētia filius: sapiētia sp̄s sc̄s. et si-
 mul nō tres sapiētiē: s̄ vna sapientia: et quia
 h̄ est ibi esse qd̄ s̄ape: vna essentia pater et fili-
 us et sp̄s sanctus. **N**ec aliud ē ibi esse q̄ deū
 esse. **U**n⁹ ḡ de⁹: pater et fili⁹ et sp̄s sanctus.

Quid vel a grecis vel a latinis necesse fu-
 erit dici de ineffabili trinitate. **Ma. III**

Et loquēdi causa de ineffabilib⁹
 vt fari aliquo modo possum⁹ qd̄ ef-
 fari nullo modo possum⁹: dicitur est
 a n̄ris grecis vna essentia: tres substātie: a la-
 tinis aut̄ vna essentia vel substātia: tres per-
 sone: quia sicut iā diximus: nō aliter in finē
 n̄ro: id est latino eētia q̄ suba solet intelligi
Et dū intelligat saltē in enigmate qd̄ dicit̄:
 placuit ita dici vt diceret aliqd̄ cū quereret
 qd̄ tria sint: que tria esse fides vera p̄nunci-
 at: cū et patrē nō dicit eē filiū: et sp̄m̄sc̄m̄ quod
 est donū dei nec patrē dicit esse nec filiū. **Q**uā
 ḡ querit̄ qd̄ tria: vel qd̄ tres: cōferimus nos
 ad inueniendū aliqd̄ speciale vel generale
 nomē quo cōplectamur hec tria: neq; occur-
 rit animo qz excedit sup̄eminētia diuinitat̄
 v̄sitati eloquij facultatē. **V**erū em̄ cogitatur
 deus q̄ dicit̄: et veri⁹ est q̄ cogitat̄. **N**ū em̄ di-
 cimus: nō eundē esse iacob q̄ est abraā: isaac
 aut̄ nec abraā esse nec iacob: tres eē vtrūq; fa-
 temur abraā isaac et iacob. **S**ed cū querit̄ quid
 tres: r̄ndemus tres hoīes: noīe speciali. eos
 pluraliter appellantes: generali aut̄ si dica-
 mus tria animalia: hō em̄ sicut veteres diffi-
 nierūt: aīal ē r̄onale: mortale. **S**icut sicut scri-
 ptura n̄re loq̄ solēt: tres aīas cū a p̄te melio-
 re totū appellari placet: id ē ab aīa: cū corp⁹
 et aīa sit totus homo. **G**ra quippe dictū est in
 egyptū descendisse cū iacob aīas sepruagin-
 taq; p̄ tot hoibus. **I**tē cū dicim⁹ equum
 tuū nō eū eē q̄ me⁹ ē: et tertiū alicui⁹ alteri⁹:
 nec meū eē nec tuū: fatemur tres esse. **E**t in
 terroganti qd̄ tres: r̄ndem⁹ tres equos no-
 mine speciali: generali aut̄ tria aīalia. **I**tem
 cū dicimus bouē nō esse equū: canē v̄o nec
 bouē esse nec equū: tria quedā dicim⁹: et per-
 cunctatibus qd̄ tria: nō iā speciali noīe dici-
 mus tres equos: aut tres boues: aut tres ca-
 nes: quia nō eadē specie cōtinent̄: s̄ genera-
 li tria aīalia: siue sup̄iore genere tres subas:
 vel tres creaturas: vel tres naturas. **Q**ue-
 cūq; aut̄ plura n̄ numero enūcian̄: specialit̄
 vno noīe etiā generaliter enūciari possunt.
Nō aut̄ oīa que generaliter vno noīe appel-
 lan̄ etiā specialiter appellare vno noīe pos-
 sumus. **N**am tres equos qd̄ est nomen spe-
 ciale: etiā aīalia tria dicim⁹. **E**quū vero et bo-
 uem: et canem: animalia tria t̄m̄ dicimus vel
 substantias que sunt generalia noīa: et si qd̄
 aliud de his generaliter dici pōt. **T**res vero
 equos: aut boues: aut canes: que specialia
 vocabula sunt: nō ea possum⁹ dicere. **E**t q̄ p̄

Liber

pe vno nomine quis pluraliter enūciamus que cōiter habent illud qđ eo noīe significat. **A**braā qđpe et isaac et iacob: cōe habent id qđ est hō: **I**taq; dicunt tres hoīes. **E**qu^o quoq; et bos et canis: cōmune habēt id qđ ē animal: **D**icunt ḡ tria animalia. **I**ta tres aliq; lauros: etiā tres arbores dicim⁹: laurū vero et mirtū: et oleā: tñ tres arbores v^t tres subas aut tres natu⁹ as: at q; ita tres lapides: etiā tria corpa: lapidem vero et lignum et ferrum tantū tria corpa: vel si quo etiā supiore generali noīe dici possunt. **P**ater ḡ et fili⁹ et spirit⁹ sanctus: qm̄ tres sunt: queramus quid tres sunt: et qđ cōmune habeant. **N**on em̄ cōmune illis est id qđ pater ē: vt inuicē sibi sint patres: sicut amici: cum relatiue ad alterutru⁹ dicant⁹ possunt dici tres amici q; inuicem sibi sunt. **N**on aut⁹ hoc ibi: q; tantū pater ibi pater: nec duorū pater: sed vni⁹ fili⁹. **N**ec tres filij: cū pater ibi nō sit filius nec spū⁹ sanctus. **N**ec tres spū⁹ sancti: quia et spū⁹ sanctus propria significatione qua etiā donū dei dicitur nec pater nec filius. **Q**uid igit⁹ tres? **S**i em̄ tres psonae: cōmune ē eis id qđ psona est: ergo speciale hoc: aut generale nomen est eis si cōsuetudinē loquendi respicim⁹. **S**ed vbi est nature nulla diuersitas: ita ibi generalit⁹ enūciant⁹ aliqua plura vt etiā specialit⁹ enūciant⁹ possunt. **N**ature em̄ differentia facit: vt laurus et mirtus: et olea: aut equus: aut bos: aut canis: nō dicant⁹ speciali noīe: iste tres lauri: aut illi tres boues: sed generali: vt iste tres arbores: et illa tria animalia. **H**ic vero vbi nulla est essentie diuersitas: optet vt speciale nomen habeant hec tria: qđ tñ nō inuenitur. **N**ā psona generale nomen est in tantum vt etiā hō possit hoc dici: cū tñ inter sit inter hoīem et deum. **D**einde in ipso generali vocabulo: si propterea dicimus tres personas: quia cōmune est eis id qđ psona ē. **A**lio qñ nullo modo possunt ita dici: quemadmodum nō dicunt⁹ tres filij: quia nō cōmune est eis id qđ est filius: cur nō etiā tres deos dicimus: certe em̄ quia pater psona: et filius psona: et spū⁹ sanctus psona: ideo tres persone. **Q**uia ḡ pater deus: et filius deus: et spū⁹ sanctus deus: cur nō tres dī? **A**ut qm̄ ppter ineffabilem coniunctionē hec tria simul vn⁹ de⁹ cur nō etiā vna psona: vt ita nō possimus dicere tres personas: quis singulam quāq; appellemus psonam: quē admodū nō possum⁹ dicere tres deos: quis quēq; singulū appellemus deum: siue patrē: siue filiū: siue spiritū sanctum. **A**n quia scriptura nō dicit tres de

os: sed nec tres psonas alicubi scripturā cōmemorare inuenim⁹. **A**n quia nec tres: nec vnā psona scriptura dicit hec tria. **R**egim⁹ em̄ psonā dñi: nō psonā dñm: propterea licet loquēdi et disputandi necessitate tres personas dicere: nō quia scriptura dicit: sed quia scriptura nō contradicit. **S**i aut⁹ diceremus tres deos: ptradiceret scriptura dicēs **A**udi **Deut. 6** israel: dñs de⁹ tuus deus vn⁹ ē. **S**ur ḡ et tres essentias nō licet dicere: qđ similiter scriptura sicut nō dicit: ita nec ptradicit. **N**ā essentia si speciale nomē est cōmune tribus: cur non dicant⁹ tres essentie: sicut abraā isaac et iacob tres hoīes: q; homo speciale nomen est commune oibus hominibus. **S**i aut⁹ speciale nomen nō est essentia sed generale: q; homo et pecus et arbor et sidus et angelus dicit⁹ eēntia cur nō dicunt⁹ iste tres essentie: sicut tres eō dicunt⁹ tria animalia: et tres lauri dicunt⁹ tres arbores: et tres lapides tria corpa? **A**ut si ppter vnitatem trinitatis nō dicunt⁹ tres eēntie sed vna essentia: cur nō ppter eandē vnitatem nō dicunt⁹ tres substantie: vel psonae: s; vna substantia et vna psona? **Q**uē em̄ est illis cōmune nomen essentie: ita vt singulus q; dicat⁹ essentia: tam illis cōmune ē vel substantie vel psonae vocabulū. **Q**uē em̄ de personis fm̄ nram: hoc de substantijs fm̄ grecoꝝ consuetudinem ea que diximus optet intelligi. **S**ic em̄ dicit⁹ illi tres substantias vnā essentiam: quē admodū nos dicimus tres personas: vnā essentia vel substantia. **Q**uid igitur restat: nisi vt fateamur loquēdi necessitate paria hec vocabula: cū opus esset copiosa disputatione aduersum insidias vel errores hereticorū. **A**ū em̄ conaret⁹ humana inopia loquēdo pferre ad hominū sensus: qđ in secretario mētis p captu tenet: de domino deo creatore suo: siue ppiā fidē: siue p qualēcūq; intelligentiā: timuit dicere tres essentias: ne intelligeret⁹ in illa sūma equalitate vlla diuersitas. **R**ur sus nō esse tria que dam: nō poterat dicere qđ sabellus: q; dixit in heresim lapsus est. **C**ertissime qđpe et de scripturis cognoscit⁹ qđ pie credendū ē: et a spectu mētis idubitata pceptione pstringit⁹ et patrē eē et filiū et spū⁹ sc̄m: nec eundē filiū eē q; pater ē: nec se m̄sc̄m eundē patrē eē vel filiū. **Q**uesiuit qđ tria diceret: et dixit substantias siue personas: q; bus noibus nō diuersitatem intelligi voluit: s; singularitatē voluit: vt nō solū ibi vnitatis intelligatur: ex eo qđ dicitur vna eēntia: s; et trinitas: ex eo q; dicuntur tres substantie vel psonae. **N**ā si hoc ē de deo

esse qđ subsistere: ita nō erant dicende tres sube: vt nō dicunt tres essentie: quēadmodū quia hē deo esse qđ sape: sicut nō tres essentias: ita nec tres sapiētias dicim⁹. Sic em̄ qđ hī illi e deū eē qđ eē: tā tres essentias q̄ tres deos dici fas nō est. Si aut̄ aliud est deo esse aliud subsistere: sicut aliud deo eē: aliud patrem eē vel dñm eē: qđ em̄ est ad se dici: pat̄ aut̄ ad filiū: r dñs ad seruientem creaturā dicitur: relatiue q̄ subsistit: sic relatiue gignit: r relatiue dñat. Ita iā substantia nō erit substantia: quia relatiuū erit. Sicut em̄ ab eo qđ est eē appellat̄ essentia: ita ab eo qđ est subsistere substantiā dicimus. Absurdū est autem vt substantia relatiue dicatur. Om̄is em̄ res ad seipam: subsistit quātomagis deus. Si tñ dignū est: vt deus dicat̄ subsistere.

De substantia r essentia.

La. V

His em̄ rebus recte intelligit̄: in quibus subiectis: sunt ea que in aliquo subiecto esse dicunt̄: sicut color aut forma in corpore. Corpus enī subsistit: et ideo substantia est. Illa vero in subsistente atq; subiecto corpore: que nō substantie sunt: sed in substantia: r ideo si eē desinat: vel ille color: vel illa forma: nō adimūt corpori esse corpus: q; nō hoc ei est esse: qđ illā vel illam formā colorem ve retinere. Res vero mutabiles neq; simplices pprie dicunt̄ substantie. Deus aut̄ si subsistit vt substantia pprie dici possit: inest in eo aliquid tanq; in subiecto: r nō est simplex: cui hoc sit esse qđ illi est: r qđ qđ aliud de illo ad illud dicit̄: sicut magnus: om̄ipotēs: bon⁹: r si quid h̄mōi de deo nō incōgrue dicit̄: nefas ē aut̄ dicere vt subsistat: r subsistat deus bonitati sue: atq; illa bonitas nō substantia sit vel potius essentia: neq; ipse de⁹ sit bonitas sua: s; in illo sit tanq; in subiecto. Nū manifestū est deū abusiue substantiam vocari: vt noīe ysiratioze intelligat̄ essentia: qđ vere r pprie dicit̄: ita vt fortasse solum deū dici oporteat essentiā. Est em̄ vere solus: qui incōmutabilis est: idq; nomē suuz famulo suo moysi enūciauit: cū ait: Ego suz qui sum. Et dices ad eos: qui est misit me ad vos. Sed tñ siue essentia dicat̄ qđ pprie dicitur: siue substantia qđ abusiue: vtrūq; ad se dicit̄: nō relatiue ad aliqd. Vñ hoc est de o eē qđ subsistere: r ideo si vna essentia trinitas: vna etiā substantia: fortassis igiē cōmodius dicunt̄ tres p̄sone: q̄ tres substantie.

De trib⁹ p̄sonis vni⁹ eēntie.

La. VI

Sd ne vobis videar suffragari: hoc s; qđ requiramus. Quā r illi si vellent

sicut dicunt tres subas: tres hypostasēs: possent dicere tres p̄sonas: tria p̄sopa. Illud aut̄ maluerūt qđ forte s; in lingue sue p̄suetudinē aptius diceret̄. Namq; r in p̄sonis eadē rō est. Nō em̄ aliud est deo esse: aliud p̄sonā esse: sed oīno idē. Nam si esse ad se dicit̄ p̄sona vero relatiue: sic dicamus tres p̄sonas p̄m r filiū: et sp̄sctm̄: quēadmodū dicunt̄ aliq; tres amici: aut tres p̄pini: aut tres vicini q; sint adiuicem nō q; vnusq; eoz sit ad seipm̄. Quapropter quilibet ex eis amicus est duoz ceteroz: aut p̄pinus: aut vicinus: q; hec noīa relatiuam significationem habet. Quid q; nō placet vt dicamus p̄m p̄sonam esse filij r sp̄s sancti: aut filiū p̄sonam esse p̄is r sp̄s sancti: aut sp̄ritū sc̄m̄ p̄sonam esse p̄is r filij. Sed neq; p̄sona ita dici alicubi solet: neq; in hac trinitate cū dicimus p̄sonā p̄is: aliud dicim⁹ q̄ substantiam patris. Quo circa vt suba p̄is ipse pater est: non quo pater est sed qđ est: ita r p̄sona patris nō aliud qđ ipse pater est: ad se quippe dicit̄ p̄sona nō ad filiū vel sp̄sctm̄: sicut ad se dicit̄ deus: r magnus r bonus r iustus: r si qđ aliū h̄mōi. Et quēadmodū hoc illi est esse qđ deuz esse qđ magnū qđ bonū esse: ita hoc illi est esse qđ p̄sonam esse. Cur ergo non hec tria simul vnam p̄sonam dicimus: sicut vna essentiam r vnu deum: sed tres dicim⁹ p̄sonas cū tres deos: aut tres essentias non dicamus: nisi qđ volumus vel vnu aliqd vocabulū seruire huic significationi qua intelligitur trinitas ne oīno taceremus interroganti: quid tres: cum tres esse fateremur. Nam si genus est essentia: species aut̄ substantia siue p̄sona: vt nonnulli sentiunt omitto illud qđ iam dixi: oportere appellare tres essentias: vt appellantur tres substantie: vel p̄sone: sicut appellantur tres equi eadem q; animalia tria cum sit sp̄s equus: animal genus. Neq; em̄ species ibi pluraliter dicta est: r genus singulariter tanq; diceret̄ tres equi vnum animal: sed sicut tres equi speciali nomine: ita tria animalia generali nomine. Si dicunt substantie vel p̄sone nomine non speciem significari: sed aliquid singulare atq; indiuiduum: vt substantia vel p̄sona: non ita dicitur sicut dicitur homo quod commune ē omnibus hominibus. Sed quomodo dicitur hic homo velut abraham: velut ysac: velut iacob: vel si quis alius qui etiā digito p̄fens demonstrari possit: sic q; illos eadem ratio consequetur. Sicut em̄ dicuntur abraham ysac r iacob tria indiuidua: ita tres homines r tres anime. Cur q; pat̄ r filiū r sp̄sctm̄: si s; genus r sp̄m r indiuiduum etiam ista differunt?

Libet

nō ita dicunt tres essentie vt tres substantie seu psonae: sed hec vt dixi omitto. Illud dico si eēntia genus est: vna eēntia iam nō habet species: sicut quia genus est animal: vnum animal iam nō habet species. Nō sunt igitur tres species vnus eēntie: pater et filius et spūsanctus. Si autē spēs est essentia: sicut species ē homo: tres vero ille quas appellamus subas siue psonas: sic eandem speciem cōiter habēt: quē admodū abrahā et isaac et iacob: speciem quā hō dicit cōiter habent: nō sicut hō subdiuiditur in abrahā isaac et iacob: ita vnus homo et in aliquos singulos homines subdiuidi pōt omnino eīm nō pōt: quia vnus hō iam singul⁹ hō est. Cur igitur vna essentia in tres substantias vel psonas subdiuidit? Nam si essentia species est sicut hō: sic est vna essentia sicut vn⁹ hō: an sicut dicimus aliquos tres hoīes eius dēq; sexus: eiusdem tempōis corpis: eiusdem animi vnā esse naturā: tres eīm sunt homines: sed vna natura. Sic etiā ibi dicimus tres subas vnā eēntiā: aut tres psonas vnā substantiā vel essentiā. Hoc vero vtrūq; sile est: quia et veteres qui latine locuti sunt. anq; haberēt ista noīa: que nō diu est vt in vsu venierunt: id est essentiā vel substantiā pro his naturā dicebāt. Nō itaq; sicut genus et species ista dicimus: sed quasi sicut eandē materiam. Sicut ex eodē auro si fierēt tres statue diceremus tres statuas vnū aurū: nec tñ diceremus genus aurū: spēs autē statuas: nec aurū specie: statuas vero indiuidua. Nulla quippe species indiuidua sua transgreditur: vt aliquid extra cōprehendat. Nū eīm diffinierō quid sit hō: quod est nomen speciale: singulū quicq; homines qui sunt indiuidua eadē diffinitione cōtinent: nec aliqd ad eam ptinet quod hō nō sit. Nū vero auro diffinierō: non sole: statue si auree fuerint: sed et anuli: et si quod aliud de auro fuerit ad aurū ptinebit: et si nihil inde fiat: aurū dicit: quia etiā si nō sint auree: nō ideo nō erūt statue. Item nulla species excedit diffinitionē generis sui. Quis eīm diffinierō animal: quā generis hui⁹ species ē equus: oīs equus animal est: nō autē statua oīs aurū est. Ideo quis in tribus statuis aureis recte dicam⁹ tres statuas vnū aurū: non tñ ita dicimus vt genus aurū: spēs vero statuas intelligamus. Nec sic ergo trinitate dicimus tres psonas vel substantias: vnā essentiam et vnū deū: tanq; ex vna materia tria quedā subsistant: etiā si quicqd illud est: in his trib⁹ explicatū sit. Nō eīm aliqd aliud ei⁹ eēntie ē: pter istā trinitatē: tñ tres psonas eiusdē eēntie

vel tres psonas vnā essentiam dicimus: tres autē psonas ex eadem essentia nō dicimus quasi aliud ibi sit quod essentia est: aliud quod persona: sicut tres statuas ex eodem auro possumus dicere. Aliud eīm illic est esse aurū: aliud esse statuas. Et cū dicunt tres hoīes vna natura: vel tres hoīes eiusdem nature: pōt etiā dici tres hoīes ex eadem natura: quia ex eadem natura: et alij tres hoīes pōt existere. In illa vero eēntia trinitatis: nullo modo alia quilibet persona ex eadem eēntia pōt existere. Deinde in his rebus nō tñ est vn⁹ hō: q̄tū tres hoīes simul. Et plus sunt aliqd homines duo quā vnus hō. Et in statuis equalibus plus auri est tres simul: quā singule statue: et min⁹ auri est vna quā due. At in deo nō ē ita. Nō eīm maior essentia est pater et filius et spūsanctus simul quā solus pater aut filius. Sed tres simul ille substantie siue persone si ita dicēde sunt equales sunt singulis: quod animalis hō nō pōt. Nō eīm pōt cogitare nisi moles et spacia: vel minura vel grandia volitantib⁹ in aëre eius phantasmatibus: tanq; imaginibus corporū. Ex qua imūdia donec purgetur: credit in patre et filiū et spūsanctum: vnū deum solum. magnū. omnipotentē. bonū. iustū. misericordem. omnium visibilibus et invisibilibus cōditorem: et quicqd de illo phumana facultate digne vereq; dici potest. Neq; cū audierit patrem solū deū: separet inde filiū aut spiritum sanctum. Cum eo: quippe solus deus cum quo et vnus deus est: quia et filiū cū audimus solū deum sine vlla separatione patris aut spūsancti oportet accipere: atq; ita dicat vnā eēntiā: vt non existimet aliud alio vel maius vel melius: vel ex aliqua parte diuersum. Nō tñ vt pater ipse sit et filius: et spūsanctus: et quicquid aliud ad alterutrum singula dicunt: sicut verbū quod nō dicit nisi fili⁹: aut donū quod nō dicit nisi spūscūs: ppter quod etiā plurale in numerū admittunt: sicut in euangelio scriptū est. Ego et pater vnus sumus. Et vnū dixit et sumus. Vnū sicut essentia quod idē deus. sumus sicut relatiuū: quod ille pater. Filius. Aliquū et taceat vnitas essentie: et sola pluraliter relatiua cōmemorant. Veniem⁹ ad eū ego et pater: et habitabimus apud eū. Veniemus et habitabimus pluralis numerus ē quia p̄dictum est. Ego et pater. id est pater et filius: que relatiue ad inuicē dicunt. Aliquādo latenter oīno: sicut in genesi. Faciamus hoīem ad imaginem et similitudinem nostrā. Et faciamus: et nostrā: pluraliter dictū est: et nisi ex relatiuis accipi nō potest. Non eīm vt

1. Cor. 2

Iob. 10

Ibid. 14

Genes. 1

facerent dii: aut ad imaginē et similitudinē deoz
 sed vt faceret pater et filius et spūsanctus ad ima-
 ginem patris et filij et spūsancti: vt subsisteret
 hō imago dei. De^o autē trinitas. Sed quia nō
 oīno equalis fiebat illa imago dei: tanq̄ non
 ab illo nata: sed ab eo creata. huius rei signifi-
 cande causa ita imago est: vt ad imaginē sit
 non equatur paritate: s̄ quadā similitudine ac-
 cedit. Nō em̄ locoꝝ interuallis: s̄ similitudine ac-
 cedit ad deū: et dissimilitudine receditur ab eo.
 Sunt em̄ qui ita distinguunt: vt imaginē ve-
 lint esse filiū: hōiem vero non imaginē: s̄ ad
 imaginē. Reuellit autē eos ap̄ls dicens. Vir q̄
 dem non debet velare caput: cum sit imago et
 gloria dei. Non dixit ad imaginē: sed imago.
 Que tñ imago cū alibi d̄: Ad imaginem: non
 quasi ad filiū d̄: que imago equalis est patri:
 alioquin non diceret ad imaginē n̄az. Quō
 enim nostram cū filius solius patris: imago sit
 Sed p̄pter imparem vt diximus similitudinē
 dictus est homo ad imaginem: et ideo n̄ am̄t
 imago trinitatis esset homo: non trinitati eq̄:
 lis sicut filius patri: sed accedens vt dictum ē
 quadā similitudine: sicut in distantibus signifi-
 ficatur quedam vicinitas: non loci: sed cuius-
 dam imitationis. Ad hoc enim eis d̄: Refor-
 mamini in nouitate mentis vestre. Quibus
 item dicit. Estote itaq̄ imitatores dei sicut fi-
 lij carissimi. Nouo enim homini dicitur. Qui
 renouatur in agnitionem dei. scdm̄ imaginez
 eius qui creauit euz. Aut si iam placet p̄pter
 disputandi necessitatem: etiam: exceptis no-
 minibus relatiuis pluralem numerum admit-
 tere: vel vno nomine respondeat. cuz querit̄
 quid tria: et dicere tres substantias: siue tres
 personas: nulle moles aut interualla cogiten-
 tur: nulla distantia quātulecunq̄ dissimilitu-
 dinis: aut vt intelligatur aliud alio vel paulo
 minus quocunq̄ modo minus esse aliud alio
 potest: vt neq̄ personaz sit confusio: nec talis
 distinctio qua sit impar aliquid. Quod si intel-
 lectu capi non potest: fide teneatur: donec il-
 luceat in cordibus ille: qui ait per prophetā
 Nisi credideritis non intelligetis.

Explicit liber septimus.

Incipiunt capitula libri octauī.

- i. De indifferenti magnitudine trinita-
tis: in qua non est plus ip̄a trinitas si-
mul q̄ singula q̄q̄ persona
- ii. De essentia veritatis que ē trinitas
deus: nihil corporeū neq̄ mutabile
debeat cogitari.
- iii. De vero et sumo et vno bono.
- iiii. De dilectione in deū per fidem.

- v. De sacramento incarnationis dñi: et sal-
uatoris nostri iesu xpi.
- vi. Quid in sc̄tis q̄s nō vidim⁹ diligamus
- vii. De vera dilectione.
- viii. De qui fratrem diligit deum diligit: q̄
amat et ip̄am dilectionem que ex do-
et deus est
- ix. De ex ea forma qua diligitur iustus: di-
ligatur deus: q̄ nō p̄t ea q̄ dilectōz
excitat forma non diligit: eadem. p̄ ē
deus: quia deus caritas est
- x. De amate et q̄ amatur et amore.

Dur elij augustini penium in librū octauū
 sumus alibi ea dici proprie i illa
 trinitate distincte ad singulas p̄-
 sonas pertinētia: que relatiue di-
 cuntur ad inuicem: sicut pater et
 filius et vtriusq̄ donum spiritussanctus. Non
 enim pater trinitas: aut filius trinitas: aut tri-
 nitas donum. Vero ad se dicuntur singuli
 non dici pluraliter tres: sed vnā ip̄am trinita-
tem: sicut deus pater: deus filius: de^o spūsan-
 ctus. Et dñs pater: dñs filius: dñs spūsanct⁹.
 Et oīpotens pater: oīpotens filius: oīpotēs
 spūsanctus. Nec tñ tres dii: aut tres domini:
 aut tres oīpotentes. Sed vnus deus: dñs: oī-
 potens: ip̄a trinitas: et quicq̄ aliud: non ad in-
 uicē relatiue: sed ad se singuli dicunt̄. hoc ē
 fm̄ essentiam dicunt̄: q̄ hoc est ibi esse: q̄ ma-
 gnum esse: q̄ bonum esse: q̄ sapientem esse: et
 quicquid aliud ad se vnaqueq̄ ibi persona vt
 ip̄a trinitas dicitur. Ideoq̄ dici tres p̄sonas:
 vel tres substantias: non vt aliqua intelligat̄
 diuersitas essentie: sed vt vel vno aliquo vo-
 cabulo responderi possit: cum dicitur qd̄ tres
 vel quid tria: tantāq̄ esse equalitatem i ea tri-
 nitate: vt nō solum pater non sit maior q̄ fili⁹
 quod attinet ad diuinitatem: sed nec pater et
 filius simul maius aliquid sint q̄ spūsanctus:
 aut singula queq̄ persona: quelibet triū: min⁹
 aliquid sit q̄ ip̄a trinitas: Dicta sunt hec: et si
 sepius versando repetantur: familiarius qui-
 dem innotescunt. Sed et modus aliq̄s adhibē-
 dus est: deoq̄ supplicandum deuotissima pie-
 tate: vt intellectum aperiat: et studium contē-
 tionis assumat: quo possit mente cerni essen-
 tia veritatis: sine vlla mole: sine vlla mobilita-
 te. Hunc itaq̄ inquantū ipse adiuuat creator
 mire misericors: attendamus hec que modo
 tam interiora q̄ superiora tractabimus: cum
 sit eadem seruata illa regula: vt quod intel-
 lectui nostro nondum eluxerit: a firmitate fidei
 non dimittatur.

Liber

De indifferenti magnitudine trinitatis in
q̄ nō est plus ip̄a trinitas siml̄q̄ singula queq̄
persona.

Capitulum. I.

Sciamus em̄ nō esse in hac trinitate
maius aliquid duas aut tres p
sonas q̄ vn̄a earum: q̄d non capit
consuetudo carnalis: nō ob aliud
nisi q̄ vera que creata sunt sentiri potest: ve
ritatem aut̄ ip̄am qua creata sunt non potest
intueri. **S**i posset: nullo mō esset lux ista cor
porea manifestior q̄ hoc quod dixim⁹. **I**n sub
stantia quippe veritatis: qm̄ sola vera est: non
est maior: aliqua: nisi que verius est. **Q**uicq̄d
aut̄ intelligibile atq̄ incōmutabile ē: non aliō
alio verius est: q̄ eque incōmutabiliter eter
num ē. **N**ec q̄d ibi magnū dicitur: aliunde ma
gnum est: q̄ eo q̄d vere est. **Q**uapropter vbi
magnitudo ip̄a veritas est: quicquid plus ha
bet magnitudinis: necesse est vt plus habeat
veritatis. **Q**uicquid ergo plus veritatis non
habet: non habet pl⁹ etiā magnitudinis. **P**or
ro quicquid plus habet veritatis: p̄fecto ve
rius est: sicut maius est quod plus habet ma
gnitudinis: hoc ergo ibi est maius q̄d verius.
Non aut̄ verius ē pater ⁊ filius simul: q̄ singu
lus pater: aut singulus filius. **N**on igit̄ maius
aliquid vtrūq̄ simul: q̄ singulum eorum. **E**t qm̄
eque vere est etiā sp̄s sanctus: nec pater ⁊ fi
lius simul: maius aliquid est q̄ ip̄e: q̄ nec ve
rius est. **P**ater quoq̄ ⁊ sp̄s sanctus sunt: qm̄
veritate non superant filium. **N**on em̄ verius
sunt: nec magnitudine superant. **A**tq̄ ita fili⁹
⁊ sp̄s sanctus simul: tam magnū aliquid sunt
q̄ pater solus: q̄ tam vere sunt. **S**ic ⁊ ip̄a tri
nitas tam magnū est: q̄ vnaqueq̄ ibi p̄sona.
Non em̄ ibi maior est: que verior non est: vbi
est ip̄a veritas magnitudo. **Q**uia in essentia
veritatis: hoc est v̄ esse q̄d est esse: ⁊ hoc est
esse q̄d est magnū esse: hoc ergo magnum eē
q̄d v̄ esse. **S**i igitur ibi eque verū est: etiā
eque magnum sit: necesse est.

Que de essentia veritatis que ē trinitas de⁹
nihil corporeum neq̄ mutabile debeat cogi
tari.

Capitulum. II.

In corporibus aut̄ fieri pōt: vt eque
verum sit hoc aurū atq̄ illud: s̄ mai⁹
hoc sit q̄ illud: q̄ non eadem ibi est
magnitudo que veritas. **A**liudq̄ illi est aurū
esse: aliud magnum eē. **S**ic ⁊ in animi natura
fm̄ q̄ d̄ magnus animus: nō fm̄ hoc dicit̄ ve
rus animus. **A**nimū em̄ verum habet etiā
q̄ non ē magnanimus: qm̄ quidem corporis et
animi cēntia: non est ip̄i⁹ veritatis essentia: si
cut. ē trinitas de⁹ vn̄: sol⁹: magn⁹: ver⁹: verax

veritas. **Q**uē si cogitare conamur quantum
finit ⁊ donat: null⁹ cogitetur per locoꝝ spacia
practus aut cōplexus: quasi trium corporum
nulla cōpago iuncture: sicut tricorpem geryo
nē fabule ferunt: s̄ quicq̄d aīo tale occurrerit:
vt maius sit in tribus q̄ in singulis minusq̄ in
vno q̄ in duob⁹: sine vlla dubitatōne respuat̄.
Ita em̄ respuit̄ esse corporeū. **I**n spiritualibus
aut̄: oē mutabile q̄d occurrerit non p̄t̄ de⁹.
Nō em̄ parue noticie p̄s est: cū de p̄fundo isto
in illam sūmitatē respiramus: si aīq̄ scire pos
sumus q̄d sit deus: possumus iā scire q̄d non
sit. **N**ō est em̄ certe nec terra: nec celū: nec q̄si
terra ⁊ celū: nec tale aliq̄d quale videmus in
celo: nec qcquid tale nō videmus. ⁊ est foras
sis in celo. **N**ec si augeas imaginatione cogi
tationis lucē solis quantum potes: siue quo sis
maior: siue quo sis clarioꝝ milies tm̄: aut inna
merabiliter: neq̄ h̄ de⁹. **N**ec sicut cogitanē
angeli mūdi sp̄s celestia corpa inspirātes: at
q̄ ad arbitriū q̄ seruiūt deo nutantes atq̄ ver
santes: nec si oēs cū sint milia milia in vnū col
lati: vnus fiant: nec tale aliq̄d deus seest. **N**ec si
eōsdē sp̄s sine corporib⁹ cogites: q̄d quidem
carnali cogitationi difficillimū est. **E**cce vide
si potes. **S**aīa p̄grauata corpe q̄d corrūpitur
⁊ onusta terrenis cogitationib⁹ multis ⁊ va
rijs: ecce vides si potes: de⁹ veritas est. **H**oc ei
scriptum est. **Q**m̄ deus lux est: nō quomō isti
oculi vidēt: s̄ quō videt cor: cū audit veritas ē
Noli q̄rere quid sit veritas: statim em̄ se oppo
nunt caligines imaginū corporalū: ⁊ nubila
phantasmatū: ⁊ p̄turbabūt serenitatē: q̄ p̄mo
ictu diluxit tibi: cū dicerē veritas. **E**cce in ip̄o
p̄mo icru: quo velut coruscātōne p̄stringeris:
cū d̄ veritas. **M**ane si potes: s̄ nō potest. **R**e
laberis in ista solita atq̄ terrena. **Q**uo tandē
pōdere q̄so relaberis nisi sordidū p̄tractax̄ cu
piditatis visco ⁊ pegrinatōis erroribus.

De vero sūmo ⁊ vno bono. Capitulum. III.

Ace iterū vide si potes. **N**on amas
e certe nisi bonū: q̄ bona est terra al
titudine montū ⁊ rēperamento col
liū: ⁊ planitie cāporū: ⁊ bonū p̄diū: amenum ⁊
fertile: ⁊ bona domus parib⁹ mēbris disposita
⁊ ampla: ⁊ lucida: ⁊ bona aīalia aīata corpa: ⁊
bonus aer modestus ⁊ salubris: ⁊ bon⁹ cibus
suavis atq̄ aptus valitudini: ⁊ bona valitudo
sine dolorib⁹ ⁊ lassitudine: ⁊ bona facies hoīs
dimēsa parit̄ ⁊ affecta hilarit̄: ⁊ luculenter co
lorata. **E**t bon⁹ anim⁹ amici p̄sensidōis dulce
dine ⁊ amoris fide. **E**t bon⁹ vir iustus: ⁊ bone
diuitie: q̄ facile expediunt. **E**t bonuz celū cū
sole ⁊ luna ⁊ stellis suis. **E**t boni angeli sancta

i. Job. i

obedientis. Et bona locutio suavis docens: et congruent monens audientem. Et bonum carmen: canox numeris: et sententijs graue. Quid plura et plura. Bonum hoc et bonum illud. Tolle hoc et illud. et vide ipsum bonum si potes: ita deum videbimus. Non alio bono bonum: sed bonum ois boni. Neque enim in his oib' bonis vel q' commemorauit: vel que alta cernunt siue cogitant: diceremus aliud alio meli' cum vere iudicamus: nisi esset nob' impressa notio ipsius boni. Nam q' et pbarem' aliqd: et aliud alij pponeremus. Sic amadus de': non hoc et illud bonum: sed ipsum bonum. Querendum enim bonum aie: non cui supuoliter iudicatio: sed cui debeat amado. Et qd' h' nisi de'. Non bonum animus aut bonus angelus: aut bonum celum: sed bonum bonum. Sic enim forte facili' aduertit: qd' velim dicere. Cum enim audio (verbi gra) q' dicitur animus bonus: sicut duo verba sunt: ita ex eis verb' duo quedam intelligo. Aliud quo animus est: aliud q' bonus. Et quidem ut animus esset: non egit ipse aliquid. Non enim ia erat: qui ageret ut esset. Ut autem sit bonus animus: video agendum esse voluntate: non quod id ipsum quo animus est: non est aliquid boni. Nam vni ia dicitur et verissime dicitur corpore melior: sed ideo nondum dicitur bonus animus quod restat ei actio voluntatis: qua sit pstantior: quam si neglexerit: iure culpa: recteque dicitur non bonus animus. Distat enim ab eo qui hoc agit. Et quia ille laudabilis: pfecto iste qui hoc non agit vitupabilis est. Cum vero agit hoc studio: et fit bonus animus: nisi se ad aliqd conuertat quod ipse non est: non potest hoc assequi. Quo se autem conuertit ut fiat bonus animus: nisi ad bonum: cum hoc amat et appetit: et adipiscitur. Vni si rursus se auertat: fiatque non bonus: hoc ipso q' se auertit a bono: nisi maneat in se illud bonum vni se auertit: non est quo se iterum si voluerit emendare conuertat. Quapropter nulla essent mutabilia bona nisi esset incommutabile bonum. Quia itaque audis bonum hoc et bonum illud: que pnt alias dici etiam non bona: si potueris sine illis q' participatione boni bona sunt: pspicere ipsum bonum: cuius participatione bona sunt: simul enim et ipsum intelligis cuius audis hoc aut illud bonum. Si ergo potueris: illis detractis p se ipsum pspicere bonum: pspexeris deum. Et si amore inhereris: continuo beatificaberis. Pudeat autem cum alia non amentur: nisi quod bona sunt: eis inherendo non amare bonum ipsum unde bona sunt. Illud etiam quod animus tunc quod est animus: etiam nondum eo modo bonus quo se conuertit ad incommutabile bonum: sed ut dixi tunc animus: cum ita nobis placet ut eum omni etiam luci corporee cum bene intelligimus preferamus: non in seipso nobis placet: sed in illa ar-

te qua factus est. Unde enim approbat factus vbi videtur fuisse faciendus: hec est veritas: et simplex bonum. Non enim est aliud aliquid q' ipsum bonum: ac per hoc etiam summum bonum. Non enim minus vel augeri bonum potest: nisi quod ex alio bono bonum est. Ad hoc se igitur animus conuertit ut bonus sit: a quo habet ut animus sit. Tunc ergo voluntas nature congruit ut pfecta sit in bono animus: cum illud bonum diligitur conuersione voluntatis: vni est et illud quod non amittitur: nec auersione voluntatis. Auertendo enim sese a summo bono: amittit animus ut sit bonus animus: non autem amittit ut sit animus cum et hoc ia bonum sit corpore melius: hoc ergo amittit voluntas: quod voluntas adipiscitur. Nam enim erat animus qui conuertit ad id vellet a quo erat. Qui autem vellet esse antequam esset: nondum erat: et hoc est bonum nostrum: vbi videmus vtrum esse debuerit aut debeat quicquid esse debuisse: aut debere comprehendimus: et vbi videmus esse non potuisse nisi esse debuisset: quicquid etiam quod esse debuerit comprehendimus. Hoc ergo bonum non longe positum est ab vnoquoque nostrum. In illo enim viuimus mouemur et sumus.

De dilectione in deum per fidem. Capitulum III.

Ad dilectione standum est ad illud: et inherendum illi: ut presente perfruamur a quo sumus: quo absente nec esse possumus. Cum enim p fidem adhuc ambulamus: non per speciem: nondum vtiq' videmus deum sicut idem ait: facie ad faciem: que tunc nisi nunc ia diligamus: nunquam videbimus. Sed quod diligit quod ignorat. Sciri enim aliquid et non diligi potest. Diligi autem quod nescit: quod vix possit: quod si non potest non diligit deum antequam sciat. Et quod deum scire: nisi eum mente pspicere: firmamque percipere. Non ei corpus est ut cerneis oculis inquirat. Sed et priusquam valeam' pspicere atque percipere deum: sic pspicere et percipere potest quod mundis cordibus. Beati enim mundi cordes: quod deum videbunt: nisi p fidem diligant: non poterit cor mundari: quod ad eum videndum sit aptum et idoneum. Ubi sunt enim illa tria: ppter que ia edificanda: oim diuinorum librorum machinamenta conseruunt: fides: spes: caritas: nisi in animo credente quod nondum videt: et sperante atque amate quod credit amat ergo et quod ignorat: sed tunc credit. Nimirum autem cauendum est: ne credens animus id quod non videt fingat sibi aliquid quod non est: et speret diligatque quod falsum est. Quod si sit: non erit caritas de corde puro et pscia bona: et fide non ficta: que finis pcepti est: sic apostolus dicit. Necessesse est autem cum aliqua corporalis lecta vel audita que non vidimus: credimus: fingat sibi aliquid animus in luce mentis formisq' corporum: sicut occurrerit

Act. 17.

2. Cor. 5.

Bar. 5.

1. Th. 1.

cogitanti: quod aut verum non sit: aut etiam si verū est quod rarissime potest accidere: nō hoc tamen fide vī teneamus quicquid prodest: sed aliud aliquid vtile: quod per hoc insinuat. **Q**uis enim legentium vel audientium quod scripsit apostolus paulus: vī que d' illo scripta sūt non fingat animo: et ipius apostoli faciem: et omnium quorum ibi nomina commemorantur. **E**t cum in tanta hominum multitudine quibus ille littere notescunt: alius aliter lineamenta figuramque illorum corporum cogiter: vtiq; incertus est. **N**eq; ibi occupatur fides nostra: qua facie corporis fuerint illi homines: sed tantum quia per dei gratiam ita vixerunt: et ea gesserunt quod scriptura illa testatur: hoc et vtile est credere: et non desperandum: et appetendum. **V**am et ipius domini facies carnis: innumerabilium cogitationum diversitate variatur et fingitur: que tamen vna erat: quecumque erat. **N**eq; enim in fide nostra quam de domino **J**esu christo habemus: illud salubre est quod sibi animus fingit: longe fortasse aliter quam res se habet. **S**ed illud quod secundum spiritum de homine cogitamus: habemus enim quasi regulariter infixam humane nature noticiam: secundum quam quicquid tale aspiciamus: statim hominem esse cognoscimus vel hominis formam.

De sacramento incarnationis domini et saluatoris nostri iesu christi. **K**aplin. V.

Secundum hanc noticiam cogitatio nostra informatur: cum credimus pro nobis deum hominem factum: ad humilitatis exemplum: et ad demonstrandam erga nos dilectionem dei. **H**oc enim nobis prodest credere et firmum atque inconcussus corde retinere: scilicet humilitatem qua natus est deus ex semina: et a mortalibus per tantas contumelias productus ad mortem: summum esse medicamentum: quo superbie nostre sanaretur tumor: et altum sacramentum quo peccati vinculum solueret. **S**ic et virtutem miraculorum ipsius et resurrectionis eius: quam nouimus quod sit omnipotentia de omnipotenti deo credimus: et secundum species et genera rerum vel natura insita: vel experientia collecta: de factis huiusmodi cogitamus: vt non ficta sit fides nostra. **N**eq; eius nouimus faciem virginis marie: ex qua ille a viro intacta: neque in ipso preter corrupta mirabiliter natus est. **N**ec quod membris rui liniamētis fuerit lazarus: nec bethaniā: nec sepulcrum: lapideque illum quem remoueri iussit: cuius eum resuscitaret vidimus: nec monumentum nouum excisum in petra vnde ipse resurrexit: nec montem oliueti vnde ascendit in celum. **N**eq; omnino scimus quicquam ista non vidimus: an ita sint vt ea cogitamus imo vero probabilius exi-

Job. ii.

Mat. 27

stimamus non esse ita. **N**amque cum alicuius facies vel loci vel hominis: vel cuiuslibet corporis eadem occurrerit oculis nostris quod occurrebat animo: cum eam prius videremus cogitabamus: non pro miraculo mouemur. **S**ed raro et pene nunquam accidit et tamen ea firmissime credimus: quod secundum spiritum generalemque noticiam quod certa nobis est cogitamus. **C**redimus enim dominum iesum christum natum de virgine quam maria vocabat. **Q**uid sit autem virgo et quod sit nasci: et quod sit nomen proprium non credimus: sed proorsus non uimus. **S**icut autem illa facies marie fuerit que occurrit animo cum illa loquimur aut recordamur: nec nouimus omnino nec credimus. **S**ed hic salua fide licet dicere: forte talem habebat faciem: forte non talem forte autem de virgine natus est christus: nemo salua fide christiana dixerit. **N**obis enim quoniam trinitatem et equalitatem et unitatem quantum datur intelligere cupimus: prius autem quam intelligamus credere debemus: vigilandum nobis est: ne ficta sit fides nostra. **E**adem quippe trinitate fruendum est: vt beate viuamus. **S**i autem falsum de illa crediderimus: inanis erit spes: et non casta caritas. **Q**uod igitur eam trinitatem quam non nouimus: credendo diligimus? **I**n secundum spiritum generalemve noticiam secundum quam diligimus apostolum **P**aulum. **Q**ui etiam si non ea facie fuit que nobis occurrit de illo cogitantibus: et hoc penitus ignoramus: nouimus tamen quid sit homo. **S**ed enim longe non eamus hoc sumus: id est homo: et illud hoc fuisse: et animam eius corpori copulatam mortaliter vixisse manifestum est. **H**oc ergo de illo credimus quod inuenimus in nobis: iuxta speciem vel genus quo humana omnis natura pariter continetur. **Q**uid igitur de illa excellentia trinitatis siue specialiter siue generaliter nouimus? quasi multe sint trinitates: quarum aliquas experti sumus: vt per regulam similitudinis impressam vel specialem vel generalem noticiam: illam quoque talem esse credamus: atque ita rem quam credimus et nondum nouimus: ex paritate rei quam nouimus diligamus? **Q**uod vtiq; non ita est. **I**n quemadmodum diligimus in domino **J**esu christo quod resurrexit a mortuis: quis inde neminem vniquam resurrexisse viderimus. **S**ed trinitatem quam non videmus: et qualem nullam vniquam vidimus possumus credendo diligere. **S**ed quid sit mori: et quid sit viuere: vtiq; scimus: quia et viuimus: et mortuos ac morientes aliquando vidimus: et experti sumus. **Q**uid est autem aliud resurgere: nisi reuiuiscere: id est ex morte ad vitam redire? **A**um ergo dicimus et credimus

esse trinitatē uouim⁹ qd sit trinitas. quia nouimus quid sint tria. sed non hoc diligimus. Nam id ubi volumus facile habem⁹: ut alia omittā: vel micando digitis tribus: an uero diligimus: nō qd omnis trinitas: s; qd trinitas deus: Hoc igitur diligimus in trinitate: qd de⁹ ē sed deū nullū aliū uidimus aut nouimus: qz vnus est deus: ille solus quē nōdum uidim⁹. et credēdo diligimus. Sed ex qua rerū notarum similitudine vel cōparatione credam⁹. qd etiā nōdū notū deū diligamus: h; querit.

Quid in sanctis q̄s nō uidim⁹ diligam⁹.

Edi ergo mecū: et **Ca. VI**

r consideremus cur diligamus apostolum. Nūquid nam ppter humanam speciem quā notissimā habemus: eo qd credimus eum hoīem fuisse: nō vtiq; Alioq; nūc nō est quē diligam⁹: qū qdem hō ille iam nō est. Nā em̄ eius a corpore separata ē. S; id qd in illo amamus: etiā nūc uiuere credimus. Amamus em̄ animū iustū. Ex qua ergo generali aut speciali regula: nisi quia scimus: et qd sit anim⁹: et qd sit iustus: Et anim⁹ quidem qd sit: nō incongrue nos dicim⁹ idō nosse: qz et nos habem⁹ animū. Neq; em̄ vnq; oculis uidimus: et ex similitudine visorū pluriū: notionē generalē specialem uel pcepimus. sed potius ut dixi. quia et nos habem⁹. Quid em̄ tam intime scitur. seq; ipm̄ eē sentit. q; id quo etiā cetera sentiunt. id est ipse animus: Nam et mot⁹ corporū qbus; pter nos alios uiuere sentimus. ex nostra similitudine agnoscim⁹. quia et nos ita mouemus corpus uiuendo. sicut illa corpora moueri aduertimus. Neq; em̄ cum corpus uiuū mouetur. apitur vlla via oculis nostris ad vidēdū animū. rem scz que oculis videri nō pōt. sed illi molī aliqd in esse sentim⁹ quale nob inest ad mouendum similiter molē nostrā: quod est vita et anima. Neq; em̄ quasi humane prudentie rōnisq; ppiū est. Et bestie q̄pe sentiunt uiuere: nō tñ seipsas. sed etiam seiniuem atq; alterutrū et nos ipsos. Nec aīas nostras vident. s; ex moribus corporis. idq; statū et facillime quadā cōspiratiōe naturali: Animum igitur cuiuslibet ex nostro nouimus. et ex nostro credimus quem nouimus. Non em̄ tñ sentim⁹ aīm s; etiā scire possum⁹ qd sit aīm. cōsideratiōe nr̄i. habem⁹ em̄ aīm. S; qd sit iustus vñ nouim⁹. Dixeram⁹ em̄ nos aplm̄ nō alia cā diligere nisi qd sit iustus aīm. Nouimus igitur qd sit iust⁹: sic qd anim⁹. s; quid sit animus ut dictū est nouim⁹ ex nobis inest ei animus nobis. quid aut sit iustus vñ nouimus. si

iusti nō sumus. **¶** Si nemo nouit qd sit iustus. nisi qd iustus ē: nemo diligit iustū nisi iust⁹. Nemo em̄ potest diligit quem iustum esse credit ob h; ipm̄. qz iustū esse credit si qd sit iustus ignorat. Scdm̄ qd supius demonstraui⁹ neminē diligit qd credit et nō videt: nisi ex aliqua regula noticie generalis siue sp̄alis. Ac p hoc si nō diligit iustū nisi iustus: quō uolet qsq; iustus eē qd nōdū ē: Nō ei uult qsq; esse qd nōdū diligit. Et aut sit iust⁹ qd nōdū ē ualeat vtiq; iustus eē. ut aut uelit diligit iustū. diligit igitur iustū. et qd nōdū iust⁹ ē. Dilige aut iustū nō pōt. si qd sit iust⁹ ignorat. Proinde nouit qd sit iust⁹. et qd nōdū ē. ubi igitur nouit. nō oculis uidit. An vllū corp⁹ iustū uelut albū aut nigrū. aut qdā. aut rotūdū qd h; dixerit ac oculi nō uidit nisi corpora. Iust⁹ aut i hoīe nō ē. nisi aīm⁹: Et cū hō iust⁹ dicit. ex aīo dicit. nō ex corpore. Est ei qdā pulchritudo animi iusticia q̄ pulchri s; hoīes. pleriq; etiā qd corpore distorti atq; deformes s; sicut ei aīmus nō uidet oculis. ita nec pulchritudo eius. Ubi igitur nouit qd sit iust⁹ qd nōdū ē. atq; ut sit diligit iustū. An signa qdā p motū corporis emicant. qbus ille aut ille hō esse iustus apparet. S; vñ nouit illa signa eē aī iusti. nesciēs quid oīno sit iust⁹: Nouit igitur. Sed ubi nouim⁹ qd sit iustus. etiam cum iusti nondum sumus. si extra nos nouimus. in corpore aliquo nouimus sed non est ista res corporis. In nobis igitur nouimus. quid sit iustus. Non enim alibi hoc inuenio cum quero ut hoc eloquar. nisi apud me ipsum. Et si interrogem aliud quid sit iustus apud seipsum querit quid respondeat. et quisquis hinc uerum respondere potuit. apud seipsum quid responderet inuenit. Et carthaginem quidem cum eloqui uolo. apud me ipsum quero ut eloquar. et apud me ipsum inuenio phantasia carthaginis. Sed eam p corpus accepi id est per corporis sensum. quoniam presens in ea corpore sui. et eam uidi atq; sensi. memoriaq; retinui. ut apud me inuenirem de illa uerbum. cum eam uellem dicere. Ipsa enim phantasia eius in memoria mea uerbum eius. non sonus iste trisyllabus. cum carthago nominatur. uel etiam cum tacere nomen ipsum per spacia temporum cogitat. sed illud quod in animo meo cerno. cum hoc trisyllabum uoce profero. uel anteq; proferam. Sic et alexandriam cum eloqui uolo quam nunq; uidi. presto est apud me phantasia ei⁹. Num enim a multis audissem et credidisset magnam esse illam urbem. sicut mihi narrari potuit fixi aīo meo imaginē ei⁹ q; potui et h; apud me uerbum eius. cum eam uolo dicere anteq;

Libe

voce quæ syllabas proferat: quod nomen eius ferre omnibus notum est. Quam tamen imaginem si ex animo meo proferre possem ad oculos hominum quæ alexandriam nouerunt: profecto aut omnes dicerent: non est ipsa: aut si dicerent: ipsa est. multum mirarer: atque inueniens in animo meo ipsam id est imaginem quasi picturam eius: ipsam tamen esse nescirem: sed eis crederem quod visam tenerem. Non autem ita quero quid sit iustus: nec ita inuenio: nec ita intueor cum id eloquor: nec ita probor cum audio: nec ita probor cum audio: quasi tale aliquid oculis videri: aut villo corporis sensu didicerim: aut ab eis quæ ita didicissent audierim. Deum enim dico et scieris dico: iustus est animus quæ scientia atque ratione in vita et moribus sua cuius distribuit: non aliquam rem absentem cogito: sicut carthaginem: aut fingo ut possum sicut alexandriam: siue ita sit siue non ita: sed prius quiddam cerno: et cerno apud me: etsi non sum ipse quod cerno: et multi qui audierunt approbaverunt. Et quis me audit atque scienter approbat: apud se et ipse hoc idem cernit: etiam si non sit ipse quod cernit. Iustus vero cum id dicit: id quod ipse est cernit et dicit. Et ubi etiam ipse cernit: nisi apud seipsum? Sed hoc mirum non est. Ubi enim se cerneret: nisi apud seipsum? Illud mirabile est ut apud se animus videat quod alibi nescit vidit: et verum videat: et ipsum verum scilicet iustum animum videat: et sit ipse animus: et non sit iustus animus: quæ apud se ipsum videt. Num est alius animus iustus in animo nondum iusto: aut si non est quæ ibi videt cum videt: et dicit quod sit animus iustus. nec alibi quæ in seipso videt: cum ipse non sit animus iustus? An illud quod videt veritas est interior prius animo: qui eam valet intueri: neque omnes valent. Et qui intueri valent hoc etiam quod intuent non omnes sunt: hoc est non sunt etiam ipsi iusti animi: sicut possunt videre ac dicere quid sit iustus animus. id est iusti. Quod vni esse potuerunt: nisi inherendo eidem ipsi forme quam intuent ut inde formarent: et sint isti animi: non tamen cernentes: aut dicentes iustum esse animum qui scientia atque ratione in vita ac moribus sua cuius distribuit: sed etiam ut ipsi iuste viuam: iusteq; morati sint: sua cuius distribuendo: ut nemini quicquam debeant nisi ut inuicem diligant. Et vni inherere illi forme: nisi amando? cur ergo alium diligimus quæ credimus iustum: et non diligimus ipsam formam: ubi videmus quod sit iustus animus? ut et nos iusti esse possim? An vero nisi et istam diligeremus nullo modo cum diligerem? quæ diligimus ex ista: sed dum iusti non sumus: minus eam diligimus quam ut iusti esse valeamus. Homo ergo qui credit iustus ex ea forma et

veritate diligit: quam cernit: et intelligit apud se ille quæ diligit. ipsa vero forma et veritas non est quod aliunde diligit. Neque enim inuenimus aliquid tale propter ipsam ut eam cum incognita est credendo diligamus ex eo quod iam tale aliquid nouimus. Quicquid enim tale aliquid perspexeris ipsa est: et non est quicquam tale: quam sola ipsa talis est: qualis ipsa est. Qui ergo amat homines: aut quæ iusti sunt: aut ut iusti sint amare debet. Sic enim semetipsum amare debet: aut quæ iustus est: aut ut iustus sit. Sic ei diligit proximum tamquam seipsum sine villo periculo. Qui enim aliter se diligit: iniuste se diligit: quam se ad hoc diligit ut sit iniustus. Ad hoc ergo ut sit malus: ac pro hoc iam non se diligit. Qui enim diligit iniquitatem: odit animam suam.

De vera dilectione.

Ca. VII.

Capitulum propter non est precipue videndum quod in hac questione quæ de trinitate nobis est: et de cognoscendo deo: nisi quod sit vera dilectio: imo vero quod sit dilectio. ea quippe dilectio dicenda que vera est: alioquin cupiditas est: atque ita cupidi abusu dicunt diligere: quemadmodum cupere abusu dicunt: quæ diligunt. Hec est autem vera dilectio ut inherentes veritati iuste viuam: et ideo contemnamus omnia mortalia pro amore hominum: quos eos volumus iuste viuere. Ita enim et mori pro fratribus vni iter parati esse poterimus: quod nos dominus Iesus christus exemplo suo docuit. Cum ei duo precepta sint in quibus tota lex pendet et prophete: dilectio dei et dilectio proximi: non immerito plerumque scriptura pro vtroque vnum ponit. Siue tamen dei: sicut est illud. Scimus quam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Et iterum quisquis autem diligit deum hic cognitus est ab eo. Et illud: Quoniam charitas dei diffusa est in cordibus nostris pro spiritu sancto quæ datus est nobis. Et alia multa: quia et qui diligit deum: consequens est ut faciat quod precipit deus: et intantum diligit in quantum facit: consequens ergo est ut et proximum diligat: quia hoc precipit deus. Siue tamen proximi dilectione scriptura commemorat: sicut est illud. Inuicem onera vestra portate: et sic adimplebitis legem christi. Et illud. Omnis enim lex in vno sermone impletur: in eo quod scriptum est: diliges proximum tuum tanquam teipsum. Et in euangelio. Omnia quecumque vultis ut faciant vobis homines: ita et vos facite illis. hec enim est lex et prophete. Et pleraque alia reperimus in litteris sanctis: in quibus sola dilectio proximi ad perfectionem precipi videtur: et taceri de dilectione dei: cum in vtroque lex pendat et prophete. Sed et hoc ideo: quia et qui

Pa. 10

Mat. 22

Rom. 9

1. Cor. 8

Roma. 1

Gal. 6

1. Cor. 13

Mat. 7

1. Job. 4 primū diligit: cōsequēs est vt ipsam p̄cipue dilectionē diligit. Deus aut̄ dilectio est: et q̄ manet in dilectioe in deo manet. Cōsequēs igit̄ vt p̄cipue deū diligit. Quapropter qui querūt deū p̄ istas p̄tates que mundo p̄sunt vel p̄ribus mūdi: auferunt ab eo longeq; iactant: nō interuallis locorū: sed diuersitate affectuum. Exterius em̄ conant̄ ire: et interiora sua deserūt quibus interior est deus. Itaq; si aliquā etiā sanctā p̄tatem vel audierunt: vel vt cūq; cogitauerūt: facta magis eius appetunt que humana mirat̄ infirmitas: nō imitant̄ pietatē qua diuina req̄es compatur. Valuit em̄ sup̄ hoc posse qd̄ angelus: qd̄ deuote hoc esse qd̄ angelus. Nō em̄ sanctus quisq; p̄tate sua gaudet: s̄ et a q̄ habet posse quicqd̄ cōgruenter p̄t: Et nouit potentius esse cōiungi om̄ipotentī pia uolūtate: q̄ propria uolūtate posse qd̄ cōtremiscant qui talia nō p̄t. Itaq; ip̄e d̄s Iesus christus talia faciens: vt mirātes doceret ampliora: et temporalibus insolitis int̄tos atq; suspēsos ad eterna atq; interiora cōuerteret. Venite inquit ad me oēs qui laboratis et onerati estis: et ego reficiā uos: tollite iugū meū sup̄ uos. Et nō ait: discite a me quadriduanos mortuos suscitare: sed ait: Discite a me qm̄ m̄is sum et humilis corde. Potentior ē em̄ et tutior: solidissima humilitas: q̄ uentosissima celsitudo. Et ideo sequit̄: dicens: Et inuenietis requiē animab' uelutis. Dilectio em̄ nō infat̄: et deus dilectio est: et fideles in dilectione acquiescēt illi: reuocati a strepitu qui foris est: ad gaudia silentia. Ecce de' dilectio est: vt qd̄ inuis et currimus in sublima celorū et ima terrarū querētes euz q̄ est apud nos: si nos uelimus esse apud eū.

Qui fratrem diligit deum diligit qui amat et ipsam dilectionem que ex deo ē et deus est.

Ca. VIII.

Em̄ dicat: nō noui quid diligam: Diligat fratrem: et diligit eandē dilectionē. Magis em̄ nouit dilectioez qua diligit: q̄ fratrem que diligit. Ecce iā p̄t notio: ē deū habere q̄ fratrem. Plane notiorē quia presentiorē: notiorē quia interiorē: notiorē: qz certiorē. Amplexere dilectionez deū: et dilectione amplectere deū. Ipsa ē dilectio que oēs bonos angelos: et oēs dei seruos confociat uinculo sanctitatis: nosq; et illos cōiungit inuicē nobis: et subiungit sibi. Quāto igit̄ saniores sum' a timore sup̄bie: tanto sumus dilectione pleniores. Et q̄ nisi deo plen' ē: qui plen' est dilectioe? At enim

charitatē video: et quātū possum eā mēte cōspicio: et credo scripture dicēti: **1. Job. 4** Am̄ de' charitas ē: et q̄ manet in charitate: in deo manet. Sed cū illā video: nō in ea video trinitatem imo uero uides trinitatem: si charitatem uides. Sed cōmonebo si potero: vt uide te uideas assit tantū ipsa: vt moneamur charitate ad aliqd̄ bonū. Quia cū diligimus charitatem aliquid diligētē diligimus: propter hoc ip̄m: quia diligit aliquid. Ergo quid diligit charitas vt possit etiā ipsa charitas diligit? Charitas em̄ nō ē que nūbi diligit. Si autem seipsam diligit: diligit aliquid qd̄ oportet vt charitatem se diligit. Sicut em̄ uerbū indicat aliquid: indicat etiā seip̄m: sed nō se uerbū indicat: nisi se aliquid indicare indicet. Sic et charitas diligit qd̄ se: s̄ nū se aliquid diligen' ē diligit: nō charitatē se diligit. Quid ergo diligit charitas nisi qd̄ charitate diligimus? Id aut̄ vt a pximo puehamur frater est. Dilectionē aut̄ fraternā quātū cōmendet Jobes ap̄s attendamus. Qui diligit inq̄t fratrem suū in lumine manet: et scādalum in eo nō ē. Manifestū ē q̄ iusticie perfectionē in fratris dilectioe posuerit. Nam in quo scādalum nō est: vniq; p̄fect' est. Et tū uidei dilectionē dei tacuisse: qd̄ nunq; facere: nisi quia in ipsa fraternā dilectione uult intelligi deū. Aptissime em̄ in eadē ep̄stola paulo post ita dicit: Dilectissimi diligam' inuicem: quia dilectio ex deo est. Et om̄is q̄ diligit: ex deo natus est: et cognoscit deū. q̄ nō diligit: nō cognouit deū: quia deus dilectio ē. Ista cōtextio satis apteq; declarat eandē ip̄am fraternā dilectionē: nam fraternā dilectio est qua diligimus inuicē: nō solū ex deo sed etiā deū esse: quā uidem' tanta auctoritate p̄dicari. Cū igit̄ de dilectione diligim' fratrem de deo diligimus fratrem. Nec fieri p̄t vt eandē dilectionē nō p̄cipue diligam': qua fratrem diligimus. Cū colligit: duo illa precepta nō posse sine inuicē. Cū q̄pe deus dilectio est: deū certe diligit: qui diligit dilectionem. Dilectionē aut̄ necesse ē diligit: q̄ diligit fratrem. Et iō paulo post ait: Nō p̄t deum diligere quem non uidet: qui fratrem que uidet nō diligit: qz h̄ illi cā ē nō uidēdi deū q̄ nō diligit fr̄m: q̄ em̄ si diligit fr̄m nō ē dilectioe: et q̄ nō ē in dilectioe: nō ē in deo: qz de' dilectio ē. Porro q̄ nō ē in deo: nō ē in lumine quia deus lumen est: et tenebre in eo nō sunt uile. Qui ergo non est in lumine: quid mirū si nō uidet lumen: id est nō uidet deum quia in tenebris est. Fratrem autem uidet huma

1. Job. 2

Ibidē. 4

Ibidē

1. Job. 4

1. Job. 1

no visu: quo videri deus nō pōt. **S**z si eū quē videt humano visu: spiritali charitate diligere: videret deū q̄ est ipsa charitas visu interiore q̄ videri pōt. Itaq̄ qui fratrem quē videt nō diligit: deū quē propterea nō videt: q̄ deus dilectio est: qua caret q̄ fratrem nō diligit: quō pōt diligere. **N**ec illa iā questio moueat q̄tū fratri charitatis debeam⁹ impendere: q̄tū deo incompatibiliter plus q̄ nobis: fratri em̄ quātū nobis ipsis. **N**os autē ipsos tāto magis diligimus: quātō magis diligim⁹ deū. **E**x vna igit̄ eadēq̄ charitate deū proximūq̄ diligimus. **S**ed deū p̄pter deū: nos autē et proximū propter deum.

Quid ex ea forma qua diligit iustus diligit deus: quia nō pōt ea que dilectionē excitat forma nō diligi: eademq̄ est deus: quia de⁹ charitas est. **L**a. IX.

2. Cor. 6

Quid em̄ est queso q̄ exardescimus cū audimus et legimus: **E**cce nunc tempus acceptabile: ecce nūc dies salutis: nullā in quōq̄ dantes offensionem: vt nō reprehendat ministeriū nostrū: s̄ in omnibus cōmendantes nosmetipsos vt dei ministros: in multa patientia: in tribulatiōib⁹ in necessitatib⁹: in angustijs: in plagis: in carceribus: in seditiōib⁹: in laborib⁹: in vigilijs: in ieiunijs: in castitate: in scientia: in longanimitate: in bonitate: in spiritu sancto: in caritate nō ficta: in verbo veritatis: in virtute dei: p̄ arma iusticie a dextris et a sinistris: p̄ gloriā et ignobilitatem: p̄ infamiā et bonā famam: vt seductores et veraces: vt q̄ ignoramus et cognoscamus: quasi morientes et ecce viuimus: vt coerciti et nō mortificati: vt tristes semp̄ autē gaudētes: sicut egentes multos autē ditantes: tanq̄ nihil hātes et oīa possidentes. **Q**uid em̄ est q̄ accēdimur in dilectionem pauli apli: cū ista legim⁹: nisi q̄ credimus eum ita vixisse: **Q**uendū tñ sic eē dei ministris: nō de aliq̄bus auditū credimus: s̄ intus apud nos vel potius supra nos in ipa veritate conspiciam⁹. **I**llum q̄ quē sic vixisse credimus: ex hoc q̄ videmus diligimus. **E**t nisi hāc formā quā sp̄ stabilē atq̄ cōmutabilē cernim⁹ p̄cipue diligere nō iō diligerem⁹ illum: quia ei⁹ vitā cū in carne viueret: huic forme coaptatā et cōgruentē fuisse: fide retinemus. **S**ed nescio quō amplius et in ipsius forme charitatem excitamur: p̄ fidem q̄ credim⁹ vixisse sic aliquem: et spem q̄ nos quoq̄ ita posse viuere qui homines sum⁹: ex eo q̄ aliq̄ hoies ita vixerūt minie desperam⁹ vt h̄ et desideremus ardentius: et fidētius p̄cemur.

Ita et ipsoz vitā facit a nobis diligi forme illi⁹ dilectio scdm̄ quā vixisse credunt: et illoz vitā credita: in eandē formā flagrantiorē excitat caritatē: vt q̄to flagrantior diligit⁹ deū: tāto certius sereniusq̄ videamus: q̄ in dea cōspicimus incōmutabilē formā iusticie: scdm̄ quā hoies viuere optere iudicam⁹. **V**aleat ergo si des ad cognitionē et ad dilectionē dei: nō tanq̄ oīno incogniti: aut omnino non dilecti: sed quo cognoscat manifesti⁹ et q̄ firmam⁹ diligat.

De amante et quod amat et amore. **L**a. X.

Quid est autē dilectio vel caritas quā tantopere scriptura diuina laudat et p̄dicat: nisi amor boni. **A**mor autē alicuius amāris est: et amore aliq̄d amat. **E**cce tria sunt: amans et quod amat: et amor. **Q**uid est q̄ amor nisi quedā vita duo aliq̄ copulans vel copulare appetēs: amantē scz et quod amat. **E**t h̄ etiā in extremis carnalibusq̄ amoribus ita est: sed vt aliq̄d purius et liquidius hauriamus: calcata carne ascēdam⁹ ad aīm. **Q**uid amat animus in amico: nisi animū. **E**t illic igit̄ tria sunt: amāris et quod amat: et amor. **R**estat etiā huic ascēdere et superius ista q̄rere q̄tū homini dat. **S**ed hic paululū req̄scat intentio: nō vt se iam existimet inuenisse quod q̄rit: s̄ sicut solet inueniri locus vbi iā querendū est aliq̄d: non dū illud inuentū est: s̄ iam inuentū est vbi q̄ratur ita h̄ dixisse suffecerit: vt tanq̄ ab articulo alicuius exordij cetera contexamus.

ExPLICIT LIBER OCTAUIUS

INCIPIUNT CAPITULA LIBRI NONI.

- i De deo semp̄ querendo
- ij De amore: an tria sint: amāris: et quod amatur: et amor: an autem duo sint cum quis non aliū q̄ seipsum diligit.
- iiij De mēte et noticia eius et volūtate.
- vj De noticia qua mens nō solum se: sed etiā alias mētes nosse regulariter potest.
- vii De verbo quod mēs ex eterna cōcipit veritate.
- viii Quali amore diligi debeat creatura.
- ix Quo differat dilectio rerum spiri-

talium ab amore carnalium.

x Non omnia que noticia comprehendit dici possit concepta.

xj Concepte noticiae similitudine tunc ad equalitatem mentis accedere: cum id quod cognoscitur neque inferioris neque superioris nature est.

xij Cur sicut noticia mentis est proles: non etiam amor: partus eiusdem sit.

Aurelij augustini epi liber nonus incipit.

De deo semper querendo. Capitulum I.

Utrinitatem certe querimus: non quam liber: sed illam trinitatem que deus est: verusque ac summus: et solus deus.

Expecta ergo quisquis hoc audis.

Adhuc enim querimus. Et talia querentem nemo

iuste reprehendit: si tamen in fide firmissimum querat:

quod aut nosse: aut eloqui difficillimum est. Affirmantem vero cito iusteque reprehendit quisque

melius vel videt vel docet. Querite inquit deum

et vivet anima vestra. Et ne quisque se tanquam apprehendisse temere gaudeat: querite inquit faciem

eius semper. Et apostolus. Si quis se inquit

putat aliquid scire: nondum scit quemadmodum

scire oportet. Quisquis autem diligit deum: hic

cognitus est ab illo. Nec sic quidem dixit: cognovit

illud: que periculosa presumptio est. sed cognitus

est ab illo. Sed et alibi cum dixisset. Tunc

autem cognoscentes deum: statim corrigens. Imo

cogniti inquit a deo: maximeque illo loco.

Fratres inquit ego meipsum non arbitror apprehendisse.

Unum autem: que retro oblitus in ea

que ante sunt extensus: secundum intentionem se

quor ad palmam superne vocatus dei in christo

jesu. Quotquot ergo perfecti: hoc sapiamus.

Perfectionem in hac vita dicit: non aliud quam ea

que retro sunt oblitisci: et in ea que ante sunt

extendi secundum intentionem. Tutissima est enim

querentis intentio: donec apprehendatur illud

quo tendimus et quo extendimur. Sed ea

recta intentio est que proficitur a fide. Verum

tamen fides utcumque inchoat cognitionem. Cognitio

vera certa non perficitur: nisi post hanc

vitam: cum videbimus faciem ad faciem. Hoc ergo

sapiamus ut noverimus tutiores esse affectum

vera querendi: quam incognita per cognitionis presu-

mendi. Sic ergo queramus tanquam inveniendi:

et sic inveniamus tanquam quesituri. Cum enim

consummaverit homo: tunc incipit. De credendis

nulla infidelitate dubitemus: de intelligendis

nulla temeritate affirmemus. In illis au-

toritas tenenda est: in his veritas exquirenda.

Quod ergo ad istam questionem attinet: credamus

patrem et filium et spiritum sanctum

esse unum deum: uniuersae creature conditorem atque rectorem: Nec patrem esse filium: nec spiritum sanctum vel patrem esse vel filium: sed trinitatem relatarum ad invicem personarum: et unitatem equalis essentie: Hoc autem queramus intelligere ab eo ipso quem intelligere volumus auxilium precantes: et quantum tribuit: quod intelligimus explicare tanta cura et sollicitudine pietatis: ut etiam si aliquid aliud pro alio dicimus: nihil tamen indignum dicamus. Ut si quid: verbi gratia: de patre dicimus quod patri proprie non conveniat: aut filio conveniat aut spiritui sancto: aut ipsi trinitati: et si: quid de filio quod filio proprie non congruat: saltem congruat patri: aut spiritui sancto: aut trinitati. Item si quid de spiritui sancto quod proprietatem spiritus sancti: non deceat: non tamen alienum sit a patre aut filio: aut ab uno deo ipsa trinitate: veluti nunc cupimus videre utrum illa excellentissima caritas proprie spiritus sanctus sit: quod si non est: aut pater est caritas: aut filius: aut ipsa trinitas: quam resistere non possumus certissime fidei: et validissime auctoritati scripture dicentis: Deus caritas est: non tamen debemus deuiare sacrilego errore: ut aliquid de trinitate dicamus: quod non creatori: sed creature potius conveniat: aut inani cogitatione fingatur: Que cum ita sint attendamus ista tria: que inuenisse nobis videmur. Nondum de supernis loquimur: nondum de deo patre et filio et spiritui sancto: sed de hac impari imagine: et cum imagine: id est homine: familiarius enim eam et facilius fortassis intuetur mentis nostre infirmitas.

An tria sint amans et quod amat et amor. An autem duo sint cum quis non alium quam seipsum diligit

Capitulum II

Ecce ego qui hoc quaero: cum aliquid amantia sunt: ego: et quod amo: et ipse amor.

Non enim amo amorem: nisi amantem amem. Nam non est amor: ubi nihil amat. Tria ergo sunt: amans: et quod amatur: et amor. Quod si non amem nisi meipsum: nonne due erunt quod amo et amor: Amans enim et quod amatur: hoc idem est: quoniam se ipse amat: sicut amare et amari: eodem modo idem est cum se quisque amat. Eadem quippe res bis dicitur: cum dicitur: amat se: et amatur a se. Tunc enim non est aliud atque aliud amare et amari: sicut non est alius atque alius: amans et amatus. At vero amor: et quod amatur: etiam sic duo sunt. Non enim quisque se amat amor est: nisi cum amatur ipse amor. Aliud est autem amare se: aliud est amare amorem suum. Non enim amat amor: nisi iam aliquid amans: quod ubi nihil amatur: nullus est amor. Duo ergo sunt

1. Job. 4.

Libe

cum se quisq; amat. amor et quod amat. Tūc enim amans et quod amatur vñū est. Unde videtur nō esse cōsequens: vt vbiq; amor fuerit: iam tria intelligantur. Auferamus enī ab hoc consideratione cetera que multa sunt quibus hō constat: atq; vt hec que nunc requirimus quantū in his rebus possumus liq̄do reperiamus: de sola mente tractemus. Mens igitur cū amat seipam: duo quedam ostendit mentē et amorem. Quid est autē amare se: nisi sibi p̄sto esse velle ad fruendū se. Et cum tñ se vult esse quantum est: par mentivoluntas est et amantiam amor equalis. Et si aliqua substantia est amor: non est vtiq; corpus: sed spiritus. nec mens corpus: sed spiritus est. Neq; tñ amor et mens duo spiritus: sed vnus spiritus: nec eēntie due: sed vna: et tñ duo quedam vnum sunt amans et amor: siue sic dicat quod amatur. et amor. Et hoc quidem duo: relatiue adinuicē dicuntur. Amans quippe ad amorem refertur et amor ad amantē. Amans enim aliquo amore amat: et amor alicuius amantis est. Mens vero et spiritus non relatiue dicuntur sed essentias demonstrant. Non enim quia mens et spūs alicuius hoīs est: ideo mens et spūs in se nō manent. Retracto ei eo quod hō ē: qd̄ adiuñcto corpore dicitur: mens et spūs manent. Retracto autē amate nullus ē amor: et retracto amore nullus est amans. Ideoq; quantū adinuicē referūt: duo sunt. Quia autē ad se dicuntur: et singula spiritus: et simul vtrūq; vnus spūs: et singula mēs et simul vtrūq; vna mens. Ubi ergo trinitas attendamus quantū possumus: et inuocemur lucez sempiternā vt illuminet tenebras nras et videamur in nobis q̄ntū simimur imaginē dei.

De mēte et noticia ei⁹ et volūtate. Cap. III

Mens enim amare seipam non pōt. nisi etiā se nouerit. Nam quō amat qd̄ nescit. Aut si quisq; dicit ex noticia generali vel speciali mentem credere se eē talem: qualē alias expta est: et ideo amare semetipam insipientissime loquitur. Unde enim mens aliquā mentem nouit: si se nō nouit. Neq; enim vt oculus corporis videt alios oculos: et se nō videt: ita mens nouit alias mentes et ignorat semetipam. Per oculos enim corporis corpa videmus: qz radios qui p̄ eos emicant: et q̄qd̄ cernimus tangunt: refringere vel retorquerē in ipos non possumus: nisi cū specula intuemur. Quod subtilissime obscurissimeq; disserritur: donec apertissime demōstretur: vel ita se rem habere vel non ita. Sed quoquo modo se habeat vis qua per oculos cernimus: ipam certe vim: siue sint radij: siue aliud aliquid oculi

lis cernere non valemus: sed mentē quērīm⁹ et si fieri pōt: etiam hoc mente cōphēdim⁹. Mens ergo ipa sicut corporeaz rerū noticiaz p̄ sensus corporis colligit: sic incorporeaz rerū per semetipam. Ergo et semetipam p̄ se ipam nouit: qm̄ est incorporea. Nam si non se nouit: non se amat.

Tria esse in aīa que sunt vñū mentē et noticiaz sui et amorem. **Cap. III**

Icūt autē duo quedam sunt: mens et amor eius cū se amat: ita quedā duo sunt mens et noticia eius cū se nouit. Igitur ipa mens et amor: et noticia eius: tria q̄dam sunt: et hec tria vnum sunt: et cū perfecta sunt: equalia sunt. Si enim minus se amat q̄ est vt verbi gratia: tantū se amat hoīs mens q̄ntum amandū est corpus hoīs: cum plus sit ipa q̄ corpus: peccat: et nō est p̄fectus amor eius. Item si amplius se amat q̄ est: velut si tantuz se amet quantū amandus est deus: dū incomparabiliter minus sit ipa q̄ deus: etiam sic nimio peccat et non perfectum habet amorē sui. Maiore autē pueritate et iniquitate peccat: cum corpus tantum amat quantū amandus est deus: Item noticia si minor est: q̄ est illud quod noscitur: et plene nosci potest: p̄fecta non est. Si autē maior est: iam superior est natura q̄ nouit q̄ illa q̄ nota est: sicut maior est noticia corporis: q̄ ipm̄ corpus quod ea noticia notū est. Illa enim vita quedam est in ratione cognoscens: corpus autē non est vita: et vita quelibet quolibet corpore maior est: non mole sed vi. Mens vero cum seipam cognoscit: non se supat noticia sua: qz ipa cognoscit: ipa cognoscit. Quia ergo se totā cognoscit: neq; secū q̄c̄q; aliud: par illi ē cognitio sua: qz neq; ex alia natura est eius cognitio: cū seipam cognoscit. Et cum se totam nihil amplius p̄cipit: nec minor nec maior est. Recta igitur diximus hec tria: cum p̄fecta sunt: esse consequenter eālia. Si etiam admonemur: si vtrūq; videre possum⁹ hęc in anima existere: et tanq̄ inuoluta euolui vt sentiamur et dinumerent substantia liter vt vt ita dicam: essentialiter: non tanq̄ in subiecto: vt color: aut figura in corpore: aut vlla q̄litas: aut quantitas. Quicqd̄ enim tale est: non excedit subiectū in quo est. Non enim color iste aut figura huius corporis pōt esse et alterius corporis. Mens autē amore quo se amat pōt amare et aliud preter se. Item non se solam cognoscit mens: sed et alia multa. Nobrem nō amor et cognitio tanq̄ in subiecto insunt mēti sed substantia liter etiam ista sunt sic ipa mēs quia et si relatiue dicuntur adinuicem: in sua

tamen sunt singula queq; substantia. Non sic color et coloratum relative ita dicuntur adinuicem. ut color in subiecto colorato sit: non habens in seipso propriam substantiam: quoniam coloratum corpus substantia est. ille autem in substantia: sed sicut duo amici etiam duo sunt homines: que sunt substantie cum homines non relative dicantur. amici autem relative. Sed item quis substantia sit amans vel sciens substantia sit scientia: substantia sit amor: sed amans et amor. aut sciens et scientia: relative ad se dicantur sicut amici. Mens vero aut spiritus non sunt relativa: sicut nec homines relativa sunt: non tamen sicut amici homines possunt seorsum esse abinuicem: sic amans et amor. aut sciens et scientia. Quis et amici corpore videntur separari posse: non animo. in quantum amici sunt. verum fieri potest. ut amicus amicum etiam odisse incipiat et corpore amicus esse desinat. nesciente: illo: et adhuc amante. Amor autem quo se mens amat: si esse desinat simul et illa desinat esse amans. Item noticia qua se mens nouit: si esse desinat: simul et illa nosse se desinat. Sic caput capitati alicuius vtiq; caput est. et relative ad se dicuntur quis etiam substantie sint. Nam et caput corpus est. et caputatum. Et si non sit corpus: nec capitatū erit. Sed hec precisione abinuicem separari potest. illa non possunt: si sunt aliqua corpora que secari omnino et diuidi nequeunt: tamen nisi partibus suis constarent corpora non essent pars ergo ad totum relative dicitur: quia ois pars alicuius totius pars est: et totū oibus partibus totū est. Sed quoniam et pars corpus est et totum: non tamen ista relative dicuntur. sed etiam substantialiter dicuntur. Fortassis ergo mens totū est et eius quasi partes amor quo se amat et scientia qua se nouit: quibus duabus partibus illud totū constat. An tres sunt equales partes quibus totū vnum completur. Sed nulla pars: totū cuius pars est complectitur. Mens vero cum se totam nouit: hoc est perfecte nouit per totū eius est noticia eius. Et cum se perfecte amat: totā se amat: et per totū eius est amor eius. Num ergo sicut ex vino et aqua et melle vna sit portio: et singula per totum sunt: et tamen tria sunt. nulla enim pars est portiois que non habeat hec tria: non enim iuncta velut si aqua et oleum essent: sed omnino comixta sunt: et substantie sunt omnes: et totus ille liquor vna quidam est ex tribus confecta substantia. Tale aliquid arbitrandū est esse simul hec tria: mentem amorem: noticiam: sed non vnius substantie sunt aqua: vinum: et mel: quis ex eorum com-

mixtione fiat vna substantia portiois: Quod autem illa tria non sunt eiusdem substantie non video: cum mens ipsa se amet: atque ipsa se nouerit: atque ita sint hec tria: ut non alteri alicui reze mens vel amata vel nota sit. Quis ergo eiusdemque essentie necesse est hec tria sint: et ideo si tanquam comixtione confusa essent: nullomodo essent tria: nec referri adinuicem possent. Quod admodum si ex vno eodemque auro tres annulos similes facias: quis connexos sibi referat adinuicem que similes sunt. Omnis enim similis alicui similis est: et trinitas anulorum est: et vnum aurum: et si misceantur sibi et per totam singuli massam suam conspergantur intercidet illa trinitas: et oino non erit: ac non solum vnum aurum dicitur: sicut in illis tribus anulis dicebatur: sed iam nulla aurea tria

mens et amor et noticia et singula in se mancant et oia in oibus

Caplin. V.

In illis tribus cum se nouit mens et amat se: manet trinitas: mens et amor: noticia: et nulla comixtione confunditur. quis et singula sint in seipsis. et inuicem tota in totis: siue singula in binis: siue binaria in singulis. Itaque oia in oibus. Nam et mens est vtiq; in seipsa: quoniam ad seipsam mens dicitur: quis noscens vel nota: vel noscibilis: ad suam noticiam relative dicatur. Amans quoque et amata vel amabilis ad amorem referatur: que se amat et noticia: quis referatur ad mentem cognoscentem vel cognitam. tamen et ad seipsam nota et noscens dicitur. Non enim sibi est incognita noticia: qua se mens ipsa cognoscit. Et amor quis referatur ad mentem amantem cuius amor est: tamen et ad seipsam est amor. ut sit etiam in seipso: quia et amor amatur. Nec alio nisi amore amari potest: id est seipso. Ita sunt hec singula in seipsis. In alterius autem ita sunt: quia et mens amans in amore est. et amor in amantis noticia: et noticia in mente noscente. Singula in binis ita sunt quia mens que se nouit et amat. in amore et noticia sua est: et amor amantis mentis seseque scientis. in mente noticiaque eius est. Et noticia mentis se scientis et amantis in mente atque in amore eius est. quia scientes se amat et amantem se nouit. Et per hoc et binaria in singulis: quia mens que se nouit et amat cum sua noticia est in amore: et cum suo amore in noticia. Amor quippe ipse et noticia simul sunt in mente: que se amat et nouit. Tota vero in totis. quemadmodum sint. iam supra ostendimus. cum se tota mens amat. et totam nouit. et totum amorem suum nouit. totamque amat noticiam suam. quando tria ista ad seipsa

Liber

perfecta sunt. **A**d id itaq; modo tria ista inseparabilia sunt a semetipsis. et tamē eorum singulum quodq; substantia est. et simul omnia vna substantia vel essentia: cum et relatiue dicantur adinuicem.

De noticia qua mens non solum se: sed etiam alias mentes nosse regulariter potest. **A**post. VI.

Ed cum seipam nouit humana mens et amat seipam: non aliquid incommutabile nouit et amat: aliterq; vnusquisq; homo loquendo enunciat mentem suam: quod in seipso agatur attendens. **A**lter autem humanam mentem speciali aut generali cognitione diffinit.

Itaq; cum mihi de sua propria loquitur: vtrum intelligat hoc: aut illud: aut non intelligat: et vtrum velit aut nolit hoc aut illud: credo. **S**um vero de humana specialiter aut generaliter verum dicit: agnosco et approbo.

Ende manifestum est aliud vnum quēq; videre in se: quod sibi alius dicenti credat: non tamen videat: aliud autem in ipsa veritate quod alius quoq; possit intueri: quoq; alterum mutari per tempora: alterum incommutabili eternitati consistere. **N**eq; enim oculis corporeis multas mentes videndo per similitudinē colligimus: generalem vel specialem mentis humane noticiam sed intuemur inuolabilem veritatem ex qua perfecte quantum possumus diffiniamus: non qualis sit vnus cuiuscunq; hominis mens: sed qualis esse sempiternis rationibus debeat. **E**nde etiam phantasias rerum corporalium per corporis sensum hausitas et quod animo infusas memorie: ex quibus etiam ea que non visa sunt ficto phantasmate cogitantur: siue aliter quam sunt: siue fortuito sicuti sunt alijs omnino regulis supra mentem nostram incommutabiliter manentibus: vel approbare apud nosmetipsos: vel improbare conuincimur cum recte aliquid approbamus aut improbamus. **N**am cum et recolo cartaginis mēna que vidi: et cum fingo alexandrie que non vidi: eademq; imaginarias formas quasdam quibusdam preferens: rationabiliter prefero: vigeat et claret desuper iudicium veritatis: ac sui iuris incorruptissimis regulis firmiter est. **E**t si corporalium imaginum quasi quodam nubilo subtextitur non tamen inuoluitur atq; confundit. **S**ed interest vtrum ego sub illa: vel in illa caligine: tamē a celo perspicuo secludar: an sicut in altissimis montibus accidere solet: inter vtrumque aere libero fruens: et serenissimam lucem super densissimas nebulas subter aspiciam. **N**am vnde in me fraterni amoris inflammatur ardor: cum audio virum aliquem pro fidei pul-

chritudine et firmitate: acriter tormenta tolerasse. **E**t si mihi digito ostendatur ipse homo: studeo mihi coniungere: notum facere: amicitia colligare. **I**taq; si facultas datur: accedo: alloquor: sermonem confero: affectum meum in illum quibus verbis possum exprimo: vicissimq; in eo fieri quem in me habeat atq; exprimi volo: spiritalemq; complexum credendo melior: quia peruestigare tam cito et cernere penitus eius interiora non possum. **A**mo itaq; fidelem et fortem virum: amore casto atq; germano. **Q**uod si mihi inter nostras loquelas fateatur: aut incautus aliquo modo sese indicet: quod vel de deo credat incongrua: atq; in illo quoq; carnale aliquid desideret: et pro tali errore illa pertulerit vel sperate pecunie cupiditate: vel inani auiditate laudis humane: statim amor ille quo in eum ferebar offensus: et quasi repercussus: atq; ab indigno homine ablatum: in ea forma permanet: ex qua eum talē credens amaueram. **N**isi forte ad hoc homo iam ut talis sit: cum talē non esse conperio. **E**t in illo homine nihil mutatum est: mutari tamen potest ut fiat: quod eum iam esse credideram: in mente autem mea mutata est vtriusque ipsa existimatio: que de illo aliter se habebat: et aliter habet. **I**demq; amor ab intentione perfruenti: ad intentionem consulendi: incommutabili desuper iusticia iubente deflexus est. **I**psa vero forma in concusse ac stabilis veritatis: et in qua fruerer homine: bonum eum credens: et in qua eum consulo: ut bonus sit: eadem luce incorruptibilis sincerissimeq; rationis: et mentis aspectum et illam phantasie nubem quam desuper cerno cum eundem hominem quem videram cogito in perturbabili eternitate perfundit. **I**tem cum arcum pulchre et equaliter intortum quem vidi: verbi gratia: cartagini aere reuoluo: res quedam menti nunciata per oculos memorie que transfusa imaginum conspectum facit. **S**ed aliud mente conspicio firmum mihi opus illud placet: vnde etiam si displiceret: corrigerem. **I**taq; de istis secundum illam iudicamus: et illam cernimus rationalis mentis intuitu. **I**ta vero aut presentia sensu corporis tangimus: aut imagines absentium fixas in memoria recordamur: aut ex earum similitudine talia fingimus: qualia nos ipsi si vellemus atq; possemus: etiam opere moliremur. **A**lter enim figurantes animo imagines corporum: aut per corpus corpora videntes: aliter autem rationes artemq; ineffabiliter pulchram talium figurarum super aciem mentis simplici intelligentia capientes

De verbo quod mens ex eterna concipit
veritate **Capitulum VII.**

Illa igitur eterna veritate ex qua
temporalia facta sunt omnia. forma
fm quam sumus. et fm quam vel in
nobis vel in corporibus vera et recta ratione
aliquid opamur visu mentis aspiciamus. atq;
inde conceptam rerum veracem noticiam: taq;
verbum apud nos habemus: et dicendo intus
gignimus: nec a nobis nascendo discedit. **C**u
aut ad alios loquimur: verbo intus manenti
ministerium vocis adhibemus: aut alicui^s si-
gni corporalis: vt per quandam comemozato-
nem sensibilem: tale aliquid fiat etiā in animo
audientis: quale de loquentis animo non re-
cedit. **N**ihil itaq; agimus per membra corpo-
ris in factis dictisq; nostris: quibus vel appro-
bantur vel improbantur mores hominum: qd
non verbo apud nos intus edito preuenim?
Nemo em volens aliquid facit: qd non in cor-
de suo prius dixerit. **Q**uod verbum amore co-
cipitur: siue creature: siue creatoris: id est aut
nature mutabilis aut incommutabilis veritatis
Quali amore diligi debeat creatura

Capitulum VIII.

Rgo aut cupiditate: aut caritate no-
quo non sit amanda creatura. sed si
ad creatorem refertur ille amor: non iam cu-
piditas sed caritas erit. **T**unc enim est cupi-
ditas cum propter se amatur creatura. tunc no-
vrentem adiuuat: sed corrumpit fruente. **S**i
ergo aut par nobis: aut inferior creatura sit in-
feriore vrentum est ad deum: pari autem fru-
endum. sed in deo. **S**icut enim teipso: non in
teipso frui debes. sed in eo qui fecit te. **S**ic etiā
illo: quem diligis: tanq; teipm: et nobis ergo et
fratribus in domino fruamur: et inde nos nec
ad nosmetipsos remittere. et quasi relaxare de-
orsum versus audeamus. **N**ascitur autem ver-
bum cum excogitatum placet. aut ad peccan-
dum aut ad recte faciendum. **V**erbum ergo
nostrum et mentem de qua gignitur quasi me-
dius amor coniungit. seq; cum eis tertium co-
plexu incorporeo sine vlla confusione pstrigit

Quo differat dilectio rerum spiritualium ab
amore carnalium. **Capitulum IX.**

Conceptum autē verbum et natum
idipm est. cum voluntas in ipa noti-
cia coquiescit quod fit in amore spi-
ritualium. **Q**ui enim: verbi gratia: perfecte no-
uit. perfecteq; amat iusticiam: iam iustus est.
etiam si nulla existat fm eam forinsecus p me-
bra corporis operandi necessitas. **I**n amore
autem carnalium temporaliumq; reruz: sicut

in ipis animalium fetibus: alius est conceptus
verbi: alius partus. **I**llic em quod cupiendo
concipitur: adipiscendo nascitur. **Q**uoniam
non sufficit avaricie nosse: et amare aurum: ni-
si et habeat. **N**eq; nosse et amare yesci: aut con-
cumbere: nisi etiam id agat: neq; nosse et ama-
re honores et imperia: nisi proueniant. **Q**ue
tamen omnia: nec adepta sufficiunt. **Q**ui em
biberit ex hac inquit aqua: sitiet iterum **I**ob. 4.
et in psalmo. **C**oncepit inquit dolorem et pepe-
rit iniquitatem. **D**olorem vllaborem dicit co-
cipi. cum ea concipiuntur que nosse ac velle no-
sufficit: et inardescit atq; egrotat animus indi-
gentia: donec ad ea perueniat: et quasi pariat
ea. **U**nde eleganter in latina lingua parta di-
cuntur: et reperta atq; comperta: que verba
quasi a partu ducta resonant. **Q**uia cupiscen-
tia cum conceperit parit peccatum. **U**nde do-
minus clamat. **V**enite ad me omnes qui la-
boratis et onerati estis: **E**t alio loco. **T**e pgnā-
tibuz et lactantibus in illis diebus. **S**um itaq;
ad partum verbi refert omnia vel recte fa-
cta vel peccata. ex ore inquit tuo iustificabe-
ris: et ex ore tuo condemnaberis: os volens in-
telligi: non hoc visibile: sed interius inuisibile
cogitationis et cordis.

Non omnia que noticia comprehendit dici
posse concepta. **Capitulum X.**

Acte ergo queritur: vtrum omnis
noticia verbum: an tantum amata
noticia. **N**ouimus enim ea que odi-
mus. **S**ed nec concepta: nec pta dicenda sūt
animo. que nobis displicent. **N**ō enim omnia
que quoquo modo tangunt concipiuntur: vt
tantum nota sint. non tamen verba dicantur.
sicut ista de quibus nunc agimus. **A**lter enim
dicuntur verba que spacia temporuz syllabis
tenent: siue pronunciantur: siue cogitentur.
alter omne quod notum est verbū dicitur aīo
impressum qd diu de memoria proferrī et diffi-
niri potest: q̄uis res ipa displiceat. aliter cum
placet quod mente concipitur. **S**cđm quod
genus verbi accipiendum est quod ait aposto-
lus. **N**emo dicit dominus Iesus: nisi in spiritu
sancto: cum fm aliam verbi notionem dicant
hoc et illi. **D**e quibus ipse dominus ait. **N**on
omnis qui dicit mihi dñe dñe. intrabit in regnū
celorum. **V**eruntamen cum et illa que odim⁹
recte displicent: recteq; improbantur: appro-
batur eorum improbatio: et placet et verbum ē
et **N**eq; vitiorum noticia nobis displicet: sed ipa
vicia. **N**am placet mihi quod noui. et diffinio
quid sit intemperantia: et hoc est verbum eius
sicuti sunt in arte nota vicia. **E**t recte appro-

Iob. 4.
Ps. 7.

Iaco. 1.

Mat. 11.
Ibid. 24

1. Cor. 12.

Mat. 7.

Liber

batur. eorum noticia: cum discernit cognitor
speciem priuationemque virtutis: sicut aere: et
negare: esse et non esse. **A**t tamen virtute pri-
uari atque in vitium deficere damnabile est. **E**t
diffinire intemperantiam verbumque eius di-
cere pertinet ad artem morum. **E**ssē autē in
temperatē ad id pertinet quod illa arte cul-
patur sicut nosse ac diffinire quod sit solocism^o
pertinet ad artem loquendi: facere autem vi-
tium est: quod eadem arte reprehendit. **V**er-
bum est igitur: quod nunc discernere ac insi-
nuare volumus cum amore: noticia. **S**ed itaque
se mens nouit et amat: iungitur ei amore ver-
bum eius. **E**t quoniam amat noticiam: et no-
uit amorem: et verbum in amore est: et amor in
verbo: et vtrumque in amante atque dicente. **S**ed
omnis secundum speciem noticia: similis est ei rei quam
nouit. **E**st enim alia noticia secundum priuationem
quam cum improbamur: loquimur. **E**t hec pri-
uationis improbatio speciem laudat: ideoque
approbatur

Concepte noticie similitudinem tunc ad
equalitatem mentis accedere: cum id quod
cognoscitur: neque inferioris: neque superioris na-
ture est.

Capitulum XI.

Habet ergo animus nonnullam speciei
note similitudinem: siue cum ea pla-
cet: siue cum eius priuatio displicet.
Quo circa in quantum deum nouimus: simi-
les sumus. **S**ed non ad equalitatem similes:
quia nec tantum eum nouimus: quantum ipse
se. **E**t quemadmodum cum per sensum cor-
poris discimus corpora: fit eorum aliqua simi-
litudo in animo nostro: que phantasia memo-
rie est. **N**on enim omnino ipsa corpora in animo
sunt: cum ea cogitamus: sed eorum similitu-
dines. **I**taque cum eas pro illis approbam^{us}: er-
ramus. **E**rro: namque est pro alio alterius ap-
probatio. **M**elior est tamen imaginatio cor-
poris in animo: quam illa species corporis: in qua
tunc hec in meliore natura est: id est in substā-
tia vitali sicuti animus est: ita cum deum no-
uimus: quamuis melioris efficiamur quam eramus
antequam nossemus: maximeque cum eadem noticia
etiam placita digneque amata verbum est: fitque
aliqua dei similitudo illa noticia: tamen infe-
rior est: quia in inferiori natura est. **C**reatura
quippe animus: creator autem deus. **E**t quo
colligitur: quia cum se mens ipsa nouit atque ap-
probat: sic est eadem noticia verbum eius: ut
ei sit par omnino et equale: atque identidem: quod
neque inferioris essentie noticia est: sicut cor-
poris: neque superioris sicut dei. **E**t cum habe-
at noticia similitudinem ad eam rem quam

nouit: hoc est cuius noticia est: hec habet per-
fectam et equalem qua mens ipsa que nouit est
nota. **I**deoque et imago et verbum est: quod de illa ex-
primi cum cognoscendo eadem coequatur: et est
gignenti quale quod genitum est

Sur sicut noticia mentis est proles non etiam
amor partus eiusdem sit.

Capitulum XII.

Quid ergo amor: non erit imago: non

q verbum: non genitum. **S**ur enim mens no-
ticiam suam gignit cum se nouit: et amo-
rem suum non gignit cum se amat. **N**am si propterea
est notionis sue causa quod noscibilis est: amo-
ris etiam sui causa est: quod est amabilis. **S**ur utrumque
itaque non genuerit: difficile est dicere. **H**ec enim
questio etiam de ipsa summa trinitate: omnipoten-
tissimo creatore deo: ad cuius imaginem homo

Secū. j.

factus est: solet mouere homines: quos veritas
dei per humanam locutionem inuitat ad fidem.
Sur non spiritus quoque sanctus a patre deo
genitus vel creditur vel intelligitur: ut filius
etiam ipse dicatur. **Q**uod nunc in mente hu-
mana utrumque inuestigare conamur: ut ex in-
feriore imagine in qua nobis familiaris na-
tura ipsa nostra quasi interrogata respondet:
exercitatioem mentis aciem ab illuminata cre-
atura ad lumen incommutabile dirigamus. **S**i
tamen veritas ipsa persuaserit: sicut dei verbum
filium esse nullus christianus dubitat: ita carita-
tem esse spiritum sanctum. **E**rgo ad imaginem
illam que creatura est: hoc est ad rationalem
mentem: diligentius de hac re interroganda
considerandaque redeamus: ubi temporaliter
existens: non nullarum rerum noticia que
ante non erat: et aliquarum rerum amor que
antea non amabantur distinctius nobis aper-
rit quid dicamus: quia et ipsi locutioni tempo-
raliter dirigende: facilius est ad explicandum
res que in ordine temporum comprehendun-
tur. **P**rimo itaque manifestum sit posse fieri ut
sit aliquid scibile: id est quod sciri possit: et tamen
nesciatur: illud autem fieri non posse ut sciat
quod scibile non fuerit. **U**nde liquido tenen-
dum est quod omnes res quamcumque cognoscimus
congenerat in nobis noticiam sui. **A** utrumque enim
noticia parit: a cognoscente et cognito. **I**taque
mens cum se ipsam cognoscit: sola parit noticie
sue: et cognitum enim et cognitor ipsa est. **E**rat autem
sibi ipsa noscibilis: et antequam se nosset: sed noticia sui
erat in ea: cum se ipsa non nouerat. **Q**uod ergo
cognoscit se: parem sibi noticiam sui gignit:
quia non minus se nouit quam est: nec alterius es-
sentie est noticia eius: non solum quia ipsa no-
uit: **S**ed etiam quia se ipsam: sicut supra dixi-
mus. **Q**uid ergo de amore dicendum est: cur

non etiam cum se amat: ipm quoq; amorem sui genuisse videatur: **E**rat enim amabilis sibi: et anteq; se amaret: quia poterat se amare sicut erat sibi noscibilis: et anteq; se nosset: quia poterat se nosse. **N**am si non sibi esset noscibilis: nunq; se nosse potuisset. **I**ta si non sibi eet amabilis: nunq; amare potuisset. **N**ur itaq; amando se non genuisse dicatur amorem suum: sicut cognoscendo se genuit noticiam suam. **I**n eo quidem manifeste ostenditur hoc amoris esse principium: unde procedit: ab ipsa quidem mente procedit que sibi est amabilis anteq; se amet: atq; ita principium est amoris sui quo se amat. **S**ed ideo non recte dicitur genitus ab ea sicut noticia sui qua se nouit: quia noticia iam inuentum est quod partum repertum dicitur: quod sepe precedit inquisitio eo fine quietura. **N**am inquisitio est appetitus inueniendi: quod idem valet si dicas: reperendi. **Q**ue autem reperiuntur: quasi pariuntur: unde proli similia sunt: ubi nisi in ipsa noticia: ibi enim quasi expressa formantur. **N**am etsi iam erant res quas querendo inuenimus: noticia tamen ipsa non erat: quam sicut prolem nascentem deputamus: porro appetitus ille qui est inquirendo procedit a querente: et pender quodammodo: neq; requiescit sine quo intenditur: nisi id quod queritur inuentum: querenti copuletur. **Q**ui appetitus: id est inquisitio: quis amor esse non videatur: quo id quod notum est: amatur. **H**oc enim adhuc ut cognoscat agitur: tamen ex eodem genere quiddam est. **N**am voluntas iam dici potest: quia omnis qui querit inuenire vult: et si id querit quod ad noticiam pertinet: omnis qui querit nosse vult. **Q**uod si ardentem atq; instanter vult: studere dicitur quod maxime in assequendis atq; adipiscendis quibusq; doctrinis dici solet. **P**artum ergo mentis antecedit appetitus quidam: quo id quod nosse volumus querendo et inueniendo nascitur proles ipsa noticia: ac per hoc appetitus ille quo concipitur pariturq; noticia: partus et proles recte dici non potest. **I**demq; appetitus quo inhiatur rei cognoscende: fit amor: cognite dum tenet atq; amplectitur placitam prolem: id est noticiam gignentiq; coniungit. **E**t est quedam imago trinitatis: ipsa mens et noticia eius quod est proles eius: ac de se ipsa verbum eius: et amor tertius: et hec tria vnum atq; vna substantia. **H**ec minor proles: dum tantam se nouit mens quanta est: nec minor amor dum tantum se diligit quantum nouit et quanta est.

ExPLICIT LIBER NONUS.

Incipiunt capitula libri decimi.

- i **D**e studijs discere amantium quod ignorant: quod tamen non expeteret scire si penitus ignorarent.
- ii **Q**uibus causis amari videntur cognita: cum ipsa scientia eorum que nescimus expetitur.
- iii **I**n incognita sibi sit mens cum se querit ut nouerit.
- iiii **D**e proprijs mentis que non potest ignorare.
- v **I**n quo mens nosse se debeat: et a quibus abstinere ne eis quasi proprijs delectetur: atq; in se minus nouerit.
- vi **I**n quibus mens de se cogitans possit errare.
- vii **D**e opinionibus eorum qui mentem aliquid precipuum corporis esse senserunt.
- viii **Q**uomodo mens nosse se querens: nihil de se corporeum debet cogitare.
- ix **Q**uomodo mens cognoscit se ipsam.
- x **Q**uomodo mens nosse se cupiens nihil eorum de se opinari debeat: de quibus scit esse dubitandum.
- xi **D**e memoria: intelligentia et voluntate: in quibus mens habet in se quandam imaginem diuine trinitatis.
- xii **D**e querenda imagine trinitatis etiam in his que anima ex corporis sensibus concipit.

Aurelij Augustini episcopi de trinitate liber decimus incipit.

De studijs discere amantium quod ignorant: quod tamen non expeterent scire si penitus ignorarent.

Capitulum I.

Nunc ad ea ipsa consequenter enodatus explicanda limitior accedat intentio. **A**c primū quia rem prorsus ignorā amare omnino nullus potest: diligenter intuendum est cuiusmodi sit amor studentium: id est non iam scientiū: sed adhuc scire cupientiū quāq; doctrinā. **E**t in his dīpe reb^o i quib^o nō vilitate dī studium solent existere amores ex auditu: dum

cuiusq; pulchritudinis fama ad videndum ac fruendum animus accendit. q; generaliter nouit corporum pulchritudines: ex eo q; plurimas vidit: et inest intrinsecus vñ approbet: cui forinsecus inhiat. **Q**uod cū sit: nō rei penit^o incognite amor excitat. cui^o genus ita notū est: **N**um aut virū bonū amamus: cui^o faciē nō vidim^o: ex noticia virtutū amam^o. quas nouim^o i ipa veritate. **A**d doctrinas aut cognoscēdas: plerūq; nos laudantiuz atq; pdicantiū accendit auctoritas. **A**rtū nisi breuiter impressā cuiusq; doctrine haberem^o in aīo notionem: nullo ad eā discendā studio flagrarem^o. **Q**uis ei sciende: verbi gratia: rhetorice vllā curāz operam impenderet: nisi ante sciret eā dicendi eē sciētiam. **A**liqñ etiā ipaz doctrinaruz fines auditos expertos ve miramur: et ex hoc inardescimus facultatē cōparare discendo qua ad eos puenire possim^o. **T**anq; si litteras nesciēti dicatur: quandā esse doctrinā qua quisq; valeat q̄uis longe absentī verba mittere manu facta in silentio: que rursus ille cui mittunt non auribus: sed oculis colligat: idq; fieri videat. **N**ōne dū concupiscit nosse qd id possit: oī studio circa illū finē mouet: quē iam notū tenet. **S**ic accendunt studia discentiū. **M**ā qd quisq; profusus ignorat: amare nullo pacto pōt. **I**ta etiā signū si quis audiat incognitū: veluti verbi alicui^o sonū quo quid significet ignorat: cupit scire quid nā sit: id est sonus ille cui rei cōmemorande institutus sit: veluti audiat cū dicitur temetumz ignorans quid sit: requirat. **I**am itaq; oportet vt nouerit signū esse: id est non esse inanem illam vocem: sed aliquid ea significari. **N**ōquin iam notum est hoc trissyllabum: et articulatam speciem suam impressit animo per sensum aurium. **Q**uid amplius in eo requiratur: quo magis inotescat: cui^o oēs littere oīaq; soni spacia nota sunt: nisi q; siml innotuit signum esse: mouitq; sciendi cupiditatē: cui^o rei signū sit. **Q**uo igit amplius notū est: sed non plene notū est: eo cupit animus d illo nosse qd reliquū est. **S**i enī: tūmō esse istā vocem nosset: eamq; alicui^o rei signū esse non nosset: nihil iam quereret de sensibili re: q̄ntū poterat sentiendo percepta. **Q**uia vero non solum esse vocem: sed et signū esse iam nouit: perfecte id nosse vult. **H**ecq; vllū pfecte signū noscitur: nisi cui^o rei signū sit: cognoscat. **I** hoc q; qui ardentī cura querit vt nouerit: studioq; accensus insistit: nō pōt dici esse sine amore. **Q**uid igitur amat. **V**erte enīz amari aliquid nisi notū non potest. **N**eq; ille istas tres syllabas amat: quia siā notas habet. **S**i hoc i eis

amat: quia scit eas significare aliquid nō inde nunc agitur: non enim hoc nosse querit. **S**ed in eo qd scire studet quid amet: inquirimus: qd pfecto nondum nouit: et propterea miramur cur amet: qm̄ firmissime nouimus amari nisi nota nō posse. **Q**uid ergo amat: nisi qd nouit atq; intuetur in rationibus rerū que sit pulchritudo doctrine: qua continentur noticie signoz oīm: et que sit vtilitas in ea peritia qua inter se humana societas sensa cōmunicat. ne sibi hominū cetus deteriores sint: quauis solitudine: si cogitationes suas colloquendo non misceantur. **H**anc ergo speciez decorē et vtilem cernit anima: et nouit: et amat eamq; in se pfici studet q̄stum potest: quisq; vocum significantium: quecumq; ignorat: inquirat. **A**liud est enim qd eam in veritatis luce conspiciat: aliud quod in sua facultate concupiscit. **C**ōcupiscit namq; in luce veritatē: q̄ magnū et q̄ bonū sit: omnes omnium gentium linguas intelligere ac loqui: nullamq; vt alienigena audire et a nullo ita audiri. **L**uius noticie decus cogitatioē iam cernitur: amaturq; res nō tā q̄ ita conspiciat: atq; inflāmat studia discentiū: vt circa eam moueant: etq; inhiant in omni opera quā impēdunt q̄quē de tali facultati: vt etiam vsu amplectantur qd ratione p̄noscent: atq; ita quisq; cui facultati spe p̄pinquat: ei feruētius amore inardescit. **H**is doctrinis quippe studet vebemētius: que capi posse non desperant. **N**am cuius rei adipiscende spem quisq; non gerit: aut tepide amat aut oīno nō amat q̄uis q̄ pulchra sit videat. **Q**uo circa: q; oīm liguarū scia fere ab oīb^o desperat: sue gētis q̄sq; maxie studet vt nouerit. **Q**uod si et illi ad pfectū p̄cipiende se nō sufficē sētīt: nemo tñ tā desidiōsus ē h^o noticie q̄ nō cū audierit incognitū v̄bū velit nosse qd illud sit: et si pōt q̄rat et discat. **Q**uod dū q̄rit: vtiq; in studio discēdi ē: et vt amare rē incognitaz qd nō ita ē. **S**pēs nāq; illa tāgit aīm quam nouit et cogitat: in q̄ elucet dec^o p̄sociandoz animoz in vocib^o notis audiēdis atq; reddēdis eaq; accēdit studio querētē qdē qd ignorat: et notā formā q̄ id p̄tineat intuentē et amantem. **I**taq; si querenti: verbi gratia: quid sit temetum (hoc enī exempli causa posueram dicat: quid ad te pertinet: respondebit. **N**e forte audiam loquentem: et non intelligam: aut vsq; am forte id legaz: et quid scriptoz senserit nesciam. **Q**uis tandem huic dicat noli intelligere quod audis: noli nosse quid legis. **O**mnibus enīz fere animis rationalibus in p̄mptu est: ad videndū huius p̄tie pulchritudo: qua

hoim inter se cogitata: significantiū vocū enū-
 ciatione noscunt. ppter hoc notū decus. et ob
 hoc amatū quia notū. studiose querit verbuz
 illud ignorū. Itaq; cū audierit atq; cognoue-
 rit temerū. a veteribus vinū appellatū: s̄ iam
 ex vsu loquendi quē nū habem⁹ hoc vocabu-
 lū emortuū. ppter nōnullos fortasse veteruz
 libros sibi necessariū deputabit. Si autē illos
 superuacaneos habet. forte iā nec dignuz qđ
 memorie cōmēdet existimat: qz videt ad illaz
 spēm doctrine quā notā mente intuetur atq;
 amat minime pertinere. **Probrē** oīs amor stu-
 dentis animi. hoc est volētis scire qđ nescit: nō
 est amor ei⁹ rei quā nescit: s̄ ei⁹ quā scit: pp̄
 quā vult scire qđ nescit. aut si tā curiosus ē. vt
 nō ppter causam aliā notā: sed solo amore ra-
 piat incognita sciēdi: discernend⁹ quidē est a
 studiosi noie iste curiosus: sed nec ip̄e amat in-
 cognita: imo p̄gruenti⁹ d̄r: odit incognita: que
 nulla esse vult: dū vult oīa esse cognita. **Sed**
 ne quisq; nobis difficultatē referat questioneꝝ
 asserens tā nō posse quēq; odisse qđ nescit: qz
 nō pōt amare qđ nescit. nō resistim⁹ verbis: s̄
 intelligendū est: nō hoc idē dici cū dicit: amat
 scire incognita. ac si diceret: amat incognita.
 Illud ei fieri pōt vt amet quisq; scire incogni-
 ta. vt autē amet incognita nō pōt. **Non enim**
 frustra tibi est positū scire. **Quī** qui scire amat
 incognita. nō ip̄a incognita. sed ip̄m scire amat.
Quod nisi haberet cognitū neq; scire se quic-
 q; pōt fidenter dicere neq; nescire. **Non so-**
 lum em̄ qui dicit scio. et verum dicit. necesse est
 vt quid sit scire sciat. sed etiā qui dicit nescio.
 id que fidenter et verū dicit. scit verū se dicere
 scit vtq; quid sit scire. qz d̄discernit ab sciente
 nescientem. cum veraciter se intuens dicit ne-
 scio. **Et** cū ip̄e scit se verum dicere vnde sciret
 si quid sit scire. nesciret.

Quibus causis amari vidētur cognita. cū
 ip̄a scientia eozq; nescimus expedit. **Ca. XI.**

Quilibet igitur studiosus. quilibet cu-
 riosus non amat incognita. cum ar-
 dentissimo appetitu instat scire qđ
 nescit. **Aut** em̄ iam genere notuz habet quod
 amat. idq; nosse expedit. etiā in aliqua re sin-
 gula vel in singulis rebus que illi nondū note
 forte laudant: fingitq; aīo in angmariam for-
 mam qua excitetur in amore. **Unde** aut fin-
 git nisi ex his que iam nouerat. **Qui** tamē for-
 me aīo figurate atq; in cogitatione notissime
 si eam que laudabat dissimilem inuenerit. for-
 tasse nō amabit. **Quod** si amauerit. ex illo ama-
 re incipiet ex quo didicit pauloante quippe
 alia erat que amabatur. quam sibi animus.

formas exhibere cōsueuerat. **Si** autē illi forme
 simile inuenerit quā forma p̄dicauerat: cui ve-
 re possit dicere. iā te amabam. nec tunc vtiq;
 amabat incognita: quā i illa similitudine nouerat.
Aut i sp̄e sempiternae rōis videm⁹ aliqd tibi
 amamus: qđ cum expressum in aliq; rei t̄p̄alis
 effigie: illis q; expti sunt laudantibus et ama-
 mus et credim⁹: nō aliqd amam⁹ incognitum
 vñ iam supra satis differim⁹. **Aut** aliqd no-
 tum amam⁹: ppter qđ ignotū aliqd querim⁹
 cui⁹ ignoti amore nequaq; nos tenet. s̄ illius
 cogniti q; p̄tinere nouim⁹: vt illud etiā qđ ad-
 huc ignotū q̄rimus nouerim⁹: sicut d̄ incogni-
 to verbo pauloante locut⁹ sum. **Aut** ip̄m scire
 quis q; amat? quod nulli scire aliquid cupien-
 ti esse incognitū pōt. **His** causis vidēt amare
 incognita qui scire aliquid volunt quod ne-
 sciūt et ppter ardentiorē q̄rēdi appetitū sine
 amore esse dici non pōt. **Sed** qz se res aliter
 habeat: nec oīno quicq; amet incognitū. ar-
 bitro: me psuasisse verū diligenter intuenti-
 bus. **Sed** qz exempla q; dedim⁹ eoz sunt qui
 aliqd qđ ipsi non sunt nosse cupiūt. videndū
 est. ne forte aliqd nouū genus appareat cum
 seipsa mens nosse desiderat.

An incognita sibi sit mens cū se querit vt
 nouerit **Capitulum III.**

Quid q; amat mēs. cū ardentē seip̄-
 sam q̄rit vt nouerit. dum incognita
 sibi est: **Ecce** em̄ mens semetip̄a q;
 rit vt nouerit: et inflāmat hoc studio. **Amat**
 igit. **Sed** qđ amat? **Seip̄am.** **Quo** cū se non
 dū nouerit. nec qzq; possit amare qđ nescit?
An ei fama p̄dicauit specie suā. sicut de absen-
 tib⁹ solemus audire. **Fortē** q; se nan amat. sed
 qđ de se fingit hoc amat. lōge fortasse aliud q;
 ip̄a est. aut si se mens sui simile fingit. et iō cum
 hoc figmētum amat se amat ante qz nouerit:
 qz id qđ sui simile est intuet. **Nouit** igit alias
 mētes ex quib⁹ se fingat. et genere ip̄o sibi no-
 ta est. **Aut** ergo cum alias mētes nouit. se nō
 nouit. cū seip̄a nihil possit esse p̄sentius. **Quo**
 vt oculis corp̄is. magis aliq; oculi notū sunt. q;
 ip̄i sibi nō se q̄rat nūq; inuētura. **Quo** ei se
 oculi p̄ter specula videbūt. **Nec** villo mō purā
 dū est etiā reb⁹ incorp̄is p̄tēplādis tale aliqd
 adhiberi. vt mēs tanq; in speculo se nouerit.
An i rōne veritatis eterne videt qz speciosuz
 sit nosse semetip̄am. et hoc amat. qđ videt stu-
 detq; i se fieri. qz quicq; sibi nota nō sit. notū tñ
 ei ē qz bonū sit vt sibi nota sit. **Et** h̄ qđ ē mira-
 bile ē: nōdū se nosse. et qz sit pulchz se nosse iā
 nosse. **An** aliq; finē optimū. i. securitatē et bea-
 titudinē suā videt. p̄ quā occultā memoriā q;

Liber

in longinqua eā pgressam nō deseruit. ⁊ cre-
dit ad eundē finē: n̄ nisi seip̄am cognouerit sep-
uenire nō posse. **I**ta dū illud amat hoc q̄rit. ⁊
notū amat illud ppter qd̄ querit ignotū. **S**z
cur memoria beatitudinis sue poruit ⁊ memo-
ria sui cū ea perdurare non potuit. vt tam se
nosset que vult puenire. q̄ nouit illud q̄ vult
puenire. **A**n cū se nosse amat. nō se quā non-
dum nouit. sed ip̄m nosse amat: acerbiusq; to-
lerat seip̄am deesse scientie sue. quā vult cun-
cta comprehendere. **N**ouit autē quid sit nosse: ⁊
dum hoc amat qd̄ nouit etiam se cupit nosse.
Ubi ergo nosse suū nouit si se non nouit. nam
nouit qd̄ alia nouerit. se autē nō nouerit. hinc
em̄ nouit: ⁊ quid sit nosse. **Q**uo pacto igitur
se aliquid scientē scit: que seip̄am nescit. nec
em̄ alterā mentē scientem scit s̄ seip̄am. **S**cit
igitur seip̄am. **D**einde cū se querit vt nouerit
querentē se iā nouit. **I**ta se ergo nouit. **Q**ua-
propter non pōt oīno nescire se. **Q**ue dum se
nescientē scit: se vtiq; scit. **S**i autē se nescientē
nesciat. nō se querit vt sciat. **Q**uapropter co-
ip̄o quo se querit. magis se sibi notā q̄ ignotā
esse cōuincit. **N**ouit em̄ se querentē atq; nesci-
entē: dū se querit vt nouerit. **Q**uid ergo dice-
mus. **A**n qd̄ ex pte se nouit: ex pte non nouit.
Sed absurdū est dicere: nō eam totā scire qd̄
scit. **N**on dico totū scit: s̄ qd̄ scit: tota scit. **C**ū
itaq; aliquid de se scit: qd̄ nisi tota nō pōt. totā
se scit. **S**cit autē se aliqd̄ scientē. nec pōt quicq;
scire nisi tota. **S**cit se igitur tota. **D**einde qd̄
eius ei tam notū est q̄ se viuere.

De proprijs mentis que non potest igno-
rare. **C**apitulum. III.

Non pōt autē ⁊ mens esse ⁊ nō viuere
qū habet etiā amplius vt intelligat
Nam ⁊ anime bestiarum viuunt: sed
non intelligunt. **S**icut ergo mens tota mens
est. sic tota viuunt. **N**ouit autē viuere se. **T**otam
se igitur nouit. **P**ostremo cū se nosse mens q̄-
rit: mentē se esse iā nouit. alioquin vtrū se que-
rat. ignorat: ⁊ aliud p alio forsitan querat. **S**i
eri em̄ pōt vt ip̄a nō sit mens. atq; ita dum mē-
tem nosse querit: non seip̄am querat. **Q**ua-
propter qm̄ cum querit mens quid sit mens.
nouit qd̄ se querat. p̄fecto nouit quod ip̄a sit
mens: porro si hoc in se nouit quod mens est.
⁊ tota mens est. totam se nouit. **S**ed ecce nō
se nouerit esse mētem: cum autē se querit. hoc
tantū modo nouerit quod se querat. **N**otest
em̄ etiam sic aliud p alio querere. si hoc nescit
vt autē non querat aliud pro alio. p̄culdubio
nouit quid querat. **A**t si nouit quid querat: ⁊
seip̄am querit. seip̄m vtiq; nouit. **Q**uid ergo

adhuc q̄rit: q̄ si ex pte se nouit: ex parte at̄ ad-
huc q̄rit: non seip̄am: sed p̄tē suā querit. **E**um
em̄ eaīp̄a dicit. **D**einde qz nouit nō dū se a se
inuentā totā: nouit q̄nta sit tota. **A**tq; ita q̄rit
qd̄ deest. quē admodū solemus q̄rere vt veni-
at in mentez qd̄ excidit: nec tñ penitus exci-
dit: qz pōt recognosci cū venerit hoc eē qd̄ q̄-
rebat. **S**ed quō mens veniat in mentē quasi
possit mens in mente non esse: huc accedit qz
si parte inuentā nō se totā querit. tñ tota se q̄rit.
Tota ergo sibi p̄sto est: ⁊ quid adhuc quera-
non est: hoc em̄ deest quod querit: nō illa que
querit. **E**um itaq; tota se querit nihil eius de-
est. **A**t si non tota se querit. sed pars que in-
uenta est. querit partem que non dum inuen-
ta est. **N**on se q̄ mens q̄rit cuius se nulla pars
querit: pars em̄ que inuenta est: nō se querit.
pars autem que nondum inuenta est: nec ip̄a
se querit: quoniam ab ea que iam inuenta
est parte non queritur. **Q**uocirca quia nec to-
ta se mens querit: nec pars eius vlla se querit
se: mens omnino nō querit.

In quo mens nosse se debeat: ⁊ a quib⁹ ab-
stinere ne eis quasi proprijs delectetur atq; i-
se minus nouerit. **C**A. V.

Quid ergo ei p̄ceptum est: vt seip̄az
cognoscat: credo vt seip̄m cogitet: ⁊
p̄m naturā suam viuat: id ē vt p̄m na-
turā suam ordinari appetat: sub eo scz cui sub-
denda est: supra ea quib⁹ p̄ponēda est: sub illo
a quo regi debet: supra ea que regere debet.
Culta em̄ p cupiditatē prauā tanq; sui sit ob-
lita: sic agit. **V**idet em̄ qdā intrinsecus pul-
cra: in prestantiori natura que deus est. **E**t cū
instare debeat vt eis fruatur: volens ea sibi tri-
buere: ⁊ non ex illo: similis illius: sed ex seip̄a
esse quod ille est: auertitur ab eo: moueturq;
⁊ labitur in minus ⁊ minus: quod putat am-
plius ⁊ amplius: quia nec ip̄a sibi: nec ei quic-
q; sufficit recedenti ab illo qui solus sufficit.
Ideoq; per egestatem ac difficultatem sit ni-
mis intenta in actiones suas: ⁊ inquietas de-
lectationes quas per eas colligit: atq; ita cu-
piditati acquirendi noticias ex his que foris
sunt: quorum cognitum genus amat: ⁊ sentit
amitti posse: nisi impensa cura tenet tenean-
tur perditq; securitatem: tantoq; seip̄am mi-
nus cogitat: quā om̄ magis secura est: qz se non
possit amittere. **I**ta cum aliud sit nō se nosse:
aliud nō se cogitare. **N**ecq; em̄ multaz doctri-
naz peritū: ignorare gr̄maticā dicimus. cū
eā nō cogitat: qz de medicina arte tunc cogi-
tat. **C**ū ergo aliud sit nō se nosse: ⁊ aliud se co-
gitare: tanta vis est amoris. vt ea que cum

amore diu cogitauerit. eisq; cure glutino in-
 heferit. attrahat secū etiā cū ad se cogitandā
 quodāmo redit. Et q; illa corpora sunt que fo-
 ris per sensus carnis adamauit. eozq; diutur-
 na quadā familiaritate implicata est. nec secū
 pōt introsum tanq; in regiōe incorporee na-
 ture ipā corpa inferre: imagines eorum con-
 uoluit et rapit. factus in semetipā: de semetipā
Dat em̄ eis formādis quiddam substātie sue:
 seruat aut̄ aliquid: quo libere de specie taliu;
 imaginum iudicet: et hoc est magis mens. id
 est rōalis intelligentia. que seruat vt iudicet
Mamillas anime ptes que corpoz silitudini-
 bus informantur. etiam cum bestijs nos cō-
 munia habere sentimus.

In quib; mēs in se cogitans possit errare.
 Capitulū. VI.

Erat aut̄ mēs: cū se istis imaginibus
 tāto amore pūgit: vt etiā se eē aliqd
 hmōi existimet. Ita ei pformat eis quodāmo
 nō id existendo sed putando. nō quo se imagi-
 nem putet. s; oīno illud ipm cui; imaginē secū
 habet: **U**iget quippe in ea iudiciū discernēdi
 corpus qd foris relinquit ab imagine. quā de
 illo secū gerit. nisi cū ita exprimunt eedē ima-
 gines tanq; foris sentiant: nō intus cogitetur
 sicut dormientib;: aut furentibus: aut in aliq;
 extasi accedere solet.

De opinionibus eoz qui mentē aliqd pci-
 puū corporis esse senserūt. Capitulū. VII.

Um itaq; se tale aliqd putat. corp;
 esse se putat: **E**t q; sibi bñ conscia est
 principat; sui quo corpus regit. hic
 factū est vt quidā quererent qd corpis apius
 valeret in corpe: et hoc esse mentē. vel oīno to-
 tā aiām existimarēt vt empedocles et ericates
 opinati sūt. Itaq; alij sanguinē: alij cerebruz
 alij cor: nō sic scriptura dicit. **C**ōfitebor tibi dñe
 in toto corde meo. **E**t diliges dōm deū tuum
 ex toto corde tuo. **H**oc. n. abutendo vel trans-
 ferēdo vocabulo dicitur corpe ad animū: s; ipam
 oīno ptiā corpis quā in viscerib; dilaniatis
 videm; eā eē putauerūt. **A**lij ex minutissimis
 indiuiduisq; corpusculis q; atomos dicūt. cō-
 currentib; in se atq; coherentib; eā pfi cre-
 diderūt. **A**lij aerē: alij ignē. substātiā ei; esse
 dixerūt. **A**lij eā nullā esse substātiā. quia nisi
 corpus: nullā substātiā poterāt cogitare. et
 eā corpus esse nō inueniebāt. sed ipam tempe-
 rationē corpis nri vel cōpagem primordioruz
 quib; ista caro tāq; pnectit. eē opinati sunt eo-
 q; oēs eā mortālē esse senserūt: q; siue corpus
 esset: siue aliqua cōpositio corporis. nō posset
 vtiq; immortaliter pmanere. **Q**ui vero ei; sub-

stantiā vitā quandā nequaq; corporeā. qñ qdē
 vitā. oē viuū corpus animantē ac viuificantē
 esse reperit. cōsequenter et immortalē. q; vite
 carere vita nō pōt. vt quisq; potuit pbare co-
 nati sunt. **N**ā de quinto illo nescio: quo corpe-
 qd notissimis qrtuor hui; mūdi elementis q;
 dā pūgentes. hinc aiām esse dixerūt. hoc lo-
 co diu differendū nō puto. **A**ut em̄ hoc vocāt
 corpus qd nos. cui; in laci spacio ps toto mi-
 nor est. et in illis annuerādi sunt q; mētē cor-
 poreā esse crediderūt: **A**ut si vel oēm substan-
 tiam: vel oēm mutabilē substātiā corpus ap-
 pellant. cū sciant nō oē locoꝝ spacijs aliqua lō-
 gitudine vel latitudine et altitudine cōtineri
 nō cū eis de vocabuli questione pugnandū ē.
In his oib; sentētijs qsq; videt mētē naturā
 et eē substātiā et nō eē corpeā. i. nō minore sui
 pre min; occupare loci spaciū. mai; q; maiore
 sit oportet videat eas q; opinant; eē corporeaz
 nō ob hoc errare qd mens desit eoz noticie. s;
 qd adiūgūt ea: sine quibus nullā pnt cogitare
 naturā. **S**ine phantasijs em̄ corpm quicquid
 vili fuerint cogitare. nihil oīno eē arbitrāt. id
 q; nō se tanq; sibi desit mens requirat. **Q**uid
 em̄ tā cognitōi adest. q; id qd menti adest. aut
 qd tā mēti adest. q; ipā mens. **U**ti et ipā q; ap-
 pellat; inuentio. si verbi originē retractemus
 qd aliud resonat. nisi q; inuenire est in id ve-
 nire qd querit. **P**ropterea q; qñ vltro in mētē
 veniūt. nō vltate dicunt; inuēta. q;uis cogni-
 ta dici possint. q; nō in ea qrendo tendebam;
 vt in ea veniremus: hoc est ea inueniremus.
Quapropter sicut ea que oculis aut vilo alio
 corpis sensu requirunt. ipā mens querit. ipsa
 em̄ etiā sensū carnis intendit. tūc aut̄ inuenit
 cū in ea q; requirunt; id est sensus venit. **S**ic
 alia que non corporeo sensu internuncio. sed
 p seipam nosse debet cū in ea venit. inuenit:
Aut in supiore substātia. i. in deo: aut in ceteris
 aīe partibus sicut de ipis imaginibus cor-
 poz cum iudicat. intus em̄ in aīa eas inuenit
 per corpus impressas

Quod mens nosse se cupiēs nihil eoz d se cor-
 poreū debeat cogitare.

Capitulū. VIII.

Ego seipam quemadmodum que-
 rat et inueniat. mirabilis questio est
 q; tēdat. vt qrat. aut veniat. vt inue-
 niat. **Q**uid em̄ tam in mente q; mēs est. **S**ed
 quia in his est que cum amore cogitat. sensibi-
 libus aut̄: id est corporalibus cū amore assue-
 facta est. nō valet sine imaginibus eorum eē
 in semetipā. hinc ei obort; erroris dedecus-
 dum rerum sensarum imagines se cernere.

a se non pōt: vt se solā videat. **S**obefecerunt em̄ mirabiliter glutino amoris: et hec est eius immundicia: qm̄ dū se solē nititur cogitare. h̄ se putat esse sine quo se non pōt cogitare. **S**um igit̄ ei p̄cipit vt seip̄am cognoscat: non se tāq̄ sibi detractā sit querat: sed id qd̄ sibi addidit detrahat. **I**nterior est em̄ ip̄a: non solū q̄ ista sensibilia que manifeste foris sunt: sed etiaz q̄ imagines eoz̄ q̄ in parte quadā sunt aīe: quā habent et bestie: q̄uis intelligentia careant q̄ mētis est pp̄ria. **S**ū ergo sit mens interior q̄dam mō exit a semetip̄a: cū in hec quasi vestigia multaz̄ intentionū exerit amoris affectū. **Q**ue vestigia tanq̄ imprimunt̄ memorie: qm̄ hec que foris sunt corp̄alia sentiunt̄: vt etiam cū absunt ista: presto sint tñ imagines eozum cogitantib⁹. **C**ognoscat ḡ semetip̄am: nec q̄si absentē se querat: sed intentionem voluntatis qua palia vagabat̄ statuatur in seip̄am: et se cogitet. **I**ta videbit q̄ nunq̄ se nō amauerit: nunq̄ nescierit. **S**ed aliud secū amando cuz eo se confudit et cōcreuit quodam mō: atq̄ ita dū sicut vnum diuersa cōplectitur: vnum putauit esse que diuersa sunt.

Quō mens cognoscat seip̄am. **Cap. IX.**

An itaq̄ velut absentem se querat cernere: s̄ p̄ntez se curret discernere.

Hec se quasi nō nox̄it cognoscat: sed ab eo q̄ alterū nouit dinoscat. **I**pm̄ em̄ quod audit: cognosce. teip̄am: quō agere curabit si nescit: aut qd̄ sit cognosce: aut qd̄ sit teip̄am. **S**i aut̄ vtrūq̄ nouit: nouit seip̄am: qz̄ ita si d̄z menti: cognosce teip̄az: sicut d̄z: cognosce cherubin aut seraphin. **D**e absentibus ei illis credimus: fm̄ qd̄ celestes quedā p̄tates esse p̄dicant̄. **N**ec sicut d̄z: cognosce voluntatē illius hoīs: q̄ nobis nec ad sentiendūz vllō mō: nec ad intelligendū p̄sto est: nisi corp̄alib⁹ signis editis: et hoc ita vt magis credam⁹ q̄ intelligamus: **N**ec ita vt d̄z: hoī: vide faciē tuā: quod nisi in speculo fieri nō pōt. **N**ā et ip̄a n̄a facies absens ab aspectu n̄o est: qz̄ nō ibi est q̄ ille dirigi pōt. **S**ed cū d̄z: mētī: **C**ognosce teip̄am: eo ictu q̄ intelligit qd̄ dictū est: teip̄am: cognoscat seip̄am: nec ob aliud q̄ eo q̄ sibi p̄ns est. **S**i at̄ qd̄ dictū est nō intelligit: nō vtiq̄ facit. h̄ igit̄ ei p̄cipit vt faciat: qd̄ cū ip̄m p̄ceptū intelligit: facit. **N**ō ergo adiūgat aliud ad id qd̄ seip̄am cognoscat: cū audit vt seip̄am cognoscat. **H**er te enim nouit sibi dici: sibi scilicet que est: et viuūt: et intelligit. **S**ed est et cadauer: viuūt et pecus: intelligit autem nec cadauer nec pecus. **S**icut ergo sese esse et viuere scit: quomodo ē et viuūt intelligentia.

Mens nosse se cupiēs nihil eozum de se opinari deat de qd̄ scit eē dubitādū. **Ca. X.**

An ergo: verbi gr̄a: mens aere se putat: aerē intelligere putat. **S**e tñ intelligere scit: aerem aut̄ se esse nō scit: sed putat. **S**e cernat qd̄ putat: cernat qd̄ scit: hoc ei remaneat. **N**ñ ne illi quidē dubita uerunt: q̄ aliud atq̄ aliud corp⁹ esse mentem putauerūt. **N**ec em̄ oīs mens aerem se eē existimat: s̄ alie ignē: alie cerebrū: alieq̄ aliud corp⁹: et aliud alie: sic supra cōmemorauit: oēs tñ se intelligere nouerunt et esse et viuere. **S**ed i telligere ad id qd̄ intelligunt referunt: eē aut̄ et viuere ad seip̄as. **E**t nulli est dubiū: nec quē q̄ viuere q̄ non sit. **E**rgo p̄sequenter et eē et viuere id qd̄ intelligit: non sicuti est cadauer qd̄ nō viuūt: nec sicuti viuūt aīa q̄ nō intelligit: sed pp̄rio quodā eodēq̄ p̄stantiore mō. **I**te velle se sciunt: nec hoc posse quēq̄ qui non sit et q̄ non viuūt pariter sciunt. **I**teq̄ ip̄am voluntatem referunt ad aliquid qd̄ ea voluntate uolunt. **R**eminisse etiā se sciunt: simulq̄ sciunt quod nemo meminisset nisi esset ac uiueret. **S**ed et ip̄am memoriam referimus ad aliqd̄ quod ea meminimus. **D**uobus igitur horum trium memoria et intelligentia multarū reruz̄ noticia atq̄ scientia p̄tinentur. **V**oluntas at̄ adest: per quā fruamur eis vel vtamur. **F**ruimur enim cognitīs: in quibus uolūtas ip̄is p̄pter seip̄a delectata conquefcit: vtimur uero eis que ad illud referimus quo fruendum est. **N**ec est alia uita hominū uitiōsa atq̄ culpabilis: q̄ male vtens et male fruens. **D**e qua re si est nunc disserēdi locus. **S**ed quoniam de natura mentis agitur: remoueamus a consideratione nostra oēs noticias que capiūtur extrinsecus per sensus corporis: et ea q̄ possum⁹ oēs mentes de seip̄is nosse: certasq̄ esse diligentius attendamus. **U**trum enim aeris sit vis viuendi: reminiscendi: intelligēdi: uolēdi cogitandi: sciendi: iudicandi. **A**n igitur: an cerebri: an sanguinis: an athomozuz: an preter uisitata quattuor: elementa: quinti nescio cui⁹ corporis: an ip̄ius carnis nostre compago: uel temperamentum hec efficere valeat: dubita uerunt hoies: et alius hoc: alius aliud affirmare conatus est. **V**iuere se tñ et meminisse: et intelligere: et uelle: et cogitare: et scire: et iudicare quis dubitet. **Q**ñ quidem etiam si dubitat uiuit: si dubitat vnde dubitet meminir: si dubitat dubitare se intelligit: si dubitat certus esse uult: si dubitat cogitat: si dubitat scit se nescire: si dubitat iudicat non se temere consentire oportere. **Q**uisquis igitur alium de dubitat

de his oibus dubitare non debet: que si non essent: de vlla re dubitare nō posset. **H**ec oīa q̄ vel corpus vel cōpositionē seu t̄pationē corpōis esse mentē putāt: in subiecto esse volūt videri: vt substātia sit aer: vel ignis siue aliq̄d aliud corpus: q̄d mētē putāt. **I**ntelligētia dō ita insit huic corpō: sicut qualitas eius: vt illud subiectū sit: hec in subiecto: subiectū sc̄z mēs quā corpus esse arbitrant̄: in subiecto aut̄ intelligētia: siue q̄d aliud eorū que certa nobis esse cōmemorauimus. **S**uxta opinant̄ etiā illi qui mentē ip̄am negāt esse corpus: sed compaginē aut tempationē corpōis. **H**oc em̄ inter est: q̄ illi mentē ip̄am dicunt esse substantiam in quo subiecto sit intelligentia. **I**sti aut̄ ip̄am mentē in subiecto esse dicūt corpōe sc̄z cui⁹ cōpositio vel tempatio est. **U**ñ p̄sequenter etiā intelligentiā quid aliud q̄m in eodē subiecto corpōe existimāt. **Q**ui oēs nō aduertūt mentē nosse se etiā cū querit se: sicut iā ostendim⁹. **N**ullo mō aut̄ recte dicif̄ sciri aliqua res: duz ei⁹ ignorat̄ s̄ba. **Q**uapropt̄ cū se mens nouit s̄bam suā nouit: et cū de se certa est: de s̄ba sua certa est. **C**erta est aut̄ de se: sicut p̄uincūt ea que sup̄a dicta sunt. **N**ec oīno certa est: vt aer an ignis sit: an aliq̄d corpus: v̄l aliq̄d corpōis. **N**ō est igit̄ aliq̄d eorū. **N**otūq̄ illud q̄d se iubet vt nouerit: ad hoc p̄tinet vt certa sit nō se esse aliq̄d eorū de quib⁹ incerta est: idq̄ solū esse se certa sit: q̄d solum esse se certa est. **S**ic em̄ cogitat̄ ignē aut aerē: et quicq̄d aliud corpōis cogitat̄. **N**ec v̄llo mō fieri possz vt ita cogitaret id q̄d ip̄a est: quēadmodū cogitat id q̄d ip̄a nō est. **P**er phantasiā quippe imaginariā cogitat̄ hec oīa: siue ignē: siue aerē: siue illud: siue illud corpus: partē v̄llā: siue cōpaginē t̄pationēq̄ corpōis: nec vtiq̄ ista oīa: sed aliq̄d horū esse d̄. **S**i q̄d aut̄ horū esset: aliter id q̄ cetera cogitaret: non sc̄z p̄ imaginabile figmentū: sicut cogitant̄ absentia: q̄ sensu corpōis tacta sunt: siue oīno ip̄a: siue eiusdē generis aliqua: sed quadā interiore: nō similita: s̄ vera p̄ntia. **N**on em̄ quicq̄s illi est seip̄a p̄ senti⁹: sicut cogitat̄ viuere se et meminisse et intelligere et velle se. **N**ouit em̄ h̄ in se: nec imaginat̄ quasi extra se illa sensu tetigerit: sicut corpalia queq̄ tangunt̄. **E**x quorū cogitationibus si nihil sibi assignat: vt tale aliq̄d se esse putet: quicquid ei de se remanet: hoc solum ip̄sa est.

De memoria: intelligentia et voluntate in quibus mens habet in se quandam imaginē diuine trinitatis

Capitulum. XI

Memoria igitur paulisper ceteris: q̄z mens de seip̄a certa est: tria h̄ potissimū cōsiderata tractemus: memoriā: intelligentiā: volūtatem. **I**n his em̄ trib⁹ inspicere solent etiā ingenia puulorū cuiusmodi p̄ferant indolem. **Q**uāto quippe tenacius et facilius puer meminit: q̄toq̄ acutius intelligit et studet ardentius: tanto est laudabilior ingenij. **S**uz dō de cuiusq̄ doctrina queritur nō q̄ta firmitate ac facilitate meminerit: vel q̄to acumine intelligat: s̄ q̄d meminerit et q̄d intelligat q̄rit. **E**t q̄ nō tm̄ q̄ doctus sit considerat̄ laudabilis animus: s̄ etiā q̄ bonus. nō tm̄ q̄d meminerit et q̄d intelligat: verū etiā q̄d velit attendit: nō q̄ta flagratia velit: s̄ q̄d velit p̄us: deinde q̄tū velit. **T**ūc em̄ laudandus est animus vehemēter amans: cū id q̄d amat vehemēter amandū ē. **N**ū ḡ dicunt̄ h̄ tria: ingenij: doctrina: vsus. **P**rimū horū p̄siderat̄ in illis tribus q̄d possit q̄sq̄ memoria et intelligentia et volūtate. **S**ecundū eorū p̄siderat̄ q̄d habet at q̄s memoria: et intelligentia: quo studioso volūtate puenerit. **J**am vero vsus tertiusi volūtate est p̄tractate illa q̄ in memoria et intelligentia p̄tinet̄: siue ad aliq̄d ea referat: siue eorū sine delectata p̄quiescat. **U**ti em̄ est assumere aliq̄d in facultatē volūtatis: vti autem dicif̄ q̄d in vsum venerit: ad id q̄d amas obtinendū referre: si tm̄ amandū est. **F**ruī est enim amore inherere alicui rei p̄pter seip̄am: frui est aut̄ vti cū gaudio nō adhuc spei: s̄ iam rei. **P**roinde oīs q̄ fruitur vtitur: assumit em̄ aliq̄d in facultatē volūtatis cū sine delectationis. **N**ō aut̄ oīs qui vtit̄: fruitur: s̄ id q̄d in facultatem volūtatis assumit: nō p̄pter illō ip̄sum: s̄ p̄pter aliud appetit. **H**ec igitur tria: memoria intelligentia volūtatis: q̄m non sunt tres vite s̄ vna vita: nec tres mentes sed vna mēs cōsequēter vtiq̄ nec tres sube sunt: s̄ vna substantia. **M**emoria quippe q̄ vita et mēs et substantia dicif̄ ad seip̄am dicif̄. **Q**uero memoria dicif̄: ad aliq̄d relatiue d̄. **H**oc de intelligentia q̄z et de volūtate dixerim. **E**t intelligentia quippe et voluntas: ad aliquid dicunt̄. **V**ita ē autem vna queq̄ ad seip̄am et mēs et essentia. **Q**uo circa tria hec eo sunt vnum: quo vna vita: vna mens: vna essentia. **E**t quicquid aliq̄d ad seip̄a singula dicuntur: etiam simul nō pluraliter sed singulariter dicūtur. **E**o vero tria quo ad se inuicem referuntur: que si equalia non essent: non solum singula singulis sed etiam omnibus singula: non vtiq̄ se inuicem caperant. **N**ec enim tantum a singulis singula verum etiam a singulis omnia capiunt̄. **D**e

Libri

mini enim me habere memoriā et intelligētiā et voluntatē. et intelligo me intelligere et velle atque meminisse: et volo me velle. et meminisse et intelligere. totāque meā memoriā et intelligētiā et voluntatē simul memini. Ad enim memorie mee nō memini: nō est in memoria mea. Nihil autē tam in memoria: quā ipsa memoria ē. Totā igitur memini. Itē quicquid intelligo intelligere me scio: et scio me velle quicquid volo. Quicquid autē scio memini. Totāque igitur intelligētiā totāque voluntatē meā memini. Sic cum hec tria intelligo. tota simul intelligo. Neque enim quicquid intelligibiliū nō intelligo nisi quod ignoro. Ad autē ignoro: nec memini nec volo. Quicquid itaque intelligibiliū nō intelligo: sequentē etiam nō memini nec volo. Quicquid autē intelligibiliū memini et volo: sequentē intelligo. Voluntas etiā mea totā intelligentiā totāque memoriā meam capit dum toto vtor quod intelligo et memini. Quapropter quā inuicem a singulis et tota oīa capiunt: equalia sunt tota singula totis singulis: et tota singula simul oībus totis. et hec tria vni: vna vita: vna mens vna essentia.

De querenda imagine trinitatis etiam in his que aīa ex corpis sensib' accipit. **La. XII.**

Am ne igitur ascendendū est qualibuscūque intentionis viribus ad illaz summā et altissimā essentia: cui' impar imago est humana mēs s' tñ imago: an ad huc eadē tria distinctius declarāda sunt ī aīa p' illa q' extrinsecus sensu corpis capimus: vbi t'paliter impm' s' rex corporeaz noticia. Ad tētem q'ppe ipam in memoria et intelligētia et voluntate suimet ipius talē repiebamus: vt qm' sp' se nosse semp' se ipam velle p'phendebat simul etiā sp' sui meminisse: semp' se ipam intelligē et amare p'phendere: quōis non semp' se cogitare discretā ab eis q' nō sunt qd' ipa est ac p' hoc difficile in ea dinoscitur memoria sui et intelligentia sui. Quasi enim non sint h' duo: sed vni duobus vocabulis appeller: sic apparet in ea re vbi valde ista cōiuncta sunt: et aliud alio nullo p'cedit t'pe: amorq' ipē nō ita s'ctitur esse: cū cum non prodit indigētia: quoniam nō semp' presto est qd' amat. Quapropter etiam tardioribus dilucescere hec p'nt duz ea tractant: que ad animū tempe accedūt: et q' il' t'paliter accidunt cuz meminit qd' antea nō meminerat: et cum videt qd' antea non videbat: et cū amat qd' antea nō amabat. Sed aliō hec tractatio iam poscit exordium: p'pter huius libelli modum.

Explicit libri decimus.

Incipiunt capitula libri vndecimi.

- i** De imagine trinitatis etiam in eo quod imago dei non est: id est in homine exterioriore querēda.
- ii** De visibili et vidente atque visione.
- iii** De memoria qua visor imago retinet et intentione aīe q' in vtriusq' occurrit.
- iiii** De imaginibus quas cogitationis actus intuctur in phantasia quam memoria concepit.
- v** De cogitationib' innoxijs et de his q' ab actus recordationis abigende sunt.
- vi** De fine voluntatis q' agnoscit an recta: an prava cupiamus.
- vii** De ea trinitate que iam non ex corpore neque ex corpis sensu: sed de memoria nascitur cogitantis.
- viii** De multiplicationibus trinitatum q' ex recordatione pariuntur.
- ix** Quod in quolibet genere trinitatū voluntas nec parens inueniat esse nec ples.
- x** Quod facile sit cogitari sibi eas spēs quōs nō vidit ex earum recordatione quōs vidit.
- xi** De mēsurā et nūero et pondē q' similitudo sit in memoria et visione et voluntate.

Incipit liber vndecimus.

De imagine trinitatis etiam in eo quod imago dei non est: id est in homine exterioriore querenda. **Capitulum I.**

Namini dubiū est sicut interiorē hoīem intelligētia: sic exteriorē sensu corpis p'ditū. Vitamur igitur si possum' in hoc quod exterioriore indagare qualecūque vestigiū trinitatis: non quod ipse corde nō sit imago dei. Manifesta ē quippe apostolica sententia: que interiorē hoīem renouari dei agnitione declarat s' imaginē eius q' creauit eū. cum et alio loco dicat. Et si exterior: hō noster corrūpit. sed interior renouat de die in diē. In hoc ergo q' corrūpit. queramus quēadmodū possumus quandā trinitatis effigie. et si nō expressiorē. tñ fortassis ad dinoscendū faciorē. Neque enim frustra. et iste hō dicit: nisi quod inest ei nonnulla interioris similitudo. et illo ipso ordine cōditionis nostre quomortales atque carnales effecti sumus: facili' et quasi familiarius visibilia quā intelligibilia tractamus. Cum ista sint exterioris. illa interioris. et ista sensu corpis sentiamus. illa mente intelligam'. nosque ipsi animi non sensibiles sim' id est corpora. sed intelligibiles: quā vita sum'

Colo. 3.

2. Cori. 4.

tñ vt dixi tanta facta est in corpibus p̄suetudo
 ⁊ ita in hec miro mō relabēs foras se n̄a pie-
 cit int̄tio: vt cū ab incerto corp̄m ablata fue-
 rit vt in sp̄m m̄to certiore ac stabiliore cog-
 nitione figat̄: refugiat ad ista: ⁊ ibi appetat re-
 q̄ em vñ traxit infirmitatē. **C**ui⁹ egritudini cō-
 gruendū est: vt si qñ interiora spiritalia accō-
 modati⁹ distinguere atq̄ facili⁹ insinuare co-
 namur: de corp̄ palibus exteriorib⁹ similitudinū
 documēta capiamus. **S**ensu igit̄ corp̄is exte-
 rior: hō p̄ditus sentit corp̄a: ⁊ iste sensus qd̄ fa-
 cile aduertitur quin quipertitus est: vidēdo:
 audiendo: olfaciēdo: gustādo: tangēdo. **S**z
 multū est ⁊ non necessariū vt omnes hos qñ
 q̄ sensus id qd̄ querimus interrogem⁹. **Q**d
 em nobis vnus eorū renunciat: etiam in ceteris
 valz. **S**tacq̄ potissimū testimonio vtamur
 oculoꝝ. **I**sem sensus corp̄is maxime excellit
 ⁊ est visioni mentis p̄ sui generis diuersitate
 vicinior.

De visibili ⁊ vidente atq̄ visioe. La. II.

Cum igitur aliquod corpus videm⁹
 hec tria qd̄ facillimū est consideran-
 da sunt ⁊ dinoscēda. **P**rimo ip̄a res
 quā videmus siue lapidem siue aliquam flam-
 mam siue quid aliud qd̄ videri oculis potest.
 quod vtiq̄ iam esse poterat: ⁊ anteq̄ videre-
 tur. **D**einde visio que non erat p̄usq̄ rem illā
 obiectam sensui sentiremus. **T**ertio qd̄ in ea
 re que videtur q̄diu videtur sensum detinet
 oculoꝝ: id animi intentio. **I**n his igitur trib⁹
 non solum est manifesta distinctio: sed etiam
 discreta natura. **P**rimum quippe illud corp⁹
 visibile longe alterius nature q̄ sensus oculoꝝ
 rum quo sibi et incidente fit visio. **I**p̄aq̄ vi-
 sio quid aliud q̄ sensus ex ea re que sentit in-
 format⁹ apparet. **Q**uis re visibili detracta nul-
 la sit: nec vlla omnino esse possit talis visio: si
 corpus non sit quod videri queat. **N**ullo mo-
 do tamen eiusdem substantie est corpus quo
 formatur sensus oculoꝝ: cum idez corpus vi-
 detur: ⁊ ip̄a forma que ab eodem imprimi⁹ sen-
 sui que visio vocatur. **C**orpus em̄ visum i sua
 natura sepabile est. **S**ensus aut̄ qui iam erat
 in animante: etiam p̄usq̄ videret qd̄ vidē pos-
 set: cū in aliquid visibile incurreret: vel visio
 que fit in sensu ex visibili corp̄e cū iam cōiun-
 ctum est ⁊ videt̄. **S**ensus ergo vel visio: i-
 sensus nō formatus extrinsecus: vel sensus for-
 matus extrinsec⁹: ad animantis naturā p̄tinet
 oīno aliā q̄ ē illud corpus qd̄ vidēdo sentim⁹
 quo sensus nō ita format⁹ vt sensus sit: s̄ vt vi-
 sio sit. **N**am sensus ⁊ ante obiectū rei visibilis
 nisi esset in nobis nō distarem⁹ a cecis: dum

nihil videmus: siue i tenebris: siue clausis lu-
 minib⁹. **H**oc aut̄ distam⁹: qd̄ nobis inest ⁊ nō
 videntibus quo videre possim⁹ q̄ sensus vo-
 cat̄: illis vō non inest. **H**ec aliunde nisi q̄ eo
 carent: ceci appellant̄. **I**tem illa animi int̄tio
 que in ea re quā videmus sensum tenet atq̄
 vtrūq̄ coniungit: non tñ ab ea re visibili natu-
 ra differt: qñ quidē iste anim⁹ illud corpus est
 sed ab ip̄o q̄ sensu atq̄ visione qñ solius ani-
 mi est hec intentio. **S**ensus aut̄ oculoꝝ nō ob-
 aliud sensus corp̄is d̄: nisi q̄ ⁊ ipsi oculi mem-
 bra sunt corp̄is: **E**t q̄uis nō sentiant corpus
 exanime: aīa tñ cōmixta corp̄i p̄ instrumentū
 sentit corp̄oreū: ⁊ idē instrumentū sensus vo-
 catur. **Q**ui etiā passione corp̄is cuz quisq̄ ex-
 cecat̄ intercept⁹ extinguit̄: cum idez maneat
 anim⁹: ⁊ eius intentio luminib⁹ amissis: cum
 non habet quidē sensum corp̄is que videndo
 extrinsec⁹ corp̄i adiūgat̄: atq̄ in eo viso figat̄
 aspectū: visu tñ ip̄o iudicet se adempto corpo-
 ris sensu: nec p̄ire potuisse: nec minui. **M**a-
 net em̄ quidā vidēdi appetit⁹ integer: siue id
 possit fieri: siue non possit. **H**ec igit̄ tria: corp⁹
 qd̄ videt̄: ⁊ ipsa visio: ⁊ que vtrūq̄ coniungit
 int̄tio: manifesta sunt ad dinoscendū: nō so-
 luz p̄pter pp̄ria singuloꝝ: verū etiā p̄pter dif-
 ferentiā naturaz. **A**tq̄ in his cum sensus nō
 p̄cedat ex corp̄e illo quod videt̄: sed ex corp̄e
 sentiētis animantis: cui aīa suo quodaz miro
 mō cōtemp̄at̄: tñ ex corp̄e quod videt̄ gignit̄
 visio: i- sensus ip̄e format̄: vt iam nō tñ sensus
 q̄ etiā in tenebris esse integer p̄t: dum est in
 columitas oculoꝝ: sed etiā sensus informat⁹
 sit: q̄ visio vocat̄. **S**ignit̄ q̄ ex re visibili visio: s̄
 nō ex sola: nisi assit ⁊ vidēs. **Q**uocirca ex visi-
 bili ⁊ vidēte gignit̄ visio: ita sane vt ex viden-
 te sit sensus oculoꝝ: ⁊ aspiciētis atq̄ intuen-
 tis intentio. **I**lla tñ informatio sensus: que vi-
 sio dicit̄ a solo imprimat̄ corp̄e qd̄ videt̄: i- a re
 aliqua visibili: q̄ detracta: nulla remanet for-
 ma que inerat sensui dū adesset illud qd̄ vide-
 bat̄. **S**ensus tñ ip̄e remanet q̄ erat ⁊ p̄iusq̄ ali-
 qd̄ sentiret̄: velut in aqua vestigiū tādū est:
 donec ip̄m corpus qd̄ imprimi⁹ inest: quo ab-
 lato nullū erit: cū remaneat aqua que erat: ⁊
 anteq̄ illā formā corp̄is capet. **I**deoz nō pos-
 sumus quidē dicere q̄ sensum gignat̄ res visi-
 bilis: gignit̄ tñ formā velut similitudinē suam
 que fit in sensu: cum aliqd̄ videndo sentimus
Sed corp̄is formā qd̄ videmus: ⁊ formā q̄ ab
 illa in sensu videntis fit p̄ eundē sensum non
 discernim⁹: qñ tanta coniunctio est: vt non pa-
 teat discernendi locus. **S**ed rōne colligimus
 nequa q̄ nos potuisse sentire: nisi fieret in sen-

Libe

su nostro aliqua similitudo conspecti corpis. Neq; em̄ cū anulus cere imp̄mit̄: iō nulla imago facta est qz nō discernit̄: nisi cū fuerit separata. Sed qm̄ post cerā separatā manet qd̄ factus est vt videri possit: p̄pterea facile psuadetur q̄ inerat iam cere forma imp̄ssa ex anulo: t̄ añ q̄ ab illa separet̄. Si aut̄ liquido humori ad iūgeret̄ anul̄: eo detracto nihil imaginis appareret. Nec iō tñ discernē rō non deberet: fuisse in illo humore añq̄ detrahere t̄: anuli formam factā ex anulo q̄ distinguēda ē ab ea forma que in anulo est vñ ista facta est: q̄ detracto anulo nō erit: q̄uis illa i anulo maneat vñ ista facta est. Sic sensus oculoꝝ nō iō non habet imaginē corpis qd̄ videtur q̄ diu videtur qz eo detracto nō remanet. Ac p̄ hoc tardiorib⁹ ingenijs difficillime psuaderi pōt formari in sensu nostro imaginē rei visibilis cū eam videmus t̄ eandē formā esse visionē. Sed qui forte aduerterit qd̄ cōmemorabo: non ita in hac inquisitione laborabit: plerūq; cū diu scule attēderimus queq; luminaria: t̄ inde oculos clauerimus: quasi x̄sant̄ in cōspectu quidem lucidi colores varie sese cōmutantes: t̄ minus minusq; fulgētes donec oino desistant. Quas intelligēdū est reliquias esse forme illius q̄ facta erat in sensu: cū corpus lucidū videretur paulatimq; t̄ quodā mō gradatim deficiendo variari. Nam t̄ insertay fenestrarū cancelli: si eos forte intuebamur: sepe in illis apparere coloribus vt manifestū sit hāc affectionem n̄o sensui ex ea re que videbat̄ impressam. Erat ḡ etiam cū viderem⁹ t̄ illa erat clarior t̄ exp̄ssior: sed multū p̄iuncta cū specie rei eius que cernebat̄ vt discerni oino nō posset t̄ ip̄a erat visio. Quis etiā cū lucerne flammula mō quodā diuaricatis radijs oculoꝝ q̄si geminat̄: due visiones sunt: cum sit res vna q̄ videt̄. Sigillatim q̄ppe afficiunt̄ idem radij de oculo suo quiq; emicātes: dum non sinunt̄ i illud corpus intuendū pariter cōiuncteq; concurrere vt vnus fiat ex vtroq; cōtuit⁹. Et iō si vnū oculum clauerimus nō geminū ignē: s̄ si cuti est vnū videbimus. Cur aut̄ sinistro clauso illa species desinet videri que ad dextrum erat: vicissimq; dextro clauso illa intermorif que ad sinistrum erat: t̄ longū est t̄ rei presentinon necessariū mō querere atq; differere. Q̄ em̄ ad susceptā q̄dem satis est: nisi fieret i sensu nostro quedam imago simillima rei et⁹ quam cernimus: non fm oculoꝝ numex flāme species geminaret̄: eum quidem cernendū modus adhibitus fuerit: qui possit concursum separare radioꝝ. Ex vno quippe oculo q̄

libet modo deducto aut impresso aut intor: to si alter clausus ē dupliciter videri aliquid qd̄ sit vnū nullo pacto potest. Que cum ita sint tria hec q̄uis diuersa natura quemadmodum in quandam vnitatem cōtemperant̄ meminermus: id est species corporis que videtur t̄ impressa eius imago sensui qd̄ est visio: sens⁹ formatus t̄ voluntas animi que rei sensibili sensum admouet: in eoq; ip̄az visionē tenet. horum primum: id est res ip̄a visibilis non pertinet ad animantis naturam: nisi cū corpus nostrum cernimus. Alterum autem ita pertinet vt t̄ in corpe fiat: t̄ p̄ corpus in anima: fit enim in sensu qui neq; sine corpore ē: neq; sine animo. Tertium vero solus anime est: quia voluntas est. Sum igitur horum trium tam diuersę substantię sint: tamen in tantam coeunt vnitatem: vt duo priora vix intercedente iudice ratione discerni valeāt: spēs videlicet corpis qd̄ videt̄: t̄ imago ei⁹ q̄ fit in sensu: id est visio. Voluntas aut̄ tantā vim habet copulandi hec duo: vt t̄ sensum formatū admoueat ei rei q̄ cernit̄: t̄ in ea formatū teneat. Et si tā violēta est vt possit vocari amor: aut cupiditas: aut libido: etiā ceterum corpus animātis vehementer afficit. Et vbi non resistit pigrior duriorq; materies: in similit̄ spēm coloremq; cōmutat licet videre corpusculū chameleontis: ad colores quos videt facillima cōuersione variari. Alioz aut̄ animalū quia non est ad conuersionem facilis corpulentia: fetus plerūq; pdūt libidines matrum cum quid magna delectōe conspexerit. Q̄ em̄ teneriora atq; vt ita dixerim: formabiliora sunt p̄mordia seminū: tā efficaciter t̄ capaciter sequunt̄ intentionē materne anime: t̄ que in ea facta est phantasiā p̄ corpus qd̄ cupide aspexit. Sunt exempla q̄ copiose commemorari possunt: sed vnū sufficit de fidelissimis libris: quo d̄ fecit Job. vt oues t̄ capre varios coloribus parerent supponendo eis varia virgulta in cannalibus a quarum: que potantes intuerentur eo tempore quo conceperant. Sed anima rationalis deformiter viuūt: cum fm trinitatem exterioris hominis viuūt: id est cum ea que forinsecus sensum corporis format: non laudabilem voluntatem qua hec ad vtile aliquid referat: sed turpem cupiditatem qua his inhescat accommodat.

De memoria q̄ visoz imago retinet̄: t̄ itēti one aie q̄ i vtrūq; currit. Ca. III. q̄ Via etiā detracta specie corpis que corporaliter sentiebat̄: remanet i memoria similitudo eius quo rursus voluntas

Se. li. 30.

conuertat acie vt inde forme intrinsec^o: sicut ex corpe obiecto sensibili sensus extrinsecus formabat. **A**tq; ita sit illa trinitas ex memoria et interna visione: et que vtrunq; copulat voluntate: que tria cum in vno cogunt: ab ipso coactu cogitatio dicitur. **N**ec iam in his tribus diuersa sibi est. **N**eq; enim aut corpus illud sensibile ibi est quod omnino discretum est ab animantis natura: aut sensus corporis ibi format vt fiat visio: aut ipsa voluntas id agit vt formandum sensu sensibili corpori ad moueat eoque formatum detineat. **S**ed per illa specie corporis que videbat extrinsec^o succedit memoria retinens illam speciem quam per corporis sensum continebat anima: perque illa visione que foris erat cum sensus ex corpe visibilis formaret: succedit interius similis visio: cum ex eo quod memoria tenet: format acies animi absentia corpora cogitant. **V**oluntasque ipsa quod foris corpori obiecto formandum sensum ad mouebat: formatumque iungebat: sic acie recordantis animi peruertit ad memoriam: vt ex eo quod illa retinuit ista format: et sic in cogitatione similis visio. **S**icut autem ratione discernebat species visibilis qua sensus corporis formabat: et eius similitudo que fiebat in sensu formato vt esset visio: alioquin ita erant coniuncte: vt omnino vna eademque puraret: sic illa phantasia cum animo cogitat specie visibilis corporis: cum per se ex corporis similitudine: quam memoria tenet: et ea que inde format in acie recordantis animi: tamen sic vna et singularis apparet: vt duo quedam esse non inueniant nisi iudicante ratione: qua intelligimus aliud esse illud quod in memoria manet: etiam cum aliunde cogitamus et aliud fieri cum recordamur. **I**tem ad memoriam redimus: et illic inuenimus eandem speciem. **Q**ue si iam ibi non esset: ita oblitos nos esse diceremus vt omnino recolere non possemus. **S**i autem acies recordantis non formare ex ea re que erat in memoria nullo modo fieret visio cogitantis. **S**ed vtriusque coniunctio. **I**tem eius quam memoria tenet: et eius que inde exprimit: vt format acies recordantis: que simillime sunt: veluti vna facit apparere. **S**um autem cogitantis acies auersa inde fuerit: atque id quod in memoria cernebat destitit intueri: nihil forme que impressa erat in eadem acie remanebit. **I**tem inde formabit: que rursus per se fuerit: vt alia cogitatio fiat. **M**anet tamen illud quod reliquit in memoria: quo rursus cum id recordamur peruertat et per se format atque vnum cum eo fiat vnde formatur.

De imaginibus quas cogitationis acies intuet in phantasia quam memoria percipit. **Ca. III**

Voluntas vero illa que hac atque illa lac fert et refert acie formatam coniun-

gitque formatam. **S**i ad interiori phantasia tora fluxerit: atque a presentia corporum que circumiacet sensibus atque ab ipsis sensibus corporis: animi aciem omnino auerterit: atque ad eam que interius cernit imaginem pernitentem conuerterit: tanta offendit similitudo speciei corporalis expressa ex memoria: vt nec ipsa ratio discernere sinat: vtque foris corpus ipsum videat: an intus tale aliquid cogitet. **M**aximè interdum homines nimia cogitatione rerum visibilium vel illecti vel territi: etiam eiusmodi repete voces ediderunt: quasi reuera in medijs talibus actionibus siue passionibus versarentur. **E**t memini me a quodam audisse quod tam expressa et quasi solidam speciem femine corporis in cogitando carne soleret: vt eise quasi misceri sentiens: etiam genitalibus fluere. **I**tem habet virum animam in corpus suum: et tamen valet ad indumentum qualitatem vertendam atque mirandam quod homo afficiat indutus que coheret indumento suo. **E**x eodem genere affectionis etiam illud est quod in somnis per imagines illudimur. **S**ed plurimum differt vtriusque sensibus corporis: sicuti sunt dormientium aut ab interiori copage turbatis: sicuti sunt furentium: aut alio quodam modo alienatis: sicuti diuinantium vel prophetantium: animi intentio quadam necessitate incurrat in eas que occurrunt imagines siue ex memoria: siue alia aliquid occulta vi: per que quedam spirituales mixturas sicut spiritualis sibi: an sic sanis ac vigilantibus interdum contingit: vt cogitatione occupata voluntas se auertat a sensibus atque ita format animi aciem varijs imaginibus sensibiliu rerum: tanquam ipsa sensibilia sentiantur. **N**on tamen autem cum appetendo in talia voluntas intendit: sunt iste impressiones imaginum: et etiam cum deuitandi et cauendi causa rapit animum in ea peragenda que fugiat. **S**ed non solum cupiendo: sed metuendo inferit vel sensus ipsis sensibilibus vel acies animi formatam imaginibus sensibilibus. **I**tem atque aut metus aut cupiditas: quanto vehemētior fuerit: tanto expressius format acies: siue sentientis ex corpe quod in loco adiacet: siue cogitantis ex imagine corporis: que memoria continet. **Q**uod ergo est ad corporis sensum aliquid corpus in loco: hoc est ad animi aciem similitudo corporis in memoria. **E**t quod est aspiciens visio: ad eam speciem corporis ex qua sensus format: hoc est visio cogitantis ad imaginem corporis in memoria constituta: ex qua format acies animi. **E**t quod est intentio voluntatis ad corpus visum: visionemque copulanda: vt fiat ibi quedam vnitas trium: quibus eorum sit diuersa natura: hoc est eadem voluntatis intentio ad copulandam imaginem corporis que est in memoria: et visionem cogitantis. **I**tem formatam quam cepit acies animi rediens

Libet

ad memoriã vt fiat: 7 hic quedã vnitas ex tribus nõ iaz nature diuerſitate discretis. ſ; vnus eiusdẽq; ſubſtãtie: q; hoc totũ intus eſt: et totũ vnũ animus. Sicut autẽ cum forma 7 ſpecies corpis interierit: non põt ad eã volũtas ſenſum reuocare cernẽtis. Ita cũ imago quã memoria gerit obliuione deleta eſt: nõ erit q; animi acie formandã voluntas recordando reſtorqueat.

De cogitationib; innoxijz 7 de his que ab acie recordatõis abigende ſunt. **Ma. V.**

Ed q; pualet animũ non ſolũ oblita veruẽtia non ſenſa nec expta pfin gere ea que nõ exciderũt augendo: minuẽdo: cõmutãdo: 7 p arbitrio cõponẽdo ſepe imaginãt quãſi ita aliq; ſit: qd; aut ſcit: ſi ita eſſe: aut neſcit ita eſſe. In quo genere ca uendũ eſt: ne aut mentiat; vt decipiat aut opi neſ; vt decipiat. Quib; duob; malis euitatis nihil ei obſũt imaginata phãtaſmata: ſic nihil obſũt expta ſenſibilia: 7 rerẽta mẽoziz: ſi neq; cupide appetant ſi iuuãt: neq; turpiſ; fugiant: ſi offendãt. Nũ autẽ in his volũtas relicta meliorib; auida volutat; imda ſit: atq; ita 7 cũ aſ ſũt pnicioſe: 7 cũ abſũt pnicioſi cogitãt. Male itaq; viuũt: 7 ſõmũt ſm trinitatẽ hoĩs exteriori; q; 7 illã trinitatẽ: q; lz iteri; imagieſ; exterioria tñ imaginãt ſenſibiliũ corpaliũ q; vtẽ doz; cauſa pepit. Nullus em̄ eis vti poſſet etiam bene: niſi ſenſaz; rez; imagines memoria tenerent. Si niſi p̄ maxima volũtatis in ſuperiorib; atq; interiorib; habitet: eaq; ip̄a q; cõmodãt; ſiue foris corpib; ſiue int; imagini bus cor; niſi q; q; d; in eis capit ad meliorẽ veri orẽq; vitã referat: atq; in eo ſine cui; intuitu hãgẽda iudicat acq; ſcat quid aliud facimus niſi qd; nos ap̄l's facere phibet dicẽs: Nolite p̄formari huic ſec̄o: quã propter nõ eſt iſta trinitas imago dei. Ex vltima q; p̄e: i: corpea creatura qua ſupior; eſt aia: in ip̄a aia ſit p̄ ſenſuz; corpõis: nec tamẽ eſt oĩno diſſimilis. Quid em̄ non p̄ ſuo genere ac pro ſuo modulo habet ſimilitudinem dei: quando quidem deus fecit oĩa bona valde: nõ ob aliud niſi quia ip̄ ſe ſumme bonus eſt. In quantuz; ergo bonũ eſt quicquid eſt intantum ſc; q; uis longe diſtãtem: habet tamen nonnullam ſimilitudinem ſummi boni: 7 ſi naturalem vtiq; rectã 7 ordinatã: ſi autẽ vitioſam: vtiq; turpem atq; puerſam. Nam 7 anime in ip̄iſ; peccatiſ; ſuiſ; non niſi quandã ſimilitudinem dei: ſuperba 7 p̄poſtera 7 (vt ita dicam) ſerulli libertate ſectantur. Ita nec primis parentib; noſtris perſuaderi peccatum poſſet: niſi dicere-

tur. Eritis ſicut; dñj. Non ſane oẽ quod in creaturis aliquo modo ſimile eſt deo: etiam eius imago dicenda eſt: ſed illa ſola: qua ſuperior ipſe ſolus eſt. Ea quippe de illo proſus exprimitur inter quam 7 ipſuz; nulla interiecta natura eſt. Viſionis igitur illius: id eſt forme q; ſit in ſenſu cernentis quaſi parens eſt forma corpõis ex qua ſit. Sed parens illa nõ vera: vnde nec iſta vera proles eſt. Neq; enim omnino inde gignitur: quoniam aliud adhibetur cor; poris: vt ex illo formetur. id eſt ſenſus videntis. Quocirca id amare: alienari eſt. Ita q; voluntas que vtrunq; coniungit quaſi parentem 7 quaſi prolem: magis ſpiritualis eſt q; vtrũlibet illorum. Nam corpus illud quod cernitur omnino ſpiritale non eſt. Viſio xõ q; ſit in ſenſu habz admixtũ aliquid ſpiritale: quia ſine anima fieri non põt. Sed nõ totũ ita eſt: qm̄ ille qui formatur corpõis ſenſus eſt. Voluntas vero q; vtrunq; cõiungit: magis vt dixi ſpiritualis agnoſcit: 7 ideo tanq; perſonam ſpiritus inſinuare incipit in illa trinitate. Sz magis pertinet ad ſenſuz; formatũ q; ad illud corpus vnde formaſ. Senſus enim animantis 7 voluntas anime eſt: non lapidis: aut alius cuius corpõis qd; videtur. Non ergo ab illo quaſi parente p̄cedit. Sed nec ab iſta quaſi ple: hoc eſt viſiõẽ ac forma q; in ſenſu eſt. Prius em̄ q; viſio fieret: iam erat voluntas: que formandũ ſenſum cernendo cor; p̄ admouit: ſed nõ dũ erat placituz. Quõ em̄ placeret qd; nondũ erat viſum. Placitũ autẽ quietã volũtas eſt. Ideoq; nec quaſi prolem viſionis poſſumus dicere voluntatem: quia erat ante viſionem: nec quaſi parentem: q; non ex volũtate: ſ; ex viſo cor; p̄e formaſ 7 expreſſa eſt: ſi nem fortãſſe voluntatis 7 requie poſſum; reſcere dicere viſionem: ad hoc dũtaxat vnũ. ſ; videntũ corpus. Neq; em̄ p̄pterea nihil aliud voret: q; videt aliquid qd; volebat.

De ſine volũtatis q; cognõſcit ſi rectã an prauã cupiamus. **Capitulum. VI.**

Non itaq; omnino ip̄ſa voluntas hominis cuius finis non eſt niſi beatitudo: ſ; ad hoc vnũ itez. ſ; ſubiectuz; volũtas vidẽdi finem non habet niſi viſionẽ: ſiue id referat ad aliud: ſiue nõ referat. Si em̄ nõ refert ad aliud viſionẽ ſed tantum voluit vt videret: non eſt diſputandũ quõ õndãt ſinem voluntatis eſſe viſionẽz; maniſeſtum eſt em̄. Si autẽ refert ad aliud: vult vtiq; aliud: nec iam videndi voluntas erit. Aut ſi vident; di: non hoc videndi ſcilicet ſubiectũ ſed aliud tanq; ſi velit quicq; videre cicatricẽ: vt inde

Roz. 12.

Ecci. 39.

occurrit voluntas
fuerit vt q; ſen
nente atq; ali
ut ſines habet
voluntas q;
p̄ntur: vt am
anõm; ſepa
di ſines habet
dendũ hãt
mag; vidẽdi
vitiõẽ ac
luntas em̄ p̄ba
obſquis ex illa
ca voluntas
habet ſenẽtre
occurrit volũ
ſonẽz; cuius
tum. Nece a
nec reſigat; d;
tantũ aut; p
occurrit volũ
alcedendum
lur; p̄ſiue ag
nũ voluntãtã
bitur qui hoc
ariorẽ. Ne
cũtũ gradũ
reſem longã
tãne quẽ dicit
lũ. q; quẽdã
pedis eſt in
tantuz; quo p
placet vt in
tas ac quicq;
ditur: ſed e
non tanq; pa
ciam maniſe
Dea trinit
ex corpõis ſen
tãne
Am
i
quid
ſtẽus
tam nõ ex cog
riã formatur a
ſp̄e: nã vidẽde
manũm ſp̄e
retem dicim;
gũm; Erat
tarerã nã
ũq; ſentiret; v
cogatur ex ill
in ac cogitan
ca ſp̄e: que

doceat vulnus fuisse. Aut si velit videre fenestram: ut p fenestraz videat transeūtes. Omnes iste atq; alie tales volūtaes: suos ppri os fines habent qui referūtur ad finem illius volūtaris qua volumus beate viuere: et ad eā puenire vitam que non referat ad aliud: sed amanti p seipam sufficiat. Volūtas ergo vidēdi finem habet visionē et volūtas hanc rem vidēdi finē habet huius rei visionē. Volūtas itaq; vidēdi cicatricē: finē suū expetit: hoc est visionē cicatricis: et ad eā vltra nō p̄tinet. Voluntas em̄ pbandi vulnus fuisse alia volūtas est: quāuis ex illa religet: cui⁹ item finis est p̄batio vulneris. Et volūtas vidēdi fenestrā: finē habet fenestre visionē. Altera est em̄ q̄ ex ista necitur volūtas: p fenestram vidēdi transeūtes. cuius item finis est visio transeuntium. Recte autē sunt volūtaes omnes sibi met religate: si bona est illa quo cuncte referuntur: si autē praua est: prauae sunt oēs. Cōrectarū voluntatū cōnexio iter est quoddaz ascendentium ad beatitudinē: qd̄ certis velut passibus agitur. Pravaq; autē atq; distortarū voluntatū implicatio: vinculū est q̄ alligabitur qui hoc agit: vt p̄iciatur i tenebras exterioriores. Beati q̄ qui factis et moribus cātant cāricū graduū: et v̄ his q̄ trahūt peccata: sic testem longam. Sic est autem requies voluntatis quē dicimus finem: si adhuc referē ad aliud: quē ad modū possumus dicere requiem pedis esse in ambulando: cū ponit v̄n ali⁹ imitatur: quo passibus p̄gitur. Si autē aliquid ita placet vt in eo cū aliqua delectatione voluntas acquiescat: nondū est tamen quo illd̄ tenditur: sed et hoc refertur ad aliud vt depute: non tanq̄ patria ciuis: sed tanq̄ refectio: vel etiam mansio viatoris.

De ea trinitate que iam non ex corpe neq; ex corpis sensu: sed de memoria nascitur cogitantis.

Capitulum VII.

Iam vero in alia trinitate interiore quidem q̄ est ista in sensibilib⁹ et sensibus: sed tñ que inde concepta ē: cū iam nō ex corpe sensus corpis: sed ex memoria formatur acies animi: cui⁹ in ip̄a memoria species inherit corpis qd̄ forinsecus sensimus: illam sp̄m que in memoria est quasi parentem dicimus eius que fit in phantasia cogitantis. Erat em̄ in memoria et priusq̄ cogitaretur a nobis sicut erat corpus in loco et priusq̄ sentiret vt visio fieret. Sed cum corpus cogitatur ex illa quā memoria tenet exprimit in acie cogitantis: et reminiscendo formatur ea species: que quasi proles est eius quā me-

moria tenet. Sed neq; illa vera parens: neq; ista vera proles ē. Acies quippe animi que formatur ex memoria cum recordando aliquid cogitamus: non ex ea specie procedit quam meminimus visa m: quando quidem eoz meminisse non possemus nisi vidissemus. Acies autem animi que reminiscendo format: erat etiaz priusq̄ corpus quod meminimus videremus quantomagis priusq̄ id memorie m̄ daremus. Quis itaq; forma que fit in acie recordantis: ex ea fiet que inest memorie: ipsa tamen acies non inde existit: sed erat an̄ ista. Quis sequens autē ē vt si n̄ illa vera parens: nec ista va sit proles. Sed et illa q̄si parēs: et ista q̄si proles aliquid insinuat. Vñ interiora atq; veriora exercitati⁹ certiusq; videantur. Difficili⁹ iam plane discernitur: vtrum voluntas q̄ memorie copulat visionem: non sit alicuius eoz siue parens siue proles: et hāc discretionis difficultatem facit eiusdem nature atq; substantie paritas et equalitas. Neq; enim sicut foris facile discernebatur formatus sensus a se sibili corpore: et volūtas ab vtroq; propter nature diuersitatem que inest ab inuicem omnibus tribus: d̄ qua satis supra disseruimus ita et hic potest. Quis em̄ hec trinitas d̄ qua nūc queritur forinsecus inuēta est animo: intus tamen agitur: et non est quicq; eius preter ipsius animi naturam. Quo igitur pacto demonstrari potest voluntatem: nec quasi parentem nec quasi prolem esse: siue corporee similitudinis que memoria continetur: siue eius que inde cum recordamur exprimitur: quando vtrūq; incogitādo ita copulat: vt tanq̄ vnus singulariter appareat: et discerni nisi ratione n̄ possit. Itq; illud primum videndum est: non esse posse voluntatem reminiscendi: nisi vltimum: vel aliquid rei eius quam reminisci volumus: in penetralibus memorie teneamus. Quod em̄ omni modo et omni ex parte oblitifuerimus: nec reminiscendi voluntas exortitur: q̄si quicquid recordari volumus: recordati iam sumus in memoria n̄sa esse vel fuisse. (Verbi gr̄a) Si recordari volo quid heri cenauerim: aut recordatus iā sum cenasse me: aut si et hoc nondū certe circa ipsum tps aliqd̄ recordat⁹ sum: si nihil aliud ip̄m salte; hester num diē et eius eam prem qua cenari solet: et quid sit cenare. Nam si nihil tale aliqd̄ recordatus essem quid heri cenauerim: recordari velle non possem. Vñ intelligi pōt voluntatē reminiscendi ab his quidem reb⁹ q̄ memoria cōtinent: p̄cedere: adiunctis simul eis que inde per recordationem cernendo exprimunt:

Liber

id est ex copulatione rei cuiusdam quā recordati sumus: et visionis que inde facta est in acie cogitantis cū recordati sumus. Sed ipsa quae vtrūque copulat voluntas requirit et aliud quod si vicinū est atque cōtiguū recordanti. Tot igitur huius generis trinitates quae recordatōes quae nulla est earum ubi non haec tria sunt: illud quod in memoria recordatū est etiā antequam cogites: et illud quod fit in cogitatione cū cernis: et voluntas vtrūque coniungens: et ex vtroque ac tertia seipsa vniū aliquid complet. An potius ita cognoscitur vna quaedam in hoc genere trinitas: ut vniū aliquid generaliter dicamus quicquid corporalius specierum in memoria latet: et rursus vniū aliquid generalē visionem animi talia recordantis atque cogitantis: quorum duorum copulationi tertia coniungitur copulatrix voluntas: ut sit hoc totum vniū quiddam ex quibusdam tribus

De multiplicationibus trinitatum quae ex recordatione patiuntur

Capitulum VIII

Ad quoniam non potest acies animi simul omnia quae memoria tenet vno aspectu cōtueri: alternant vicissim cedendo: ac succedendo trinitates cogitationum: atque ita fit ista innumerabiliter numerosissima trinitas: nec tamen infinita si numerus in memoria recordatarum rerum non excedat. Ex quo enim cepit vniū quisque sentire corpora quolibet corporis sensu etiam si posset adiungere quae oblitus est: certus ac determinatus perfectio numerus foret: quāuis innumerabilis. Dicimus enim innumerabilia non solum infinita: sed etiā quae ita finita sunt ut facultatem numerantis excedant. Sed hinc aduertere aliquāto manifestius potest: aliud esse quod reconditū memoria tenet et aliud quod in cogitatione recordantis exprimit: quous cū sit vtriusque copulatio: vniū idem videatur: quia meminisse non possumus corporum species: nisi totae sensimus: et quae sensimus et sicut sensimus: ex corporis enim sensu eas in memoriā cōbibit animus. Visiones tamen ille cogitantiū ex his quidem rebus quae sunt in memoria: sed tamen innumerabiliter atque omnino infinite multiplicans atque varian. Vniū quippe solem meminisse: quia sicuti est vnum vidi. Si voluero autem duos cogito vel tres: vel quod quae volo: sed ex eadem memoria qua vniū meminisse formatur acies multos cogitantis: et tamen meminisse quod vidi: si enim maiorem vel minorem meminisse quod vidi: iam non meminisse quod vidi: et ideo nec meminisse. Quia vero meminisse tantum meminisse quod vidi: vel maiorem tamen per voluntatem cogito: vel minorem et ita meminisse ut vidi. Cogito autem sicut volo currentem et ubi volo stantem: vnde volo et quo

volo venientem. Quadrū etiam mihi cogitare in promptu est: cū meminerim rotundū et cuiuslibet coloris: cum solē viridē nunquam viderim: et ideo non meminerim. Atque ut solē: ita cetera. Haec autem res fore: quoniam corporales atque sensibiles sunt: erat quod de animo cū eas opinatur eo modo foris esse quod intus cogitat: vel cū iam interierit foris et adhuc in memoria retinens: vel cū aliter etiam quod meminisse non recordandi fide sed cogitandi varietate formatur. Quae sepiissime credam etiam vna narrabitur: quae ipsi sensibus preceperunt. Quae cū in ipso auditu quoniam narrant cogitam: non videtur ad memoriā retroquiri acies visionis cogitantiū: neque enim a nobis recordantibus: sed alio narrante cogitam: atque illa trinitas non habet videtur experiri: quae fit cū species in memoria latens et visio recordantis tertia voluntate copulans. Non enim quod latebat in memoria mea: sed quod audio cogito cū aliquid quod mihi narrat. Non ipsas voces loquentis dico: ne quisque putet in illa me exisse trinitatem quae foris in sensibilibus et in sensibus agit: sed eas cogito corporum species: quae narrans vobis sonis significat: quae vtrique non reminiscens: sed audiens cogito. Et si diligenter considerem: nec tunc excedit memoria modus. Neque enim vel intelligere possem narrante: si ea quae dicit: et si preterea tunc primum audire: non tamen generaliter singula meminisse. Qui enim mihi narraret (vbi gratia) aliquem montem silua exutum: oleis indutum: ei narrat quod meminerim species et montium et siluarum et olearum: quae si oblitus essem: quod diceret omnino nescire: et ideo narrat quod illa cogitare non possem. Ita sit ut omnia quae corporalia cogitat siue ipse aliquid perfingat siue audiat: aut legat: vel preterita narrante: vel futura pronunciant: ad memoriā suā recurrat: et ibi repiat modum atque mensuram omnium formarum quae cogitas intuetur. Nam neque colorē quē nunquam vidit: neque figuram corporis: nec sonum quē nunquam audiuit: nec saporem quē nunquam gustauit: nec odorem quē nunquam olfecit: nec ullam preteritā corporis quā nunquam sensit preteritā omnino cogitare. Ac si propterea nemo aliquid corporale cogitat nisi quod sensit: quia nemo meminit corporale aliquid nisi quod sensit: sicut in corporibus sentiendi: sic in memoria est cogitandi modus. Sensus enim accipit speciem ab eo corpore quod sentimus: et a sensu memoria: a memoria vero acies cogitantis. Voluntas porro sicut adiungit sensum corpori: sic memoriam sensui: sic cogitantiā acies memoriae. Quae autem conciliat ista atque coniungit: ipsa etiam distinguit: ac separat in voluntas. Se a sentiendis corporibus motu corporis separat corporis sensus: ne aliquid sentiam: aut ut sentire de finem veluti cū oculos ab eo quod videtur nolumus aut tamen claudimus: si aures a sonis: sic nares ab

odoribus. Ita etiā vel os claudendo: vel ali-
quid ex ore respuendo a saporib⁹ auersamur
In tactu quoq³ vel subtrahimus corp⁹ ne tā-
gam⁹ qd nolumus: vel si iā tangam⁹: abijcim⁹
aut repellim⁹. Ita motu corpis agit volūtas:
ne sensus corpis rebus sensibilib⁹ copuletur.
Et agit hoc q³ tū pōt. Nam cū in hac actōe p-
pter cōditionē seruilis mortalitatis difficulta-
tē patit⁹: cruciatus est cōsequēs. vt voluntati
nihil reliq³ fiat nisi tolerātia. Memoriam vero a
sensu voluntas auertit: cū in aliud intenta si
ei finit inherere p⁹sentia. Quod animaduer-
tere facile est cū sepe coram loquentē nobis
aliquē aliud cogitando nō audisse nobis vi-
demur: falsum est autē. Audiui⁹ em̄ sed non
meminim⁹: subinde pauiū sensum labenti-
bus vocib⁹: alienato nutu volūtatib⁹: p quem
solēt insigi memorie: veri⁹ itaq³ dixerim⁹ cuz
tale aliqd accidit: nō meminim⁹: quā n on au-
dimus. Nā et legentib⁹ cuenit et mihi se pissi-
me: vt plecta pagina vel epla nesciā qd lege-
rim: et repetā. In aliud q³pe intento nutu vo-
luntatis: nō sic ē adhibita mēoria sensui cor-
poris: quō ipse sensus adhibet⁹ ē lris ita et ābu-
lātes intenta in aliud volūtate nesciūt q trā-
sierint: qd si nō vidissent nō ambulassent: aut
maiore intentōe palpādo ambulassent: pser-
tim si p incognita pgerēt: sed qz facile ambu-
lauerūt: vtiq³ viderūt. Quia vō nō sicut sen-
sus oculoꝝ locis q³q³ pgebant: ita ipi sensui
memoria iungebat⁹: nullo mō id qd viderunt
etiā recentissimū meminisse potuerūt. Nam
porro ab eo qd in memoria ē animi acie velle
auertere: nihil est aliud q³ nō inde cogitare.
In quolibet genere trinitatū volūtas
nec parēs inuentā esse nec ples

Capitulum. IX.

Hac igit distributōe cuz incipim⁹
a specie corpis: et puenimus vsq³ ad
speciē que fit in intuitu cogitātis: q³ t-
tuor species repiunt quasi gradatim nate al-
tera ex altera. Scda de prima: tertia de scda
q³ta de tertia. A specie q³pe corpis qd cernit⁹
exozit⁹: ea q³ fit in sensu cernētis: et ab hac ea q³
fit in memoria: et ab ea q³ fit in acie cogitātis.
Quapropter volūtas quasi parētē cū ple ter
copulat. p⁹io speciē corpis cū ea quā gignit
in corpis sensu. Et ipam rursus cū ea q³ fit ex
illa i memoria. Itq³ istā q³ter tio cū ea q³ ex il-
la parit⁹ in cogitantis intuitu: sed media co-
pula q³ secunda est: cum sit vicinior non tā si-
milis est prime q³ tertia. vissiones em̄ due sunt
vna sentientis: altera cogitantis. Ut autem
possit esse visio cogitantis: ideo fit in memo-

ria. De vissionē sentientis simile aliquid: quo
se ita conuertat in cogitando acies animi: si-
cut se in cernendo conuertit ad corpus acies
oculorum propterea duas in hoc genere tri-
nitates volui cōmendare: vna cum visio sen-
tientis formatur ex corpore: aliam cum visio
cogitantis formatur ex memoria. Et etiam
vero volui: quia ibi non solet visio dici: cū me-
morie cōmendat forma: que fit in sensu cernē-
tis. Vbiq³ tñ voluntas non apparet nisi copu-
latrix quasi parentis et prolis. Et ideo vnde
cūq³ pcedat: nec parēs nec ples dici potest.

Facile fit cogitanti fingere sibi has spe-
cies quas non vidit ex earum recordatione
quas vidit.

Capitulum. X.

Em̄ si non meminimus nisi qd sen-
simus: neq³ cogitamus nisi qd me-
minimus: cur plerūq³ falsa cogita-
mus cum ea que sensimus: nō vtiq³ falso me-
minerimus: nisi qz voluntas illa quam coniu-
ctricē ac separatricē huiuscemodi rerum iāz
q³tum potui demonstrare curauit: formādam
cogitantis aciem pre condita memorie ducit
vt libitū ē: et ad cogitāda ea q³ nō meminim⁹ ex his
q³ meminimus aliud hīc: aliud idē: vt sumat et i-
pellit: q³ in vna vissionē coeūtia faciūt aliquid
qd ideo falsum dicat⁹: qz vel nō est foris in re-
rū corpearum natura: v⁹ non de memoria vi-
detur expressum cū tale nihil nos sensisse me-
minimus. Quis em̄ vidit cygnum nigrū: et p-
pterea nemo meminit cogitare tñ quis nō po-
test. Facile est em̄ illā figurā quaz vidēdo co-
gnouimus nigro colore pfundere: quē nihil-
ominus in alijs corpibus vidim⁹. Et qz vtrūq³
q³ sensimus: vtrūq³ meminimus. Nec autē q³
drupedem meminimus quia non vidi. Sed fanta-
siam talem facillime intueor duz alicui forme
volatili qualem vidi adiungo alios duos pe-
des: quales itidem vidi. Quapropter duz cō-
iuncta cogitamus que sigillatim sensa memi-
nimus videmur nō id quod meminimus co-
gitare: cum id agamus moderante memoria
vnde sumim⁹ omnia que multipliciter ac va-
rie pro nostra voluntate componimus. Nāz
neq³ ipsas magnitudines corporum quas nū-
q³ vidimus sine opere memorie cogitamus.
Quia enim spacij solet occupare per magni-
tudinem mundi noster obtutus: in tantuz ex-
tendimus quaslibet corporum moles: cū eas
maximas cogitamus. Et ratio quidem pere-
git in ampliora: sed phantasia non sequitur.
Quippe cum infinitatem q³ numeri ratio re-
nunciet: quaz nulla visio corporalia cogitan-
tis apprehēdit. Eadē rō docet minutissima eti

Liber

am corpuscula infinite diuidi: cū tamē ad eas tenuitates vel minutias peruentū fuerit q̄s vītas meminim⁹ exiliores minutioresq; phātasias iam nō possum⁹ intueri: q̄uis rō nō desinat p̄sequi ac diuidere. Ita nulla corpalia nisi aut ea que meminimus aut ex his que meminimus cogitamus.

De mensura et numero et pondere quorū similitudo fit in memoria et visione et voluntate.

Capitulum XI.

Ed qz numerose cogitari p̄nt que si gillatim sunt imp̄ssa memorie: videtur ad memoriā mēsurā: ad visionē vero nūerus p̄tinere. Quia lz innūcrabil sit multiplicitas taliū visionū: singulis tñ in memoria p̄scriptus est intrāgressibilis modus. Mēsurā igit in memoria: in visioib⁹ numer⁹ apparet: sicut in ip̄is corpibus visibilib⁹ mēsurā que dā est: cui numerosissime coaptat sensus videntū: et ex vno visibili multoz cernentiū format aspect⁹: ita vt etiā vn⁹ p̄pter duoz rū oculoꝝ numer⁹ plerūq; vnā rem geminatā specie videat: sicut sup̄ docuim⁹. In his ḡ rebus vñ visiones expr̄imunt q̄dā mensurā. In ip̄is aut̄ visionib⁹ numer⁹. Volūtas vero q̄ ista p̄iungit et ordinat: et quadā vnitāte copulat: nec sentiēdi aut cogitādi appetitū nisi in his rebus vñ visiones format acq̄escēs colocat ponderi similis ē. Quapropter hec tria mensurā: numer⁹ pond⁹ etiā in ceteris oibus reb⁹ animaduertēda p̄libauerim. Nūc interi volūtatē copulatricē rei visibilis atq; visiois q̄si pentis et plis: siue in sentiēdo siue in cogitādo: nec parentē nec plē dici posse: quōd valui et quib⁹ valui demōstrāui. Cū r̄ps admonet hāc eandē trinitatē in interiorē hoīe req̄rere: atq; ab isto d̄ quo tādiu locut⁹ sum aīali atq; carnali q̄ exterior: d̄: introitus tendē. Cū speram⁹ inuenire nos posse fm trinitatē imaginē dei conat⁹ n̄os illo ip̄o adiuuāte quem omnia: sicut res ip̄e indicat: ita etiā sc̄tā scriptura in mēsurā et numero et pondere disposuisse restatur.

Explicit liber vndecimus

Incipiunt capitula libri duodecimi.

- i Quid sit q̄ etiā in aīo n̄ro intelligendū sit ad exteriorē hoīem pertinere.
- ii Corpales sensus cōes nobis esse cū pecorib⁹: sed p̄p̄iū esse hoīs de his q̄ sensu corporis cōprehendit secundum eternas iudicare rationes.
- iii Actiones corporales ita demum esse re-

ctas si eis regendis mentis intellectuale p̄fuerit

iiii Quid intersit inter illud quo mens inclinatur ad temporalia et illud quo contemplatur eterna.

v De opinione eorum qui coniugio masculi et femine et eorum proli diuinā comparant trinitatem.

vi De homo non ad vnus in trinitate persone sed ad totius trinitatis imaginem sit creatus.

vii De eo qd̄ ap̄ls dicit virū esse imaginem dei: mulierē aut̄ gloriā viri

viii Quibus p̄gressibus mens corporalium vsu et imagine delectata: ab eternorum contemplatione deficiat.

ix De perniciose relicto cōmuni bono: priuata querantur.

x Que sit humana temptatio: et qd̄ p̄ctm̄ extra corpus habeat

xi Quib⁹ demutatōib⁹ hō ab imagine dei in similitudinē pecoris delabatur

xii De cōpabilis sit primoz hoīm p̄uariatione mens q̄ ad amorē t̄paliū sensu est tracta corporeo.

xiii De eoz snia qui in vno hoīe mentē in persona viri: sensuz aut̄ corpis in persona mulieris accipiendū esse dixerunt.

xiiii In que officia proprie sapientia et scientia dei dantur.

xv De opinione platonis qua credidit aīa aliā vitam priusq; corporibus induerentur habuisse.

Aurelij augustini ep̄scopi de trinitate liber duodecimus incipit.

Quid sit q̄ etiā in aīo n̄ro intelligendū sit ad exteriorē hoīem pertinere. Ca. I.

Nunc videamus vbi sit quasi quoddam hominis exterioris interiorisq; confinium. Quicquid enim habemus in animo commune cum pecore recte adhuc dicitur ad exteriorē hominem pertinere. Non enim solū corpus homo exterior deputabitur: sed adiuncta quadam vita sua qua compages corporis et oēs sensus vigent: quibus instructus est ad exteriora sentienda. Quorum sensorum imagines infixę in memoria cum recordando reuisuntur: res adhuc agit ad exteriorē hominem pertinens. Atq; in his omnibus non distamus a pecore: nisi q̄ figura corporis non proni sed erecti sumus. Quia in re admonet

mur ab eo qui nos fecit ne meliore nostri parte. i. animo similes pecoribus simus: a quibus corporis erectione distamus: non ut in ea quae sublimia sunt in corporibus animi preciamur. **N**am vel in talibus quae voluntatis appetere prosternere est animi. sed sicut corpus ad ea quae sunt excelsa corporum. i. ad celestia naturaliter erectum est sic animus qui substantia spiritualis est: ad ea quae sunt in spiritualibus excelsa erigendum est non elatione superbia: sed pietate iusticie.

Corporales sensus communes nobis esse cum pecoribus: sed proprium esse hominis de his que sensu corporis comprehendit secundum eternas iudicare rationes.

Capitulum II.

Assunt autem et pecora et sentire per corporis sensus extrinsecus corporalia et ea memoria fixa reminisci: atque in eis appetere conducibilia fugere incommoda: verum ea notare: ac non solum naturaliter rapta: sed etiam de industria memorie commendata retinere: et in oblivione iamque labentia recordando: atque cogitando rursus imprimere: ut quemadmodum ex eo quod gerit memoria cogitatio format: sic et hoc ipsum quod in memoria est cogitatio firmeficitas etiam visiones hinc atque inde recordata quilibet sumendo: et quasi assumendo componere inspicere: quemadmodum in hoc rerum genere quae verisimilia sunt discernant a veris: in spiritualibus sed in corporealis. **N**ec atque huiusmodi quibus in sensibilibus atque in eis quae inde animus per sensum corporis traxit agant atque sententiae: non sunt tantum rationis expertia: nec hominibus pecoribusque communia. **S**ed sublimioris rationis est iudicare de istis corporalibus: secundum rationes incorpales et sempiternas. **Q**ue nisi supra mentem humanam essent: incommutabiles profecto non essent: atque in his nisi subtingeret aliquid nostrum: non secundum eas possemus iudicare de corporalibus. **I**udicamus autem de corporalibus ex ratione dimensionum atque figurarum quam incommutabiliter manere mens novit.

Actiones corporales ita demum esse rectas si eis regendis mentis intellectuale presuerit.

Capitulum III.

Aliud vero nomen quod in actione corporali um atque temporalium tractandorum ita versatur: ut non sit nobis commune cum pecore rationale quidem est: sed ex illa rationali in mensuris substantia: qua subheremus intelligibili atque incommutabili veritati tanquam ductum et inferentibus tractandis gubernandisque deputatum est. **S**icut enim in omnibus pecoribus non inuentum est viro adiutorium simile illi: nisi detractum de illo in coniugium formare: ita menti nostre qua superna et inter

na consulimus veritatem: nullum est ad usum rebus corporalium quantum natura hominis satis est simile adiutorium ex aie partibus quae communes cum pecoribus habemus. **E**t ideo quiddam rationale nostrum non ad unitatis divortium separatum: sed in auxiliium societatis quasi derivatum in sui operis dispartit officium. **E**t sicut una caro est duorum in masculo et femina: sic intellectum nostrum: et actionem vel consilium: et executionem vel rationem: et appetitum rationale: vel si quod alio modo significanti dici potest una mentis natura complectitur: ut quemadmodum de illis dictum est: erunt duo in carne una: sic de his dici possit: duo in mente una.

Quid iter sit inter illud quod mens inclinatur ad temporalia: et illud quod preloquitur eterna. **Ca. III.**

Um igitur differimus de natura mentis humane de una quadam differimus: nec eam in hec duo quae commemoramus: nisi per officia geminamus. **I**taque cum in ea querimus trinitatem: in tota querimus: non separantes actionem rationalem in temporalibus a contemplatione eterno: ut tertium aliquid iam queramus quo trinitas impleatur. **S**ed in tota natura mentis ita trinitatem reperiri opus est: ut si desit actio temporalium cui operi necessarium sit adiutorium: propter quod ad hec inferiora administranda dirivetur aliquid mentis in una nusquam dispersita mente trinitas inveniatur. **E**t facta iam ista distributione in eo solo quod ad contemplationem pertinet eterno: non solum trinitas: sed etiam imago dei. **I**n hoc autem quod derivatum est in actione temporalium: etiam si trinitas possit non tamen imago dei possit inveni.

De optione eorum qui coniugio masculi et femine et eorum pluri diuinam copiant trinitatem. **Ca. V.**

Roinde non mihi videntur probabiliter afferre sententiam qui sic arbitrantur trinitatem imaginis dei in tribus personis quod attinet ad humanam naturam posse reperiri: ut in coniugio masculi et femine atque in eorum prole compleatur. **Q**uod quasi vir ipse patris personam intrinsecus: filij vero quod de illo ita processit ut nasceretur: atque ita tertiam personam velut spiritus dicunt esse mulierem: que ita de viro processit: ut non ipsa esset filius aut filia: quibus ea concipiente proles nasceretur. **D**ixit enim dominus de spiritu sancto quod a patre procedat: et tamen filius non est. **I**n huius igitur opinionis errore hoc solum probabiliter afferunt: quod in origine facte femine secundum sancte scripturam fidem satis ostendit: non omne quod de aliqua persona ita existit: ut personam alteram faciat filium posse dici: quam quidem de viri persona existit per

Sen. 4.

Ubi. 5.

Job. 1. 1.

Liber

sona mulieris: nec tñ eius filia dicta est. **C**etera sane ita sunt absurda: imo xō ita falsa: vt facillime redarguant. **O**mitto em̄ quale sit sp̄m̄scr̄m̄ matrē filij putare ⁊ iugē patris: for-
tassis q̄pe r̄ideat. hec in carnalib⁹ habere of-
fensionē dum corpeī cōcept⁹ partusq; cogitā-
tur. **Q**uāz ⁊ hec ip̄a castissime cogitēt: quibus
mūdis oīa mūda sunt: imundis autē ⁊ infide-
libus quoz polluta sunt ⁊ mens ⁊ p̄scia: ita ni-
hil est mundū: vt quosdā eoz etiā de virgine
fm̄ carnē natus christus offendat. **S**ed tñ in
sp̄ualibus illis sūmis vbi non est aliqd̄ viola-
bile: aut corruptibile: nec natū ex tpe: nec ex
informi formatū: si qua dicunt talia: ad quoz
similitudinē etiā ista inferioris creature gene-
ra q̄uis longe remotissime facta sunt: non de-
bent cuiusq; sobriā perturbare prudentiā: ne
cū vanū deuitat horrozē in p̄nciosum incur-
rat errorē. **A**ssuescat in corpib⁹ ira spiritaliuz
reperire vestigia: vt cū inde sursum versus du-
ce ratione ascendere ceperit: vt ad ip̄am in-
cōmutabilē veritatē p̄ quā sunt facta ista pue-
nat: non secū ad sūma p̄rabat qd̄ p̄tēnit in i-
firmis. **N**ec em̄ erubuit quidā: vxozē sibi elige-
re sapientiā. **Q**uia nomē vxoris in ple gignē-
da corruptibile cōcubitū iegerit cogitanti: aut
vero ip̄a sapia sexu feminea est: qz feminini
generis vocabulo ⁊ in greca ⁊ latina lingua
enunciatur.

Q homo non ad vnus in trinitate per-
sone: sed ad totius trinitatis imaginez sit cre-
atus.

Capitulum VI

On ergo p̄pterea respuimus istaz
n̄ sniam: qz timem⁹ sc̄tām ⁊ inuiolabilē
caritatē tanq; iugem dei patris de
illo exitem. **S**ed nō sicut plem ad gignendū
verbū: p̄ qd̄ facta sunt oīa cogitare. **S**z qz eaz
falsam diuina scriptura euident̄ ondit. **D**ixit
em̄ de⁹. **F**aciamus hoīem ad imaginē nostrā
paulopost autē dictū est. **E**t fecit de⁹ hoīem ad
imaginē dei. **N**ostrā certe qz pluralis est nūe-
rus: nō recte dicere: si hō ad vni⁹ p̄sone ima-
ginē fieret: siue patris: siue filij: siue sp̄s̄ sancti.
Sed qz fiebat ad imaginē trinitatis: p̄pterea
dictū est ad imaginē nostrā. **R**ursus autē ne i
trinitate credēdos arbitraremur tres deos
cū sit eadē trinitas vn⁹ deus. **E**t fecit inq̄t de-
us hoīez ad imaginē dei: p̄ eo ac si diceret ad
imaginē suam. **S**unt em̄ tales v̄sitate in l̄ris il-
lis locutōes: quas nōnulli catholicā si etiāz si
deasserūt: nō tñ diligenter aduertūt vt putēt
ira dictū: **F**ecit de⁹ ad imaginē dei: quasi dice-
ret: fecit pater ad imaginē filij. **S**ic volentus

asserere in scripturis sc̄tis deū dictū etiā filiū
quasi definit alia verissima ⁊ manifestissima
documēta: vbi nō solū deus: sed etiā ver⁹ de⁹
dict⁹ est fili⁹. **I**n h̄ em̄ testimonio dū aliud sol-
uere intendit: sic se implicat vt expedire non
possint. **S**i em̄ p̄ fecit ad imaginē filij: ita vt n̄
sit hō imago patris ⁊ filij: dissimilis est p̄ri fili⁹.
Si em̄ pia fides docet: sicut fides docet filiū
esse ad equalitatē essentie similem patri qd̄ ad
similitudinē filij factū est: necesse est etiā ad si-
militudinē p̄ris factū sit. **D**einde si hoīem pa-
ter non ad suā: sed ad filij fecit imaginē: cur n̄
ait: **F**aciam⁹ hoīem ad imaginē ⁊ similitudi-
nē tuā: sed ait nostrā: nisi qz trinitatis imago
fiebat in hoīe: vt hoc mō esset hō imago vni⁹
veri dei: qz ipsa trinitas vnus verus deus est.
Locationes autē sunt innumerabiles tales i
scripturis: sed has protulisse suffecerit. **E**st i
psalmis ita dictum: **D**omini est salus ⁊ super
populum tuuz benedictio tua: quasi alteri di-
ctum sit: non ei de quo dixerat: **D**omini est sa-
lus. **E**t iterum. **A**te inquit eruar a temptati-
one: ⁊ in deo meo sperans transgrediar mu-
rum quasi alteri dixerit a te eruar a temptati-
one. **E**t iterum: **P**opuli sub te cadent in cor-
da inimicorum regis. **A**c si diceret: **I**n corda
inimicorum tuorum. **S**i quippe regi dixerat:
id est dño nostro iesu christo: populi sub te ca-
dent: quem regem intelligi voluit: cum dice-
ret inimicorum regis. **M**arius ista in noui testa-
menti litteris inueniuntur. **S**ed tñ ad roma-
nos apostolus de filio suo inquit: qui fact⁹ est
ei ex semine dauid fm̄ carnē: qui p̄destina-
tus est filius dei in virtute sc̄dm̄ sp̄itū sancti
ficationis ex resurrectione mortuorum iesu
christi dñi nostri. **T**anq; de alio supra diceret
Quid est em̄ filius dei p̄destinatus ex resur-
rectione mortuorum iesu christi: nisi eiusdē iesu
christi qd̄ p̄destinatus est filius dei in virtute?
Ergo quō hic cū audiūmus fili⁹ dei in virtute
iesu christi: aut filius dei fm̄ sp̄itū sancti
ficationis iesu christi: aut filius dei ex resur-
rectione mortuorum iesu christi: cum dici potuis-
set v̄sitate in virtute sua: aut fm̄ sp̄itū sc̄ri-
ficationis sue: aut ex resurrectione mortuorum ei⁹:
v̄l mortuorum suorum: nō cogimur intelligere ali-
am p̄sonā: s̄ vnā eandēq; s̄ filij dei dñi n̄si iesu
xpi. **I**ta cū audiūmus. **F**ecit de⁹ hoīez ad ima-
ginē dei q̄uis possit v̄sitati⁹ dici ad imaginē su-
am: nō tñ cogimur aliā p̄sonā itelligere i trini-
tate: s̄ ip̄am vnā eandēq; trinitatē: qd̄ est vnus
deus: ad cui⁹ imaginē fact⁹ est hō. **Q**ue cum
ita sint: si eandem trinitatis imaginem non i
vno sed i tribus hoīb⁹ acceperimus: patre

Ioh. j.

Gen. j.

Ps. 3.

Ps. 17.

Ps. 44.

Roma. j.

Gen. j.

et matre et filio: non erat ergo ad imaginem dei factus homo antequam uxor ei fieret: et antequam filium propagarent: quia nondum erat trinitas. An dicit aliquis. Iam trinitas erat: quia etsi nondum forma propria: iam tamen originali natura et mulier erat in latere viri: et filius in lumbis patris.

Ubi. s. Cur ergo cum scriptura dixisset. Fecit deus hominem ad imaginem dei: cōterit dicens: Fecit deus eum: masculum et feminam fecit eos: et benedixit eos. Vel si ita distinguendum est: et fecit deus hominem: ut deinde inferat ad imaginem dei fecit illum: et tertia subiunctio sit: masculum et feminam fecit eos. Quidam enim timuerunt dicere: fecit eum masculum et feminam: ne quasi monstruosum aliquid intelligeretur: sicuti sunt quos hermaproditas vocant: cum etiam sic non mendaciter possit intelligi utrumque in numero singulari: propter id quod dictum est. Duo in carne una. Cur ergo ut dicere ceperat in natura hominis ad imaginem dei facta propter masculum et feminam non commemorat scriptura? Ad implendam quippe imaginem trinitatis debuit addere et filium: quibus adhuc in lumbis patris constitutum sicut mulier erat in latere. An forte iam facta erat et mulier: et scriptura breui complexione constrinxerat: quod postea quemadmodum sit factum diligentius explicaret: et propterea filium commemorari non potuit: quia nondum erat natus: quasi et hoc non poterat ea breuitate complexi spiritus sanctus suo loco postea natum filium narraturus: sicut mulierem de virili latere assumptam suo postmodum loco narrauit: et tamen hic eam nominare non pretermisit.

Gen. 2. De eo quod apostolus dicit virum esse imaginem dei mulierem autem gloriam viri. **1a. vii.** Non itaque ita debemus intelligere hominem factum ad imaginem summe trinitatis: hoc est ad imaginem dei: ut eadem imago in tribus intelligatur hominibus: profertim cum apostolus virum dicat esse imaginem dei: et propterea velamentum ei capitis demat: quod mulieri adhibendum monet: ita loquens: Vir quidem non debet velare caput cum sit imago et gloria dei. Mulier autem gloria viri est. Quid ergo dicemus ad hec? Si pro sua persona mulier ad implet imaginem trinitatis: cur ea detracta de latere viri adhuc ille imago dicitur? Aut si et una persona hominis ex tribus potest dici imago dei: sicut in ipsa summa trinitate et unaqueque persona deus est: cur et mulier non est imago dei? Nam propterea caput velare precipit: quod ille quia imago dei est prohibetur. Sed videndum est quomodo non sit contrarium: quod dicit apostolus: non mulierem sed virum esse imaginem dei: huic quod

Ubi. s. **Gen. 1.** scriptum est in genesi. Fecit deus hominem

imaginem dei fecit eum: masculum et feminam fecit eos et benedixit eos. Ad imaginem quippe dei nam ipsam humanam factam dicitur: quod sexu ex utroque complectitur: nec ab intelligenda imagine dei separat feminam. Dicto enim quod fecit deus hominem ad imaginem dei: fecit eum inquit masculum et feminam: ut certe alia distinctio: masculum et feminam fecit eos.

Quo ergo pro apostolum audiimus vix esse imaginem dei: vix caput velare prohibetur: mulierem autem non et ideo ipsa habere facere iubetur: nisi credo illud esse quod iam dixi: cum de natura humane mentis agerem mulierem cum viro suo esse imaginem dei ut vna imago sit rota illa suba. Cum autem ad adiutorium distribuit quod ad eam ipsam solam attinet: non est imago dei: quia autem ad vix solam attinet imago dei est tam plena aut integra quam in vno coniuncta muliere. Sicut de natura humane mentis diximus: quia etsi tota complectitur veritatem imago dei est: et cum ex ea distribuit aliquid: et quadam intentione derivatur ad actionem reipsum temporalium: nihilominus ex parte prospectam profulit veritatem: imago dei est: ex quo vero intendit in agenda inferiora: non est imago dei. Et quoniam quantumcumque se extenderit in id quod eternum est: rationem magis inde format ad imaginem dei: et propterea non est cohibenda ut se inde contineat ac temperet: et ideo vir non debet velare caput. Quia vero illi rationali actioni quam in rebus corporalibus temporalibusque conficitur: periculosa est nimia in inferiora progressio: debet habere partem super caput: quod iudicat velamentum quod significat esse cohibenda. Errata est enim sanctis angelis sacra et pia significatio. Nam deus non ad temporaria videret: nec aliquid noui sit in eius visione atque scientia: cum aliquid temporaliter ac transitorie geritur: sicut inde afficiuntur sensus vel carnales animalium et hominum vel etiam celestes angelorum. In isto quippe manifesto sexu masculi et femine: apostolus paulus occultioris cuiusdam rei figurasse mysterium. Vel hic intelligi potest: quod cum alio loco dicat veram viduam esse desolatam sine filiis et nepotibus et tamen eam sperare debere in deum: et persistere in orationibus nocte et die: hinc iudicat mulierem seductam in preuaricatione facta: saluam fieri per filiorum generationem. Et addit si permanserit in fide et dilectione et sanctificatione cum sobrietate. Quasi vero possit obesse bone vidue si vel filios non habuerit: vel hi quos habuerit: si in bonis operibus permanere voluerint. Sed quia ea que dicuntur opera bona tanquam filii sunt vite nostre: secundum quod quiritur cuius vite sit quisque: id est quomodo agat hec temporalia: quam vitam greci non zoen: sed bion vocant. Et hec opera bona maxime officii

1. Cor. 11.

Ubi. s.

Liber

cijis misericordie frequentari solent. Opera vero misericordie nihil profunt: siue paganis siue iudeis: qui christo non credunt: siue quibuscunq; hereticis vel scismaticis: vbi fides et dilectio et sobria sanctificatio non inuenitur: manifestum est quid apostolus significare voluerit: ideo figurate ac mystice quia de velando mulieris capite loquebatur: quod nisi ad

1. Cor. ii.

aliquod secretum sacramenti referatur: inane remanebit. Sicut enim non solum veracissima ratio: sed etiam ipsius apostoli declarat auctoritas: non secundum formam corporis homo factus est ad imaginem dei: sed secundum rationalem mentem. Cogitatio quippe turpiter vana est: que opinatur deum membrorum corporaliu: lineamentis circumscribi: atq; diffiniri.

Eph. 4.

Porro autem nonne idem beatus apostolus dicit Renouamini spiritu mentis vestre: et induite nouum hominem qui secundum deum creatus est.

Colo. 3.

Et alibi apertius. Exuentes vos inquit veteris hominem cum actibus eius: et induite nouum qui renouatur in agnitione dei secundum imaginem eius: qui creauit eum. Si ergo spiritu mentis nre renouamur: et ipse est nouus homo qui renouatur in agnitione dei secundum imaginem eius qui creauit eum: nulli dubium est non secundum corpus: neque secundum qualibet animi partem: sed secundum rationalem mentem vbi potest esse agnitione dei: hominem factum ad imaginem eius qui creauit eum. Secundum hanc autem renouationem efficiuntur etiam filij dei per baptismum christi: et induentes nouum hominem: christum vniuersum induimur per fidem. Quis est ergo qui ab hoc consortio feminas alienet: cum sint nobiscum gratie coheredes? Et alio loco idem apostolus dicit. Omnes enim filij dei estis per fidem in christo Iesu. Quicunq; enim in christo baptizati estis: christum induistis. Non est iudeus neque grecus: non est seruus neque liber: non est masculus neque femina: omnes enim vos vnum estis in christo Iesu. Nunquid nam igitur fideles femine sexum corporis amiserunt? Sed quia ibi renouantur ad imaginem dei vbi sexus nullus est: ibi factus est homo ad imaginem dei vbi sexus nullus est: hoc est in spiritu mentis sue. Cur ergo vir propterea non debet caput velare quia imago est et gloria dei? Mulier autem debet: quia gloria viri est: quasi mulier non renouetur spiritu mentis sue: que reuocatur in agnitione dei secundum imaginem eius qui creauit eum. Sed quia sexus corporis distat a viro: rite potuit in eius corporali velamento figurari pars illa rationis: que ad temporalia gubernanda desecretur: vt non maneat imago dei

1. Cor. ii.

nisi ex qua parte mens hominis eternis rationibus conspicendis vel consulendis adherescit: quam non solum masculos: sed etiam feminas habere manifestum est. Ergo in eorum mentibus communis natura cognoscitur: in eorum vero corporibus ipsius vnius mentis distributio figuratur.

Quibus progressibus mens corporalium vsu et imagine delectata: ab eternorum contemplatione deficiat.

Ca. VIII

Ascendentibus itaque introitus qui a busdam gradibus considerationis per animas peruenit: vbi incipit aliquid occurrere: quod non sit nobis commune cum bestiis: inde incipit ratio vbi homo interior iam possit agnosci.

Qui etiam ipse si per illam rationem cui temporalium rerum administratio delegata est: imoderato progressu nimis in exteriora plabit: consentiente sibi capite suo: id est non eam cohibente atque refrenante: illa que in speculo consilij presidet quasi virili portione inueterat in omnes inimicos suos: et utis inuidos demones cum suo principe diabolo eterno atque illa visio: ab ipso etiam capite cum coniuge vetitum madducante subtrahit: vt lumen oculorum eius non sit cum illo. Ac sic ab illa illustratione veritatis ambonudati: atque aptis oculis conscientie ad videndum quod inhoneste atque indecori remanserint tanquam folia dulcium fructuum: sed sine ipsis fructibus: ita sine fructu boni operis bona verba conterunt: vt male viuentes quasi bene loquendo contegantur turpitudinem suam.

Perniciose relicto communi bono priuata querantur.

Ca. IX

Detestatem quippe suam diligens anima a communi vniuerso ad priuatasque partes prolabit: et apostatica illa superbia: quod initium peccati dicitur: cum in vniuersitate creature deum rectorem secuta: legibus eius optime gubernari potuisset: plus aliquid vniuerso appetens atque id sua lege gubernare molita: quia nihil est amplius vniuersitate in curam trudit: et sic aliquid amplius concupiscendo minuit. Vnde et auaricia dicitur radix omnium malorum. Totumque illud vbi aliquid proprium contra leges quibus vniuersitas administratur agere nititur: pro corpore proprium gerit: quod partiliter possidet: atque ita formis et motibus corporalibus delectata: quia interior eas secum non habet: cum eorum imaginibus quas memorie fixit inuoluit: et phantastica fornicatione turpiter inquam: omnia officia sua ad eos fines referens: quibus curiose corporalia ac temporalia pro corporis sensus querit. Aut tumido

1. Thim. 6.

fastu alijs animis corporeis sensib⁹ deditis esse affectat excelsior: aut cenoso gurgite carnalis voluptatis immergitur

Que sit humana tēptatio: et qđ pctm̄ extra corpus habeatur. **Ca. X**

Cum igitur bona voluntate ad interiora et superiora percipienda: quae non priuatiu sed comuniter ab oibus quae talia diligunt sine ulla angustia vel iuidia casto possident aplexu: vel sibi vel alijs pfulit: et si fallax in aliquo ignorantia tpaliu: quae et hoc tpaliter gerit: et modum agendi non teneat quem debet: humana tēptatio est. Et magnū est hanc vitam sic degere: quae velut via redeuntes carpin⁹: ut tēptatio nos non apprehēdat nisi humana. Hoc enim pctm̄ extra corpus est: nec fornicationi deputat. et propterea facillime ignoscitur. **S**ed vero propter adipiscenda ea quae corpus sentiunt propter experiendi vel excellendi vel correctandi cupiditatem: ut in his sinez boni sui ponat: aliquid agit: quicquid agatur turpiter agit: et fornicat in corpus proprium peccans: et corporearum rerum fallacia simulacra introitus rapiens: et vana meditatio componens ut ei nec diuinum aliquid nisi tale videatur. priuatiu auara ferat erroribus: et priuatiu pdigam anitur viribus. Nec ad tam turpem et miserabilem fornicatōem simul ab exordio pssiret: sicut scriptum est. **Q**ui in modica spernit paulatim decidet. **Q**uibus demutatōibus homo ab imagine dei in similitudinē pecoris delabitur. **Ca. XI**

Comō enim coluber non aptis passibus: sicut squamam minutissimis nimbibus repit: sic lubricus deficiendi mortem negligentes minutatim occupat: et incipiens a puero appetitu similitudinē dei: puenit ad similitudinē pecorum. **S**ed et quae nudari stola prima: pelliceas tunicas mortalitate meruerit. **H**onor enim hominis verus est imago et similitudo dei: que non custoditur nisi ad ipsam a quo impunitur. **T**anto magis itaque inheret deo: quanto minus diligitur propriū. **C**upiditate vero experiende potestatis suae: quodam nutu suo ad seipsum tanquam ad medium proruit. **I**taque cum vult esse sicut ille sub nullo: et ab ipsa sui mediocritate penaliter ad ima pellitur: id est ad ea quibus pecora letantur: atque ita cum sit honor eius similitudo dei: de decus autem eius similitudo pecoris: homo in honore positus non intellexit: compatitur est iumentis insipientibus: et similis factus est eis. **Q**uia igitur tam longe transiret a summis ad infima: nisi per medium suum. **C**um enim neglecta caritate sapientie quae semper eodem modo manet: concupiscit scicntia ex mutabilium temporaliumque experimēto: inflat si edificat. **I**ta pergrauatus animus quasi potest re suo a beatitudine expellitur: et per illud suae mediocritatis experimētum pena sua discit quod inter sit inter bonum desertum: malumque commissum nec redire potest effusus ac perditus sicut viribus: nisi gratia conditoris sui ad penitentiam vocantis et peccata donantis. **Q**uis enim infelicem animam liberabit a corpore mortis huius nisi gratia dei per iesum christum dominum nostrum. **D**e qua gratia: suo loco quando ipse se presterit differemus.

Quod compabilis sit primorum hominum preuaricationi mens quae ad amoris temporalium sensu tracta corporeo. **Ca. XII**

Unde de illa parte rationis ad quam pertinet scientia: et cognitio rerum temporalium atque mutabilium nouandis vite huius actionibus necessaria suscepta: considerationem quantum deus adiuuat peragamus. **S**icut enim in illo manifesto coniugio duorum hominum qui primi facti sunt: non manducauit serpens de arbore vetita: sed tantummodo manducandū psuasit. **M**ulier autem non manducauit sola: sed viro suo dedit: et simul manducauerunt: quibus cum serpente sola locuta est: et ab eo sola seducta sit. **I**ta et in hoc quod etiam in homine vno geritur et dinoscitur: occulto quodam secretoque coniugio carnalis: vel ut ita dicam: quod corporis sensus intenditur sensualis animi motus: qui nobis pecoribusque communis est: seclusus est a ratione sapientie. **S**ensu quippe corporis corporalia sentiunt: eterna vero et incommutabilia spiritalia ratione sapientie intelligunt. **R**ationi autem scientie appetitus vicinus est: quoniam quidē de ipsis corporalibus que sensu corporis sentiuntur ratiocinantur ea que scientia dicitur actionis: si bene ut eam noticiam referat ad finem summi boni: si autem male: ut eis fruatur tanquam bonis talibus in quibus falsa similitudine condescat. **C**um igitur huic intentioni mentis quae in rebus temporalibus et corporalibus propter actiones officium ratiocinandi viuacitate versatur: carnalis ille sensus vel animalis ingerit quaedam illecebriam fruendi se: id est tanquam bono quodam priuato et proprio: non tanquam publico et communi: quod est incommutabile bonum: tunc velut serpens alioque tur feminam: huic autem illecebre consentire: obliquo prohibito manducare est. **S**ed iste sensus si sola cogitationis delectatione contentus est: superioris vero auctoritate consilij ita membra retinet: ut non exhibeantur iniquitatis arma peccato: sicut habendum existimo velut cibum vitium mulier sola comederit. **S**i autem in sensu

1. **Cor. 8**

1. **Rom. 7**

1. **1. Cor. 10**

1. **Ecc. 10**

1. **1. Cor. 3**

1. **1. Cor. 48**

1. **Roma 8**

1. **Cor. 8**

1. **Rom. 7**

1. **1. Cor. 3**

1. **Roma 8**

Liber

tione male vtendi rebus que per sensum corpis sentiunt: ita decernitur quod dicitur peccatum vt si potestas sit etiam corpe compleat: intelligenda est illa mulier dedisse viro suo secum simul edendum illicitum cibum. Neque enim potest peccatum non solum cogitandum suauiter: verum etiam efficaciter perpetrandum mente decerni: nisi et illa mentis intentio penes quam summa potestas est membra in opus mouendi: vel ab ope cohibendi male actioni cedat et seruiat. Nec sane cum sola cogitatione mens oblectat illicitis: non quod decernens esse facienda: tenens tamen et volens libenter quam statim vt attigerit animam respici debuerit: negandum non est esse peccatum: sed longe minus quam si et ope statuat implendum. Et ideo de talibus que cogitationibus venia petenda est: peccatisque percutiendum: atque dicendum. **Mat. 6** Dimitte nobis debita nostra: faciendum quoque quod se quis: atque in oratione iungendum: sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Neque enim sicut in illis duobus primis hominibus persona sua quisque portabat: et ideo si sola mulier cibum edisset illicitum: sola vtriusque mortis supplicio plecteretur. Ita dici potest in homine: si delectationibus illicitis a quibus se primum debet auertere cogitatio libenter sola pascat: nec facienda decernant mala: sed tamen suauiter in recordatione tenentur: quasi mulierem sine viro posse damnari: absit hoc credere. Nec quippe vna persona est vni homo est: totusque dabitur: nisi hec que sine voluntate operandi: sed tamen cum voluntate animi talibus oblectandi solius cogitationis sentiunt esse peccata: per mediatores gratiam remittantur. Hec itaque disputatio qua in mente vniuscuiusque hominis questum quoddam rationale coniugium contemplationis et actionis: officijs per que de singula distribuitur: tamen in vtroque mentis vnitatem seruata: salua illius veritatis historia: quam de duobus primis hominibus: viro et eiusque muliere: de quibus propagatum est genus humanum: diuina tradit auctoritas. Ad hoc tamen modo audienda est: vt intelligat apertius imaginem dei viro tamen tribuendo non etiam femine: quis in diuerso sexu duorum hominum aliquid tamen significare voluisse quod in vno homine quereretur.

De eorum sententia que in vno homine mentem in persona viri: sensum autem corporis in persona mulieris accipiendum esse dixit. **Rom. XIII.** Et me fugit quosdam qui fuerunt ante nos egregij defensores catholice fidei et diuini eloquij tractatores: cum in homine vno cuius vniuersam animam bonam quem paradysum esse senserunt: duo ista requi-

rerent: virum mentem: mulierem vero dixisse corporis sensum. Et secundum hanc autem distributionem qua vir ponitur mens: sensus vero corporis mulier: videntur aperte omnia conuenire: si considerata tractentur: nisi quod in omnibus bestiis et volatilibus scriptum est. Non esse inuentum viro adiutorium simile illi: et tunc est ei mulier facta de latere. Propter quod ego non putavi per mulierem sensum corporis esse ponendum: quem videmus nobis et bestiis esse communem: sed aliquid volui quod bestie non haberent: sensumque corporis magis per serpente intelligendum existimaui: qui legitur sapientior omnibus pecoribus terre. In eis quippe naturalibus bonis: que nobis et irrationalibus animalibus videmus esse communia viuacitate quadam sensus excellit: non ille de quo scriptum est in epistola: que est ad hebreos: vbi legitur: perfectior esse solidum cibum: qui per illum habitum exercitatos habent sensus ad sepandum bonum a malo. Illi quippe sensus nature rationalis sunt ad intelligentiam pertinentes: sed iste sensus qui est quinque pertitus in corpore: per quem non solum a nobis: verum etiam a bestiis corporalis species motusque sentitur. Sed siue isto siue illo siue aliquo alio modo accipiendum sit: quod apostolus virum dixit imaginem et gloriam dei: mulierem autem gloriam viri: apparet tamen cum secundum deum viuimus: mentem nostram in indiuisibilia eius intentam: ex eius eternitate: veritate: caritate proficenter debere formari. Quidam vero rationalis intentionis nostre: hoc est eiusdem mentis in vsum mutabilium corporum aliarum rerum: sine quo hec vita non agit dirigendum non vt confirmemur huic seculo finem constituendo in bonis talibus: et in ea de torquendo bestitudinis appetitum: sed vt quicquid in vsum temporalium rationaliter facimus: eternoque ad piscendos contemplatione faciamus: per ista transcentes: illis inherentes.

In que officia propria sapientia et scientia dei dantur.

Rom. XIII

Habet enim et scientia modum suum bonum: si quod in ea inflat vt inflare a se solet: eternoque caritate vincatur: quod non inflat: sed vt scimus edificat. Sine scientia quippe nec virtutes ipse quibus recte viuere possit haberi: per quas hec vita misera sic gubernetur: vt ad illam que vere beata est perueniatur eternam. Distat tamen ab eterno contemplatione actio qua bene vtimur temporalibus rebus: et illa sapientie: hec scientie deputatur. Quis enim et illa que sapientia est: possit scientia nuncupari: sicut et apostolus loquitur: vbi dicit. Nunc scio ex parte: tunc autem cognosca-

Gen. 2.

Gen. 3.

Heb. 5.

1. Cor. 13.

Rom. 12.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

sicut et cognitus sum: quā scientiā pfecto contemplatōis dei vult intelligi: quōd scōz erit pmiū summū: tñ vbi dicit. **Alij** dat per spiritus sermo sapientie: alij sermo scie fm eundē spiritum: hec vtiq; duo sine dubitatione distinguunt: licet nō ibi explicet quid intersit vñ possit vtrūq; dinosci. **Verū** scripturarū sanctorum multiplicē copiā scrutatus: inueni scriptū esse in libro iob: eodē scō viro loquente. **Ecce** pietas est sapiētia: abstinere autē a malis est scia. **In** hac differentia intelligendū est ad cōtemplationē sapiētiā: ad actionem sciam pertinere. **Pietatē** quippe b loco posuit dei cultū: que grece dicit theosebia. **Nā** hoc verbum habet istā sententiā in codicib; grecis. **Et** quid est in eternis excellē q; deus cuius solius immutabilis est natura? **Et** q; cultus eius: nisi amor eius: quo nūc desideramus eum videre: credimusq; et speram; nos esse visuros: et quantū pscim; videmus nūc p speculū in enigmate: tunc autē in manifestatione. **Hoc** est em̄ qd ait apostolus paul;: **Facie** ad faciē: hoc etiā qd iohannes. **Dilectissimi** mi nunc filij dei sum;: et nōdū apparuit quid erim;: scimus cū apparuerit: similes ei erim; quā videbim; eū sicuti est. **De** his atq; huiusmodi: sermo ipse mihi videt esse sermo sapiētie. **Abstinere** autē a malis quā iob scientiam dixit esse: reruz pculdubio temporalium est. **Quoniā** scdm tempus in malis sumus: a quibus abstinere debemus: vt ad illa bona eterna veniam;. **Jobem** quicqd prudenter fortiter: temperanter et iuste agimus: ad eam pertinet scientiā siue disciplinā qua in cuitādis malis: bonisq; appetendis actio nostra versatur: et quicquid ppter exempla vel cauēda vlimitanda: et ppter quarūcūq; reruz q; nostris accommodata sunt vsibus necessaria documenta: historica cognitione colligim;. **De** his ergo sermo cum sit: cum scientie sermone puto discernendū a sermōe sapiētie: ad quā p̄tinet ea que nec fuerūt nec futura sūt sed sunt: et ppter eternitatē in qua sunt et fuisset et esse et futura esse dicunt;: sine vlla mutabilitate tempoz. **Nō** em̄ sic fuerūt vt esse desinerēt: aut sic futura sunt quasi nūc non sint sed idipm esse sphabuerūt: sphabitura sunt. **Manent** autē non tanq; in spacijs locozū fixa veluti corpora: sed in natura incorpali: sic intelligibilia p̄sto sunt mentis aspectib;: sicut ista in locis visibilia vel cōtractabilia corpis sensibus. **Non** autē solū rer; sensibiliū in locis positaz sine spacijs localibus manēt intelligibiles incorpalesq; rōnes: verū etiā motionū

in temporibus transeuntū: sine tēporali trāsitu stant etiam ipse vtiq; intelligibiles insensibiles: ad quas entis acie puenire paucorū ē. **Et** cum puenit: q̄tū fieri pot;: non in eis manet ipse peruentor;: sed veluti acie ip̄a reuerberata repellit;: et sit rei nō transitorie transitoria cogitatio. **Que** tñ cogitatio transiēs p disciplinas quibus erudit; animus: memorie cōmendat;: vt sit quo redire possit: que cogitat; inde transire: quū si ad memoriā cogitatio non rediret: atq; qd cōmendauerat ibi inueniret: velut rudis: ad hoc sicut ducta fuerat duceret;: idq; inueniret: et vbi primū inuenierat: in illa scilicet incorporea veritate: vñ rursus quasi descriptū in memoria figeret. **Neq;** em̄ sicut manet: verbi grā) quadrati corpis i corporalis et incōmutabilis ratio: sic in ea manet hoīs cogitatio: si tñ ad eā sine phantasia spaci; localis potuit puenire. **Aut** si alicuius artificiosi et musici sani p moras tps transeūtis numerositas cōprehendat;: sine tpe stans in quodā secreto altoq; silentio: tamdiu saltē cogitare pot; q̄dū pot; ille cantus audiri: tanq; qd inde rapuerit: et si trāsiens mentis aspect; et quasi gluties in ventrē: ita i memoria reposita fuerit: poterit recordādo quodā mō ruminare: et in disciplinam qd sic didicerit trajcere. **Quod** si fuerit oimoda obliuione deletū: rursus doctrina duce ad id vniē qd penitus exciderat: et sic inueniet; vt erat.

De opinione platonis qua credidit aīas aliam vitam priusq; corporibus induerentur habuisse.

Capitulum XV.

De plato ille p̄s nobilis psuadere cognatus est vixisse hic aīas hoīm: et anteq; ista corpora gererent: et hinc eē q; ea que discuntur: reminiscunt; poti; cognita q; cognoscūt noua. **Retulit** em̄ puerū quēdam nescio quid de geometria interrogat; sic respondisse: tanq; esset illius peritissimus discipline. **Gradatim** quippe atq; artificiose interrogatus: videbat qd videndū erat: dicebatq; qd viderat. **Sed** si recordatio hec esset rerū antea cognitarū: non vtiq; oēs vl; pene oēs cum illo mō interrogarent;: hoc possent. **Non** em̄ oēs in priore vita geometre fuerunt cum tam rari sunt in genere humano: vt vix possit aliquis inueniri. **Sed** potius credēdū est mentis intellectualis ita cōditam esse naturā: vt rebus intelligibilibus naturali ordine disponente conditore subiūcta: sic ista videat in quadā luce sui generis incorporea: quē admodū oculus carnis videt: que in hac corporea luce circūadiacēt cui; lucis capax ei;.

Liber

congruens est creatus. Non enim et ipse ideo si ne magistro alba et nigra discernit: quia ista iam nouerat antequam in hac carne crearet. Denique cur de solis rebus intelligibilibus id fieri potest. ut bene in interrogatus quoscumque respondeat quod ad quoscumque pertinet disciplinam: etiam se eius ignarus est. Cur hoc facere de rebus sensibilibus nullus potest: nisi quod isto vidit in corpore constitutus: aut eis quod nouerant indicantibus credidit: seu ipsis cuiusque seu verbis. Non enim ascendendum est eis quod famius perit agoriam ferunt recordatus fuisse talia non nulla quae non fuerat expertus: cum hic alio iam fuisset in corpore et alios nonnullos narrat alij: eiusmodi aliquid in suis mentibus passos: quas falsas fuisse memorias: quales plerumque exprimur in somnis: quoniam nobis videmur reminisci quasi egerimus aut viderimus quod nec egerimus omnino nec vidimus: et eo modo affectas esse illorum mentes etiam vigilantium instinctu spirituum malignorum: atque fallacium: quibus cura est de reuolutionibus animarum fallam opinionem: ad decipiendos homines firmare vel serere. Et hoc conijci potest: quia si vere illa recordarentur que hic in alijs antea positi corporibus viderant: multis ac pene omnibus id contingeret: quoniam quidem ut de viuis mortuos: ita de mortuis viuos: tanquam de vigilantibus dormientes: et de dormientibus vigilantes sine cessatione fieri suspicant. Si ergo hec est sapientie et scientie recta distinctio: ut ad sapientiam pertinet aeternarum rerum cognitio intellectualis: ad scientiam vero temporalium rerum cognitio rationalis: quod cui proponendum siue postponendum sit: non est difficile iudicare. Si autem alia est adhibenda discretio qua dinoscantur hec duo: que perculdubio distare apostolus docet dicens: Alij dant quidem per spiritum sermo sapientie: alij sermo scientie secundum eundem spiritum. An etiam istorum duorum que nos possumus euidentissima differentia est: quod alia sit intellectualis cognitio eternarum rerum: alia rationalis temporalium: et huic illam proponendam esse ambigit nemo. Relinquentibus itaque nobis ea que exterioris sunt hominibus: et ab eis que communia cum pecoribus habemus introsum ascendere cupientibus: antequam ad cognitionem rerum intelligibilium atque summarum que semperterne sunt veniremus: temporalium rerum cognitio rationalis occurrit. Etiam in hac igitur inueniamus si possumus aliquam trinitatem: sicut inueniebamus in sensibus corporis: et in his que per eos in animam vel spiritum nostrum imaginabiliter intrauerunt: ut per corporales rebus quod corporeo foris positas attingimus sensu: inter corporum similitudines haberemus impressas memorie: ex quibus cogitatio formaretur tertia

voluntate utrumque iugente: sicut formabatur foris acies oculorum quam voluntas ut visio fieret adhibeat rei visibili: et utrumque iugebat etiam am illic ipsa se admouens tertia. Sed non est coartandum in hunc librum: ut in eo qui sequitur si deus adiuuerit conuenienter possit inquiri: et quod inuentum fuerit explicari.

Explicit liber duodecimus.

Incipiunt capitula libri decimitertij.

- i De gemino rationalis mentis officio quorum unum ad temporalia: aliud pertinet ad eterna.
- ii De fide que licet per corporis sensum mente concepta sit: nihil tamen inuenitur habere corporeum.
- iii De voluntate quam et singuli propriam et omnes etiam non indicatam possunt habere communem.
- iiii De beatitudine quam omnes una voluntate expetunt: sed non eadem omnes definitione nouerunt.
- v An omnes beati sint qui viuunt ut volunt.
- vi Propriore esse beatitudini voluntate rectam etiam non adeptam quod cupit: quam prauam etiam si quod concupiuit obtinuit.
- vii Ad veram beatitudinem viam esse per fidem rectam sine qua nulla cuiquam possit fortitudo prodesse.
- viii Perfectam beatitudinem nisi in eterna vita esse non posse.
- ix An eternitatis capax sit humana natura.
- x An alio modo omnipotens deus hominibus eternitati debuerit reformare: quam ut sibi deus filius naturam unam ret humanam.
- xi Qua ratione in sanguine christi iustificentur credentes: et quomodo in hoc sacramento totius sit trinitatis operatio.
- xii Quo merito homo diabolice sit traditus potestati.
- xiii De consilio dei quo ei placuit ut potestas diaboli non potentia: sed iusticia viceretur.
- xiiii De omnium debito per nihil debentem christum soluto.
- xv An quod sit diabolus victus a christo.
- xvi Ad quam utilitatem fidelium reatorum mala que per originale peccatum sunt contracta conuersa sint.

xvii De his que per incarnationes xpi sunt collata credentibus.

xviii De natiuitate domini ex maria virgine et spiritu sancto

xix De verbu[m] caro factum quod est xps iesus et sapientie thesauros in se habeat et scientie.

xx Meminem posse sine fide ad veram beatitudinem peruenire

Aurelij Augustini episcopi de trinitate liber tredecimus incipit

De gemino rationalis mentis officio. quorum vnum ad temporalia. aliud pertinet ad eterna.

Capitulum I.

In libro superiore huius operis duodecimo satis egimus discernere rationis mentalis officium in temporalibus rebus. ubi non sola cognitio. verum et actio nostra versatur ab excellentiore eiusdem mentis officio: quod premeditationis eternis rebus impenditur ac sola cognitione fruuntur. Commodum autem fieri putato: ut de scripturis sanctis aliquid interseram: quod facilius possit vtriusque dinoscere. Euangelium suum iohannes euangelista sic exorsus est. In principio erat verbum: et verbum erat apud deum: et deus erat verbum: hoc erat in principio apud deum: omnia per ipsum facta sunt: et sine ipso factum est nihil. Quod factum est in ipso vita erat. et vita erat lux hominum: et lux in tenebris lucet: et tenebre eam non apprehenderunt. Sicut homo missus a deo cui nomen erat iohannes: hoc venit in testimonium: ut testimonium preberet de lumine: ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux: sed ut testimonium preberet de lumine. Erat lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat: et mundus per ipsum factus est: et mundus eum non cognouit. In propria venit et sui eum non receperunt. Quot quot autem receperunt eum: dedit eis potestatem filios dei fieri: his qui credunt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus neque ex voluntate carnis neque ex voluntate viri: sed ex deo nati sunt. Et verbum caro factum est et habitauit in nobis. Et vidimus gloriam eius: gloriam quasi unigeniti a patre: plenum gratie et veritatis. Hoc totum quod ex euangelio posui: in precedentibus suis partibus habet quod immutabile ac sempiternum est cuius contemplatio nos beatos facit. In consequentibus vero: permixta cum temporalibus commemorant eterna. Ac per hoc aliqua ibi ad scientiam pertinent: aliquid ad sapientiam: sicut in libro duodecimo precessit nostra distinctio. Nam in principio erat verbum: et verbum erat apud deum: et deus erat verbum: hoc erat in principio apud deum. Omnia quae ipsa facta sunt: et sine ipso factum est nihil: quod

factum est in ipso vita erat: et vita erat lux hominum: et lux in tenebris lucet: et tenebre eam non comprehenderunt. Contemplatiua vita requirit et intellectuali mente cernendum est. Quae in re quanto magis quisque profecerit: tanto fiet sine dubitatione sapientior: sed propter id quod ait. Lux lucet in tenebris: et tenebre eam non apprehenderunt: fide vtriusque opus erat quod crederet quod non videretur. Tenebras quippe intelligi voluit auersa ab huius luce eamque minus idonea proueri corda mortalium: propter quod adiungit et dicit. Sicut homo missus a deo cui nomen erat iohannes: hic venit in testimonium ut testimonium preberet de lumine ut omnes crederent per illum. Hoc iam temporaliter gestum est: et ad scientiam pertinet que cognitione historica continetur. Hominem autem iohannem in phantasia cogitamus que de humane nature noticia impressa est nostre memorie. Et hoc eodem modo cogitatur: siue qui ista non credunt siue qui credunt. Vtriusque enim notum est quid sit homo cuius exteriori partem: id est corpus per corporis lumina didicerunt. Interiori vero: id est animam in seipsis: quia et ipsi homines sunt: et per humanam prouersationem cognitam tenent: ut possint cogitare quod dicitur. Sicut homo cui nomen erat iohannes: quia et nomina sciunt loquendo et audiendo. Quod autem ibi est: missus a deo: fide tenent qui tenent: et qui fide non tenent: aut dubitatione ambigunt: aut infidelitate derident. Vtriusque tamen si non sunt ex numero nimis insipientium: qui dicunt in corde suo: non est deus: hec audientes verba vtriusque cogitatur: et quod sit deus: et quod sit mitti a deo: et si non sic res se habere certe sicut valent. Fide porro ipsam quam videt quisque in corde suo si credit: vel non esse si non credit: aliter nouimus: non sicut corpora que videmus oculis corporis et per ipsorum imagines quas memoria tenemus: etiam absentia cogitamus nec sicut ea que non vidimus et ex his que vidimus cogitatione vtriusque formamus et memorie commendamus: quo recurramus cum voluerimus: ut illic ea vel potius qualescunque imagines eorum quas ibi fiximus similiter recordatione cernamus. Nec sicut hominem viuum cuius animam etiam si non videmus ex nostra coniectura: et ex motibus corporalibus hominem viuum sicut videndo didicimus intuemur etiam cogitando. Non sic vnde fides in corde est quod est ab eo cuius est: sed eam tenet certissima scientia: clamaturque scientia. Cum itaque propterea credere iubeamur: quia id quod credere iubemur videre non possumus: ipsa tamen fide quam in eis non videmus in nobis: quia et rebus absentium presens est fides: et rebus que foris sunt intus est fides: et ipsa tamen temporaliter

Ubi.

Ioh.

De 52.

Ubi.

cinus. Sed aliud sunt ea que creduntur. aliud fides qua creduntur. Illa quippe in rebus sunt que vel esse vel fuisse vel futura esse dicuntur. Hanc tamen in animo credentis est: ei tamen conspicua cuius est quis sit et in alijs non ipsa sed similitudo. Non enim numero est una: sed genere. propter similitudinem tamen et nullam diuisitatem magis unam dicimus esse quam multas. Nam et duos homines simillimos cum videmus: unam faciem dicimus: et miramur ambo. Facilius itaque quis dicit multas animas fuisse singulas utique singulorum: de quibus legimus in actibus apostolorum. quod si fuerit anima una: quod ubi dixit apostolus. Una fides: tot eas audet quisque dicere quam fideles. Et tamen qui dicit: Mulier magna est fides tua et alteri. Modice fidei quare dubitasti: suam cuique esse significat. Sed ita dicit eadem credentium fides una: quod admodum eadem voluntatum voluntas una: cum et in ipsis que hoc idem volunt sua voluntas sic cuique conspicua: alterius aut lateat: quis idem velit. Et si aliquibus si quis sese indicet: creditur potius quam videtur. Unusquisque autem sui animi conscius non credit utique hanc esse suam: sed plane puidet voluntatem. De voluntate quam et singuli propria et omnes etiam non indicantur potest habere eodem. **Ca. III.**

Et quedam sane eiusdem nature videtur et uentis et ratione utentis tanta conspiratio: ut cum lateat alterum quid alter velit: nonnulla tamen sint voluntates omnium etiam singulis note. Et cum quisque homo nesciat quid homo alius unus velit: in quibusdam rebus possit scire quid omnes velint. Unde illa cuiusdam mimi facitissima predicatio ubi banitas. Qui cum se permisisset in theatro quod in animo haberent et quid vellent: omnes alijs ludis esse dicuntur: atque ad diem constitutum ingenti expectatione maior multitudo conflueret: suspensis et silentibus omnibus dixisse prohibetur. Tale vultus emere: et care vendere. In quo dicto leuissimi scenici omnes tamen conscientias inuenerunt suas: eique vera animo oculos omnium constituta: et tamen improuisa dicenti admirabili fauore plauserunt. Cur autem tam magna expectatio facta est illo permittente omnium voluntatem se esse dictur: nisi quia latent hominum aliorum hominum voluntates: sed nunquam ista latuit istum: nunquam que latet. Qua tamen canis si quis quedam que non inconuenienter in alijs desequis coniciat: eopatiere vel respicere vitio seu natura. Sed aliud est videre voluntatem suam: aliud (quis certissima pietate) coniciere alienam. Nam perditam romam tam certum habeo in rebus humanis quam constantinopolim: cum romam viderim oculis meis: de illa vero nihil nouerim

nisi quod alijs testibus credidi. Et minus quidem ille vel seipsum ita uedo: vel alios quam experiedo: velle emere: et care vendere: omnibus id credidit esse commune. Sed quoniam reuera verum est: potest quod adipisci eiusmodi: vel alicuius alteri vitium quod huic contrarium est incurrere pestilentiam que huic resistat et vincat. Nam scio ipse hominem cum venalis codex ei fuisset oblatas: periculis eius ignarus et ideo quiddam exiguum poscerem cerneret venditor: iustum precium quod multo amplius erat: nec opinanti dedisse. Quid si etiam sit quisque nequicia tanta possessus: ut vili vendat que dimiserunt parentes: et caro emat que presumat libidines: non est ut opinor incredibilis ista luxuries. Et si querant tales repiantur: aut etiam non quesiti fortassis occurrant: qui nequicia maiore quam theatra ppositi vel pronuntiationi theatrae insultent: magno precioso stupra emendo: paruo autem rura vendendo. Largitionis etiam gratia nouimus quosdam emisse frumenta carius: et vilius vendidisse suis ciuibus. Illud etiam quod verus poeta dixit. Ennius: omnes mortales sese laudari exoptant: perfecto et de seipso et de his quos expertus fuerat coniecit in alijs: et videtur pronuntiasse hominum omnium voluntates. Denique si et minus ille dixisset: laudari omnes vultis: nemo vult vituperari: sicut quod esset omnium voluntatis dixisset videtur. Sunt tamen qui vitia sua oderint et in quibus sibi displicent ipsi: nec ab alijs se laudari velint: gratia se agant obiurgantium beniuolentia: cum id vituperantur ut corrigantur. At si dixisset: omnes beati esse vultis: misericordie non vultis: dixisset aliquid quod nullus in sua non agnosceret voluntate. Quicquid enim aliud quisque latenter velit: ab hac voluntate que omnibus hominibus satis nota est: non recedit.

De beatitudine quam omnes una voluntate expetunt: sed non eadem omnes definitione nouerunt. **Capitulum III.**

Primum est autem cum capescere atque retinere beatitudinis voluntas una sit omnium unde tanta existat de ipsa beatitudine rursus varietas atque diuersitas voluntatum. Non quod aliquis eam nolit: sed quod non omnes eam noverunt. Si enim omnes eam nosset: non ab alijs putaret eam in virtute animi: alijs in corporis voluptate: alijs in vtraque et alijs atque alijs: alibi atque alibi. Et cum eos que res maxime delectauit: ita in ea constituerunt vitam beatam. Quod igitur feruentissime amat omnes: quod non omnes sciunt: quod potest amare quod nescit. Sicut iam de hac re in libris superioribus disputavi. Cur ergo beatitudo amat ab omnibus: nec tamen scitur ab omnibus? An forte sci

unt oēs ip̄a q̄ sit: s̄ nō oēs sciūt vbi sit: et inde cōtentio est. Quasi vero de aliq̄ mūdi hui⁹ agat loco: vbi debeat quisq̄ velle viuere: q̄ vult beate viuere: ac nō ita q̄rat vbi sit beatitudo sicut q̄rat q̄ sit. Nam vtiq̄ si in corpis voluptate est: ille beatus est: qui fruif̄ corporis voluptate. Si in virtute aī ille qui hac fruif̄. Si in vtraq̄: ille q̄ fruif̄ vtraq̄. Cū itaq̄ ali⁹ dicit: beate viuere est voluptate corpis fruif̄. Alius aut̄ beate viuere est virtute animi fruif̄: nō ne aut̄ ambo nesciūt q̄ sit beata vita: aut̄ non ambo sciūt. Quō ḡ amāt eā si nemo pōt amare qd̄ nescit. An forte falsum est qd̄ p̄ verissimo certissimoq̄ posuim⁹: beate viuere oēs homines velle. Si ei beate viuere est (vbi gratia) fin̄ animi virtutē quō beate viuere vult: q̄ hoc nō vult. Nōne veri⁹ dixerimus: hō iste non vult beate viuere: qz nō vult fin̄ virtutē viuere: qd̄ soluz est viuere. Nō igit̄ oēs beate viuere volunt imo pauci h̄ volūt: si nō est beate viuere nisi fin̄ virtutē animi viuere: qd̄ multi nolūt: ita ne falsuz erit. Cū nec ip̄s academicis cum oīa dubia sint: academicus ille cicero dubitauit: q̄ cum vellent in hor̄tensio dialogo ab aliq̄ re certa d̄ q̄ null⁹ ambigeret sumē sue disputatiōis exordii. Beati certe inq̄t oēs esse volum⁹: absit vt h̄ flm̄ esse dicam⁹. Quid igit̄: an dicenduz est etiā si nihil sit aliud b̄tē viuere: q̄ fin̄ virtutem animi viuere: tñ et q̄ h̄ nō vult: beate vult viuere. Mimis quidē h̄ videt̄ absurdū. Tale ē em̄ ac si dicam⁹: Et q̄ nō vult beate viuere: b̄tē vult viuere. Istā repugnātiā q̄s audiat: q̄s ferat et tñ ad hāc p̄trudit necessitas. Si et oēs b̄tē velle viuere verū est: et non oēs sic volunt viuere: q̄ modo solum viuunt beate: verum est.

An oēs b̄tē sint q̄ viuūt vt volūt. **Ca. V.**

N forte illud est qd̄ nos ab his angustijs possit erucere: vt quoniam diximus ibi quosq̄ posuisse beatam vitam qd̄ eos maxime delectauit: vt voluptas epicuri: virtus zenonem: sic aliū aliquid aliud: nihil dicamus esse beate viuere: nisi viuere fin̄ delectationē suam: et ideo falsum nō cō: quomnes beate viuere velint: qz omnes ita volūt: vt quēq̄ delectat. Nam et h̄ populo si p̄nunciatum esset in theat̄o: omnes id in suis voluntatibus inuenirent. Sed hoc q̄s cicero cum si bi ex aduerso p̄posuisset: ita redarguit: vt q̄ hoc sentiant: erubescant. At em̄. Ecce autēz non philosophi quidem: sed prompti tamen ad disputandum: omnes aiunt esse beatos: q̄ viuunt vt ip̄i velint: hoc est qd̄ nos diximus: vt quosq̄ delectat. Sed mox ille subiecit: falsum id quidem. Nolle em̄ quod non deceat:

idip̄m miserrimum est. **N**ectam miserum est non adipisci qd̄ velis: q̄s adipisci velle qd̄ non oporteat: p̄clarissime omnino atq̄ verissime. Quis namq̄ ita sit mente cecus: et ab omni luce decoris alienus: ac tenebris dedecoris inuolutus: vt eum qui nequiter viuunt ac turpiter nullo prohibente: nullo vlciscēte: et nullo saltem reprehendere audente: insuper et laudatibus plurimis (quoniam sicut ait scriptura diuina: Laudatur peccator in desiderijs anime: et qui iniqua gerit: benedicitur) implet omnes suas facinorosasissimas: et flagitiosissimas voluntates: ideo beatum dicat: quia viuunt vt vult: cum profecto quis et sic miser est: minus tamen esset si nihil eorum que perperam voluisset habere potuisset: mala em̄ voluntate vel sola quisq̄ miser efficitur: sed miserior potestate: qua desiderium male volūtatis impletur. Quapropter quoniam verum est q̄ omnes homines esse beati velint: idēz vnum ardentissimo amore appetant: et p̄pter hoc cetera quecunq̄ appetunt: nec quisq̄ pōt amare qd̄ oīno quid vel quale sit nescit: nec pōt nescire qd̄ sit qd̄ velle se scit: sequit̄: vt oēs beatam vitam sciunt. Omnes aut̄ beati habent quod volunt: quis nō omnes q̄ habent qd̄ volunt cōtinuo sint beati. Cōtinuo aut̄ miseri qui vt nō habent qd̄ volunt: vel id habent qd̄ nō recte volunt. Beatus igitur non est nisi q̄ et habet omnia que vult: et nihil vult male.

Priorem esse beatitudini voluntatem rectam etiam non adeptam quod cupit q̄ prauam etiam si quod concupiuit obtinuit.

Capitulum. VI.

Cum ergo ex his duobus beata vita constet: atq̄ omnibus nota: omnibus cara sit: quid putemus esse cause: cur horum duorum quando vtrūq̄ nō possunt magis eligant homines: vt omnia que volunt habeant: q̄s vt omnia bene velint etiā si non habeant. An ip̄a est prauitas generis humani: cum eos non lateat: nec illum beatum esse qui quod vult non habet: nec illum q̄ qd̄ male vult habet: sed illū qui et habet quecunq̄ vult bona: et nulla vult mala: ex his duobus quibus beata vita p̄ficitur q̄n vtrūq̄ non datur: id eligatur potius. vnde magis a beata vita receditur. Longius quippe ab illa est quicunq̄ adipiscitur male concupita: q̄s qui non adipiscitur concupita: cum potius eligi debuerit voluntas bona atq̄ preponi: etiam non adepta que appetit. Propinquat enim beatorum: qui bene vult quecunq̄ vult: et que adeptus cum fuerit beatus erit. Et vtiq̄ non

mala sed bona beatū faciunt: quā faciunt quā bonorū habent aliquid iam: idque nō pui est mandum: eamque ipam scz voluntatem bonā qui de bonis quorū capax est humana natura: nō de vilius mali ppetratione vel adeptione gaudere desiderat: et bona qualia in hac misera vita esse pnt: prudenti: tempanti: fortiti: et iusta mente sectat: et quā dat assequitur vt etiā in malis sit bonus: et finitis malis omnibus atque impletis bonis omnibus sit beatus.

Ad veram beatitudinem viam esse per fidem rectam sine qua nulla possit cuius fortitudo prodesse.

Ca. VII

P hoc in ista mortali vita erroribus erūnisque plenissima: p̄cipue fides ē necessaria: qua in deū credis. Non enim quecūque bona: maximeque illa quibus quis sit bonus: et illa quibus fiet beatus. Cū nisi a deo in hominē veniant: et homini accedant iueniri potest. Cū autē ex hac vita ab eo quod in his miseris fidelis et bonus est ventū fuerit ad beatā: tunc erit vere quod nūc esse nullo modo potest: vt sic hō viuat: quō vult. Nō enim vult male viuere in illa felicitate: aut vult aliqd quod dērit: aut dērit quod voluerit. Quicquid amabilis aderit: nec desiderabilis quod nō aderit omne quod ibi erit: bonū erit: et summus deus summus bonū erit: atque fruentū amantibus p̄sto erit: et quod est omnino beatissimū ita semper fore certū erit. Nunc vero fecerunt quidam sibi philosophi sicut eorum cuius placuit vitas beatas suas: vt quasi p̄pria virtute possent: quod cōmuni mortaliū conditione nō poterant: sic scz viuere vt vellent. Sentiebant enim aliter beatū esse neminē posse nisi habendo quod vellent: et nihil patiendo quod nollet. Quis autē nō qualēcūque vitā qua delectatur (et ideo beatā vocat) vellent sic esse in sua potestate vt eam possent habere p̄petuam: et tamen quis ita est: quis vult pati molestias quas fortiter toleret: quis eas velit possitque tolerare si patitur? Quis velit in tormentis viuere: etiā qui potest in eis p̄patientiā tenendo iusticiam laudabiliter viuere? Transitura cogitauerunt hec mala quae ea ptulerunt vel cupiendo habere: vel timēdo amittere quod amabant: siue nequiter siue laudabiliter. Nā multum p̄transitoria mala: ad mansura fortiter tenderunt. Qui p̄fecto spe beati sunt: etiā cum sunt in transitoris malis: p̄ que ad bona nō transitoria pueniunt. Sed qui sic spe beatus est: nō dū beatus est. Expectat namque p̄patientiā beatitudinem quā nō dū tener. Qui vero sine vlla spe tali: sine vlla tali mercede cruciat

quātālibet adhibeat tolerantia: nō est beatus veraciter: si miser fortiter. Neque enim propterea miser nō est: quia miserior esset: et si impatienter miseriam sustineret. Porro si ista nō patitur que nollet pati in suo corpore: nec tunc quidem beatus hūidus est: quā nō viuunt et vult. Et enim alia omittā que corpore illeso ad animi pertinent offensiones: sine quibus viuere velimus et sunt innumerabilia: vellet utique si posset ita saluum et in columine habere corpus: et nullas ex eo pati molestias: vt id haberet in p̄tate: aut in ipsius incorruptione corporis: quod quod non habet: ac pendet in incerto: p̄fecto nō viuunt vt vult. Quis enim p̄ fortitudinē sit paratus excipere et equo ferre animo quicquid aduersitatis acciderit: mauult tamen vt nō accidat: et si possit facit: atque ita paratus est in vtrūque vt quā in ipso est alterū optet: alter viter: et si quod vitat incurrit: ideo volens ferat: quia fieri non potuit quod volebat. Nec opprimat ergo: sustinet: sed premi nollet. Quō ergo viuunt et vult? an quia volens fortis est ad ferenda quae nollet illata? Ideo igitur id vult quod potest: quā quod vult nō potest. Hec est tota (vtrū ridenda: an potest miseranda) supborū beatitudo mortalium: gloriāntiū se viuere vt volunt: quia volentes patienter ferunt que accidere sibi nolūt. Hoc enim aiunt quod sapienter dixit Terentius. Cū nō potest id fieri quod vis: id velis quod possis. Comode hoc dictū esse quis negat? Sed p̄siliū ē dātū misero: ne esset miserior. Beato autē (quales se esse oēs volūt) nō recte nec vere dicit: nō potest fieri quod vis. Si enim beatus est: quicquid vult fieri potest: quod nō vult quod fieri nō potest. Sed nō ē mortalitatis huius vita: nec erit nisi quā et immortalitas erit: quae si nullo modo dari hōi posset frustra ē beatitudo quae refert: quae sine immortalitate nō potest esse.

Perfectam beatitudinem nisi in eterna vita esse non posse.

Ca. VIII

Cū ergo beati esse oēs hoies volunt: si vix volūt p̄fecto et esse imortales volūt. Aliter enim beati esse nō possunt. Denique et de immortalitate interrogati sicut et de beatitudine oēs eam se velle rident. Sed quis scit quae beatitudo quae potest vocet quae sit in hac vita quārimo vero fingit: dū immortalitas despat: sine quae vera beatitudo esse nō potest. Ille quae p̄beatus viuunt (quod iam supius dixim⁹ et astruēdo satis firm⁹) qui viuunt vt vult nec male aliquid vult. Nemo autem male vult immortalitatem si eius humana capax est deo donante natura. Cuius si capax non est: nec beatitudinis capax est. Et est homo beate viuat: oportet vt viuat. Quem porro morientem vita ipsa deserit. Bea

Terenti⁹
andria

Libor

ta vita cū illo manere que pōt? **C**ur autē desc-
rit aut nolentē describit. pculdubio aut volen-
tem: aut neutrum. Si nolentē quō beata vi-
ta est: q̄ ita est in voluntate vt non sit in pote-
state: **C**ūq; beatus nemo sit aliqd volendo
nec habendo: quāto minus est beatus q̄ nō
honore: nō possessione: nō qualibet alia re:
sed ipsa beata vita nolens deserit: qm̄ ci nul-
la vita erit? **U**nde et si nullus sensus relinq̄t
quo sit misera: p̄pterea em̄ beata vita disce-
dit: qm̄ tota vita discedit. **M**iser est tñ q̄ diu
sentit: quia scit se nolentē cōsumi: p̄pter qd̄
cetera et qd̄ p̄ceteris diligit. **N**ō igit pōt vita
et beata esse: et nolentem deserere: quia bea-
tus nolens nemo fit: ac p̄ hoc q̄tō magis no-
lentem deserendo miserū facit. **S**i autē volē-
tem deserit: etiā sic quō beata erat: quā p̄ire
voluit qui habebat. **R**estat vt dicant neutz
esse in animo beati: id est: eum deserit a beata
vita: cū per mortē deserit tota vita: nec nol-
le: nec velle: ad vtrūq; em̄ parator equo ani-
mo consistere. **S**ed nec ista beata est vita: q̄
talis est: vt quē beatū facit: amore eius indi-
gna sit. **Q**uō em̄ est beata vita quā nō amat
beatus? **A**ut quō amat: qd̄ vtrum vigeat: an
pereat indifferēter accipit? **N**isi forte virtutes
quas p̄pter solā beatitudinē sic amamus
psuadere nobis audent: vt ipam beatitudi-
nem nō amem? **Q**uod si faciunt: etiā ipsas
vtrūq; amare desistimus: quādo illā p̄pter quaz
solam istas amauimus: nō amam? **D**einde
quō erit: vera illa tam p̄fecta: tam exanima-
ta: tam eliquata: tā certa sententia: brōs cē
oēs hoīes velle si ipsi qui iam beati sunt: bea-
ti esse nec nolunt nec volunt? **A**ut si volunt
vt veritas clamat: vt natura cōpellit: cui sū-
me bonus et imutabiliter beatus creator indi-
dit hoc. **S**i volunt inquā beati esse qui beati
sunt: beati vtrūq; nō esse nolūt. **S**i autē beati
nō esse nolūt: proculdubio nolūt cōsumi et pe-
rire quod beati sunt: nec nisi viuentes beati
esse pōt. **N**olūt igit perire qd̄ viuūt. **I**mmor-
tales ergo esse volunt: quicūq; vere beati vlt
sunt vel esse cupiunt. **N**ō aut viuūt beate: cui
nō adest qd̄ vult. **N**ullo modo igit eē poterit
vita veraciter beata: nisi fuerit sempiterna.

Job. i. **S**ed si fides assit que inest eis quibus dedit
prātē iesus filios dei fieri: nulla questio est.

An eternitatē par sit hūana nā. **Ca. IX.**
Cumanis quippe argumentatiōib?
hec inuenire conātes: vix pauci ma-
gno p̄diti ingenio: abundantes

ocio: doctrinisq; subtilissimis eruditi: ad in-
dagandā solius anime immortalitatem pueni-
re potuerunt. **C**ui tñ anime beatā vitā nō in-
uenerūt stabilem: id ē verā. **A**d miseras eā
quippe vite hui? etiā post beatitudinem redi-
re dixerunt. **E**t q̄ eorū de hac erubuerūt sen-
tentia: et animā purgatā in sempiternā bea-
titudinē sine corpe collocandā putauerunt:
talia de mundi retro: sus eternitate sentiūt
vt hanc de anima sententiā suā ipi redargu-
ant. **Q**d hic longū est demonstrare: sed in li-
bro duodecimo de ciuitate dei: satis a nobis
est q̄tū arbitror explicatū. **F**ides autē ista to-
tum hoīem immortalē futurū: qui vtrūq; con-
stat ex anima et corpore: et ob hoc vere beatū
nō argumentatione humana: sed diuina au-
toritate p̄mittit. **E**t ideo cū dictum esset in

Job. i.

Ibidem

Ibidem

Ibi-5

An alio modo omnipotens deus hominē
eternitati debuerit reformare q̄ vt sibi deus
filius naturam vniret humanā. **Ca. X**

Es itaq; q̄ dicit ita ne defuit deo
modus alius quo liberaret homines
a miseria mortalitatis huius vryni
genitum filiū deū sibi coeternum hominem
fieri veller induendo humanam animam et
carnem: mortalemq; factū mortem perpeti-
parum ē sic refellere: vt istū modū quo nos
p̄ mediatorē dei et hominū: hominē christum
Iesum deus liberare dignatur: asseram? **Ibi. 2.**
bonum et diuine congruum dignitatē: verūcti-
am vt osidam? nō aliū modū possibile deo fu-
isse cui? prātē cūcta equalit subiacēt. **S**anā
de nostre miserie cōueniētiō: ē modū alium
nō fuisse: nec esse oportuisse. **Q**uid enim tā

necessariū fuit ad erigendam spem nostram mentesq; mortaliū cōditiōe ipsius mortali-
tatis abiectas ab imortalitatis despatione li-
berādas: q̄ vt demonstraret nob̄ q̄ti nos p̄-
deret deus: q̄tūq; diligeret? **Quid** x̄o h̄ rei
tanto isto iudicio manifestius atq; p̄clari? q̄
vt dei filius imutabiliter bonus: in se manēs
q̄d erat: et a nob̄ et p̄ nob̄ accipiens q̄d nō erat
preter sue nature detrimentū n̄m dignatus
est mire p̄ortū p̄us sine vllō malo suo merito
mala nostra p̄ferret: ac si iam credētib̄ q̄stum
nos diligeret deus: et q̄d despabam̄ iam spanti-
bus dona in nos sua sine vllis bonis meritis
nostris: imo p̄cedentibus et malis meritis nō
stris in debita largitate p̄ferret: q̄ et ea q̄ dicū-
tur merita n̄ra dona sunt eius. **U**t em̄ fides p̄
dilectionē operetur: caritas dei diffusa est i cor-
dibus nostris p̄ sp̄m̄ sc̄m̄ q̄ dat̄ est nob̄. **T**ūc
est aut̄ datus q̄m̄ est iesus resurrectione clarifi-
cat̄. **T**ūc em̄ eū se missurū esse p̄misit et mi-
sit: q̄ tūc sicut de illo scriptū est et ante p̄dictū
Ascēdit in altū: captiuauit captiuitatē: dedit
dona hoibus. **H**ec dona sunt merita n̄ra: qui-
bus ad summū bonū imortalitatis et beatitu-
dinis puenimus. **R**ōmendat aut̄ in q̄t ap̄ls car-
ritatē suā d̄s in nob̄is: q̄m̄ cū adhuc peccato-
res essemus: x̄pus p̄ nob̄ mortuus est. **M**ul-
tomagis iustificati nūc in sanguine ipsi: salui
erimus ab ira p̄ ip̄m. **A**dhuc addit et dicit. **S**i
em̄ cū inimici essemus recōciliati sum̄ deo p̄
mortem filij eius: multomagis recōciliati sal-
ui erimus in vita ipsius. **Q**uos peccatores di-
xit p̄us: hos posterus inimicos dei. et q̄s p̄us
iustificatos in sanguine iesu x̄pi: eos posteri
recōciliatos p̄ mortem filij dei. **E**t q̄s p̄us sal-
uos ab ira p̄ ip̄m: eos postea saluos in vita ipsi-
us. **N**ō ergo ante istam grām quoquo mō pe-
catores: sed in talibus peccatis fuimus vt ini-
mici essemus dei. **S**up̄ius aut̄ quidē apostol̄
nos peccatores et inimicos dei duobus idēti-
dem noibus appellauit: vno velut mitissimo:
alio plane atrocissimo dicēs. **S**i em̄ x̄pus cum
infirmi essem̄ adhuc iuxta t̄ps̄ p̄ imp̄is mor-
tuus est. **Q**uos infirmos eosdē imp̄ios nūcu-
cupauit. **L**eue aliquid videtur infirmitas: s̄
aliqui talis est vt impietas nomine. **N**isi tū in-
firmitas esset medicū necessariū nō haberēt:
qui est hebraice iesus: grece sother: nostra au-
tem locutione saluatoz. **Q**uōd verbū latina lin-
gua antea nō habebat s̄ habere poterat: sicut
potuit q̄n̄ voluit. **H**ec aut̄ apl̄i sn̄ia p̄cedēs vbi
ait. **A**dhuc cum infirmi essemus iuxta temp̄
p̄ imp̄is mortuus est: coheret his duabus se-
quentibus quarū in vna dixit peccatores: in

alia in inimicos dei: tanq̄ illis singulis reddide-
rit singula: p̄ctōres ad infirmos: inimicos dei
referens ad imp̄ios.

Qua ratione in sanguine ch̄risti iustificen-
tur credentes: et quō in hoc sacramento toti
trinitatis sit operatio. **Ca. XI**

Ed quid ē iustificati in sanguine ipsi
us: **Q**ue vis est sanguinis hui⁹ obse-
cro: vt in eo iustificent̄ credētes: **E**t
qd̄ est recōciliati p̄ mortē filij eius? **I**ta ne x̄o
cū irascere nob̄is de⁹ pater: vidit mortē filij
sui p̄ nob̄is: et placat⁹ est nob̄is? **N**ūquid ḡ filij
eius vsq; adeo nob̄ iam placatus erat: vt p̄ no-
bis etiā dignaret̄ mori: pater x̄o vsq; adeo ad-
huc irascebat: vt nisi filij p̄ nob̄is moreret̄ nō
placaret̄? **E**t qd̄ est q̄ alio loco idē ipse doctor
gentiū. **Q**uid inquit ḡ dicimus ad hec? **S**i de-
us p̄ nob̄is: q̄s cōtra nos? **Q**ui p̄prio filio nō
peccit: s̄ p̄ nob̄is omnibus tradidit illum. **Q**uō
nō etiā cū illo om̄ia nob̄ donauit? **N**ūquid nisi
iam placatus esset pater: p̄prio filio nō p̄cens
p̄ nob̄ eū traderet? **N**ōne videt̄ hec illi velut
aduersa esse sententia? **I**n illa mortē p̄ nob̄is
filius: et recōciliat̄ nob̄is pater p̄ mortē eius
In hac aut̄ tanq̄ prior nos dilexerit pater: ip̄e
p̄pter nos filio nō peccit: ip̄e p̄ nob̄is euz tradit
ad mortem. **S**ed video q̄ et antea pater dile-
xit nos: nō solū anteq̄ p̄ nob̄is filius moreret̄:
sed anteq̄ conderet mundū: ip̄o teste aposto-
lō qui dicit: **S**icut elegit nos in ip̄o ante mun-
di constitutionē. **N**ec filius patre sibi nō p̄cē-
te pro nob̄is velut inuitus est traditus: quia et
de ip̄o dictū est. **Q**ui me dilexit et tradidit se
ip̄sum pro me. **S**im̄ia ḡ simul et pater et filius et
amborū spiritus pariter et cōcorditer opant̄:
tamen iustificati sumus in ch̄risti sanguine: et
recōciliati sumus deo p̄ mortē filij eius. **E**t
quō id factū sit: vt pōtero etiā hic q̄tū satis vi-
debitur explicabo.

Quo merito homo traditus sit diabolice
potestati. **Ca. XII**

Gladā iusticia dei i potestātē diaboli
traditū est genus humanuz: peccato
primi hominis in om̄es vtriusq; sex⁹
cōmuniōne nascētes originaliter transeunte
et parētū primozū debito vniuersos posteros
obligante. **H**ec traditio prius in genesi signi-
ficata est: vbi cū serpenti dictū esset. **T**erram
manducabis: homini dictū est. **T**erra es et in
terrā ibis. **S**o qd̄ dictū est: in terrā ibis: mors
corp̄is p̄nūciata est: quia nec ip̄saz fuerat ex-
perturus si p̄mansisset vt factus est rect⁹. **Q**
x̄o viuenti ait. **T**erra es: ostendit totū hoīem
in deterius cōmutatum. **T**ale ē em̄ terra es:

Gal. 5.
Rom. 5.

Job. 16.
Eph. 4.

Rom. 5.

Ibidem.

Rom. 5.

Ubi. 5.

Roma. 8.

Eph. 1.

Gal. 2.

Gen. 3.
Ibidem.

Ubi. 5.

Libe

Scn. 6. quale istud. Non pmanebit spūs meus in ho-
minibus istis qm̄ caro sunt. Tūc ḡ demōstra-
uit eū et traditū cui dictū fuerat terrā mādu-
cabis. **Ep̄. 2.** Plus aut̄ aptius h̄ p̄dicat vbi dicit. Et
vos cū essetis mortui delictis et peccatis ve-
stris in quibus aliqui ambulastis scdm̄ seculū
mudi hui⁹ fm̄ p̄ncipē p̄tatis aeris. spūs huius
qui nūc opatur in filijs diffidētis: in qb⁹ et nos
oēs aliqui p̄uersati sumus in desiderijs carnis
nostre: faciētes volūtatis carnis et affectionū
et eramus natura filij ire sic et cereri. Filij diffi-
dētis sunt infideles: quis h̄ non est anq̄ fide-
lis fiat. Quocirca oēs hoies ab origine s̄ p̄n-
cipe sunt potestatis aeris: qui opat̄ i filijs dif-
fidentis. Et qd̄ dixi ab origine: h̄ est qd̄ dicit a
postolus natura et se fuisse et sicut ceteros. Na-
tura sc̄z vt est deprauata p̄tō: nō vt recta cre-
ata est ab initio. Modus aut̄ iste q̄ traditus ē
hōm̄ diaboli p̄tate: nō ita debet intelligi: tāq̄
hoc deus fecerit aut fieri iusserit q̄ tm̄ p̄mi-
serit: iuste tñ. Illo em̄ deserere peccantē: p̄cti
auctor ilico inuasit. Nec ita sane de⁹ deseruit
creturā suā vt nō se illi exhiberet deū crea-
tem et viuificantē: et inter penalia mala etiam
bona malis multa p̄stantē. Nō em̄ p̄tinuit in
ira sua miserationes suas: nec hoiem a lege
sue p̄tatis amisit: qm̄ in diaboli p̄tate esse p̄mi-
sit: qz nec ip̄e diabolus a p̄tate oipotētis alie-
nus est: sic neq̄ a bonitate. Nam et maligni an-
geli vñ malicijs s̄sisterēt vita: nisi p̄ eū q̄ vi-
uificat oia: Si ḡ p̄missio peccatoz p̄ iram dei
iustā hoiem subdidit diabolo: p̄fecto remis-
sio peccatoz p̄ recōciliatiōem dei benignam
cruit hominem a diabolo

**De cōsilio dei quo ei placuit vt p̄tās diabo-
li nō potētia: sed iusticia vinceret.** Ca. XIII

On aut̄ diabolus potentia dei sed iu-
sticia sup̄andus fuit. Nā qd̄ oipoten-
te potentius. Aut cui⁹ creature po-
testas: p̄tati creatoris p̄pari pōt. Sed cū dia-
bolus vicio p̄uersitatis sue factus sit amator
potentis et desertor oppugnato: qz iusticie. sic
enim et homines eum tantomagis imitantur
q̄tomagis neglecta vel etiam perosa iusticia
potētis student: eiusqz vel adeptione letātur
vel inflammantur cupiditate: placuit deo: vt
p̄pter eruēdū homines de diaboli potestate
nō potentia diabolus sed iusticia vinceretur:
atqz ita et homines imitantes xpm̄: iusticia q̄-
rerent diabolū vincere nō potentia. Nō qz
potentia quasi mali aliquid fugienda sit: sed
ordo seruandus est quo p̄rior est iusticia. Nā
quanta potentia potest esse mortalium. Ne-
neant ergo mortales iusticiam: potentia im-

mortalibus debetur. **Qui** comparata quan-
talibet eorum hominum qui potentes vocā-
tur in terra: ridicula infirmitas inuenitur: et
ibi foditur peccatozi fouea: vbi videntur ma-
li plurimū posse. Tanta autem iustus et dicit
Beatus hō quem tu erudicris dñe: et de lege
tua docueris eum. Et mitiges ei a dieb⁹ ma-
lignis: dōec fodiat peccatozi fouea. Quoniā
non repellet dñs plebez suam: et hereditatē
suam non derelinquet. Quoadusqz iusticia
cōuertatur in iudicium: et qui habēt eā oēs re-
cto sunt corde. Hoc ḡ tempe quo differēt potē-
tia populi dei: non repellet dñs plebem suā
et hereditatem suam non derelinquet: quan-
talibet acerba et indigna ipsa humilis atqz in-
firma patiat̄: quoadusqz iusticia quā nunc ha-
bet infirmitas piorum: conuertat̄ in iudiciū
hoc est iudicandi accipiat potestatem. Qd̄ iu-
stis in fine seruat̄. cum precedentem iusti-
ciam ordine suo fuerit potentia subsecuta. po-
tentia quippe adiuncta iusticie. vel iusticia ac-
cedente potentie: iudiciaria potestatē facit.
p̄tinet aut̄ iusticia ad voluntatē bonā. Cū di-
ctū est ab angelis nato christo: Gloria i excel-
sis deo: et in terra pax hoibus bone voluntatis.
Potentia vero sequi debet iusticiā: non p̄ci-
re. Ideo et in rebus sc̄dis ponit̄. i. p̄sp̄eris. Se-
cunde aut̄ a sequēdo sunt dicte. Cum em̄ bea-
tum faciunt: sicut sup̄ius disputauimus: due
res bene velle: et posse q̄ velis: nō debet esse
illa peruersitas: que in eadez disputatiōe no-
tata est vt ex duabus rebus que faciunt bea-
tum posse quod velit homo eligat. et velle q̄
oportet: negligat. cum prius debeat habere
voluntatem bonam: magnā vero postea po-
testatē. Bona porro voluntas purganda est
a vitijs a quibus si vincit homo: ad hoc vinci-
tur vt male velit: et bona iam voluntas eius
quō erit. **Optandū** est itaqz vt potestas nūc
detur. sed cōtra vicia: p̄pter que vincēda po-
tentes nolunt esse hoies: et volunt p̄pter vin-
cendos homines. **Ut** quid hoc. nisi vt vere vi-
cti falso vincant. ne sint veritate sed opinio-
ne victores. velit homo prudens esse: velit
fortis velit tempans: velit iust⁹ atqz vt hec ve-
racit̄ possit. potentia plane optet atqz app̄erat
vt potens sit in seip̄o: et in iro mō aduersus se
ip̄m p̄ seip̄o. **Meta** vero que bene vult: et tñ
nō potest. sicut ē immortalitas: et vera ac ple-
na felicitas desiderare non cesset et patienter
expectet.

**De omnium debito per nihil debentem
christo soluto.**

Capitulum XIII.

Ps. 76

Ps. 93

Ubi. 5.

Ubi. 5.

Luc. 2.

Que est igitur iusticia qua victus est diabolus? **Q**ue: nisi iusticia iesu xpi: et quo victus est. qz cū in eo nihil morte dignū inueniret: occidit eū tñ. **E**t vtriq; iustū est vt debitores q̄s tenebat liberi dimittātur in eū credētes quē sine villo debito occidit h̄ est q̄ iustificari dicimus in xpi sanguine. sic quippe in remissionē pctōz n̄oz innocēs sanguis ille effusus est. **U**bi se dicit in psalmis: in mortuis liber. **S**olus em̄ a debito mortis: liber est mortu⁹. **H**inc et in alio psalmo dicit: que nō rapui tūc exoluebāt: rapinā volēs intelligi pctm̄: qz vsurpatū est extra licitū. **U**bi p̄ os etiā carnis sue sicut in euāgelio legitur dicit: **Joh. 14.** **E**t ecce venit p̄nceps mūdi h̄: et in me nihil ueniet: i. nullū peccatū. **S** vt sciant oēs inquit qz volūtātē p̄tis mei facio: surgite eam⁹ hinc. **E**t p̄git inde ad passionē vt p̄ debitorib⁹ nob̄ qd̄ ip̄e nō debebat exolueret. **N**unq̄d isto iure equissimo diabolus vinceret: si potētia cristus cū illo agere nō iusticia voluisset sed post posuit qd̄ potuit vt p̄s ageret qd̄ oportuit: iō aut̄ illū esse opus erat et hoīem et deū. **N**isi em̄ hō esset nō poterat occidi. **N**isi et deus esset nō crederet noluisset qd̄ potuit s̄ non potuisse qd̄ voluit. **N**ec ab eo iusticiā potētie prelata fuisset: sed ei defuisse potētiam putarem⁹. **N**unc vero hūana p̄ nob̄ passus est: qz hō erat: sed si voluisset etiā h̄ non pati potuisset: qz de⁹ erat. **I**deo gratior facta est in hūilitate iusticia: q̄a posset si noluisset hūilitatē nō p̄peti tāta in diuinitate potētia: ac sic a moriēte tam potente nobis mortalib⁹ ipotentib⁹ et cōmēdata est iusticia et p̄missa potētia. **H**oz em̄ duoz vnū fecit moriēdo: alter resurgēdo. **Q**uid em̄ iusti⁹ q̄ vsq; ad mortē crucis p̄ iusticia puenire. **E**t qd̄ potētius q̄ resurgere a mortuis: et in celuz cū ip̄a carne in q̄ est occis⁹ ascēdē. **E**t iusticia s̄ p̄s: et potētia postea diabolū vicit. **I**usticia sc̄z qz nullū pctm̄ habuit: et ab illo iniustissime est occisus: potētia x̄o: qz reuixit mortu⁹: nunq̄ postea moritur⁹. **S**z potētia diabolū vici⁹ et si ab illo si potuisset occidi q̄uis maior sit potētie et ip̄am mortē vincē resurgēdo q̄ vitare viuēdo. **S**z aliud ē p̄p̄ qd̄ iustificamur i xpi sanguine: cū p̄ remissionē pctōz eruimur a diaboli potestate: h̄ ad id p̄inet qd̄ a xpo iusticia diabolus vincit nō potētia. **E**t infirmitate q̄ppe quā suscepit in carne mortali: nō ex immortalit potētia crucifixus est xps: de q̄ tñ infirmitate ait ap̄lus. **Ad** infirmū ē dei: forti⁹ ē hoīb⁹. **I**n q̄ sit diabol⁹ vict⁹ a xpo. **Ca. XV**
Quoniam ē itaq; difficile videre diabolū victū: qm̄ qui ab illo occisus est resur-

rerit. **I**llud est maius et ad intelligendū p̄fundius: videre diabolū victū qm̄ sibi vicisse videbāt. i. qm̄ xpus occisus est. **T**ūc em̄ sanguis ille qm̄ eius erat qui nullū habuit oīno peccatū ad remissionē nostroz fusus est peccatoz: vt qz eos diabolus merito tenebat: quos peccati reos cōditione mortis obstrinxit: hos p̄ eum merito dimitteret quē nullius peccati reum īmerito pena mortis affecit: hac iusticiā victus et hoc vinculo vincit⁹ est fortis vt vasa ei⁹ eriperent: que apud eū cū ip̄o et angelis eius fuerūt vasa ire: et in vasa misericordie verterentur. **N**ec quippe vba ip̄ius dñi nostri iesu christi de celo ad se facta cū primū vocatus ē: narrat ap̄lus **Paulus**. **N**am inter cetera q̄ audiuit etiā hoc sibi dictū loquit. **A**d h̄ em̄ tibi apparui vt cōstituā te ministrū et testem eoz q̄ a me vides: quibus etiā p̄ eotibi liberans te de poplo et de gentibus in quas ego mitto te aperire oculos cecoz: vt auertant a tenebris et a potestate sathane ad deū: vt accipiant remissionem peccatorum et sortem que in sanctis: et fidem que in me est. **U**nde et exhortans idē ap̄lus credentes: et ad gratiarū actiōem deo patri: qui eruit nos inquit de potestate tenebrarum: et transtulit in regnū filij caritatis: in quo habemus redemptiōem in remissionē peccatorum. **I**n hac redemptione tanq̄ precium p̄ nobis dat⁹ est sanguis christi: quo accepto diabolus non ditatus est sed ligatus vt nos ab eius nexibus solueremur. **N**ec quē: q̄ secum eozum quos christus ab omni debito liber indebite fuso suo sanguine redemiss⁹ peccatoz retribus inuolutum traberet ad se: cunde ac sempiternę mortis exitium: sed hactenus morerentur ad christi gratiam p̄tinentes: p̄cogniti et p̄destinati et electi ante cōstitutiōem mundi: quatenus p̄ illis ipse mortuus est christus: carnis tantum morte nō spiritus.

Ad quam vtilitatem fidelium renatorum mala que per originale peccatum sunt cōtracta: conuersa sint. **Capitulum. XVI.**

Quamuis enim et ip̄a mors carnis de peccato primi hominis originaliter venerit: tamē bonus eius vsus gloriosissimos martyres fecit. **E**t ideo non solū ip̄a: sed omnia seculi huius mala dolores: laboresq; hominū q̄ q̄ de peccatorum: et maxie de peccati originalis meritis veniant: vñ facta est et ip̄a vita vinculo mortis obstricta: tamen et remissis peccatis remanere debuerūt: cum quibus homo pro veritate certaret: et vnde exerceretur virtus fidelium: vt nouus

Liber

homo p testamentum nouum: inter mala hu
ius seculi nouo seculo prepetur miserā quā
meruit vita ista damnata sapienter tolerans
z qz finietur prudenter gratulans beatitudi
nē vero quā liberata vita futra sine fine ha
bitura est fideliter z paciēter expectans. Dia
bolus em̄ a dominatu z a cordibus fidelīū so
ras missus: in quoz damnatione atqz infideli
tate: licet dānatus etiā ip̄e regnabat tantum
p conditione mortalitatis hui⁹ aduersari si
nis: q̄stum eis expedire nouit. **De** quo sacre
i. Cor. 10 littere psonant p os ap̄licum. **Fidelis** de⁹ qui
non pmittit vos tēptari supra id qd potestis.
sed faciet cum tēptatione exitum vt possit su
stinere. **Profunt** autē ista mala q̄ fideles pie p
ferunt vel ad emendanda peccata: vel ad ex
ercendā pbandamqz iusticiam: vel ad demō
strandaz vite huius miserā vt illa vbi erit be
atitudo vera atqz ppetua z desiderē arden
tius z instantius inquirat. **Sep** circa eos ista
Roma. 8 seruant: de qbus ap̄lus dicit. **Scimus** qm̄ di
ligentibus deum omnia cooperātur in bonū
his qui scdm̄ p̄positū vocati sunt sancti. **Am̄**
quos ante presciuit z predestinauit p̄formes
fieri imaginis filij sui vt sit ipse primogenitus
in multis fratribus. **Quos** autem predestina
uit illos z vocauit: z quos vocauit: illos z iu
stificauit. **Quos** autem iustificauit ip̄os z glo
rificauit. **hoz** p̄destuatoz nemo cum diabo
lo peribit nemo vsqz ad mortē s̄b diaboli pote
state remāebit. **De** idē sequit qd iā supra cō
Ibidem. memorauit. **Quid** ergo dicem⁹ ad hec? **Si** ds
p nobis: quis contra nos? **Qui** filio suo pro
prio non pep̄cit: sed pro nobis omnibus tra
didit illum. **Quomodo** non z cum illo om̄ia
nobis donauit. **Cur** ergo non fieret mors xp̄i
immo cur non p̄termis̄s alijs innumerabili
bus modis quib⁹ ad nos liberandos vt i pos
set oipotens: ip̄a potissimū eligeret vt fieret:
vbi nec de diuinitate eius aliquid im̄inutum
est aut mutatū: z de humanitate suscepta tm̄
beneficij collatū est hoibus: vt a dei filio sem
piterno eodemqz hois filio mors t̄p̄alis inde
bita redderetur qua eos a sempiterna morte
debita liberaret: peccata nostra diabolus te
nebat z per illa nos merito figebat in morte.
Dimisit ea ille qui sua non habebat: z ab illo
immerito est perductus ad mortem. **Tantū**
valuit sanguis ille vt neminem christo indu
tum in eterna morte debita detinere debue
rit: qui christum morte indebita: vel ad ip̄us
Rom. 5. occidit. **Commendat** ergo caritatē suā deus
in nobis: qm̄ cum adhuc peccatores essemus
christus pro nobis mortuus est. **Multomagis**
iustificati nunc in sanguine ip̄i s: salui erim⁹

ab ira per ipsum. **Iustificati** inquit in sangui
ne ip̄ius. **Iustificate** plane in eo qz a peccatis
omnibus liberati: liberati autem a peccat⁹ oi
bus: quoniā pro nobis est dei filius qui nullū
habebat occisus. **Salui** ergo erimus ab ira p
ipsum: ab ira vtqz dei que nihil est aliud q̄ iu
sta vindicta. **Non** em̄ sicut hominis animi p
turbatio est ira dei: **Sed** illius ira est cui dicit
alio loco sancta scriptura. **Tu** autem domine
virtutum cū tranquillitate iudicas. **Si** ergo
iusta diuina vindicta tale nomen accepit eti
am reconciliatio dei que recte intelligitur ni
si cū talis ira finitur. **Nec** inimici eramus deo
nisi quemadmodū iusticie sunt inimica pec
cata: quibus remissis tales inimicie finiunt
z reconciliant deo quos ip̄e iustificat. **Quos**
tamen etiā inimicos vtqz dilexit: qm̄ quidem
proprio filio suo non pepercit: sed pro nobis
omnibus cum adhuc inimici essemus tradi
dit eum. **Recte** ergo apostolus secutus adin
xit. **Si** em̄ cū inimici essemus reconciliati su
mus deo per mortē filij eius p quam facta est
illa remissio peccatoz: multomagis reconci
liati salui erimus in vita ip̄ius. **In** vita salui q̄
per mortem reconciliati. **Quis** enim dubitat
daturū amicis vitam suam p quibus inimici
dedit mortem suam. **Non** solū autem inquit:
sed z gloriatur in deo p dñm nostrum iesum
xp̄m per quem nūc recōciliati dē accepim⁹.
Non solum ait: salui erimus: s̄ z gloriatur.
Nec in nob̄ s̄ in deo: nec p nos s̄ p dñm n̄z ihm
xp̄m per quem nūc recōciliati dē accepim⁹.
secundū ea que superius disputata sunt. **De**
inde subiungit ap̄lus. **Propter** hoc sicut per
vnum hominem peccatū in hunc munduz in
trauit: z p peccatum mors: z ita in omnes ho
mines mors p̄transiit in quo omnes peccau
erunt zc. **In** quibus proliri⁹ de duobus homi
nibus disputat: vno eodem p̄mo adam p cui⁹
peccatum in mortem tanqz hereditarijs ma
lis posteris eius obligati sumus: altero autē se
cundo adam: qui non homo tantum: sed etiā
deus ē: quo p nobis soluente quod non debe
bat a debitis z paternis z proprijs liberati su
mus. **Proinde** quoniam propter vnum illuz
tenebat diabolus omnes p eius vitiataz car
nalem concupiscentiam generatos: iustū est
vt propter hunc vnum dimittat omnes p ip̄s
us immaculatam gratiaz spiritalem regene
ratos.

De his que per incarnationē christi sunt
collata credentibus. **Cap. XVII**

Ut z alia multa que in christi incar
natione que superbis displicent: sa
lubriter intuenta atqz cogitanda sūt

Sap. 12.

Rom. 8.

Ibidem.

Ibidem.

Quorum est vnum quod demonstratum est homini: quem locum haberet in rebus quas condidit deus: quando quidem sic deo conuigi potuit humana natura: vt ex duabus substantijs fieret vna psona ac p hoc iam ex tribus scz deo anima et carne. vt superbi illi maligni spiritus qui se ad decipiendum quasi ad adiuuandum in medios interponunt: non ideo se audeant homini preponere. quia non habent carnem et maxime quia et mori in eadem carne dignatus est filius dei: ne ideo illi tanquam deos se coli psuadeant. quia videntur esse immortales. Deinde vt gratia dei in nobis sine vllis precedentibus meritis in homine christo commendaretur. qz nec ipse vt tanta vnitate deo vero coniunctus vna cum illo persona. i. ipse homo assumptus: mox vt homo etiam deus filius dei fieret vllis est precedentibus meritis affectus. Sed ex quo esse homo cepit esse: ex illo est et deus vnde dictum est: Verbum caro factum est. Etiam illud est vt supbia hominis que maxime impedimento est. ne inhereatur deo p tantam dei humilitatem redargui posset atqz sanari. Discatqz homo qm longe recesserit a deo: et qd illi valeat ad medicinalem dolorem quando p talem mediatorum redit qui hoibus et deus diuinitate subuenit: et homo infirmitate conuenit. Quod autem maius obedientie nobis pberetur exemplum qui p inobedientiam perieramus: qm deo patri deus filius obediens vsqz ad mortem crucis. Quod premiū tante obedientie vbi ostenderetur melius qm in carne tantum mediatoris que ad vitam resurrexit eternam. Pertinebat etiam ad iusticiam bonitatemqz creatoris: vt p eandem rationalem creaturam suparetur diabolus quam se superasse gaudebat: et de ipso genere venientem qd genus originis viciata: p vnum tenebat vniuersum.

De natiuitate domini ex maria virgine et spiritu sancto.

Capitulum XVIII

Job. 1. Poterat enim vtiqz deus hoīem alium de suscipere i quo esset mediator dei et hominū: non de genere illi adaz qui peccato suo genus obligauit. humanum sicut ipm quem pmum creauit non de genere creauit alicuius. Poterat ergo vel sic: vel alio quo vellent modo creare vnu alium quo vinceretur victor prioris. sed melius iudicauit vt de ipso qd victum fuerat genere assumere hoīem deus: per quem generis humani vinceret inimicum. Et tamen ex virgine cuius conceptum spiritus: non caro: fides: non libido puenit. Nec interfuit carnis concupiscentia per quam seminantur et concipiuntur ceteri: qz tra-

hunt originale peccatum: sed ea penitus remouissima credendo: non concubendo sancta est secundata virginitas: vt illud quod nascebatur ex propagine primi hominis tantummodo generis non etiam criminis originem duceret. Nascebatur namqz non transgressionis contagione viciata natura: sed omnium talium viciatorum sola medicina. Nascebatur inquam homo nullum habens: nullum habiturus omnino peccatum: per quem renascerentur liberanda a peccato qui nasci non possunt sine peccato. Quis enim carnali concupiscentia que in genitalibus membris bene vtatur castitas conjugalis. habet tamen motus non voluntarios quibus ostendit vel nullam se in paradiso ante peccatum esse potuisse: vel non talem fuisse si fuit: vt aliquando resisteret voluntati. Hinc autem illam talem esse sentimus vt repugnans legi mentis: etiam si nulla est causa generandi: stimulos ingerat coeundi: vt si ei ceditur: peccando satiatur: si non ceditur dissentiendo frenet. Que duo aliena fuisse a paradiso ante peccatum: dubitare quis possit. Nam neqz illa honestas faciebat aliquid indecori: nec illa felicitas patiebatur aliquid impacatum. Spor-tebat itaqz vt ista carnalis concupiscentia nulla ibi esset oīno: quando concupiebatur virginis partus in quo nihil dignum morte fuerat inuenturus: et eum tamen occisus auctor mortis: auctoris vite vincendus. Victor pmi adam et tenens genus humanum victus a secundo adam et amittens genus christianum: liberatum ex humano genere ab humano crimine: p eum qui non erat in crimine quis esset ex genere vt deceptor: ille ab eo vinceret genere qd vincerat crimine. Et hoc ita gestum est vt homo non extollatur: sed qui gloriatur in domino gloriatur. Qui enim victus est: homo tamen erat. et ideo victus est: qz superbe deus esse cupiebat. Qui autem vicit et homo erat et deus. et ideo sic vicit natus ex virgine. qz deus humiliter non quod alios sanctos regebat illum hominem: sed gerebat. Hec tanta dei dona et si q alia sunt que de hac re nobis et querere nunc et discernere longum est: nisi verbum caro fieret: nulla essent.

Verbum caro factum est quod est christus Iesus et sapientie thesauros in se habeat et scientie.

Capitulum XIX

Ecce autem omnia que p nobis verbum caro factum temporaliter et localiter fecit et pertulit secundum distinctionem quam demonstrare suscepimus: ad sciā p̄tinet non ad sapientiam. Quod autem verbum est sine tempore sine loco: est patri coeternum et vbiqz totum: de quo si

Job. 7.

Job. 10.

Job. 1.

Libor

Job. f. quisq̄ potest q̄tum potest veracē pferre ser-
monem: sermo ille erit sapiētie: ac p̄ h̄. **Uer-**
bum caro factū qd̄ est xp̄us iesus: ⁊ sapiētie
thesauros habet ⁊ scientie. **Nam** scribēs apo-
stolus ad collossenses: **Golo** em̄ vos scire in-
quit q̄tū certamen habeā p̄ vob̄: ⁊ p̄ his q̄ s̄
laodicie ⁊ quicūq̄ non viderunt faciē meam
in carne: vt cōsulentur corda eor̄: copulati in
caritate ⁊ in omnibus diuitijs plenitudinis in-
tellectu ad cognoscendū mysteriū dei: qd̄ ē
xp̄us iesus in quo sunt oēs thesauri sapiētie
⁊ scientie dei absconditi. **Quatenus** nouerat
ap̄tus thesauros istos: q̄tum eor̄ penetraue-
rat ⁊ in eis ad q̄nta puenerat. quis potest nos-
se: **Ego** tñ scōm id qd̄ scriptum est. **Unicuiq̄**
aut̄ nostrū dat̄ manifestatio sp̄s ad vtilitatē
1. Cor. 12 alij quidē datur p̄ sp̄m sermo sapiētie: alij ser-
mo scientie scōm eundē sp̄itū: si ita inter se
distant hec duo vt sapiētia diuinis: scientia hu-
manis attributa sit rebus: vtrūq̄ agnosco in
Job. f. xp̄o ⁊ mecū oēs eius fideles. **Et** cū lego: v̄bz
caro factū est ⁊ habitauit in nobis: in verbo ī
telligo verbū dei filiū in carne agnosco verū
filiū hoīs filiū: ⁊ vtrūq̄ simul in vna p̄sona dei
⁊ hominis ineffabili gratie largitate piūctus.
Id̄: propter qd̄ sequit̄ ⁊ dicit̄. **Et** vidimus gl̄am
eius: gl̄am quasi vnigeniti a patre plenū gra-
tie ⁊ veritatis. **Si** gr̄am referamus ad scienti-
am: veritatē ad sapiētiā: puto nos ab illa du-
rum istar̄ rerū distinctione quā pmendauis-
mus nō abhorre. **In** rebus em̄ p̄ temp̄ or-
tis: illa summa gratia est q̄ hō in vnitae p̄so-
ne piūctus est deo: in rebus vero eternis sum-
ma veritas recte tribuit̄ dei v̄bo. **De** vero idē
ip̄e vnigenitus a patre plenus gr̄e ⁊ veritat̄:
id̄ actū est vt idē ip̄e sit in rebus p̄ nobis: tem-
poraliter gestis cui p̄ eandē fidē mūdatur vt
eum stabiliter p̄templemur in rebus eternis.
Ro. 1. f. **Alii** aut̄ p̄cipui gentiū philosophi qui inuisibi-
lia dei p̄ ea que facta sunt intellecta p̄spicere
potuerūt: tñ q̄ sine mediatore. i. sine homine
xp̄o philosophati sunt: quē nec venturū p̄phe-
tis: nec venisse ap̄lis crediderūt. veritatē de-
tinuerūt (sicut de illis dictū est in iniquitate.
Hō potuerūt em̄ in his rerū infimis constitu-
ti: nisi querere aliqua media p̄ que ad illa q̄ ī-
tellexerūt sublimia puenirēt: atq̄ ita in dece-
ptores demones inciderūt p̄ quos factum ē:
Ibidem. vt immutarēt gl̄am in corruptibilis deum sil-
tudinem imaginis corruptibilis hoīs ⁊ volu-
crum ⁊ quadrupedū ⁊ serpentū. **In** talibus
em̄ formis etiā idola instituerūt siue coluerūt.
Scientia ergo nostra xp̄us est: sapia q̄ nostra
idem xp̄us est. **Sp̄e** nobis fidem de rebus t̄pa-

libus inserit: ip̄e de sempiternis exhibet veri-
tatem: p̄ ip̄m p̄gimus ad ip̄m: tendim̄ p̄ scien-
tiam ad sapiētiā: ab vno tamen eodemq̄ **Colo. 2.**
xp̄o nō recedem̄ in quo sunt omnes thesau-
ri sapiētie ⁊ scientie absconditi. **Sed** nūc de
scientia loquimur: post de sapiētia q̄tum ip̄e
donauerit locuturi. **Nec** ista duo sic accipia-
mus quasi nō licet dicere: vel istam sapiētiā
que in rebus humanis est: vel illam sc̄iaz que
in diuinis: loquendi em̄ latiore cōsuetudine:
vtrāq̄ sapiētia: vtrāq̄ scientia dici p̄t. **Nul-**
lo mō tamen scriptū esset apud ap̄lm. **Alij** da-
tur sermo sapiētie: alij sermo scientie: nisi et
1. Cor. 12 p̄prie singulis noibus hec singula vocarētur
de quor̄ distinctione nunc agimus.

Neminem posse sine fide ad veram beati-
tudinem p̄uenire: **Capitulū. XX**

Nam itaq̄ videamus quid sermo iste
i p̄lixus effecerit qd̄ collegerit quo p̄-
uenerit. **Beatos** esse se velle omniū
hoīm est: nec tamen omniū est fides: qua cor-
mūdante ad beatitudinem p̄uenit. **Ita** fit vt
p̄ istam quā non omnes volūt ad illam tendē-
dum sit quā nemo possit esse qui nolit. **Be-**
atos esse se velle omnes in corde suo vidēt: tanta-
q̄ est in hac re nature hūane p̄spiratio: vt nō
fallatur hō qui hoc ex animo suo de aīo conij-
cit alieno. **Deniq̄** omnes id velle nos noui-
mus. **Multi** vero imortales se esse posse de-
sperāt: cū id qd̄ oēs volūt: id est beatos nullū
aliter possit. volunt tñ etiā imortales esse: si
possent: sed nō credēdo qd̄ possint: non ita vi-
uent vt possint. **Necessaria** ē ergo fides vt be-
atitudinē cōsequamur: oibus humane natu-
re bonis. i. ⁊ animi ⁊ corp̄is. **Hanc** aut̄ fides in
xp̄o esse diffinitā: qui carne resurrexit a mor-
tuis: non moriturus viterius: nec nisi p̄ illum
quēq̄ liberari a diaboli dñatu p̄ remissionem
peccator̄. **In** cuius diaboli p̄tibus necesse est
miseram esse vitam: eandemq̄ p̄petuā: que
mors est potius dicēda q̄ vita: eadez fides ha-
bet. **De** qua ⁊ in hoc libro sicut potui p̄ sp̄cio
t̄pis disputauit: cum iam ⁊ in quarto libro hui-
opis multa de hac re dixerim: sed ibi p̄pter a-
liud hic p̄pter aliud. **Vbi** sc̄z vt ostenderem:
cur et quomodo xp̄us in plenitudine tempo-
ris a patre sit missus: p̄pter eos qui dicunt eū
qui misit: ⁊ eum qui missus est equales natu-
ra esse non posse. **Hic** autem ad distinguen-
dam actiuam scientiam a cōtemplatiua sapi-
entia: placuit quippe velut gradatim ascēden-
tibus in vtrāq̄ requirere apud interiorē ho-
minem quandam sui cuiusq̄ generis trinita-
tem: sicut prius apud exteriorē quesuim̄.

Colo. 2.

1. Cor. 12

2. Cor. 3.
Act. 15.

Ro. 6.

Gal. 4.

1. Cor. 13

vt ad illam trinitatem que deus est: p nostro modulo: si tamen vel hoc possumus saltez in enigmate et per speculum contuendam exercitatio: in his inferioribus rebus mente veniamus. Huius igitur verba fidei quisquis i solis vocibus memorie comendauerit nesciens quid significant: sicut solent qui grece nesciunt greca verba tenere memoriter: vel latina similiter: vel cuiusque alterius lingue qui eius ignari sunt. Nonne habent quandam in suo animo trinitatem: quia et in memoria sunt illi verborum soni: etiam qui inde non cogitat et inde formatur acies recordationis eius quando de his cogitat: et voluntas recordantis atque cogitantis utriusque coniungit. Nullo modo tamen dixerimus istum cum hoc agit secundum trinitatem interioris hominis agere: sed potius exterioris: quia id solum meminit et quando vult: quantum vult intuetur: quod ad sensum corporis pertinet qui vocatur auditus: nec aliud quam corporaliu reru: id est sonorum: tali cogitatione imagines versat. Si autem quod verba illa significant teneat et recolat: iam quidem aliquid interioris hominis agit: sed non dum dicendus vel purandus est vivere secundum interioris hominis trinitatem: si ea non diligat que ibi predicantur: precipitur: permittitur. Potes est enim etiam ad hoc tenere atque cogitare vt falsa esse existimans: conetur etiam redarguere. Voluntas ergo illa que ibi coniungit ea que memoria tenebantur et ea que in acie cogitationis impressa sunt: implet quidem aliquam trinitatem: cum ipsa sit trinitas: sed non secundum eam vivitur: quoniam illa que cogitantur velut falsa non placeant. Cum autem vera esse credantur: et que ibi diligenda sunt diliguntur: iam secundum trinitatem interioris hominis vivitur. Secundum hoc enim vivit quisque quod diligit. Quomodo autem diliguntur que nesciuntur: sed tamen credunt. Nam questio ista tractata est in superioribus libris: et inuentum neminem diligere quod penitus ignorat: ex his autem que nota sunt diligi: quando diligi dicuntur ignota. Nunc librum istum ita claudimus: vt admonemus quod iustus ex fide vivit: que fides per dilectionem operatur: ita vt virtutes que ipse quibus prudenter: fortiter: temperanter iustusque vivit: omnes ad eandem referantur fides. Non enim aliter poterunt vere esse virtutes que tamen in hac vita non valent nisi vt aliquando non sit hic necessaria qualiumcumque remissio peccatorum: que non fit nisi per eum qui sanguine suo vicit principem peccatorum. Ex hac fide et talis vita quecumque notionem sunt in animo fidelis hominis: cum memoria continentur: et re-

cordatione inspiciuntur et voluntati placere reddunt quandam sui generis trinitatem. Quia imago dei de qua in eius adiutorio post loquimur: nondum in ipsa est: quod tunc melius apparebit cum demonstratum fuerit: vbi sit quod in futuro volumine lector expectet.

Explicit liber tertiusdecimus.

Incipiunt capitula libri quartidecimi.

- i. Que sit hominis vera sapientia
ii. De fide que licet ad eterna pducatur: temporalis tamen est: et cum ad eternitatem ventum fuerit cessatura:
iii. Quid illud sit animi: in quo dei imago perpetua est: et eterne spiritus trinitatis
iiii. Quia natura anime etiam deiformis et misere: nec vitam nec dei imaginez possit amittere.
v. An etiam puulorum mentes nosse se possint
vi. Quia mens hominis sine cogitatione sibi meret conspicua esse non possit.
vii. Quia aliud sit aliquid non nosse: aliud non inde cogitare
viii. De principali mentis: in quo intuitus est summe imago trinitatis
ix. An virtutes quibus ad eternitatem tenditur desinant: cum ad eterna pduxerit
x. De cognoscibilibus temporalibus quorum alia cognitionem nostram perveniunt: alia non pcedunt.
xi. An semper memoria preteritarum rerum sit: an vero etiam presentium.
xii. Qua facultate mens rationalis obtineat: vt in eodem dei imago resplendeat.
xiii. De reminiscencia in deum: cuius semper capax est mentis natura.
xiv. Quia etiam propria mens nec memoria sui caret: nec cogitatione: nec amore.
xv. De mutabilitate mentis humane que fit vt sicut misera facta est ex beata: ita beata possit esse ex misera
xvi. De reformatione mentis ad imaginez dei et quod modis spiritus appellato diuisis assignetur naturis.
xvii. Quid sit inter regenerationem baptismi et renouationem que perficitur de die in diem in agnitionem dei.
xviii. Possit etiam hominum corpore imagine dei accipi secundum quod christi caro factum est: cuius in mortalitati omnes sancti reformabuntur.
xix. Qua sui parte homo ad imaginez et similitudinem dei factus sit ad quam proficere deo renouatur.

1ba. 2.
Gal. 5.

Liber

Aurelij Augustini episcopi liber quartus
decimus incipit.

Que sit hois vera sapientia.
Capitulum I.

Nunc de sapientia nobis e disse-
rendu no de illa dei q pculdu-
bio deus est. Nam sapia dei fi-
lius eius unigenitus dicit sed
loquemur de hois sapientia: ve-
ra tm q fm deū est: et verus ac p-
cipuus cultus eius est: que vno noie theose-
bia grece appellat. Ad nomē nostri sicut iā cō-
memorauimus volētes et ipi vno noie interp-
tari: pietatē dixerūt cū pietas apō grecos eu-
sebia vltatius nūcupef. Theosebia vero qz
vno xbo pfecte non pōt: melius duobus iter-
pretat vt dicatur potius dei cultus. Hāc esse
hois sapiam: qd er in duodecimo huius opis
volumine iam posuim: scripture sancte au-
toritate demōstrat in libro serui dei iob: vbi
legitur dei sapiāz dixisse homini. Ecce pietas
est sapientia: abstinere aut a malis scia. Siue
ctiā vt nonnulli de greco epistemen interpre-
tati sunt discipliua est q vtiqz a discēdo nomē
accepit vñ et scētia dici pōt. Ad hoc em queqz
res discit vt sciat. Quis alia notione in his q
p peccatis suis mala vnusquisqz patit vt cor-
rigat dici soleat disciplina. Cū illud ē in epla
ad hebreos: Quis em est filius: cui nō det di-
sciplinam pater eius? Et illud euidentius in ea-
dem. Omnis em ad tps disciplina nō gaudiū
videtur esse: sed tristitie: postea vō fructū pa-
cificū his q peā certarūt: redder iusticie. De-
us ḡ ipse summa sapia: cultus aut dei sapiētia
est hois de q nūc loquimur. Nam sapia huius
mūdi stulticia est apud deū. Scdm hāc itaqz
sapiam q dei cultus ē: ait scā scriptura. Mul-
titudine sapiētū sanitas est orb terraz. Sed si
de sapia sapiētū disputare ē qd agem? Nun-
qd nā pfiteri audebim? sapiam: ne sit nra d il-
la ipudēs disputatio. Nōne terrebimur exem-
plo pythagore q cū ausus nō fuisset sapiam p-
fiteri: pfm poti? i. amatozē sapie se esse rñdit-
a q id nomē exortū ita deinceps posterj placu-
it vt qstalibet de reb? ad sapiam ptinētib? do-
ctrina qsqz vel sibi v salijs videref excellere si
nisi pbus vocaref? An iō sapiētē pfiteri taliū
hoim nullus audebat: qz sine vllō pctō puta-
bāt eē sapiētē? Hoc aut nra scriptura nō dic q
dicit. Argue sapientē et amabit te. Profecto
em iudicat hfe pctm: quē censet arguendum
Sed ego nec sic quidem sapientem me au-

dem pfiteri. Satis est mihi q etiaz ipi negare
nō pnt: esse etiā phi. i. amatozē sapie de sapia
disputare. Ad em hoc illi facere destiterūt: q
se amatozē sapie potius q sapiētē esse p-
fessi sunt. Disputātes aut de sapia: diffinierūt
eā dicētes. Sapia est rex humanaz diuinarū
qz scia. Cū ego qz i libro supioze vtrarūqz rex
cognitiōem. i. diuinarū atqz humanarū et sa-
pientiā et sciam dici posse nō tacui. Verū fm
hāc distinctiōem q dixit apls. Alij datur fmo
sapientie: alij sermo scientie. Ista definitio di-
uidenda est: vt rerum diuinarum scientia p-
prie sapientia nuncupetur. Humanarum au-
tem proprie scientie nomē obineat. De qua
volumine tertio decimo disputau: non vtiqz
quicquid sciri ab homine potest in rebus hu-
manis vbi plurimū superuacue vanitat: et no-
xie curiositatis est huic scientie tribuens: sed
illud tantummō quo fides saluberrima que
ad veram beatitudinem ducit: gignitur: nu-
tritur: defenditur: roboratur. Qua scientia
non pollent fideles plurimi: qzuis polleat ipa
fide plurimum. Aliud est em scire tantummō
quid homo credere debeat propter adipiscē-
dam vitam beatāz: que non nisi eterna est: ali-
ud autem scire quemadmodū hoc ipm et pijs
opituletur: et contra impios defendatur: quā
proprio appellare vocabulo scientiaz videretur
apostolus. De qua prius cum loquerer: ipam
precipue fidem commendare curau: a tem-
poralib? eterna breuiter distinguens: atqz ibi
de temporalibus differēs: eterna vero in hūc
librum differens etiam de rebus eternis fidē
temporalem quidem et temporaliter in credē-
tium cordibus habitare: necessariū tamen p-
pter adipiscenda ipsa eterna esse monstraui.
Fidem quoqz de temporalibus rebus quas p
nobis eternus fecit: et passus est i homie: quē
temporaliter gessit atqz ad eterna prouexit:
ad eandem eternozum adeptiōem prodesse
differui: virtutesqz ipas quibus in hac tempo-
rali mortalitate: prudenter: fortiter: tempe-
ranter et iuste viuatur: nisi ad eandem licet tē-
poralem fidem: que tamen ad eterna perducit
referantur: veras non esse virtutes.

De fide que licet ad eterna perducatur: tem-
poralis tamen est: et cum ad eternitatem vē-
tum fuerit cessatura.

Capitulum II

Quapropter qm sicut scriptum ē **1 Cor. 4**
q diu sumus in corpore peregrinamur
a domino: per fidem enī ambulam?
non per speciem. Profecto quamdiu iust? ex **Abac. 1**

fide viuunt: quibus secundum hominem interiores ui-
uat: licet per eandem rationem ad veritatem nitatur
et tendat ad eterna: tamen in eiusdem fidei tempo-
poralis retentione: contemplatione: dilectione
nondum talis est trinitas ut dei iam imago di-
cenda sit: ne in rebus temporalibus constituta videa-
tur quae constitueda est in eternis. Mens quippe
humana cum fidem suam videt quae credit quod non vi-
det: non aliquid sempiternum videt. Non enim semp
hoc erit: quod utique non erit quoniam ista peregrinatione
finita qua peregrinamur a domino ut per fidem ambu-
lare necesse sit: spes illa succedet per quam vide-
bimus faciem ad faciem sicut modo non videntes: tamen
quod credimus videre merebimur atque ad spem
nos per fidei productos esse gaudebimus. Neque
enim iam fides erit qua credantur quae non videntur
sed spes qua videantur que credebantur. Sic ergo
et si vite huius mortalitatis transactae memineri-
mus et credidisse nos aliquid quae non videbamus
memoriter recoluerimus: in praeteritis atque trans-
actis deputabitur fides ista non in praesentibus re-
bus semperque manentibus: ac per hoc etiam trini-
tas ista quae nunc in eiusdem fidei praesentis ac
manentis memoria conuicta dilectione consistit
tunc transacta et praeterita reperitur esse non perma-
nens. Ex quo colligitur ut si iam imago dei est ista
trinitas: etiam ipsa non in eis quae semper sunt sed
in rebus sit habenda transeuntibus.

Quid illud sit animi in quo dei imago per-
petua est et eterne spes trinitatis. **Capitulum III.**

Est autem ut cum anime natura sit im-
mortalis: nec ab initio quo creata est
unquam deinceps esse desistat id quod nihil

melius habet non cum ei immortalitate perduret.
Quid vero melius in eius natura creatum est:
quod per ad sui creatoris imaginem facta est? Non
igitur in fidei retentione: contemplatione: dile-
ctione: quae non erit spes: sed in eo quod semper erit in-
uenienda est quae dici oporteat imaginem dei. an
adhuc utrum ita se res habeat aliquid diligentem
atque obstruam perscrutabimur? Dicit enim potest
non perire istam trinitatem: etiam cum fides ipsa transi-
erit: quod sicut nunc eam et memoria tenemus et
cogitatione cernimus: et voluntate diligimus: ita
etiam tunc cum eam nos habuisse memoria te-
neamus et recolemus: et hoc utrumque tertia vo-
luntate iungemus eadem trinitas permanebit. Quod
si nullum in nobis quasi vestigium transiens reliquit:
perfecto nec in memoria nostra eius aliquid ha-
beamus quod recurramus eam praeteritam recor-
dantes atque id utrumque intentione tertia copu-
lantes: et quod erat seorsum in memoria non inde cogi-
tantibus nobis: et quod inde cogitatione formatur.
Sed qui hoc dicit non discernit aliam nunc esse

trinitatem quando praesentem fidem tenemus
videmus amamus in nobis aliam tunc futuram
quam non ipsam sed eius velut imaginariam ve-
stigium in memoria reconditum recordatione con-
tuebimur: et duo haec id est quod erat in memo-
ria retinentis et quod inde impertit in acie recor-
dantis: tertia voluntate iungemus. Quod ut
possit intelligi: sumamus exemplum de corpali-
bus rebus de quibus in libro undecimo satis lo-
cuti sumus. Nempe ab inferioribus ad superio-
ra ascendentes: vel ab exterioribus ad interiora
ingredientes: primum reperimus trinitatem
in corpore quod videtur et acie videtur: quae cum vi-
det inde formatur et in voluntate intentione quae
utrumque coniungit: huic trinitati similem constituamus
cum fides quae nunc inest nobis tanquam corpus illud
in loco: ita in nostra memoria constituta est: de qua
informatur cogitatio recordantis: sicut ex illo
corpore acies intuentis. Quibus duobus ut tri-
nitas impleatur annumeratur tertia voluntas: quae
fidem in memoria constitutam et quandam eius ef-
figiem in conuictu recordationis impertitam con-
nectit et coniungit: sicut in illa corpali trinitate visio-
nis formam corporis quod videtur et confirmationem
quae fit in cernentis aspectu coniungit intentionem vo-
luntatis. Faciamus ergo corpus illud quod cer-
nebatur interisse dilapsum nec eius remansisse
aliquid in illo loco: ad quod videndum recurrat
aspectus. Nunquid quod imago rei corpali iam
transactae atque praeterite remanet in memoria: et
unde informetur recordantis obruitur: atque id utrum-
que tertia voluntate iungatur eadem trinitas esse
diceuda est: quae fuerat quoniam species in loco po-
siti corporis videbatur? Non utique sed proorsum aliam
nam praeter quod illa erat extrinsecus: haec in-
trinsecus: illam profecto faciebat spes praesentis
corporis: hanc imago praeteriti. Sic et in hac re de
qua nunc agimus et propter quam purauimus adhibendum
illud exemplum: fides quae nunc in animo
nostro est: velut illud corpus in loco dum te-
netur aspicitur: amatur: quaedam efficit trini-
tatem: sed non ipsa erit quando fides haec in
animo sicut corpus illud in loco iam non erit.
Quae vero tunc erit quando eam recordabi-
mur in nobis fuisse non esse: aliam profecto erit.
Hanc enim quae nunc est facit res ipsa praesens et in
animo credentis affixa: at illam qui tunc erit
faciet rei praeterite imaginatio in recordantis
memoria derelicta. Nec illa igitur trinitas quae
nunc non est: imago dei erit: nec ista imago dei
est quae tunc non erit. Sed ea est inuenienda
in anima hominis: id est rationali: siue intel-
lectuali imago creatoris quae immortaliter in
mortalitati eius est insita.

Liber

Quod natura anime etiam deformis et miser:
nec vitam: nec dei imaginem possit amittere

Capitulum III.

An sicut ipsa immortalitas anime
sine quodam modo dicitur. Habet quod
pe et anima morte sine: cum vita bea-
ta caret quod vera anime vita dicenda est. Sed imor-
talis ideo nuncupatur: quoniam qualicumque vita etiam
si miserrima est: nunquam desinit vivere. Ita quod
uis ratio vel intellectus nunc in ea sit sopitus nunc
paruus nunc magnus appareat: nunquam nisi ratio
nalis et intellectualis est anima humana: ac per hoc
si sine hoc facta est ad imaginem dei: quod uti ratione
et intellectu ad intelligendum et respiciendum deum
potest: profecto ab initio quod esse cepit ista tam magna
et mira natura: siue ita obsoleta sit hec imago
ut pene nulla sit: siue obscura atque deformis:
siue clara et pulchra sit: semper est. Denique defor-
mitate dignitatis eius miseram diuina scriptu-
ra: quod quod in imagine dei ambulat homo: tamen
vane perturbatur. Thesaurizat et nescit cui congre-
bit ea. Non itaque imagini dei vanitate tribue-
ret: nisi deformem cerneret factam. Nec tamen vale-
ret illam deformitatem ut auferat quod imago est: sa-
tis ostendit dicendo: quod quod in imagine dei ambulet
homo. Quapropter ex utraque parte veraciter pro-
nunciari potest ista sententia: ut quemadmodum dictum est
quod quod in imagine dei ambulat homo: tamen vane tur-
batur ita dicatur: quod quod vane commotus homo tamen
in imagine dei ambulat. Quod enim magna na-
tura sit tamen vitari potuit: quod summa non est et quod
vitari potuerit: quod summa non est tamen quod sum-
me nature capax est et esse princeps potest: magna
natura est. Quam igitur in hac imagine dei
quodam sui generis trinitate adiuuante ipso qui
nos fecit ad imaginem suam. Non enim aliter possu-
mus hoc salubriter inuestigare: et sine sapientia
quod ab illo est aliquid inuenire. Sed ea quod in superio-
ribus libris et maxime in decimo de anima huma-
na vel mente diximus si lectoris vel memoria te-
neantur atque recolantur: vel diligentia in eis de
locis in quibus conscripta sunt recenseantur: non hoc
desiderabit plerique de rei tante inquisitione ser-
monem. Inter cetera quod in libro diximus. Hominis
mentem nosse semetipsum. Nihil enim tam nouit
mens quam id quod sibi presens est. Nec menti magis
quicquam presens est quam ipsa sibi. Et alia satis quan-
tum visum est adhibuimus documenta: quibus
hoc certissime probaremus.

De 38.

Ubi 5.

Ubi 5.

Sen 1

An etiam paruulorum mentes nosse se possint

Capitulum V.

Quid itaque dicendum est de infantis
mente ita adhuc paruuli et in tam ma-
gna dimersi rerum ignorantia: ut illi-

us mentis tenebras: mens hominis que ali-
quid nouit exhorreat. An etiam ipsa se nosse
credenda est: sed intenta nimis in eas res que
per corporis sensus: tanto maiore quanto nouiore ce-
pit delectatione sentire non ignorare se potest
sed cogitare se non potest. Quanta porro intentio-
ne in ista que foris sunt sensibilia feratur: vel
hinc solum coniungi potest: quod lucis huius haurien-
de sic auida est: ut si quisquam minus cautus aut ne-
sciens quod inde possit accidere: nocturnum lumem
posuerit ubi iacet infans in ea parte ad quam ia-
cent oculi possint retorqueri: nec ceruix pos-
sit inflecti sic eius inde non remouet aspectus
ut non nullus ex his etiam strabones fieri nouerit:
mus eam formam tenentibus oculis quam teneret
et mollibus proserudo quodammodo infixit. Ita et in
alios corporis sensus quantum sunt illa etas in-
tentione se quasi coartant anime paruulorum
ut quicquid per carnem offendit aut allicit:
hoc solum abhorreant vehementer aut ape-
tant: sua vero interiora non cogitent nec pos-
sunt admoneri ut hoc faciant quia nondum ad-
monentis signa nouerunt ubi precipuum locum ver-
ba obtinent que sicut alia proorsus nesciunt. Quod
autem aliud sit non se nosse: aliud non se cogi-
tare: iam in eodem volumine ostendimus. Sed
hanc etatem omittimus que nec interroga-
ri potest quid in se agatur et nos ipsi eius val-
de oblitum sumus. Nunc tantum certos nos esse
suffecerit: quod cum homo de animi sui natura co-
gitare potuerit atque inuenire quod verum est: a
sibi non inueniet quam penes seipsum. Inueniet au-
tem non quod nesciebat sed unde non cogitabat.
Quid enim scimus si quod est in nostra mente ne-
scimus: cum omnia que scimus non nisi in me-
te scire possumus.

Mens hominis sine cogitatione sibi metum
speciosa esse non possit.

Capitulum VI.

Antea est tamen cogitationis vis ut nec
ipsa mens quodammodo se in conspectu
suo ponat nisi quam se cogitat: ac per hoc
nihil in conspectu mentis est: nisi vnde cogitatur
ut nec ipsa mens qua cogitatur quicquid cogitat
aliter possit esse in conspectu suo: nisi se ipsam cogi-
tando. Quod autem quam se non cogitat in conspectu
suo non sit: cum sine se ipsa nunquam esse possit: quasi aliud
sit ipsa aliud conspectus eius inuenire non pos-
sumus. Hoc quippe de oculo corporis: non absurde
dicitur. Ipse quippe oculus loco suo fixus est in
corpore: aspectus autem eius in ea que extra
sunt tenditur: et usque in sidera extenditur. Nec
est oculus in conspectu suo: quam quidem non con-
spicit seipsum nisi in speculo obiecto: vnde iam
locuti sumus. Quod non sit utique quam se mens in

suo conspectu sui cogitatione constituit. Nun quid ergo alia sua parte: aliam partem suam videt: cum se conspiciat cogitando: sic alijs membris nostris quae sunt oculi: alia membra nostra conspiciuntur quae in nostro potest esse conspectu? Quid dici absurdius vel sentiri potest? Quis igitur auferatur mens nisi a seipsa: et ubi ponitur in conspectu suo nisi ante seipsam? Non ergo ibi erit ubi erat quando in conspectu suo non erat: quia hic posita: inde sublata est. Sed si conspicienda migrabit conspectura ubi manebit? An quasi geminat ut et illic sit et hic: et ubi conspiciere et ubi conspici possit et in se sit conspiciens ante se conspicienda nihil horum nobis dicitur? sicut dicitur: quoniam quoniam isto modo cogitamus non nisi corporum: fictas imagines cogitamus quod mentem non esse paucis certissimum est metibus a quibus potest de hac re veritas consuli. Proinde in de restat ut aliquid pertinet ad eius naturam sit conspectus eius? et in ea quae sit cogitatio non quasi per loci spacium: sed incorporea reversione reuocetur. Quod si se cogitat non sit quidem in conspectu suo: nec de illa suus formae obtutus: sed tamen nouerit se tamquam ipsa sit sibi memoria sui. Sicut multarum disciplinarum primum ea quae nouit eius memoria continent: nec est inde aliquid in conspectu mentis: nisi ut cogitat: cetera in arcana quaedam noticia sunt recodita quae memoria nuncupatur. In trinitatem sic promedabamus ut illud vni formae cogitantis obtutus in memoria ponerem? Ipsam vero per formationem tanquam imaginem quae inde impletur et illud quod vtriusque coniungitur amore seu voluntate. Mens igitur quae cogitatione se conspiciat intelligit se et recognoscit: gignit ergo intellectum hunc et cognitionem suam. Res quippe incorporea intellecta conspiciuntur et intelligenda cognoscuntur. Recita sane gignit istam noticiam suam mens: quod cogitando intellecta se conspiciat tanquam sibi ante incognita fuerit. Sed ita sibi nota erat: quemadmodum nota sunt res quae memoria continent: etiam si non cogitentur quoniam dicimus hominem nosse litteras: etiam cum de alijs rebus non de litteris cogitat. Haec autem duo gignens et genitum dilectione tertia copulantur: quod nihil est aliud quam voluntas fruendo aliquid appetens vel tenens. In quo etiam illis tribus nominibus insinuanda mentis putauimus trinitatem memoria intelligentia voluntate. Sed quoniam mentem spiritus sui meminisse semperque seipsam intelligere et amare: quoniam non spiritus se cogitare discretam ab eis quae non sunt quod ipsa est circa eiusdem libri decimi finem diximus. Querendum est quod nomen ad cogitationem pertineat intellectus noticia vero cuiusque rei quae inest menti etiam quoniam non de ipsa cogitatur: ad solum dicitur memoria pertinere. Si enim haec ita est non habebat haec tria ut et sui me-

minisset et se intelligeret et amaret. Sed meminisset tantum sui et postea cum cogitare se cepit: tunc se intellexit atque dilexit.

Aliud sit aliquid non nosse aliud non inde cogitare. Capitulum VII

Capitulum VII
 Quapropter diligentius illud consideremus exemplum quod adhibuimus: ut consideretur aliud esse rem quam non nosse: aliud non cogitare fierique posse: ut nouerit homo aliquid quod non cogitat quoniam aliunde non inde cogitat. Duarum ergo vel plurium disciplinarum perit quoniam vna cogitat: aliam vero vel alias etiam si non cogitat: nouit tamen. Sed nunquam recte possumus dicere: iste musicus nouit quidem musicam sed nunc eam non intelligit: quia eam non cogitat intelligit autem nunc geometriam: haec enim nunc cogitat absurda est quae apparet ista sententia. Quid etiam illa si dicamus: iste musicus nouit quidem musicam sed nunc eam non amat quoniam eam non cogitat: amat autem geometriam quoniam nunc ipsam cogitat nonne sit absurda est? Rectissime vero dicimus: iste quem conspiciat de geometria disputantem etiam profectus est musicus. Nam et meminit discipline eius et intelligit eam et diligit: sed quoniam eius nouerit et amet nunc illam non cogitat quoniam geometriam de qua disputat cogitat. Hinc admonemur esse nobis in abdito mentis quarundam rerum quasdam noticias et tunc quodammodo procedere in medium atque in conspectu mentis velut apertius constitui quando cogitantur. Tunc enim seipsa mens et meminisse et intelligere et amare inuenit: et vni si cogitabat quoniam aliud cogitabat. Sed vni diu non cogitauerim? et vni decogitare nisi commoniti non valeamus: id nos nescio quo eodemque modo si potest dici: scire nescimus. Denique recte ab eo quod commemorat ei cui commemorat dicitur. Scis hoc sed scire te nescis. Commemorabo et inuenies te scientem quod te nescire putaueras. Ad agunt et littere quae de his rebus conscripte sunt quas reducere ratione veras esse inuenit lector: non quas veras esse credit ei qui scripsit: sicut legitur historia sed quas veras esse etiam ipse inuenit siue apud se: siue in ipsa mentis luce veritate. Qui vero nec admonitus valet ista conuenire: magna cecitate cordis tenebris ignorantie dimersus est altius et mirabilior diuina ope indiget ut possit ad veram sapientiam peruenire. Propter hoc itaque volui de cogitatione adhibere quaecumque documentum quo possit ostendi quod ex his quae memoria continentur recordatis acie informetur et tale aliquid gignatur ubi homo cogitat quae in illo erat ubi ante cogitationem meminerat: quia sa-

cilius dinoscitur quod tempore accedit: et ubi pariter prolem spacio temporis antecedit. Nam si nos referamus et interioremem mentis memoriam quam sui meminit et interioremem intelligentiam qua se intelligit: et interioremem voluntatem quam se diligit ubi tria simul sunt: et simul semper fuerunt ex quo esse ceperunt: siue cogitarentur: siue non cogitarentur videbitur quidem imago illius trinitatis: et ad solam memoriam pertinere: sed quod ibi verbum esse sine cogitatione non potest. Cogitatio enim omnne quod dicimus etiam illo interiore verbo quod ad nullum gentis pertinet linguam: in tribus potius illis imago ista cognoscitur memoria scilicet intelligentia voluntate. Hanc autem non dico intelligentiam qua intelligimus cogitantes: id est quasi eis reperi que memorie presertim fuerunt: sed non cogitabantur: cogitatio nostra format et eam voluntatem siue amorem vel dilectionem quam istam plenam penitentiam coniungit et quodammodo utriusque composita est. Hinc factum est ut etiam per exteriora sensibilia quam per oculos carnis videntur: legentium ducere tarditate: id est scilicet libro atque inde cum eis ingrederer ad hominis interioris eam potentiam quam rocinat de temporalibus rebus differens illam principaliter dominantem quam pretemplat eternitas: atque id duobus voluminibus egi duodecimo utriusque discernens quorum unum est superius: alter inferius quod superiori esse subditum debet. Tertio decimo autem de munere inferioris quam humanarum rerum scientia salubris continetur: ut in hac temporalis vita id agamus quam consequemur eternam: quanta potuiveritate ac breuitate differui: quam quidem rem tam multiplicem atque copiosam multorum atque magnorum disputationibus multis magnisque celebrata vno strictam volumine inclusi: ostendens etiam in ipsa trinitate sed nondum que dei sit imago dicenda.

De principali mentis in quo intruenda est summe imago trinitatis. Capitulum VIII

Inc vero ad eam iam peruenimus disputationem ubi principale mentis habitaculum que nouit deum vel potest nosse considerandum suscepimus ut eo reperiamus imaginem dei: quamuis enim mens humana non sit eius nature cuius est deus: imago tamen nature eius qua natura melior nulla est ibi quarenda: et inuenienda est in nobis quo etiam natura nostra nihil habet melius: sed prius mens in seipsa consideranda est antequam sit princeps dei: et in ea reperienda est imago eius. Diximus enim eam et si amissa dei participatione obsoletam atque deformem: dei tamen imaginem permanere. Non quippe ipse imago eius est: quo eius capax est: eiusque princeps esse potest: quod tam magni boni nisi per se quam imago eius est intelligi non potest. Ecce ergo mens meminit

sui: intelligit se: diligit se: hoc si cernimus: cernimus trinitatem: nondum quidem deum: sed iam imaginem dei. Non foris secus accepit memoria quod teneret nec foris inuenit quod aspiceret intellectus sicut corporis oculus. Nec ista duo velut formam corporis: eam quam inde facta est in acie conuenientis voluntas foris iunxit. Nec imaginem rei quam foris visa est quodammodo raptam et in memoriam recoditam cogitatio cum ad eam conuerteret inuenit: et inde formatus est recordantis obrutus: iungente utriusque tertiam voluntate sicut in eis ostendebamus trinitatibus fieri: que in rebus corporalibus reperiebantur: vel ex corporibus per sensum corporis introitus quodammodo traherentur. De quibus omnibus in libro XI differuimus. Nec sicut fiebat vel apparebat quid de illa scientia differerebam: iam in hominis interioris operibus constituta que distinguenda fuit a sapientia. Quis que sciunt velut aduenticia sunt in animo: siue cognitione historica illata: ut sunt facta et dicta: que tempore paguntur et transcurrunt: vel in natura rerum suis locis et regionibus constituta sunt siue in ipso homine que non erant oriuntur: aut alijs doctoribus: aut cogitationibus proprijs sicut fructus quam plurimum in libro XII commendauimus: sicut virtutes quibus si vere sunt in hac mortalitate ideo bene viuunt: ut beate in illa que diuinitus permittitur immortalitate viuatur. Nec atque homini habent in tempore ordinem suum: in quo nobis trinitas memorie visionis et amoris facillime apparebat. Nam quedam eorum perueniunt cognitionem discuntium. Sunt enim cognoscibilia et antequam cognoscantur sui que cognitionem in discuntibus gignunt. Sunt autem vel in locis suis: vel que tempore preterierunt: que quis que preterierunt non ipsa sunt: sed eorum quedam signa preteritorum quibus visis vel auditis cognoscantur fuisse atque transisse. Que signa vel in locis sita sunt sicut monumenta mortuorum: et quecumque scripta vel in litteris fide dignis: sicut est omnis grauis et approbande auctoritatis historia vel in animis eorum qui ea iam nouerunt: eis que prope iam nota et alijs utriusque sunt noscibilia quorum scientiam perueniunt et qui ea nosse illis quibus nota sunt docentibus presertim. Que omnia et que discuntur quandam faciunt trinitatem specie sua que noscibilis fuit: etiam antequam nosceret: eius ad iuncta cognitionem discuntis que tunc esse incipit quam discitur ac tertia voluntate que utriusque coniungit. Et cum cognita fuerint alia trinitas dum recoluntur sit iam interius in ipso animo ex his imaginibus que cum discerentur sunt impressa in memoria et in formatione cogitationis ad ea per se recordantis aspectu et ex voluntate que tertia duo ista coniungit. Ha vero que oriuntur in animo

vbi non fuerunt: sicut fides: et cetera huiusmodi: et si aduenticia videntur cum doctrina inferuntur non tamen foris posita vel foris peracta sunt sicut illa que creduntur: sed intus omnino in ipso animo esse ceperunt. Fides enim non est quod creditur: sed que creditur: et illud creditur: illa respicitur. Tamen quod esse cepit in animo qui iam erat animus antequam ista esse cepisset: aduenticiam quidam videntur et in preteritis habebit: quam succedente specie iam esse desistit: aliamque nunc trinitatem facit per suam presentiam reuera: respecta: dilecta: aliamque tunc facit et per quoddam sui vestigium quod in memoria preteritis dereliquit: sicut iam supradictum est.

An virtutes quibus ad eternitatem tendit desinant cum ad eterna perduxerint. Ca. IX.

¶ Erum autem tunc etiam virtutes quibus in hac mortalitate bene viuunt: quia ipse incipiunt esse in animo: que cum sine illis prius essent tamen animus erat: desinant esse cum ad eterna perduxerint: nonnulla questio est. Qui busdam enim visum est desinere: et de tribus quibus prudentia: fortitudo: temperantia cum hoc dicitur non nihil dici videntur. Iustitia vero immortalis est: et magis tunc proficiet in nobis: quam esse cessabit. De omnibus tamen quattuor magnus auctor eloquentie tullius in hortensio dialogo disputans. Si nobis inquit cum ex hac vita migrauerimus in beatorum insulis immortale eum: ut fabule ferunt degere liceret: quod opus esset eloquentia: cum iudicia nulla fierent: aut ipsis etiam virtutibus nec enim fortitudinis egeremus nullo proposito aut labore aut piculo: nec iusticia: cum esset nihil quod appeteret alicui: nec temperantia que regebat eas que nulle essent libidines: nec prudentia quidem egeremus nullo delecto proposito bonorum et malorum. Una igitur essemus beati cognitione nature et scia qua sola etiam deorum est vita laudanda. Ex quo intelligi potest cetera necessitatis esse vnus habitus voluntatis. Ita ille tantus orator cum prophetiam predicaret recolens ea que a philosophis acceperat et predicare ac suauiter explicans in hac tantum vita quam videmus eruntis et erroribus plena: omnes quattuor: necessarias dixit esse virtutes: nullam vero earum cum ex hac vita emigrauerimus si liceat ibi viuere vbi viuunt beate. Sed bonos animos sola beatos esse cognitione et scia: hoc est contemplatione nature: qua nihil est melius et amabilius: ea est natura que creauit omnes ceteras instituitque naturas. Qui regenti esse subditum si iusticie est immortalis omnino iusticia nec in illa esse beatitudine desinet sed talis et tanta erit ut perfectio: et maior esse non possit. Fortassis et alie tres virtutes prudentia sine villo iam periculo erroris: fortitudo sine molestia toleran-

dozum malorum: temperantia sine repugnatione libidinum: erunt in illa felicitate: ut prudentie sit nullum bonum deo proponere vel equare fortitudinis: ei firmissime coherere: temperantie nullo defectu noxio delectari. Hunc autem quod agit iusticia in subueniendo miseris quod prudentia in precauendis insidiis quod fortitudo in preterendis molestiis: quod temperantia in coercendis delectationibus prauis non ibi erit vbi nihil omnino mali erit: ac per hoc ista virtutum opera que huic mortali vite sunt necessaria: sic fides ad quare referenda sunt: in preteritis habebuntur. Et aliam nunc faciunt trinitatem: cum ea presentia tenemus: aspiciamus: amamus: aliam tunc factura sunt: cum ea non esse: sed suis se quedam eorum vestigia que preterendo in memoria derelinquent reperiemus: quare tunc trinitas erit cum illud qualecunque vestigium et memoriter retinebitur: et agnosceat veraciter et hoc vtriusque tertia voluntate iungetur.

De cognoscibilibus temporalibus: quorum alia cognitionem nostram preueniunt: alio non procedunt. Capitulum X.

¶ Omnium istarum quas commemoramus temporalium reperiuntur: quedam cognoscibilia et cognitionem interpositione temporis antecedunt sicut sunt ea sensibilia que iam erant in rebus antequam cognoscerentur vel ea omnia que per historiam cognoscuntur. Quedam vero simul esse incipiunt: velut si aliquid visibile quod omnino non erat: ante nos oculos oritur: cognitionem nostram vtriusque non precedit: aut si aliquid sonet vbi adest auditor: simul profecto incipiunt esse simulque desinunt et sonus et eius auditus. Verum tamen siue precedat: siue simul esse incipiant cognoscibilia cognitionem gignunt: non cognitione gignuntur. Cognitione vero facta cum ea que cognoscimus posita in memoria recordatione reuiuiscunt: quod non videat potest esse tunc in memoria retentionem que recordatione visionem: et huius vtriusque tertia voluntate iunctioem. Porro autem in mente non sic est. Resque enim aduenticia sibi ipsa est quasi ad seipsum que iam erat venerit aliunde: eadem ipsa que non erat: aut si aliunde eadem ipsa que non erat: aut non aliunde venerit: sed in se ipsa que iam erat nata sit ea ipsa que non erat: sicut in ipso homine que non erat oriuntur: aut alijs docentibus: aut cogitationibus propriis: sic fides: sicut virtutes: sicut in matre que iam erat oriuntur fides que non erat. Aut post cognitionem sui recordando seipsum velut in memoria sua constitutam videt: si que non ibi fuerit antequam seipsum cognosceret: cum profecto ex quo esse cepit nunquam sui meminisse: nunquam se intelligere: nunquam se

Libe

amare destiterit: sicut iam ostendimus: ac pl^u
qñ ad seipam cognitione puerit: sit trinitas.
in qñ iam et verbu possit intelligi. Formas qñ
pe ex ipa cognitio volūtate vtrūq; iungente.
Vbi ergo magis agnoscendo ē imago qñ qñm?
An semp memoria p̄teritarum rerū sit: an
etiam presentium.

Capitulum XI.

Ed dicit aliquis. Nō ē ista memoria
q̄ mens sui meminisse phibet: q̄ sibi sp
est p̄s. Memoria em̄ p̄teritorū ē nō
p̄sentium. Nam quidā cū de v̄rutibus agerēt
in quibus est etiā tullius: in tria ista prudētiā
diuiserūt: memoriā intelligentiā p̄videntiā.
Memoriā sc̄z p̄teritis: intelligentiā p̄sibus.
p̄videntiā rebus tribuētēs futuris: quā si ha
bent certam nisi p̄scij futuroz q̄ nō est mu
nus hoim nisi detur desup: vt p̄phetis. **U**nd
Scriptura: sapiētie de hoibus aiens. Cogitati
ones inq̄t mortaliū timide et incerte p̄viden
tie nostre. Memoria x̄o de p̄teritis: et intelli
gentia de p̄sentibus certa est: sed p̄sentib⁹ v̄ti
q; corp̄alibus rebus. Nam corp̄ales corp̄alium
p̄sentes sunt aspectibus oculoꝝ. Sed q̄ dicit
memoriā nō esse p̄sentium: attēdat quemadmo
dū dictū sit in ipis secularibus l̄ris: vbi maior
fuit cure x̄boꝝ integritas q̄ veritas rex: nec
talia passus vlyxes oblitose sui est ithacus.
discrimine tanto. Virgilius em̄ cū sui nō obli
tū diceret vlyxem: qd aliud itelligi voluit nisi
q̄ meminere sui. Cū ḡ sibi p̄s esset: nullo mō
sui meminisset nisi ad res p̄sentes memoria p̄
tineret. Quapropter sicut in rebus p̄teritis ea
memoria dicit qua fit vt valeāt recoli et recor
dari: sic in re p̄senti q̄ sibi est mens: memoria si
ne absurditate dicenda est q̄ sibi p̄sēto ē vt sua
cogitatione possit intelligi et vtrūq; sui amo
re coniungi.

Qua facultate mens rationalis obtineat
vt in ea dei imago resplendeat. **Capitulum XII.**

Ec igit trinitas mētis non p̄pterea
dei ē imago: qz sui meminit mēs et in
telligit ac diligit se: sed qz p̄t etiam
meminisse et intelligere et amare a quo facta ē
Qd cū facit: sapiēs ipa fit: si aut nō facit etiam
cū sui meminit: seseq; intelligit ac diligit stul
ta est. Meminerit itaq; dei sui ad cui⁹ imagi
nem facta est: eūq; intelligat atq; diligit: qd
vt breuius dicā colat deū nō factū: cui⁹ ab eo
capax est facta: et cui⁹ p̄iceps esse p̄t. Prop̄
qd scriptū est. Ecce dei cult⁹ est sapia: et si sua
luce: s̄ summe illius lucis p̄cipatiōe sapiens
erit: atq; vbi eterna ibi beata regnabit: sic n
dicit ista hois sapia: vt etiā dei sit. Tūc em̄ ve
ra est: nam si humana est: vana est. **U**lex non

ita dei qua sapiens est deus. **N**ec em̄ p̄cipa
tione sui sapiēs est: sicut mens p̄cipatiōe dei
Sed quēadmodū dicit iusticia dei: nō solū q̄
ipe iustus est: sed quā dat hoī cū iustificat im
pium. Quā p̄mendans ap̄ls ait de quibusdā.
Ignorantes em̄ dei iusticiā et suā iusticiā volē
tes p̄stituere: iusticie dei nō sunt subiecti. **S**ic
em̄ dici p̄t etiā de quibusdā: Ignorātes di sapi
entiā: et suā volētes p̄stituē sapia dei nō s̄ subie
cti. **E**st igit nā nō facta q̄ fecit oēs ceteras ma
gnas p̄ualq; naturas eis quas fecit sine dubi
tatione p̄stantior: ac p̄hoc hac etiā de qua lo
quimur rōnali et intellectuali: q̄ hois mē ē
ad eius qui eam fecit imaginez facta. **I**lla au
tem ceteris natura p̄stantior deus est. **E**t qui
dem nō longe positus ab vnoquoq; n̄m: sic
ap̄ls dicit adiūgens. **I**n illo em̄ viuim⁹ et mo
uemur et sumus. **Q**d si s̄m corpus diceret: eti
am de isto corpore eo mūdo posset intelligi: nā
et in illo s̄m corp⁹ viuimus: mouemur et sum⁹.
Un s̄m mentē q̄ facta est ad eius imaginem
debet hoc accipi excellentiore quodā codēq;
nō visibili s̄ intelligibili mō. Nam qd nō est in
ipo de quo diuine scriptū est: qm̄ ex ipo et p̄p
sum et in ipo sunt omnia. **P**roinde si in ipo sūt
oia: in quo tandē p̄t viuē q̄ viuunt et moueri
que mouent: nisi in quo sunt. **N**ō tñ oēs cū il
lo sunt eo mō quo ei dictū est. **E**go semp recū
Nec ipe cum omnibus eo mō quo dicim⁹. **D**o
minus vobiscū. **M**agna itaq; hois miseria ē
cum illo non esse: sine quo non p̄t esse. **I**n q̄
em̄ est p̄culdubio sine illo non est. **E**t tñ si ei⁹
nō meminit: eumq; nō intelligit nec diligit cū
illo non est. **Q**uā aut quisq; penitus obliuiscit:
nec commoueri eius vt iq; potest.

De reminiscētia in decem cuius semper ē
capax mentis naturā. **Capitulum XIII.**

Et visibilibus rebus ad hanc rem su
mam exemplū. **D**icit tibi quispiā
quē nō recognoscis? **M**ostre me: et vt

cōmoneat: dicit vbi: qñ: quō tibi innotuerit.
oibusq; adhibitis signis quibus in memoriaz
reuoceris si nō recognoscis: ita iam oblitus
es: vt omnis illa noticia penitus deleta sit anī
mo: nihilq; aliud restat: nisi vt credas ei qui t̄
bi hoc dicit: q̄ aliqui eū noueras: aut ne hoc q̄
dem si fidedignus tibi esse qui loquit nō vide
tur. **S**i aut remiseris p̄fecto redis in memo
riam tuam: et in ea inuenis qd nō fuerat peni
tus obliuione deletū. **R**edeamus ad illud p̄
pter qd adhibuimus humane p̄uersatiōis exē
plum. **I**nter cetera psalmus nonus. **C**onuer
tantur inquit peccatores in infernū: oēs gen
tes q̄ obliuiscunt deū. **P**orro aut vice sim⁹ et

Cap. 9.

Rom. 10.

Act. 17.

Roma. 11.

Ps. 72.

Ps. 9.

Ps. 21.

primus. **C**omemorabuntur inquit et conuertentur ad dñm vniuersi fines terre. **N**on igit sic erāt obliuiscite gentes deū: vt eius nec cōmemorate recordarent. **O**bliuiscendo autē deum tanq̄ obliuiscendo vitā suā: cōuerse fuerant in mortē: hoc est in infernū. **C**ōmemorate vero cōuertunt ad dñm tanq̄ reminiscētes reminiscendo vitā cui⁹ eas habebat obliuio: id est cui⁹ obliuiscere fuerāt. **I**te legit in nonagesimo tertio. **I**ntelligite nūc qui insipientes estis in p̄lo: et stulti aliqui sapite. **Q**ui plantauit aurem nō audiet: et cetera. **E**is enī dictū ē: q̄ deū nō intelligēdo de illo vana dixerunt. **E**t etiā praua mens nec memoria sui caret nec cognitione nec amore. **Ca. XIII**

Edilectiōe autē dei plura repiuntur in diuinis eloquijs testimonia. **I**bi enī et illa duo cōsequēter intelliguntur: quia nemo diligit cui⁹ non meminit: et q̄

Deut. 6 penitus nescit. **U**nde illud est notissimū p̄cipuūq̄ p̄ceptū. **D**iliges dñm deū tuū. **S**ic itaq̄ p̄dita est mens humana vt nūq̄ sui nō meminerit: nūq̄ se nō intelligat: nunq̄ se nō diligit. **S**ed qm̄ q̄ odit aliquē nocere illi studet: nō imerito et mens hoīs qm̄ sibi nocet odisse se dicit. **N**esciens: n. sibi vult male: dū nō putat sibi obesse q̄ vult. **S**z tñ male sibi vult: qm̄ id vult q̄ obsit sibi. **U**nde illud scriptum est.

Ps. 10. **Q**ui diligit iniquitatē: odit aīam suā. **Q**ui ergo se diligit nouit: deum diligit. **Q**ui x̄o nō diligit deū: etiā si se diligit: q̄ ei naturaliter inditū est: tñ nō incōuenienter odisse se dicitur cū id agit q̄ sibi aduersat et seipm̄ tanq̄ suus inimicus insequit: q̄ p̄fecto ē error: horredus vt cū sibi hoīes p̄desse velint: multi nō faciāt nisi q̄ eis p̄niciosissimū ē. **S**imilē morbū multoz animalū cū poeta describeret. **D**ij inq̄t meliora pijs errorēq̄ hostibus illū: **D**iscissos nudis laniabāt dentibus arcus. **C**ū morbus ille corpis fuerit: cur dixit errorē: nisi qz omne animal cū sibi natura p̄ciliatū sit vt se custodiat q̄ntū potest: talis ille erat morbus vt ea q̄z salutē appetebant sua mēbra laniarent. **C**ū autē deū diligit mens: et sicut dictū est p̄sequenter meminit eūq̄ intelligit recte illi d. p̄mo suo p̄cipit vt eū sicut se diligit. **I**am enī se nō diligit p̄ se s̄ recte cū deū diligit: cuius p̄cipitatione imago illa nō solum est: verū etiā ex vestustate renouat et ex deformitate reformat: ex infelicitate beatificat. **Q**uis se ita diligit vt si alterutrū p̄ponat malit oīa q̄ infra se diligit p̄dere q̄ p̄ire tñ supiorē deserendo ad quē solū possit custodire fortitudinē suā eoq̄ frui lumine suo cui canit in psalmo. **F**ortitudinē

meā ad te custodiā. **E**t in alio. **A**ccedite ad eū **Ibidē. 33** et illuminamini: sic infirma et tenebrosa facta est: vt a se quoq̄ ipsa in ea que nō sunt q̄d ipsa et q̄bus supior est ipsa infelicius laberet p̄ amores quos nō valet vincere: et errores a quib⁹ nō videt qua redire. **U**nde iam deo miserante penit⁹ clamat in psalmis. **D**eseruit me fortitudo mea et lumē oculoz meoz nō est mecū **Ibidē. 37** **N**on sane in his tantis infirmitatis et erroris malis amittere potuit naturalē memoriā: intellectū et amorē sui: p̄pter q̄d merito dici potuit: quod supra cōmemoraui. **Q**z in imagine dei ambulat homo: tñ vane p̄turbat. **T**hesaurizat et nescit cui p̄gregabit ea. **C**ur enim thesaurizat nisi quia fortitudo eius deseruit eum: per quē habens rei nullius idigeret. **E**t cur nescit cui cōgregabit ea: nisi quia lumen oculoz eius nō est cū eo: et ideo nō videt quod **Ibidē. 38** veritas ait. **S**ulte hac nocte aīam tuā reperent abs te: hec que p̄parasti cuius erūt. **C**eterū tamen qz etiā talis in imagine ambulat hō et habet memoriā et intellectū et amorē sui. **H**ominis mens: si ei manifestaret q̄ vtrūq̄ habere nō posset et vnū e duobus permittere eligere: aliter p̄diturus: aut thesauros quos cōgregauit: aut mentē: quis vsq̄ adeo nō habz mentē: vt thesauros mallet habere q̄ mentē. **T**hesauri enī mentē possunt plerūq̄ subuertere: et mens que nō thesauris subuertit: sine vllis thesauris facilius et expeditius potest viuere. **Q**uis vero vllos thesauros: nisi p̄ mentē poterit possidere? **S**i enī puer infans q̄uis ditissimus natus: cū sit dñs oīm que iure sunt eius: nihil possidet mente sopita: quo tandem modo quisq̄ quisq̄ mente possidebat amissat? **S**ed de thesauris quid loquor: qz eis quilibet hoīm si talis optio p̄ponat: mauult carere q̄ mente: cum eos nemo p̄ponat: nemo comp̄t luminibus corpōis: quibus nō vt aux̄ rarus quisq̄ homo: s̄ oīs homo possidet celum: p̄ lumina enī corpōis quisq̄ possidet quicq̄ libenter videt. **Q**uis ergo si tenere vtrūq̄ nō possit: et alterutrū cogatur amittere: nō thesauros q̄ oculos malit: et tamen si ab eo simili p̄ditione queraf: vtrū oculos malit amittere an mentē: quis mente nō videat eum oculos malle q̄ mentē? **M**ens quippe sine oculis carnis humana est. **O**culi autē carnis sine mente esse etiam carne cecū: q̄ beluam videntem? **H**ec dixi: vt etiā tardiores: q̄uis breuiter cōmouerēt a me: in quozū oculos vel aures he littere puenerint q̄ntum mens diligit seip̄faz etiam infirma et errans: male diligendo atz se

Libet

ctando que sunt infra ipsam. Diligere porro seipam nō posset: si se omnino nesciret: id est si sui nō meminisset: nec se intelligeret: qz in se imagine dei tam potēs est: vt ei cuius imago est valeat inherere. Sic em̄ ordinata ē naturarū ordine: nō locorū: vt supra illam nō sit nisi ille. Deniqz cum illi penitus adhererit: vnus erit spūs. Qui rei attestat ap̄ls dicēs. Qui autē adheret dño vnus spūs est. **Accedente** q̄ppe ista ad p̄cipitationē nature veritatis et beatitudinis illius: non tñ crescente illo in natura: veritate et beatitudine sua. In illa itaqz naturat cui feliciter adhererit: imutabiliter viuet et imutabile videbit omne qd̄ viderit. Tūc sicut ei diuina scriptura p̄mittit: satiabit̄ in bonis desiderii eius: bonis imutabilib⁹: ipsa trinitate deo suo cuius imago est: et ne vsp̄ia viles erit in abscondito vultus eius: tāta vbertate eius impleta: vt eam nūqz peccare delectet. Seipam vō nunc qm̄ videt: nō aliqd̄ imutabile videt.

De mutabilitate mentis humane qua fit: vt sicut misera facta est ex beata: ita beata possit esse ex misera. **Ca. XV.**

Quod ideo certe nō dubitat qm̄ misera est: et beata esse desiderat. Nec ob aliud fieri sperat hoc posse: nisi quia est mutabilis. Nam si mutabilis nō esset: sicut ex beata vita misera: sic ex misera beata esse nō posset. Et quid eā fecisset miserā: sub omnipotente et bono dño: nisi peccatū suum: et iusticia dñi sui. Et quid eā faciet beatam: nisi meritū suū et p̄mū dñi sui. Sed et meritū eius gratia est illius: cuius p̄mū erit beatitudo eius. Iusticiā quippe dare sibi nō potest: quā pditaz nō habet. Hanc em̄ cū hō condereē accepit: et peccādo vtiqz pdidit. Accepit ergo iusticiā: p̄ quā beatitudinē accipere mereret. Unde veraciter ei dicit̄ ab ap̄lo: quasi de suo bono sup̄bire incipienti. Quid em̄ habes qd̄ nō accepisti. Si autē accepisti qd̄ gl̄iaris quasi nō accepisti. Quā autē bene recordat̄ dñi sui: spūs eius accepto sentit oīno: quia hoc discit: intimo magisterio: non nisi ei⁹ gratuito affectu posse se surgere: nō nisi suo volūtario defectu cadere potuisse. Non sane reminiscitur beatitudinis sue: fuit quippe illa et nō est: eiusqz ista penitus oblita est: ideoqz nec cōmemorari potest. Credit autē de illa fidedignis litteris dei sui pei⁹ p̄phetā p̄scriptis narrātibus de felicitate paradisi: atqz illud p̄mū et bonū hoīs et malū hystorica traditione indicātibus: dñi autē dei sui reminiscit̄. Ille quippe semp est: nec fuit et nō est: nec est et nō fuit: sed sicut nūqz nō erit: ita

nūqz nō erat: et vbiqz totus est. Propter qd̄ ista in illo et viuit et mouet: et est: et ideo reminisci eius potest. Non quia hoc recordat̄ quod eū nouerat in adam: aut alibi alicubi ante huius corpis vitam. Aut cum primū facta est vt insereret̄ huic corpori. Nihil eni hoꝝ omnino reminiscit̄. Quicquid hoꝝ est: obliuione delatum est. Sed cum memorat̄ vt conuertat̄ ad dñm tanqz ad eam lucem qua iam cum ab illo auerteret̄: quodāmodo tangebāt. Nam hinc est q̄ etiam impij cogitant eternitatem: et mēta recte reprehendunt recteqz laudant in hoīm moribus. Quibus ea tandē regulis indicant nisi in quibus vident: quēadmodū quisqz viuere debeat: etiam si nec ipsi eodem modo viuunt: vbi eas vident. Neqz ei in sua natura cū p̄culdubio mente ista videant̄: eozqz mētes cōstet esse mutabiles: has vero regulas imutabiles videat quisqz in eis et hoc videre poterit. Nec in habitu sue mentis cū ille regule sint iusticie: mentes vō eoz constet esse iniustas. Vbi nam sunt iste regule scripte: vbi qd̄ sit iustum: et iniustus agnoscat vbi cernit habēduz esse quod ipse nō habet. Vbi ergo scripte sunt: nisi in libro lucis illius que veritas dicit̄ vnde omnis lex iusta describit̄: et in cor: hoīs q̄ operat̄ iusticiam: nō migrando sed tanqz imp̄mendo transferit̄: sicut imago ex anulo et in ceram trāsfit: et anulum nō relinquit. Qui vō nō operat̄: et tamen videt quod operandū sit: ipse est qui ab illa luce auertit̄: a qua tamen tangit̄. Qui autē nec videt quēadmodū sit viuendū: excusabilis quidem peccat: quia non est transgressor: cognite legis. Sed etiā ipse splendore aliquoties vbiqz p̄sentis veritatis attingitur: qm̄ admonitus p̄fiterur.

De reformatione mentis ad imaginē dei: et quot modis spūs appellatio diuersis assignetur naturis. **Ca. XVI.**

Via vō cōmemorati cōuertuntur ad dñm: ab ea deoformitate qua per cupiditates seculares cōformabant̄ huic seculo reformant̄ ex illo: audientes ap̄m dicentem. Nolite p̄formari huic seculo: s̄ reformamini in nouitate mētis vestre: vt incipiat illa imago ab illo reformari a quo formata est. Nō enī reformare seipam potest: sicut potuit deoformari. Dicit etiam alibi. Renouami spūs mentis vestre: et induite nouū hominē: eum qui fm̄ deum creatus est: in iusticia et sanctitate veritatis. Quā ait: fm̄ deum creatū: hoc alio loco dicit̄ ad imaginē dei. Sed peccando iusticiam et sanctitatem veritatis amisit: p̄pter quod hec imago deoformis et decolor: facta est:

1. Cor. 6.

1. Cor. 4.

Act. 17.

Rom. 12.

Ep̄. 4.

Gen. 1.

Eph. 4 hanc recipit cū reformāz et renouāz. **Q**uāz autē air spū mentis vestre: nō ibi duas res intelligi voluit: quasi aliū sit mens: aliud spūs mentis. Sed quia oīs mens spūs est: nō autē oīs spūs mens est. Est enī spūs et deus: qui renouari non potest: quia nec veterascere potest. Dicit etiam spūs in hoīe qui mens non sit: ad quē pertinent imaginationes similes corporū.

1. Cor. 14 De quo dicit ad corinthios: vbi dicit. **S**i autē orauero lingua: spūs meus orat: mens autē mea infructuosa est. **H**oc enī ait: qn̄ id qd dicitur nō intelligit: quia nec dici potest: nisi corporalī vocum imagines sonū oris in spūs cogitatione pueniant. Dicitur et hoīs anima spiritus. **I**nde est in euāgelio. **E**t inclinato capite tradidit spm̄: quo significata est mors corporis: anima exēte. Dicitur etiam peccatoris: qd in ecclesiaste libro salomonis apertissime scriptum est. vbi ait. **Q**uis scit spūs filioz hoīs si ascendet ipse sursum: et spūs peccatoris si descendet ipse deorsuz in terrā. **S**criptū est etiam in genesi vbi dicit diluuiū mortuam vniuersam carnē que habebat in se spūm vite. Dicit spūs etiam ventus: res apertissime corporalis. **U**nde illud in psalmis. **I**gnis: grandis: nix glacies: spūs tempestatis. **Q**uia ergo tot modis dicit spiritus: spūm mentis dicere voluit eum spūm que mens vocatur: sicut ait etiam idem apostolus. **I**n expoliatiōe corporis carnis. **N**on duas vtiq; res intelligi voluit quasi aliud sit caro: aliud corpus carnis. Sed quia corpus multarum rerum nomē est: quarum nulla est caro. **N**am multa sunt excepta carne corpora celestia et corpora terrestria. **C**orpus carnis dixit: corpus quod caro est. **S**ic itaq; spūm mentis eum spūm que mens est: alibi quoq; apertius etiam imaginē noīauit: scz alijs verbis idiūm p̄cipiens. **E**xpolian res vos inquit veterem hoīem cū actibus ei⁹ induite nouū qui renouāz in agnitionem dei fm̄ imaginem eius qui creauit euz. **Q**d ergo **Eph. 4** ibi legitur. **I**nduite nouū hoīem q̄ fm̄ deum creatus est: hoc isto loco **I**nduite nouū hoīez **Colo. 3** qui renouāz fm̄ imaginem eius q̄ creauit eū **I**bi autē ait. **F**m̄ deum. hic vero fm̄ imaginem eius qui creauit eum. **P**ro eo vero quod ibi **Eph. 4** posuit. **I**n iusticia et sanctitate veritatis: hoc **Col. 3** posuit hic. **I**n agnitionē dei. **F**it ergo ista renouatio reformatioq; mentis fm̄ deum. vel fm̄ imaginē dei. **S**i ideo dicit fm̄ deū: ne fm̄ aliam creaturā fieri putetur. **I**deo autē fm̄ imaginē dei: vt in ea re intelligatur fieri hec renouatio: vbi est imago dei: id est in mente. **Q**uēadmodū dicimus fm̄ corpus mortuum:

nō fm̄ spūm eum qui de corpore fidelis et iustus abscedit. **Q**uid enī dicimus fm̄ corpus mortuū: nisi corpore vel in corpore: nō anima vel in anima mortuū. **A**ut si dicamus: fm̄ corpus est pulcer: aut fm̄ corpus fortis: nō scdm̄ animū: quid est aliud q̄ corpe nō animo pulcer aut fortis est. **E**t innumerabiliter ita loq̄mur. **N**on itaq; sic intelligamus: fm̄ imaginē eius qui creauit eum: quasi alia sit imago fm̄ quā renouāz: nō ipsa que renouāz.

Quid sit inter regenerationē baptismi et renouationem qua p̄ficitur de die in diem in agnitione dei. **Ca. XVII.**

None ista renouatio nō momēto vno fit ipsius p̄uersionis: sic vt momento vno fit illa in baptismo renouatio re-

missione oīm peccatorū. **H**ec enī vel vnum q̄ntulūcūq; remanet: qd nō remittat: s̄ quē admodū aliud est carere febribus: aliud ab infirmitate que febribus facta est reualescere.

Iterū aliud est infixum telum de corpore demere: aliud vulnus qd eo factū est secūda curatione sanare: ita p̄ma curatio est cām remouere languoris: qd p̄oīm fit indulgentiā peccatorū: secūda ipm̄ sanare languorē: qd fit paulatim p̄ficiendo in renouatione huius imaginis: q̄ demonstrant in psalmo vbi legit. **Q**ui

ppitius fit oībus iniquitatibus tuis: quod fit in baptismo. **D**einde sequitur. **Q**ui sanat oēs languores tuos: qd fit quotidianis accessibus: cū hec imago renouāz. **D**e qua re ap̄l's apertissime locutus est dicens. **E**t si exterior homo noster corrumpit: sed interior renouāz de die in diem. **R**enouāz autē in agnitione dei: b̄ est in iusticia et sanctitate veritatis: sicut se habent apostolica testimonia: que pauloante cōmemorauī. **I**n agnitiōe igif dei: iusticia et sanctitate veritatis: qui de die in diē p̄ficiendo renouāz: trāffert amorē a tp̄alibus ad eterna: a visibilib⁹ ad intelligibilia: a carnalibus ad spiritualia: atq; ab istis cupiditatē frenare atq; minuere: illisq; se charitate alligare diligenter insistit. **T**antū autē facit: quantum diuinitus adiuuat. **D**ei quippe sententia ē.

Sine me nihil potestis facere. **I**n quo p̄fectu et accessu tenentē mediatoris fidem cum dies vite huius vltimus quēq; compererit: perdu-

endus ad deū quem coluit: et ab eo perficiendus excipiet ab angelis sancti incorruptibile corpus in fine seculi: nō ad penam sed ad gloriā recepturus. **I**n hac quippe imagine tūc perfecta erit dei similitudo: quando dei perfecta erit visio. **D**e qua dicit apostolus paulus

Videmus nunc per speculum in enigmate:

1. Cor. 13

Colo. 3.

Ps. 102.

Ibidem.

2. Cor. 4.

Colo. 3.
Eph. 4.

Job. 15.

1. Cor. 13.

Liber

2. Cor. 3 tunc aut facie ad faciem. Item dicit. Nos aut
reuelata facie gl'iam dñi contēplantes in ean-
dem imaginē transformamur de gl'ia in gl'iaz
tanq̄ a dñi spū: hoc est quod fit de die in diem
bene p̄ficiētibz. **A**pl'us aut iohes. Dilectis
simi inquit nunc filij dei sumus: et nondū appa-
ruit quod erimus. Scimus quia cū apparue-
rit similes ei erimus: qm̄ videbimus eū sicuti
est. **H**inc apparet tunc in ista imagine dei fieri
eius plenā similitudinē: quando eius plenā
perceperit visionē.

Posse etiaz hoiem corpore imaginē dei ac-
cipi: s̄m q̄ verbum caro factū est: cuius imor-
talitati oēs sancti p̄formabunt. **Ca. XVIII.**

Quamq̄ possit hoc a iohāne ap̄lo etiā
de immortalitate corporis dictum vide-
ri. **E**t in hac q̄ppe similes erimus deo

sed tñ modo filio quia solus in trinitate cor-
pus accepit: in quo mortuus resurrexit: atq̄
id ad superna perueit. **N**am dicit etiam ista
imago filij dei: in qua sicut ille imortale corp̄
habebimus: p̄formes facti in hac p̄te: nō p̄ris
imaginis: aut spū sancti: sed tñ modo filij: quia

Joh. 1 de hoc solo legit: et fide sanissima accipit. **V**er-
bum caro factum est. p̄pter quod apostolus

Roma 8 Quos autem inquit p̄ficiuit et p̄destinauit cō-
formes fieri imaginis filij sui: vt sit ipse p̄mo-
genitus in multis fratribz. **P**rimogenitus

1. Cor. 15 vtiq̄ a mortuis: s̄m eundē apostolū: qua mor-
te seminata est caro eius in cōtumelia: resur-
rexit in gl'ia. **S**cōm hanc imaginē filij cui p̄
imortalitatem conformamur in corpore: etiā

Ibidem. illud agimus quod dicit idē ap̄lus. **S**icut por-
tauimus imaginē terreni: portemus et imagi-
nem eius qui de celo ē: vt scz q̄ s̄m adam mor-
tales fuimus: s̄m christū imortales nos futu-
ros fide vera et spe certa: firmaq̄ teneamus.
Sic em̄ nunc eandem imaginē portare possu-
mus: nondū in visione: sed in fide: nondū in
re: sed in spe. **D**e corporis quippe resurrectio-
ne tunc loquebat̄ apostolus cum hec diceret.

Qua sui parte homo ad imaginē et similitu-
dinē dei factus sit. ad quā p̄ficiendo renouat̄.

Capitulum XIX.

Gen. 1 **V**ero illa imago de qua dictum est
faciamus hoiem ad imaginē et si-
militudinē nostram. quia nō dictū est ad meā
vel ad tuā. ad imaginē trinitatis factū hoiē
credimus: et q̄sta potuimus inuestigatōne cō-
p̄hendimus. **E**t ideo s̄m hanc potius et illud
intelligendū est: quod ait ap̄lus iohes. **S**imi-
les ei erimus: qm̄ videbimus eū sicuti est: qz

1. Joh. 3 de illo dixit de quo dixerat. filij dei sumus. **E**t
Ibidem. immortalitas carnis illo perficiet momento re-

surrectiōis: de q̄ ait ap̄lus paulus. **I**n ictu oculo
li: in nouissima tuba: et mortui resurgēt incor-
rupti et nos imutabimur. **I**n ip̄o nāq̄ ictu oculo
ante iudiciū resurget in virtute: in incorrup-
tione: in gl'ia corpus spiritale qd̄ nūc semiat̄
in infirmitate. corruptione. etumelia corpus
aiale. **I**mago vero que renouat̄ in spū men-
tis in agnitione dei. nō exterius s̄ interius de
die in diē ip̄a p̄ficiet visione que tunc erit post
iudiciū. facie ad facie. nunc aut p̄ficiet p̄ specu-
lū in enigmate. **P**ropter cui⁹ p̄fectionē dictū
intelligendū est. s̄iles ei erimus qm̄ videbim⁹
eū sicuti ē. **H**oc ei donū tūc nob̄ dabit̄ cū dictū
fuerit. **V**enite benedicti patris mei possidete
paratū vobis regnū. **T**unc quippe tollet̄ im-
pius vt nō videat claritatē dñi. qm̄ ibūt sinistri
in suppliciū eternū. euntribz dextris in vitā
eternā. **H**ec est aut̄ (sicut ait v̄itas) vita eter-
na. vt cognoscant te inquit vnū v̄x deum. et
quē misisti iesum xpm̄. **H**anc p̄emplatiuā sa-
pientiam quā p̄prie puto in litteris sanctis a
scientia distinctā. sapiam nuncupari dūtaxat
hominis. que quidē illi nō est nisi ab illo cuius
p̄cipatione vere sapiens fieri mens rōnalis
et intellectualis potest. **C**icero cōmēdans in
fine dialogi hortensij. **Q**ue nobis inquit dies
noctesq̄ p̄siderantibus acuentibusq̄ intelli-
gentiā que est mentis acies cauentibusq̄ ne
quādo illa hebescat. id est in p̄bia viuentibus
magna spes est. **A**ut si hoc qd̄ sentimus et sapi-
mus mortale et caducū est. iocundū nobis per
functis muneribus hūanis occasum. neq̄ mo-
lestā extinctionē et quasi quietē vite fore. **A**ut
si vt antiquis p̄his hisq̄ maximis longe q̄ cla-
rissimis placuit eternos animos ac dinos ha-
bemus. sic existimandū est quo magis hi fue-
rint semp̄ in suo occurso. id est in ratione et in-
uestigandi cupiditate. et quo minus se admi-
scuerint atq̄ implicauerint hōim vitij et erro-
ribz hoc vel his faciliore ascensum et redituz
in celū fore. **D**einde addens hanc ipsam clau-
sulā repetendocq̄ s̄monem finiens. **Q**uapro-
pter inquit vt aliquā terminet oratio. si aut ex-
tingui tranquille volumus cū his artibus vi-
perimus. aut si ex hac in aliam haud paulo me-
liorem domū sine mora demigrare. in his stu-
dijs nobis oīs opa et cura ponenda est. **H**ic
miro: hoiem tanti ingenij. p̄fectis muneribz
humanis: hominibus in philosophia vi-
uentibus: que contemplatione veritatis be-
atos facit: iocundum p̄mittere occasuz: si hoc
quod sentimus et sapimus mortale et caducū
est: quasi hoc moriat̄ et intercidat quod nō di-
ligeamus: vel potius quod atrociter odera-

1. Cor. 15

1. Cor. 13

1. Joh. 3

Mat. 25

Joh. 17

mus: vt iocundus nobis sit eius occasus. **U**rum hoc nō didicerat a philosophis quos magnis laudibus p̄dicat: sed ex illa noua academia vbi ei dubitare etiā de rebus manifestissimis placuit: ista sententia redolebat. **A** philosophis autē sicut ipse confitetur maximis longeq; clarissimis: eternos animos esse acceperat. **E**terni quippe nō incōuenienter hac exhortatione excitant: vt in suo cursu reperiant cum venerit vite huius extremū. id est in rōne et inuestigandi cupiditate minusq; se admisceant atq; implicent hoīum vitijs et erroribus: vt eis facilius sit regressus ad deum. **S**ed iste cursus qui constituit in amore atq; inuestigatione veritatis: non sufficit miseris. id est hominibus: cum ista sola rōne mortalibus sine fide mediatoris. **Q**uod in libris superioribus huius operis: maxime in quarto et xliij. q̄tum potui demonstrare curauit.

Explicit liber quartusdecimus.

Incipiūt capitula libri quindecimi.

- i **D**e excellentia animi ad imaginem creatoris sui conditi.
- ii **D**e summo bono quod semp inueniendus querit et q̄rendū inuenit.
- iii **Q**uid disputatū: quidue sit comprehensum p̄cedentiū ratiocinatione libroꝝ.
- iiii **I**n quarū rerum cōtemplatione sūma trinitas inquirenda sit.
- v **O**mnia que de deo digne dici vident posse in pauciora conferri vt nihil minus dictum intelligat.
- vi **Q**uō etiā si vnum aliquid eligatur ex multis: quod digne appellet deus in vna ipsa appellatione trinitas deitas possit intelligi.
- vii **Q**uo differat trinitas que iuenitur in imagine dei a trinitate que deus est.
- viii **D**e speculo in quo p̄ imaginem dei trinitas eius vtcūq; intellecta conspiciatur.
- ix **D**e enigmate et tropicis locutionibus.
- x **Q**uomodo per inspectionem verbi quō est in cogitatione mētis humane ad agnitionem verbi quod deus est aliquid quatenus possit accedi.
- xi **S**icut verbum hominis significatur p̄ vocem vel quodlibet iudicium corporale: ita verbum dei manifestatū esse

- xii **Q**uantū distent a vera et perfecta similitudine dei que in natura mentis vtcūq; deo similia reperiunt.
- xiii **D**e scientia dei patris cui nihil cuiusq; creature iudicijs consecrat.
- xiiii **D**e similitudine et equalitate patris dei et vnigeniti eius consubstantialis et coeterni.
- xv **Q**uid dissimile sit verbum nostrum mutabile: a verbo dei incōmutabili et eterno.
- xvi **A**n volubilitas cogitationis deo inesse credenda sit.
- xvii **D**e spiritu sancto qui patri et filio equalis accipitur et vtriusq; spūs dicitur et charitatis noīe intelligitur: cum q̄libet in trinitate p̄sona sit charitas.
- xviii **D**e excellentia charitatis q̄ ita ex deo est vt ipse sit deus.
- xix **Q**ua ratione donum dei dicatur spiritus sanctus.
- xx **C**ontra eos qui vnigenitum dei nō paterne nature sed voluntatis filium esse dixerunt.
- xxi **D**e similitudinibus trinitatis diuine que in natura mentis ad imaginem dei facte reperiri vtcūq; potuerūt.
- xxii **T**ria que sūt in imagine dei: id est memoria: intellectus: et amor vnus esse persone quia nō hoc est ei esse quod hec habere.
- xxiii **Q**uā vera in dei trinitate vnitas: et q̄ vera in eiusdem vnitate sit trinitas.
- xxiiii **D**e his qui naturam mentis subtiliter intuentur: et eam imaginē dei esse nō sentiunt.
- xxv **Q**uā beatos faciat fides recta: etiā eos qui de naturis incorporeis nequeunt disputare.
- xxvi **I**nterualla tempoz diuine trinitatis nulla sunt.
- xxvii **Q**uid quodam sermone ad populum disputatū sit de differētia generationis filij et p̄cessionis spūs sancti.

Incipit liber quintusdecimus.

Liber

De excellentia animi ad imaginem creatoris sui conditi. **Ca. I.**

Homines in rebus que facte sunt ad cognoscendum eum quo facte sunt: exercere lectorum: iam puenimus ad eius imaginem quod est homo: in eo quo ceteris animalibus antecellit: id est ratione vel intelligentia: et quicquid aliud de anima rationali vel intellectuali dici potest: quod pertinet ad eam rem que mens vocatur vel animus. Quo nomine nonnulli auctores lingue latine: id quod excellit in homine: et non est in pecore ab anima que inest et pecori: suo quodam loquendi more distinguunt. Supra hanc ergo naturam si querimus aliquid et verum querimus: deus est: natura scilicet non creata: sed creatrix: que vtrum sit trinitas: non solum credentibus diuine scripture auctoritati: verum etiam intelligentibus: aliqua si possumus ratione iam demonstrare debemus. Cur autem si possumus dixerim: res ipsa cum qua disputatio cepit: melius iudicabitur De summo bono quod semper inueniendum querit et querendum inuenit. **Ca. II.**

Hus qui se ipse quem querimus adiuuabit: ut spero: ne sit infructuosus labor: noster: et intelligamus quem admodum dictum sit in psalmo secundo: Letetur cor querentium dominum: querite dominum et confirmamini: querite faciem eius semper. Vide est enim quod semper querit: nunquam inueniri: et quod iam letabitur: et non potest iam contristari cor querentium: si non potuerint inuenire quod querit. Non enim ait: Letetur cor inuenientium: sed querentium dominum: et tamen dominum deum inuenire posse dum querit: testatur Esaias propheta dum dicit: Querite dominum et mox ut inueneritis inuocate eum: et cum appropinquauerit vobis: derelinquat impius vias suas: et vir iniquus cogitationes suas. Si ergo querit inueniri potest cur dictum est: Querite faciem eius semper: an et inuenit forte querendus est: Sic enim sunt incomprehensibilia requirenda: ne se existimet nihil inuenisse: quod quod sit incomprehensibile quod querebat potuerit inuenire. Cur ergo sic querit: si incomprehensibile comprehendit esse quod querit: nisi quia cessandum non est quod diu in ipsa incomprehensibili rerum indagine proficiat: et melior meliorque sit querens: tam magnum bonum quod et inueniendum querit: et querendum inuenit. Nam et querit ut inueniatur dulcius: et inuenit ut querat avidius. Secundum hoc accipi potest: quod dictum est in libro ecclesiastico: Qui me manducant adhuc esurient: et qui bibunt me adhuc sitient. Manducant enim et bibunt quod inueniunt: et quod esuriunt ac sitiunt adhuc querunt. Fides querit: intelle-

ctus inuenit. Propter quod ait propheta: Nisi credideritis: non intelligetis. Et rursus: Intellectus cum quem inuenit: adhuc querit. De enim respexit super filios hominum: sicut in psalmo sacro canit: ut videret si est intelligens aut requirens deum. Ad hoc debet homo esse intelligens ut requirat deum. Satis itaque rememorati fuimus in his que deus fecit: ut per ea cognosceret ipse quod fecit. Inuisibilia enim eius per ea que facta sunt intellecta conspiciunt. Unum arguunt in libro sapientie que de his que videntur bona non potuerunt scire eum quod est: neque opinio attendentes agnouerunt artificem: sed aut ignem: aut spiritum: aut citatum aerem: aut gyrum stellarum: aut violentiam aquarum: aut luminaria celi: rectores orbis terrarum deos putauerunt: quorum quidem si specie delectati hec deos putauerunt: sciant quanto dominator eorum melior est. Speciei enim generator ea creauit. Aut si virtute et operationem eorum mirati sunt: intelligant ab his quanto quod hec constituit fortior est. A magnitudine enim speciei et creature: cognoscibiliter poterit creator videri. Hec de libro sapientie propterea posui: ne me fidelium quispiam frustra et inaniter existimet in creatura prius per quasdam sui generis trinitates quodam modo gradatim donec ad mentem hominis peruenire: quesisse indicia summe illius trinitatis: quam querimus: cum deum querimus.

Quid disputatum quid ve sit comprehensum precedentium rationatione librorum. **Ca. III.**

Ed quoniam differendi et rationandi necessitas per quattuordecim libros multa nos dicere compulit: que cuncta simul aspiciere non valemus: ut ad id quod apprehendere volumus ea celeri cogitatione referamus: faciamus quantum domino adiuuante potuerimus: ut quicquid in singulis voluminibus ad cognitionem disputatione perduximus remota disputatione breuiter congeramus: et tanquam sub vno mentis aspectu non quemadmodum res queque persuasit: sed ipsa que persuasa sunt ponamus: ne tam longe sint a precedentibus consequentia: ut oblivione precedentium faciat inspectio consequentium: aut certe si fecerit: cito possit quod exciderit relegendo recolligi. In primo libro secundum scripturas sacras: unitas et equalitas summe illius trinitatis ostendit. In secundum et tertium et quartum eadem: sed de filii missione et spiritu sancti diligenter questio pertractata: tres libros fecit. Demonstratumque est: non ideo minorem mutentem eo qui missus est: quia ille missus: hic missus est: cum trinitas que per omnia equalis est: pariter quoque in sua natura immutabilis: et inuisibilis: et ubique presens inseparabiliter operatur. In quinto propter eos quibus ideo videtur

Ps. 104

Ubi. 5.

Esai. 55.

Ps. 104

Ecc. 24

Ps. 13

Rom. 1. Sapi. 13

Ibidem.

nō eandē patriō filij esse substantiā: q̄ omne qd̄ de deo dicit̄: s̄m substantiā dici putant: et p̄pterea et gignere et gigni: vel genitū esse et ingentū: qm̄ diuersa sunt: contendūt substantias esse diuersas: demonstrat̄ nō omne quod de deo dicit̄ s̄m substantiā dici: sicut s̄m substantiā dicit̄ bonus et magnus: et si quid aliud ad se dicitur: sed dici etiā relatiue: id est nō ad se sed ad aliquid qd̄ ipse nō est: sicut pater ad filium dicit̄: vel dñs ad creaturam sibi seruientē: vbi si quid relatiue: id est ad aliquid qd̄ ipse nō est etiā ex tpe dicit̄: sicut est. **D**ñe refugiu factus es nobis: nihil ei accidere quo mutes: s̄ omni no ipm̄ in natura vel essentia sua imutabilem p̄manere. **In. vi.** quō dicit̄ s̄m xp̄us ore ap̄lico dei virtus et dei sapientia: sicut disputat̄: vt differat̄ eadem questio diligenti⁹ retractanda: vtrū a quo est genitus christus nō sit ipse sapientia: sed tñ sapientie pater: an sapientia sapientiam genuerit: s̄ quodlibet horū esset: etiā in hoc libro apparuit trinitatis equalitas: et non deus triplex: s̄ trinitas: nec quasi aliqd̄ duplū esse patrē et filium ad simplū sp̄m sc̄m: vbi nec tria plus aliqd̄ sunt q̄ vnū horū. **Disputatur** est etiā quō possit intelligi quod ait **Hilarius ep̄s.** **E**ternitas in patre: species in imagine vltus in munere. **In. viij.** questio que dilata fuerat explicat̄: ita vt deus qui genuit filiū: non solum sit pater virtutis et sapientie sue: sed etiā ipse x̄tus atq̄ sapientia. **Sic et sp̄s sanct⁹.** **N**ec tñ simul tres sunt virtutes: aut tres sapientie sed vna x̄tus: et vna sapientia: sicut vn⁹ deus: et vna essentia. **D**einde questum ē: quō dicantur vna essentia: tres p̄sone: vel a q̄busdā grecis vna essentia: tres substantie: et inuenta ē elocutionis necessitate dici: vt aliquo vno nomine enūciarent̄: cū querit̄: qd̄ tres sint: q̄ tres esse veraciter cōsitemur: patrē: s̄ et filiū et sp̄m sanctū. **In. viij.** rōne etiā reddita intelligentibus clarū est in substantia veritatis nō solum patrē filio nō eē maiore: sed nec ambos simul aliquid maius esse q̄ solū sp̄m sc̄m: aut quoslibet duos in eadem trinitate mai⁹ esse aliquid q̄ vnū: aut oēs simul tres mai⁹ aliquid esse q̄ singulos. **D**einde p̄ veritatē que intellecta cōspicit̄: et p̄ bonū summū a quo ē omne bonū et p̄ iusticiā p̄pter quā diligit̄ anim⁹ iustus: ab animo etiā nō dū iusto: vt natura nō solum in corpore: verū etiā in cōmutabilis quod ē de⁹ quātū fieri pōt̄ intelligeret̄ admonui: et p̄ charitatem que in scripturis sanctis deus dicit̄ ē p̄ quā cepit̄: vtrūq̄ etiā trinitas intelligētibus apparere: sicut amans et qd̄ amat̄: et amor. **In ix.** ad imaginē dei: qd̄ est hō s̄m mentē puenit

disputatio: et in ea quedā trinitas inuenit̄: id est mēs et noticia: qua se nouit̄: et amor quo se noticiāq̄ suā diligit̄: et hec tria equalia inter se et vn⁹ ostendunt̄ essentie. **In. x.** hoc idē diligētius subtiliusq̄ tractatum est: atq̄ ad id p̄ductum: vt inueniret̄ in mente euidentior trinitas eius: in memoria sc̄z et intelligentia et voluntate. **Sed** qm̄ et hoc compertū est: q̄ nunq̄ eē ita potuerit: vt mens nō sui meminisset: non se intelligeret et diligeret: q̄uis nō semp se cogitaret. **Cum** autē se cogitaret: nō se a corporebus rebus eadē cogitatioe discerneret: dilata est de trinitate cui⁹ hec imago ē disputatio vt in ipsis etiā corporebus visis inueniret̄ trinitas: et distinctius in ea lectoris exerceretur intentio. **In. xi.** ergo electus ē sensus oculorū in quo id qd̄ inuentū ē etiā in ceteris quattuor sensibus corpis et nō dictū posset agnosci atq̄ ita exterioris hoīs trinitas: primo in his q̄ cernunt̄ extrinsecus: ex corpore sc̄z quod videt̄ et forma que inde in acie cernētis imprimitur et vtrūq̄ copulātis intentione voluntatis apparuit. **Sed** hec tria non inter se equalia: nec vnus esse substantie claruerūt. **D**einde in ipso animo ab his que extrinsec⁹ sensa sunt velut introducta inuenta est altera trinitas: vbi apparerent eadē tria vnus esse substantie. **Imaginatio** corpis que in memoria est: et inde informatio cū ad eam cōuertit̄ acies cogitātis: et vtrūq̄ coniungens intentio voluntatis. **Sed** ideo ista trinitas ad exteriorē hominem repta est prinere: quia de corpibus illata est q̄ sentiunt̄ extrinsecus. **In. xij.** discernenda vis est sapientia a scientia: et in ea que p̄prie scientia nuncupat̄: quia inferior est: prius q̄ daz sui generis trinitas inquirenda. **Que** licet ad interiorē hoīem iā prinereat: nō dūz tñ imago dei vel appellanda sit vel putāda. **Et** hoc agit̄ in xij. p̄ cōmendationē fidei xp̄iane. **In. xiiij.** autē de sapientia hoīs vera: id est de munere in eius ipsius dei participatione donata: que a scientia distincta est disputat̄. **Et** eo peruenit disputatio vt trinitas appareat in imagine dī quod est hō: s̄m mentē: que renouat̄ in agnitione dei: s̄m imaginē ei⁹ q̄ creauit hoīem ad imaginē suā: et sic p̄cipit sapientiam vbi p̄templatio est eternoꝝ.

In quarum rerū contemplatione summa trinitas inquirenda sit. **Ca. III.**

Nam ergo in ipsis rebus eternis incorporeis et in cōmutabilib⁹ in q̄rū p̄fecta p̄templatione nobis beata q̄ non nisi eterne est vita p̄mittit̄: trinitatē q̄ deus ē inquireamus. **N**ecq̄ em̄ diuinoꝝ lib: or̄ tñmō

Col. 3.
Gen. 1

Libe

auctoritas esse deū p̄dicat: s̄ oīs que nos circūstat ad quā nos etiā p̄tinemus vniuersa ipsa reꝝ natura p̄clamat habere se p̄stantissimū p̄ditorem: q̄ nobis mentē rationēq; naturalē dedit: qua viuentia nō viuentibus sensu p̄dita nō sentientibus: itelligentia nō intelligentibus: imortalia mortalibus: ipotentibus potentia: iniustis iusta: speciosa deformib; bona malis: incorruptibilia corruptibilibus: imutabilia mutabilibus: inuisibilia visibilibus: incorpalia corp'alibus: beata miseris p̄ferenda videamus. Ac p̄ hoc q̄m̄ rebus creatis creatorem sine dubitatioe p̄ponimus: oportet vt eū ⁊ sūme viuere ⁊ cuncta sentire atq; intelligere: ⁊ mori: corumpi: mutariq; non posse: nec corpus esse: sed sp̄m̄ oīm̄ potentissimū: iustissimū: speciosissimū: optimū: beatissimūq; fateamur.

Om̄nia que de deo digne dici vident̄ posse in pauciora p̄ferre vt nihil minus dictum intelligatur. **Capitulum V.**

Ed hec oīa que dixi: ⁊ quecūq; alia simili more locutionis humane digne de deo dici vident̄: ⁊ vniuerse trinitati que est vnus deus: ⁊ p̄sonis singulis in eadem trinitate p̄ueniūt. Quis em̄ vel vnū deum qd̄ est ipsa trinitas: vel patrem vel filium vel sp̄m̄ sanctū audeat dicere: aut nō viuentē aut nihil sentientē vel intelligentez: aut in ea natura qua inter se p̄dicant̄: equales quenq; esse eoz; mortālē siue corruptibilē: siue mutabilē siue corporeū: aut quisq; ibi neget aliquē potentissimū: iustissimū: speciosissimū: optimū: beatissimū? Si ergo hec atq; h̄mōi om̄ia ⁊ ipsa trinitas ⁊ in ea singuli dici possunt: vbi aut quō trinitas apparebit: redigamus itaq; p̄us hec plurima ad aliquā paucitatem. Que vita em̄ dicit̄ in deo: ipsa est essentia eius atq; natura. Non itaq; deus viuit nisi vita qd̄ ipse sibi est. hec aut̄ vita non talis est: qualis inest arbori: vbi nullus est intellectus: null; est sensus: nec talis qualis inest pecori: habet em̄ vita pecoris sensum q̄n̄ qui p̄ritū: sed intellectū habet nullū. At illa vita q̄ deus est sentit atq; intelligit oīa: ⁊ sentit mente nō corpore: q; sp̄s est deus. Non aut̄ sicut aīalia q̄ h̄nt corpora: per corpus sentit aīa. Non em̄ ex aīa p̄stat ⁊ corpore. Ac p̄ hoc simplex illa natura sicut intelligit sentit: sicut sentit intelligit. Idēq; sensus q̄ intellectus est illi. Nec ita vt aliqui esse desistat aut ceperit. Imortalis est em̄: nec frustra de illo dicit̄ est q̄ solus habeat imortalitē. Nam imortalitas eius vere imortalitas ē: in cuius natura nulla est cōmutatio. Ipsa est

1. **Ibi 6**

etiā vera eternitas q̄ est imutabilis deus sine initio: sine fine p̄sequēter ⁊ incorruptibilis. Vna ergo eadēq; res dicit̄ siue dicat̄ eternus deus siue imortalis: siue incorruptibilis: siue imutabilis. Itēq; cū dicit̄ viues ⁊ intelligēs: qd̄ ē vtiq; sapiens: hoc idē dicit̄. Non em̄ p̄cipit sapias q̄ sit sapiēs: s̄ ipse sapias est. Et hec vita eadēq; virtus siue potētia: eadēq; sp̄s q̄ potens atq; speciosus dicit̄. Quid em̄ potentius ⁊ speciosius sapias: que attingit a fine vsq; ad finē fortiter: ⁊ disponit oīa suauiter? Bonitas etiam atq; iusticia nūq̄d̄ inter se in natura dei: sicut in eius opib; distāt tāq; due diuerse sint q̄litates dei: vna bonitas: alia iusticia? Nō vtiq; Sed q̄ iusticia ipsa bonitas: ⁊ q̄ bonitas ipsa beatitudo. Incorpalis aut̄ vel incorporeus: id ē: deus: vt sp̄s credat̄: vel intelligat̄ esse nō corp; . Proinde si dicamus: eternus: imortalis: incorruptibilis: imutabilis: viuus: sapiēs: potens: speciosus: iustus: bonus: brū s̄ sp̄s: horū oīm̄ nouissimū qd̄ posui: quasi trismō videf̄ significare substantiā: cetera dō huius substantie q̄litates: sed nō ita est in illa ineffabili simpliciq; natura. Quicqd̄ em̄ fm̄ q̄litates illi dicit̄ videf̄: fm̄ substantiā vel essentiā est intelligendū. Absit em̄ vt sp̄s fm̄ substantiā dicat̄ deus: ⁊ bonus fm̄ q̄litate: s̄ vtrūq; fm̄ substantiā. Sic oīa cetera q̄ cōmemorauimus: vnde in superioribus libris multa iam diximus. De q̄ tuor̄ igit̄ p̄mis que modo a nobis enumerata atq; digesta sunt: id est eternus: imortalis: incorruptibilis: imutabilis: vnū aliquid eligamus: quia vnū quatuor̄ ista significant: sicut iam disserui: ne p̄ multa distendat̄ intentio: ⁊ illud potius qd̄ positū est p̄us: id est eternus: hoc faciamus ⁊ de quatuor̄ secūdis que sunt viuus: sapiēs: potens: speciosus. Et q̄m̄ vita qualicūq; inest ⁊ pecori cui sapientia nō inest duo vero ista sapientia scz atq; potentia ita sūt inter se in homine comparata: vt sancta scriptura diceret. Melior est sapiens q̄ fortis. Speciosa porro etiam corpora dici solent. Vnuz ex his quatuor̄ quod eligimus: sapiens eligatur: q̄uis hec quatuor̄ in deo nō in equalia dicenda sint. Nō oīa em̄ quatuor̄: res autem vna est. De tercijs vero vltimis quatuor̄: q̄uis in deo idem sit iustum esse quod bonū: quod beatum esse: tamen quia in hominibus potest esse spiritus nō beatus: potest ⁊ iustus et bonus nondū beatus. Qui vero beatus est: p̄fecto ⁊ iustus ⁊ bonus ⁊ sp̄s est: hoc potius eligamus quod nec in hoībus esse sine illis tribus pot̄ qd̄ est beatus.

Sap. 8.

Sap. 6.

Quo etiam si vnū aliquid eligatur ex multis qđ digne appelletur deus: in ipa vna appellatione trinitas deitarū possit intelligi. **Ca. VI**

Unc igitur cū dicimus eternus: sapiens n̄ beatus: hec tria sunt trinitas que appellatur deus. Redigamus quidē illa duodecim in istā paucitatē triū: s̄ eo mō forsitātan possumus et hec tria in vnū aliqd̄ horū. Nā si vna eadēq; res in dei natura pōt esse sapiētia et potentia: aut vita et sapiētia: cur nō vna eadēq; res esse possit in dei natura eternitas et sapientia: aut beatitudo et sapiētia. **Ac** p̄ h̄ si cur nihil intererat vtrū illa duodecim: an ista tria diceremus: qñ illa multa in istam redigimus paucitatem. Ita nihil interest vtrū tria ista dicamus an illud vnū in cuius singularitate duo cetera s̄nt redigi posse monstrauimus.

Quis itaq; disputādi modus: qñ nā tandē vis intelligendi atq; potentia q̄ viuacitas rōnis: q̄ acies cogitationis ostendet: vt alia iam taceam: hoc vnū qđ sapiētia dicitur deus: quomodo sit trinitas. **Neq;** em̄ sicut nos de illo precipimus sapiam ita deus de aliquo sed sua est ipse sapientia: qz non est aliud sapientia eius: aliud essentia: cui hoc est esse qđ sapientē esse dicitur quidem in scripturis sanctis: christus dei virtus et dei sapientia. **Sed** quemadmodum sit intelligendū ne patrem filius videat facere sapientē: in libro vij. disputatur est. **Et** ad hoc ratio puenit: vt sic sit filius sapientia d̄ sapientia: quē ad modū lumen de lumine deo de deo. **Nec** aliud potuim⁹ inuenire sp̄s sanctū: nisi et ipm̄ esse sapientiaz: et simul oēs vnā sapientiam: sicut vnū deū: vnā essentiā hanc ergo sapiētia qđ est deus: quō intelligim⁹ esse trinitatē non dixi quō credimus (nam hoc inter fideles nō debet habere qđem) sed si aliq̄ mō p̄ intelligentiam possumus videre qđ credimus quis iste erit modus. **Si** em̄ recolam⁹ vbi nostro intellectui ceperit in his libris trinitas apparere: octauus occurrit. **V**bi quippe vt potuimus disputādo erigere tempraui⁹ mentis intentiōem ad intelligendā illam prestantissimam imutabilem naturā qđ nostra mens non est. **Quā** tñ sic intuebamur: vt nec longe a nobis esset: et supra nos esset: nō loco sed ipa sui venerabili mirabilisq; pstantia: ita vt apud nos esse suo p̄nti lumine videre. **In** qua nobis adhuc nulla trinitas apparebat: qz nō ad eā querendā in fulgore illo firmam mentis aciem tenebamus: tantū qz non erat aliq̄ moles vbi credi oporteret magnitudinē duorum vel triū plus esse q̄ vnus: cernebam⁹ vt

tra scriptura deus dicta est: eluxit paululū trinitas: i. amans: et qđ amatur: et amor. **Sed** qđ lux illa ineffabilis nostrū reuerberabat obrutum: et ei nondū posse cōtemperari n̄ e mētis quodam mō pvincebat infirmitas: ad ipi⁹ no stre mentis fm̄ quā factus est hō ad imaginē dei: velut familiariorē p̄siderationē reficiēde laborat⁹ itentiōis cā: iter ceptū dispositūq; refleximus. **Et** inde in creatura qđ nos sumus: vt inuisibilia dei p̄ ea q̄ facta sunt cōspicere intellecta possemus: imorati sumus a. ix. vsq; ad. xiiij. librū. **Et** ecce iam q̄stum necesse fuerat: aut forte plusq; necesse fuerat: exercitata in inferioribus intelligentia: ad summā trinitatem qđ deus est p̄spiciendā: nos erigere volumus nec valem⁹. **Non** em̄ sicut certissimas vidimus trinitates: siue q̄ forinsecus de reb⁹ corp̄alibus fiunt: siue cū ea ipa q̄ forinsec⁹ sensa sunt cogitant⁹: siue cū illa q̄ oriuntur in animo nec p̄tinent ad corp̄is sensus: sicut fides: sicut virtutes q̄ sunt artes agēde vite: manifesta rōne cernūtur et scientia cōtinent⁹: siue cū mens ipa qua nouimus quicquid nosse nos veraciter dicimus sibi cognita est: vel se cogitat siue cū aliqd̄ qđ ipa nō est eternū atq; imutabile p̄spicit. **Non** ḡ sicut in his omnibus certissimas vidimus trinitates: qz in nobis fiunt vt in nobis sunt: cū ista meminimus aspiciamus: volumus: ita videmus etiā trinitatē deū: qz illic intelligendo p̄spicimus tanq; dicentem: et verbū ei⁹: id est p̄m et filiū atq; inde p̄cedētem caritatē vtriusq; cōmunem scz sp̄s sanctū. **An** trinitates istas ad sensus nostros: vel ad animū p̄tinentes videmus potius q̄ credim⁹ deū vero esse trinitatē credim⁹ potius q̄ videmus. **Q**đ si ita est: p̄fecto aut inuisibilia ei⁹ p̄ ea q̄ facta sunt nulla intellecta p̄spicimus: aut si illa cōspicimus nō in eis p̄spicimus trinitatē: et illic qđ p̄spiciam⁹: et est qđ etiā non p̄spectum credere debeamus. **C**onspicere autem nos imutabile bonū qđ nos nō sum⁹ li. viij. offit. et. xiiij. cū de sapia q̄ homini ex deo est loq̄remur admonuit. **H**ur itaq; ibi non agnosciamus trinitatē. **An** hec sapientia qđ deus dicit nō se intelligit: nō se diligit. **Q**uis hoc dixerit aut qđ est qđ nō videat: vbi nulla scia est: nullo mō esse sapiam⁹. **A**ut vero putandū est sapiētia qđ deus est scire alia et nescire seipam: vel diligere alia: nec diligere seipam: que si dici siue credi stultū et impium est. **E**cce ergo trinitas sapientia scz et noticia sui et dilectio sui: sic enim et in homine inuenimus trinitatem id ē mentem et noticiam qua se nouit: et dilectionem qua se diligit.

Gen. j.

Rom. j.

1. Cor. j.

1. Job. 4. cūq; Sed vbi ventū est ad caritatē que i san-

Liber

Quomodo differat trinitas que inuenit i
 imagine dei a trinitate q̄ deus est. **Ca. VII.**
 Ed hec tria ita sunt in hoie: vt nō ip
 sa sint hō. hō est em̄ vt veteres diffi
 nierūt: aīa rōnale mortale. Ille er
 go excellit in hoie: nō ip̄a sunt hō. **E**t vna p
 sona. i. singulis q̄sq; hō h̄z illa tria in mēte. qd̄
 si etiā sic diffiniamus hoīem vt dicam⁹. hō est
 suba rōnalis p̄stans ex aīa ⁊ corpe: nō est du
 bium: hoīem h̄re aīam q̄ nō est corpus: habe
 re corpus qd̄ nō est aīa. Ac p̄ hoc illa tria non
 hō sunt: sed hoīs sunt vel in hoie sunt. **D**etra
 cto etiā corpe si sola anima cogitet: aliqd̄ ei⁹
 est mens tanq̄ caput eius vel oculus vel faci
 es: sed nō hec vt corpa cogitanda sunt. **N**on
 igitur aīa: sed qd̄ excellit in aīa mens vocatur
 Mun qd̄ aut̄ possum⁹ dicere trinitatē sic esse i
 deo: vt aliqd̄ dei sit nec ip̄a sit deus. **Q**uap̄o
 p̄ter singulus quisq; hō qui nō fm̄ oīa que ad
 naturā p̄tinent eius: sed fm̄ solā mentem ima
 go dei d̄z vna p̄sona est: ⁊ imago est trinitatis
 in mente. **T**rininitas v̄o illa cui⁹ imago ē: nihil
 aliud est tota q̄ deus: nihil est tota q̄ trinitas
 Nec aliqd̄ ad naturā dei p̄tinet qd̄ ad illā non
 p̄tineat trinitatē. **E**t tres p̄sone sunt vni⁹ eēn
 tic nō sicut singulus q̄sq; hō vna p̄sona. **I**tēq;
 in hoc magna distantia est: q̄ siue mentē dica
 mus in hoie: eiusq; noticiā ⁊ dilectionem siue
 memoriā. intelligētā: volūtātē: nihil mentis
 meminimus: nisi p̄ memoriā: nec intelligim⁹:
 nisi p̄ intelligētiam: nec amamus: nisi p̄ volū
 tatē. **N**ō in illa trinitate q̄s audeat dicē pa
 trem nec seipm̄ nec filiū nec sp̄m̄ sanctū intelli
 gere nisi p̄ filiū: vel diligere nisi p̄ sp̄m̄ sanctū: p̄
 se aut̄ meminisse tr̄m̄o vel sui vel filij vel spi
 ritu sancti: eodemq; mō filiū nec sui nec p̄ris
 meminisse nisi p̄ p̄em: nec diligere nisi p̄ sp̄m̄
 sanctū. p̄ se aut̄ nō nisi intelligere ⁊ p̄em ⁊ se
 ipm̄ ⁊ sp̄m̄ sanctū. **S**it ⁊ sp̄m̄ sanctū p̄ p̄em memi
 nisse ⁊ p̄ris ⁊ filij ⁊ sui: ⁊ p̄ filiū intelligere ⁊ pa
 trem ⁊ filiū ⁊ seipm̄: p̄ se aut̄ nō nisi diligere et
 se ⁊ p̄em ⁊ filiū: tanq̄ memoria sit pater ⁊ sua
 ⁊ filij ⁊ sp̄m̄ sancti: filius aut̄ intelligētia ⁊ sua
 ⁊ p̄ris ⁊ sp̄m̄ sancti. **S**p̄s vero sc̄tus caritas ⁊
 sua ⁊ p̄ris ⁊ filij. **Q**uis hec in illa trinitate opi
 nari vel affirmare p̄sumat? **S**i em̄ solus sibi fi
 lius intelligit vt intelligentia sit: ⁊ sibi ⁊ p̄ri et
 spiritu sancto: ad illā redit absurditatē vt pater
 non sit sapiēs de seip̄o: sed de filio: nec sapien
 tia sapiētiam genuerit: sed ea sapiā p̄r dicatur
 sapiēs esse quā genuit. **U**bi em̄ nō est intelli
 gentia nec sapiā p̄r esse: ac p̄ hoc si pater nō
 intelligit ip̄e sibi: s̄ filius intelligit patri: p̄fe
 cto filius patrem sapientem esse facit. **E**t si h̄

est deo esse qd̄ sapere: ⁊ ea illi essentia est que
 sapientia: non filius a p̄fe qd̄ verū est: sed a fi
 lio potius habet pater essentia: qd̄ absurdissi
 mū atq; falsissimū est. **H**anc absurditatē nos
 in libro septimo discussisse: cōuicisse: abieciisse
 certissimū est. **E**st ergo deus p̄r sapiens: ea q̄
 ip̄e sua est sapiā: ⁊ filius sapiā p̄ris de sapiētia:
 ⁊ filius sapiā p̄ris de sapiā qd̄ est pater de quo
 genitus est filius. **Q**uocirca cōsequēter est ⁊
 intelligens pater ea q̄ ip̄e sua est intelligētia:
 neq; em̄ esset sapiēs q̄ nō esset intelligēs: fili⁹
 aut̄ intelligētia p̄ris de intelligētia genit⁹ qd̄
 est pater: hoc ⁊ de memoria nō incōuenienter
 dici p̄t. **Q**uō est em̄ sapiens q̄ nihil meminit
 vel sui nō meminit? **P**roinde qz sapiā pat̄: sa
 pientia filius: sicut sibi meminit pater: ita fili⁹
 ⁊ sicut sui ⁊ filij meminit pater: memoria nō fi
 lij: sed sua: ita sui ⁊ p̄ris meminit filius memo
 ria nō p̄ris sed sui. **D**ilectio q̄z vbi nulla ē quis
 vllam dicat esse sapiām? **E**t q̄ colligit ita esse
 p̄ri dilectiōem suā: vt intelligentiā ⁊ memori
 am suā. **E**cce ergo tria illa. i. memoria intelli
 gentia dilectio seu volūtās: in illa summa ⁊ i
 mutabili essentia qd̄ est deus: non p̄r ⁊ filius
 ⁊ sp̄m̄ sanctū sunt: sed pater solus. **E**t qz fili⁹ qz
 sapientia est genita de sapiā sicut nec pater ei
 nec sp̄m̄ sanctū intelligit: sed ip̄e sibi: ita nec pa
 ter ei meminit: nec sp̄m̄ sanctū ei diligit: sed ip̄e
 sibi. **S**ua em̄ ē ⁊ ip̄e mēoria: sua intelligētia: sua
 dilectio. **S**ed ita se h̄re de p̄fe illi est de q̄ nat⁹
 est. **S**p̄s etiam sc̄tus qz sapiā est p̄cedēs de
 sapiā: nō p̄em habet memoriā: ⁊ filiū intelli
 gentiam ⁊ se dilectionē: neq; em̄ sapiā esset si
 alius ei meminisset: ei⁹ alius intelligeret: ac
 tr̄m̄o sibi ip̄e diligeret. **S**ed ip̄e h̄z hec tria: ⁊
 ea sic habet vt h̄ ip̄a ip̄e sit. **U**erūm vt ita sit:
 inde ill. est vnde p̄cedit. **Q**uis ḡ hoīm potest
 istā sapiām q̄ nouit deus oīa: ita vt nec ea que
 dicunt̄ p̄terita: ibi p̄tereāt: nec ea que dicuntur
 futura. q̄si desint expectent̄ vt veniāt: sed ⁊ p̄
 terita ⁊ futura cū p̄ntib⁹ sint cūcta p̄ntia: nec
 singula cogitent̄ ⁊ ab alijs ad alia cogitanda
 trāseāt s̄ in vno p̄spectu simul p̄sto sint vniuer
 sa. **Q**uis inquā hoīm p̄phendit sapiām eādē
 qz prudentiā: eandemq; sciām: qm̄ quidem a
 nobis nec n̄ra p̄phendunt̄. **E**a q̄pe q̄ vel sen
 sibus vel intelligētie nostre assunt: possumus
 vt cūq; p̄spicē: ea v̄o q̄ absunt ⁊ tñ affuerunt: p̄
 mēoriā nouim⁹ q̄ oblitū nō sum⁹. **N**ec ex futu
 ris p̄terita: sed futura ex p̄teritis: nō tñ firma
 cognitione cōijcim⁹. **N**am q̄sdam cogitāōes
 n̄ras q̄s futuras velut manifestius atq; certi⁹:
 p̄rimas quas dā p̄spicim⁹: memoria sciētē id
 agimus cum agere valeamus q̄tum valeamus

que ad ea nō vident q̄ futura sunt: s̄ ad p̄terita pertinere. **Q**uōd licz experiri in eis dictis vel canticis: quoz̄ seriē mēōiter reddimus. **D**iffeniz p̄videremus cogitatione q̄d sequit̄: non vtiq̄z diceremus. **E**t t̄m v̄t p̄uideamus: nō p̄videntia nos instruit: s̄ mēōria. **N**am donec finiat̄ om̄e q̄d dicimus: siue canimus: nihil ē q̄d nō p̄uisum p̄spectūq̄z p̄ferat̄. **E**t t̄m cū id agimus: nō dicimur p̄videnter: s̄ memoriter canere vel dicere: et qui hoc in multis ita p̄ferendis valent plurimū: nō solet eoz̄ p̄videntia: s̄ mēōria p̄dicari: fieri ista in animo vel ab aīo nostro nouimus: et certissimi sumus. **Q**uō autē fiant: quāto attentius voluerimus aduerte re: tanto magis noster et sermo succūbit: et ip̄a nō p̄durat intentio: v̄t ad liquidū aliquid nō stra intelligentia: et si non lingua pueniat. **E**t putamus nos v̄trū dei p̄vidētia eadē sit q̄ memoria et intelligentia: q̄ nō singula cogitanda aspiciat: s̄ vna eterna et imutabili atq̄ ineffabili visione complectit̄ cuncta que nouit: tanta mentis infirmitate posse cōphendere? **I**n hac igit̄ difficultate et angustia libet exclamare ad deum viuū.

Ps. 138 Mirificata est scientia tua ex me: inualuit: et nō potero ad illā. **E**t me q̄p̄pe intelligo q̄ sit mirabilis et incōprehensibilis scientia tua: qua me fecisti: q̄n̄ nec meip̄m cōprehendere valeo quē fecisti: et t̄m in meditatione mea exardescet ignis v̄t queraz̄ faciē tuam semper.

Ps. 38 De speculo in quo per imaginē dei trinitas eius v̄tūq̄z intellecta conspiciat.

Ra. VIII. **M**corpalem substantiā scio esse sapientiam: et lumen esse in quo vident̄ que oculis carnalibus vident̄: et t̄m v̄r̄ tātus tanq̄ spiritualis.

1. Cor. 13 Videmus nunc inquit p̄ speculū in enigmate: tunc autē facie ad faciez̄. **Q**uale sit et q̄d sit hoc speculū si queramus: p̄fecto illud occurrit q̄d in speculo nisi imago nō cernit̄. **H**oc ergo facere conati sumus v̄t per imaginē hanc q̄d nos sumus: videremus v̄t cūq̄z a quo facti sumus: tanq̄z p̄ speculū. **H**oc si

2. Colo. 3 significat etiā illud q̄d ait idem ap̄tus. **N**os autē reuelata facie gl̄iaz̄ dñi specularantes: in eandē imaginē transformamur de gl̄ia in gl̄iam tāq̄z a dñi spiritu. **S**pecularantes dixit: p̄ speculū videntes: nō de specula p̄spicientes. **Q**uod in greca lingua nō est ambigū. **V**nde in latinaz̄ translate sunt ap̄lice littere. **I**bi quippe speculum vbi apparent imagines rerū a specula de cuius altitudine longius aliquid intuemur: etiam sono verbi distat om̄ino: satisq̄z apparet ap̄tm a speculo: nō a specula dixisse: gl̄oriā dñi specularantes. **Q**uōd vero ait. **I**n eandem imagi

nem transformamur: vtiq̄z imaginē dei vult intelligi: eandēq̄z dicens: istā ip̄az̄ sc̄z id est quā specularamur: q̄z eadē imago est et gl̄oria dei: sicut alibi dicit. **U**ir quidē nō debet velare caput cū sit imago et gl̄oria dei. **D**e quibus verbiam in libro duodecimo disseruimus. **T**ransformamur ergo dixit: de forma in formā mutamur: atq̄z trāsimus de forma obscura in formā lucidam: q̄z et ipsa obscura imago dei est: et si imago: p̄fecto etiāz̄ gl̄ia in qua hoies creati sumus: p̄stantes ceteris aīalib̄. **D**e ipsa quippe natura humana dictū est. **U**ir quidem nō debet velare caput cū sit imago et gl̄ia dei. **Q**ue natura in rebus creatis excellentissima: cū a suo creatore ab impietate iustificat̄: a deformati forma formosaz̄ transferē in formā. **E**t quippe et in ipsa impietate q̄tomagis dānabile vitiū tanto certius natura laudabilis. **E**t p̄pter h̄ addidit. **D**e gl̄oria in gl̄oriā: de gl̄oria creationis in gl̄oriā iustificationis. **Q**uis possit hoc et alijs modis intelligi q̄d dictū est. **D**e gl̄oria in gl̄oriā: de gl̄oria fidei in gl̄oriā speciei: de gl̄oria qua filij dei sumus: in gl̄oriā qua similes ei erimus: q̄m videbimus eū sicuti est. **Q**uōd vero adiunxit. **T**anq̄z a dñi sp̄u: ostendit gratia dei nobis p̄ferri tam optabilis transformatio nis bonum.

1. Cor. 11

1. Cor. 11

1. Job. 3

2. Cor. 3

De enigmate et tropicis locutionibus.

Ec dicta sunt p̄pter **Ap̄tm. IX.**

H quod ait ap̄tus: nunc p̄ speculū nos videre. **Q**uia v̄o addit: in enigmate: multi h̄c incognitū est q̄ eas litteras nesciūt in quibus est doctrina q̄dam de locutionū modis quos greci tropos vocant: eoz̄q̄z greco vocabulo etiam nos v̄timur p̄ latino. **S**icut enī schemata v̄stratius dicimus q̄z figuras: ita v̄stratius dicimus tropos q̄z modos. **S**ingulorū autē modoz̄ siue tropoz̄ noīa: v̄t singula singulis referant̄: difficillimū est et insolentissimū latine enūciare. **U**nde q̄dam interp̄tes nostri: q̄d ait ap̄tus q̄ sunt in allegoria: nolentes grecū vocabulū ponere: circūloquēdo interp̄tati sunt dicentes: que sunt aliud ex alio significātia. **H**uius autē tropi: id est allegorie p̄les sunt species: in quibus est etiāz̄ q̄d dicitur enigma. **D**iffinitio autē ipsius noīs generalis: oēs etiā species cōplectat̄ necesse est. **A**c per hoc sicut oīs equus aīal est: nō om̄e aīal equus est: ita om̄e enigma allegoria ē: nō oīs allegoria enigma ē. **Q**uid igit̄ est allegoria nisi tropus vbi ex alio aliud intelligit̄ q̄le illudē ad thessalonicēses. **T**raq̄z nō dormiam̄ sic et ceteri: s̄ v̄gilem̄ et sobrii sim̄. **N**ā q̄ dormiūt nocte dormiūt et q̄ inebriat̄ nocte ebrii sunt. **N**os autē qui dici

Gal. 4

1. Thes. 5

Liber

sumus: sobrii sumus. Sed hec allegoria: non est enigma. **N**ā nisi multū tardis iste sensus ipso prout est. Enigma est autē ut breuitatē et explicem obscura allegoria: sicut est. **S**anguisfuge erant tres filie: et quecūq; similia. Sed ubi allegoria noiauit aplos: nō in verbis eā reperit: sed in facto: cū e duob; filiis abrae: vno de ancilla: altero de libera: qd nō dictū sed etiā factū fuit: duo testamēta intelligēda monstrauit: qd ante q; exponeret obscurū fuit: p inde allegoria talis quod est generale nomē posset specialiter enigma noari. Sed qz non soli q eas litteras nesciūt quib; discūtrōpi qrit qd dixerit aplos nunc in enigmate nos videre: verū etiā qui sciunt: nō quod sit illud enigma ubi nūc videmus nosse desiderāt: ex vtroq; iueniēda vna est sentētia: et ex illo: s; q ait: **V**idemus nūc p seculū: et ex illo qd addidit: in enigmate **U**na est em̄ cum tota sic dicit: videmus nūc p speculū in enigmate: p inde qrituz mibi videt sicut nomine speculi imaginē voluit intelligi: ita nomine enigmatis q̄uis similitudinē: nō obscuram: et ad p̄spiciēdū difficile. **C**ū igit speculi et enigmatis noie quecūq; similitudines ab apostolo significare intelligi possunt: q̄ accomodate sunt ad intelligenduz deum: eo mō quo pōt: nihil tñ ē accommodari? q̄ id qd imago ei? non frustra dicit. **N**emo itaq; miret etiā i isto modo videndi q̄ cōcessus est huic vite: p speculū scz in enigmate laborare nos ut quōd cūq; videam. **N**omē q̄ppe hic non sonaret enigmatis: si esset facilitas visionis. **E**t hoc ē grandius enigma: ut non videamus quod non videre non possumus. **Q**uis em̄ non videt cogitationē suā? **S**t q̄s videt cogitationē suam: non oculis carnalibus dico: sed ipso interiore cōspectu. **Q**uis nō eam videt: et q̄s eam videt: q̄n quidē cogitatio visio est animi quedā: siue assint ea que oculis q̄s corpaliibus videant: vlt ceteris sentiant sensib;: siue non assint: et eoz similitudines cogitatioē cernant. q̄ nec corpalia sunt: nec corpaliū similitudines: sicut virtutes et vitia: sicut ipa deniq; cogitatio cogitat: siue illa que p disciplinas tradunt liberalesq; doctrinas: siue istoz oim cause superiores atq; rōnes in natura imutabili cogitent: siue etiā mala et vana ac falsa cogitemus: vel non consentiente sensu: vel errante consensu.

Quō p inspectionē verbi quod est in cogitatione mentis humane ad agnitiōez verbi qd de? est aliq̄ten? possit accedi. **Ma. X.**

Ad nūc de his loquamur q̄ nota cogitamus et habemus in noticia etiā si non cogitemus: siue ad cōtempla

tiuā sciam p̄tineant: quā pprie sapiam dicim? siue ad actiuā: quā pprie sciam nūcupandam esse differuimus. **S**imul em̄ vtrūq; mentis est vnus et imago dei vna. **N**ā x̄o de inferiore distinctius et seorsum agit: tunc nō est vocanda imago dei: q̄uis et tūc in ea nōnulla reperiat similitudo illius trinitat: qd in terciodecimo volumine oīdimus. **N**ūc ḡ simul d̄vniuersa scia hoīs loq̄mur: in q̄ nobis nota sunt q̄cūq; sunt nota: q̄ vtrūq; vera sunt: alioq̄n nota nō essent. **N**emo em̄ falsa nouit: nisi cūq; falsa esse nouit. **Q**d si nouit: verū nouit. **V**erū est em̄ q̄ illa falsa sūt. **D**e his ḡ nūc differimus q̄ nota cogitamus: et nota sunt nobis etiam si nō cogitent a nobis. **S**ed certe si ea dicere velimus: nisi cogitata nō possumus. **N**ā et si verba nō sonent: in corde suo dicit vtrūq; qd cogitat. **U**n̄ illud ē in libro sapientie. **D**ixerūt apud se cogitantes nō recte. **E**xposuit em̄ qd sit: dixerūt apud se: cū addidit: cogitantes. **H**uic simile est in euāgelio: q̄ qdam scribe cū audissent a dño dictū palytico. **N**on fide fili remittunt tibi p̄cā tua: dixerūt intra se: hic blasphematur. **Q**uid est em̄ dixerūt intra se: nisi cogitando? **D**eniq; seq̄t. **E**t cū vidisset iesus cogitationes eoz dixit. **U**t qd cogitatis mala in cordibus vris? **S**ic matheus. **L**ucas autē hoc idē ita narrat. **D**eperūt cogitare scribe et phariset dicentes. **Q**uis ē q̄ loquitur blasphemias? **Q**uis pōt dimittere peccata nisi solus deus? **U**t cognouit autē cogitationes eoz iesus: r̄idens dixit ad illos. **Q**uid cogitatis in cordibus vris? **Q**uale est in libro sapie: dixerūt cogitantes: tale hic est: cogitauerūt dicentes. **E**t illic em̄ et hic ostendit intra se atq; in corde suo dicere: id est cogitando dicere. **D**ixerunt quippe intra se: et dictū est eis. **Q**uid cogitatis? **E**t de illo diuite cui? vberes fructus ager attrulit: ait ipse dñs. **E**t cogitabat intra se dicens. **Q**uedā ḡ cogitationes locutiones sunt cordis: vbi et os eius esse dñs ostēdit cū ait. **N**on qd intrat in os coinquinat hoīem sed qd p̄cedit ex ore hoc coinquinat hoīez. **U**na snia duo qdam hoīs ora cōplexus est: vnū corporis: alterū cordis. **N**ā vtrūq; vnde illi hoīez putauerūt inquinari in os intrat corporis. **U**n̄ autē dñs dixit inquinari hoīem: de cordis ore p̄cedit. **I**ta quippe exposuit ipse qd dixerat. **N**ā paulo post de hac re discipulis suis. **A**d huc inquit et vos sine intellectu estis. **N**on intelligitis: qz om̄e qd in os intrat in ventrē vadit et in secessum emittit. **H**ic certe aptissime demōstrauit os corporis. **E**t in eo qd sequit os cordis ostendens. **Q**ue autē inquit p̄cedit de ore: de corde exiit: et ea coinquinant hoīez. **D**e corde em̄

Sap. 2.

Mat. 9.

Ibidem.

Luce. 5.

Sap. 2.

Mat. 9.

Luce. 12.

Mat. 15.

Ibidem.

Ibidem.

exerūt cogitatōes male: et cetera. Quid hac expositione lucidius? Nec tñ quia dicimus locutiones cordis esse cogitatōes. ideo nō sunt etiam visiones exorte de noticie visibilibus. qñ vere sunt. Foris em̄ cum p̄ corpus hec fiunt: aliud ē locutio aliud visio. Intus aut̄ cū cogitamus: vtrūq; vnus est. Sicut auditio et visio duo quedam sunt inter se distantia in sensib⁹ corpis. in animo aut̄ nō est aliud atq; aliud videre et audire. Ac p̄ hoc cum locutio foris nō videat: sed potius audiat. Locutiones tñ interiorēs hoc est cogitatōes visas dixit a dño sanctū euangeliū nō auditas. Dixerūt inquit intra se: hic blasphematur. Deinde subiunxit. Et cū vidisset iesus cogitationes eorū. Tūc ergo dixit. Tūc ergo cogitatione sua cogitationes eorū: quas illi soli se putabāt videre. Quisquis igit̄ potest intelligere verbum: nō solum anteq; sonet: verū etiam anteq; sonus eius imagines cogitatione voluant. hoc em̄ est qd̄ ad nullam p̄tinet linguam earū scz q̄ lingue appellat̄ gentiū: quaz lingua nostra latina est. Quisquis inq; h̄ intelligere potest iā pōt̄ videre p̄ hoc speculū atq; in hoc enigmate aliquā verbi illius similitudinē: d̄ quo dictū est. In principio erat verbum: et verbum erat apud deū: et deus erat verbum. Necesse ē em̄ cuz verbum loquimur. id est qd̄ scimus quod loquimur ex ipsa scientia quā memoria tenemus: nascat̄ verbū qd̄ eiusmodi sit oīno cuius modi ē illa scia de q̄ nascit̄. Formata q̄ppe cogitatio ab ea re quā scimus: verbū est quod in corde dicimus: qd̄ nec grecū est nec latinū nec lingue alicuius alterius: sed cum id opus est in eorū quibus loquimur p̄ferre noticiā aliq̄ quod signū quo significet̄ assumit̄. Et plerūq; sonus aliqñ etiam nutus: ille auribus: ille oculis exhibet̄: vt p̄ signa corpalia etiā corpis sensibus verbum qd̄ mente gerimus innotescat. Nam et innuere quid est nisi quodāmodo visibiliter dicere. Et in scripturis sanctis hui⁹ sententie testimoniū. Nam in euangeliō fm̄ iobem ita legit̄. Amen amen dico vobis quia vnus ex vobis tradet me. Aspiciēbant ergo adinuicē discipuli: hesitantes de quo diceret. Erat ergo vnus ex discipulis eius in sinu iesu quē diligebat iesus. Innuuit ergo huic symon petrus et dicit ei. Quis est de quo dicit? Ecce innuendo dixit: quod sonādo dicere nō audebat. Sed hec atq; h̄mōi signa corpalia siue auribus siue oculis p̄sentibus quibus loquimur exhibemus. Innuente sunt etiā littere p̄ quas possemus et cū absentibus colloqui: sed ista signa sunt vocum cum ipse voces in f̄mone no-

stro earū quas cogitamus signa sint rez.

Sicut verbū hominis significat̄ per voces vel quodlibet indicium corporale: ita verbū dei manifestatū esse per carnem. La. XI.

Roīde verbum quod foris sonat signum est verbi quod intus lucet: cui magis verbi competit nomen. Nam

illud quod p̄fertur carnis ore: vox verbi est.

Verbūq; et ipm̄ dicit̄ p̄pter illud a quo vt foris appareret assumptū est. Ira em̄ verbū nostrum vox quodāmodo corporis fit assumēdo eam: in qua manifestet̄ sensibus hoīm: sicut

verbum dei caro factū est: assumendo eam in qua et ipm̄ manifestaret̄ sensibus hoīm. Et sic

cut verbum nostrū fit vox nec mutat̄ in vocē ita verbum dei caro qd̄dem factū est: sed absit vt mutaret̄ in carnem. Assumendo quippe illā nō in eam se cōsumendo: et hoc nostrū vox fit:

et illud caro factum est. Quapropter quicūq; cupit ad qualēcūq; similitudinē dei verbi: q̄uis per multa dissimilē peruenire: nō intueat̄ verbum nostrum quod sonat in auribus: nec quādo voce p̄fert̄: nec quā silentio cogitatur.

Omnīū nāq; sonantiū verba linguaz etiam in silentio cogitant̄: et carmina p̄currunt̄ animo: tacente ore corporis. Nec solum numeri syllabaz: verū etiam modi cantilenaz cū sint corporales: et ad eum qui vocat̄ auditus sensum corporis p̄tinentes: p̄ incorporeas quas-

dam imagines suas p̄sto sunt cogitantibus: et tacite cuncta ista voluentibus. Sed transeūda sunt hec: vt ad illud perueniatur hominis verbum p̄ cuius qualēcūq; similitudinez sicut

in enigmate videat̄ vtrūq; dei verbū. Non illud qd̄ factū est ad illum vel ad alium p̄phetā et de quo dictū est. Verbū aut̄ dñi crescebat et multiplicabatur. Et de quo itez dictū est. Igitur fides ex auditu: auditus aut̄ p̄ verbū ch̄risti. Et itez. Cum accepissetis a nobis verbū auditus dei: accepistis nō vt verbum hoīm: sicut est vere verbum dei. Et innumerabilia

similiter in scripturis dicunt̄ de dei verbo: qd̄ in sonis multaz diuersarūq; linguaz p̄ corda et ora disseminat̄ humana. Ideo autē verbū dei dicit̄: quia doctrina diuina traditur nō humana. Sed illud verbum dei querimus quali

tercūq; per hanc similitudinē nunc videre: de quo dictū est. Deus erat verbum: de quo dictum est. Omnia per ipm̄ facta sunt. de quo dictum est. Verbum caro factum est. de quo dictum est. Sons sapientie verbum dei in excel-

sis. Perueniendū est ergo ad illud verbū hominis: ad verbum rōnalis animantis: ad verbum nō de deo nate: sed a deo facte imaginis

Mat. 9. Ibidem.

Joh. 1.

Ibidem. 13.

Joh. 1.

Ubi. 5.

Act. 6.

Rom. 10. 1. 1. Thes. 2.

Joh. 1.

Ibidem.

Ibidem.

Act. 1.

Liber

dei: quod neq; platiuū est in sono: neq; cogitatuū in similitudine soni: quod alicuius lingue esse necesse sit: sed q; omnia quibus significatur signa: pcedit: et gignitur de sciētia que manet in animo: qñ eadem sciētia intus dicitur sicuti est: simillima est em̄ visio cogitationis: visioni sciētie. Nam qñ p sonu dicit: vel p aliquod corporeale signum: nō dicit sicuti est sed sicut pōt videri audiri ve per corpus. Sñ ergo qđ in noticia est: hoc est in verbo: tunc ē vey verbum et veritas: qualis expectat ab homine: vt qđ est in ista: hoc sit et in illo: qđ non est in ista: nō sit et in illo: hic agnoscit: est est: nō nō. Sic accedit quantū potest ista similitudo imaginis facte ad illam similitudinē imaginis nature: qua deus filius patri p omnia substantia liter similis p̄dicat. Animaduertenda est in b̄ enigmate etiam ista verbi dei similitudo: qđ sicut de illo verbo dictum est. Omnia p ipm facta sunt: vbi deus p ynigenitū verbum suum p̄dicatur yniverſa fecisse. Ita hominis opera nulla sunt: que nō p̄us dicunt in corde. Unde scriptum est: In initium omnis operis verbum. Sed etiam hic cum verum verbum est: tunc ē initium boni operis. Verum autē verbum est cū de sciētia bene operandi gignit: vt etiam ibi seruet: est est: nō nō: vt si est in ea sciētia q̄ viuendum est: sit et in verbo p quod operandum est: si nō: nō: alioquin mendaciū erit verbum tale: nō veritas: et inde peccatū: nō opus rectum. Est et hec in ista similitudine verbi nostri similitudo verbi dei: quia potest esse verbum nostrum quod nō sequat opus: opus autem esse nō potest: nisi p̄cedat verbum. Sic et verbum dei potuit esse nulla existente creatura. Creatura vero nulla esse potest nisi p ipm per quod facta sunt omnia. Ideoq; non deus pater: nō spiritus sanctus: nō ipsa trinitas: sed solus filius quod est verbum dei caro factum est: q̄uis trinitate faciente: vt sequente atq; imitante verbo nostro: eius exemplum recte viueremus: hoc est nullum habentes in verbi nostri vel p̄templatione vel operatione mendaciū. Verum hec huius imaginis est quantum futura perfectio. Ad hanc p̄sequendam nos erudit magister bonus fide xp̄iana: pietatisq; doctrina: vt reuelata facie: a legis velamine qđ est umbra futurorū: gloriā dñi speculantes: p speculū sc̄zintuentes in eandem imaginē transformemur de gloriā in gloriā tanq; a dñi sp̄s: fm supiorē de his verbis disputationem. Cū ergo hac transformatione ad p̄fectū fuerit hec imago renouata similes deo erim⁹ quoniā videbimus eū: nō p speculū sed sicuti

est: quod dicit apostolus paulus facie ad faciē. **Cor. 13**
Nūc vero in hoc speculo: in hoc enigmatē: in hac qualicūq; similitudine: quāta sit etiam dis similitudo: quis potest explicare: attingam tñ aliqua vt valeo: quibus id possit aduerti.

Quantū distent a vera et p̄fecta similitudine dei: que in natura mentis vtrūq; deo similia reperiunt. **La. XII.**

Nimo ipsa sciētia de q̄ veraciter cogitatio nostra format: quando q̄ scimus loquimur: qualis aut quāta pōt hoi. p̄uēire: quālibet pitissimo atq; doctissimo exceptis em̄ q̄ in animū veniūt a sensibus corporis: in quibus tam multa aliter sunt q̄ videtur: vt eorū verisimilitudine n̄miū p̄stipatus: sanus sibi esse videat qui insanit. Cū academia philosophia sic inualuit: vt de omnibus dubitans multo miserius insaniret. His ergo exceptis que a corporis sensibus in animū veniūt: quātū rerū remanet q; ita sciamus: sicut nos viuerē scimus: in quo p̄orsus nō metuemus: ne aliqua x̄similitudine forte fallamur qm̄ certū est etiam eum qui fallit viuerē. Nec in eis visis hec habent: que obijciunt extrinsecus: vt in eo sic fallatur oculus: quēadmodū fallit euz in aqua remus videt infractus: et nauigantibus turres moueri: et alia sexcenta que aliter sūt q̄ vident: quia nec p oculum carnis hoc cernit. Intima sciētia est qua nos viuerē scimus: vbi ne illud quidem academicis dicere potest: fortasse dormis et nescis: et in somnis vides. Ista quippe somniantū simillima esse visis vigilantū quis ignorat? Sed q̄ certus est de vite sue sciētia: nō in ea dicit: scio me vigilare: sed scio me viuerē: siue ergo dormiat siue vigilet: viuūt. Nec in ea sciētia per somnia falli potest quia et dormire et in somnis videre: viuētis est. Nec illud potest academicus aduersus istam sciētiā dicere: furis fortassis et nescis: q; sanorū visis simillima sunt etiam visa furentiū: sed q̄ furit viuūt. Nec contra academicos dicit: scio me nō furere: sed scio me viuerē. Nunq; ergo falli nec mentiri pōt: q̄ se viuerē dixerit scire. Nulle itaq; fallaciarū visorū genera obijciant ei qui dicit: scio me viuerē: nihil horū timebit: quādo et qui fallitur viuūt. Sed si talia sola p̄tinent ad humanā sciētiā: p pauca sunt nisi q; in vno quoq; genere ita multiplicant vt nō soluz pauca nō sint: verū etiam reperiant per infinitū numerū tendere. Qui em̄ dicit: scio me viuerē: vnū aliquid scire se dicit. Proinde si dicat: scio me scire me viuerē: duo sunt iam: hoc vero quod scit hec duo: tercius scire est: sic potest addere

et quartū et quīntū: et innumerabilia si sufficiat. Sed quia innumerabile numerū vel cōphēdere singula addendo: vel dicere innumerabiliter nō pōt: hoc ipm certissime cōphēdit: ac dicit: et verū hoc eē et tā innūerabile: vt vere eius infinitū numerū nō possit cōphēdere ac dicere: hoc et i voluntate certa similiter aduertī pōt. Quis ē em̄ cui nō imprudenter respondeat: forte falleris: dicenti volo beatus eē. Et si dicat: scio me hoc velle: et hoc me scire scio: iam his duobus et tertium potest addere quod hec duo sciat: et quartum quod hec duo scire se sciat: et similiter in infinitū numerū pergere. Item si quispiā dicat: errare nolo: nōne siue erret siue non erret: errare tū eum nolle vey erit. Quis est quod huic non impudentissime dicat: forsitan falleris: cū pfecto vbi cūq; fallat falli se tū nolle nō fallit. Et si hoc scire se dicat addit quāntū vult reū numerū cognitarū: et numerū eē pspicit infinitū. Qui ei dicit nolo me falli: et hoc me nolle scio: et hoc me scire scio: iam et si non cōmoda locutio pōt hinc infinitū numerū ostendere. Et alia reperiunt quod aduersus academicos valeat: quod nihil ab homine sciri posse contendunt. Sed modus adhibendus ē: pferim quod in ope isto nō hoc suscepim. Sūt inde libri tres nri: pziō nre puerfionis tpe scripti: quos quod potuerit et voluerit legere: lectosque intellexerit: nihil eū pfecto quod ab eis cōtra pceptionē veritatis argumenta multa inuēta sunt: pmouebunt. Cū em̄ duo sint genera reū quod sciunt: vnū eay quod p sensus corpis pcipit animus: alterū earū quod p seipm multa illi philosophi garriverūt contra corpis sensus: animi autē quasdam firmissimas p seipm pceptiōes rerū veray: quale illud e quod dixi: scio me viuere: nequaquā in dubiū vocare potuerūt. Sed absit a nobis vt ea quod p sensus corpis didicimus vera esse dubitemus: p eos quod didicim⁹ celū et terrā: et ea quod in eis nota sūt nobis: quāntū ille quod et nos et ipa condidit: inotescere nobis voluit. Absit etiam vt scire nos negemus quod testimonio didicimus alioy: alioquā esse nescim⁹ oceanum. Nescimus esse terras atque vrbes quas celeberrima fama cōmendat. Nescim⁹ fuisse homines et opera eorum que historica lectio didicimus. Nescimus que quotidie vnde cūq; nunciant: et indicij consonis contestantibusque firmanē. Postremo nescimus in quibus locis vel ex quibus hominibus fuerimus exorti: quia hec omnia testimonijs credidimus aliorum. Quod si absurdissimū est dicere: nō solū nrorū: verū etiaz et alioy corpoy sensus plurimum addidisse nre scientie confitendum est.

hec igitur omnia et que p seipm: et que p scus sui corporis et que testimonijs alioy: pcepta scit animus human⁹: et beseuro memorie condita tenet: ex quibus gignit verbum verū: quod scimus loquimur: sed verbum ante omnē sonū ante omnē cogitationē soni. Tunc em̄ ē verbum simillimū rei note de qua gignit et imago eius: quoniam de visione scientie visio cogitationis exortitur: quod est verbum lingue nullius: verbum vey de re vera: nihil de suo habēs sed totū de illa scientia de qua nascit. Hec inter est quando id didicerit: qui quod scit loquit. aliquē em̄ statim vt discit hoc dicit: duz tamen verbum sit vey: id est de reb⁹ notis exortū.

De scientia dei patris cui nihil cuiusque creature iudicij conferatur.

Capitulum XIII.

Ed nunquid deus pater de quo natum est verbum de deo deus: nunquid ergo deus pater in ea sapientia quod est ipse sibi: alia didicit per sensum corpis sui: alia p seipsum. Quis hoc dicat: qui non animal rationale: sed supra animam rationale deū cogitat: quantum ab eis cogitari potest qui eum omnibus animalibus et omnibus animis preferunt: quāuis per speculū et in enigmate coniungendo videant: nondum facie ad faciem sicuri est. Nūquid deus pater ea ipsa que non per corpus: quod est ei nullum: sed per seipm scit: aliunde ab aliquo didicit: aut nuncijs vel testibus vt ea sciret indiguit. Non vtiq; Ad omnia quippe scienda que scit: sufficit sibi illa perfectio. Habet quidem nuncios: id est angelos: non tamen qui ei que nescit annunciant (non enim sunt vlla que nesciat sed bonū eoy est de operibus suis eius consulere veritate: et hoc est quod ei dicunt nonnulla nunciare: nō vt ipse ab eis discat: sed vt ab illo ipsi per verbum eius sine corporali sono: nunciant etiaz quod voluerit ab eo missi ad quos voluerit: totū ab illo per verbum eius audientes: id est in eius veritate inuenientes: quid sibi faciendū: quid: quibus: et quādo nunciandū sit. Nam et nos oramus eum: nec tamē necessitates nostras docemus eū. Hovit em̄ (ait verbum eius) pater vester quid vobis necessarium sit priusque petatis ab eo. Hec ista ex aliquo tempore cognouit vt nosset: sed futura omnia temporalia atque in eis etiā quid: et quando ab illo perituri fueramus: et quos et de quibus rebus vel exauditurus vel non exauditurus esset: sine initio ante presciuit. Uniuerfas autē creaturas suas et spirituales et corporales: non quia sunt ideo nouit: sed ideo sunt quia nouit. **Mat. 6.**

Libet

enim nesciunt q̄ fuerat creaturus. Quia ergo sciuit creauit: non quia creauit sciuit. Nec aliter ea sciuit creata: q̄ creanda. Non em̄ ei sapientie aliquid accessit ex eis: s̄ illis existētibz sicut oportebat et quando oportebat: illa mansit vt erat. Ita et scriptū est in libro ecclesiastico. Ante q̄ crearent om̄ia nota sūt illi. Sic et post q̄ consummata sūt. Sic inquit non aliter: et ante q̄ crearent: et post q̄ consummata sūt: sic ei nota sunt. Longe est ergo huic scientie: scientia nostra dissimilis. Que autē scientia dei est: ipsa et sapientia: et que sapientia: ipsa essentia siue substantia: q̄ in illius nature simplicitate mirabili: non est aliud sapere q̄ esse: sed quod est sapere: hoc ē et esse: sicut et in superioribus libris sepe iam dixim⁹. Nostra vero scientia in rebus plurimis properea amissibilis est et receptibilis: quia non hoc ē nobis esse q̄ scire vel sapere: quoniā esse possumus: etiā si nesciamus: neq̄ sapiamus ea q̄ aliunde didicimus. Propter hoc sicut nostra scientia illi scientie dei: sic et n̄m verbū quod nascitur de nostra scientia dissimile est illi verbo dei: quod natū est de patris essentia. Tale est autē ac si dicerē: de patris scientia: de patris sapientia: vel quod est expressius de patre scientia: de patre sapientia.

De similitudine et equalitate patris dei et unigeniti eius consubstantialis et coeterni.

Capitulum XIII.

Verbum ergo dei patris unigenit⁹ dei filius: per omnia patri similis et equalis: deus d̄ deo: lumē d̄ lumē: sapientia de sapientia: essentia de essentia: est hoc omnino q̄ pater: non tamen pater: quia iste filius: ille pater. Ac per hoc nouit omnia q̄ nouit pater: sed ei nosse de patre est sicut esse. Nosse em̄ et esse illi vnū ē. Et ideo patre sicut esse non est a filio: ita nec nosse. Proinde tanquā seipsum dicens: pater genuit verbum sibi equale per omnia. Non em̄ seipsum integre pfecte q̄ dixisset: si aliquid minus: aut ampli⁹ esset in eius verbo q̄ in ipso. Vbi summe illud agnoscitur: est est: non non: et ideo verbū hoc vere veritas est: quoniam quicquid est in ea scientia de qua genitum est: et in ipso est. Qd̄ autem in ea non est: nec in ipso est. Et falsum habere aliquid hoc verbū nunq̄ p̄t: quia immutabiliter sic se habet vt se habet de q̄ ē. Hō em̄ p̄t filius a seipso facere quicquid: nisi qd̄ viderit patrem facientem: potenter hoc non potest: nec est infirmitas ista: s̄ firmitas qua falsa esse non potest veritas. Nouit itaq̄ omnia deus pater in seipso: nouit in filio. Sed in

Iob. 5.

seipso tanq̄ seipsum: in filio tanq̄ verbū suū quod est de his om̄ibus q̄ sunt in seipso. Omnia similiter nouit et filius: in se scilicet tanq̄ ea que nata sunt: de his que pater nouit in se ipso. In patre autē tanq̄ ea de quib⁹ nata sūt que ipse filius nouit in seipso. Sciunt ergo in uicē pater et filius: sed ille gignendo: ille nascendo. Et om̄ia q̄ sunt in eoz scientia: in eoz sapientia: in eoz essentia: vnusquisq̄ eoz simul videt: nō p̄culatim: aut singularim velut alternante cōspectu: huic illuc: et inde huc et rursus inde vel inde in aliud atq̄ aliud: vt aliqua videre non possit nisi non videns alia: sed vt dixi simul om̄ia videt: quoz nullū ē qd̄ non semper videt. Verbū autem nostrum illud quod nō habet sonum neq̄ cogitationez soni: sed eius rei quā videndo intus dicimus et ideo nullius lingue est: atq̄ in de vt cūq̄ simile est: in hoc enigmatē illi verbo dei quod etiā deus est quoniam sic et hoc de nostra nascit quē admodū et illud de scientia patris natum est. Nostrū ergo tale verbū quod inuenimus esse vt cūq̄ illi simile quantum sit etiā dissimile: sic a nobis dici potuerit: nō pigeat intueri. Dissimile sit verbū n̄m mutabile a verbo dei incommutabile et eterno.

Capitulum XV.

Quid verbū nostrū de sola scientia n̄a nascit? Nōne multa dicim⁹ etiā q̄ nescim⁹? Nec dubitantes ea dicim⁹: s̄ vera esse arbitantes: q̄ forte si vera sunt: in ipis rebus de quibus loquimur nō in verbo n̄o vera sūt: quia verbū verū nō ē nisi quod de re q̄ scitur gignit. Falsū ē ergo isto modo verbū n̄m: nō cū mentimur: sed cum fallimur. Nū autem dubitamus: nondū ē verbum de re de qua dubitamus: sed de ipsa dubitatione verbū est. Quāuis em̄ non nouerimus an verū sit vnde dubitamus: tamē dubitare nos nouimus: ac si hoc cū hoc dicim⁹ verum verbū est: quoniā quod nouimus dicim⁹. Quid q̄ etiā mentiri possumus? Quod cū facimus: vtiq̄ volentes et scientes falsum verbū habemus: vbi verū verbum est: mētiri nos hoc em̄ scimus. Et cū mentitos nos esse confitemur: verū dicim⁹: qd̄ scimus em̄ dicimus. Scimus nanq̄ nos esse mentitos. Verbum autē illud quod est deus et potentius est nobis: hoc nō p̄t. Non em̄ potest facere quicquam: nisi q̄ viderit patrem facientem: et non a seipso loquitur: sed a patre illi est omne quod loquitur: cū ipm pater vnice loquit: et magna illi⁹ verbi potentia est: non posse mentiri: quia nō p̄t esse illic est: et non: sed est est: non non. Et

em nec verbū dicendū est: quod verū nō est. Sit ita: libens assentior. Quid cū verū ē ver-
bū nrm: 7 ideo recte verbū vocat: nunquā sic
dici pōt vel visio de visione: vel scientia de sci-
entia: ita dici potest essentia de essentia: sicut
illud dei verbū maxime dicit maxieq; dicēdū
est. Quid itaq; quia non hoc est nobis eē qd
est nosse. Multa quippe nouimus q; p memo-
riā quodāmodo viuūt: ita 7 obliuione quodā
modo moriuntur. atq; ideo cū illa iā non sint
in noticiā nra: nos tñ sumus. Et cū sciētia no-
stra animo lapsa perierit a nobis: nos tñ viuī
mus. Illa etiā que ita sciuntur vt nunq; exci-
dere possint: qm̄ presentia sūt: 7 ad ipsius ani-
mi naturā p̄tinent: vt est illud quod nos viuere
scimus. Manet em̄ hoc q; diu animus ma-
net: et q; semp manet animus: 7 hoc semper
manet. Ad ergo 7 si qua reperiunt similia: in
quibus imago dei potius intuenda est: etiā si
semp sciunt: tñ quia nō sp etiā cogitant: quo-
modo de his dicatur verbū sempiternū. cum
verbū nrm nra cogitatioe dicat. inuenire dif-
ficile est. Sempiternū ē em̄ anio viuere. semp-
piternū est scire qd viuūt. nec tamen sempit-
ernū est cogitare vitā suā: vel cogitare scientiā
vire sue. quoniam cū aliud atq; aliud ceperit. B
desinet cogitare. quāuis non desinat scire. Ex
quo fit vt si pōt esse in anio aliqua sciētia semp-
piterna. 7 sempiterna esse nō pōt eiusdē scie-
cogitatio. 7 verbū vtz nrm intimū nisi nra co-
gitatioe nō dicat. solus deus intelligat. habe-
re verbū sempiternū sibiq; coeternū. Nisi for-
te dicendū est ipsam possibilitatē cogitatiois
qm̄ id qd scitur etiā qm̄ nō cogitat. pōt tñ vera-
citer cogitari verbū esse tā ppetuū q; scia ipa
ppetua est. Sed quō est verbū qd nō dū in co-
gitatiois visioe formatū est? Quō erit simile.
scie de qua nascit si eius nō habet formā. 7 iō
iā vocatur verbū quia pōt habere. Tale ē ei
ac si phoc dicat. iō iā vocandū esse verbū. qz
potest esse verbū. Sed quid est q; pōt esse ver-
bū. 7 iō iā dignū est verbi noie. Quid est inq;
hoc formabile nondūq; formatū. nisi quiddā
mentis nre q; hac atq; hac volubili quadā mo-
tioe iactamus. cū a nobis nūc hoc. nunc illud
sic inuentū fuerit vel occurrerit cogitat. Et
tunc fit verū verbū qm̄ illud qd nos dixim⁹ vo-
lubili motioe iactare ad id qd scimus perue-
nerit. atq; inde formatur eius omnimoda si-
militudinē capiens. vt quō res queq; scitur.
sic etiā cogitetur. sine voce. sine vocis cogita-
tione. que pfecto alicuius lingue est. si in cor-
de dicatur. Ac per hoc etiā si concedamus ne

de controuersia vocabuli laborare videamur
iam vocandū esse verbū quiddā illud mentis
nostre quod de nostra scientia formari potest
etiā prius q; forma tū sit. quia iam vt ita dicaz
formabile est: quis non videat: quanta hic sit
dissimilitudo ab illo dei verbo qd in forma dei
sic est: vt non ante fuerit formabile priusq;
formatū: nec aliquando esse possit informe:
sed sit forma simplex 7 simpliciter equalis ei
de quo est: 7 cui mirabiliter coeterna est.

An volubilitas cogitatiois in deo esse cre-
denda sit.

Capitulum XVI.

Cap: propter ita dicitur illud si ver-
bum vt dei cogitatio non dicat: ne
aliquid esse quasi volubile credat
in deo: quod nunc accipiat: nunc recipiat for-
mam vt verbum sit. eamq; possit amittere at-
q; informe quodammodo volutari. Bene
quippe nouerat verba 7 vim cogitationis in-
spererat locutor egregius qui dixit in carmi-
ne: secumq; volutat euentus belli varios: id
est cogitat. Non ergo ille dei filius cogitatio
dei: sed verbū dei dicitur. Cogitatio quippe
nostra perueniens ad id quod scimus atq; in
de formata verbum nostrum verum est. Et
ideo verbū dei sine cogitatioe dei debet intel-
ligi: vt forma ipsa simplex intelligatur: nō ha-
bens aliquid formabile qd esse etiāz possit in-
forme. Dicuntur quidam etiam in scripturis
sanctis cogitationes dei: sed eo locutiois mo-
do: quo ibi et obliuio dei dicitur: que vtiq; ad
proprietatem in deo nulla est. Quāobrem cū
tanta sit nunc in isto enigmate dissimilitudo
dei 7 verbi dei: in qua tamen nōnulla similitu-
do cōperta est: illud quoq; fatendū est: quod
etiā cum similes ei erimus quando videbi-
mus eum sicuti est: quod vtiq; qui dixit: hanc
proculdubio que nūc est dissimilitudinē attē-
dit: nec tunc nature illius erimus equales.
Semper enim natura minor est faciente que
facta est. Et tunc quidem verbum nostrum
non erit falsum: quia neq; mētiemur: neq; fal-
lemur. Fortassis etiam volubiles non erunt
nostre cogitationes ab alijs in alias cuntes 7
redeuntes: sed omnē scientiam nostram vno
simul conspectu videbimus. Amen cum et
hoc fuerit: si et hoc fuerit formata erit creatu-
ra que formabilis fuit vt nihil iam desit eius
forme: ad quam peruenire deberet. Sed ta-
men coequanda non erit illi simplicitati vbi
nō formabile aliquid formatū vel reformatū

Job .3.

Liber

est: sed forma neq; informis: neq; formata ip-
sa ibi eterna est immutabilisq; substantia.

De spū sancto qui patri ac filio equalis acci-
pitur: et vtriusq; spūs dicit: et charitatis noīe ī
telligit cum quelibet in trinitate persona sit
charitas.

Ca. XVII

Artis de patre et filio et quātū per hoc
speculum atq; in hoc enigmatē vide-
re potuimus locuti sumus nunc de

spiritu sancto quātū deo donante videre conce-
ditur differendum est: qui spū sanctus s̄m sc̄ptu-
ras sanctas nec patris solius ē: nec filij solius
sed amborū: et ideo cōmunē qua se inuicem di-
ligunt pater et filius: nobis insinuat charitatē

Ut autē nos exerceat sermo diuinus: nō res
in promptu sitas: sed in abdito scrutandas: et
ex abdito eruendas: maior studio fecit inq̄ri
Nō itaq; dixit scriptura: spū sanctus caritas
est: qd si dixisset: nō quā partē questiōis istius
abstulisset: sed dixit: deus caritas est: vt iter-
um sit: et ideo req̄rendū: vtruz deus pater sit
charitas: an deus filius: an deus spū sanctus
an deus ipsa trinitas. Neq; em̄ dicitur sumus
Non propterea deū dictū esse charitatem qd
ipsa charitas nulla sit substātia: que dei digna
sit nomine: sed qd donū dei sit: sicut dictū ē deo

1. Job. 4.

Ps. 70.

Ps. 61.

Ibidem.

Ps. 58.

Quā tu es patientia mea: Neq; em̄ propter
ea dictū est: quia dei substantia ē nostra pati-
tia: sed qd ab ipso nobis est: sicut alibi legitur.
qm̄ ab ipso patientia mea. Hūc quippe sensum
facile refellit sc̄pturarum ipsa locutio. Tale est
em̄: tu es patientia mea: q̄le est: dñe spes mea
et deus meus: misericordia mea: et multa simi-
lia. Nō est autē dictū: dñe charitas mea: aut tu
es charitas mea: aut tu deus charitas mea: s̄
ita dictū est: deus charitas est: sicut dictum ē:

1. Job. 4.

Job. 4.

deus spiritus est. Hoc qui nō discernit intelle-
ctum a dño: nō expositionem querat a nobis

1. Job. 4.

Mos em̄ aptius quicq; possumus dicere. De-
ergo charitas est. Utrū autē pater: an fili-
an spiritus sanctus: an ipsa trinitas: quia et ipsa nō
tres dñi: sed vnus deus: hic querit. Sed iaz in
hoc libro sup̄ius disputauī: nō sic accipiendaz
esse trinitatē que deus est: ex illis tribus q̄ in
trinitate nostre mentis ostendimus: vt tanq̄
memoria sit omnū triū pater: et intelligentia
omnū triū filius: et charitas omnū triū spū
sanctus. Quasi pater nec intelligat sibi nec di-
ligat: sed ei filius intelligat: et spū sanct-
ei dil-
ligat: ipse autē sibi et illis tm̄ meminerit. Et fili-
us nec meminerit nec diligit sibi: s̄ memine-
rit ei pater. et diligit ei spū sanctus: ipse autē
et sibi et illis tantū modo diligit. Itēq; spiritus
sanctus nec meminerit nec intelligat sibi: sed

meminerit ei pater: et intelligat ei filius: ipse autē
et sibi et illis non nisi diligit. Sed sic potius vt
omnia tria: et omnes et singuli habeant in sua
quisq; natura. Nec distet in eis ista: sicut in no-
bis aliud est memoria: aliud est intelligentia
aliud dilectio siue caritas: sed vnū aliquid sit
quod omnia valeat: sicut sapientia: et sic habe-
atur ī vnus cuiusq; natura: vt qui habet: hoc
sit qd habet: sicut immutabilis simplexq; sub-
stantia. Si ergo hec intellecta sunt: et quantū
nobis in rebus tantis videre et coniectare cō-
cessuz est: vera esse claruerunt: nescio cur nō
sicut sapientia et pater dicitur: et filius et spiri-
tus sanctus: et simul omnes non tres: sed vna
sapientia: ita et caritas et pater dicatur et fi-
lius: et spiritus sanctus: et simul omnes vna ca-
ritas. Sic enim et pater deus: et filius deus: et
spiritus sanctus deus: et simul omnes vnus de-
us. Et tamen nō frustra in hac trinitate non
dicitur verbū dei nisi filius: nec donū dei nisi
spiritus sanctus: nec de quo genitū est verbū:
nec de quo procedit principaliter spiritus san-
ctus nisi deus pater. Ideo autē addidi princi-
paliter: qd et de filio spiritus sanctus proce-
dere reperitur. Sed hoc quoq; illi pater dedit:
non iam existenti et nondū habenti: sed quic-
quid vnigenito verbo dedit gignendo dedit.
Sic ergo cum genuit: vt etiā de illo donū cō-
mune procederet: et spiritus sanctus: spiritus
esset amborum. Non est igitur accipiēda trās-
eunter: sed diligenter intuenta inseparabilis
trinitatis ista distinctio. Hinc em̄ factum est:
vt pprie dei verbū etiā dei sapia diceret: cū
sit sapientia et pater et spiritus sanctus. Si er-
go pprie aliquid horū triū caritas nuncupan-
da est: quid aptius q̄ vt hoc sit spiritus sanct-
vt scilicet in illa trinitate simplici summaq; na-
tura: non sit aliud substantia: et aliud caritas
sed substantia ipsa sit caritas: et caritas ipsa
sit substantia: siue in patre: siue in spiritu san-
cto: et tamen proprie spiritus sanctus caritas
nuncupetur. Sicut legis nomine aliquando
simul omnia veteris instrumenti sanctarum
scripturarum significantur eloquia. Nam ex
propheta Esaia testimonium ponens aposto-
los vbi ait: In alijs linguis et alijs labijs lo-
quar populo huic: premisit tamen in lege scri-
ptum est. Et ipse dominus in lege inquit eorū
scriptum est. Quia oderunt me gratis: cum
hoc legatur in Psalmo. Aliquando autem
proprie vocatur lex quedam est per Moy-
sen: scdm̄ quod dictum est. Lex et pro-
phete vsq; ad Iohannem: et in his duobus
preceptis tota lex pendet et prophete. Hic

1. Cor. 14.

Ps. 34.

Mat. 11.

Ibid. 22.

Luc. 2.4 vtiq; pprie lex appellata est de monte Syna-
 prophetaz aut noie etiam psalmi significa-
 ti sunt: et tamen alio loco ipse saluator. **D**por-
 tebat inquit impleri omnia que scripta sunt in
 lege et prophetis et psalmis de me. **H**ic rursus p
 phetaz nomen exceptis psalmis intelligi vo-
 luit. **D**icit ergo lex vniuersaliter cum pphes
 et psalmis: dicit et pprie que per moysen data
 est. **I**tem dicunt comuniter pphete simul cu
 psalmis: dicunt et pprie pter psalmos. **E**t mul-
 tis alijs exemplis doceri possunt multaru rex
 vocabula: et vniuersaliter poni: et pprie qui-
 busdaz rebus abhiberi: nisi in re aperta vitat
 da sit longitudo sermonis. **H**ec ideo dixi: ne
 quisq; ppretea nos incouenienter existimet
 charitatem appellare spūsanctū: quia et de-
 pater et deus filius potest charitas nūcupari.
Sicut ergo vnicum dei verbum pprie voca-
 mus noie sapiētie: cum sit vniuersaliter et spi-
 ritussanctus et pater ipse sapientia: ita spūsan-
 ctus pprie nūcupat vocabulo charitatis: cū
 sit vniuersalr charitas et pater et filius. **S**ed
 verbum id est vnigenitus dei filius aperte di-
 ctus est dei sapientia: ore aplico vbi ait: chri-
 stum dei virtutem et dei sapiam. **S**pūs autem
 sanctus vbi sit dictus charitas inuenimus: si
 diligenter iohis apostoli scrutemur eloquiuz
Job. 4. **Q**ui cum dixisset: dilectissimi diligamus inui-
 cem: quia dilectio ex deo est: secutus adiunxit
Ibidem. **E**t omnis qui diligit ex deo natus est. **Q**ui nō
 diligit nō cognouit deum: quia deus dilectio
 est: ibic manifestauit eam se dixisse dilectionē
 deum: quā dixit ex deo. **D**eus ergo ex deo est
 dilectio. **S**ed quia et filius ex deo patre natus
 est: et spūsanctus ex deo patre pcedit: quem
 potius eoz hic debeamus accipere dictū esse
 dilectionem deū. merito querit. pater em so-
 lus ita deus est: vt nō sit ex deo: ac per hec di-
 lectio que ita deus est: vt ex deo sit: aut filius
 est: aut spūsanctus. **S**ed in psequētibz cum
Ibidem. dei dilectionē cōmemorasset. nō qua nos euz
 sed qua ipse dilexit nos. et misit filium suum li-
 beratorē p peccatis nostris. et hinc exhortat
 esset vt et nos inuicez diligamus: atq; ita in no-
 bis deus maneat. quia vtiq; dilectionem deū
 dixerat statim volens de hac re apertius ali-
Ibidem. qd eloqui. **I**n h inq; cognoscimus quia in ipō
 manemus et ipse in nobis quia de spū suo de-
 dit nobis. **S**piritus itaq; sanctus de quo de-
 dit nobis: facit nos in deo manere et ipsum in
 nobis: hec autē facit dilectio. **I**pse est igit de-
 dilectio. **D**eniq; paulo post cum hoc ipm repe-
Ibidem. risset atq; dixisset: deus dilectio est. p̄tinuo sub-
 iecit qui manet in dilectione in deo manet et

deus manet in eo. **U**n supra dixerat. **I**n hoc **Ubi.**
 cognoscimus quia in ipso manemus et ipse in
 nobis. quia de spū suo dedit nobis. ipse ergo si-
 gnificat vbi legitur deus dilectio est. **D**eus igitur
 spūsanctus qui pcedit ex deo. cum datus
 fuerit homini accendit eum in dilectionē dei
 et pximi. et ipse dilectio est. **N**on em habet ho-
 mo vnde deū diligat nisi ex deo. **P**ropter qd
 paulo post dicit. **N**os diligamus q; ipse p̄or di-
 lexit nos. **A**plius quoq; paulus. **D**ilectio inq̄t
 dei diffusa est in cordibus nostris p spūsanctū
 qui datus est nobis.

De excellentia charitatis que ita ex deo ē
 vt ipsa sit deus. **Ca. XVIII.**

Nillum est isto dei dono excellentius
 n **S**olum est qd diuidit inter filios re-
 gni eterni et filios perditionis eterne.
Dant et alia p spūsanctū munera s sine chari-
 tate nihil p̄sunt. **N**isi ergo tantū impiat cui-
 q; spūsanctus vt eū dei et pximi faciat amato-
 rē a sinistra nō transferet ad dextrā. **H**ec spūs
 pprie dicit donū nisi ppter dilectionē. **Q**uā q̄
 nō habuerit si linguis hoīm loquat et angeloz **J. Cor. 13.**
 sonans eramentū est et cymbalū tinniens. **E**t
 si habuerit pphetiā et scierit omnia sacramen-
 ta et oēm sciām. et si habuerit oēm fidem ita vt
 montes transferat nihil est. **E**t si distribuerit
 oēm substantiā suā: et si tradiderit corpus suū
 vt ardeat: nihil ei p̄dest. **Q**uantū ergo bonū
 est: sine quo ad eternā vitā neminē bona tāta
 pducunt. **I**psa x̄o dilectio siue charitas (nam
 vnus rei est vtrūq; nomen) si habeat eā q̄ nō
 loquit linguis: nec habet pphetiam: nec oia
 scit sacramenta: omnēq; scientiā. nec distribu-
 it omnia sua pauperibus. vel nō habendo qd di-
 stribuat: vel aliq̄ necessitate phibitus: nec tra-
 dit corpus suū vt ardeat: si talis passiois nul-
 la temptatio est: pducit ad regnū: ita vt ipsaz
 fidem nō faciat vtilem nisi charitas. **S**ine cha-
 ritate quippe fides potest quidem esse: sed nō
 et p̄desse. **P**ropter quod et apostolus paulus
In christo inquit iesu neq; circumcisio: neq; p̄-
 pucium aliquid valet: sed fides que per dile-
 ctionem operatur. **S**ic eam discernens ab ea
 fide: qua et demones credunt et contremiscūt
Dilectio igitur que ex deo est et deus est: pprie
 spiritussanctus est: per quem diffundit in cor-
 dibus nostris dei charitas: per quam nos to-
 ta inhabitat trinitas. **Q**uocirca rectissime spi-
 ritussanctus cum sit deus: vocatur etiā donū
 dei. **Q**uod donum pprie quid nisi charitas
 intelligenda est: que perducit ad deum: et si-
 ne qua quodlibet aliud donum dei non per-
 ducit ad eum.

Ibidem.
Roma. 5

J. Cor. 13

Gal. 5

Iaco. 2

Liber

Qua ratione donum dei dicat spiritus sanctus.
Capitulum XIX.

N et hoc pbandū est: dei donū dictū esse in sacris litteris spū sanctū. **S**i hoc expectat: habemus in euāgelio **Iob. 7.** fm iobem: dñi iesu xpi vba dicētis. **S**i q̄s sitit veniat ad me et bibat. **Q**ui credit in me sicut dicit scriptura: flumina de ventre eius fluent aque viue. **P**orro euāgelista secutus adiūxit **Ibidem.** hoc autē dixit de spū quē accepturi erant credentes in eū. **C**ū dicit etiā paulus ap̄lus. **1 Cor. 10.** Et om̄s vnū spūm potauimus. **S**ed autē donum dei sit appellata aqua ista: qd̄ et spū sanctus: h̄ querit. **S**ed sicut hic inuenimus hanc aquā spū sanctū esse: ita inuenimus alibi in ipso euāgelio: hanc aquā donū dei appellatā. **M**az dñs idem qm̄ cū muliere samaritana ad puteū loquebat: cui dixerat. **D**a mihi bibere: cum illa dixisset q̄ iudei nō contunē samaritanis. **R**ndit iesus et dixit ei. **S**i scires donū dei: et quis est qui dicit tibi: da mihi bibere: tu forsitan perisses ab eo: et dedisset tibi aquā viuam. **D**ixit ei mulier. **D**ñe neq̄ in quo haurias habes: et puteus altus est. **V**n̄ ergo habes aquā viuam et̄. **R**espondit iesus et dixit ei. **O**mnis q̄ biberit ex hac aqua sitiet itez. **Q**ui autē biberit ex aqua quā ego dabo ei: nō sitiet in eternum sed aqua quā ego dabo ei: fiet in eo fons aque salētis in vitam eternā. **Q**uia ergo hec aqua viuā: sicut euāgelista exposuit: spū est scūs p̄culdubio spū donū dei est. **D**e quo hic dñs ait. **S**i scires donū dei: et quis est qui dicit tibi: da mihi bibere: tu forsitan petisses ab eo et dedisset tibi aquā viuam. **N**am qd̄ ibi ait. **I**bidem. **I**ob. 7. **F**lumina de ventre eius fluēt aque viue: hoc isto loco. **F**iet in eo inquit fons aque salientis in vitam eternā. **P**aulus quoq̄ ap̄lus. **1** Cor. 4. **U**n̄ cuiq̄ inquit nostrū data est gratia fm̄ mensurā donationis christi. **A**tq̄ vt donationē christi spū sanctū consideret: secut⁹ adiūxit. **P**ropter qd̄ dñs. **A**scendit in altū captiuauit captiuitatē: dedit dona hominib⁹. **N**otissimū est autē dñm iesum cū post resurrectionem a mortuis ascēdisset in celum: dedisse spū sanctū: quo impleti qui crediderūt: linguis oīm gentium loquebant. **N**ec moueat q̄ ait dona nō donum. **I**dem tē testimoniū ex psalmo posuit. **H**oc autē in psalmo ita legitur. **A**scendisti in altū: captiuasti captiuitatē: accepisti dona in hominibus. **S**ic em̄ plures codices habēt: et maxime greci: et ex hebreo sic interpretatum habemus. **D**ona itaq̄ dixit ap̄lus: quē admodū ppheta: nō donū. **S**ed cū ppheta dixerit: accepisti in hominibus: ap̄lus maluit dicere: dedit dona ho-

minibus: vt ex vtroq̄. s. verbo vno pphetico apostolico altero: quia in vtroq̄ ē diuini sermonis auctoritas: sensus plenissimus redderetur. **U**trūq̄ em̄ vez est: et q̄ dedit hoibus: et quia accepit in hoibus. **D**edit hoib⁹ tanq̄ caput mēbris suis. **A**ccipit in hominibus idē ipse vtiq̄ in mēbris suis: propter q̄ mēbra sua clamauit de celo. **S**aule saule qd̄ me psequeris. **E**t quib⁹ mēbris suis ait. **Q**d̄ vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis. **I**psē ergo christus et dedit de celo: et accepit in terra. **P**orro autē dona ob hoc ambo dixerūt: et ppheta et ap̄lus quia p donū qd̄ est spū scūs: in cōmune omnibus mēbris christi multa dona que sunt q̄busq̄ ppria diuidunt. **N**ō em̄ singuli quicq̄ habēt om̄ia: sed h̄ illa: et alij alia: quib⁹ ipm̄ donum a quo cuiq̄ ppria diuidunt oēs habeant. id est spū scū. **N**am et alibi cū multa dona cōmemorasset. **O**m̄ia inq̄t hec opat vn⁹ atq̄ idem spū. **1** Cor. 12. ritus: diuidens ppria vn̄ cuiq̄ put vult. **Q**d̄ verbū et in epistola que ad hebreos ē inuenit vbi scriptū est. **A**testante deo signis et ostētis et varijs vturibus: et spū sancti diffinitionibus. **E**t hic cum dixisset. **A**scendit in altum captiuauit captiuitatem: dedit dona hominibus: **A**ut ascendit ait: quid est nisi quia et descēdit in inferiores ptes terre: **Q**ui descendit ipse est et qui ascendit sup om̄es celos vt adimplet om̄ia. **E**t ipse dedit quosdam: quidē apostolos: quosdam autē pphetas: quosdam vero euāgelistas: quosdam autē pastores et doctores. **E**cce quare dicta sunt om̄ia dona: quia sicut alibi dicit. **N**unquid om̄es apostoli: nunquid om̄es pphete et̄. **H**ic autē adiūxit. **A**d summationem sanctorū in opus ministerij: in edificationem corporis christi. **H**ec est domus que sicut psalmus canit: edificatur post captiuitatem: qm̄ qui sunt a diabolo eruti: a quo captiui tenebant: de his edificat dom⁹ christi: que domus appellat ecclesia. **H**anc autē captiuitatem ipse captiuauit: qui diabolum vicit. **E**t ne illa que futura erant sancti capitis membra in eternum supplicium secum traheret: eum iusticie prius: deinde potentie vinculis alligauit. **I**pse itaq̄ diabolus est appellata captiuitas: quem captiuauit qui ascendit in altum et dedit dona hominibus: vel accepit in hominibus. **P**etrus autem apostolus sicut in eolibro canonico legit: vbi scripti sunt act⁹ ap̄loz loquens de christo: commotis corde iudeis et dicentibus. **Q**uid ergo faciemus fratres mōstrate nobis: dixit ad eos. **A**gite penitentia: et baptisef vnusquisq̄ vestrum in nomine iesu christi in remissionē pctōz: et accipietis donuz

spūsancti. Itēq; in eodē libro legit: simonem magū apostolis dare voluisse pecuniaz: vt ab eis acciperet potestātē q; p impositionē manū eius dare spūsanctus. Lūi petrus idem. Pecunia inquit tua tecū sit in pditionē: q; donuz dei estimasti te p pecunias possidere. Et alio eiusdem libri loco: cuz petrus cornelio et eis q; cū eo fuerant loqueret: annūcians et pdicans xpm: ait scriptura. Adhuc loquēte petro verba hec: cecidit spūsanctus sup omnes q; audiebant verbū: et obstupuerūt q; ex circūcisione fideles simul cū petro venerāt: q; et in natiōes donū spūsancti effusum est. Audiebant em̄ illos loquētes linguis: et magnificantes deum: de quo facto suo q; incircūcisos baptizauerat quia pūctū baptizarent: vt nodū q̄stionis huius auferret: in eos venerat spūsanctus. Lū petrus postea redderet rōnem fratribus qui erant hierosolymis: et hac re audita mouebāt ait post cetera. Lū cepisset autē loqui ad illos: cecidit spūsanctus in illos sicut et in nos in initio. Ademoratusq; sum vbi dñi sicut dicebat: q; iohes q̄dem baptizauit aqua: vos autē baptizabimini spūsancto. Si igit equale donū dedit illis: sicut et nobis q; credidimus i donū iesuz xpm: ego q; erā q; posse prohibere deū nō dare illis spūsanctum? Et multa alia sunt testimonia scripturaz: que p̄corditer attestant donū dei esse spūsanctū: in quantum dat eis q; p eum diligūt deum. Sed nimis longū est cuncta colligere: et quid eis satis est: q; bus hec que diximus satis nō sunt? Sane autē monendi sunt q̄quidem donū dei iam vidēt dictum spūsanctū: vt cū audiūt donū spūsancti: illud genus locutionis agnoscat: qd dicitū est in expoliatione corporis carnis. Sicut ei corpus carnis nihil est aliud q; caro: sic donuz spūsancti nihil aliud est q; spūsanctus. In tātum ergo donū dei est: in quantum dat eis q; bus dat. Apud se autē deus est et si nemini det: q; deus erat patri et filio coeternus ante q; cui q; dare. Nec q; illi dant ipse dat: ideo minor est illis. Ita em̄ sicut donū dei dat: etiā seipm dat deus. Non em̄ dici potest nō esse sue potestatis de quo dictū est. Spūs vbi vult spirat. Et illd apostolicū qd iam supra cōmemorauī. Omnia hec opatur vn⁹ atq; idem spūs: diuidens p̄pria vnicuiq; put vult. Non est illic pditio dati: et dñatio dantium: sed p̄cordia dati et donātū. Quapropter si sancta scriptura p̄clamat. Deus charitas est: illa que ex deo est: et in nobis id agit vt in deo maneamus: et ipse in nobis et hoc inde cognoscimus: q; de spiritu suo dedit nobis: ipse spūs ei⁹ est: deus charitas. De-

inde si in donis dei nihil maius est charitate: et nullum est maius donū dei q; spūsanctus: quid cōsequētius q; vt ipse sit charitas: que dicitur et deus et ex deo? Et si charitas qua pater diligit filium: et patrē diligit filius: ineffabiliter cōmunionē demonstrat amborū: qd cōuenientius q; vt ille dicat charitas pprie: q; spūs ē cōmunis ambobus? Hoc em̄ san⁹ credit vel intelligit: vt nō solus spūsanctus charitas sit in illa trinitate: sed nō frustra pprie charitas nuncupet: propter illa que dicta sunt. Sicut nō solus est in illa trinitate: vel spūs vel sanct⁹: q; et pater spūs: et filius spūs: et pater sanctus et filius sanctus: qd nō ambigit pietas: et tū iste nō frustra pprie dicit spūsanctus. Quia em̄ est cōis ambobus. id vocat ipse pprie qd ambo cōmaniter. Alioqn si in illa trinitate solus spūsanctus est charitas: profecto et filius nō sol⁹ patris: verumetiam spiritus sancti filius inuenitur. Ita enim locis innumerabilibus dicitur. legitur: filius vnigenitus dei patris: vt tamē et illd verum sit quod apostolus ait de deo patre. Qui eruit nos de potestate tenebrarum: et transtulit in regnū filij charitatis sue. Nō dixit: filij sui: quod si diceret verissime diceret: quēadmodum quia sepe dixit verissime dixit: sed ait: filij charitatis sue. Filius ḡ est etiā spiritus sancti: si non est in illa trinitate charitas: nisi spiritus sanctus. Quod si absurdissimum est: restat vt non solus ibi sit charitas spiritus sanctus: sed propter illa de quibus satis disserui pprie sic vocetur. Quod autem dictum est. Filij charitatis sue: nihil aliud intelligat q; filij sui dilecti: q; filij sui postremo substantie sue. Charitas quippe patris que in natura ei⁹ est ineffabiliter simplici: nihil est aliud q; eius ipsa natura atq; substātia: vt sepe iam dixim⁹: et sepe iterare nō piget. Ac per hoc filius charitatis eius nullus est alius: q; qui de substantia eius est genitus.

Contra eos qui vnigenitum dei nō patris nature: sed voluntatis filium esse dixerūt.

¶ De circa ri. La. XX

¶ Q denda est dialectica eunomij: a quo eunomiani heretici exorti sunt. Qui cum non potuisset intelligere: nec credere voluisset vnigenitum dei verbuz per quod facta sunt omnia: filium dei esse natura: hoc est de substantia patris genitum: non nature vel substantie sue siue essentie dixit eē filium: sed filium voluntatis dei: accidentem scz deo: volēs asserere volūtātē qua gigneret filium: vicz: quia nos aliqd aliqñ volum⁹ quod antea non volebamus: quasi nō propter ista

Act. 8.

Ibidē. 10.

Ibidē. 11.

Ibidem.

Iob. 3. 1. Cor. 12.

Iob. 4.

Lolo. 1.

Ubi. 3.

Iob. 1.

Liber

mutabilis intelligat nostra natura: quod absit ut
in deo esse credamus. Neque enim ob aliud scri-
Proi. 19 ptum est. Multe cogitationes in corde viri: con-
siliium autem domini manet in eternum: nisi ut intelli-
gamus siue credamus: sicut eternum deum: ita
eternum eius esse consiliium: ac per hoc inmutabile si-
cut ipse est. Quod autem de cogitationibus: habet etiam de
voluntatibus verissime dici potest. Multe volun-
tates in corde viri: voluntas autem domini manet in
eternum. Quidam ne filium consilij vel voluntatis dei
dicerent unigenitum verbum: ipsum consiliium seu vo-
luntatem patris idem verbum esse dixerunt. Sed
melius quantum estimo dicere consiliium de consilio:
et voluntas de voluntate: sicut substantia de
substantia: sapientia de sapientia: ne absurdi-
tate illa quam refellimus filius dicat patrem face-
re sapientem vel volentem: si non habet pater in sub-
stantia sua consiliium vel voluntatem. Acute sane
quidam respondit heretico versutissime inter-
roganti: utrum deus filium volens an nolens ge-
nuerit: ut si diceret nolens: absurdissima dei
miseria sequeretur. Si autem volens: continuo quod in-
tendebat velut inuicta ratione concluderet: non na-
ture esse filium: sed voluntatis. At ille vigilantissi-
me vicissim quesivit ab eo: utrum deus pater
volens an nolens sit deus: ut si responderet no-
lens sequeretur illa miseria quam de deo credere
magna insania est. Si autem diceret volens: risi-
deretur ei: ergo et ipse deus est sua voluntate: non
natura. Quid ergo restabat nisi ut obmutesceret
et sua interrogatione obligatum insolubili vin-
culo se videret. Sed voluntas dei si et proprie di-
cenda est aliqua in trinitate persona magis hoc
nomen spiritus sancto competit: sicut charitas. Nam
quid est aliud charitas quam voluntas. Video me
de spiritu sancto in hoc libro secundum scripturas sanctas
disputasse: quod fidelibus sufficit scientibus deum
esse spiritum sanctum: nec alterius substantie: nec
minoris quam est pater et filius: quod in superioribus li-
bris secundum easdem scripturas verum etiam docui-
mus. De creatura etiam quam fecit deus quantum
valuimus admonuimus eos quod ratione de re-
Roffi. 1. bus talibus poscunt ut inuisibilia eius per ea que
facta sunt: sicut possent intellecta conspicerent:
et maxime per rationalem vel intellectualem creaturam
que facta est ad imaginem dei: per quam velut per spe-
culum quantum possent trinitatem cernerent deum
in nostra memoria: intelligentiam: voluntatem.
Que tria in sua mente naturaliter diuinitus
instituta quisquis viuaciter perspicit: et quam ma-
gnam sit in ea. vnum potest etiam sempiterna imuta-
bilisque natura recoli: conspici: amplecti: concupi-
sci: reminisci per memoriam: intueri per intelligen-
tiam: amplecti per dilectionem: perfectio reperit illi

summe trinitatis imaginem. Ad quam summam tri-
nitatem reminiscenda: videnda: diligenda: ut
eam recorderet: eam contempleret: ea delectaret: to-
tum debet referre quod viuunt. Verum ne hanc ima-
ginem ab eadem trinitate factam et suo vitio in de-
terius commutatam: ita eidem trinitati omnimodo
existimet similem: potius in qualicumque ista simi-
tudine: magnam quoque dissimilitudinem cernat:
quantum esse satis videbatur admonui.

De similitudinibus trinitatis diuine que in
natura mentis ad imaginem dei facte reperiri ut
cumque potuerunt. **Capitulum XXI.**

In deum patrem et deum filium id est deum
genitorem qui omnia que substantialiter
habet in coeterno sibi verbo suo
dixit quodammodo: et ipsum verbum eius deus quod
nec plus nec minus aliquid habet: etiam ipse
substantialiter quod quod est in illo qui verbum non
mendaciter: sed veraciter genuit: quemadmo-
dum potui: non ut illud iam facie ad faciem: sed
per hanc similitudinem in enigmate quantum lucumque
coniungendo videretur in memoria et intelligentia
mentis nostre significare curauimus: memorie tri-
buens omne quod scimus: etiam si non inde cogi-
temus intelligentie deo proprio quodammodo co-
gitationis informationem. Cogitando enim quod ve-
rum inuenimus: hoc maxime intelligere dici-
mur: et hoc quidem in memoria rursus relinqui-
mus. Sed illa est abstrusior: profunditas nostre
memorie: vbi hoc etiam primum cum cogitarem
inuenimus: et gignit intimum verbum quod nullius
lingue sit: tanquam scientia de scientia: et visio de
visione: et intelligentia que apparet in cogita-
tione de intelligentia que in memoria iam fu-
erat sed latebat: quod et ipsa cogitatio quondam
suam memoriam nisi haberet non reuertetur ad
ea que in memoria reliquerat: cum alia cogita-
ret. De spiritu autem sancto nihil in hoc enigma-
te quod ei simile videretur ostendi: nisi voluntatem
nostram vel amorem: seu dilectionem que valen-
tior est voluntas: quam voluntas nostra que no-
bis naturaliter inest: sicut ei res adiacuerit vel
occurrerint quibus allicimur aut offendimur:
ita varias affectiones habet. Quid ergo est: nisi
quod dicturi sumus voluntatem nostram: quam rectam
nescire quod appetat: quod euerit: Porro si scit: per-
fecto inest ei sua quod scia que sine memoria et intel-
ligentia esse non possit. An vero audiendus est quod
patris dicens. Charitatem nescire quod agat: que non
agit perperam. Sicut ergo inest intelligentia: inest
dilectio illi memorie principali in qua inuenimus
patrem et reconditum ad quod cogitando possumus
peruenire: quod et duo ista inuenimus ibi: quam nos cogi-
tando inuenimus et intelligere aliquid et amare que ibi

erant: et quoniam inde non cogitabamus: et nunc inest memoria: inest dilectio huic intelligentie que cogitatione format: quod verbum verum sine vilius gentis lingua intus dicimus: quoniam quod nouimus dicimus: nam nisi reminiscendo non redit ad aliud: et nisi amando redire non curat nostre cogitationis intuitus: ita dilectio que visionem in memoria constiturat: et visionem cogitationis inde formatam quasi parentem prolemque coniungit: nisi haberet appetendum scientiam: que sine memoria et intelligentia non potest esse: quid recte diligeret ignoraret.

Tria que sunt in imagine dei: id est memoria intellectus et amor vnius esse persone: quia hoc non est ei esse quod hec habere. **Capitulum XXII.**

Erum hec que in vna sunt persona: sicut est homo: potest nobis quilibet discernere. **T**ria ista memoria: intellectus et amor: mea sunt non sua: nec sibi nec mihi agunt: quod agunt imo ego per illa. **E**go ei me memini per memoria: intelligo per intelligentiam: amo per amorem et quoniam ad memoriam meam aciem cogitationis aduerto: ac sic in corde meo dico quod scio: verbumque verum de scientia mea gignit: vtrumque meum est et scientia vtrumque et verbum. **E**go enim scio: ego dico in meo corde quod scio: et quoniam in memoria mea cogitando inuenio: iam me intelligere: iam me amare aliquid que intellectus et amor ibi erant: et antequam inde cogitarem: intellectum meum et amorem meum inuenio in memoria mea: quo ego intelligo: ego amo non ipsa. **I**tem quoniam cogitatio mea memor est: et vult redire ad ea que in memoria liquerat: eaque intellecta prospicere: atque intendere mea memoria memor est: et mea vult voluntate non sua. **I**pe quoque amor meus cum meminit atque intelligit quid appetere debeat quid vitare: per meam non per suam memoriam meminit: et per intelligentiam meam non per suam quicquid intelligenter amat intelligit. **Q**uod breuiter dici potest. **E**go per omnia tria illa memini: ego intelligo: ego diligo: que nec memoria sum: nec intelligentia: nec dilectio: sed hec habeo. **I**sta ergo dici possunt ab vna persona que habet hec tria: non ipsa est hec tria: **I**n illi vero summe simplicitate nature que deus est: quis vnus sit deus: tres tamen persone sunt: pater et filius et spiritus sanctus. **A**liud est itaque trinitas res ipsa: aliud imago trinitatis in re alia: propter quam imaginem simul et illud in quo sunt hec tria imago dicitur: sicut imago dicitur simul et tabula et quod in ea pictum est: sed propter picturam que in ea est: simul et tabula nomine imaginis appellatur.

Quod vera in dei trinitate vnitas et que vera in eiusdem vnitate sit trinitas. **Capitulum XXIII.**

Erum illa summa trinitate que incommensurabiliter rebus omnibus antecellit: tanta est inseparabilitas: ut cum trinitas hominum non possit dici vnus homo: in illa vnus deus et dicitur et sit: nec in vno deo sit illa trinitas: sed vnus deus. **N**ec rursus quemadmodum ista imago quod est homo habens illa tria vna persona est: ita illa est trinitas sed tres persone sunt: pater filius: et filius: et spiritus patris et filii. **Q**uis enim memoria hominis: et maxime illa quam pecora non habent: id est qua res intelligibiles ita continentur ut non in eam per sensus corporis venerint: habeat pro modulo suo in hac imagine trinitatis incommensurabiliter quod dem impariter: sed tamen qualicumque similitudinem patris. **I**temque intelligentia hominis que per intentionem cogitationis inde format: quoniam quod scitur dicitur: et nullius lingue cordis verbum est: habeat in sua magna disparitate nonnullam similitudinem filii: et amor hominis de scientia procedens et memoriam intelligentiamque coniungens: tanquam parenti: prolique comitibus: vni nec parens intelligit esse: nec proles habeat in hac imagine aliquam licet valde imparem similitudinem spiritus sancti: non tamen sicut in ista imagine trinitatis: non hec tria vnus homo: sed vnius hominis sunt: ita in ipsa summa trinitate cuius hec imago est: vnus dei sunt illa tria: sed vnus deus est: et tres sunt ille non vna persona: quod sane mirabiliter ineffabile est: vel ineffabiliter mirabile cum sit vna persona hec imago trinitatis: ipsa vero summa trinitas tres persone sunt: inseparabiliter est illa trinitas personarum trium: que hec vnius. **I**lla que per se in natura diuinitatis siue id melius dicatur deitatis quod est: hoc est atque incommutabiliter inter se ac se equalis est. **N**ec aliqui non fuit aut aliter fuit: nec aliqui non erit: aut aliter erit. **I**sta vero tria que sunt in impari imagine: et si non locis quoniam non sunt corpora: tamen inter se nunc in ista vita magnitudinibus separantur. **N**ecque enim quia moles nulle ibi sunt: ideo non videmus in alio maiorem esse memoriam quam intelligentiam. **I**n alio autem e contra: in alio duo hec amoris magnitudine superant: siue sint ipsa duo inter se equalia siue non sint: atque ita a singulis binis: et binis singula: et a singulis singula: a maioribus minorum vincuntur: et quoniam inter se equalia fuerint ab omni languore sanata: nec tunc equabuntur rei natura immutabili: ea res que per gratiam non mutabuntur: non equantur creatura creatori: etiam quoniam ab omni languore sanabuntur. **S**ed hanc non solum in corporelem: verum etiam summe inseparabilem vereque immutabilem trinitatem cum venerit visio que facie ad faciem

1. Cor. 13

Liber

repromittit nobis multo clarius certiusque videmus: quod nuncius imaginem quod nos sumus: per quod tamen speculum et in quo enigmata qui vident sic in hac vita videre concessum est: non illi sunt qui ea quod digessimus et commendauimus in sua mente conspiciunt: sed illi qui ea tanquam imaginem vident: ut possint ad eum cuius imago est quomocumque referre quod vident et per imaginem quam conspiciendo vident etiam illud videre coniungendo: quoniam non dum prout facie ad faciem. Non enim agit apostolus: videmus nunc speculum: sed videmus nunc per speculum

Ibidem

De his que natura mentis subtiliter intuetur et ea imaginem dei esse non sentiunt. Cap. XXIII

Si ergo vident suam mentem quod videri potest: et in ea trinitatem istam de qua multis modis ut potui disputavi: nec tamen ea credunt vel intelligunt esse imaginem dei speculum quidem vident: sed usque adeo non vident per speculum eum qui est per speculum nunc videndus: ut nec ipsum speculum quod vident sciant esse speculum: id est imaginem. Quod si sciant fortassis et eum cuius est hoc speculum: per hoc querendum: et per hoc utrumque interim videndum esse sentirent: fide non ficta corde mundante ut facie ad faciem possit videri: qui per speculum nunc videtur. Quia fide cordium mundatrice contempta: quod agunt intelligendo que de natura mentis humane subtilissime disputantur nisi ut ipsa quoque intelligentia sua teste dantes

In qua utique non laboraret: et vix ad certum aliquid pervenirent: nisi penalibus tenebris involuti honorati corpore corruptibili quod aggravat animam. Duo tandem merito in facto malo isto nisi peccati. Ut tanti mali magnitudine admoniti sequi deberent agnum qui tollit peccata mundi.

Sap. 9.

Quod beatos faciet fides recta etiam eos qui de naturis incorporeis nequeunt disputare. Ca. XXV

Deum namque pertinentes etiam longe a istis ingenio tardiores: quoniam sine huius vite resoluuntur a corpore: ius in eis retinendis non habent inuide potestates. Quas ille agnus sine ullo ab eis peccati debito occisus non potentia potestatis priusque iusticia sanguinis vicat. Proinde liberta diaboli potestate suscipiuntur ab angelis sanctis a malis omnibus liberati: per mediatorem dei et hominum: hominem Iesum Christum quoniam consonantibus divinis scripturis: et veteribus et novisque: et per quas pronuntiatus: et per quas annuntiatus est Christus: non est aliud nomen sub celo: in quo oportet homines salvos fieri. Constituantur autem purgati ab omni contagione corruptio nis: in placidis sedibus: donec recipiant corpora sua sed iam incorruptibilia que ornent non onerent. Hoc enim placuit optimo et sapientissimo creatori ut spiritus hominis deo pie subditus: habeat feliciter subditum corpus: et sine fine permaneat ipsa felicitas. Ubiveritate sine ulla difficultate videbimus: eaque clarissima et certissima profruemur. Nec aliquid querimus mente ratiocinate sed contemplantur cernimus quare non sit filius spiritus sanctus: cum de patre procedat. In illa luce: nulla erit questio: hic vero ipsa experientia tam mihi apparuit esse difficilis: quod et illis qui hec diligenter atque intelligenter legent perculdubio sibi apparebit: ut cum me in scripto huius operis libro alio loco inde dicturum esse promiserim: quotienscumque ea creatura que nos sumus aliquid illi rei sile ostendere voluit: qualecumque eloquiū meum sufficiens elocutio secuta non fuerit quibus et in ipso intellectu conatum me senseri magis habuisse quam effectum: et in vna quidem persona quod est homo inuenisse imaginem summe illius trinitatis: et in re mutabili tria illa ut facilius intelligi possent: etiam per temporalia intervalla maxime in libro nono monstrare voluisse. Et tria vni persone non sic humana possit intentio: tribus illis personis convenire potuerunt: sicut in hoc libro quintodecimo demonstravimus

Interualla temporum diuine trinitatis nulla sunt. Capitulum XXVI

Inde in illa summa trinitate que deus est interualla temporum nulla sunt: per que possit ostendi aut saltem requiri: utrum prius de patre natus sit filius: et postea de ambobus processerit spiritus sanctus: quoniam scriptura sancta spiritum eum dicit ambobus. Ipse est enim de quo dicit apostolus. Qui enim estis filii dei misit deus spiritum filii sui in corda vestra. Et ipse est de quo dicit idem filius. Non enim vos estis qui loquimini: sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Et multis alijs diuinorum eloquiorum testimonijs comprobatur patris et filii esse spiritum qui proprie dicitur in trinitate spiritus sanctus. De quo item dicit ipse filius. Quia ego mittam vobis a patre. Et alio loco. Quia mittet pater in nomine meo. De utroque autem procedere sic docet: quod ipse filius ait. De patre procedit. Et cum resurrexisset a mortuis et apparuisset discipulis suis: insufflauit et ait. Accipite spiritum sanctum: ut eum etiam de se procedere ostenderet. Et ipsa est virtus que de ipso exibat (sic legitur in euangelio) et sanabat omnes. Quid deo fuit cause ut post resurrectionem suam: et in terra prius daret: et de celo postea mitteret spiritum sanctum: hoc ego existimo: quod per ipsum donum diffundit caritas in cordibus nostris: qua diligimus deum et proximum: secundum duo illa precepta: in quibus tota lex pendet et prophete. Hoc significans dominus Iesus: bis dedit spiritum sanctum: semel in terra propter dilectionem proximi: et iterum de celo propter dilectionem dei. Et

Deum namque pertinentes etiam longe a istis ingenio tardiores: quoniam sine huius vite resoluuntur a corpore: ius in eis retinendis non habent inuide potestates. Quas ille agnus sine ullo ab eis peccati debito occisus non potentia potestatis priusque iusticia sanguinis vicat. Proinde liberta diaboli potestate suscipiuntur ab angelis sanctis a malis omnibus liberati: per mediatorem dei et hominum: hominem Iesum Christum quoniam consonantibus divinis scripturis: et veteribus et novisque: et per quas pronuntiatus: et per quas annuntiatus est Christus: non est aliud nomen sub celo: in quo oportet homines salvos fieri. Constituantur autem purgati ab omni contagione corruptio nis: in placidis sedibus: donec recipiant corpora sua sed iam incorruptibilia que ornent non onerent. Hoc enim placuit optimo et sapientissimo creatori ut spiritus hominis deo pie subditus: habeat feliciter subditum corpus: et sine fine permaneat ipsa felicitas. Ubiveritate sine ulla difficultate videbimus: eaque clarissima et certissima profruemur. Nec aliquid querimus mente ratiocinate sed contemplantur cernimus quare non sit filius spiritus sanctus: cum de patre procedat. In illa luce: nulla erit questio: hic vero ipsa experientia tam mihi apparuit esse difficilis: quod et illis qui hec diligenter atque intelligenter legent perculdubio sibi apparebit: ut cum me in scripto huius operis libro alio loco inde dicturum esse promiserim: quotienscumque ea creatura que nos sumus aliquid illi rei sile ostendere voluit: qualecumque eloquiū meum sufficiens elocutio secuta non fuerit quibus et in ipso intellectu conatum me senseri magis habuisse quam effectum: et in vna quidem persona quod est homo inuenisse imaginem summe illius trinitatis: et in re mutabili tria illa ut facilius intelligi possent: etiam per temporalia intervalla maxime in libro nono monstrare voluisse. Et tria vni persone non sic humana possit intentio: tribus illis personis convenire potuerunt: sicut in hoc libro quintodecimo demonstravimus

Interualla temporum diuine trinitatis nulla sunt. Capitulum XXVI

Inde in illa summa trinitate que deus est interualla temporum nulla sunt: per que possit ostendi aut saltem requiri: utrum prius de patre natus sit filius: et postea de ambobus processerit spiritus sanctus: quoniam scriptura sancta spiritum eum dicit ambobus. Ipse est enim de quo dicit apostolus. Qui enim estis filii dei misit deus spiritum filii sui in corda vestra. Et ipse est de quo dicit idem filius. Non enim vos estis qui loquimini: sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Et multis alijs diuinorum eloquiorum testimonijs comprobatur patris et filii esse spiritum qui proprie dicitur in trinitate spiritus sanctus. De quo item dicit ipse filius. Quia ego mittam vobis a patre. Et alio loco. Quia mittet pater in nomine meo. De utroque autem procedere sic docet: quod ipse filius ait. De patre procedit. Et cum resurrexisset a mortuis et apparuisset discipulis suis: insufflauit et ait. Accipite spiritum sanctum: ut eum etiam de se procedere ostenderet. Et ipsa est virtus que de ipso exibat (sic legitur in euangelio) et sanabat omnes. Quid deo fuit cause ut post resurrectionem suam: et in terra prius daret: et de celo postea mitteret spiritum sanctum: hoc ego existimo: quod per ipsum donum diffundit caritas in cordibus nostris: qua diligimus deum et proximum: secundum duo illa precepta: in quibus tota lex pendet et prophete. Hoc significans dominus Iesus: bis dedit spiritum sanctum: semel in terra propter dilectionem proximi: et iterum de celo propter dilectionem dei. Et

Deum namque pertinentes etiam longe a istis ingenio tardiores: quoniam sine huius vite resoluuntur a corpore: ius in eis retinendis non habent inuide potestates. Quas ille agnus sine ullo ab eis peccati debito occisus non potentia potestatis priusque iusticia sanguinis vicat. Proinde liberta diaboli potestate suscipiuntur ab angelis sanctis a malis omnibus liberati: per mediatorem dei et hominum: hominem Iesum Christum quoniam consonantibus divinis scripturis: et veteribus et novisque: et per quas pronuntiatus: et per quas annuntiatus est Christus: non est aliud nomen sub celo: in quo oportet homines salvos fieri. Constituantur autem purgati ab omni contagione corruptio nis: in placidis sedibus: donec recipiant corpora sua sed iam incorruptibilia que ornent non onerent. Hoc enim placuit optimo et sapientissimo creatori ut spiritus hominis deo pie subditus: habeat feliciter subditum corpus: et sine fine permaneat ipsa felicitas. Ubiveritate sine ulla difficultate videbimus: eaque clarissima et certissima profruemur. Nec aliquid querimus mente ratiocinate sed contemplantur cernimus quare non sit filius spiritus sanctus: cum de patre procedat. In illa luce: nulla erit questio: hic vero ipsa experientia tam mihi apparuit esse difficilis: quod et illis qui hec diligenter atque intelligenter legent perculdubio sibi apparebit: ut cum me in scripto huius operis libro alio loco inde dicturum esse promiserim: quotienscumque ea creatura que nos sumus aliquid illi rei sile ostendere voluit: qualecumque eloquiū meum sufficiens elocutio secuta non fuerit quibus et in ipso intellectu conatum me senseri magis habuisse quam effectum: et in vna quidem persona quod est homo inuenisse imaginem summe illius trinitatis: et in re mutabili tria illa ut facilius intelligi possent: etiam per temporalia intervalla maxime in libro nono monstrare voluisse. Et tria vni persone non sic humana possit intentio: tribus illis personis convenire potuerunt: sicut in hoc libro quintodecimo demonstravimus

Interualla temporum diuine trinitatis nulla sunt. Capitulum XXVI

Inde in illa summa trinitate que deus est interualla temporum nulla sunt: per que possit ostendi aut saltem requiri: utrum prius de patre natus sit filius: et postea de ambobus processerit spiritus sanctus: quoniam scriptura sancta spiritum eum dicit ambobus. Ipse est enim de quo dicit apostolus. Qui enim estis filii dei misit deus spiritum filii sui in corda vestra. Et ipse est de quo dicit idem filius. Non enim vos estis qui loquimini: sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Et multis alijs diuinorum eloquiorum testimonijs comprobatur patris et filii esse spiritum qui proprie dicitur in trinitate spiritus sanctus. De quo item dicit ipse filius. Quia ego mittam vobis a patre. Et alio loco. Quia mittet pater in nomine meo. De utroque autem procedere sic docet: quod ipse filius ait. De patre procedit. Et cum resurrexisset a mortuis et apparuisset discipulis suis: insufflauit et ait. Accipite spiritum sanctum: ut eum etiam de se procedere ostenderet. Et ipsa est virtus que de ipso exibat (sic legitur in euangelio) et sanabat omnes. Quid deo fuit cause ut post resurrectionem suam: et in terra prius daret: et de celo postea mitteret spiritum sanctum: hoc ego existimo: quod per ipsum donum diffundit caritas in cordibus nostris: qua diligimus deum et proximum: secundum duo illa precepta: in quibus tota lex pendet et prophete. Hoc significans dominus Iesus: bis dedit spiritum sanctum: semel in terra propter dilectionem proximi: et iterum de celo propter dilectionem dei. Et

Deum namque pertinentes etiam longe a istis ingenio tardiores: quoniam sine huius vite resoluuntur a corpore: ius in eis retinendis non habent inuide potestates. Quas ille agnus sine ullo ab eis peccati debito occisus non potentia potestatis priusque iusticia sanguinis vicat. Proinde liberta diaboli potestate suscipiuntur ab angelis sanctis a malis omnibus liberati: per mediatorem dei et hominum: hominem Iesum Christum quoniam consonantibus divinis scripturis: et veteribus et novisque: et per quas pronuntiatus: et per quas annuntiatus est Christus: non est aliud nomen sub celo: in quo oportet homines salvos fieri. Constituantur autem purgati ab omni contagione corruptio nis: in placidis sedibus: donec recipiant corpora sua sed iam incorruptibilia que ornent non onerent. Hoc enim placuit optimo et sapientissimo creatori ut spiritus hominis deo pie subditus: habeat feliciter subditum corpus: et sine fine permaneat ipsa felicitas. Ubiveritate sine ulla difficultate videbimus: eaque clarissima et certissima profruemur. Nec aliquid querimus mente ratiocinate sed contemplantur cernimus quare non sit filius spiritus sanctus: cum de patre procedat. In illa luce: nulla erit questio: hic vero ipsa experientia tam mihi apparuit esse difficilis: quod et illis qui hec diligenter atque intelligenter legent perculdubio sibi apparebit: ut cum me in scripto huius operis libro alio loco inde dicturum esse promiserim: quotienscumque ea creatura que nos sumus aliquid illi rei sile ostendere voluit: qualecumque eloquiū meum sufficiens elocutio secuta non fuerit quibus et in ipso intellectu conatum me senseri magis habuisse quam effectum: et in vna quidem persona quod est homo inuenisse imaginem summe illius trinitatis: et in re mutabili tria illa ut facilius intelligi possent: etiam per temporalia intervalla maxime in libro nono monstrare voluisse. Et tria vni persone non sic humana possit intentio: tribus illis personis convenire potuerunt: sicut in hoc libro quintodecimo demonstravimus

Interualla temporum diuine trinitatis nulla sunt. Capitulum XXVI

Inde in illa summa trinitate que deus est interualla temporum nulla sunt: per que possit ostendi aut saltem requiri: utrum prius de patre natus sit filius: et postea de ambobus processerit spiritus sanctus: quoniam scriptura sancta spiritum eum dicit ambobus. Ipse est enim de quo dicit apostolus. Qui enim estis filii dei misit deus spiritum filii sui in corda vestra. Et ipse est de quo dicit idem filius. Non enim vos estis qui loquimini: sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Et multis alijs diuinorum eloquiorum testimonijs comprobatur patris et filii esse spiritum qui proprie dicitur in trinitate spiritus sanctus. De quo item dicit ipse filius. Quia ego mittam vobis a patre. Et alio loco. Quia mittet pater in nomine meo. De utroque autem procedere sic docet: quod ipse filius ait. De patre procedit. Et cum resurrexisset a mortuis et apparuisset discipulis suis: insufflauit et ait. Accipite spiritum sanctum: ut eum etiam de se procedere ostenderet. Et ipsa est virtus que de ipso exibat (sic legitur in euangelio) et sanabat omnes. Quid deo fuit cause ut post resurrectionem suam: et in terra prius daret: et de celo postea mitteret spiritum sanctum: hoc ego existimo: quod per ipsum donum diffundit caritas in cordibus nostris: qua diligimus deum et proximum: secundum duo illa precepta: in quibus tota lex pendet et prophete. Hoc significans dominus Iesus: bis dedit spiritum sanctum: semel in terra propter dilectionem proximi: et iterum de celo propter dilectionem dei. Et

Ibidem

Ibidem

Gal. 4.

Gal. 10.

Job. 15.

Ibid. 14.

Ibid. 15.

Ibid. 20.

Luc. 6.

Gal. 22.

si forte alia ratio reddat de spūscō bis dato:
Job. 20. eundē spūscm̄ datū: cū insufflasset iesus: d̄ q̄
Mat. 28 mox ait. **Ite** baptisate gētes i noīe patris ⁊ fili
 ⁊ spūsc̄ti: vbi maxime cōmendat̄ hec trini
 tas ambigere nō debem⁹. **Ipe** ē igit̄ qui d̄ ce
 lo etiā datus est die pētecostes. i. post dies de
 cē postq̄ dñs ascendit in celū. **Quō** ergo de⁹
 non est q̄ dat spūscm̄. **Immo** q̄rus de⁹ est q̄
 dat deū. **Neq̄** em̄ aliq̄s disciploꝝ ei⁹ dedit spi
 ritūscm̄. **Dabāt** q̄ppe vt veniret i eos q̄bus
Act. 8. manū imponebāt: nō ip̄i eum dabāt. **Quē** mo
Ibidem. rē in suis p̄positis etiā nūc seruat ecclia. **Deni**
 q̄ ⁊ simon magus offerēs apl̄is pecuniā non
 ait: date ⁊ mihi hanc p̄tatem vt dem spūscm̄
Ibidem. sed cuiq̄q̄ inq̄t imposuero manū accipiat spi
 ritūscm̄. **Quia** neq̄ scriptura sup̄ dixerat: vi
 dens aut̄ simon q̄ apl̄i darent spūscm̄: s̄ dixē
 rat: videns aut̄ q̄ p̄ impositōz manū apl̄oꝝ
 dare spūsc̄tū. **Propter** hoc ⁊ dñs ip̄e iesus
 spūscm̄: nō solū dedit vt deus: sed etiā acci
 pit vt hō: propterea dicit̄ est plen⁹ gratia. **Et**
 manifest⁹ de illo scriptū est in actibus aploꝝ
Ibidem. 10 **Quā** vnxit eū de⁹ spūscō. **Non** vtiq̄ oleo visi
 bili: sed dono gr̄e: q̄d visibili significat̄ vnguē
Mat. 3 to q̄ baptisatos vngit ecclia. **Ne** sane tūc vn
 ctus est x̄ps spūscō: q̄n sup̄ eum baptisatū ve
 lut colūba d̄scēdit. **Tunc** em̄ corp⁹ suū. i. ecclī
 am suā p̄figurare dignat⁹ est: i. q̄ p̄cipue bap
 tisati accipiūt spūscm̄. **Sed** ista mystica ⁊ inui
 sibili vnctōe tūc intelligēdus ē vnct⁹: q̄n ver
Job. 1. bū dei caro factū ē. i. q̄n humana natura sine
 vllis p̄cedentib⁹ bonoꝝ operū meritis dei x̄
 bo est in vtero virginis copulata: ita vt cū il
 lo fieret vna p̄sona: ob hoc em̄ p̄temur natū
 de spūscō: ⁊ virgine maria. **Absurdissimuz** ē
 em̄ vt credam⁹ eum cū iaz triginta esset āno
 rum (eius em̄ etatis a **Ioanne** baptisat⁹ est)
 accepisse spūscm̄: sed venisse illū ad bap
 tisatū: sicut sine vllō omnino pctō. ita nō sine spi
 ritūscō. **Si** em̄ de famulo eius ⁊ p̄cursoꝝ ip̄o
Luce. 1. **Ioanne** scriptū est. **Spūscō** replebit̄ iam in
 de ab vtero matris sue: q̄m q̄uis seminat⁹ a
 patre: tū spiritūscm̄ in vtero format⁹ accipit
 quid de hoīe x̄po intelligendū est vel creden
 dū cui⁹ carnis ip̄a cōceptio nō carnal̄ s̄ spirita
Act. 2. lis fuit. **In** eo etiā q̄ de illo scriptū ē: q̄ acce
 perit a patre p̄missione ⁊ spūsc̄ti ⁊ effuderit:
 vtraq̄ natura mōstrata est: ⁊ hūana. s̄ ⁊ diuina
 accepit q̄ppe vt hō: effudit vt de⁹. **Nos** aut̄ ac
 cipe q̄dē hoc donū possumus pro modulo no
 stro: effundere aut̄ sup̄ alios non vtiq̄ possu
 mus. s̄ vt hoc fiat: deum super eos a quo h̄ id
 efficiē inuocamus. **Nunquid** ergo possumus
 querere: vtrum iam p̄cesserat de patre spiri

tus sanctus quando natus est filius: an nō dā
 p̄cesserat: ⁊ illo nato de vtroq̄ processit vbi
 nulla sunt tempa: sicut potuim⁹ querere vbi
 inuenimus tempa: voluntatem prius de hūa
 na mente p̄cedere: vt querat̄ q̄ inuentū pro
 les voce: qua iam parta seu genita volūtas
 illa pficiē: eo sine requiescēs: vt qui fuerat ap
 petitus querētis sit amor: fructis. q̄ iā de vtro
 q̄. i. de gignente mente: ⁊ de genita notione
 tanq̄ de parente a c. ple. p̄cedat. **Non** possūt
 p̄sus ista ibi queri vbi nihil ex tempe inchoa
 tur: vt cōsequenti perficiatur in tempe. **Qua**
 propter qui pōt̄ itelligere sine tpe generatio
 nem filij de p̄re: intelligat sine tpe p̄cessionez
 spūsc̄ti de vtroq̄. **Et** q̄ pōt̄ itelligere i eo q̄d
 ait fili⁹: sicut habet pater vitā in semetip̄o: nō
 sine vita existēti iā filio vitā dedisse. s̄ ita eū si
 ne tpe genuisse: vt vitā quā pater filio gignē
 do dedit: coeterna sit vite patris q̄ dedit. intel
 ligat. sicut habet pater in semetip̄o. vt d̄ illo
 p̄cedat spūsc̄tū. sic dedisse filio vt de illo p̄
 cedat spūsc̄tū ⁊ vtrūq̄ sine tpe. atq̄ ita dictū **Job. 15.**
 spūsc̄tū d̄ p̄re p̄cedere: vt itelligat. q̄ etiā p̄
 cedit d̄ filio: de p̄re esse ⁊ filio. **Si** em̄ q̄cquid
 habet de patre habet filius: de patre h̄z vtiq̄
 vt de illo p̄cedat spūsc̄tū. s̄ nulla ibi tempa
 cogitent̄ que habent prius ⁊ posterius: q̄ om
 nino nulla ibi sunt. **Quō** ergo nō absurdissi
 me fili⁹ diceret̄ amboꝝ. cum sicut filio p̄stat̄ ef
 sentia sine initio temporis. sine vlla mutabili
 tate nature de p̄re generatio: ita spūscō p̄
 stet essentia sine initio t̄pis: sine vlla mutabili
 tate nature de vtroq̄ p̄cessio. **Idco** em̄ cum
 spūsc̄tū genitū nō dicam⁹: dicere tū non au
 demus ingenitū: ne in h̄ vocabulo vel duos
 patres in illa trinitate: vel duos q̄ non sunt d̄
 alio: ideo solus appellat̄ ingenitus. **Non** q̄dē
 in scripturis. sed in cōsuetudine disputantiuz
 ⁊ de re tanta sermonē qualē valuerint p̄ferē
 tiū. **Filius** aut̄ de patre natus est. ⁊ spūsc̄tū
 de patre principaliter: ⁊ ip̄o sine vllō t̄pis inf
 uallo dante: cōmuniter de vtroq̄ p̄cedit. **Di**
 ceret̄ aut̄ filius patris ⁊ filij: si quod abhorret
 ab oīm sanorum sensibus eum ambo genuis
 sent. **Non** igitur ab vtroq̄ est genitus: sed p̄
 cedit ab vtroq̄ amboꝝ spiritus.

Quid quodam tempore ad ip̄m disputa
 tum sit de differentia generationis ⁊ p̄cessio
 nis spiritūsc̄ti.
Caplm. XXVII.
Et q̄ in illa coeterna ⁊ equali ⁊ in
 v corporali ⁊ ineffabiliter immutabi
 li atq̄ inseparabili trinitate: difficulti
 mum est generationem a p̄cessioē distingue

re: sufficiat interim eis q̄ extendi non valent in ampli^o id qd̄ de hac re in sermone quodā p̄ ferendo ad aures p̄li xp̄iani dixim^o: dictūq̄ p̄scriptim^o. Inter cetera em̄ cum p̄ scripturā r̄ū sanctarū testimonia docuissim: de vtroq̄ p̄ cedere sp̄m̄ sc̄m̄. Si ḡ i quā r̄ d̄ patre r̄ de filio

Job. 15. p̄cedit sp̄m̄ sc̄m̄: cur fili^o dixit: de p̄re p̄cedit cur putas nisi quēadmodū solet ad eū referre r̄ qd̄ ip̄ius est de quo r̄ ip̄e est: **Uñ** r̄ illud ē qd̄

Ibidē 3. 7. ait. **Haec** doctrina nō est mea: sed eius q̄ me misit. Si ḡ hic intelligit ei^o doctrina quā tū dixit nō suam sed patris q̄tomagis illic itel- ligendus est: r̄ de ip̄o p̄cedere sp̄m̄ sc̄m̄: vbi sic ait. De patre p̄cedit: vt nō diceret de me nō p̄cedit: **A** quo aut̄ h̄z fili^o vt sit de^o (Est em̄ de deo deus): ab illo habet vtiq̄ vt de illo eti- am p̄cedat sp̄m̄ sc̄m̄: ac p̄ hoc etiā sp̄m̄ sc̄m̄ vt etiā de illo p̄cedat sic p̄cedit d̄ p̄re: ab ip̄o habet p̄re. **Hic** vtiq̄ etiā illud intelligit q̄tū a talibus quales nos sum^o intelligi p̄t: cur n̄ dicat̄ natus esse: sed poti^o p̄cedere sp̄m̄ sc̄m̄: qm̄ si r̄ ip̄e fili^o diceret: amboꝝ vtiq̄ fili^o dice- ret: qd̄ absurdissimū est: **Fili^o** quippe nullus ē duozū: nisi patris r̄ matris. **Ab** sit aut̄ vt inter deū patrē: r̄ deū filiū aliqd̄ tale suspicemur: qz nec filius hoīs simul ex matre r̄ p̄re p̄cedit: s̄ cum in matrē p̄cedit ex p̄re: non tunc p̄cedit ex m̄re: r̄ cum in hāc lucē p̄cedit ex matre: nō tunc p̄cedit ex p̄re. **Sp̄s** aut̄ sc̄m̄ nō de p̄re p̄cedit in filiū: r̄ de filio p̄cedit ad scrificandā creaturā: s̄ simul de vtroq̄ p̄cedit q̄uis hoc fi- lio pater dederit: vt quēadmodū de se ita de illo q̄ procedat. **Neq̄** em̄ possum^o dicere q̄ n̄ sit vita sp̄m̄ sc̄m̄: cū vita pater: vita sit fili^o: ac p̄ hoc sicut pater cū habeat vitā in semetip̄o: dedit r̄ filio vitā habere in semetip̄o: sic ei de- dit vitā p̄cedere de illo: sicut p̄cedit r̄ de ip̄o. **Hec** de illo sermone in hunc libz̄ trāstuli: s̄ si de libus non infidelib^o loquēs. **Uex** si ad hāc imaginē p̄uēdā: r̄ ad vidēda ista q̄ vera sint q̄ in eoz̄ mente sunt: nec tria sic sunt vt tres p̄ sone sint: sed oīa tria hoīs sunt q̄ vna p̄sona ē minus idonei sunt: cur nō de illa sūma trinita- te que deus est credūt poti^o qd̄ in sacris lit- teris inuenit̄: q̄ possunt liquidissimā reddi si bi rationē: que ab humana mēte tarda sc̄z in- firmaq̄ non capiūt. **Et** certe cū incōculse cre- diderint scripturis sc̄is tanq̄ veracissimis te- stibus agant orando r̄ querēdo r̄ bñ viuendo vt intelligāt: id ē vt q̄tū videri p̄t videatur mente qd̄ tenēt fide. **Quis** hoc p̄hibeat: imo vero ad hoc quis nō hortet^o? **Si** aut̄ p̄pterea negandū purāt ista esse: qz ea non valēt cecis mentibus cernere: debēt r̄ illi q̄ ex natiuitate

sua cecisunt: esse solē negare. **Lux** ergo lucet in tenebris. **Q** si eā tenebre nō cōprehendūt illuminent̄ dei dono prius vt sint fideles: r̄ in- cipiāt esse lux in cōpatione infidelū. **Ac** p̄ hoc p̄missio fundamēto edificent̄ ad vidēda q̄ cre- dūt: r̄ aliqñ possint videre. **Sunt** em̄ q̄ ita cre- dunt: vt videri iā oīno non possint. **Non** em̄ xp̄s iterū in cruce videndus ē. **Sed** nisi h̄z cre- dat̄ qd̄ ita factū atq̄ visum est: vt futurū atq̄ videndū iam non speret: non puenit̄ ad xp̄m qualis sine fine videndus ē. **Quātū** vero attri- net ad illā sūmā: ineffabilē incorpalē: immuta- bilēq̄ naturā p̄ intelligentiā vt cūq̄ cernēdaꝝ nusq̄ se meli^o regēte dūtaxat fidei regula aci- es humane mentis exercet: q̄ in eo q̄ ip̄e hō i sua natura melius ceteris aīalib^o: melius eti- am ceteris aīe sue partib^o habet qd̄ ē ip̄a mēs. **Cui** quidā rerum inuisibiliū tribut^o est visus: r̄ cui tanq̄ in loco supiore atq̄ interiore hono- rabiliter p̄sidente: iudicanda c̄a nunciāt eti- am corporis sensus: r̄ qua nō est superior cui subdita regenda est nisi deus. **Verum** inter hec que multa iam dixi: r̄ nihil illi^o summe tri- nitatis ineffabilitate dignū me dixisse audeo profiteri: sed confiteri poti^o mirificatam sciē- tiam eius ex me inualuisse: nec posse me ad il- lam. **S** tu aīa mea: vbi te eē sentis: vbi iaces vbi stas: donec ab eo qui propitius factus est oibus iniquitatibus tuis sanent̄ osses lāguo- res tui. **Ignoscis** te certe in illo esse stabulo: quo samaritanus ille p̄duxit euz̄ quē reperit a multis latronibus inflicis vulneribus semi- uiuū. **Et** tū multa vera vidisti: nō his oculis q̄ bus vidēt̄ corpora colorata: sed eis p̄ quib^o orabat qui dicebat. **Oculi** mei videāt equita- tem. **Mempe** ergo multa vera vidisti: ea q̄ dis- creuisti ab hac luce qua tibi ea lucente vidisti attolle oculos in ip̄am lucem: r̄ eos in eam fi- ge si potes. **Sic** em̄ videbis quid distet natiui- tas verbi dei a processione doni dei: propter quod filius vnigenitus non de patre genitus (alioquin frater eius esset) sed procedere dixit spiritum sanctum. **Unde** cum sit commu- nio quedam consubstantialis patris r̄ filij am- boꝝ spiritus: non amboꝝ quod absit di- ctus est filius. **Sed** ad hoc dilucide perspicue q̄ cernendum: non potes ibi acieꝝ figere: scio quia non potes. **Verum** dico: mihi dico: quid non possum scio. **Ipsa** tamen tibi ostendit in te tria illa: in quibus te summe ip̄ius q̄ fixis oculis contemplari nondum vales: imaginē trinitatis agnoscas. **Ipsa** ostendit tibi verbū verum esse in te: quando de sciētia tua gigni- tur: id est quando quod scim^o dicimus: q̄uis

Job. 1.

Ps. 138.

Ibidē. 702.

Luci. 10.

Ps. 16.

Job. 15.

nullius gentis lingua significantem vocem: vel pferam: vel cogitem: sed ex illo qd no- uimus cogitatio nra fo: mef: fitq; in acie cogi- tantis imago similitima cogitatiois eius quaz memoria ptimebat ista duo scz velut parentez ac plen tertia volutate siue dilectoe iungen- te. Quā quidē voluntatē de cogitatioē pce- dere: nemo em̄ vult qd oīno qd vī quale sit ne- scit: non tñ esse cogitationis imaginē: et ideo quā dā in hac re intelligibili natiuitatis et p- cessionis insinuari distantia: qm̄ nō hoc est co- gitatione pspicere qd appetere: vel etiā pfrui voluntate: cernat discernatq; qui pōt. Potui- sti et tu: q̄uis non potueris: neq; possis expli- care sufficienti eloquio: qd inter nubila simili- tudinū corpaliū: que cogitationib; humanis occurfare nō desinunt vix vidisti. Sed illa lux que nō est qd tu: et hoc tibi ostendit aliud esse illas incorpeas similitudines cor: porū: et aliud esse verū: qd eis reprobatis intelligentia con- tuemur: hec et alia similiter certa oculis tuis interiorib; lux illa monstrauit. Que igit̄ cau- sa est cur acie fixa ipam videre nō possis: nisi vtiq; infirmitas. Et qd tibi eā fecit nisi iniqui- tas. Quis ergo sanat oēs languores tuos: ni- si qui ppitius sit oibus iniquitatibus tuis. Li- brū itaq; istū iam tantē aliqui pccationē me- llus q̄ disputatione concludam.

Domine deus noster: credimus in te pa- trem: et filiū: et spūscm̄. Neq; em̄ diceret

Mat. 28 veritas. **Te** baptisate oēs gentes in noīe pa- tris et filij et spūscm̄: nisi trinitas esses. **Hec** ba- ptisari nos iuberes dñe deus in eius nomine qui nō est dñs deus: neq; diceret̄ voce diuina

Deut. 6 Audi israel: dñs deus tu; deus vn; est: nisi tri- nitas ita esses vt vnus dñs de; esses: **Et** si tu deus pater ipse esses: et filius verbum tuum ihs christus ipse esses et donum vestrum spiritus sanctus: non legeremus in litteris veritatis.

Gal. 4 Misit deus filium suum: nec tu vnigenite di- ceres de spiritu sancto. **Quem** mitter pater i nomine meo: et quem ego mittam vobis a pa- tre.

Ad hanc regulam fidei dirigēs intentio- nem meam quantū potui: quantum me pos- se fecisti: quesui te et desideravi intellectu vi- dere quod credidi: et multū disputavi et labo- rauī. **Dñe** deus meus: vna spes mea. exaudi mē ne fatigatus nolim te querere: sed quera; faciem tuam semper ardentē. **Tu** da querē di vires qui inuenire te fecisti: et magis magis q; inueniendi te spem dedisti. **Lozam** te est fir- mitas et infirmitas mea. **Illā** serua: istaz sana. **Lozam** te est scientia: et ignorantia mea. **Ubi** mihi aperuisti: suscipe intransē. **Ubi** clausi

Ps. 104 **Ubi** aperuisti: suscipe intransē. **Ubi** clausi

sti: aperi pulsanti. **Deminerim** tui: intelligā te: diligam te. **Fuge** in me ista: donec me re- formes ad integrum. **Scio** scriptum esse. **In** multiloquio non effugietur peccatum. **Sed** **Pro. 10. 10.** vtinam predicando verbum tuum: et laudan- do te tantummodo loquerer: non soluz fuge- rem peccatum: sed meritum bonum acquire- rem: qui inlibet multum sic loquerer. **Neq;** enim homo de te beatus: peccatum precipe- ret germano in fide filio suo: cui scripsit di- cens? **Medica** verbum: insta opportune: im- portune. **Numquid** dicendum est istum non multum locutum: qd nō solum oportune: ve- rūtiam importune verbum tuū dise nō tace- bat. **Sed** ideo nō erat multū: quia tñ erat ne- cessarium. **Libera** me deus a multiloquio qd patior intus in anima mea misera in conspe- ctu tuo: et confugientem ad misericordiam tu- am. **Non** em̄ cogitationibus taceo: etiam ta- cens vocibus. **Et** si quidem non cogitarē nisi quod placeret tibi: nō vtiq; rogare; vt me ab hoc multiloquio liberares. **Sz** multe sunt co- gitationes mee: tales quales nosti: cogitatio- nes hominū quoniam vane sunt. **Dona** mihi nō eis consentire: et si quando me delectant: eas nihilominus improbare: nec in eis velut dormitando immorari. **Nec** intantū valeant apud me: vt aliquid in opa mea procedat ex illis: sed ab eis mea saltem sit tuta sententia: tuta conscientia te tuente. **Sapiens** quidam cum de te loqueretur in libro suo qui ecclesia- sticus proprio nomine iā vocatur. **Multa** in- quit dicimus et nō puenimus: et consummatio sermonum vniuersa est ipse. **Num** ergo pue- nerimus ad te: cessabunt multa ista que dici- mus: et non peruenimus: et manebis vn; om- nia in omnibus: et sine fine dicemus: vnū lau- dantes te in vnum: et in te facti etiam nos vnū. **Domine** deus vnus: deus trinitas: que cunq; dixi in his libris de tuo agnoscant et tui. **Si** qd de meo: et tu ignosce et tui. **Amen.**

Pro. 10. 10.

Thi. 4.

Ps. 93.

Ecc. 4. 3.

1. Cor. 15.

Aurelij Augustini de trini- tate liber explicitus est An- no dñi. M. cccc. lxxxiiij

n 3

Incipit tabula librorum Augustini pcedentes
Postolus aliquibus loquebat rāq̄ carnalibz
 7 minus perfectis. li. j. ca. j. 7. xij.
Sua 7 pfecta sicut die dei q̄rū distent que i
 natura mētis utiq̄q̄ dō filia repūf. li. xv. ca. xij.
Ad cognitōz trinitatis necāria est pietas. li. j. ca. ij.
Alioz scripta nō nisi caritate 7 fide arguēda sunt
Rep̄bēforē falsitatis argui meli⁹ est. li. j. ca. ij.
 q̄ ab eo cui falsitas placet laudari. ibidē
Rialis homo non p̄cipit ea que dei sunt. li. j. ca. vij.
Ad eū veniemus 7 mansionem apud eum faciemus
 quomodo intelligatur. li. j. ca. ix.
Amar nos deus tales quales futuri sumus. li. j. ca. x.
Aparebit dñs iesus in forma hūana in extremo iu/
Ascensio corp̄alis xp̄i. (dicio cū gloria. li. j. ca. xij.)
 in celum multū vitis fuit credentibus. li. j. ca. ix.
Assumptio carnis siue creature alter in filio alif in
Apparitiones dei multi. (spūs sancto fuit. li. ij. ca. v)
 mode quaz aliq̄ missiōes dicunt. li. ij. ca. vij.
Abraā vidit tres viros 7 vnū adorauit. li. ij. ca. xj.
Angeli duo in hūana forma apparerūt lorh. li. ij. ca.
 xij. in quibus dñs singulariter appellabatur.
Antiquus dierum visus a dāiele. li. ij. ca. xvij.
Actionū rōnabilituz cause oēs a sūma dei voluntate
 pcedunt. pater p̄ exemplum. li. ij. ca. ij.
Administrat dei opere oīs creatura. li. ij. ca. v.
Aiat de oēm corp̄alē creaturā in vtero. li. ij. ca. vj.
Arabz magicis miracula que fiūt. li. ij. ca. vij. vij.
Angel trāsgressoribz crease n̄ fuit ad nutū. li. ij. ca.
 xij. dñi siḡ 7 pfiguratōes pcesserūt. li. ij. ca. vij.
Aie magicis psecratōibz nō purgant. li. ij. ca. xij.
Apud ipsos futura q̄dē p̄fieri p̄nt. li. ij. ca. xvij.
Apellatio genti siue vngenti non iudicat in deo
 diuersitate substantiarum. li. v. ca. ij.
Accidens aliquid est insepabile. li. v. ca. iij.
Accidēs p̄te sumptū nullum est in deo. ibidem.
Accidens in deo non est. q̄ mutabilis non ē. ibidem
Accidētia relatiua icōmūabilia i deo q̄ sūt. li. v. ca. v.
Amor est amantis. 7 amor aliqd̄ amat. li. vij. ca. x.
Amor copulat amantē cum amato. li. vij. ca. x.
An amore tria sunt. amans. qd̄ amat. 7 amor. ibidez.
Amor. **A**n in amore sint tria. scz amās 7 qd̄ amat et
 amor. **A**n duo tm̄ cum amat seipm. li. ix. ca. ij.
Amar nemo qd̄ non nouit. li. ix. ca. ij.
Amor 7 mens 7 noticia hec tria vnū sūt. li. ix. ca. iij.
Amor 7 mens 7 noticia 7 singula in se manent 7 oīa
 in omnibus. li. ix. ca. v.
Amor studentū nondū scientū qual sit. li. x. ca. j.
Amor studentium que ignorant. ibidem.
Amar quibus causis vident cognita. li. x. ca. ij.
Alia rōnalis deformiter viuit cū fm̄ trinitate exierit
 oris hoīs viuit. li. xj. ca. ij. et. ca. v.
Alib genda que sint ab acte recordationis 7 cogitati/
 onibus innoxijs. li. xj. ca. v.
Actiones corp̄ales rectas esse dicimus si eis regen/
 dis int̄ intellectuāle mētis p̄fuerit. li. xij. ca. ij.
Auaricia radix dicit oīm malozum. li. xij. ca. ix.
Ad q̄ officia p̄ra sapia 7 scia dei debet. li. xij. ca. xij.
Aia melius qd̄ habet est qd̄ imaginē dei facta est.
Anima rationalis nec vitā nec dei. (li. xij. ca. ij.)
 imaginem p̄d̄ amittere. li. x. ca. iij.
Aia rōnalis sp̄ dicit rōnalis 7 intellectuālis. ibidez
Anime vita dicit vita beata. ibidem.
Anime mors est p̄uatio vite beate. ibidē

Aliud est aliquid non nosse. aliud non inde cogita/
 re. li. xij. ca. vij.
Aiaz fac miserā p̄ctm̄ suū 7 iusticia dñi sui. li. xij. ca.
 v.
Aiam facit beatā meritū suū 7 p̄miū dñi sui. ibidem
Apellatōe vna digna deitatis trinitas p̄r̄ intelligi
Apellatōes relatiue q̄ nō ad deū. scz ad. li. xv. ca. vj.
 creaturā referēda sūt. q̄ dō nihil accidit. li. v. ca. xvj.
Augustin⁹ rogatu frat̄z 7 iussu aurelij ep̄i cōpulsus
 scripsit libros de trinitate. in epla ad aurelium
Augustin⁹ a duobz perit erroribz liberari. p̄sup̄tōe
 scz 7 p̄sup̄re falsitatis. defensiōe. i. p̄mio sc̄di libri
Augustini humilitas. ibidem.
Augustinus p̄staf portus velle legere q̄ dicitare.
 In p̄mio tertij libri.
Donus d̄ solus de⁹ quō intelligit. li. j. ca. xij.
Donū vnū vez 7 summū est deus. in quo viui/
 mus mouemur 7 sumus. li. vij. ca. ij.
Donū cōe relinquere 7 querere p̄uati p̄ntiosum est
Dearitudo ab oibus amat. non tm̄. li. xij. ca. ix.
 ab oibus scitur. li. xij. ca. iij.
Dearē viuere est fm̄ virtutē animi viuere. ibidem
Dearitudo in corp̄is volup̄tate nō consistit. ibidem
Deari esse volunt om̄es. 7 quō. li. xij. ca. v.
Dēus n̄ ē nisi q̄ 7 hz oīa q̄ vult 7 nihil vult mali. ibidē
Deari non sunt oēs qui viuunt vt volunt. ibidem
Dēus nō d̄ esse qd̄ qd̄ vult nō habz. nec ille qd̄ qd̄ male
 vult hz. scz ille qd̄ qd̄ vult bōa hz 7 nulla vult ma
Dēus nemo sit nolēs. li. xij. ca. vij. / la. li. xij. ca. vj.
Deari q̄ vere eē volūt imortales esse cupiūt. ibidem.
Dearitudo p̄fecta nō est nisi vita eterna. ibidem.
Dearū 7 imortale torū hoīez qui ex aīa 7 corpe cōstat
 futurū cōstitus attestatur. li. xij. ca. ix.
Dearitudinē absq̄ fide nemo poterit h̄re. li. xij. ca. ix.
Donū summū semp̄ inueniendū queritur. 7 querē/
 dū inuenitur. li. xv. ca. ij.
Causa triplex erroris d̄ dō. vt̄ circa deū. li. j. ca. j.
Caritate 7 veritate. alioz sunt scripta argu/
 enda. li. j. ca. ij.
Caritas libera alijs seruire cogit. li. j. ca. iij. in fine
Creatura. nec corp̄alē nec sp̄ualē de⁹. li. j. ca. j. 7. v.
Capacitas dissimilis. 7 variū iudiciū legentium de
 trinitate. li. j. ca. ij.
Conant oēs opiniōes suas ex sc̄pturis defēdē. ibidē
Contēplatione corda mundant. li. j. ca. vij.
Contēplatio est merces fidei. ibidem
Contēplatio futura erit finis oīm bonaz actionū.
 7 redēs sempit̄na. 7 gaudū qd̄ vō auferet. li. j. ca. x.
Contēplationē hanc p̄signauit magdalena sedens
 ad pedes iesu. ibidem.
Carbolici tractatores. que p̄ra eē senserint trinita
Cognitiōis discretio quō filio p̄ri. scz. li. j. ca. iij.
 sit equalis. vel minor. li. j. ca. xj.
Carnis assūptio siue creature. alif fuit i filio. alif in
Cause oēs rōnabilitū actionū. (spūs sc̄to. li. ij. ca. v.)
 a sūma dei volūtate descendūt. li. ij. ca. ij.
Creatura. non angelis trāsgressoribz. sed deo serui/
 unt ad nutum. li. ij. ca. vij.
Cause originales creaturarū corp̄aliū q̄s mūdo inse
Causa supplicij nō est iusticia iudi. ruit. li. ij. ca. ix.
 cis. sed meritū criminis. li. ij. ca. xij.
Cōsecratōibz magicis aīe n̄ purgant. li. ij. ca. xij.
Carnis resurrectōz. nec sapiētes potuerūt mundi co
 gnoscere. li. ij. ca. xvj.
Cogitare modeste 7 sobrie debet hō. cui etas natura

Meritis sue inexplorata est de substantia dei. li. v. c. j.
Aredimus incarnationis sacramentum. li. viij. ca. v.
Creatura. q̄li debeat diligere amore. li. j. ca. ij.
Cognita q̄b̄ causis videntur amari. li. x. ca. ij.
Cogitatio in morte et q̄ ab actie recordatio abigen/
Cogitari facile est fingere spes q̄s de sint. li. xj. ca. v.
Conpales sensus nobis cōsunt cū peccatoribus. s̄z p̄
 puū est hoīs de his q̄ sensu corpis cōphendit fm̄
 eternas iudicare rationes. li. xij. ca. ij.
Corpales actiōes rectas esse dicimus si eis regēdis
 intellectuāle mentis p̄ fuerit. li. xij. ca. ij.
Collata q̄ sunt credentibus xp̄i incarnatōe. li. xij. ca.
Cultus dei dicitur sapia hoīs. li. xij. ca. j. xvij.
Cognoscibilia sp̄alia. quēdā cognōtōes n̄ram p̄ueni
 unt quēdā non p̄cedūt. li. xij. ca. x.
Caritas dei donū ē excellēt̄ alijs. li. xv. ca. xvij.
Caritas sola diuidit inf̄ filios regni et p̄ditōis. ibid.
Creator vn̄ ē p̄r et filius et sp̄s sc̄s. sic vn̄ d̄ ē. li. v.
Creatura sp̄ualis siue natura corpea sim. ca. xij.
 plices nō sunt. q̄ nec incommutabiles. li. vj. ca. vj.
Corrector dīctorū alioz siue libroz. qualis esse debe
 at. In p̄mio t̄rrij libri.
De deo opinantur aliqui. li. j. ca. j.
Diuine trinitatis lectores fallunt q̄nq̄. ibid.
De nec corpalis. nec sp̄ualis creatura ē ibid. et c. v.
Deus solus est incommutabilis. ibidem
Deū intelligere incommutabile in creatōe et miraculo
 rū operatione est difficile. ibidem
Deū intelligere indispositio impedit. ibidem
Disputandi ordo de diuina trinitate. li. j. ca. ij.
Discere nullus debet p̄gritari vbi errat. ibidem
De ē vn̄ solus ver̄ p̄r et filius et sp̄s sc̄s. li. j. ca. vj.
Diuinitas hūano vsu et corpali videri non potest.
De n̄ ē cōuersus i hoīs vt desisteret eē de. li. j. ca. vij.
Dilectores mūdi sp̄m̄ sc̄m̄ accipe n̄ p̄nt. li. j. ca. vij.
Deus in futura vita erit oīa in oīb̄. q̄: nihil ab illo
 aliud requirēt. li. j. ca. x.
De rales nos amat q̄les futuri sum̄. nō q̄les sum̄
Differētia q̄ sit q̄ filius q̄nq̄ dicit equa. (ibidem.
 lis patri. q̄nq̄ minor. li. j. ca. xj.)
Deus dicitur crucifixus. et quare. li. j. ca. xij.
Dñs glorie dicitur crucifixus. ibidem.
Dei filius fm̄ formā humanā dicitur sponsus. caput
 ecclesie. nō dare gloriā. Sed fm̄ formā diuinā di
 citur p̄ncipiū qd̄ loquitur. p̄mogenitus oīs creatu
 re. dñs gl̄ie. dare gloriā. ibidem.
Difficultatē scripturē enodatio. li. j. q̄st̄ p̄ oīa cap̄la.
Diuersū iudiciū legētū et capacitas dissilis. li. j. c. ij.
Discretio cognōtōis quō filius p̄r sit eq̄lis vel minor
Dic̄ et horā nescire filij quā scit pa. (li. j. ca. xj.)
 ter. quō intelligit. li. j. ca. xij.
Dei apparitiones multimode. quarū aliq̄ue missio
 nes dicuntur. li. ij. ca. vij.
Dei naturā qd̄ā visibile putauerūt. li. ij. ca. vij.
Deus trinitas an̄ indiserete p̄ib̄ apparuerit. an̄ ali
 qua persona. li. ij. ca. x.
Deus in trib̄ viris ab abrahā adorat. li. ij. ca. xj.
Deus in duob̄ angelis a loth dñs specialiter appel
 labatur. li. ij. ca. xij.
Deū vidit moyses i oreb̄ p̄ ignē i rubo. li. ij. ca. xij.
Deū vidit isrl̄ in egressu de egypto in colūnis. li. ij. c.
Deus an̄ p̄ substantiā suā. an̄ p̄ visibile. xij.
 creaturā moysi apparuerit. li. ij. ca. xvj.

Daniel quō vidit deum. li. ij. ca. xvij.
Deus an̄ apparuerit p̄ assumptā creaturē sp̄s an̄ an
 geli in et̄ sunt locuti p̄sona. li. ij. ca. j.
Dei p̄uidētia q̄ p̄sider̄ sb̄iectōi sc̄roz angloz. li. ij. c.
Dei ope administrat oīs creatura. li. ij. ca. v. ij.
De aīa oēm corpālē creaturā in vtero. li. ij. ca. vj.
Dei gratia humanū genus fuit recōciliatū. vt qd̄ pe
 rierat saluaret. li. ij. ca. j.
Dei filius in forma dei et forma sui vna ē p̄sona xp̄i. li.
Dei filius in forma serui p̄re fact̄ ē. (li. ij. ca. vij.)
 minor. s̄z in forma dei manet equalis. li. ij. ca. xix.
Deus solus est essentia incommutabilis. li. v. ca. ij.
De essentia veritatis q̄ ē trinitas de. nihil corpū ne
 q̄ mutabile cogitari debet. li. vij. ca. ij.
Dei dilectio in hac vita est p̄ fidē. li. vij. ca. ij.
Diligim̄ i sc̄is q̄s n̄ vidim̄ aīm iustū. li. vij. ca. vj.
Dilectio vera quid sit. li. vij. ca. vij.
Diligim̄ ex vna eadēq̄ caritate deū. nos et primum
 deū. p̄r seipm̄. nos et primum p̄r deū. li. vij. c. vij.
Deum sp̄ querere debemus. li. ix. ca. j.
Diligi creaturā q̄li debeat amore. li. ix. ca. vij.
Dilectio rerū sp̄ualū quō differat ab amore corpālū
 um. li. ix. ca. ix.
Duplex mentis rōnalis officiū. s̄. ad sp̄alia et eterna
 li. xij. ca. j.
Dei iusticia non potentia. Diabolus supandus fuit
 li. xij. ca. xij. et ca. xij.
Debitū oē p̄ xp̄m̄ nihil debētē solutū ē. li. xij. ca. xij.
Diabolus in quo vicus sit a xp̄o. li. xij. ca. xv.
De deo oīa q̄ digne dici videntur. in pauca p̄nt con
 ferri. vt nihil minus dicitur intelligat. li. xv. ca. v.
Domi nomen quō poterat intelligi in sp̄sancto an
 teq̄ darēt. li. v. ca. xv.
De p̄r et filio q̄ ambo s̄l̄ s̄r̄ recte d̄r. li. vj. ca. ij.
Erantiū circa deū triplex causa. li. j. ca. j.
Errores falsē circa deū que sint. ibidem.
Errores bene et recte vituperatur. li. j. ca. ij.
Errat nullibi piculosi q̄ trinitate sc̄rissima. ibidēz
 esse. p̄p̄ia trinitatis que senserunt catholici tracta
 tores. li. j. ca. ij.
Equalis dicitur q̄nq̄ filius patri. q̄nq̄ minor. quō
 sit intelligendum. li. j. ca. xj.
Enodatio difficultatum scripture. li. j. ca. xij.
Essentia volūtatis nūq̄ appuit oculi corpālū. li. ij. c. xj.
Ecce vnitas i deo ē p̄ geminā dilectōez. li. ij. ca. ix.
Erant qui sibi purgationem p̄p̄ia pollicentur vir
 tute. li. ij. ca. xv.
Essentia incommutabilis ē solus deus. li. v. ca. ij.
Essentia dei incommutabilis ē et simplex. li. vj. ca. vij.
Excellētia aī ad imaginē creatoris sui d̄d̄r. li. xv. c. j.
Enigma siue tropus quid sit. li. xv. ca. ix.
Errores dicentū filij dei nō paternē nature. sed volū
 tatis filium esse. li. xv. ca. xx.
Epilogus libroz de trinitate quid in vno quoq̄ tra
 ctauerit. li. xv. ca. ij.
Edificatio dñici corpis q̄ dragesimo sexto anno. lib.
Essentias tres nō dicim̄. nec tres. (li. v. ca. x.)
 magnitudines. li. v. ca. x.
Essentia dei simplex et incommutabilis ē. q̄uis multū
 p̄liciter fm̄ substantiā nominet. li. vj. ca. vij.
Essentia siue substantia quō intelligat in deo vt in cre
 atura. li. vij. ca. v.
Errores duo sunt q̄ difficillime tolerant. p̄sūptio. s̄.
 et p̄sup̄e salutaris defensio. In p̄mio sc̄bi libri.

Mansionē cū dilectis nō solū pater vel filius s; etiam spūscūs facit. li. j. ca. ix. et quid sit ad eū venimus et mansionē apud eum faciemus. ibidem.
Maria magdalena sedēs ad pedes ihu futurā p̄sig/uit p̄replārōz q̄ erit i patris nec auferet li. j. ca. x.
Martia actiones p̄sentis vite p̄signauit. ibidem.
Mali in iudicio videbunt iudicem viuorum et mortuorum. li. j. ca. xij.
Mulio filij v̄l spūscū quō sit intelligēda li. ij. ca. v.
Moyse ex p̄sōa dñi ihu xpi dicta sūt. ponā te sup p̄tra et auferā manū meā et poster iora mea videb li. i. ca. xij.
Mutacōes create siue p̄suetudinarie siue (ij. c. xvij) uoluntate sūt extra p̄tate ac potētā creatoris li. ij. ca. ij.
Multa mira ope dī ordini p̄suetudinis iherū li. ij. ca. v.
Miracula que fiunt magicis artib; li. ij. ca. vij.
Meditator vite est xps. li. ij. ca. x.
Meditator mortis est diabolus. ibidem.
Mors xpi non fuit nostre necessitatis sed sue voluntatis atq; potestatis. li. ij. ca. xij.
Missione in forma serui filij factus pater est mīo: sed forma dei manet equal. li. ij. ca. xix.
Missum a patre filij et manere coequalē et coeternū et. non impedit. li. ij. ca. xx.
Moderate et sobrie d; bō cui etiā natura mentis sue inexplīcabilis est de sba dei cogitare. li. v. ca. j.
Magnitudo indifferens ē in trinitate. li. vij. ca. j.
Mēs rez corpeaz noticias p̄ sensus corpis colligit li. ix. ca. ij. s; rez incorpeaz p̄ semetip̄am. ibidem.
Mens seip̄am p̄ semetip̄am cognoscit. ibidem.
Mens que se non nouit se nō amat. ibidē.
Mens et amor et noticia hec trīs vnū sūt li. ix. ca. iij.
Mens et amor et noticia et singula in se manēt et oīa in omnib;. li. ix. ca. v.
Mens qua noticia non solum se sed etiā alias possit noscere mentes. li. ix. ca. vj.
Mens quod scit tota scit. li. x. ca. ij.
Mens an sibi sit incognita cum se querit. ibidem.
Mentis p̄p̄ia q̄ ignorare non pōt. li. x. ca. iij.
Mens ordinari debet sub eo cui subdēda est et supra ea quibus p̄ponenda est. li. x. ca. v.
Mens i q̄b; se noscere d; et a q̄b; abstinere. ibidem.
Mens se cogitās in q̄b; possit errare. li. x. ca. vj.
Mentis opinionēs diuersoz qd̄ sit. li. x. ca. vij.
Mens se querens scire nihil de se corporeum debet cogitare. li. x. ca. vij.
Mens quō cognoscit seip̄am. li. x. ca. ix.
Mens se scire cupitēs nihil eoz de se opinari debet. et quib; scit esse dubitandum. li. x. ca. x.
Mens in se habet memoriā intelligentiā et volūtate velut imaginē quandā trinitatis. li. x. ca. xj.
Multiplicatōes trinitatis q̄ ex recordatōe pariunt li. i. ca. xij.
Mēsure nūeri et pōderis similitudo i me (xj. ca. vij) monia et uisione et volūtate apparet. li. xj. ca. xj.
Mentis differentia inclinata ad sp̄alia et contēplādo eterna. li. xj. ca. iij.
Mulier nō d; imago dei quō intelligit li. xj. ca. vij.
Mens quibus medijs retrahit a contēplatiōe eternorum. li. xj. ca. vij.
Mens ad amorem sp̄aliū tracta compas p̄uaricationi primorum parentum. li. xj. ca. xj.
Mēte qd̄ dicitur i p̄sōa uiri accipiēdū sensū v̄o corp̄is in p̄sōa mulieris qd̄ sit sentiēdū li. xj. ca. xij.
Mens rōa duplex officij. i. ad sp̄alia et eterna. li. xij. ca. j.
Modus incarnatiōis p̄ nostra redemptio (ca. j. ne conuenientior fuit. li. xij. ca. x.)

Mors carnis spūscū d; p̄tō p̄mi hoīs originalr̄ uenērit tñ bonus eius vsus gl̄iosissimos martyres fecit. li. xij. ca. xvj.
Mens hoīs sibi mer sine cogitatōe sp̄icus esse non potest. li. xij. ca. vj.
Mens hūana licet non sit eius nature cui est deus imago tñ eius inquirenda est. li. xij. ca. vij.
Mens principale qd̄ sit in q̄ intuecda est imago summe trinitatis. li. xij. ca. vij. /ca. xj.
Mōna p̄teritaz rez. an sp̄ sit. an etiā p̄ntiū li. xij. ca. xj.
Mēs rōnalis q̄ facultate obricat. vt sp̄ i eō dei imago resplendat. li. xij. ca. xj. /ca. xij.
Mens natura sp̄ capax ē remiscētie in deū. li. xij. ca. xj.
Mens etiā praua. nec caret memoriā sui. nec cogitatione nec amore. li. xij. ca. xij.
Mens hūana mutabil est q̄ sit vt sicut misera facta est et brā. ita brā eē possit ex misera li. xij. ca. xv.
Mentem facit miseram peccatum suum et iusticia domini sui. li. xij. ca. xv.
Mentē facit brām meritū suū et p̄m̄tū dñi sui. ibidē.
Mentis reformatio l̄r̄nouatō ad imaginē dī. li. xij. ca. xv.
Mens siue animus excellit alia aīalia rōne /xv. vel intelligentia. li. xv. ca. j.
Magnitudo vera est cuius participationem magna sunt quęcunq; magna. li. v. ca. x.
Nescire diē neq; horā quō intelligat. li. j. ca. xij.
Nescire quis dicit qd̄ occultat. ibidem.
Nemo bon; nisi solus de; quō intelligit. li. j. ca. xij.
Nescire diē et horā filij quā scit p̄r quō intelligit li. j. ca. xij.
Natura et scriptura p̄ponunt vt in eis /ca. xij. deus querat et diligitur. li. ij. ca. j.
Naturā dei quidā uisibile purauerūt. li. ij. ca. vij.
Nihil corp̄is neq; mutabile cogitari debet de essentia ueritatis que est trinitas deus. li. vij. ca. ij.
Noticia q̄ mens non solū se. sed etiā alias mētes noscere possit. li. ix. ca. vj. /li. ix. ca. vij.
Nemo uolēs aliqd̄ facit qd̄ nō p̄us in corde dixerit.
Nomen domini quō in sp̄s̄ancto poterat intelligi an rēq; daret li. v. ca. xv.
Opinantiū d; deo triplex cā erroris. li. j. ca. j.
Opiniones false de deo. li. j. ca. j.
Opinantes deum cādidū vel rubicundū et h̄mōi. falluntur siue errant. ibidem.
Oido disputandi de trinitate. li. j. ca. ij.
Opiniones suas ex scripturis omnes conantur defendere sanctis. li. j. ca. ij.
Opus aggredi debet in noīe dñi. ibidem in fine.
Optima p̄s et q̄ nō auferet ē p̄replatio supra li. j. ca. x.
Oīa q̄b; p̄r nō solū sūt filij s; et spūscū. li. ij. ca. iij.
Oido ip̄m in eterna dei sapientia sine rpe est. ibidē.
Ope dei oīs creatura administrat. li. ij. ca. v.
Oignales cause creaturaz corp̄alium quas mundus inseruit. li. ij. ca. ix.
Opiniones diuersoz de mēte loquētū. li. x. ca. vij.
Opinio eoz q̄ trinitatē cōtugio maris et femine et eorum proli compant. li. xj. ca. v.
Opinio platonis de aīabus. li. xj. ca. xv.
Oignale p̄ctm̄ vñ sūpsit ex ordiū li. xij. ca. xj.
Obediente exemplū. li. xij. ca. xvij.
Pater et filij et spūscūs sūt vn̄ de; vni; substantie siue essentie. li. j. ca. ij. et ca. vj.
Propa eē trinitatis q̄ senserit catholici tractatores li. j. ca. xij.
Pater nō est filius nec spūscūs. ibidē j. ca. xij.
Pater maior est filio quo ad formā serui li. j. ca. xvij.
Presūptio difficile patit i errore hoīm li. ij. ca. j.

Presumptiois defensio similiter. ibidem
Persone filij dei et filij hoies unitas. siue in gloria. siue in humilitate quid sit. li. j. ca. xiiij.
Pater glorificat filium. li. ij. ca. iij.
Pater nusquam dicitur missus. li. ij. ca. iij.
Pater esse non potest sine uerbo et spūs sancto. ibidem
Patris et filij una est uolūtas et inseparabilis opatio. ibidem
Pater non est maior spūs sancto. li. ij. ca. vj.
Pater cur non dicitur missus in corporalibus speciebus ut rubro et similibus. ibidem.
Pater solū immortalē aliquid purauerūt. li. ij. ca. ix.
Per posterora dei. caro xpi quā natus. mortuus et resurrexit intelligitur. li. ij. ca. xvij.
Prouidentia dei quā p̄sideret s̄biectōi s̄ctōrum aglor. li. iij. ca.
Participes dicitur p̄ incarnatōis possumus esse. li. iij. ca. ij.
Prefiguratioes et signa p̄cesserūt aduētū xpi. li. iij. ca. vij.
Purgationē p̄p̄tia sibi h̄tute pollicentur. li. iij. ca. xv.
Persone tres quā necitate in trinitate dicuntur. li. v. ca. ix.
Persona singula quā non est minor quā ipsa trinitas simul. li. viij. ca. j.
Pecatum extra corpus quid sit. li. xij. ca. x.
Phs amato: sapientie dicitur. li. xiiij. ca. j.
Pater quā ingeneratus dicitur an possit inter illa accipi quā ad seipm et substantialiter dicuntur. li. xv. ca. vj.
Pincipiū quō sit pater ad filiū et pater et filius ad spiritum sanctū. li. v. ca. xiiij.
Pares in quācūque h̄tute non possunt ceteris esse dissiles. et si h̄i h̄uānis icōpabilit̄ in scriissima f̄nitate. li. vj. ca. iij.
Querere nullus debet pigritari. li. j. ca. ij.
Querit nihil laboriosius s̄ctā f̄nitate. li. j. ca. iij.
Questioes quō mouet d̄ f̄nitate interrogat. li. j. ca. v.
Qualis subiectioni filij subiectōe p̄ri. li. j. ca. viij.
Regnū tradet filius p̄ri non se inde sepādo nec spiritus sanctū. li. j. ca. x.
Regnū xpi dicuntur fideles quō redempti. li. j. ca. x.
Regule s̄m quō s̄ctura loquitur d̄ p̄re et filio. li. ij. ca. j.
Resurrexit dñs triduo. li. iij. ca. vj.
Rōnals mentis duplex officium. li. iij. ca. j.
Redēptōis modus ut hoies assueret uenientior: fuit. li. xii. ca. x.
Recōciliari sumus p̄ mortē filij eius. li. xii. ca. xj.
Remiscētie dei capax sp̄s ē mētis nasa. li. xiiij. ca. xiiij.
Relatiue dicitur non s̄balis quēdā uel pater aut filius aut spūs sanctus p̄p̄ie nominat. li. v. ca. xj. (v. ca. xj.)
Relatiue quā adiuuē referri nequunt cū in relatiua sint. li.
Relatiue appellatioes quā non ad deū. sed ad creaturā referenda sunt. quā deo nihil accidit. li. v. ca. xvj.
Relatiue quēdā non de deo. sed ad seipm recte dicitur. utruque cuiuslibet persone in trinitate ueniat. li. vj. ca. j.
Relatiua non esse ea que patris et filij essentia signifi-
cant. li. vj. ca. ij.
Summū bonū est deus trinitas. quō solū purgatis
cernitur mentibus. li. j. ca. ij.
Scriptura alioz caritate et h̄tute arguēda s̄t. li. j. ca. iij.
Sentētia non est bona quā ueritas utitur. ibidem.
Spūs sanctus non est p̄r nec filius. li. j. ca. iij.
Seruire alijs cogit caritas libera. ibidem.
Spūs sanctus non est creatura. li. j. ca. vj.
Soli deo seruiendū ē. li. j. ca. vj.
Spūs sanctus nec maior: nec minor: p̄re et filio. li. j. ca. viij.
Subtractio humanitatis p̄ ascensionē uilis fuit si
delibus. li. j. ca. ix.
Scriptura et natura p̄ponunt ut deus in eis quāt et dicitur

legatur. li. ij. ca. j.
Spūs sanctus non est minor: pater. quō ab ipso p̄cedat. li. ij. ca. iij.
Spūs sanctus nec dicitur genitus. nec filius. ibidem.
Spūs sanctus glorificat filium. li. ij. ca. iij.
Spūs sanctus non est minor: pater. li. ij. ca. vj.
Spūs sanctus in corporalibus speciebus legis et p̄p̄taz itelligebatur
Significatioes dei uolūtatē manifestā. (ur. ibidem.)
Signa et p̄figuratioes p̄cesserūt aduētū xpi. li. iij. ca. vij.
Spūs imūdi facit ludificat hoies. li. iij. ca. xj.
Sacramētū ueraz p̄fati xpi p̄ nob̄ effectus ē. li. iij. ca. xiiij.
Spūs sancti sensibilibus demitratōi colūba. siue liguis ignis s̄balis p̄r et filio eū fore n̄ negat. li. iij. ca. xxiij.
Spūs sancti unitas cū p̄re et filio. li. vj. ca. v.
Summū ueraz et unū bonū est deus. in quō uim mouetur et sumus. li. viij. ca. iij.
Sudū discere amātū quō ignōrāt quē sit. li. x. ca. j.
Sudiosus quilibet non amat icognita. s̄ ardētissimo appetitu instat scire quō nescit. li. x. ca. ij.
Sapientia et scia dei ad quā officia p̄p̄a dēnt. li. xij. ca. xiiij.
Sapientia et scia n̄ra xps est. li. xiiij. ca. xix.
Sapientia ē rex h̄uānaz diuinarūq̄ scia. li. xiiij. ca. j.
Sapientia uera hoies que sit. ibidem.
Summū bonū sp̄s iuētū quō sit et quōdū iuētū. li. xv. ca. ij.
Summū bonū quō sit. ut inueniat dulcius et inuenit. ut querat auidius. li. xv. ca. ij.
Sūma f̄nitas in quā reze p̄p̄latōe icōrēda sit. li. xv. ca.
Speculū in quo p̄ imagine trinitas uicūq̄ (iij.) intellecta conspiciat. li. xv. ca. viij.
Silitudis dei et eaz quā in natura sūt mētis dñi. li. xv.
Silitudo et equitas p̄ris dei et unigeniti. (ca. xij.)
eius cōsubstantialis et coeterni. li. xv. ca. xiiij.
Spūs sanctus nec p̄ris solū. nec filij solū. s̄ cōez quō s̄cti utē diligūt insinuat caritatem. li. xv. ca. xvij.
Spūs sanctus caritatis noie itelligit. atq̄ quilibet p̄sōa caritas dicitur. non t̄n tres s̄z una caritas. li. xv. ca. xvij.
Spūs sanctus equis p̄ri et filio accipit. ibidem.
Spūs sanctus donū dei dicitur. et quō. li. xv. ca. xvij. quō rōe. ibi
Silitudines diuie trinitatis quā in una dēnt. ca. xix. gine utūq̄ repire poterūt. li. xv. ca. xxiij.
Spūs sancti p̄cessione et filij generatiōe. li. xv. ca. xxvij.
Saluatoris simplū ad n̄m uerit et p̄gruit duplū
Simpli rō ad duplū quō est p̄ nu. (li. iij. ca. iij.)
merū ternariū atq̄ senariū. li. iij. ca. iij.
Sapientia an sit a deo genita uel creata. li. vj. ca. iij.
Substantia siue cēntia quō intelligat. li. vj. ca. v.
Trinittas sūma in quaz rerū p̄p̄latōe inquit
renda sit. li. xv. ca. iij.
Trinittas quā in imagine ē quō differt a trinitate quā deus est
Trinittatis diuie silitudines quā in una. li. xv. ca. viij.
gine utūq̄ repire poterūt. li. xv. ca. xxiij.
Trinittatis inseparabilitas. li. xv. ca. xxiij.
Trinittas in unitate et unitas in trinitate inseparabilis
Trinittatis diuine nulla sunt inter. quō sit. ibidem.
ualla tempoz. li. xv. ca. xxvij.
Trinittatē dicuntur non tria p̄ncipia. s̄z unū eē p̄ncipiū
Trinittatē deitatis nullo mō triplicē. li. v. ca. xiiij.
esse dicere debemus. li. vj. ca. viij.
Trinittatē quō greci exp̄sserūt et quō latini. li. vj. ca. iij.
Tres persone unū cēntie quō itelligat. li. vj. ca. vj.
Temeritas iordiana ip̄dit p̄gnitōz f̄nitas. li. j. ca. ij.
Triplex cā erroris de deo uel circa deū. li. j. ca. j.
Tritatē legētes fallūt. quō p̄rlo amore rōis. ibi

Trintracē indagare volētes viuacitate ingenij . vel
adiutorio artis ⁊ hmoi. errat. ibidem.
Trintracis diuine dis purandi ordo. li. j. ca. ij.
Trintracis ē vn⁹ solus ⁊ ver⁹ de⁹. ibidē.
Trintracis est vn⁹ substantie siue essentie ibidē.
Trintracis ē sumū bonū qd solū purgatis cernit mēti
Trintracis cognitio haberi pot p bus ibidem.
Trintracē ⁊ nō remeritatē. ibidem.
Trintracē nihil querit laborio sius. nec alicubi errat
pculosius. ⁊ nihil possidet fructuosius. li. j. ca. iij.
Trintracis pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūscūs. insepabili equalita
te insinuāt vntracem. li. j. ca. iij.
Trintracis nō est dñ. sed vn⁹ deus. ibidem.
Trintracis nō est nata de virgine. nec passa. nec cruci
fixa. nec resurrexit. vel ascēdit. sed fili⁹. ibidem.
Trintracis nō apparuit in specie colūbe vel descēdit
sup baptisatū xpm. nec i sono. nec i lignis igneis
i die pēccostes sup dīcaplos. s; tm spūscūs. ibidē
Trintracis nō dixit. tu es fili⁹ me⁹ dilect⁹. cū baptisa
ref abuit⁹. ⁊ in trāsfīguratione. sed pater tm. ibidē
Trintracis psonē insepabiles sunt. ibidem.
Trintracis psonē insepabiles opāt ⁊ quō b̄ irelligibō
Trintracē querēs qb⁹ mouēt q̄stionib⁹. li. j. ca. v.
Trintracē frui est gaudiū plenū. li. j. ca. viij.
De trintracē quedā dicunt separatim nō tm alijs sepa
tis intelligunt. li. j. ca. ix.
Factus s̄mē facit nottonis. ibidem.
Trintracis quālibet psonā sic cōuenit nomiari. vt ⁊
alie intelligant. li. j. ca. x.
Tradere filiū patri regnū qd sit ⁊ quō irelligat. ibidē
Temporum ordo in eterna dei sapiētia. sine tempo
Trintracis deus. an indiscrete ap reē. li. ij. ca. iij.
paruerit patribus an aliqua psona. li. ij. ca. x.
Trintracis essentia nunq̄ oculis corpālibus appuit
s; p̄ subiectā creaturā significauit qd voluit. li. iij.
Triduo dñs resurrexit. li. iij. ca. vj ca. xj.
Trintracem patris ⁊ filij ⁊ spūscū vn⁹ eiusdem
substantie deū creatorē omnipotētē insepabiliter di
cimus opari. li. iij. ca. xj.
Trintracis ipsa sil. nō ē pl⁹ q̄ q̄ psona. li. vj. ca. j.
Trintracē q̄rere debem⁹ nō quālibet. s; cā que de⁹ ē.
li. ix. ca. j.
Trintracis q̄rere cogitatis memoria nascit. li. xj. ca. vj.
Trintracis multiplicatiōes que ex recordatiōe pati
untur. li. xj. ca. viij.
Trintracitū in quolibet genere volūtas nec parēs in
uenit esse nec proles. li. xj. ca. ix.
Trintracē cōiugio maris ⁊ femine ⁊ eorū proli cōpa
rantes quō errent. li. xj. ca. v.
Tempatio humana que sit. li. xj. ca. x.
Tempalia cognoscibilia quedā cognitiōe nostrā p̄
ueniunt. quedā nō p̄cedunt. li. xij. ca. x.
Trintracis cēntie i trintracē q̄reda ē. li. j. ca. iij.
Trintracē fieri p̄les libros diuerso stilo n̄ diuersa
trintracē insinuāt pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūscūs. fide. ibidē
cē⁹ insepabili equalitate. li. j. ca. iij.
Trintracē ē de⁹ sol⁹ ⁊ ver⁹ p̄ ⁊ fili⁹ ⁊ spūscūs. li. j. ca. vj
Trintracē humano ⁊ corpali de⁹ videri nō pot. li. j. ca. vj
Trintracē hui⁹ r̄gis quasi p̄ speculū. li. j. ca. viij.
Trintracē futura erit facie ad faciē. ibidem.
Trintracē cōtra cōtra ē cognoscere prēm ⁊ filiū ⁊ spūscū. ibidē
Trintracē videns filiū videt etiā patrē. ibidem.
Trintracē fuit credentib⁹ vt r̄ps ascēdēdo formaz serui
subtraheret eorū aspectib⁹. li. j. ca. ix.
Trintracē dei est finis om̄i bonarū actionū ⁊ r̄q̄es sem

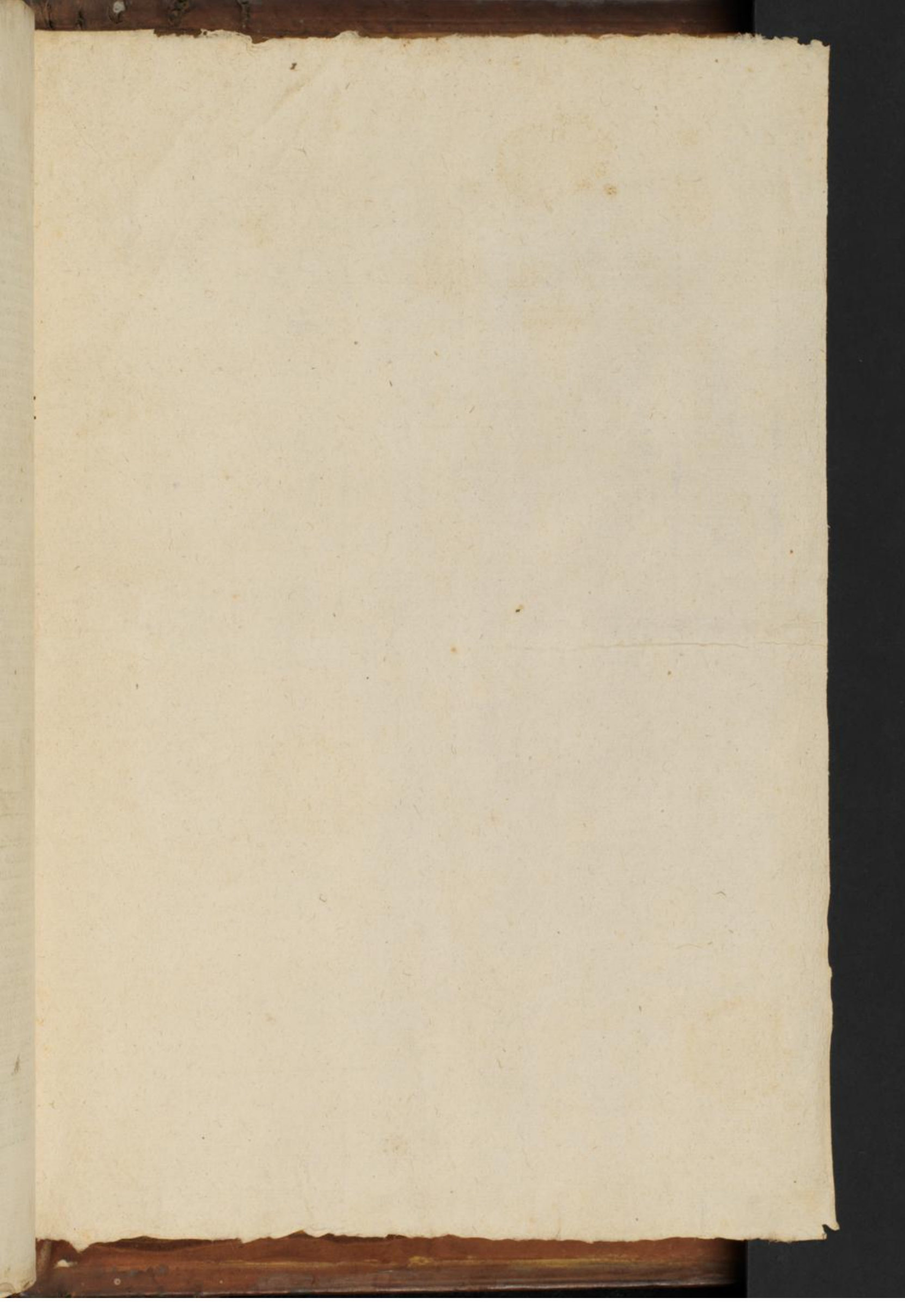
piterna ⁊ gaudiū qd nunq̄ auferet. li. j. ca. x.
Trintracē q̄ psona in trintracē sicut est nomināda. vt
et alie illic intelligant. ibidem.
Trintracis dei filius minor dicit patre p̄p̄ formā
serui qui in in forma dei est equalis. li. j. ca. vj.
Trintracē fuit fidelib⁹ xpm corpāliter ascēdere. li. j. ca. ix.
Trintracis psonē filij dei ⁊ filij hoīs siue in glona siue i
humanitate quid sit. li. j. ca. xij.
Trintracis vna ē patris ⁊ filij ⁊ spūscū. ⁊ insep
abilis opatio. li. ij. ca. iij.
Trintracē isrl̄ deū in colūna nubis ⁊ ignis. li. ij. ca. xij.
Trintracē mediato: est ch̄st⁹. li. iij. ca. x.
Trintracis spūscū cū patre ⁊ filio. li. vj. ca. v.
Trintracē dilectio quid sit. li. vj. ca. vj.
Trintracē amore cōcipit. li. ix. ca. vj.
Trintracē mente ex eterna cōcipit veritate ibidem.
Trintracis finis quo cognoscat si recta an p̄uaa cu/
Trintracē imago dei dicit ⁊ nō mu p̄iamus. li. xj. ca. vj.
lier ⁊ quō intelligitur. li. xj. ca. vj.
Trintracē singuli h̄nt p̄p̄ua. p̄t̄ in oēs nō indicatā
brē cōmunē. li. xij. ca. iij.
Trintracē ad verā beatitudinē ē p̄ fidem. li. xij. ca. vj.
Trintracē anime ē vita beata. li. xij. ca. iij.
Trintracē que desinat eē cū ad cōtra p̄duxerit. li. xij.
Trintracē qd ē in cogitatiōe mētis h̄uane ad ca. ix.
agnitiōe verbi qd ē de⁹ aliq̄lr adducit. li. xv. ca. x.
Trintracē hoīs manifestat p̄ vocē. ita verbi dei p̄ carnē
li. xv. ca. xj.
Trintracē verū signū cū qd scim⁹ loq̄mur. li. xv. ca. xj.
Trintracē dei cōmutabil⁹ ⁊ n̄ cōmutabilis dissilitudo
Trintracē cogitandiōis in deo li. xv. ca. xv.
credenda nō est. li. xv. ca. xvj.
Trintracē futura qualis erit. li. xv. ca. xv.
Trintracē filij cū p̄re ⁊ n̄ra iute nobiscū. li. vj. ca. iij.
p̄m dicere nō ē deū ve. aut nō vnū cū p̄re ⁊ so
x lunm. aut nō imortalem. errat. li. j. ca. v.
Trintracē eiusdem substantie est cū patre. ibidem.
Trintracē dicitur petra. li. ij. ca. v.
Trintracē significat lapidē que iacob erexit ibidem.
Trintracē significat isaac portāre ligna ad se imolās. ibidē
Trintracē p nobis effect⁹ ē ver⁹ ⁊ p̄fectū sacrificiū. li. iij.
Trintracē dei virtutē ⁊ dei sapiētiā ca. xij.
dicit apostolus qd sit. li. vj. ca. j.
Trintracē vicit nat⁹ ex virgine. li. xij. ca. xvij.
Trintracē in se h̄z thesaurū sapiētie ⁊ scie. li. xij. ca. xix.
Trintracē delatrare dicit qd idolatriā exhibet. li. j. ca. vj.
Trintracē i imagine q̄nda trintracis in mēte regere possu
mus q̄nā ad memoriā. intelligētā ⁊ volūtātē. li. x. ca. xj.
Trintracē imago trintracis q̄ri etiā p̄r i bis q̄ aia ex corpis sen
imago siue vestigiū trintracis i s̄ib⁹ cōcipit. li. x. ca. xj.
eo etiā qd imago di n̄ ē. i. exteriori hoīs q̄reda. li. xj. ca. j.
Trintracē imago r̄tis certior: cōsiderari p̄r i q̄nq̄ s̄ib⁹ ⁊ p̄ncipit
in visibili ⁊ vidente ⁊ visioe. li. xj. ca. ij.
Trintracē imago visor: mētia reiet. li. xj. ca. iij.
Trintracē imagines q̄s cogitandiōis intuef a cles in p̄hantasia
quā memoria cōcepit. li. xi. ca. iij.
Trintracē imago di i aia rōnali imortālī p̄manebit. li. iij. ca. iij.
Trintracē in imagine dei crit p̄fecta silitudo dei q̄n p̄fecta erit
Trintracē imaginē prare celestij v̄l freni visio. li. xij. ca. xvj.
Trintracē imago nūc p̄spiciat i speculo qd sit. li. xij. ca. xvij.
⁊ enigmare nūc aut facie ad faciē. li. xij. ca. xix.
Trintracē imago q̄renouat iter⁹ nō exteri⁹ p̄ficiat. ibidem.
Trintracē in imagine sunt tria. memoria. intellect⁹ ⁊ amor. li.
xv. ca. xvij.

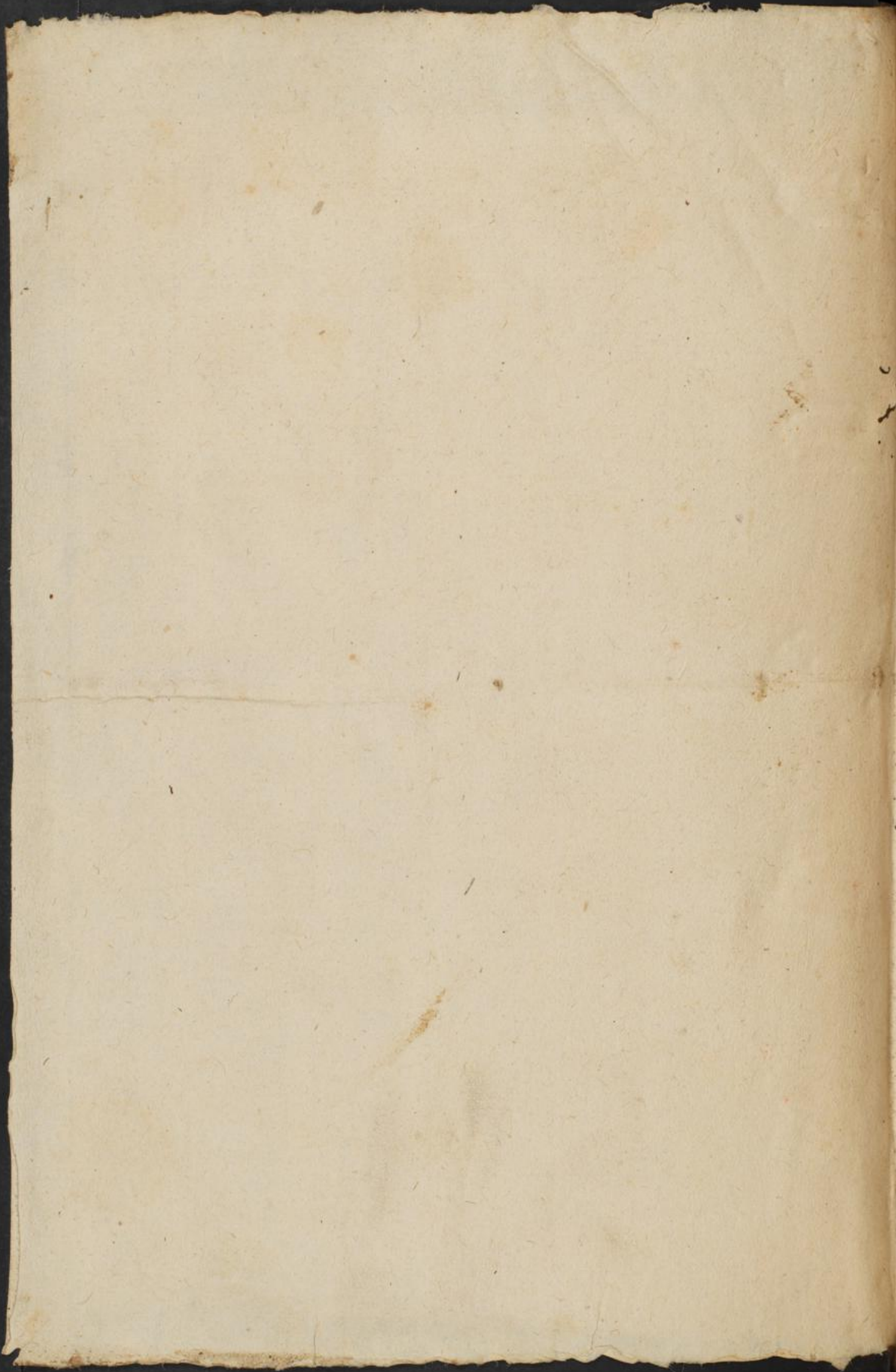
Arplicita est tabula.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

...omestiof & aduce in rate fecit pabuf

...sare amur quam ipa amur bonu
...que est quam filic octo...

poterit dante aium quam ipse uiuit

ius qui est etiam filius dei. **Et** autem magis

infirmos uariis languoribus dicebant illos ad ihm et curabantur. **Collecta.**

deus ut remouet nobis sea deuotio et purificationem tribuat et maiestatem tue nos reddat acceptos. **P**

Ad uespe ras. **A**mines qui habebant infirmos uariis languoribus dicebant illos ad ihm et curabantur. **Sup oragius.**

Amines qui habebant infirmos uariis languoribus dicebant illos ad ihm et curabantur. **Sup oragius.**

Amines qui habebant infirmos uariis languoribus dicebant illos ad ihm et curabantur. **Sup oragius.**

Amines qui habebant infirmos uariis languoribus dicebant illos ad ihm et curabantur. **Sup oragius.**

Amines qui habebant infirmos uariis languoribus dicebant illos ad ihm et curabantur. **Sup oragius.**

Amines qui habebant infirmos uariis languoribus dicebant illos ad ihm et curabantur. **Sup oragius.**

Amines qui habebant infirmos uariis languoribus dicebant illos ad ihm et curabantur. **Sup oragius.**

Amines qui habebant infirmos uariis languoribus dicebant illos ad ihm et curabantur. **Sup oragius.**

Amines qui habebant infirmos uariis languoribus dicebant illos ad ihm et curabantur. **Sup oragius.**

Amines qui habebant infirmos uariis languoribus dicebant illos ad ihm et curabantur. **Sup oragius.**

Amines qui habebant infirmos uariis languoribus dicebant illos ad ihm et curabantur. **Sup oragius.**

Amines qui habebant infirmos uariis languoribus dicebant illos ad ihm et curabantur. **Sup oragius.**

Amines qui habebant infirmos uariis languoribus dicebant illos ad ihm et curabantur. **Sup oragius.**

Amines qui habebant infirmos uariis languoribus dicebant illos ad ihm et curabantur. **Sup oragius.**

multo conuenientibus talia beneficia im

pendenda erant. Non ergo uuluerat dno

patra sua. **S** incredulitas illoy hoc non

meretur. **P** **S**icut ioseph inuocem fratribus

ego sum ioseph quem uocatis dicitur in e

gypto ad huc uiuit parer uobis serui

dicentis michi ut ad ducite eum ad me

ut possit uiuere. **S**icut enim est

enim quos cepit famel esse in terra ad huc

alij quinq. **S**icut enim est

Ambat quidem cues

S ipsi despicentes ipm quasi notum. et

non credentes patam karitate puabant.

Aut autē. Amē dico uobis quia nemo ipse

receptus est in patria sua. **S**anctale em

et quodam in ipum est cues cubus in

uidere. quia nō p̄sentia opa nō prudenti

am non uirtute muno considerant. set

fragilis innocencie reuocantur ueluti n

et ipsi p̄ eodem gradu ad maturam per

uenerunt etatem. **S** **S**icut enim iacob di

centel ioseph filius tuus in uir et

ipse domina tua in terra terra

et

P. E. 10. 14

